

Nordiska rådet

3:e extra session

1989

Mariehamn

---

*Redaktion: Ingegerd Wahrgren
Viveca Wiklund*

ISBN: 91-38-12294-4

Innehållsöversikt

Inledning	5
Kallelse till sessionen	7
Medlemslista	9
Regeringsrepresentanter och valda medlemmar efter länder och partier	11
Saklista	21
Protokoll	23
Saker	117
A 872/k Medlemsförslag om åtgärder för Nordpuls-program- mets genomförande	119
A 876/k Medlemsförslag om ett europeisk-nordiskt försöks- projekt om kurs- och seminarieverksamhet som för- beredelse för de nordiska länderna i samband med den europeiska integrationen	158
A 880/k Medlemsförslag om upprättande av nordiska infor- mationskontor i Bryssel och Moskva	168
A 887/s Medlemsförslag om EG-anpassning och den nordiska cancerplanen	187
A 889/s Medlemsförslag om EG-anpassning och arbetsmiljö	
A 898/e Medlemsförslag om uppföljning av internationella samarbetskommitténs slutrapport	196
B 98/b Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för 1990	209
5/1989/e Meddelanden om rekommendation angående ökat samarbete i internationella frågor	389
Dokument 1 Regler för extrasessionens genomförande	463
Beslut	465
Rekommendationer	467
Sekretariat, sakkunniga m. m.	485

INLEDNING

Kallelse till sessionen

Nordiska rådets presidium har med stöd av Helsingforsavtalets artikel 51 och rådets arbetsordning § 2 beslutat att rådets tredje extra session skall hållas i Mariehamn den 14 november 1989.

Stockholm den 26 juni 1989

Karin Söder
President

Gerhard af Schultén
Presidiesekreterare

Medlemslista

(Upprättad enligt 4 § arbetsordningen och godkänd vid mötet den 14 november 1989)

Regeringsrepresentanter m. fl.

Abelsen, Emil	Kasurinen, Anna-Liisa
Andersson, Georg	Lie, Lars Gunnar
Bengtzt, Göran	Liikanen, Erkki
Bärlund, Kaj	Louekoski, Matti
Carlsson, Ingvar	Motzfeldt, Jonathan
Dyremose, Henning	Óli Þ. Guðbjartsson
Egede, Kaj	Pedersen, Thor
Engell, Hans	Pesola, Helena
Eriksson, Holger	Petersen, Niels Helveg
Eriksson, Sune	Salolainen, Pertti
Five, Kaci Kullmann	Schlüter, Poul
Flodin, May	Simonsen, Palle
Gradin, Anita	Skauge, Arne
Halonen, Tarja	Steingrímur Hermannsson
Hellström, Mats	Steingrímur J. Sigfússon
Holkeri, Harri	Syse, Jan P.
Jakobsen, Johan J.	Vistbacka, Raimo
Kirkegaard, Knud E.	Vraalsen, Tom
Júlíus Sólnes	Østergaard, Knud

Valda medlemmar

Alvheim, John	Exner, Lahja
Andersen, Hanne	Fagerholm, Karl-Gunnar
Andersson, Claes	Frøiland, Ranveig
Andersson, Lennart	Furustrand, Reinhold
Auken, Margrete	Gammelgaard, Lars P.
Bennedsen, Dorte	Glønborg, Knud
Bergdahl, Hugo	Guðrún Agnarsdóttir
Bildt, Carl	Gustafsson, Hans
Björk, Gunnar	Gyldenkilde, Lilli
Björkstrand, Gustav	Iversen, Åsa Solberg
Borgen, Kjell	Hansen, Flemming
Brundtland, Gro Harlem	Hansen, Ivar
Chaffey, Paul	Haugen, Helga
Dam, Atli P.	Hetemäki-Olander, Elsi
Eidem, Bjarne Mørk	Hjörleifur Guttormsson
Eiður Guðnason	Hurskainen-Leppänen, Sinikka

Jansson, Olof
 Jelved, Marianne
 Johansson, Anita
 Johansson, Ulla
 Jón Kristjánsson
 Jonsson, Elver
 Järvisalo-Kanerva, Riitta
 Jäätteenmäki, Anneli (intog ej sin plats
 i rådet)
 Jørgensen, Anker
 Kaland, Laila
 Kekkonen, Antero
 Knutzen, Thea
 Knuuttila, Sakari
 Komstedt, Wiggo
 Lahnstein, Anne Enger
 Lange, Preben
 Leppänen, Urpo
 Liltved, Tore A.
 Louvo, Anna-Kaarina
 Lundblad, Grethe
 Lunde, Kjellbjørg
 Løken, Johan C.
 Metsämäki, Lauri
 Mikkelsen, Flemming (intog ej sin plats
 i rådet)
 Møller, Helge Adam
 Nyby, Mats
 Nyhage, Hans

Ólafur G. Einarsson
 Oscarsson, Berit
 Páll Pétursson
 Pedersen, Inger Stilling
 Pettersen, Oddrunn
 Pietikäinen, Sirpa
 Poulsen, Kaj
 Poulsgaard, Kristen
 Ryyänen, Mirja
 Saastamoinen, Riitta
 Samuelsson, Marianne
 Sasi, Kimmo
 Siuruainen, Eino
 Skjervengen, Pål Atle
 Solholm, Lodve
 Steenholdt, Otto
 Svensson, Sten
 Sævik, Per
 Söder, Karin
 Sønderby, Peder
 Sörestedt, Birthe
 Talleraas, Anders
 Weiss, Birte
 Werner, Lars
 Wroldsen, Ernst
 Väänänen, Marjatta
 Þorsteinn Pálsson
 Öhrsvik, Lena

Regeringsrepresentanter och valda medlemmar samt suppleanter

Danmarks Rige

Regeringen

Dyremose, Henning, finansminister
 Engell, Hans, justitsminister
 Kirkegaard, Knud E., arbejdsminister
 Pedersen, Thor, indenrigsminister og minister for nordisk samarbejde
 Petersen, Niels Helveg, økonomiminister
 Schlüter, Poul, statsminister
 Østergaard, Knud, trafikminister

Grønlands Landsstyre

Egede, Kaj, landsstyremedlem
 Motzfeldt, Jonathan, landsstyreformand

Folketinget

Socialdemokratiet (S)

<i>Medlemmer</i>	<i>Stedfortrædere</i>
Bennedsen, Dorte	Andersen, Hanne
Hansen, J. K.	Hansen, Søren
<i>(Förfall vid 3:e extra sessionen; ersatt av Hanne Andersen)</i>	
Jørgensen, Anker	Nielsen, Poul
Poulsen, Kaj	Jensen, Hans Jørgen
Weiss, Birte	Westh, Bjørn

Det Konservative Folkeparti (KF)

<i>Medlemmer</i>	<i>Stedfortrædere</i>
Gammelgaard, Lars P.	Aarup, Merete
Hansen, Flemming	Grove, Henning
Møller, Helge Adam	Ahlmann-Ohlsen, Niels

Socialistisk Folkeparti (SF)

<i>Medlemmer</i>	<i>Stedfortrædere</i>
Auken, Margrete	Husmark, Birgitte
Gyldenkilde, Lilli	Harms, Inger

Venstre (V)

<i>Medlemmer</i>	<i>Stedfortrædere</i>
Hansen, Ivar	Jensen, Jens Peter
Sønderby, Peder	Hovmand, Svend Erik

Fremskridtspartiet (FP)

<i>Medlem</i>	<i>Stedfortræder</i>
Poulsgaard, Kristen	Kjærsgaard, Pia

Det Radikale Venstre (RV)

<i>Medlem</i>	<i>Stedfortræder</i>
Jelved, Marianne	Arnold, Elisabeth

Centrum-Demokraterne (CD)

<i>Medlem</i>	<i>Stedfortræder</i>
Melchior, Arne	Holmberg, Lis Noer
<i>(Förfall vid 3:e extra sessionen; ersatt av Inger Stilling Pedersen (KrF))</i>	

Kristeligt Folkeparti (KrF)

<i>Medlem</i>	<i>Stedfortræder</i>
Glønborg, Knud	Pedersen, Inger Stilling

**Færøernes Lagting
Javnaðarflokkurin (Jvfl)**

<i>Medlem</i>	<i>Stedfortræder</i>
Dam, Atli P.	Lindenskov, Jákup

Sambandsflokkurin (Sb)

<i>Medlem</i>	<i>Stedfortræder</i>
Nielsen, Agnar	(Mikkelsen, Flemming)
<i>(Förfall vid 3:e extra sessionen; ersatt av Flemming Mikkelsen)</i>	
	(Fkfl)

Fólkaflokkurin (Fkfl)*Stedfortræder*

Mikkelsen, Flemming

(Stedfortræer for Agnar Nielsen)

Grønlands Landsting**Siumut (Si)***Medlem*

Lange, Preben

Stedfortræder

Johansen, Lars Emil

Atassut (At)*Medlem*

Steenholdt, Otto

Stedfortræder

Ostermann, Peter

Finland – Suomi**Regeringen – Hallitus**

Bärlund, Kaj, miljøminister

Halonen, Tarja, II social- och hälsovårdsminister

Holkeri, Harri, statsminister

Kasurinen, Anna-Liisa, II undervisningsminister

Liikanen, Erkki, finansminister

Louekoski, Matti, justitieminister och nordisk samarbetsminister

Pesola, Helena, social- och hälsovårdsminister

Salolainen, Pertti, utrikeshandelsminister

Vistbacka, Raimo, trafikminister

Ålands landskapsstyrelse

Bengt, Göran, landskapsstyrelseledamot

Eriksson, Holger, landskapsstyrelseledamot

Eriksson, Sune, lantråd

Flodin, May, vicelantråd

Riksdagen – Eduskunta

Finlands Socialdemokratiska parti (Sdp) (Suomen Sosialidemokraattinen Puolue)

<i>Medlemmar – Jäsenet</i>	<i>Suppleanter – Varajäsenet</i>
Hurskainen-Leppänen, Sinikka	Alho, Arja
Järvisalo-Kanerva, Riitta (Förfall under del av 3:e extra sessionen; ersatt av Tarja Kautto)	Karkinen, Seija
Kekkonen, Antero	Kautto, Tarja
Knuuttila, Sakari	Kalliomäki, Antti
Metsämäki, Lauri	Skinnari, Jouko
Nyby, Mats	Paavilainen, Tuula

Nationella samlingspartiet (Kok) (Kansallinen Kokoomus)

<i>Medlemmar – Jäsenet</i>	<i>Suppleanter – Varajäsenet</i>
Hetemäki-Olander, Elsi	Saastamoinen, Riitta
Louvo, Anna-Kaarina	Laitinen, Juhani
Niinistö, Sauli (Förfall vid 3:e extra sessionen; ersatt av Riitta Saastamoinen)	Häkämies, Kari
Pietikäinen, Sirpa (Förfall under del av 3:e extra sessionen; ersatt av Eeva Turunen)	Turunen, Eeva
Sasi, Kimmo	Järvenpää, Heikki

Centern i Finland (K) (Suomen Keskusta)

<i>Medlemmar – Jäsenet</i>	<i>Suppleanter – Varajäsenet</i>
Jätteenmäki, Anneli	Pelttari, Seppo
Ryynänen, Mirja	Isohookana-Asunmaa, Tytti
Siuruainen, Eino (Förfall under del av 3:e extra sessionen; ersatt av Tellervo Renko)	Renko, Tellervo
Väänänen, Marjatta	(Moilanen, Eeva-Liisa (SkI))

Demokratiska Förbundet för Finlands Folk (Skdl) (Suomen Kansan Demokraattinen Liitto)

<i>Medlem – Jäsen</i>	<i>Suppleant – Varajäsen</i>
Andersson, Claes	Apukka, Asko

Finlands landsbygdsparti (Smp)
(Suomen Maaseudun Puolue)

<i>Medlem – Jäsen</i>	<i>Suppleant – Varajäsen</i>
Riihijärvi, Heikki	Leppänen, Urpo*
<i>(Förfall vid 3:e extra sessionen; ersatt av Urpo Leppänen)</i>	

Svenska folkpartiet (Sfp)

<i>Medlem – Jäsen</i>	<i>Suppleant – Varajäsen</i>
Björkstrand, Gustav	Westerlund, Henrik

Finlands kristliga förbund (Skf)
(Suomen Kristillinen Liitto)

Suppleant – Varajäsen
 Moilanen, Eeva-Liisa
 (Suppleant för Marjatta Väänänen)

Ålands landsting
Åländsk center (ÅC)

<i>Medlem</i>	<i>Suppleant</i>
Jansson, Olof	(Jansson, Roger (FS))

Liberalerna på Åland (lib)

<i>Medlem</i>	<i>Suppleant</i>
Fagerholm, Karl-Gunnar	(Tuominen, Pekka (ÅSD))

Ålands socialdemokrater (ÅSD)

Suppleant
 Tuominen, Pekka

Frisinnad Samverkan (FS)

Suppleant
 Jansson, Roger

* Leppänen utgör sedan 5 februari 1989 en egen riksdagsgrupp under namnet Vapaat Demokraatit (Fria Demokraterna) (Vade)

Island**Regeringsrepresentanter**

Július Sólnes, minister for det Statistiske Centralbureau og nordisk samarbejdsminister

Óli Þ. Guðbjartsson, justits- og kirkeminister

Steingrímur Hermannsson, statsminister

Steingrímur J. Sigfússon, landbrugs- og kommunikationsminister

Alltinget**Sjálfstæðisflokkurinn (Sj)****(Selvstændighedspartiet)***Medlemmer*

Ólafur G. Einarsson

Þorsteinn Pálsson

Stedfortrædere

Friðjón Þórðarson

Friðrik Sophusson

Framsóknarflokkurinn (F)**(Fremskridtspartiet)***Medlemmer*

Páll Pétursson

Valgerður Sverrisdóttir

(Förfall vid 3:e extra sessionen; ersatt av Jón Kristjánsson)

Stedfortrædere

Guðni Ágústsson

Jón Kristjánsson

Alþýðuflokkurinn (A)**(Det socialdemokratiske parti)***Medlem*

Eiður Guðnason

Stedfortræder

Árni Gunnarsson

Alþýðubandalagið (Ab)**(Folkealliansen)***Medlem*

Hjörleifur Guttormsson

Stedfortræder

Guðrún Helgadóttir

Borgarflokkurinn (B)**(Borgerpartiet)***Medlem*

Óli Þ. Guðbjartsson

(Förfall vid 3:e extra sessionen; ersatt av Guðrún Agnarsdóttir)

Stedfortræder

Guðrún Agnarsdóttir (K)

Kvennalistinn (K)
(Kvindelisteforbundet)

Stedfortræder

Guðrún Agnarsdóttir

Norge

Regeringen

Five, Kaci Kullman, handelsminister
 Jakobsen, Johan J., kommunikasjonsminister
 Lie, Lars Gunnar, samferdselsminister
 Skauge, Arne, finansminister
 Syse, Jan P., statsminister
 Vraalsen, Tom, bistandsminister og nordisk samarbeidsminister

Stortinget

Det norske Arbeiderparti (A)

Medlemmer

Berntsen, Thorbjørn
(Förfall vid 3:e extra sessionen; ersatt av Laila Kaland)

Borgen, Kjell
 Brundtland, Gro Harlem
 Eidem, Bjarne Mørk
 Frøiland, Ranveig
 Olsen-Hagen, Gunn Vigdis
(Förfall vid 3:e extra sessionen; ersatt av Åsa Solberg Iversen)

Pettersen, Oddrunn
 Wroldsen, Ernst

Varamedlemmer

Gudmundseth, Roger

Barland, Ragnhild
 Rotnes, Marit
 Engseth, William
 Kaland, Laila
 Iversen, Åsa Solberg

Jørgensen, Ragna Berget
 Dalheim, Erik

Høyre (H)

Medlemmer

Knutzen, Thea
 Liltved, Tore A.
 Løken, Johan C.
 Talleraas, Anders

Varamedlemmer

Finstad, Eva
 Ellefsen, Harald
 Godal, Ingvald
 Mauritzen, Sverre

Fremskrittspartiet (FrP)

<i>Medlemmer</i>	<i>Varamedlemmer</i>
Hagen, Carl I. <i>(Förfall vid 3:e extra sessionen; ersatt av John Alvheim)</i>	Alvheim, John
Skjervengen, Pål Atle Solholm, Lodve	Marcussen, Jens Hillgaard, Oscar

Kristelig Folkeparti (KrF)

<i>Medlemmer</i>	<i>Varamedlemmer</i>
Alsaker, Svein <i>(Förfall vid 3:e extra sessionen; ersatt av Per Sævik)</i>	Sævik, Per
Haugen, Helga	Røyseland, Borghild

Senterpartiet (Sp)

<i>Medlem</i>	<i>Varamedlem</i>
Lahnstein, Anne Enger	Ueland, Ole Gabriel

Sosialistisk Venstreparti (SV)

<i>Medlemmer</i>	<i>Varamedlemmer</i>
Houg, Tora Aaslund <i>(Förfall vid 3:e extra sessionen; ersatt av Paul Chaffey)</i>	Chaffey, Paul
Lunde, Kjellbjørg	Aunet, Per

Sverige**Regeringen**

Andersson, Georg, kommunikationsminister
 Carlsson, Ingvar, statsminister
 Gradin, Anita, utrikeshandelsminister
 Hellström, Mats, jordbruksminister och nordisk samarbetsminister

Riksdagen**Sveriges socialdemokratiska arbetareparti (s)**

<i>Medlemmar</i>	<i>Suppleanter</i>
Andersson, Lennart	Sandberg-Fries, Yvonne
Exner, Lahja	Sundström, Sten-Ove
Gustafsson, Hans	Svensson, Nils
<i>(Förfall under del av 3:e extra sessionen; ersatt av Iris Mårtensson)</i>	
Håkansson, Per Olof	Johansson, Ulla
<i>(Förfall vid 3:e extra sessionen; ersatt av Ulla Johansson)</i>	
Johansson, Anita	Mårtensson, Iris
Lundblad, Grethe	Ulander, Lars
Oscarsson, Berit	Sörestedt, Birthe
Svartberg, Karl-Erik	Furustrand, Reinhold
<i>(Förfall vid 3:e extra sessionen; ersatt av Reinhold Furustrand)</i>	
Öhrsvik, Lena	Fransson, Jan
Östrand, Olle	Poromaa, Bruno
<i>(Förfall vid 3:e extra sessionen; ersatt av Birthe Sörestedt)</i>	

Moderata samlingspartiet (m)

<i>Medlemmar</i>	<i>Suppleanter</i>
Bildt, Carl	Andersson, Arne
<i>(Förfall under del av 3:e extra sessionen; ersatt av Filip Fridolfsson)</i>	
Komstedt, Wiggo	Fridolfsson, Filip
Nyhage, Hans	Bohlin, Görel
Svensson, Sten	Koch, Inger

Folkpartiet (fp)

<i>Medlemmar</i>	<i>Suppleanter</i>
Jonsson, Elver	Bergdahl, Hugo
Westerberg, Bengt	Annerstedt, Ylva
<i>(Förfall vid 3:e extra sessionen; ersatt av Hugo Bergdahl)</i>	

Centerpartiet (c)

<i>Medlemmar</i>	<i>Suppleanter</i>
Björk, Gunnar (Förfall under del av 3:e extra sessionen; ersatt av Olof Johansson)	Johansson, Olof
Söder, Karin	André, Gunilla

Vänsterpartiet kommunisterna (vpk)

<i>Medlem</i>	<i>Suppleant</i>
Werner, Lars	Samuelsson, Björn

Miljöpartiet De Gröna (mp)

<i>Medlem</i>	<i>Suppleant</i>
Samuelsson, Marianne (Förfall under del av 3:e extra sessionen; ersatt av Krister Skånberg)	Skånberg, Krister

Saklista

vid Nordiska rådets 3:e extra session

A. Medlemsförslag

- A 872/k Medlemsförslag om åtgärder för Nordplus-programmets genomförande (väckt av Bengt Westerberg samt Svein Alsaker, Ylva Annerstedt, Gunnar Björk, Mirja Ryyänen och Karin Söder)
- A 876/k Medlemsförslag om ett europeisk-nordiskt försöksprojekt om kurs- och seminarieverksamhet som förberedelse för de nordiska länderna i samband med den europeiska integrationen (väckt av J.K. Hansen samt Hanne Andersen, Margrete Auken, Dorte Bennedsen, Hans Jørgen Jensen och Anker Jørgensen)
- A 880/k Medlemsförslag om upprättande av nordiska informationskontor i Bryssel och Moskva (väckt av Ilkka-Christian Björklund och Hjörleifur Guttormsson)
- A 887/s Medlemsförslag om EG-anpassning och den nordiska cancerplanen (väckt av Marianne Samuelsson och Birger Schlaug)
- A 889/s Medlemsförslag om EG-anpassning och arbetsmiljö (väckt av Marianne Samuelsson och Birger Schlaug)
- A 898/e Medlemsförslag om uppföljning av internationella samarbetskommitténs slutrapport (väckt av Karin Söder samt Arne Gadd, Anker Jørgensen, Theo Koritzinsky, Mats Nyby, Ólafur G. Einarsson, Páll Pétursson och Arne Skauge)

B. Ministerrådsförslag

- B 98/b Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för 1990

D. Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer

- 5/1989/e Meddelanden om rekommendation angående ökat samarbete i internationella frågor (överlämnade av Nordiska ministerrådet)

Utanför saklistan föreläggs för rådet:

- Dokument 1 Regler för extrasessionens genomförande

PROTOKOLL

Protokoll

Tisdagen den 14 november 1989 kl. 09.00 – 19.05

Presidenter: Karin Söder (1–6), Elsi Hetemäki-Olander (6), Ólafur G. Einarsson (6), Bjarne Mørk Eidem (6–7) och Anker Jørgensen (7–13)

Dagordning

1. Åpningsinnlegg av Nordisk Råds president
2. Godkjenning av medlemslisten
3. Fastsettelse av saklisten for ekstrasesjonen
4. Meddelelse om avstemningsordning
5. Regler for ekstrasesjonens gjennomføring
6. Meddelelser om Nordisk Råds rekommandasjon nr. 5/1989/e om økt samarbeid i internasjonale spørsmål – "Arbeidsprogram Norden i Europa 1989–92"
A 898/e Oppfølging av Internasjonale samarbeidskomitéens sluttrapport
7. A 887/s EF-tilpasning og den nordiske cancerplanen
8. A 889/s EF-tilpasning og arbeidsmiljø
9. A 876/k Et nordisk-europeisk forsøksprosjekt om kurs- og seminarvirksomhet som forberedelse for de nordiske landene i samband med den europeiske integrasjonen
10. A 880/k Oppretting av nordiske informasjonskontor i Bryssel og Moskva
11. A 872/k Tiltak for å gjennomføre NORDPLUS-programmet
12. B 98/b Ministerrådsforslag om budsjettet for 1990
13. Ekstrasesjonens avslutning

I

Öppningsanförande av presidenten

Ärade församling! Nordiska rådet samlas i dag till sin tredje extra session. Den första hölls i Stockholm år 1975, den andra i Helsingör för ett år sedan. Att den tredje kommer så snart inpå är ett uttryck för att rådet känt ett behov både av att klarlägga vilka utmaningar det nordiska samarbetet står inför när den europeiska integrationsprocessen fortskrider och av att stärka sina egna gemensamma positioner. Det är en särskild glädje för oss att kunna hålla möte i den vackra Självstyrelsegården i Mariehamn och att här möta all gästfrihet och omtanke.

Det är ingen överdrift att påstå att dramatikerna på den europeiska scenen i dag överträffar allt som vi har kunnat förutse. De förändringens vindar som blåser i öst växer i styrka utan att längre stoppas av de makthavande. I väst förbereds det stora samarbetssteget år 1992. Otaliga kontakter mellan de europeiska samarbetsorganen och strävan efter nya samarbetsformer ställer vår tidigare så hårt prövade världsdelen inför ett helt nytt och utmanande perspektiv. Det finns skäl att hysa stor optimism om en fortsatt gynnsam utveckling.

Mot den här bakgrunden är det givetvis av stor vikt att vi här och nu kan göra en gemensam bedömning av konsekvenserna för det nordiska samarbetet av integrationsutvecklingen i Europa. Vi har som underlag för våra överläggningar ett rikhaltigt material. Ministerrådets arbetsprogram "Norden i Europa 1989–92" ger för första gången en samlad

översikt över förhållandet Norden-Europa. Programmet är ett värdefullt redskap i det fortsatta arbetet och bygger i stor utsträckning på beslut och planer som redan antagits i det nordiska samarbetet. Att det bygger på en solid grund av enighet mellan de nordiska länderna ger det särskilt tyngd och styrka. Programmet bildar också en god utgångspunkt för en diskussion om en höjning av ambitionsnivån för samarbetet mellan de nordiska länderna. Detta samarbete bör, för att även framdeles vara meningsfullt och hållbart ses som ett led i den europeiska integrationsprocessen.

Rådet tillsatte för drygt två år sedan en internationell samarbetskommitté för att värdera behovet av ökade gemensamma eller samordnade nordiska insatser i det internationella samarbetet på skilda områden samt i de internationella organisationerna. Kommitténs slutrapport innehåller förslag som alla innebär ett vaktslående om eller en vidare utveckling av det nordiska samarbetet på olika områden. Bland dessa kan nämnas bevarandet av passfriheten i Norden, ömsesidigt erkännande av betyg och examina – där jag verkligen vill uttala förhoppningen att vi äntligen skall kunna få ett heltäckande system, förstärkning av Nordplus – också viktigt för ett ökat lärar- och studerandebyte i Norden – samt miljöinsatser i Östeuropa. En nordisk ombudsman för att konkret bevara och stärka begreppet ”Medborgarnas Norden” är ett annat förslag. Kommittén förordar också att rådet och ministerrådet skall föra en kontinuerlig dialog för att en snabbare rytm i det nordiska samarbetet skall uppnås. Den europeiska dimensionen bör beaktas vid sakbehandlingen på alla fackområden, för att nämna några få av förslagen.

Ärade sessionsdeltagare! Medan vi samlas här ljuder ropen på frihet och demokrati allt högre i de europeiska grannländerna där det hittills varit rätt sparsamt med den varan. Dessa rop är också rop på stöd från oss bättre lottade nordliga demokratier. Stöd för en sådan samhällsomvandling, som kan frigöra medborgarnas kreativitet och ingjuta hos dem den framtidstro som behövs för att komma över de rådande ekonomiska och sociala problemen, liksom den oerhörda miljöförstöring som hotar både dem och oss. Nordiska rådet kan inte förbli en ren åskådare inför

denna process. Presidiet har ingående diskuterat frågan och i bred enighet beslutat uttala följande:

1. Presidiet välkomnar den nya öppenheten i Östeuropa och det intresse för samarbete och kontakter mellan parlamentariska organ som nu finns.

Den gemensamma vilja till parlamentariska kontakter som nu finns måste tillvaratas, och ett samarbete måste förberedas mycket noggrant.

2. Presidiet har sedan årets början diskuterat frågan om ett samarbete med folkvalda organ i de närliggande östeuropeiska grannländerna. Vid presidiets möte den 2 oktober 1989 uppmanades presidiesekreteraren att till presidiets möten i Mariehamn utarbeta konkreta förslag till hur Nordiska rådets kontakter med parlamentariker i Baltikum och Sovjetunionen i övrigt skulle kunna utvecklas. President Gorbatsjovs tal i Finlandiahuset i Helsingfors den 26 oktober har gett ökad aktualitet åt dessa strävanden.

3. Presidiet har här i Mariehamn uppdragit åt presidiesekreteraren att tillsammans med vederbörande i Moskva förbereda kontakter mellan Nordiska rådets parlamentariker och parlamentariker från Högsta Sovjet. Avsikten är att kartlägga vilka viktiga sakområden som lämpar sig särskilt väl för ett närmare samarbete. Av stort intresse ur presidiets synpunkt är frågor som gäller miljö, kultur, handel och främjandet av mänskliga kontakter.

Avsikten är vidare att konkretisera tänkbara kontaktformer såsom konferenser, seminarier, studiebesök och kulturutbyte.

4. Presidiesekreteraren har också fått i uppdrag att utreda förutsättningarna för ett utvidgat parlamentariskt samarbete med andra närliggande östeuropeiska länder.

5. Presidiet föreslår samtidigt att parlamenten i de nordiska länderna, i samråd, utser en delegation för att etablera parlamentariska kontakter med Högsta Sovjet och att intensivifiera kontakterna med Östeuropa, speciellt i närliggande nordliga områden.

Jag tycker att det ligger något symboliskt i att Nordiska rådet tar ett första steg för ett utökat samarbete med våra grannar i öst just här i Åland, detta demilitariserade och autonoma örike med dess traditioner av handelsutbyte mellan Östersjöländerna och förmed-

lare av andra kontakter mellan väst och öst.

För en månad sedan arrangerade rådet en uppmärksammas havsföroreningskonferens i Köpenhamn med deltagare från 15 europeiska parlament samt Kanada. Konferensen befäster den position rådet tillvunnit sig som organisatör av parlamentariska sammankomster kring aktuella gränsöverskridande problem. Nordiska rådets roll är dock mycket mer än blott att sammanföra parlamentariker från olika delar av Europa och vår nordliga omvärld i övrigt till gemensamma överläggningar. Genom att välja konferensteman, där det nordiska samarbetet är välutvecklat och föredömligt i ett internationellt perspektiv, kan rådet uppträda som en aktör med tyngd och inflytande. Vi har skapat en plattform för internationellt samarbete, som vi framdeles skall bruka och utveckla under stort ansvar.

Vi står när det gäller utvecklingen i Europa inför nya och hittills endast anade möjligheter. Våra länder – om än små och perifera – har stora förutsättningar att tillsammans spela en viktig roll i den utvecklingen. Våra samhällsmodeller är sedan länge kända och efterfrågade i omvärlden. Men även den nordiska modellen måste utvecklas och omformas efter tidens krav. Vi bör kontinuerligt se över arbetssättet i det nordiska samarbetet för att på bästa vis kunna infoga det i ett större internationellt samarbete. Härigenom bidrar vi på ett konstruktivt sätt också till uppbyggnaden av ett nytt och bättre Europa och – i ett större perspektiv – till en bättre värld.

Med dessa ord hälsar jag rådets medlemmar, dvs. parlamentariker, statsministrar och övriga ministrar, särskilt inbjudna gäster, tjänstemän och sakkunniga samt representanter från massmedia varmt välkomna till Nordiska rådets 3:e extra session, som jag härmed förklarar för öppnad.

Ändring i medlemslistan

Gunnar Björk ersätts av Olof Johansson.

2

Godkännande av medlemslistan

Medlemslistan för Nordiska rådets 3:e extra session är upprättad enligt arbetsordningens § 4. För att spara tid har presidiet beslutat att icke företa namnupprop. Korri-

gerad medlemslista är utdelad på platserna i plenisalen.

Den utdelade *medlemslistan godkändes*.

3

Fastställande av saklistan för sessionen

Presidiet hade föreslagit, att plenarförsamlingen fastställer saklistan för sessionen i enlighet med det utdelade tryckta förslaget med tillägg av Dokument 1 Regler för extrasessionens genomförande.

Saklistan för extrasessionen fastställdes i enlighet med presidiets förslag.

4

Meddelande om voteringsordningen

Voteringen skjer ved hjelp av voteringsapparat. I samsvar med § 11 i Rådets arbeidsordning kan medlem votere "ja" eller "nei" eller avstå fra å votere. Presidenten meddeler når voteringen begynner og når den avsluttes. En ja-stemme er på voteringsapparatet markert med *grønn knapp* og en nei-stemme med *rød knapp*. De som avstår, trykker på *hvit knapp*.

Forøvrig viser presidenten til det omdelte notatet som nærmere forklarer bruken av voteringsapparatet.

5

Regler for sessionens gjennomføring (Dokument 1)

Presidenten: Enligt Dokument 1 föreslår presidiet vissa regler för extrasessionens genomförande. I dokumentet, som finns utdelat på platserna i plenisalen, föreslås tidsbegränsning av inläggen. Likaså föreslås hur replikordningen skall genomföras.

Presidiets förslag bifölls.

6

D 1989/5/1989/e: Meddelanden om rekommendation nr 5/1989 angående ökat samarbete i internationella frågor och A 898/e: Medlemsförslag om uppföljning av internationella samarbetskommitténs slutrapport

Rådet foretog ovannämnda två saker i ett sammanhang.

Ekonomiska utskottet hade föreslagit,

A. att Nordiska rådet lägger meddelandena om rekommendation nr 5/1989 till handlingarna i avvaktan på nytt meddelande till nästa ordinarie session

B. att Nordiska rådet med anledning av medlemsförslaget antar följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1. at inden udgangen af 1992 i princippet afvikle alle toldprocedurer og andre grænsekontroller for varer mellem de nordiske lande. Som led i dette og inden for samme tidsfrist udformes fælles nordiske regler på det veterinære og det fyto-sanitære område,

2. a) at inden udgangen af 1992 gennemføre princippet om fuld gensidig anerkendelse af eksaminer og prøver (deleksaminer),

b) at forhøje ambitionsniveauet for **NORDPLUS**, således at programmet kommer til at omfatte mindst 3000 studenter årlig og at udarbejde de nødvendige foranstaltninger til at sikre tilstrækkelig nordisk adgang til **ERASMUS**-programmet,

c) at i løbet af 1990 udarbejde et forslag til et særligt stipendieprogram for at give nordiske forskere bedre muligheder for at studere i andre europæiske lande, inklusive en første fase, som omfatter 500 årlige stipendier,

d) at udarbejde en langsigtet udviklingsplan for den nordiske industrifond med det formål at øge fondens muligheder for at støtte nordiske virksomheders deltagelse i og påvirkning af det teknologiske samarbejde i Europa,

3. a) at fremlægge forslag til finansieringsordninger, som omfatter eksport af miljøteknologi til lande uden for Norden, herunder særligt Østeuropa,

b) at fremlægge forslag til en europæisk miljøfond med det formål at gøre moderne miljøteknologi tilgængelig for lande, som har store grænseoverskridende forureningsproblemer,

4. at oprette et nordisk institut for EF-ret, og

5. a) at til Nordisk Råds session i Reykjavík 1990 fremlægge en første revideret version af "Arbejdsprogram Norden i Europa

1989—92" med udgangspunkt i de forslag, som indgår i den internationale samarbejds-komité's rapport "Europæiske samarbejdsspørgsmål i Nordisk Råd" samt under hensyn til de synspunkter, som fremkommer ved behandlingen af ovennævnte arbejdsprogram under Nordisk Råds 3. ekstrasession 1989, og

b) at rapportere om arbejdet med gennemførelse af programmet dels til Nordisk Råds ordinære session, dels gennem en sommerrapport, som kan koncentreres om særligt aktuelle temaer i integrationsarbejdet. Denne rapport afgives til Rådet hvert år senest 1. juni med henblik på behandling på udvalgenes sommermøder.

C. Ekonomiska utskottet föreslår att Nordiska rådet fattar följande interna beslut:

Nordisk Råd pålægger Præsidiets, i nært samarbejde med Nordisk Ministerråd, at udrede spørgsmålet om oprettelse af en nordisk ombudsmandsinstitution med det formål at styrke gennemførelsen af indgåede nordiske aftaler og lægge op til beslutning herom på Nordisk Råds session i 1991.

Talleraas (ekonomiska utskottets talesman): Ærede president! Det er en stor glede for meg å kunne presentere resultatet av Økonomisk utvalgs arbeid med Europa-spørsmålene for denne 3. ekstrasession i Nordisk Råd. Det er en innstilling som vi fra utvalgets side mener er både ambisiøs og viktig. Og om den følges opp, kan den gi økte muligheter for kulturell og økonomisk vekst i hele Norden.

Vi kan ennå ikke se hva den økonomiske og politiske integrasjonsprosessen i Europa vil utvikle seg til. Ja, enkelte vil ha vanskelig for å tro at prosessen vil gi de ønskede resultater. Men uten visjoner og konkrete mål kommer vi i hvert fall ikke videre. Og den største utfordring for de nordiske land i dag er å videreutvikle det interne nordiske samarbeid minst i samme takt som utviklingen i det øvrige Europa. Og den utviklingen går raskt, meget raskt. Det betyr at Norden må sette opp tempoet. Og de dokumenter vi behandler i dag i Nordisk Råd, viser at både vi parlamentarikere og regjeringene er meget innstilt på et økt tempo.

Økonomisk utvalg har forsøkt å trekke opp klarere mål for programmet "Norden i Euro-

pa". Og vi stilte oss spørsmål om vi kunne gå lenger på veien

– til å skape et Norden som hjemmemarked?

– til å skape det nordiske utdanningsfellesskap?

– til å skape et felles nordisk transportmarked?

– til å sikre de nordiske interesser i det nye Europa?

Økonomisk utvalg mener vi kunne gå lenger, og har bygd de økede ambisjoner inn i forslagene som blir presentert for rådet i dag. Men ingen kan svare klart på hvor langt vi kan komme. Men vi ønsket å heve ambisjonsnivået. La oss få ny dynamikk inn i det nordiske samarbeidet. La beslutningene komme raskere. La målene nås fortere. La samarbeidsånden prege arbeidet – ikke la det bli forgiftet av all verdens motforestillinger. Samarbeid gir styrke, og det gir resultater.

Govartsjovs tale i Finland for noen uker siden bekrefter at de nordiske land kan spille en viktig rolle i den reform- og utviklingsprosess vi i dag er vitne til i Øst-Europa.

De nordiske land kan derfor ikke sette likhetstegn mellom Europa og EF, selv om EF i dag er selve det økonomiske lokomotiv i Europa. Og jeg er for min del helt overbevist om at den utvikling vi ser i EF når det gjelder det indre marked, har påvirket arbeidet i positiv retning når det gjelder utviklingen av det nordiske samarbeid og den dagsorden vi har satt i Nordisk Råd. Forholdet til EF er viktig og skal ha sin meget sentrale plass i arbeidet. Men de politiske og økonomiske endringer som nå skjer i Øst-Europa både internt og i forhold til Vesten, må sette sine spor i de nordiske lands politikk. Vi må yte vårt bidrag til å fremme utviklingen mot demokrati, menneskerettigheter og markedsøkonomi i disse landene. Først og fremst fordi reformprosessene vil skape et bedre samfunn for østeuropeerne selv, men også fordi en slik utvikling er til fordel for oss og for Europa som helhet. De østeuropeiske landene utgjør store potensielle markeder for de nordiske land og mange grenseoverskridende miljøproblemer krever aktiv innsats fra østlandene for å kunne løses, bare for å nevne noen eksempler.

Jeg skal ikke dvele for lenge ved den vårløs-

ning som nå skjer i Øst-Europa, nå sist i Øst-Tyskland. Men det tempo utviklingen der har skjedd i, har både overrasket og gledet.

Som nordiske politikere kan vi også hente inspirasjon fra den virkelighet vi ser utvikle seg i et enormt tempo i vårt naboland. Jeg vil si det på den måten at når det øst-tyske folk maktet å sprengte muren i Berlin, må vi, de nordiske folk, kunne makte den oppgaven det er å bygge ned hindre mellom våre land som effektivt hindrer vekst og en rasjonell utvikling for våre folk.

Utvalget har i sin innstilling "Norden i Europa" strammet opp Ministerrådets målsettinger på en rekke områder. Programmet bør også suppleres med en rekke nye aktiviteter, som f. eks.

– liberaliseringen av kapitalbevegelsene gjennomføres fullt ut innen utgangen av 1990,

– liberaliseringen av handel med finansielle tjenester, herunder fri etableringsrett for finansielle selskaper, gjennomføres innen utgangen av 1992,

– handelshindringene avvikles innen utgangen av 1992,

– toll- og grenseprosedyrer for varer avvikles i prinsippet innen utgangen av 1992,

– gjensidig anerkjennelse av utdannelse gjennomføres likeledes innen utgangen av 1992, og

– felles kriterier for fartsgrenser i Norden utarbeides innen 1991, med henblikk på gjennomføring av felles regler i Norden innen 1993.

Utvalget understreker at denne harmonisering av lovgivning, normer og retningslinjer som skal gjennomføres i årene framover, skjer på et høyt nivå for beskyttelse av miljøet, arbeidsmiljøet, sikkerheten og forbrukerne.

I integrasjonsarbeidet mener utvalget at det bør utarbeides en handlingsplan for "Nordboeres rettigheter", der en får en ytterligere styrking av den sosiale dimensjon. Handlingsplanen bør omfatte viktige forhold vedrørende arbeidsmarked, sosialpolitikk og fri bevegelse for personer over grensene, og må ses i lys av utviklingen i EF av et "Borgerne Europa".

Økonomisk utvalg understreker betydningen av at passunionen, som gjør det mulig for nordiske statsborgere å krysse grensene i

Norden uten pass, opprettholdes og henstiller til Nordisk Råd og til de nordiske statsministre om klart og samstemmig gi uttrykk for denne holdning og arbeide deretter, så dette spørsmålet kan bli løst tilfredsstillende også i framtiden.

Den kulturelle samhörighet innad i Norden og mellom Norden og det øvrige Europa tilsier at arbeidet på kulturområdet blir vektlagt sterkt.

Miljøprogrammet må fortsatt ha meget høy prioritet. Konkret bør det gjennomføres samarbeid mellom Norden og EF om miljøkvalitetsovervåking. Ministerrådet må framlegge forslag til finansieringsordninger som omfatter eksport av miljøteknologi til særlig Øst-Europa og et forslag til et europeisk miljøfond med det formål å gjøre moderne miljøteknologi tilgjengelig for land som har store grenseoverskridende forurensningsproblemer. Også her tenkes det spesielt på en rekke østeuropeiske land.

Utvalget har også drøftet forslagene fra Søder-komiteen om å opprette et nordisk institutt for EF-rett og en nordisk ombudsmannsinstitusjon. Begge disse forslag bør overveies og tas opp til konkret beslutning senere. Men la oss være enige om at hvis disse institusjoner blir opprettet, vil det også føre det nordiske samarbeid framover, og ikke bare føre til økt byråkrati.

Det er et meget ambisiøst program som Økonomisk utvalg nå legger fram. Om programmet blir gjennomført, betyr det vesentlige skritt framover for det nordiske samarbeid. Utviklingen mot et indre marked i EF har satt fart i vårt arbeid i Nordisk Råd den siste tiden. Og Nordisk Råd har vist at vi har vært i stand til å reagere raskt og målrettet på viktige utfordringer for våre land. Og enda viktigere er det at samarbeidet mellom våre land gir oss, i fellesskap, muligheter som vanskelig kunne oppnås dersom hvert enkelt land opptre alene.

Avslutningsvis vil jeg henstille til Nordisk Råd å slutte seg til Økonomisk utvalgs konklusjoner vedrørende Ministerrådets meddelelse om arbeid med anbefaling 5/1989 om økt samarbeid i internasjonale spørsmål og utvalgets forslag til anbefaling i anledning av medlemsforslag A 898/e om oppfølging av den internasjonale samarbeidskomites slutt-rapport.

Dersom vi gjennomfører disse målsettinger og planer, er vi for alvor på vei til å skape et sterkere Norden i et sterkt Europa!

Nordisk samarbeidsminister **Július Sólnes**:
Fru præsident! Det Europa, som vi har kendt og levet med i etterkrigsårene, er i oppbud. Pludselig synes alle muligheter at være til stede for at skape et nyt og bredt samarbeide imellem de europæiske lande baseret på åbenhed og tillid til hinanden. Tidspunktet for denne ekstra session i Nordisk Råd med de europæiske integrationsproblemer som hovedpunkt på dagsordenen kunne derfor næppe være bedre valgt.

Hvorledes ønsker vi i Norden at udviklingen i Europa skal forme sig frem mod år 2000? Kan vi uden vanskeligheder nå at have indflydelse på begivenhedernes gang og dreje den hen ad en for Norden gunstig retning?

En overraskende og dramatisk politisk og økonomisk udvikling finder nu sted i Østeuropa. Denne har medført, at flere af de østeuropæiske lande nu søger nærmere tilknytning til og samarbejde med de vesteuropæiske lande. Det voksende økonomiske og kulturelle samarbejde inden for Det Europæiske Fællesskab og mellem EFTA-landene tiltrækker og fascinerer de omkringliggende lande både i nord, syd og øst. Også det nære nordiske samarbejde virker som en ideel model for internationalt samarbejde, der har vakt både beundring og misundelse. De nordiske lande har derfor en mulighed, som ikke må forpasses, for at få en vigtig plads i de nye øst-vestforbindelser, som er under udvikling.

I disse uger foregår der en hektisk indsats for at definere og klarlægge de 18 EF/EFTA-landenes synspunkter angående en nærmere tilknytning og et økonomisk samarbejde. Under formandskab af den islandske udenrigsminister, hr. Jón Baldvin Hannibalsson, har EFTA-landenes ministerråd nået store skridt på vejen frem mod en enighed om at indlede seriøse forhandlinger med EF om oprettelse af et fælleseuropæisk økonomisk rum, der omspændes af de 18 EF/EFTA-lande. Disse bestræbelser kulminerer ved et planlagt fælles EF/EFTA-ministtermøde den 19. december i år, hvor man vil tage stilling til et forhandlingsgrundlag baseret på en brobygning mellem to ligestillede blokke, frem for at EFTA-

landene hvert for sig forsøger at opnå bilaterale handelsaftaler med EF.

EFTA/EF-samarbejdet står derfor ved en korsvej, hvor det skal vise sig, om der er politisk vilje til at igangsætte denne brobygning til et udvidet europæisk samarbejde af hidtil uanede dimensioner, en politisk vilje, der er tilstrækkelig stærk til at bære over med praktiske vanskeligheder og mindre betydende nationale særhensyn og -interesser.

Nordisk Ministerråd fremlagde i sommer sit arbejdsprogram "Norden i Europa 1989–92". Dette er resultatet af en proces, som har strakt sig over det seneste par år, og som har bestået i at finde frem til de områder, hvor en fælles nordisk indsats er mulig og hensigtsmæssig set i forhold til det bredere vesteuropæiske samarbejde.

Processen har allerede medført, at praktiske nordiske rådslagninger om spørgsmål, der er under behandling i EF og i EFTA, nu er en selvfølgelig del af rutinen i det løbende arbejde i Ministerrådet.

Arbejdsprogrammet er også resultatet af et nært samspil med Nordisk Råd og ikke mindst Rådets internationale samarbejdskomité, et samspil, som jeg uden tøven vil betegne som eksemplarisk.

Arbejdsprogrammet kan naturligvis forbedres. Det er ikke tilfældigt, at Ministerrådet allerede ved programmets vedtagelse bebudede en første revideret udgave i december i år. Denne reviderede fremskridtsrapport, som Ministerrådet venter at kunne fremsende som en meddelelse til Nordisk Råd i midten af december, vil indeholde både en statusredegørelse for igangværende aktiviteter og beskrivelser af en række nye initiativer. Inden for det tidsrum, vi har til rådighed, må vi erkende, at rapporten ikke på alle områder vil blive fyldestgørende. Hertil kommer, at den hastige udvikling på europæisk plan kræver, at vi bestandigt justerer og ajourfører vore målsætninger.

Nordisk Råds syn på prioriteringen af opgaverne stemmer godt overens med Ministerrådets opfattelse. Praktiske foranstaltninger for at fjerne kontrol og formaliteter ved grænserne, skærpelse af målsætningerne på det miljøpolitiske område og realisering af tanken om et nordisk uddannelsesfællesskab står højt på Ministerrådets dagsorden.

Andre vigtige målsætninger for Ministerrå-

det, som jeg vil fremhæve, er fjernelse af resterende konkurrenceforvridende hindringer for den frie udveksling af varer og tjenesteydelser, særlige foranstaltninger for de mange små og mellemstore virksomheder i Norden samt en aktiv indsats for at sikre opretholdelsen af den nordiske pasfrihed. Det er vigtigt, at vi, samtidig med at vi tager del i den europæiske integrationsproces, ikke skaber hindringer for det frie samkvem på alle områder i Norden.

Ministerrådet har noteret sig de to konkrete forslag fra den internationale samarbejdskomité, men har selvsagt ikke kunnet tage endelig stilling til dem.

Jeg kan dog sige, at Ministerrådet umiddelbart stiller sig tvivlende til en ombudsmandsinstitution med et langt bredere mandat, end der lå i det forslag, der er indeholdt i den økonomiske handlingsplan. En sådan bred institution vil til dels blive pålagt opgaver, som allerede løses af de nationale ombudsmand.

Med hensyn til et nordisk institut for EF-ret har Ministerrådet bemærket sig, at det økonomiske udvalg finder, at en række dertil knyttede spørgsmål bør udredes nærmere, inden en eventuel beslutning træffes.

Den internationale samarbejdskomité fremhæver, at Ministerrådet behøver tid for at kunne tage stilling til indarbejdelse af Rådets forslag i arbejdsprogrammet, og at en række spørgsmål nødvendigvis må henstå til senere revisioner. Det er utvivlsomt rigtigt. Der er imidlertid også et andet aspekt, som er vigtigt, nemlig de praktiske og politiske muligheder for at realisere høje målsætninger inden for en begrænset tidshorisont.

Hvis arbejdsprogrammet skal tages alvorligt, må det være realistisk. Lad mig nævne et eksempel: Afvikling af alle toldprocedurer og andre grænsekontroller i Norden inden 1993 – det vil i praksis sige noget, der ligner en nordisk toldunion – er ikke realistisk. På mange vigtige områder vil det indebære lovharmonisering af et omfang, som er helt uoverkommeligt. Heller ikke EF vil antagelig nå dette mål til 1993.

Det må også være en selvfølge, at vi indretter formen for det nordiske samarbejde og karakteren af de aftaler, vi indgår, så de ikke strider imod de nordiske landes andre internationale forpligtelser.

Til sidst en bemærkning om prioritering. Det fremgår af betænkningerne fra flere af udvalgene, at satsningen på den europæiske dimension ikke må medføre nedprioritering af andet nordisk arbejde.

Ministerrådet er enig i, at en lang række nordiske samarbejdsaktiviteter, som ikke har en direkte europæisk dimension, skal videreføres. Men Ministerrådet har tillige besluttet, at gennemførelsen af Europaprogrammet skal have højeste prioritet i de respektive sektors økonomiske planlægning. Det indebærer, at ikke alle andre aktiviteter kan oprettholdes. Man kan ikke få alt.

Det nordiske samarbejde er ofte nok blevet kritiseret for, at man bevæger sig ud i alle retninger uden overordnet styring og uden hensyn til, om der er udsigt til resultater, endsige udnyttelse af resultaterne. Lad os ikke tabe denne sag på gulvet. Lad os vise, at vi er i stand til at samle de nordiske kræfter om en opgave, vi i den aktuelle situation tillægger afgørende betydning, og at vi i hvert fald dér kan nå effektive og synlige resultater.

Eiður Guðnason: Fru president! Intresset för och behovet av nära kontakter med övriga Europa är inte helt nya påfund i Norden. Redan på vikingatiden sades det t. ex. bland islänningar att ”ingen ung man har avslutat sin utbildning förrän han rest och sett övriga Norden och Europa”.

Norden är en del av Europa och de nordiska länderna påverkas i många avseenden av de ekonomiska, sociala, kulturella och politiska förhållandena i övriga Europa.

Vi varken bör eller kan isolera oss. Om detta är de allra flesta överens, även om det finns skilda uppfattningar om hur samarbetet skall utformas och om vad resultatet kan och bör bli för de nordiska länderna och för det nordiska samarbetet.

I särskilt hög grad påverkas vi av utvecklingen i EG, som under de senaste åren – och med särskilt sikte på 1992 – är på väg mot en långtgående integration. Denna process har bidragit till – och kanske till och med på vissa områden tvingat fram – att det nordiska samarbetet rustas upp. Så är det t. ex. nödvändigt inför ett utvidgat samarbete och harmonisering med EG att handelshindren mellan de nordiska länderna snarast un-

danröjs, vilket borde ha gjorts för länge sedan.

I de nordiska ländernas parlament finns en överväldigande majoritet för ett nära samarbete med EG. Samstämmigheten är också stor om att det är ”EFTA-spåret” som gäller, dvs. att förhandlingarna om samarbetet skall föras mellan EFTA och EG.

Den socialdemokratiska gruppen ställer sig naturligtvis bakom förhandlingsuppläggningsen med det s. k. EFTA-spåret. Vi finner inte anledning att nu spekulera i vad som bör ske om spåret visar sig inte föra till avsett mål.

I den ekonomiska handlingsplanen ”Ett starkare Norden”, som rådet vid sessionen i Stockholm, utan nämndvärd diskussion, ställde sig bakom, anges tre målsättningar för det nordiska ekonomiska samarbetet. De är centra också för ställningstaganden i fråga om ”Norden i Europa”.

De tre målsättningarna är:

att utveckla och förbättra ”den nordiska modellen”

att fortsätta utveckla ”Norden som hemmarknad”

att söka lösningar som svar på utvecklingen av EG:s inre marknad.

Inför denna extrasessionen har frågan om östkontakter väckt stort massmedialt intresse, som helt överskuggat det egentliga huvudtemat för extrasessionen. Den socialdemokratiska gruppen hälsar med tillfredsställelse den utveckling som under senare tid ägt rum i Östeuropa. Vi har också noterat ett stort intresse i Östeuropa för nordisk socialdemokrati.

Det är angeläget med utökade kontakter och intensivare informationsutbyte mellan parlamentariker i de nordiska länderna och kolleger i östeuropeiska länder. Nordiska rådet, som är ett samarbetsorgan för fem suveräna stater, bör utveckla kontakter med samsarbetsorganisationer också i Östeuropa.

Särskilt betydelsefullt är samarbetet med Östeuropa på sådana sakområden som är av speciellt intresse i det nordiska närområdet, t. ex. miljöfrågor och kulturutbyte.

Vi vill från den socialdemokratiska gruppen understryka det angelägna i fortsatta kontakter med alla de krafter i Östeuropa som arbetar för demokratisering.

Fru president! I allt högre grad ställs vi inför problem, vars lösningar endast står att

finna i internationellt samarbete. I Europa demonstreras detta dagligen och stundligen. Tiotals miljoner går arbetslösa. Miljöförstörelsen av hav, luft och mark förvärras.

Arbetarrörelsen har alltid verkat för internationellt samarbete på såväl globalt som europeiskt och nordiskt plan.

Den nordiska arbetarkongressen 1986 antog ett dokument som bl. a. poängterar vikten av nordiskt ekonomiskt samarbete för europeisk utveckling. De förslag till åtgärder som presenterades är i hög grad aktuella inför förhandlingar med EG. Det gäller åtgärder som

- samordnad europeisk expansionspolitik, som ökar den samlade efterfrågan, ökar sysselsättningen och minskar arbetslösheten utan att försämra budget- och bytesbalansen
- samordnad europeisk näringspolitik för att stimulera industriell utveckling och investeringar i kommunikationer, energiproduktion och miljövard

- gemensamt europeiskt uppträdande i fortsatta förhandlingar i GATT och i andra organ i syfte att riva handelshinder och vidga marknaderna

- stärkt samarbete för att bekämpa miljöproblemen

- utökat samarbete inom forskning och teknisk utveckling.

Den europeiska integrationen måste ges en social och solidarisk prägel. Det räcker inte att kapitalägarna får större frihet. Också löntagarnas och konsumenternas fri- och rättigheter måste tillgodoses.

Från nordisk sida bör vi medverka till att konkretisera innehållet i den inre marknadens sociala dimension och medborgarnas Europa, så att de bättre kommer att stämma överens med "den nordiska modellen". Nordens fackliga samorganisation har i rapporten Facklig profil på sociala dimensionen presenterat en rad förslag med denna inriktning. Löntagarnas rätt och möjligheter till koncernfackligt samarbete är en viktig del i den utvidgade sociala funktionen.

Vi socialdemokrater beklagar att de borgerliga partiernas representanter i ekonomiska utskottet inte stödde det förslag om koncernfackligt samarbete som internationella kommittén med tre representanter från vardera mitten- och konservativa gruppen enhälligt står bakom.

Fru president! Det nordiska samarbetet

måste bli mer inriktat på att vara en dynamisk, framtidsytande kraft i Europa. Det får inte syfta till att isolera Norden. Detta måste vara ledstjärnan för våra insatser i det europeiska samarbetet såväl gentemot Västeuropa som gentemot Östeuropa, t. ex. inom ramen för ECE, för arbetet inom EG och EFTA och för våra försök att driva på samarbetet mellan dessa båda organisationer.

Björkstrand: Fru president! När utredningsarbetet rörande Norden och Europa inleddes, koncentrerades intresset nästan helt till den västeuropeiska integrationsprocessens konsekvenser för nordiskt samarbete. I dag – när vi diskuterar resultatet – riktas uppmärksamheten i minst lika hög grad till den dynamiska utvecklingen i Östeuropa. Där sker en utveckling mot demokrati och parlamentarism som går otroligt snabbt. Vår nordiska omgivning kommer att se helf annorlunda ut om bara några år, ur både EG-Europa-perspektiv och utifrån förändringarna i Östeuropa.

I mittengruppen i Nordiska rådet följer vi utvecklingen i Östeuropa med intresse. Vi finner det viktigt att kontakterna byggs ut och fördjupas också i den riktningen. Mittengruppen kommer därför att inbjuda de partier och organisationer som finns eller är på väg att bildas och som delar mittenpartiernas tankar och värderingar till en gemensam konferens i en snar framtid. Det geografiska området vi syftar på är Östersjöns randområden. Det dessa länder och autonoma områden söker är i första hand inte formella vägar att samarbeta på utan information om hur den nordiska samhälls- och samarbetsmodellen fungerar och demokratin praktiseras.

Här kan vi i mittengruppen visa hur vi strävar till den viktiga balansen mellan individens frihet å ena sidan och jämlikhet och solidaritet å den andra.

Från mittengruppen vill vi uppmana de andra partierna och partigrupperna i rådet att aktivt ta ansvar för att Östeuropa lyckas i sitt demokratiseringsarbete. Vi skulle för vår del ha varit beredda att gå betydligt längre än presidiet gjorde. Beslutet var närmast genant försiktigt och avvaktande.

Det material och arbete som både ministerrådet och den parlamentariska utredning-

en under Karin Söders ledning presenterat till detta möte menar vi i mittengruppen är en bra grund att utgå ifrån. Nordiska rådet måste, med respekt för varje lands val av säkerhetspolitisk lösning, nu börja diskutera de tidigare delvis tabubelagda frågorna om vad som sker utanför Nordens gränser. I dessa avspännings dagar ser vi ut att vara på väg mot en värld präglad av samarbete och dialog i en hittills okänd omfattning.

Det material vi kommer att anta blir en bra grund för ett internationellt och utomnordiskt samarbete. En konsekvens av detta är enligt mittengruppen att vi bör reformera och utveckla de nordiska samarbetsformerna. Det måste bli en koppling mellan fastställda mål och avsatta resultat. Dagens beslutsprocess är i många fall alldeles för trög och hämmar ett resultatinriktat samarbete. Vi behöver en samarbetsstruktur som möjliggör en fortgående dynamisk dialog med den snabbt föränderliga situationen utanför Nordens gränser.

Fru president! Förutom Europafrågan menar vi i mittengruppen att det är viktigt att vi tar oss an miljöfrågan med ännu större allvar. Vi bör på ett aktivt sätt koppla ihop den utveckling som sker i både Mellan- och Östeuropa med kraftfulla och brådska åtgärder på miljöområdet. Det här är vår viktigaste framtidsfråga. Vi har ett gemensamt intresse i de nordiska länderna och i hela det övriga Europa att lösa den. Miljöfrågorna bör därför ges högsta prioritet från de nordiska ländernas sida i alla utomnordiska kontakter.

Fru president! För de nordiska länderna gäller det att samtidigt anpassa sig till de västeuropeiska integrationssträvandena och att etablera ett mångsidigt och fördomsfritt samarbete med de socialistiska staterna. Vi ställer oss bakom den internationella kommitténs kompletterande synpunkter på ministerrådets arbete. Det är en bra bas att utgå ifrån. Men vi vill samtidigt understryka vikten av att åtgärdsförslagen följs upp i relation till de nya krav utvecklingen i vår omvärld kontinuerligt ställer och till de möjligheter till ett utbyggt nordiskt och internationellt samarbete som erbjuds. Från mittengruppen är vi beredda att bidra med konstruktiva förslag för att samarbetet i Norden inte skall stagnera utan ligga steget före den internationella utvecklingen.

Politisk passivitet och ovilja att utveckla det nordiska samarbetet kan få långtgående konsekvenser för inte bara Nordens utan hela Europas framtid.

Bildt: Fru president! När historien nu accelererar i Europa, får klockan inte stå stilla i Nordiska rådet. Bakgrunden till det som nu diskuteras är det som vi från den konservativa gruppen förde fram för 2,5 år sedan om Norden i Europa. Det som vi då sade var då kontroversiellt men representerar i dag närmast concensus i denna församling.

Det har under dessa år skett en dramatisk omvandling av den europeiska verkligheten både i fråga om de västeuropeiska samsarbetssträvandena och den nya dynamik och kraft som dessa har fått och i fråga om den folkliga frihetsrevolution som vi nu ser breda ut sig i länderna i Öst- och i Centraleuropa.

EG-samarbetet accelererar fortfarande. Det handlar om arbetet med att förverkliga den inre marknaden 1993. Det handlar om arbetet med den s.k. sociala dimensionen, om de första stegen mot en ekonomisk och monetär union – hur denna nu kommer att se ut – om ett djupgående miljösamarbete, där inte minst Europaparlamentet spelar en pådrivande roll, och om en tydligare västeuropeisk identitet i de olika EG-ländernas utrikespolitiska agerande.

Just nu, fru president, befinner vi oss i en liten mellanstation när det gäller samarbetet mellan de nordiska icke-EG-staterna och EG. Processen mellan EG och EFTA kommer under 1990 att gå in i ett viktigt skede. Det blir en spännande process, som då ger oss möjlighet att klarare än i dag bedöma hur långt denna process egentligen kan gå.

För de flesta av oss är denna process en absolut nödvändighet i det läge som är – utan att för den skull ge oss hoppet om en slutgiltig och tillfredsställande lösning. Den är en station som är nödvändig på den väg som måste leda längre.

Vi måste ställa klara krav på vart detta samarbete skall leda. Det har ekonomiska utskottet gjort, men som ministerrådets talesman sade är det krav som ekonomiska utskottet har ställt upp inte alltför lätta att förverkliga inom de ramar som vi idag har.

Det finns också andra problem, som jag

tror att vi skall ta oss an. Ett av dem är den parlamentariska inflytandeprocessen. Det som nu håller på att ske är att många av de frågor som vi klassiskt har kunnat diskutera och i alla fall avge rekommendationer om här i Nordiska rådet i fortsättningen kommer att hanteras inom någon typ av EG/EFTA- kanske s. k. EES-församling.

Vad händer då med det parlamentariska inflytandet i denna process? Vart tar Nordiska rådet vägen, när många frågor om handel samt socialt samarbete i Europa och i Norden flyttas över till ett annat organ? Dessa frågor har ännu ingen tagit i, men där, fru president, tror jag att presidiet har en viktig uppgift att försöka tänka litet före. Att komma efter i en process så snabb som denna innebär i allmänhet att man har förlorat möjligheten till ett konkret inflytande.

När vi nu ser historien accelerera, tänker vi inte minst på förändringen i Öst- och Västeuropa. Betydelsen av det som där sker kan knappast överskattas. De socialistiska planhushållningssamhällena har hamnat i en djupgående kris, som på sina håll närmar sig kollaps. Det handlar om att ur denna systemkris och systemkolaps föds allt starkare krav på ett systemskifte mot marknadsekonomi, demokrati och frihet.

När kulisserna nu rasar, kommer problemen fram med större tydlighet: ekonomiska strukturer med mycket djupgående problem, socialt förfall, även de vittgående ekologiska miljöproblem som har drabbat även oss såsom stater i närområdet, såsom grannfolk som bryr sig om det som inträffar på andra sidan Östersjön. Vi har alla skyldighet att var och en på sitt sätt försöka medverka i denna process, att hjälpa till. Det gäller också Nordiska rådet.

Det finns ett starkt intresse för den nordiska samarbetsmodellen, hur vi som små länder och folk i en stor värld har lyckats samarbeta om sådant som är viktigt för våra egna medborgare. Vi skall vara öppna för dem som vill komma hit och se hur vi arbetar och vad vi har förmått åstadkomma. I min egen skap av svensk partiordförande föreslog jag i augusti i år att presidiet skulle vara villigt att såsom gäster vid Nordiska rådets sessioner se även företrädare för de baltiska folkfronterna, som i olika sammanhang har uttryckt starka önskemål om att få komma hit och se

hur vi arbetar. Det sade presidiet nej till, vilket jag tyckte var beklagligt. Det framstår såsom ännu beklagligare i ljuset av den snabba process som har ägt rum sedan dess och som åtminstone tillfälligt har kulminerat i det presidiebeslut som fru presidenten läste upp och som innebär att presidiet nu ger presidiESEkreteraren en mycket vittgående politisk fullmakt att föra samtal både i Moskva och i andra huvudstäder om ett ganska omfattande samarbete och ganska vittgående kontakter. Det finns en risk för att vi hos dem skapar ett intryck av att Nordiska rådet kan åstadkomma mer på dessa områden än vi faktiskt kan. Därutöver har presidiet rekommenderat de nordiska parlamenten att utse en gemensam delegation för att etablera kontakter med Högsta Sovjet.

Jag är inte riktigt säker på vad detta innebär. Alla nordiska parlament har kontakter med Högsta Sovjet. Skall Nordiska rådet inte ha det, utan skall vi inrätta någon sorts hybrid, en kompromissformel, som innebär att inte parlamenten och inte Nordiska rådet utan någonting nytt skall handlägga kontakterna med Sovjetunionen, kräver detta ett klagörande av vad som faktiskt är avsikten.

Nu skall vi gå vidare när det gäller Norden i Europa. Det gäller viktiga frågor om vår roll, inte minst Nordiska rådets roll i det framväxande Västeuropeiska samarbetet och även vad vi kan göra i den hisnande omvandlingsprocessen i Östeuropa. Låt oss i detta sammanhang inte glömma att det som ger det nordiska samarbetet styrka är vad vi själva förmår att göra i Norden för våra folk. Det är detta som ger oss attraktivitet och dragningskraft.

Claes Andersson: Fru president! Ur de vänstersocialistiska gruppernas synvinkel inbefattar den västeuropeiska integrationen inte en, utan två olika processer, två olika versioner. Den som nu dominerar offentligheten med sina utredningar, prognoser, krav på harmonisering av den nationella lagstiftningen och de mer eller mindre hemliga handlingarna i kabinetten är, näringslivets, finansvärldens, bankernas och exportindustrins integrationsprojekt. De utlovar en större ekonomisk effektivitet, större ekonomiska enheter, en allt mera liberaliserad kapital-

marknad, men också allt hårdare konkurrens och allt mera överstatligt beslutfattande. Det är storkapitalets gränslösa dröm om Europas Förenta Stater. Men det implicerar också ett Europa där polariseringen mellan centrum och periferi, mellan rika och fattiga, mellan hög- och lågutbildade hotar att förstärkas och fördjupas och där en rättvis och solidarisk fördelnings- och socialpolitik närmast betraktas som ett nödvändigt och alltför kostbart ont.

Vänsterns Europavision ser helt annorlunda ut. Den innefattar drömmen om den europeiska välfärdsstaten, om ett röd-grönt Europa där fredsbeståndet, kampen för en giftfri livsduglig miljö och kampen för den sociala tryggheten och jämlikheten ställs i främsta rummet och där jämlikhets- och solidaritetskraven förverkligas enligt den modell som vi i de nordiska länderna idag är världsbest på.

Dessa två olika integrationsprojekt – höger- och vänsterns – skiljer sig från varandra till hela sin uppläggning och grundsyn. Också på det nationella planet förs den politiska kampen mellan höger- och vänsterns strävan till maximal ekonomisk vinst och effektivitet och vänsterns försök att värja om den nordiska välfärdsmodellen, som innefattar en fortsatt förbättring och utveckling av den offentliga sektorns tjänster.

I den nuvarande integrationsprocessen prioriteras de ekonomiska och handelspolitiska aspekterna, medan de socialpolitiska aspekterna haft låg prioritet. Socialpolitiken ses nu inom EG närmast som ett medel för att mildra marknadskrafternas mest negativa effekter. Man tycks inom EG anse, att vissa, begränsade sociala tryggheter är det pris som man måste betala fackföreningsrörelsen för att den skall ställa upp och förverkliga den inre marknaden. Men fortfarande saknar EG den Rödbok som är ett nödvändigt komplement till EG:s Vitbok. EG-kommissionen i september 1988 antagna Marinis memorandum, formulerar den s. k. sociala dimensionen, men den är helt otillräcklig.

Den västeuropeiska integrationens stora positiva möjligheter öppnar sig i frågor som gäller utbildning, forskning och kulturpolitik. Förenhetligandet av kriterierna för studier och examina, program för ökat utbyte av studenter, arbetstagare och forskare, gemensam-

ma program för olika audiovisuella projekt, gemensamma databanker, effektivare spridning av kultur- och konstprodukter, allt sådant hör till integrationens enorma positiva möjligheter. Men vi i Norden måste vara aktiva och skynda på, så att vi kan erbjuda fungerande modeller, visa på de bästa alternativen. Annars går det som det gått inom den tekniska utbildningssektorn – att European Round Table trötnar på att vänta på de nationella programmen och företagen själva börjar utbilda sina anställda – som Nokia gjort i Finland. Vi måste satsa ordentligt på projekt av typen Nordplus – utvidga programmen, inte bara mot EG utan också till Europa och Sovjetunionen.

Hisnande snabba förändringar sker i Sovjetunionen och i Östeuropa. EG-Efta får inte innebära nya hinder och ekonomiska murar i vår världsdel. Michail Gorbatjovs tal i Finlandiahuset för några veckor sedan innehöll en lång rad av konkreta, realistiska förslag till samarbete på lokal och regional nivå mellan Sovjets nordligaste republiker, de baltiska staterna och Norden. Nu gäller det för oss i Nordiska rådet att fatta den utsträckta handen och förverkliga de samarbetsprojekt kring miljö, handel och kultur som vi och våra grannar så nödvändigt behöver. Det ligger i vårt eget och våra grannars intresse.

I åratal har det i Nordiska rådet talats om att etablera samarbete med de baltiska staterna, och kring de arktiska områdena. Presidiets försiktiga ställningstagande i går tycker jag är mycket olyckligt. Svaret kommer att tolkas som ett ganska reserverat tja, kanske, i en situation då förändringarna som mest behöver ett klart och rejält ja, ett oreserverat och aktivt stöd från de nordiska länderna.

Statsminister Schlüter: Fru præsident! I dag kan man ikke sige Europa eller Norden uden først at sige Østeuropa. Netop nu er det europæiske landskab under hastig forandring. Uden ændringer i grænselinierne oplever vi alligevel grænseløse politiske ændringer.

Det er næsten utroligt, og få ville for få år siden have troet, at forandringerne i Sovjet, derefter i Polen og Ungarn, og de sidste dage i DDR ville komme så hurtigt og med en så overvældende styrke.

Og det er en lysende, ja, det er en vidunderlig oplevelse. Det er en udfordring for folkene i Øst, men det er lige så meget en udfordring for os i Vest. Det er en historisk chance, som vi skal tage positivt imod. Det rummer visioner om menneskelighed frem for alt. Det indeholder en risiko for fejltagelser og tilbageslag, og det stiller umådelige krav om nytænkning, ansvarlighed og klogskab.

Man skal ikke på misforstået diplomatisk manér vige uden om at søge at definere klart, hvad grundene er til den historiske omvæltning.

Den verdensorden, der som konsekvens af den anden verdenskrig blev presset ned over hovedet på den ene halvdel af Europa, krakelerer nu for alvor.

Østeuropas folk spørger sig selv og deres magthavere, hvorfor de ikke skulle have de samme livsvilkår, som de nutidige kommunikationskanaler har vist dem gælder for befolkningerne i den anden halvdel. Høj materiel levestandard men, tror jeg, først og fremmest politisk og kulturel frihed. Man kan ikke i det lange løb afspærre hele befolkninger fra resten af verden – hverken fysisk eller åndeligt.

Hvis vi vil, kan vi nu selv bidrage stærkt til at udviske grænserne på det triste Europakort, vi har kendt siden 1945 – med den skarpe opdeling mellem Øst og Vest. Vi er allerede inde i en ny epoke, hvor vi kan og bør vurdere landene i Østeuropa ud fra deres forskellige status – politisk, økonomisk, kulturelt og ikke mindst med hensyn til respekten for menneskerettighederne.

Jeg er ikke i tvivl om, at det seneste års stærke dynamik i Vesteuropa med tættere og tættere samarbejde mellem EF og EFTA, med nye medlemsstater som medlem af EF og ikke mindst skabelsen af det frie indre marked har været en magnet, som stærkt har bidraget til at drage østeuropæiske lande bort fra den forældede ideologis tunge åg.

Nu må vi uden indblanding i indre forhold bidrage til at muliggøre en fredelig overgangsfase fra den totalitære styreform fremad mod demokrati og pluralisme. Her vil de nordiske lande, hver for sig og i form af samarbejdet i Nordisk Råd, have naturlige store opgaver. Vi skal intensivere vore kontakter på alle måder til de østeuropæiske lande og Sovjetunionen.

Helt naturligt vil det f.eks. være at søge et tæt kontaktnet til de baltiske lande. Det er ganske naturligt, fordi disse landes befolkninger er blandt de nærmeste naboer på den anden side Østersøen – og det vil hvile på ganske særlige kulturelle og historiske forudsætninger. Men jeg tænker også på, at fremtidens Europa i det hele taget vil blive stærkt præget af samvirke mellem befolkningerne på et regionalt grundlag – uden traditionelt hensyn til grænselinier og statsdannelser.

Det bliver i høj grad et tættere samarbejde også med EF, som kan give de østeuropæiske lande chancen for at opbygge en forbedret levestandard. Det vil koste økonomisk – det må vi se i øjnene. Også af den grund er det vigtigt at fortsætte de senere års dynamik i EF-samarbejdet. Vækst i den vesteuropæiske økonomi er den bedste forudsætning for at bringe de østeuropæiske lande ud af stagnationen.

Både Norden og EF kan i høj grad bistå med tilbud om træning og uddannelse af de store grupper af mennesker, der nu skal få tusinder af virksomheder til at fungere på mere markedsøkonomiske vilkår.

I takt med, at samarbejdet i EF bliver mere omfattende, vokser behovet for at finde fornuftige arrangementer med naboerne. Jeg mener, det er rigtigt at sige, at EF har været en god nabo. De mange nye medlemmer, der er kommet til, er udtryk for åbenhed. Og de mange bilaterale og multilaterale aftaler, som EF har indgået med tredjelande, supplerer det billede. En særstilling er jo samarbejdet mellem EF og EFTA udtryk for.

De aftaler, der blev indgået mellem EF og de enkelte EFTA-lande i begyndelsen af 1970'erne, har fungeret godt. EF og EFTA er i dag hinandens største samhandelspartner. Den totale samhandel mellem EF og EFTA er i dag større end EF's samhandel med USA og Japan. Men aftalegrundlaget er ikke tilstrækkeligt, og derfor forhandler vi nu intenst.

En række modeller er på bordet. Jeg vil ikke knytte specifikke kommentarer dertil, for det er jo op til de enkelte EFTA-lande selv at arrangere sig i forhold til EF. Om man sigter på et senere medlemskab, om det skal være organisationen EFTA eller det skal være de enkelte medlemslande, der skal være i forgrunden, hvor omfattende skal samarbejdet være, det afgør man selv.

Set fra EF gælder det naturligtvis, at fuld indflydelse på beslutningerne kun opnås med egentligt medlemskab og de pligter, der hører med. Sådan må det være. Men jeg mener klart, at der er store muligheder for at finde former, der udstrækker mange af EF-samarbejdets fordele til EFTA-landene.

Man hører somme tider ønsker om, at EF-samarbejdet skulle løsnest, gøres mindre forpligtende for derved at tilgodese hensynet til naboerne. Jeg vil advare mod den tankegang. Tværtimod er det mit indtryk fra årelange drøftelser i EF om handelspolitikken, at et tæt og intenst samarbejde inden for EF er en forudsætning for størst mulig åbenhed udadtil, og det er Danmark tilhænger af. Siden vi trådte ind i EF, har vi søgt at knytte bånd og formidle. Vi har argumenteret for åbenhed, og vi har argumenteret for mange af de værdier, vi med stolthed kalder nordiske.

Det siger sig selv, at når vi for tiden drøfter det, der kaldes den sociale dimension, så er vort inspirationsgrundlag den nordiske samfundsmodel. Derfor ser vi fra dansk side frem til, at EFTA-landene, og ikke mindst de nordiske, knyttes naturligt tættere til EF-samarbejdet, hvilke former man så end beslutter sig for.

Vi er nået meget langt i EF de senere år. Aldrig tidligere har vi set så mange grundlæggende beslutninger blive truffet på så kort tid som over de sidste år. For os, der er medlemmer, er der simpelt hen ikke længere noget alternativ. For EFTA-landene og de nordiske lande er der heller ikke – synes jeg – noget alternativ til tættere forbindelser med EF.

Med den udvikling i Europa, som jeg har beskrevet, er jeg overbevist om, at vi folk her i Norden har en særlig rolle at spille. Vi har noget at byde på, som de andre ikke har, nemlig vores nordiske samfundsmodel. Mange i Europa misunder os denne samfundsmodel, selv om den unægtelig også har sine svagheder.

Jo stærkere udviklingen går med at knytte Vest og Øst sammen, jo større bliver også mulighederne for, at netop de nordiske ideer om samfundets indretning kan vinde indpas.

Vi står nu over for en enestående chance i Europas udvikling. Den skal også vi nordiske lande gribe, for vi har et bidrag at yde, ikke mindst i kraft af vor fælles historie og traditioner.

Gro Harlem Brundtland: President! Allerede Nordisk Råds sesjon i februar i år stod klart i den europeiske utviklingens tegn. De store utfordringene vi møter, ikke minst på miljøområdet, understreket klart allerede den gang nødvendigheten av et bredere europeisk samarbeid, ikke bare i Vest-Europa. Vi var særlig opptatt av de økende forureningsproblemene, og av de store vanskelighetene våre østeuropeiske naboland står midt oppe i.

Allerede før statsministermøtet i EFTA i Oslo i mars var også debatten her i rådet om EFTA/EF-prosessen i full gang.

Det har hele tiden gjort inntrykk på meg hvor sterk skepsis og tvil overfor den pågående integrasjonsprosessen som er kommet til uttrykk. Jeg tror vi må stille oss spørsmålet om hvordan vi best tar vare på de verdier vi har kjempet fram her i Norden og ganske enkelt slå fast at kampen for velferdsstaten og den nordiske modellen må vi føre like mye i Europa som hos oss selv.

Skal vi styre utviklingen, må vi styre over grensene. Derfor er det så viktig at vi, innenfor rammen av Nordisk Råd, nå gjør et konkret arbeid for å sette vår nasjonale og nordiske innsats inn i et europeisk og internasjonalt perspektiv.

Utviklingen i Øst-Europa og de dramatiske hendelser vi nå opplever så å si daglig, vil forandre hele vårt nærområde på kort tid. Samarbeidsoppgavene blir desto større og vil kreve styrke og vilje i Vest-Europa for å yte bidrag til en demokratisk og fredelig utvikling. Det understreker bare enda sterkere betydningen av vår egen innsats for et nærmere og bredere samarbeid mellom land som står hverandre nær, kulturelt og historisk, i vårt europeiske nærområde.

Felles nordiske holdninger og løsninger gir ikke bare et bidrag til samholdet og den økonomiske utvikling i Norden. De øker også våre forutsetninger for deltakelse i det europeiske samarbeidet.

Økonomisk utvalg gir uttrykk for den samme tankegang når det sier at det viktigste bidrag de nordiske land kan yte til den europeiske integrasjonen, er et styrket samarbeid internt i Norden. Det nordiske samarbeidet har derfor en dobbelt målsetting: både en styrking internt og et bedre grunnlag for deltakelse i bredere fora. Økonomisk utvalgs 25

punkter om sammenfattende prioriteringer er til dels av en slik art at de vil måtte søkes gjennomført i andre fora enn Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd. Selv om EFTA og EF vil være redskapet for flere av de formelle løsningene, vil det nordiske samarbeidet være viktig for å skape en sterkere plattform for en tilpasning til EFs indre marked, også for de bredere løsninger i GATT- og OECD-regi, når det gjelder liberalisering av vare- og tjenestehandelen.

På viktige områder kan Norden bidra til å påvirke prosessene i Europa. De nordiske velferdsstatenes sterke vektlegging av den sosiale dimensjon er et nærliggende eksempel. Miljø, arbeidsmiljø, forbrukerpolitikk og helse- og sosialpolitikk er felter der vi har mye å bidra med, og erfaringer og verdier vi ikke vil gi slipp på.

La meg få minne om én sak som kan tjene som eksempel. Når den nordiske modellen har vist seg så funksjonsdyktig i praksis gjennom mange tiår, henger dette ikke minst sammen med det nære faglig-politiske samarbeidet i våre land. Den politiske styringen og utviklingen av velferdssamfunnet har hele tiden gått hånd i hånd med det faglige og politiske samvirket. Det er denne utfordringen vi står overfor å skulle videreføre i en bredere europeisk sammenheng. Derfor må vi også utvikle et faglig og politisk samarbeid over landegrensene. Også her vil Norden være et naturlig utgangspunkt. På sesjonen i Stockholm hadde vi også en omfattende debatt om det konsernfaglige samarbeidet i Norden. Partigruppene har her noe ulike synspunkter, men jeg vil i dag bare minne om at selv den konservative talsmannen for Økonomisk utvalg, Anders Talleraas, den gangen valgte å fremheve at uenigheten ikke dreide seg om at noen var for og noen var mot konsernfaglig samarbeid. Jeg håper dette er riktig også i årene som kommer for nå må vi finne løsningene. Representanter for Mitten-gruppen uttalte klart at de heller ikke var fremmede for nødvendig lovgivning. Resultatet fra i vinter ble imidlertid at det i første omgang skal forsøkes å gå avtaleveien, slik at arbeidsmarkedets parter selv kan finne fram til løsninger. Men ingen bør nå være i tvil: Her påhviler det arbeidsgiversiden et spesielt ansvar, og Nordisk Ministerråd må nøye følge utviklingen slik at vi finner fram til holdbare

løsninger. Noe annet vil ikke være Norden verdig.

Vi er vitne til et Europa i sterk forandring. Selv vanetenkningen om et delt kontinent slår sprekker. Vi ser konturene av en prosess som kan føre fram til den alleuropeiske politiske ordningen som så mange av oss har drømt om.

De nordiske land, våre nordiske folk og Nordisk Råd må være aktive deltakere i et mellomfolkelig arbeid for å bidra til en fredelig, mer rettferdig og demokratisk utvikling. Det venter andre av oss, og det tror jeg vi venter av oss selv. Våre egne erfaringer, våre demokratiske tradisjoner og vårt høye ambisjonsnivå for de krav vi må stille til en bærekraftig utvikling, vil være en viktig drivkraft og kan virke inspirerende og – jeg tror – samlende langt utover våre egne grenser.

Margrete Auken: Fru præsident! Vi har siddet i den venstresocialistiske gruppe og lyttet etter, hvor den beslutning er forankret, som blev taget her til morgen. Første gang, det nordiske samarbejde på parlamentarisk niveau skulle vise sin berettigelse, har man vedtaget, stort set, at afvikle sig selv ved at give afkald på – som udtryk for parlamentarisk samarbejde – at gå ind.

Jeg vil gerne spørge den tidligere norske statsminister, vel nu en af de fremmeste repræsentanter for det norske parlament i denne forsamling: Hvor er det, man har sagt, at vi ikke må bruge Nordisk Råd til at udbygge regionale kontakter, til at være pådrivende, til at være aktive, til at gøre alt det, Økonomisk Udvalg har foreslået?

Gro Harlem Brundtland: President! Jeg er ikke sikker på om jeg skjønnte spørsmålet til Margrethe Auken. Den sosialdemokratiske talsmann, Guðnason, gikk i sitt innlegg gjennom de vurderingene og resonnementene som den sosialdemokratiske gruppen har gjort seg i sakens anledning. La meg bare understreke at måten vi gjennomfører et utvidet og sterkt intensivert kontaktarbeid på mellom våre enkelte nordiske land og med vårt regionale samarbeidsorgan Nordisk Råd, med alle de land i Øst-Europa som vi trenger å utvikle kontaktene med, er et viktig spørsmål i seg selv. Hvordan vi gjør dette, hvilke former vi velger, hvordan vi forbere-

der et bidrag til et sterkere nettverk av menneskelige og politiske kontakter over landegrensene, ser vi som et vesentlig spørsmål. Og vi ser det også som et vesentlig spørsmål at Nordisk Råds egenart blir tatt vare på, og at vi velger former som styrker summen av vår egen innsats, slik det gjøres med utgangspunkt i våre nasjonale parlamenter, i våre folkelige organisasjoner, i det kontaktutvekslingsarbeid som skjer på tvers av landegrensene. Det er i et slikt bredt perspektiv, hvor også partikontaktene mellom landene i Vest-Europa og Øst-Europa er et vesentlig innslag, den sosialdemokratiske gruppen har vurdert disse spørsmål.

Statsminister **Holkeri**: Fru president! Europa opplever just nu genomgripande förändringar. Integrationsprocessen i Västeuropa och reformutvecklingen i Östeuropa ställer även de nordiska länderna inför nya frågeställningar.

EG och EFTA-länderna har under hela detta år intensivt diskuterat möjligheterna för ett närmare samarbete. Det uttalade målet är skapandet av ett europeiskt ekonomiskt område – EES.

De preliminära, kartläggande samtalen mellan EFTA-länderna och EG har slutförts. De har utfallit långt bättre än vad man på vissa håll kanske ursprungligen räknade med.

Skilnaderna i synsätt EFTA-länderna sinsemellan har visat sig vara mindre än väntat. EFTA:s statsministermöte i Oslo i mars detta år uttalade sig för ett stärkande av EFTA. I diskussionerna med EG har EFTA talat med *en* röst. Detta har otvivelaktigt förstärkt vår förhandlingsposition. För säkerhets skull vill jag understryka att EFTA i dagens läge är för oss åtminstone lika viktig som förr.

Nu är kartläggningsarbetet slutfört. Vi bör bedöma resultaten. Många öppna frågor återstår då vi går mot de egentliga förhandlingarna. Vi bör lösa frågan om EFTA-ländernas deltagande i beslutsprocessen. På det nationella planet måste vi kunna formulera våra positioner med hänsyn till nationella ekonomiska grundvärden och kulturella särdrag. Finlands grundinställning består. Avgörandena skall vara förenliga med den nationella självbestämmanderätten och i harmoni med vår neutralitetspolitik.

Målsättningen för det nordiska samarbetet, såsom det har sammanfattats i arbetsprogrammet "Norden i Europa", är viktig för våra länder. Med programmet vill vi stärka våra positioner och underlätta en anpassning till integrationsutvecklingen. Men detta är inte allt. Också på de områden, där de nordiska länderna har mera strikta normer eller en högre ambitionsnivå än EG, har vi en möjlighet att påverka utvecklingen i Europa i önskad riktning. Jag avser till exempel frågor som berör miljö, arbetsmiljö och konsumentskydd.

Rouva puheenjohtaja! Onko yhdentyneessä Länsi-Euroopassa enää sijaa pohjoismaiselle yhteistyölle? Uskon näin olevan. Pohjoismainen yhteistyö on monella alueella huomattavasti syvämmämpiä kuin mihin EC pystyy, ja näillä alueilla se tulee säilymään. Euroopan taloudellisen alueen luominen avaa uusia mahdollisuuksia taloudellisen ja kaupapoliittisen yhteistyön kehittämiseksi Länsi-Euroopassa yleensä ja myös Pohjoismaiden välillä.

Pohjoismailla on kaikki historialliset ja perinteiset edellytykset keskittyä sellaisten yhteistyöalueiden määrittelemiseen, joilla pohjoismainen yhteistyö voidaan kehittää ylisin, minkä Euroopan talousalue voisi tarjota.

Fru president! Generalsekretärerare Gorbatsjovs tal nyligen i Helsingfors gav nya visioner för möjligheter till samarbete mellan staterna i norr. Gorbatsjov hänvisade också till de problem som våra länder står inför, speciellt på miljöområdet.

Han inviterade de nordiska länderna till kontakter och utbyte av erfarenheter. Beträffande de ekologiska problemen konstaterade generalsekretären, att man borde försöka utarbeta en gemensam strategi för bekämpandet av miljöförstöringen och för att stöda produktion av miljöbevarande teknologi.

Vi välkomnar Gorbatsjovs invitation till kontakter. Det är nu Nordiska rådet som för sin del tar ställning till förslaget.

Vi hoppas att kontakterna skall leda till ökat samarbete i framför allt miljöfrågor. En dialog med de baltiska republikerna är naturlig. Men i lika hög grad gäller miljöfrågorna inte minst Kolahalvön, vars problem är akuta.

Vi bör inte bara intensifiera vårt samarbete med EG. Vi måste fördjupa vårt interna sam-

arbete. Vi bör också sträva till att konkretisera samarbetet med det övriga Europa, icke minst med våra grannländer.

Ett gott exempel är riskkapitalordningen för miljöinvesteringar i Östeuropa. Våra miljöministrar har redan ställt sig i princip positiva till denna. Finlands regering hoppas, att saken skall kunna slutbehandlas vid Nordiska rådets session i Reykjavik i februari nästa år.

De nordiska länderna har stränga miljönormer och besitter ett högt kunnande på miljöteknologins område. Det är därför helt naturligt att vi utnyttjar dessa resurser i det internationella miljösamarbetet, och inte minst i samarbete med våra närmaste grannar. Miljöförstöringen känner inte till nationella gränser. En nationell normgivning, vore den aldrig så sträng, har en marginell betydelse om normerna inte blir universala. Ett viktigt steg är det regionala samarbetet. Här har också Nordiska rådet en viktig uppgift.

Statsminister **Holkeris** finskspråkiga del i svensk översättning: Fru ordförande! Finns det rum för nordiskt samarbete i ett integrerat Västeuropa? Jag tror att det finns. Nordiskt samarbete är på många områden betydligt djupare än samarbetet i EG, och på dessa områden kommer det också att bevaras. Skapandet av ett ekonomiskt område i Europa öppnar nya möjligheter för ekonomiskt och handelspolitiskt samarbete i Västeuropa i allmänhet och också mellan de nordiska länderna.

De nordiska länderna har alla historiska och traditionella förutsättningar att koncentrera sig på att definiera sådana samarbetsområden, där det nordiska samarbetet kan utvecklas utöver det som ett europeiskt ekonomiskt område kan erbjuda.

Ändringar i medlemslistan

Riitta Järvisalo-Kanerva ersätts av Tarja Kauttu, Marianne Samuelsson av Krister Skånberg och Eino Siuruainen av Tellervo Renko.

Elsi Hetemäki-Olander övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Anker Jørgensen: Hr. præsident! Denne ekstra session handler jo om Norden og Europa. Det var godt, at Norden kom ud af sin isolation. Det var godt, at vi i Nordisk Råd fik nedsat Den Internationale Komité. Det var godt, at Den Internationale Komité også kom frem til resultater, anbefalinger og en politik. Det kan kort udtales, at de nordiske lande vil tæt, meget, meget tæt på EF i et samarbejde. Jeg synes, det er et meget stort og også et meget rigtigt skridt, som Nordisk Råd hermed tager.

De nordiske lande vil tilpasse sig EF, siger man. Jeg håber, de i høj grad også vil tænke på, når de er med til at udvikle det indre marked og Norden som hjemmemarked, at man også skal påvirke hele udviklingen.

Vi har en social holdning, ja, vi kan jo endda tale om og være enige om, at vi har en nordisk samfundsmodel, som er efterlignelsesværdig. Det er også det, det drejer sig om, når hele det europæiske og nordiske samarbejde skal udvikles. Det er det, som de nordiske og europæiske fagbevægelser er helt enige om og har en fælles holdning til.

Det er dette, der simpelt hen er elementerne i den fremtidige politik. Det koncernfaglige samarbejde er én vigtig ting. Arbejdsmiljøkonvention er anden ting. Men det er i det hele taget den nordiske samfundsmodel, vi skal søge at få til at være mønsteret, også i samarbejdet.

I Østeuropa er der en meget positiv udvikling. Ja, det er lige ved, at denne udvikling overskygger det, der er denne ekstra sessions specielle formål.

Jeg synes, at Nordisk Råd har en særlig pligt til at støtte, hjælpe de østeuropæiske lande. For det, de er ved udvikle, er i hvert fald en slags demokrati. Det, de udfolder, er åbenhed. Det, de også vil, som vi også har villet, det er en bedre miljøpolitik.

Østeuropa står i et vældigt hamskifte, og det drejer sig om, at det lykkes. Hvis ikke det lykkes, så går vi en katastrofal tid i møde. Det var netop det med åbenhed, vi manglede i Øst. Det var netop det, der stoppede for afspænding og samarbejde mellem Øst og Vest.

Nu synes jeg, der er muligheder for, at vi også yderligere kan arbejde for en atomvåbenfri verden og for en stadig øget indsats for at få også nedrustning på andre områder. Det ville derfor være en katastrofe, hvis vi i

snæversyn, i formalisme om, hvad Nordisk Råd må og ikke må, havde taget forkerte beslutninger. Så havde vi virkelig lukket os selv ude fra at yde en hjælpende hånd og en aktiv indsats i den udvikling, der er i gang. Vi kunne være kommet i den tragisk-komiske situation, at det var os, der var lukkede, at det var os, der trængte til en omgang glasnost. Men heldigvis, så galt gik det ikke.

Nu er der enighed om, at vi skal forberede, og vi skal gøre det hurtigt, en parlamentarisk delegation til den øverste Sovjet og til de nordlige republikker Estland, Letland og Litauen og vel også til andre autonome områder i vores nærhed.

Det, det drejer sig om, er altså, at den utrolig åbne og positive udvikling, som Gorbatsjov står for, at den chance for en mere demokratisk udvikling må vi ikke tabe på gulvet. Den betyder muligheder for fredelig udvikling og samarbejde mellem Øst og Vest.

De nordiske demokrater og demokratier må i den grad være opmærksom på risikoen for, at vi ikke bidrager, men derimod taber situationen. Det er en helt ny, uventet udvikling, vi er kommet ind i, men glædelig. Det er derfor også en udvikling, som kræver utraditionelle løsninger og utraditionel indsats. Der må vi ikke hænge os i bagateller.

Jeg føler mig overbevist om, trods alt, at nordiske parlamentarikere forstår det alvorlige i denne situation.

Lilli Gyldenkilde: Præsident! Jeg tillader mig at spørge hr. Anker Jørgensen, foranlediget af at flere talere allerede har været inde på det, der er besluttet i Præsidiets i morges, og som jo har en sammenhæng med hele vores diskussion her, jeg tillader mig at spørge Anker Jørgensen om, hvad betyder ordet "hurtigt" i denne her forbindelse med beslutningen i morges?

Vi er flere, der var meget skuffede i morges, da vi hørte, at Præsidiets ikke havde besluttet, at nu skulle man sende en parlamentarikerdelegation af sted. Men nu forstår jeg på det, hr. Anker Jørgensen her siger, at der er tale om et hurtigt udredningsarbejde og ikke udredningsarbejde, som vi plejer van at tage meget lang tid om her i nordisk samarbejde, men et hurtigt udredningsarbejde for, hvordan vi får knyttet kontakter mellem par-

lamentarikere fra Nordisk Råd og fra det øverste Sovjet, som er det, der ligger i beslutningen.

Hurtigt. Hvad er hurtigt, Anker Jørgensen?

Anker Jørgensen: Når jeg bruger ordet "hurtigt", så er det hurtigst muligt. Og hvis fru Lilli Gyldenkilde er utålmodig, så kan jeg sige, at det er jeg også. Men jeg tror, at man vil skynde sig – ikke skynde sig langsomt, men skynde sig.

Statsminister Ingvar Carlsson: Fru president! Det är på många sätt symboliskt att man har valt Mariehamn och Åland som plats för en diskussion om Norden i Europa. Åland har naturliga historiska band med flera stater. Dess nuvarande status och självstyrelse kom till som resultat av ett av de första framgångsrika exemplen på internationell skiljedom. Åland ligger mitt i Östersjön som är i brännpunkten för nödvändiga miljöinsatser.

Om jag nu börjar med att behandla Europa – och särskilt det Västeuropeiska integrationsarbetet – så är det för att ge en bakgrund till den centrala roll som det nordiska samarbetet kommer att ha även i fortsättningen.

Det tal som EG-kommissionens ordförande Jacques Delors höll i Strasbourg i början av året var en signal om en önskan om en mer strukturerad gemenskap mellan EG och EFTA.

När EFTA-ländernas statsministrar möttes i Oslo ett par månader senare gav vi ett positivt svar på de nya idéer som Delors fört fram. Vi bekräftade att vi vill stärka vårt samarbete med EG och så långt som möjligt delta i den inre marknaden. Vi sade att vi vill utveckla vårt samarbete med EG på områden som forskning, utbildning och miljöskydd.

Sedan dess har en serie överläggningar förts mellan företrädare för EG och EFTA-länderna. Det arbetet har gått mycket bra, och vi har haft god hjälp av den nordiska samarbetstraditionen. I december äger ett nytt ministermöte rum mellan EFTA:s och EG:s medlemsländer. Vår förhoppning är att detta skall kunna bli startpunkten för reella förhandlingar under nästa år.

Det samarbete som Sverige söker med den Europeiska gemenskapen måste bygga på ett ömsesidigt givande och tagande. På flera punkter blir det säkert svåra avväganden och hårda diskussioner. Vi måste få en rimlig balans mellan de åtaganden vi gör och våra möjligheter att utöva inflytande på besluten.

Den snabba utvecklingen i EFTA–EG-samarbetet innebär en utmaning för det nordiska samarbetet.

Det nordiska samarbetet har sin grund i en språklig och kulturell gemenskap, i de mänskliga kontakterna och i den nordiska samhällsmodellen. Därför spelar bl. a. samarbetet inom områden som lagstiftning och kultur en central roll. Detta samarbete måste fortsätta oavsett den västeuropeiska integrationen.

På andra områden bör EFTA:s och EG:s arbete innebära en stimulans och ge anledning till nyttig självkritik. Det ger nya arbetsuppgifter för det nordiska samarbetet. Det gäller både att arbeta för nordiska värderingar och lösningar i det europeiska samarbetet och att utnyttja resultaten av EG:s arbete i det nordiska samarbetet. Ministerrådets arbetsprogram är bara i sin början. Det gäller också att dra nytta av de idéer som finns i den s. k. Söder-kommitténs slutrapport.

Som jag framhöll redan i mitt anförande inför Nordiska rådet i februari i år måste vår målsättning vara att det nordiska samarbetet utvecklas i minst samma takt som den västeuropeiska integrationen.

Vi får inte hamna i en situation där EG förverkligar sin inre marknad och öppnar sina gränser medan de nordiska länderna behåller många av de gamla regleringarna och restriktionerna. Det får inte heller bli så att hindren mellan de nordiska länderna tas bort genom överenskommelser i EFTA–EG-samarbetet, medan de nordiska samarbetsorganen passivt sitter och tittar på. Det är därför viktigt att vi i det nordiska samarbetet kan arbeta snabbare än vi gjort hittills. Det gäller både ministerrådet och Nordiska rådet. Vi måste få fram starkare och tydligare prioriteringar i samarbetet.

Vi i Norden är nu också vittnen till en annan process, som kanske får ännu större politisk betydelse än det västeuropeiska integrationsarbetet. Jag tänker givetvis på de radikala omprövningar som pågår i delar av Östeuropa, med ett aktivt sökande efter stör-

re politisk och ekonomisk frihet. Denna snabba och dynamiska utveckling kunde väl få ens ana för ett par år sedan.

Det är givetvis svårt att säga vad slutresultatet av denna reformpolitik kommer att bli. Under alla omständigheter måste vi hälsa alla steg mot demokrati och pluralism med glädje. Förhoppningsvis leder också omdaning i Östeuropa till ett bredare samarbete mellan alla Europas länder.

Det vore värdefullt om ökade kontakter mellan Nordiska rådet och Sovjetunionen, och då särskilt de baltiska republikerna, kan bidra till den pågående reformprocessen. De förslag som nyligen presenterades av president Gorbatsjov vid dennes besök i Finland i förra månaden bör därför studeras noga och i positiv anda. Det finns dessutom ett rikt utvecklat kontaktnät mellan olika nordiska organisationer vilket har till uppgift att förstärka samarbetet i olika sakfrågor. Här ser jag möjligheter till ett utvidgat samarbete med Sovjetunionen.

Man måste dock komma ihåg att det nordiska samarbetet grundar sig på en språklig och kulturell gemenskap och en likartad samhällsmodell. Under snart fyrtio års tid har de nordiska länderna på en rad områden ingått inbördes förpliktelser som andra länder kan ha svårt att leva upp till.

Fru president! De nordiska länderna har ingått en rad gemensamma överenskommelser och åtaganden på miljöområdet. Miljöfrågorna får en alltmer internationell prägel. En fortsatt nordisk enighet i dessa frågor ökar vår styrka och våra möjligheter att få till stånd internationella överenskommelser.

Miljöproblemen i Östeuropa framstår som mycket allvarliga. De nordiska länderna har här en viktig uppgift att bistå med både teknik, kunnande och resurser för att underlätta genomförandet av kraftfulla åtgärder. Jag är övertygad om att alla de nordiska länderna är beredda att lämna sitt bidrag. Genom gemensamma nordiska satsningar kan våra resurser utnyttjas än mer effektivt i detta viktiga arbete.

Skånberg: Fru president! Man skulle om det nordiska samarbetet kunna säga att det har utvecklats långsamt men säkert och att det har skett utan att man har givit avkall på

de enskilda ländernas behov av sådant som att sätta upp normer i miljö- och hälsofrågor. Det är viktigt att man nu inte hamnar i en tävlingssituation visavi EG och inte tappar den besinning som man tidigare har visat. Det är viktigt att inte släppa de krav på miljö och hälsa som man har byggt upp och att inte sänka deras nivå.

Det givande och tagande som Ingvar Carlsson talade om får inte ske på bekostnad av hälsa, miljö och arbetsmiljö. Jag är övertygad om att detta måste gälla för alla de nordiska länderna. Det finns alltså anledning för de nordiska länderna att öka tempot i alla de frågor som här fortfarande kan vara olösta, för att vi skall kunna inta en gemensam hållning både i de fortsatta diskussionerna inom EFTA-gruppen och sedan i diskussionerna mellan EFTA och EG. Det är också viktigt att överläggningarna alltid sker inom EFTA-gruppen, dvs. att man inte ger sig in på enskilda förhandlingar och börjar pruta på kraven.

Vi tror på EFTA-spåret, fru president, och vi tror att Norden inom EFTA-gruppen skall ta ledningen när det gäller att komma överens i alla de frågor som gäller miljö, hälsa och arbetsmiljö. Vi menar också att man bör börja med att riva tullmurarna inom Norden.

Statsminister Steingrímur Hermannsson: Fru president! Dette Nordiske Råds ekstraordinære møde er historisk. Det anses nu for nødvendigt at holde et særligt møde i Nordisk Råd til behandling af Nordens stilling i forbindelse med etableringen af en fælles økonomizone i Vesteuropa. Det bekræfter vigtigheden af sagen.

I den sidste del af dette år har Island varetaget formandskabet for EFTA's Ministerråd. Island har derfor stået i spidsen for de sidste måneders omfattende forberedelse til de drøftelser mellem de to sammenslutninger, som formentlig begynder næste år. I denne periode er der blevet udrettet en hel del, og det vil jeg forsøge at gøre kort rede for.

På EFTA-landenes møde i Tampere i sommeren 1988 har Østrig bekendtgjort, at de har i sinde at søge fuldt medlemskab af EF. Det gav mange anledning til at frygte, at EFTA-landene ville blive splittet ad.

I en tale, som formanden for EF's direktion, Jacques Delors, holdt den 17. januar 1989, bekendtgjorde han derimod EF's politik om ikke at gå i gang med drøftelser med enkelte lande om medlemskab, i hvert fald ikke indtil videre, og foreslog, at EFTA-landene i fællesskab med EF drøftede en fælles europæisk økonomizone, som enten var baseret på frihandel eller toldunion.

På EFTA's topmøde i marts 1989 bekræftede EFTA-landene deres vilje til at gå i gang med forberedelser til den slags fælles drøftelser.

Ved disse to erklæringer kan man sige, at terningerne var kastet. Den 28. april 1989 blev der nedsat en fælles EFTA/EF-komité, bestående af de øverste embedsmænd.

Den fik til opgave at definere situationen på de forskellige niveauer af EF- og EFTA-landenes tænkelige samarbejde samt de lovformelige og institutionelle spørgsmål, som måtte løses for at nå frem til samarbejdets formål. I dette øjemed blev der nedsat fem arbejdsudvalg til at behandle fri bevægelighed for handel, tjenesteydelser, kapital og personer og til slut lovformelige og institutionelle spørgsmål.

På topmødet i Oslo blev holdningen på mange måder angivet. Der blev det erklæret, at EFTA-landene ønskede at nå frem til enighed om så fri bevægelighed på de fire områder som overhovedet muligt og herved etablere en progressiv og harmoniseret europæisk økonomizone. Samtidig blev der lagt vægt på samråd og harmonisering af love og regler samt et sikkert tilsyn.

Til trods for en sådan holdningsangivelse var det dog klart, at der har været tale om en stor forskel på de enkelte EFTA-landes indstilling til at vedtage de talrige spørgsmål, som er knyttet til de fire frie bevægeligheder eller den lovformelige og institutionelle planlægning, som følger af samarbejdet.

I de sidste uger og måneder er det efter vores mening lykkedes komiteen og de fem udvalg at definere de adskillige EFTA-landes synspunkter godt og i mange tilfælde at harmonisere disse synspunkter, ikke alene blandt EFTA-landene, men også over for EF.

Nu foreligger der udførlige rapporter fra alle fem udvalg – eller de er ved at være klare. På et uofficielt møde blandt EFTA-landenes udenrigsministre, holdt den 27. ok-

tober 1989, blev resultaterne rigtignok præ-senteret.

Her må man nøjes med at beskrive det på den måde, at hos komiteen er der enighed om, at EFTA-landene er parat til at indlede præliminære drøftelser med EF om etableringen af en europæisk økonomizone på grundlag af to selvstændige, men nært tilknyttede sammenslutninger, nemlig EFTA och EF, noget der er blevet kaldt Two-Pillars Approach. Komiteen er samtidig af den mening, at frihandel er en mere sandsynlig konklusion end en toldunion, selv om den ikke anser det for rigtigt at udelukke det på nuværende tidspunkt.

Jeg mener, at denne konklusion er rigtig. Man har opnået meget. På den anden side er der meget arbejde, der venter, og det er samtidig klart, at enkelte EFTA-lande vil, grundet deres særstilling, tage forbehold. Islændingene må f. eks. lægge vægt på en total handelsfrihed med fisk, uden tekniske eller økonomiske konkurrencehindringer. Vi vil heller ikke kunne godkende supernationalt institutioner eller fremmedherredømme over naturressourcer på land og i hav, eller tilstrømning af mennesker til landet uden at kunne bremse det, hvis der bliver tale om overbalance. Det står os dog klart, at for at kunne opnå det, vi vil, bliver vi nødt til at deltage og skuldre talrige svære pligter. Vi mener dog, at der står meget på spil, hvis det lykkes at forene de vesteuropæiske lande til en kraftig økonomisk enhed. Jeg mener derfor, at vi gør rigtigt i at indlede de planlagte præliminære drøftelser, som jeg forventer bliver vedtaget på EFTA's og EF's udenrigsministres møde den 19. december 1989.

Formanden for EF's præsidium, Frankrigs præsident Francois Mitterrand, foretog en rejse til Island den 10. november 1989. På et oprigtigt og gavnligt møde gjorde vi over for præsidenten rede for situationen hos EFTA. Jeg mener, at disse drøftelser har været betydningsfulde.

Præsident Mitterrand er stærkt interesseret i, at drøftelserne mellem EFTA og EF begynder så snart som muligt. Spørgsmålet er, om den meget vigtige udvikling i Østtyskland har en indflydelse på EFTA/EF-drøftelserne. Der er ingen tvivl om, at præsident Mitterrand lægger vægt på, at EFTA/EF kommer først frem til en aftale om en europæisk økono-

mizone, og siden – som han sagde – kommer Østeuropa. Og det er, tror jeg, EFTA's stilling i dag.

Fru præsident! I min korte oversigt har jeg desværre kun haft tid til en overfladisk omhandling af det store arbejde, som har fundet sted i de sidste måneder. På den anden side forventer jeg, at de fleste deltagere er godt kendt med sagen. Derimod frygter jeg, at almenheden i vore lande ikke er det. Jeg tror, det er af vigtighed, at dette emne får så god en præsentation som muligt.

Til slut vil jeg erklære, at jeg håber, at de nordiske lande kan stå sammen i de meget vigtige kommende drøftelser. Jeg er klar over, at der bliver tale om forskel på interesser, og at de enkelte lande vil have brug for særlige supplerende aftaler. Jeg håber, at vi i fællesskab kan opnå de ting. Som et eksempel på et positivt samarbejde kan man nævne EFTA-landenes beslutning om fri handel med fisk fra og med den 1. juli 1990.

Jeg erklærer min store tilfredshed med den forståelse for Islands situation og den samarbejdsvilje, som fremgår heraf.

Hjörleifur Guttormsson: Fru præsident! Den islandske statsminister har fremhævet, at det arbejde, som er foregået i sommer, har ført til klare løsninger af de problemer, som forestår. Han har sagt, at det er lykkedes godt de fem udvalg at definere problematikken omkring de synspunkter, som foreligger.

Jeg tror, at et af synspunkterne er, at EFTA/EF-samarbejdet ikke skal føre til overnationale beslutninger, og jeg vil da gerne i anledning af det, den islandske statsminister sagde, spørge, hvad det er for løsninger, arbejdsgruppe 5 er kommet til, som sikrer os, at man ikke er inde på vejen til overstatslighed i denne proces.

Statsminister Steingrímur Hermannsson: Fru præsident! Det er rigtigt, som hr. Guttormsson sagde, at i EFTA er man enige om, at man skal ikke oprette overnationale eller supernationalt institutioner.

Der er ingen tvivl om, at det er et meget kompliceret arbejde, som ligger foran os med, som man siger, decision-making processes på de forskellige områder, for man er

slet ikke kommet til nogen beslutning om denne proces. Det tror jeg bliver det vanskeligste og måske det vigtigste i de drøftelser, som jeg tror starter i begyndelsen af næste år.

Utrikeshandelsminister **Salolainen:** Fru president! Det europeiska integrationsarbetet har på kort tid tillfört det traditionella nordiska samarbetet en betydande ny dimension. Behovet av en nära växelverkan med omvärlden har blivit uppenbart. Det gäller att påverka men också att låta sig påverkas.

Till en början skapade den nya situationen till och med litet förvirring i de nordiska leden, men man återfick snabbt fattningen och har nu byggt upp en god beredskap för en aktiv insats i det omfattande arbete som integrationstuvecklingen medför.

Nordiska ministerrådets arbetsprogram "Norden i Europa" är ett bra hjälpmedel. Programmet är konkret. Det innehåller klara prioriteringar, och avsikten är att fortlöpande se över programmet i ljuset av de resultat som nås både nordiskt och internationellt. Huvudsyftet med programmet är som känt att stärka Nordens ställning i förhållande till den bredare europeiska utvecklingen. En förutsättning för att vi skall kunna uppnå den målsättningen är därför att programmet förverkligas minst i samma takt som EG förverkligar sin inre marknad.

De förberedande diskussioner som under loppet av det senaste halvåret har förts inom ramen för den s. k. Delors- eller Oslo-Brysselprocessen har utfallit väl och motsvarar våra förväntningar. Vid sitt informella möte den 27 oktober kunde EFTA-ministrarna konstatera att kartläggningsfasen har skapat en god grund att bygga vidare på. EFTA-länderna är beredda att utgående från EG:s regelverk i stor utsträckning förverkliga de fyra friheter som omfattas av EG:s vitbok och att öka samarbetet på ett antal närliggande områden.

Även om jag inte vill föregripa det som jag hoppas positiva beslut som EFTA-EG-ministermötet den 19 december förväntas fatta om det fortsatta arbetet, är det klart att siktet är inställt på ett omfattande avtalsarrangemang mellan EFTA och EG. Tillkomsten av ett EES-avtal skulle inte bara innebära en ny reglering av de nordiska ländernas relationer till den europeiska gemenskapen. Samtidigt

kommer avtalet att i många avseenden reglera de nordiska ländernas inbördes relationer.

Jag tar handelspolitikens område som exempel. EES-avtalet kommer sannolikt att innebära att vissa för oss nya EG-principer och modeller tas i bruk. Det är inte skäl att här gå in på detaljer men jag vill hänvisa till frågan om tekniska handelshinder.

Det är troligt att EES-lösningen, som alltså skulle omfatta alla nordiska länder, skulle gå längre än den nuvarande nordiska modellen.

Fru president! Detta är ett exempel på hur EES-avtalet kan komma att föra med sig lösningen på ett problem som vi inte helt har kunnat lösa på nordiskt plan. Det finns säkert andra exempel. Enligt min uppfattning är det därför viktigt att vi redan nu aktivt tar oss an frågan hur det nordiska samarbetet på handelspolitikens område också i framtiden på bästa sätt skall tjäna våra gemensamma intressen. Personligen är jag övertygad om att behovet av nordiskt handelspolitiskt samarbete kommer att finnas kvar. Förutsättningarna för nordiskt samarbete kan i den nya situationen vara bättre än nu, eftersom basen, dvs. EES-reglerna, är desamma för hela Norden.

Jag vill avslutningsvis påminna om det faktum att tillkomsten av EES ingalunda hindrar att de nordiska länderna i frågor som de anser särskilt viktiga inbördes går längre än man gör inom EG:s ram. Exempelvis kan fördjupat regionalt samarbete väntas också från EG-kretsen, särskilt Benelux-samarbetet är värt att granskas bättre. Huvudsaken i den nuvarande situationen är att vi förvissat oss om att det nordiska samarbetet inte ens för ett ögonblick hamnar i skuggan av EG-arbetet. Kreativt tänkande, anpassningsförmåga och flexibilitet är lösenorden.

Vad EFTA beträffar kan man fråga om EFTA är död. Mitt svar är klart: EFTA är inte död utan en levande realitet som arbetar mera aktivt och enhälligt än någonsin tidigare. Frågan om EFTA:s relationer till länder utanför EG är på dagordningen vid EFTA:s ministermöte den 11 och 12 december. Jag är övertygad om att man då kommer att besluta om nya närmare samarbetsformer med öst- och centraleuropeiska länder.

Statsminister Syse: Ærede president! De åpninger som nå er slått i Berlin-muren, markerer et endret Europa. De utgjør ikke bare nye hull i det jernteppet som ble senket gjennom Europa. Og for å sitere opphavsmannen: "from Stettin in the Baltic to Trieste in the Adriatic". Men det representerer et gjennomslag for frihetstrangen på vårt kontinent. Når barrikadene nå rives, må vi selv ta ansvaret i det byggende arbeid. Vi må her i Norden sammen med andre vestlige land gripe de muligheter som fremtiden byr.

Denne sesjon går rett inn i dette arbeidet. Tidspunktet kunne ikke vært riktigere; temaet kunne ikke vært viktigere. Men skillelinjene i Europa er ikke fjernet, selv om det er blitt brudd i dem. Flere av regimene i øst motsetter seg fortsatt en omfattende reformpolitikk. Stemningen i reformprosessen er synlig for alle. Selv om utviklingen i dag går i et høyt tempo, vil det ta tid før nye samfunns- og samarbeidskulturer vokser frem og konsolideres. Vi kommer ikke utenom en periode preget av stor uoversiktighet. Når isen løsner, er det alltid fare for flom. Så stilles det store krav til vår egen politikk. Vi må finne frem til den riktige balansen mellom forandring og stabilitet. Og vi må ikke glemme at det er i nord og vest vi virkelig finner stabilitet. Det ligger i vårt samarbeid et sett av politiske og økonomiske mønstre som bidrar til forutsigbarhet i vestlig politikk og til stabilitet på vårt kontinent. Disse elementene må vi ikke rokke ved, men utbygge. Diskusjonen om fremtidige alleuropeiske løsninger vil være best tjent med at vi nå holder tempoet oppe i den vesteuropeiske samarbeidsprosessen. Det er uunngåelig at oppmerksomheten rettes sterkere mot øst og mot vårt eget bidrag til reformer. Men det ville være et alvorlig feilgrep dersom dette skulle lede oss til å endre vår egen kurs, eller svekke vårt eget tempo i samarbeidet i vest. Det som er arbeidet med programmet Norden i Europa i denne sammenheng, et mer dynamisk nordisk samarbeid, vil ikke trekke oppmerksomheten fra det som foregår omkring oss, men styrke vår evne til å bidra til omformingsprosessen. Når utviklingen omkring oss skyter fart, må altså det nordiske samarbeidet tilføres ny dynamikk. Det mener jeg er i ferd med å skje.

Men det gjelder også EFTA/EF-prosessen. Jo raskere dette arbeid kan drives fremover,

jo sterkere kan vi bidra til en positiv utvikling i øst. Derfor er det mer enn noen gang tidligere nødvendig å gi EF-landene klare og entydige signaler. Vi ønsker å holde fremdriften i prosessen. Forhandlingene med EF må innledes så tidlig som mulig i 1990, og vi må i den fremtidige forhandlingsfasen søke å etablere en fremdriftsplan – en timeplan – som vi i fellesskap kan arbeide videre etter. Det gir en selvvirkende dynamikk. Samtidig er det nødvendig å bringe partene i arbeidslivet nærmere inn i dialogen i vår Europa-politikk, ikke bare nasjonalt, men også på EFTA-nivå. Et trepartsmøte på høyt nivå med deltakelse fra regjeringene, fagbevegelsene og arbeidsgiverorganisasjonene kan være en nyttig forberedelse til det arbeidet vi snart må ta fatt på mellom EFTA og EF. Her har Norden gode tradisjoner.

Like klart er det at parlamentarikerne må mer aktivt med i prosessen. EFTA er i dag ikke utbygd til å håndtere de utfordringer organisasjonen nå står overfor. Når vi stiller i Brussel, er EFTA-organisasjonen nærmest å likne med en spurv i tranedans. Skal vi oppnå reell medinnflytelse, må EFTA-landene være villig til å utvikle en troverdig EFTA-pillar uten å redusere de bilaterale mulighetene.

Alle europeiske samarbeidsfora, og Nordisk Råd ikke minst, blir berørt av den historiske omforming som skjer i Europa. Det gjelder samarbeidsbestrebelsene i vest så vel som reformbevegelsen i øst. President Gorbatsjovs tale har stått sentralt i debatten. Vi – i de nordiske land – må selvsagt stille oss åpne til å knytte nye kontakter østover. Men la oss i den viktige prosessen ha enkelte grunnprinsipper klart for oss.

For det første er våre felles nordiske institusjoner, som Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, bygd på et fellesskap og i nærhet – et språklig og kulturelt gemensamt fellesskap, som Ingvar Carlsson sa. Og det er helt spesielt for forholdene mellom våre land. Det grunnlaget må vi ikke rokke ved.

For det annet vil drøftelsen av sikkerhetspolitiske spørsmål innenfor en nordisk/sovjetisk ramme, slik Gorbatsjov antydte, ikke være i pakt med våre tradisjoner og ligge utenfor den ramme vi ønsker for vårt samarbeid. Slike drøftelser vil bidra til kanskje en uheldig regionalisering av debatten om sikkerhetspolitiske spørsmål. Det vil gi den li-

kevekt som vi fra norsk side alltid har sett som en viktig forutsetning for kontakt med Sovjetunionen om slike spørsmål. Dette forhindrer ikke at vi enkeltvis og i fellesskap må vurdere hvordan vi best kan stimulere til reformprosessen. Vi må vise vilje til å stille vår erfaring og våre kunnskaper til rådighet der de kan komme til nytte i omformingen i øst. Presidiet har formodentlig kommet frem til et modus vivendi som er et nytt viktig skritt på vei.

Når det gjelder forholdet til Vest-Europa, er det gledelig at vår tilpasning til EFs indre marked og vårt arbeid for å gjøre Norden til et eget hjemmemarked, virkelig gjensidig kan stimuleres. Arbeidsprogrammet Norden i Europa og den økonomiske handlingsplanen Et sterkere Norden illustrerer de muligheter vårt samarbeid gir. Særlig vil jeg fremheve nytten av at vi definerer en konkret timeplan for fremdriften i arbeidet. Det virker som jeg sa mobiliserende på den koordinerende innsatsen. Jeg vil spesielt fremheve Økonomisk utvalgs 25 punkter til utvidede målsettinger. Her settes klart definerte mål på vårt nordiske og europeiske integreringsarbeid. Dette opplegg utgjør ikke bare et verdifult bidrag til å holde de nordiske land sammen, men til å knytte oss nærmere hverandre til tross for ulik tilknytning til EF. Det nordiske fellesskap er og vil alltid være en styrke for vår Europa-politikk. La oss holde fast ved dette. Det vil tjene vår evne til å møte 1990-årenes utfordringer, og også bidra til et sterkere samarbeid på vårt kontinent. Derfor er denne ekstrasesjonen ikke bare utrolig viktig plassert i tid, men den er også i innhold tilpasset det som skal skje i Europa.

Chaffey: President! Jeg synes det er svært gledelig at Norges statsminister bruker så pass mye tid på å snakke om reformprosessen i Øst-Europa og betydningen av hullet som er blitt slått i Berlin-muren.

Det jeg finner litt overraskende, er den norske statsministerens respons på Gorbatsjovs tale i Finland, hvor jeg oppfattet det som en nokså kjølig holdning til å bruke Nordisk Råd til et samarbeid med Sovjet. Jeg synes det er grunn til å stille spørsmål om hvorfor.

Når vi snakker om reformene og endringe-

ne i Europa, og spesielt i Øst-Europa, er det konkrete tiltak og initiativ det er viktig å etterlyse. Jeg synes ikke de konkrete tiltakene står i forhold til betydningen av endringsprosessen. Hvis vi ser på utredningsarbeidet som blir gjort i forhold til EF, er det ganske voldsomt både fra norsk og nordisk side. Så mitt andre spørsmål er: Hva gjør vi *konkret* for å møte utfordringen fra Øst, og hva gjør vi *nå*?

Statsminister Syse: Ærede president! Vi var jo enig om, ikke minst når det gjaldt reformprosessen i Øst-Europa, at vi må vurdere hvordan vi best kan stimulere denne. Når det gjelder den påståtte kjølige holdning til hva Nordisk Råd skal utrette og kan utrette, så er ikke jeg enig i det som ble sagt.

Nå har ikke jeg noe imot at det kommer friske øyne inn og ser på de prosesser som kanskje vi andre har vennet oss til gjennom noen år, men samtidig tror jeg man må være helt klar over den form for oppbygging som Nordisk Råd har, og at vi også har en tradisjon for vårt arbeid i forhold til sikkerhets- og utenrikspolitiske spørsmål. Det er ikke noen struktur som er innrettet på dette. Det er ikke bygd opp et apparat som gir et slikt felles grunnlag i den utadvendte prosess. Jeg tror dette er et organ som i høy grad skal virke koordinerende på disse tingene for at de nordiske land gjennom sine apparater opptre på den sterkeste mulige måte. Og jeg føler at det at vi har et felles nordisk forum hvor man diskuterer disse tingene så intenst, og med det press det legger på hvordan de enkelte regjeringer skal opptre, at vi utnytter Nordisk Råd uten å bryte med en del forutsetninger som både replikkanten og jeg kanskje ville vært atskillig mer enig om kunne vært farlig hvis man hadde andre temaer enn akkurat det dagsaktuelle utenrikspolitiske.

Margrete Auken: Fru præsident! Må jeg protestere over, at Jan P. Syse tog os alle sammen til indtægt for at have fået søvn i øjnene. Jeg vil helt overlade det til nordmændene, at man åbenbart har opgivet at bruge Nordisk Råd til ret meget andet end indvortes hygge.

Det, som statsminister Syse her sagde, stod i strikte modsætning til det, som Anders Tal-

leraa i morges sagde på Økonomisk Udvalgs vegne. Men måske er Økonomisk Udvalg fuldstændig useriøst og mener i virkeligheden, at alle konkrete initiativer skal blive til ingenting. Der er jo en vis sygdom i Nordisk Råd med, at det fineste, man her kan sige om et initiativ, det er: Det kan der ikke ske noget ved.

Statsminister Syse: Ærede president! Margrete Auken vet jo utmerket godt at jeg aldri tar henne til inntekt for mitt syn!

Dernest må jeg protestere på at det jeg sa, skulle være en motsetning til hva som var sagt fra formannen i Økonomisk utvalg. Tvert imot henviste jeg spesielt til det opplegget. Men jeg tror den debatten som fremkom etter første replikk, fra min side også tok for seg et annet og mer prinsipielt område. Men jeg mener at det opplegget som ble presentert fra Økonomisk utvalgs formanns side, er et opplegg som vi alle kan samle oss om. Og det som er det gledelige – og det synes jeg debatten i dag også har vist – er at man ønsker å tilpasse dette til en arbeidsform som det har tatt atskillig tid å komme frem til uten å kolliderer med andre forhold.

Anker Jørgensen: Fru præsident! Jeg synes, det er vigtigt også at antyde, om der er muligheder for en udvikling fremover, som går længere end dertil, hvor vi er nået i dag. Jeg tænker her på: Tror eksempelvis statsminister Jan P. Syse ikke, at det på et senere tidspunkt ville være rigtigt og rimeligt at ændre det, vi kalder Helsingforsaftalen, så det bliver normalt, at man ikke alene som nu kan drøfte europæiske problemer sådan i al almindelighed – det har man jo dårligt kunnet før – men også kan begynde, skal vi sige lovformeligt at diskutere udenrigspolitik og i den forbindelse også netop sikkerhedspolitik? Tror den norske statsminister ikke, at vi inden alt for længe er nødt til at erkende, at den parlamentariske forsamlings halter, hvis ikke den også får lov at diskutere disse ting?

Statsminister Syse: Ærede president! Det er noe kjent og kjær over denne debatten som nå tar form. Det er ikke første gang

Anker Jørgensen og jeg har diskutert disse forhold, og vi kunne sikkert bruke resten av dagen til det. Det ville bli både interessant og underholdende. Men jeg vil allikevel prøve å legge bånd på mine lyster og ikke gå inn i den debatten nå, men heller igjen understreke at nå er denne sesjonen preget av konkrete hendelser av en utrolig historisk verdi. Vi skal legge et mønster for årene fremover. Nordisk Råd er i ferd med å finne et opplegg hvor man konstruktivt kan bidra til det, og jeg tror, hvor stor fristelsen enn er, at dette ikke er tidspunktet for å prøve å trekke inn andre elementer som har ligget så sentralt i debatten tidligere. Nå er det vårt bidrag til å trygge forholdene og utviklingen i Øst-Europa som er det sentrale. Det er ikke vårt mønster som har sviktet, men det er det i Øst-Europa. Og jeg hevder den lære at vi i forhold til oss selv, vil holde fast ved at det som er i orden, ikke skal repareres. Jeg er enig i at prosessen i Nordisk Råd selvfølgelig vil være under stadig utvikling, ellers ville det være et dødt forum. Men jeg er, som Anker Jørgensen vet, meget vaksom overfor de ønsker som regjerer i hans indre når det gjelder Nordisk Råd.

Kjellbjørg Lunde: Ærede president! Statsminister Syse sa i sitt svar til den førre replikanten at det er ikkje vårt system som har svikta med tanke på det som no skjer i Europa når det gjeld øst/vest-tilhøva.

Det må jo vere eit tankekors når det systemet som av oss alle er sett på som eit rigid, eit fastfrost og eit nestan umogleg system å rokke ved, no ser ut til å endre seg dag for dag i det som vi alle håpar skal bli ein positiv retning. Og Nordisk Råd, som representant for det systemet som Syse tidlegare lovpriste så høgt, burde verkeleg kunne komme med fornuftig respons i denne samanhengen, ikkje minst sett på bakgrunn av Nordisk Råds forhold til EF. Det er dette systemet som vi no sit her og representerer, som ikkje klarer å lage ein betre respons, eit betre svar enn det som Presidiet no har gjort i dag morges på utfordringa frå Gorbatsjov. Eg må få spørje statsminister Syse, som vanlegvis er kreativ og som klarer å komme på gode formuleringar når han skal gi svar på spørsmål: Kunne han tenkje seg å gå inn på litt av det han konkretiserer, som burde ha vore Nordisk Råds svar på den utford-

ringa som er komen fra øst, og som eg synest vi sit her handlingslamma i forhold til? Og eit slikt forum som er handlingslamma, har eg ingen interesse av å bruke noko særleg tid på. Det er eit tankekors for meg som ny representant i Nordisk Råd.

Statsminister Syse: Ærede president! Jeg kan ikke akseptere at vi er handlingslammet i Nordisk Råd, fordi Nordisk Råd er ikke bygd opp med noe apparat for en direkte handling i slike spørsmål. Allikevel har man altså kommet frem til konkrete opplegg som vil føre til at Nordisk Råd på en aktiv måte er med i prosessen, og det er et møte her som ikke minst er beregnet på å stimulere de enkelte land til virkelig å gjøre en innsats og til å bruke sine apparater til det. Så jeg tror at de reelle muligheter utnyttes så langt vårt apparat i dag tilsier, og hvorvidt det i en slik situasjon ytterligere kan utbygges, det må vi se på, uansett om det er det som kan gi de beste resultater. Men jeg må faktisk fastholde at våre systemer, våre mønstre representerer det stabile. Og når vi ser på flyktingstrømmen fra øst og andre ting som skjer, kommer de jo ikke til oss for å reformere oss. De kommer for å etterligne oss.

Lilli Gyldenkilde: Fru præsident! Når jeg tillader mig at gå i replik med statsministeren fra Norge, så er det med lidt bævende hjerte, for man ved jo godt, at vittighederne flyver om ørerne på én, når der bliver svaret, og man bliver nemt hængt ud som én, der skal grines ad. Det vil jeg bede til, at der nu ikke ligger i det svar, der vil komme. Jeg håber, jeg får svar.

Det, statsministeren står her og siger, er, at vi ikke har apparatet til at gå videre end det, der er lagt op til fra præsidiets med henblik på svar til Østeuropa. Der må jeg spørge: Hvor ligger apparatfejlen ved, at vi godt kan sende en sekretær fra Nordisk Råds Præsidium af sted til at forberede et møde med parlamentarikerne, men ikke kan gøre det, som er fornødent på nuværende tidspunkt for at give bedre svar? Det har ikke noget at gøre med, at jeg ikke har respekt for sekretærene i Nordisk Råd. Men vi ved dog, at man som parla-

mentariker stadig væk bliver regnet mere, end man gør som sekretær.

Jeg ved godt, at der selvfølgelig skal være kontakt, inden man kan sende parlamentarikere af sted, men spørgsmålet er: Hvor ligger apparatfejlen? Vi har med apparatet i dag muligheder for at sende parlamentarikere af sted inden for en måneds tid efter, at en sekretær har været ovre og tale med dem om, hvordan vi tilrettelægger et sådant møde. Det er jo det eneste, vi beder om, og der er ingen apparatfejl i denne sammenhæng, hr. statsminister fra Norge.

Statsminister Syse: Ærede president! Republikanten innledet med å spørre hvor ligger apparatfejlen, og avsluttet med å si at det er ingen apparatfeil i dette bildet. Jeg tror egentlig at det må være en annen debatt man her ønsker å bygge opp til. Jeg sitter ikke i Presidiet. Jeg vet ikke hvilke drøftelser som har funnet sted der, men jeg går ut fra at man i Presidiet har funnet frem til et opplegg som med det apparat de har, er den best tjenlige måte å gjøre disse tingene på. Og jeg har ikke registrert et eneste innlegg fra noen parlamentariker eller statsminister i denne debatten som ikke har vist en klar vilje til en innsats for å bidra til det som skjer i øst. Og man må huske på at de statsministre og de parlamentarikere som er til stede her, representerer hvert sitt land – og dette er en måte å binde sammen innsatsen på som de enkelte land har andre typer apparater til å bidra til, og man kan heller ikke se bort fra de tradisjoner som i mange forbindelser har utviklet seg ut fra hva som gjelder det nordiske fellesskap og hva Nordisk Råd har apparat til å kunne utrette. Det ligger også i bakgrunnen for den måte vi nå møter utviklingen i øst på, og jeg tror det er viktig å holde denne kontinuiteten også foran seg. Vi skal skyve på i dette møtet. En del kan vi gjøre selv, andre ting må vi markere overfor regjeringene at de skal gjøre. Jeg tror det er det man nå kan vente av Nordisk Råd slik dets arbeid er.

Ändring i medlemslistan

Marianne Samuelsson har återtagit sin plats i rådet.

Indenrigsminister og minister for nordisk samarbejde **Thor Pedersen**: Fru præsident! De igangværende drøftelser mellem EF og EFTA-landene og de nordiske lande om det fremtidige samarbejde får afgørende indflydelse på, hvordan det samarbejdende Europa og det samarbejdende Norden vil udvikle sig i det kommende årti.

Østrig har jo for nylig ansøgt om medlemskab af EF. Vi kan spørge: Vil andre EFTA-lande søge medlemskab? Og, hvad måske er mere interessant: Vil andre nordiske lande søge medlemskab? Vil et styrket EFTA indgå et tæt samarbejde med EF, eller er der en begyndende tendens til at sætte spørgsmålstegn ved bæredygtigheden i en sådan ny samarbejdsmodel?

De konkrete forhandlinger og ikke mindst EF/EFTA-ministerrådet den 19. december vil vise, hvorvidt interessefællesskabet mellem de enkelte EF/EFTA-lande og de nordiske lande er tilstrækkeligt til, at visionen om et bredt europæisk samarbejde får bærekraft.

Udviklingen i Østeuropa og de østeuropæiske landes stigende interesse i Europa byder på så mange nye muligheder for samarbejde og på længere sigt på et langt mere dynamisk økonomisk samarbejde. Vi oplever, at de østeuropæiske lande søger nærmere tilknytning til de vesteuropæiske lande. Præsident Gorbatsjovs tale i Helsingfors for nylig må ses som et led i disse bestræbelser. Det ville være glædeligt, om forslaget om parlamentariske kontakter med Nordisk Råd kunne skabe nærmere bånd til vore naboer på den anden side af Østersøen, specielt i Baltikum, for også ad denne vej at yde et bidrag til den konstruktive udvikling i De Baltiske Lande, som vi alle ønsker.

Det er min vurdering, at de væsentligste ubesvarede spørgsmål om fremtiden i samarbejdet med EF ligger hos EFTA-landene og de nordiske lande. De nordiske lande har nemlig på en række områder en meget restriktiv politik. Hvis de nordiske lande ønsker at blive tættere knyttet til udviklingen i EF, er der barrierer, der må reduceres. Jeg vil gerne pege på nogle af de områder, hvor dette behov er særlig stort:

Landbrugspolitikken må tilpasses, så der gives bedre markedsadgang og de resterende tekniske handelshindringer afvikles.

Adgangen til de nordiske landes fiske-

rizoner bør liberaliseres. Det gælder også importreglerne for fiskeriprodukter. De tekniske handelshindringer for såvel fiskeriets udøvelse som forarbejdning og afsætning af fiskeriprodukter bør afvikles.

Der bør iværksættes liberale ordninger for udenlandske virksomheders etablering i nordiske lande, ikke mindst på det finansielle område. De nordiske landes regler for statsstøtte og offentlige indkøb bør tilpasses til den udvikling, som er på vej i EF.

Samarbejdet med EF-landene om visum- og asylpolitikken og på det politimæssige og sikkerhedsmæssige område bør intensiveres og udbygges. Dette vil være en nødvendig forudsætning for et fremtidigt samarbejde med EF-landene om grænselettelse. Jeg vil i denne forbindelse gerne understrege, at den danske regering gentagne gange har tilkendegivet, at vi ikke fra dansk side bør tilslutte os en EF-ordning, der anfægter den nordiske pasfrihed, og det holder vi fast ved.

Men regeringen arbejder fortsat for, at de øvrige nordiske lande knyttes tættest muligt til det samarbejde, der foregår mellem EF-landene, når der er tale om at lette personkontrollen ved de indre grænser. Den danske regering har således ikke alene hindret, at den nordiske pasfrihed anfægtes, men samtidig arbejdet for det fælles nordiske ønske om, at så mange borgere som muligt i Europa får den lettest mulige grænsepassage.

Jeg har peget på nogle områder, hvor de nordiske lande med fordel kan tilpasse sig udviklingen i EF. Efter min mening er det nyttigt at overveje disse tilpasninger, uanset hvilke veje de enkelte lande vælger at gå i forhold til EF. Hvordan kan de nordiske lande så forberede sig bedst muligt? Det er min opfattelse, at det kan ske både i de enkelte lande og blandt de nordiske lande i fællesskab. Jeg vil opfordre til aktivt at udnytte den europæiske dimension i det nordiske samarbejde.

Ólafur G. Einarsson overtog herefter ledningen av förhandlingarna.

Hjörleifur Guttormsson: Præsident! Ordføreren for Danmark og EF, som var her på talerstolen lige før, har talt om barrierer, som

måtte nedbrydes imellem EF og EFTA-landene, også tosidigt. Han pegede særligt på adgangen til fiskerizoner som de barrierer, der måtte nedbrydes. De fiskerizoner bør efter det syn åbnes for EF-landenes fiskeriflåder. Jeg ønsker her, at han går nærmere ind på, hvor langt han ser det nødvendigt at gå i denne retning. Jeg tror, han kender det islandske standpunkt på dette område godt, og det kunne være ønskværdigt også for Norge, Færøerne og andre nordiske lande, som ikke har tilsluttet sig EF, at vide lidt nærmere, hvor langt EF og hvor langt Danmark vil, at de øvrige nordiske lande går angående åbning af deres fiskerizoner.

Minister Thor Pedersen: Præsident! Jeg skal jo ikke her indgå i konkrete drøftelser eller anwise, hvordan løsninger skal være. Men jeg vil godt bemærke, at vi jo diskuterer at styrke Norden indadtil og udadtil ved at fjerne grænser indadtil og udadtil, og det indebærer også en vilje til at fjerne restriktioner, som vi kender i dag: En erkendelse af, at størst mulig åbenhed i det lange løb gavner alle nationer bedst. Det er også en erkendelse af, at der ikke udstedes fribilletter i det internationale samarbejde. Alle må yde deres bidrag for, at grænser brydes ned, også på fiskeriområdet.

Utrikeshandelsminister Anita Gradin: Herr president! Utvecklingen i EFTA-EG-samtalen har gått snabbt sedan Nordiska rådets senaste session. EFTA-länderna är redo att börja förhandla med EG om största möjliga deltagande i den inre marknaden dvs. fri rörlighet för varor, tjänster, kapital och personer. Därutöver är vi angelägna om samarbete på områden som miljö, forskning, utbildning och konsumentskydd, program för små och medelstora företag och inte minst olika sociala aspekter.

Den sista delen är viktig. För oss betyder Europa mycket mer än ekonomi och handel. Ett ökat ekonomiskt samarbete måste gå hand i hand med att vi är med och skapar ett medborgarnas Europa. Vi måste med andra ord framhäva Europaintegrationens sociala dimension.

Här har vi i Norden kommit längre än

andra. Våra länder är utvecklade välfärds-samhällen. Vi har en lång och unik erfarenhet av att samarbeta över nationsgränserna. Både våra lösningar i sak och våra erfarenheter av samarbete kan bli värdefulla nordiska bidrag till den europeiska integrationen och i framtiden förhoppningsvis också till ett bredare europeiskt samarbete. Vi märker i Sverige och Norden ett stort intresse både från öst och från väst för vår samhällsmodell. Självfallet kan vi inte ha ambitionen att andra skall kopiera vårt synsätt eller våra lösningar, men vi är inte, vare sig det gäller det sociala eller det ekonomiska området, några kusiner från landet i det västeuropeiska samarbetet. Tvärtom har vi en hel del att bidra med.

I det sammanhanget vill jag kommentera ett par punkter i Söderkommitténs rapport.

På flera ställen är kommittén inne på att ministerrådet bör ha beredskap för direkta förhandlingar med EG. Det vore politiskt oklokt. Dessutom är det en orealistisk tanke. Alla de nordiska EFTA-länderna har i första hand valt EFTA som plattform för sina förhandlingar med EG. Det hindrar inte att vi kommer att ha stor nytta av våra traditionella nära kontakter och vårt hittillsvarande samarbete när vi skall ta ställning till olika frågor som kommer upp i diskussioner och förhandlingar om integrationsarbetet i Väst-europa. Den nordiska samarbetsapparaten kan spela en viktig roll som verkstad för utredningar och samordning inför förhandlingar med EG.

Men man skall akta sig för att tro att EFTA-EG-förhandlingarna kommer att lösa alla problem mellan de nordiska länderna. Norden som hemmamarknad kommer att kräva ett genomtänkt och målmedvetet arbete också i fortsättningen. Det innebär att vi måste prioritera mellan alla de frågor där vi kan göra framsteg i vårt samarbete. Vi måste se till att snabbare komma till beslut på de punkter där vi vill ha nordiska lösningar i stället för nationella, och självfallet måste vi se till att det går någorlunda raskt att genomföra det vi kommit överens om.

Söderkommittén föreslår att gränskontrollerna skall avvecklas helt mellan de nordiska länderna. Sverige har nyligen genomfört en kartläggning av kontrollerna och motiven för dem. En avveckling förutsätter att länderna har en tullunion och gemensam handelspoli-

tik. Sannolikt skulle det också kräva en harmonisering av indirekta skatter. Slutligen skulle det kräva samordning av en rad kontroller som har införts för att skydda hälsa, miljö, kulturarv osv. Veterinär- och växtskyddsbestämmelser är bara *ett* område som berörs. Det är inte realistiskt att tro att alla dessa problem skulle kunna lösas till 1992, men vi måste sätta till alla klutar för att minska kontrollerna, flytta dem från gränserna och ta bort alla de kontroller som inte är absolut nödvändiga. Detta bör vara en av våra centrala uppgifter framöver.

Ett annat fält som Söderkommittén är inne på är utbildningssamarbetet. Vi har länge haft som mål att erkänna varandras examina som likvärdiga. Nu diskuterar vi en västeuropeisk arbetsmarknad som förutsätter att en ingenjör, en sjuksköterska eller en elektriker skall kunna ta jobb i vilket som helst av de 18 EFTA-EG-länderna. Då är det dags att vi i Norden når resultat.

Vi satsar en hel del på Nordplus-programmet. Det är av stort värde att våra ungdomar kan studera en tid i något nordiskt grannland. Kan vi dessutom gifta ihop Nordplus med motsvarande program inom EG, är det ännu bättre.

Arbetet på gemensamma regler är svårt. Vi brottas med slentrian och byråkratisk tradition. Därför är det viktigt att dessa frågor får politisk uppmärksamhet, bl. a. genom Söderkommitténs rapport.

Valjeinriktningen i den kommer att vara ett viktigt stöd för ministerrådet, och den visar att det nordiska samarbetet har en viktig roll parallellt med EFTA-EG-förhandlingarna.

Marianne Samuelsson: Herr president! Anita Gradin tog upp en del saker som jag skulle vilja ha mer belysta. Det gäller bl. a. medborgarnas Europa. Hur skall det gå till att upprätta ett medborgarnas Europa, med den demokratisyn som EG står för? Vi är i Norden vana vid att folkrörelserna har stora möjligheter att påverka även politiska beslut, men om makten flyttas till EG-parlamentet lär det inte bli så lätt för folkrörelserna. Jag skulle vilja få detta utvecklat litet.

Desamma gäller en avveckling av tullarna och gränskontrollen. Visserligen sade Anita Gradin att en avveckling inte kan bli genom-

förd till 1992, men målsättningen är tydligen att den skall genomföras. Vad innebär det för exempelvis alkohol- och narkotikapolitiken i Norden? Vi antog vid förra sessionen ett cancerprogram som tydligt angav att vi måste minska alkohol- och tobakskonsumtionen. Jag skulle vilja få närmare belyst hur man ser på det.

Och var kommer den sociala dimensionen och miljödimensionen in när man tillämpar en tillväxtfilosofi som bygger på att vi skall öka konsumtionen? Vi vet att det inte går, om den tredje världen också skall få en chans.

Jag tror att det finns mycket som vi behöver diskutera vidare.

Utrikeshandelsminister Anita Gradin: Herr president! Det är många frågor som vi behöver diskutera i det västeuropeiska integrationsarbetet.

Jag tror att alla anser att ett medborgarnas Europa är ytterst angeläget. Som jag sade är det europeiska samarbetet inte bara en fråga om ekonomi och handel utan också exempelvis om att vi skall kunna röra oss fritt över gränserna, att våra ungdomar skall kunna studera i andra länder och att vi skall ha ett forskarsamarbete. Precis som i det nordiska samarbetet måste alla bli engagerade.

Att diskutera ett avskaffande av gränskontroller är viktigt. Vi har lärt oss att arbeta med det i Norden. I det perspektivet är också terrorism- och narkotikabekämpningen angelägen. Vi har lärt oss att man inte klarar detta bara med gränskontroller, utan det krävs samarbete på olika områden.

Elsi Hetemäki-Olander: Herr president! När vi för drygt ett halvt år sedan möttes under den ordinarie sessionen hade Europafrågorna och deras bindningar till det nordiska samarbetet redan då utvecklats till de mest väsentliga samarbetsfrågorna för Nordiska rådet. Litet visste vi emellertid då om hur snabbt framtiden skulle förändras i vår närmiljö i Europa. De uttalanden vi tidigare gjorde om betydelsen av att vi arbetar med ett perspektiv som omfattar hela Europa, har nu oerhört snabbt fått en aktualitet som ställer stora krav på vårt arbete under de kommande åren.

För mig och för den finska delegationen är det helt naturligt att vi nu går vidare med de initiativ vi redan har tagit inom Nordiska rådet för att öka kontakterna även till Östeuropa och arbetar för att de förslag president Gorbatsjov framförde den 26 oktober 1989 om ett möte mellan en delegation från Nordiska rådet och representanter för Högsta Sovjet skall kunna realiserars.

Jag är glad att presidiet i alla fall har tagit ett beslut. Vi försökte ju nå consensusbeslut, som innebär att kontakterna kan börja förberedas med parlamentariker från Sovjet och andra närliggande europeiska länder. Dessa inledande kontakter är viktiga för att vi i ett följande skede skall kunna koncentrera oss på sakfrågor av gemensamt intresse som miljö, kultur, mänskliga kontakter och handel.

Jag vill för egen del understryka att jag inte ser något motsatsförhållande mellan parlamentarikerkontakter till Östeuropa och det traditionella nordiska samarbetet. Jag är övertygad om att alla inser att det traditionella nordiska samarbetet uppbyggt kring de fem nordiska länderna som sådant är unikt och att avsikten inte är att ändra samarbetets grundförutsättningar. Men lika väl som vi under tidigare år har haft kontakter till Väst-europa bör vi nu kunna vidga perspektivet. Det finns ett stort intresse och stor respekt för den nordiska modellen som nu gör det angeläget att vi utöver sedvanliga organisationskontakter även gör det möjligt för parlamentariker i andra delar av Europa att få en inblick i vårt arbete. Vi kan stolt berätta hur vi har arbetat och kommer att arbeta och vad vi har åstadkommit på vårt eget demokratiska sätt.

Avslutningsvis vill jag uttala mitt stöd för det förslag som ingår i internationella samarbetskommitténs rapport och ekonomiska utskottets betänkande om ministerrådets arbetsprogram särskilt beträffande forsknings-samarbete och forskarutbyte. Detta gäller såväl samarbetet generellt som beträffande EG-rätten och det förslag som finns om en kraftig utbyggnad av Nordplus. Jag finner att man i de nämnda rapporterna har ställt de riktiga målen och konstaterar till min besvikelse att mitt eget utskott: kulturutskottet, av någon anledning har lagt sig på en lägre ambitionsnivå vad gäller Nordplus än vad ekonomiska utskottet gjort. Studentutbytet i Norden och

det övriga Europa är en central fråga även mot bakgrunden av den politiska utvecklingen. Det finns all anledning att bygga ut detta samarbete, såsom allt samarbete.

Olof Johansson: Herr president! Generationer av européer har fått leva i de beskurna möjligheternas verklighet. Barriärer har byggts mellan idésystem och mellan folken. Men barriärer och murar kan inte döda frihetslängtan! Människorna vill själva forma sin egen framtid. Vi ser det i Polen, vi ser det i Ungern, och vi ser viljan och kraften hos de baltiska grannfolken. Med en hastighet som överraskar världen driver människorna i Östtyskland statsledningen till omprövning och nytänkande.

Historien lär oss att demokratin inte kan vinnas en gång för alla. Den måste återerövas av varje generation. Den måste förankras. Därför finns det många osäkra faktorer i händelseutvecklingen i Östeuropa. Hur vi, övriga européer, väljer att agera nu påverkar emellertid definitivt framtidens Europa.

Det är inte nya överstatligheter som människorna i öst efterfrågar. I Estland, Lettland, Litauen, i Polen, Ungern och DDR är de lokala och nationella perspektiven viktiga kraftkällor för utvecklingen. Särart och mångfald räknas som tillgångar när framtids-samhället nu skall formars. Därför måste vi som redan lever i demokratier ge prioritet åt samarbetsformer som bygger på samspel mellan fria stater. Det gäller Europarådet, som nu vaknat ur sin dvala. Det måste gälla Nordiska rådet! Därför är presidiets förslag om kontakter med Högsta Sovjet ett viktigt första steg, som måste följas av fler och även konkreta resultat till sessionen i Reykjavik.

Nordens ansvar är stort. Vi i Norden tillskriver ofta oss själva de rätta förutsättningarna: grannfolk som förenas av gemensam, folkligt buren kultur, gemensamma språk och samsyn på hur social trygghet och välfärd skall skapas. Vi betonar också våra fria marknader med en kombination av stark småföretagsamhet och storföretag med världsvid export, liksom kooperativa lösningar och en strävan till väl fungerande kommunikationer. Vi tror oss själva om att ha en bra modell för mellanstatligt samarbete.

Nordens läge gör vår roll strategiskt viktig.

Geografiskt ligger Norden verkligen mitt i kraftfältet. Genom de nordiska ländernas olika säkerhets- och handelspolitiska lösningar finns här, i en och samma region, en mångfald av kunskaper och kontaktytor.

För vår egen skull – för människornas, folkrörelsernas och företagens skull i Norden – måste vi nu prioritera det Europa som sträcker sig från Grönland och Island i väst och till Sovjetunionen i öst. Det alleuropeiska perspektivet rymmer möjligheter för allt från mänsklig kontakt till kulturutbyte, demokratibyggande, en ny och europeisk hemmamarknad och ett samarbete över gränserna för att skona miljön.

För grannfolkens skull måste vi prioritera Alleuropa och de vägar som finns för våra grannfolk att säkerställa den demokratiska och ekonomiska reformprocessen. Människorna i öst väntar på ett verkligt gensvar från oss i Norden. De begär att få del av våra kunskaper och erfarenheter och dessutom – kan man säga – ett monetärt startkapital. Det handlar om mellanfolkligt samarbete på kultur- och utbildningsområdet. Det handlar om handels- och näringslivssamarbete. Det handlar om praktisk samverkan kring teknik för miljöns skull.

I detta läge möts Nordiska rådet för att diskutera Norden i Europa. Bland annat har Söder-kommitténs arbete gett ett bra underlag. Nu krävs en handlingsplan för att skapa samarbete i hela Europa, ett Alleuropa. Michail Gorbatsjovs tal den 26 oktober kräver helt enkelt ett svar. Visst är EG-integrationen och olika länders anknäring till den betydelsefull för Europautvecklingen, men den får inte begränsa våra vyer och visioner. Det får inte bli så, som flera av utskotten känner oro för, att genomförandet av ett Västeuropaprogram tar så mycket tid, kraft och pengar i anspråk att det inomnordiska arbetet mattas av. Det får heller inte bli så att Nordens svar till Östeuropeiska grannfolk blir: Vi har inte tid med er; vi har nog med EG.

Norden som helhet kan spela en betydelsefull roll i det alleuropeiska samarbetet. Genom sin förankring i EFTA kan flera nordiska länder dessutom medverka till att EFTA blir nyckeln till Europas marknadsekonomi för öststater i förvandling. Polen, Ungern, Jugoslavien och Sovjetunionen knackar redan på dörren.

Därför får inte Nordiska rådet sätta likhetstecken mellan europeisk integration och utvecklingen i EG, fritt uttryckt efter ekonomiska utskottet. Vi får inte bygga nya barriärer eller stödja de som finns, när Östeuropa river sina murar. Det vore ett underbetyg åt den nordiska samarbetsmodellen och motsatsen till internationell solidaritet.

Lantrådet Sune Eriksson: Herr president! De intensifierade ansträngningarna i Västeuropa att inom EG skapa en inre marknad utan gränser för varor, tjänster, kapital och personer och att utveckla ett gemensamt europeiskt samarbetsområde för EG- och EFTA-länderna inverkar också i väsentliga delar på det åländska samhället.

Då den åländska självstyrelsen bygger på internationella garantier för säkerställande av vissa särrättigheter kan denna utveckling bli problematisk. Utvecklingen är också problematisk på så sätt att drivkrafterna i integrationen lokaliseras till antingen multinationella koncerner eller stater och övernationella organ på långt avstånd från regionalt inflytande.

Rent allmänt kan ändå sägas att utvecklingen inom den internationella handeln och samarbetet inom vetenskap, utbildning och teknologi gynnar samhällsutvecklingen, också det åländska samhället. I det avseendet sammanfaller integrationsarbetet med åländska intressen. Svårigheter uppstår på områden där självstyrelsen berörs, direkt eller indirekt, avseende de nationella och materiella grunderna för samhällsutvecklingen på Åland.

Avgörande frågor för den åländska självstyrelsens ställning i integrationsutvecklingen är:

- 1) På vilket sätt kan ett litet självstyrande område *legitimera* och uppnå inflytande i en process som inte på alla områden kan hänföras till det egna kompetensområdet och där integrationsprocessens drivkrafter och institutioner finns på nationell eller internationell nivå?
- 2) I vilken utsträckning berörs de nationella grunderna för självstyrelsen, såsom språk, kultur, lokala sedvänjor och politiskt självbestämmande?
- 3) I vilken utsträckning kan förändringar i

den materiella grunden – till exempel kris eller snabb strukturomvandling i någon näring – påverka de nationella grunderna? Från grundprincipen om ekonomisk reciprocitet kan behövas undantag som avser miljö- och kulturpåverkan, arbetskraftens rörlighet, språkbalansen och andra för självstyrelsen grundläggande frågor.

Frågorna berör å ena sidan en allmän internationell öppenhet i utbytet av varor och tjänster samt rörlighet för personer och kapital och å andra sidan de skyddsmekanismer som utgör grunderna för den åländska självstyrelsen, nämligen de internationella garantierna för bibehållandet av svenska språket, kulturen och de lokala sedvänjorna samt möjligheten för befolkningen att själva ordna sin tillvaro inom gränserna för landskapets statsrättsliga ställning.

Landskapet Åland kan inte undvika att beröras eller dras med i integrationsutvecklingen och därför måste vi inom självstyrelsen och i nationellt samarbete finna former för hur detta skall ske.

Vår målsättning är att, utan att rubba de grundläggande garantierna för självstyrelsen och de för landskapet betydande verkningarna av dessa, aktivt delta i integrationsarbetet i positiv anda.

Gränsdragningen mellan den internationella öppenheten och den åländska självstyrelsens krav på skyddsmekanismer kan knappast helt lösas genom regler och förhållnings-sätt på olika sakområden, utan riktlinjer bör sammanfattas och dokumenteras som vägledning för integrationsarbetet.

För att erhålla gehör för de särintressen som självstyrelsen innebär har landskapet intresse av att i någon form få inflytande i förhandlingar och avtalsprocesser som berör självstyrelsens vitala områden genom att höras, informeras, delta eller, om så anses ändamålsenligt, undantas från internationella avtal och fördrag.

Till sist, herr president, vill jag säga att vi från åländsk sida, inom de ramar jag här i mycket grova drag försökt skissa, i princip är positiva till förslagen om en snabb förstärkning av samarbetet inom Norden.

Gammelgaard: Hr. præsident! I Østeuropa sker der i denne tid, i disse dage, en udvikling, som ingen af os havde forudset. Natur-

ligvis kan vi ikke samles i Nordisk Råd uden indgående at beskæftige os med denne for verden afgørende udvikling.

Det internationale samarbejde med landene uden for Norden har i det hele taget fået langt større betydning i og for Nordisk Råd, end vi havde troet det muligt for få år siden.

Nordisk Råd har en særlig opgave i at have kontakt med de baltiske lande. Områder af de baltiske lande har haft rigsfællesskab med de nordiske lande, og der er sprogfællesskab mellem baltiske områder og nordiske områder.

Vi i Norden drøfter nu at lade øget information tilgå andre. Det, som vi først og fremmest kunne informere andre om, er vor opfattelse af folkestyre, selvbestemmelsesret og national frihed.

Hvad de baltiske lande angår, ser jeg meget gerne så nær kontakt som muligt. Jeg foreslår baltiske observatører i Nordisk Råd, men et egentligt medlemskab for de pågældende lande kan det først blive aktuelt at drøfte, den dag de er frie og uafhængige. Jeg støtter tanken om en delegation fra de nordiske lande til disse områder. Dens hovedmål skal være at undersøge, hvordan vi i Norden og i Nordisk Råd bedst hjælper disse nationer, som arbejder på at få frihed og folkestyre. Vi bør følge delegationens besøg op med regelmæssige møder mellem repræsentanter for Nordisk Råd og delegationer fra de baltiske nationalforsamlinger.

Estland, Letland og Litauen er efter min mening frie nationer, hvis folk har krav på den selvstændighed og frihed, som de kæmper for. De har før været selvstændige nationer, de er selvstændige folk. De har været udsat for folkeforflytninger og tvangsindvandring med det formål at underkue deres nationalfølelse, og dog er de stadig stærkt nationale. Vi har en klar forpligtelse til at hjælpe dem.

Formålet med vore kontakter til disse folk, der bør gå forud for vor kontakt til Den Øverste Sovjet i Moskva, må altså være at spørge dem: Hvordan hjælper vi jer bedst?

Vi skal ikke føre udenrigspolitik, det skal vore regeringer, men vi skal tale med disse folk om spørgsmål af fælles interesse og om, hvordan vi bedst kan hjælpe dem. I dette arbejde kan vi naturligvis tale med alle i de tre lande.

Jeg har forstået, at en hel del medlemmer i denne sal mener, at vi ikke skal gøre ret meget for at have kontakt til de baltiske lande, og at Nordisk Råd ikke bør spille en væsentlig rolle i den forbindelse. Præsidiets udtalelse bærer præg heraf. Jeg forstår det ikke. Nordiske politikere har da aldrig været bange for at optage kontakter med befolkninger rundt omkring. Er det kun i Mellemamerika og i Sydafrika og andre fjerntliggende steder, det kan lade sig gøre? Nej, vore forpligtelser er størst i Baltikum.

Med hensyn til frihedsbevægelsen Folkefronten vil jeg sige, at flertallet af de pladser, Estland, Letland og Litauen har besat i de Folkedepputeredes Kongres i Moskva, er besat med medlemmer af Folkefronten. Kan vi så ikke møde dem, hvis de ønsker det?

Desuden må jeg gøre opmærksom på, at der inden for de nærmeste måneder afholdes valg til nationalforsamlingerne i de tre baltiske lande. Skulle vi ikke kunne møde repræsentanter for disse nationalforsamlinger, efter at disse valg er afholdt? Vi må naturligvis tale med alle og undersøge deres syn på, hvordan vi bedst støtter deres kamp for øget selvstændighed.

Lad os gøre et opklarings- og orienteringsarbejde. Lad os kontakte dem, der har så hårdt behov for kontakt. Det er vor måde at hjælpe dem i deres nationale søgen. Desuden må vore regeringer overveje, hvad de kan gøre.

Lad os se frem til, at de baltiske folk får deres nationale frihed.

Margrete Auken: Hr. præsident! Det har været interessant i de konservative rækker.

Efter at have hørt den norske statsminister må man konstatere, at nu er Honecker blevet statsminister i Norge: det troede jeg ikke var muligt.

Så har vi hørt en meget besindig tale fra den danske statsminister, og nu kommer Gammelgaard og foreslår, at vi skal blande os på kraft i, hvad der foregår inden for de indre linjer. Vores danske statsminister, Schlüter, sagde faktisk i overensstemmelse med, hvad jeg også mener bør være Nordisk Råds politik, at vi ikke skal blande os i de indre anliggender, og at de kontakter, vi skal have, skal være kulturelle, skal være handelsmæssige,

skal være af den art dér, men at ingen i første omgang skal være sikkerhedspolitisk. Vi vil overlade det helt til den norske statsminister kun at se relationerne sikkerhedspolitisk.

Gammelgaard var på fuldt drøn på vej til at blande sig i de interne sovjetiske stridigheder, og af de lande, han nævnte, har nogle af dem kun haft en meget kort selvstændighedsperiode, alene Litauen har haft en længere periode. Det ville være forfærdelig farligt, om vi gik ind og sagde, at den region skal løsrive sig, og dér skal det være sådan og sådan. Vi skal lave et modent og kompetent samarbejde for at bløde op i det europæiske billede, men vi skal ikke rende rundt og lege pirater.

Gammelgaard: Hr. præsident! Jeg opfatter den tale, jeg her holdt, som værende fuldstændig i forlængelse af og i overensstemmelse med den danske statsministers tale. Jeg mener ikke, at vi her i Nordisk Råd skal føre sikkerhedspolitik og udenrigspolitik, og vi skal naturligvis – som det blev sagt – være modne og kompetente i vores arbejde, også udadtil.

Men jeg synes, der er grund til at gøre opmærksom på, at der sker en udvikling, også i de baltiske lande, som vi ikke havde troet mulig, og på den baggrund mener jeg mig fuldt berettiget til at udtale det, som jeg har udtalt.

Som sagt, der er på ingen måde uoverensstemmelse mellem det, jeg har sagt, og det, den danske statsminister har sagt.

Marianne Samuelsson: Herr president! Det är intressant att följa debatten här. Jag tycker att man går som katten kring het gröt. Man talar mycket om det glädjande i den nya öppenheten från öststaterna. Vi är alla överens om att den är positiv. Men samtidigt undviker ni att nämna den slutenhet som man är på väg in i med tullunion, gemensam centralbank, gemensam skattepolitik och litet till. Ni vill inte vidröra det som egentligen är värt att diskutera.

Bildt: Herr president! Låt mig bara för protokollets skull notera vad Margrete Auken sade: varje form av kontakt med de baltiska

folken är en inblandning i Sovjetunionens angelägenheter, som vi inte får ägna oss åt. Det går tydligen an med södra Afrika, Centralamerika och Sydostasien, men när människor i vårt eget närområde begär kontakter med Nordiska rådet, är det stopp från Margrete Aukens sida. Låt oss bara notera detta.

Gammelgaard: Jeg gør opmærksom på, at jeg anser det for en væsentlig opgave – det har jeg også forstået, at der er tilslutning til her i Rådet – at have kontakter til de baltiske lande, og den holdning, det standpunkt, vil jeg gerne her fastholde. Det er ikke indblanding i indre forhold eller indre anliggender i Sovjetunionen.

Lilli Gyldenkilde: Præsident! Jeg vil gerne spørge hr. Lars P. Gammelgaard, som jeg har lyttet til, både i de danske debatter og på det sidste også her i dag, med stor interesse og megen glæde, selv om jeg ikke er enig i hvert ord: Er der også fuldstændig enighed med den danske delegation, som jo er taget til Nordisk Råd med en samlet indstilling, fra venstresocialisterne til og med Fremskridtspartiet om, at vi gerne vil være med til at drive på den udvikling, der er i gang, og derfor gerne havde set, at man tog en beslutning om, at det var en parlamentarikergruppe, vi sendte af sted i første omgang til at finde ud af, hvordan vi yderligere kommer på talefod?

Jeg går stærkt ud fra, at det er hr. Lars P. Gammelgaard også enig i, for det står jo i vores delegations referater, at det er den danske delegations indstilling.

Og så igen: Jeg glæder mig over, at hr. Lars P. Gammelgaard og i det hele taget De Konservative driver på udviklingen sammen med os andre, for det er vigtigt. At der så er nogle små og få formuleringer, vi er stærkt uenige om, får være. Men jeg finder ikke, at det, hr. Lars P. Gammelgaard har givet udtryk for, er det samme som det, der netop blev givet udtryk for her i en replik fra hr. Carl Bildt.

Gammelgaard: Præsident! Jeg har lyttet meget nøje til debatten. Hr. Carl Bildt har haft ordet to gange, og jeg er i fuld overensstemmelse med det, han har sagt i begge sine indlæg – naturligvis.

Jeg tilslutter mig fuldstændig, at vi begynder kontakterne med de baltiske lande med den nordiske delegation, som vi fra de danske medlemmer af Nordisk Råds side har ønsket. Det forslag går jeg naturligvis fuldt og helt ind for.

Men det forhindrer ikke, at jeg har videregående ønsker, sådan som jeg ved, at også andre i den danske delegation har det, når vi kommer længere hen.

Lad os nu starte med at sende en delegation derover, tale med dem, høre, hvad det er, de er interesseret i, og så kan vi arbejde videre på det grundlag.

Hjörleifur Guttormsson: Præsident! Den europæiske scene kunne dårligt være bedre udstyret på denne session her i Nordisk Råd på Åland. Det gæber overalt i Europa, ikke mindst i områderne øst og syd for Østersøen. Vi må afgjort alle sammen glædes over de ændringer, som nu finder sted i perestrojkas tegn, samt at de foregår så fredeligt som et forårstøbrud.

”Efterkrigstiden er forbi”, sagde Gorbatsjov i sin tale i Helsinki i sidste måned. De glædelige begivenheder i Østtyskland i sidste uge har understreget hans ord.

Nordisk Råd bør reagere hurtigt og positivt på de ideer om forøgede relationer, som Gorbatsjov bragte på bane under sit besøg i Finland. Jeg støtter de anvisninger, som er fremkommet om blandt andet:

- at sende repræsentanter fra rådet, f. eks. præsident og udvalgsformændene, til møde med den øverste Sovjet i Moskva og dernæst deputationer til de baltiske lande og Karelia.

- at indbyde repræsentanter fra disse Sovjetrepublikker som observatører ved rådets session i Reykjavik.

- at anspore til kontakter mellem forskellige sammenslutninger og interessegrupper i Norden og i Sovjetunionen, Polen og Østtyskland.

Det er forbavsende og bedrøveligt, at Nordisk Råds præsidium ikke støtter disse tanker i sin resolution fra i morges.

Nordens position i forholdet til det øvrige Europa er forbundet med betydelig uvished. Det gælder ikke mindst ideerne om et europæisk økonomisk område.

Jeg har sat spørgsmålstegn ved disse mål-

sætninger. Som medlem i rådets økonomiske udvalg har jeg fremsat reservation med hensyn til kapitalbevægelser og finansielle tjenester, særlig hvad Island angår.

Ideen om europæisk økonomisk område betyder bl. a., at man overfører reglerne fra EF's indre marked til Norden.

Jeg anser det ikke for ønskværdigt for de nordiske lande i EFTA, i det mindste ikke for Island, at indgå overenskomster med EF på grundlag af *aquis communautaire*, det vil sige EF's gældende regler om det indre marked.

Det er vanskeligt at forestille sig, at 2-søjlemodellen, *Two Pillars Approach*, som skal oppebære det europæiske økonomiske område, i virkeligheden bliver tilfredsstillende for EFTA-landene. Det forekommer mig, at EFTA-søjlen er blevet nogenlunde som det skæve tårn i Pisa, efter at Østrig har besluttet at søge om medlemskab i EF. Det står også klart, at der både i Sverige og Norge er stærke kræfter i gang, som stiler mod fuldt medlemskab af EF.

De enkelte nordiske landes interesser over for EF er meget forskellige. Jeg ser f. eks. ikke megen lighed mellem Islands interesser som fiskerination og skandinaviske multinationale selskabers.

Det er ofte blevet nævnt, at EFTA-landenes medlemskab af et europæisk økonomisk område ikke må medføre noget overstatsligt. Efter sommerens informelle forhandlinger står det klart, at et europæisk økonomisk område i virkeligheden indebærer overstatslige procedurer angående institutioner, tilsyn og domstole, selv om man på papiret forsøger at skjule dette faktum. Her støder man mod EF's institutioner og selve Romtraktatens fundamentale regler.

Forberedelserne til Oslo-mødet i marts og de informelle forhandlinger, som har fundet sted mellem EFTA og EF i forlængelse heraf, står i skarp kontrast til demokratiske arbejdsmetoder. Nu har man højst beregnet én måned til at diskutere regeringernes rapporter om disse spørgsmål, før der skal tages endelig beslutning om formelle forhandlinger. Dette er arbejdsmetoder, som folkevalgte parlamentarikere ikke bør lade sige byde.

Det burde være vores pligt som folkevalgte repræsentanter at sikre et minimum af tid til drøftelser og vurdering af så betydningsfulde spørgsmål.

Vi bør søge andre udveje end dem, der leder os ind i EF's ventosal. Det indre markeds konsekvenser for vore samfund er i alt for ringe grad udforsket, og en kritikløs og ubegrænset tilpasning fra de nordiske landes side til EF bringer mange nordiske værdier i fare.

Vi må vende blikket til alle sider i det Europa, som nu skifter ansigt fra dag til dag. Samtidig med, at vi søger efter fællesnordiske løsninger, må vi være åbne for fordelene ved tosidige aftaler.

Ærede præsident! Nordisk Råds internationale samarbejdskomité beviste behovet for at styrke rådets arbejde i internationale spørgsmål. Dette års begivenheder, både i Øst- og Vesteuropa, har blot understreget det rigtige i Søder-Komiteens forslag om at oprette et særligt internationalt udvalg inden for rådet. Man må forvente, at der på rådets session i Reykjavik tages beslutning om et sådant udvalg.

Måske vil det føre os frem til fornuftigere ræsonnementer, end vi nu oplever fra Nordisk Råds præsidium angående tøbruddet i den østlige del af Europa.

Oddrunn Pettersen: President! De nordiske land vil bli påvirket av de hendelser og den utvikling som nå finner sted både i Vest-Europa og i Øst-Europa. EFs etablering av det indre marked frem mot 1992 omfatter alle deler av samfunnslivet. Den konsolidering av sitt potensiale på det politiske, handelspolitiske, teknologiske område – for å nevne noen – som EF-landene nå foretar gjennom etablering av det indre marked vil påvirke den generelle samfunnsutvikling i de nordiske landene. I hvilken grad og på hvilken måte de nordiske landene vil møte denne utfordringen, er det i stor grad opp til oss selv å avgjøre.

De nordiske land utenfor EF har valgt å bruke sitt EFTA-medlemskap som et aktivt redskap i en tilpasningsprosess og til et utvidet samarbeid. Etter Oslo-møtet i mars i år har tempoet i dette arbeidet vært særdeles høyt. Ministerrådets arbeidsprogram, Norden i Europa, uttrykker etter min oppfatning vilje til å se Nordens plass i et fremtidig Europa. Det ambisjonsnivået som økonomisk utvalg i sine merknader til Arbeidsprogram-

met trekker opp for arbeidet i Nordisk Råd, er det nødvendig å opprettholde.

Det som har gitt og gir de nordiske land innflytelse og påvirkningsmuligheter på begivenheter og utviklingstrender utenfor vårt eget område, er at vi kan vise til en enhetlig oppfatning og til resultater av et samarbeid mellom de nordiske land. De nordiske lands styrke ligger i at vi har bygd ned og fjernet hindringer for samkvemmet mellom folkene i Norden i videste forstand. Derfor dreier det seg ikke bare om handelshindringer. Det gjelder viktige områder som felles arbeidsmarked, utdanning, sosiale trygder, felles passområde, og det gjelder ikke minst felles holdninger til miljø og livskvalitet og til en videreutvikling av demokratiske rettigheter. Vårt område utgjør et felles rom for de menneskene som bebod våre områder. I arbeidet for å nå disse resultatene har Nordisk Råd spilt en viktig og avgjørende rolle. Denne rollen er det fortsatt viktig at Nordisk Råd spiller.

La meg nevne to spørsmål hvor den nordiske modellen kan ha noe å bidra med. Det ene er alt som knytter seg til vårt livsmiljø. Det andre knytter seg til den sosiale dimensjon i EFs indre marked. Miljøspørsmålene er forankret i erkjennelsen av at de angår vårt totale livsmiljø og vår livskvalitet. Samtidig vet vi at det bare er gjennom et internasjonalt samarbeid vi vil være i stand til å gjøre fremskritt i arbeidet med å finne løsninger. De nordiske land har langt på vei vært i stand til å tømme ut regelverk som uttrykker stor enighet både om mål og midler for å nå målene. Vi må utnytte dette for å påvirke løsninger av disse spørsmålene både i EF-sammenheng og i andre internasjonale fora.

Den sosiale dimensjon er et omdiskutert tema EF-landene imellom. Nordens Faglige Samorganisasjon har i sine merknader "Faglig profil" til Arbeidsprogrammet pekt på betydningen av at det fra de nordiske lands side bidras til å konkretisere innholdet både i det indre markedes sosiale dimensjon og "borgerne Europa". Den nordiske oppfatningen av dette begrepet bør føre til at det fra de nordiske lands side legges vekt på å gi begrepet et langt bredere innhold enn et snevert syn som begrenser seg til partene i arbeidslivet.

Den demokratiseringsbølgen, den reformprosess og de systemendringer som har gått over en stor del av de østeuropeiske

landene de siste uker og dager har som en konsekvens at det Europa vi har kjent i hele etterkrigstiden, er i ferd med å forsvinne, og et nytt og annerledes Europa fremstår. Den utvikling som hittil har skjedd i Ungarn og Polen, og ikke minst de siste dagers hendelser i DDR, gir oss et annerledes Øst-Europa å forholde oss til. Endringene skjer uhyre raskt. Når Norden skal definere sin plass i Europa, vil utviklingen i Øst-Europa påvirke resultatet. Nettopp fordi endringene skjer så raskt og situasjonen er uoversiktlig, er det viktig at vi ikke drar for bastante konklusjoner. De nordiske landene må finne måter å yte sitt bidrag på som vil støtte den utvikling som nå skjer.

Økonomisk Utskott har i sine merknader til rekommandasjon 5/1989 pekt på at det bør etableres særlige låne- og investeringsordninger i Øst-Europa som kan bidra til løsninger på disse landenes store miljøproblemer. Utskottet forventer at Ministerrådet legger frem forslag om dette ved sesjonen i Reykjavik. Med de enorme økonomiske problemene disse landene strir med, vil dette være en konkret, konstruktiv håndrekning til den prosess som nå er i gang i disse landene.

Presidietts beslutning er et annet og viktig initiativ. Utvidelse av det kontaktnett de nordiske land allerede har med de østeuropeiske land vil være et viktig initiativ i å støtte den prosess som nå foregår i en rekke av de østeuropeiske land.

Landsstyreformand Motzfeldt: Hr. Præsident! Grønland har samarbejdet med EF inden for rammen af den aftale, som blev lavet ved Grønlands udtræden, og fra grønlandsk side er man meget tilfreds med dette samarbejde, som har udviklet sig i gensidig respekt mellem de to parter.

Når det gælder Danmarks relationer til EF, er disse fastlagt i den 10-årige samarbejdsaf-tale og den nyligt vedtagne 2. fiskeriprotokol.

Det vigtigste område for Grønland i relation til eksporten er udviklingen i normer og standarder inden for EF's fødevarerpolitik og her specielt fiskerisektoren. I denne forbindelse har Grønland den fordel, at man i øjeblikket følger de danske veterinærmyndigheds regler og standarder.

Ved at fastholde denne politik vil grønlandske virksomheder automatisk blive stillet over for de krav, som bliver resultatet af forhandlingerne om fælles standarder inden for EF på fiskeriområdet. Når disse tilpasninger i produktionsledet er gennemført, betyder det, at Grønlands fiskeindustri ikke vil have problemer med at afsætte sine produkter i EF.

Når det gælder Grønlands import af forbrugs- og andre varer, skulle udviklingen i EF's indre marked alt andet lige betyde, at produktionsomkostningerne og dermed også priserne for en lang række varer blev svagt faldende, og dette skulle betyde, at Grønland blev i stand til at importere samme mængde varer til en lidt billigere penge.

Vedrørende den finansielle sektor er det endnu for tidligt at sige noget afgørende om betydningen for Grønland, men man kan dog konstatere, at der f. eks. i Danmark i stigende grad sker sammenlægninger og koncentrationer inden for dette område ud fra en betragtning om, at de pågældende virksomheder skal være rustet til at klare konkurrencen fra finansielle institutioner fra de andre EF-lande i det nye indre marked.

Grønlands umiddelbare forhold til det fremtidige EF er således allerede fastlagt.

Men vi er også – ligesom det øvrige Norden, der ikke er EF-medlemmer – meget opmærksomme på, at det indre marked vil få en række følgevirkninger, der går langt ud over EF's egne grænser.

Vi vil i Grønland i de kommende år opmærksomt følge udviklingen i EF, bl. a. således at vort vigtigste eksporterhverv, fiskeindustrien, fortsat – som det er tilfældet i dag – kan leve op til de krav, der vil blive stillet til vore produkter både i EF og på de øvrige internationale markeder.

I relation til Nordisk Råd og det praktiske samarbejde i Nordisk Ministerråd kan jeg sige, at Grønland vil yde sit bidrag til at fremme virkeliggørelsen af den handlingsplan, som Ministerrådet nu har lagt frem, så langt vore ressourcer strækker og inden for de områder, hvor vi kan yde et specielt bidrag. Netop etableringen af EF's indre marked gør det ekstra vigtigt, at vi mindre lande i Norden arbejder tæt sammen, så vi kan udvikle fælles strategier og standarder i vores holdninger til de store og stærke markeder i verden. Det er

vort håb, at vi kan få held med dette arbejde i nordisk regi.

Afslutningsvis skal der peges på, at både udviklingen i EF omkring det indre marked og den deraf følgende større aktivitet i det nordiske samarbejde er i en begyndende fase, hvor man fra grønlandsk side satser på at følge udviklingen, således at man på de områder, hvor man har særlige ønsker og synspunkter, er i stand til at gøre dem gældende både over for danske og eventuelt EF-myndigheder og også over for samarbejdspartnerne i Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd. I den forbindelse har Landsstyret iværksat en undersøgelse, der skal resultere i en forelægelse omkring forholdet EF's indre marked og Grønland til Landstingets forårssamling.

Til sidst vil jeg sige – i øvrigt uden at ville komme ind i debatten om udenrigs- og sikkerhedsspørgsmål, men som en, der kommer fra randstaterne, om jeg så må sige, i det europæiske samarbejde – at jeg meget gerne vil støtte den dialog mellem Øst og Vest, som man gerne vil sætte i gang fra Nordisk Råds side. Det er en glædelig udvikling, der er i gang i Europa, og jeg vil meget gerne tilslutte mig, at man reagerer hurtigt over for vore venner i Øst for at få en dialog i gang.

Bistandsminister og nordisk samarbejdsminister **Tom Vraalsen**: Hr. president! Vi må nå revidere våre tilvante forestillinger om det politiske landskap i Europa. Jeg tenker da først og fremst på den historiske utviklingen vi har vært vitne til i Øst-Europa siden siste sesjon i Nordisk Råd. Inntrykkene fra de seneste dagers begivenheter i DDR er sterke. Vi står nå i østeuropeisk sammenheng overfor en utvikling som bæres frem av en tilsynelatende ustoppelig folkelig kraft. Vi opplever en systemkrise, vi opplever en utvikling av ukjent omfang og dybde. Situasjonen representerer en utfordring for oss. Det stilles store krav til politisk handling med utgangspunkt i vilje til nytenkning, klokskap og ansvarlighet. Vi verken kan eller skal glemme den tid som ligger bak oss. Det er imidlertid viktig at vi nå løfter blikket og ser fremover. Vi må søke frem til hva utviklingen som foregår i våre nærområder betyr for oss i Norden. Vi må søke frem til hvordan vi skal møte disse utfordringene til beste så vel for oss selv som

for våre omgivelser. Vi må formulere en politikk som fanger opp de nye muligheter som er skapt.

Jeg har merket meg at Økonomisk utvalg i sin betenkning til Ministerrådets arbeidsprogram "Norden i Europa 1989–92", legger til grunn et bredt syn på utviklingen i Europa. Det understrekes at de nordiske land ikke bør sette likhetstegn mellom europeisk integrasjon og utviklingen i EF. I forlengelsen av dette understrekes det at de nordiske land aktivt bør støtte utviklingen av demokrati og økonomi i de østeuropeiske land. Jeg vil gjerne slutte meg til denne betraktningmåten.

I sin tale nylig i Helsingfors pekte president Gorbatsjov på ønskeligheten av nærmere parlamentariske kontakter med de nordiske land og Nordisk Råd. De nordiske land har hver for seg og på ulike områder og nivåer kontakter med Øst-Europa. Dette gjelder bl. a. de områdene som er nevnt i presidiets forslag til beslutning, nemlig miljø, kultur, handel og fremme av menneskelige kontakter. Vi må være åpne for å videreutvikle dette samarbeidet østover, dette også som ledd i et generelt utvidet samarbeid i Europa. Vi bør aktivt søke det positive i ønsker om nærmere kontakter. Dette må imidlertid ivaretas på en slik måte at etablerte nordiske samarbeidsmønstre og samarbeidsformer ikke røkkes ved.

Det er den norske regjeringens mål å bidra til utvidet samarbeid i Europa, både når det gjelder samarbeid mellom øst og vest og i forbindelse med EFTA/EF-prosessen og tilpasningen til EFs indre marked. Denne tilpasningen vil skje så vel gjennom EFTA som bilateralt og gjennom nordisk samarbeid der dette er hensiktsmessig.

Vi ser det som avgjørende at det ikke reises nye handelshindringer mellom Norge og EF, og vi vil arbeide for å fjerne tekniske og administrative hindringer som hemmer samhandelen mellom land i Europa. I dette arbeidet vil vi legge vekt på å kunne praktisere og opprettholde høye standarder og ambisjoner på det sosial- og distriktpolitiske området samt innen miljøpolitikken.

Det nordiske samarbeidet har en viktig plass i den pågående integrasjonsutvikling i Vest-Europa. Dette samarbeidet har viktige bidrag å gi til denne utviklingen. På den annen side har EF/EFTA-prosessen gitt og vil

fortsatt gi en positiv stimulans til det nordiske samarbeid. Her står vi således overfor et konstruktivt vekselspill. Gjennom de rapporter som er utarbeidet innenfor rammen av Nordisk Råd om Norden i Europa og den debatt som pågår, har vi fått et annet konstruktivt vekselspill, nemlig vekselspillet mellom parlamentarikere og regjeringssiden. Som et ytterligere bidrag til dette vekselspill vil Ministerrådets program bli ajourført om en måned. Dette viser at takten i det nordiske samarbeidet har økt, og vi legger vekt på å opprettholde et høyt tempo.

Det nordiske samarbeidet gir troverdighet og tillit overfor våre medborgere. I de nære forhold kjenner folk seg igjen. De forstår det som planlegges og gjennomføres. Det er viktig at vi står samlet om å gjennomføre vårt arbeidsprogram og løpende ajourfører dette. Et sterkt Norden vil også bety et sterkere EFTA. Det nordiske samarbeidet må ikke stå i noe konkurranseforhold til EFTA/EF-prosessen eller bilaterale forbindelser til EF. Det må støtte disse bestrebelsler. I dette arbeidet er det viktig at vi fullt ut utnytter den kompetanse og den organisasjon som Nordisk Råd har.

Chaffey: President! Statsråd Vraalsen understreket at det er en systemkrise i øst og jeg tror ikke at det er noen uenighet om akkurat det. Man har i øst også tatt et initiativ i forhold til Nordisk Råd om et bidrag til en vei ut av systemkrisen. Vraalsen brukte sitt innlegg til å etterlyse konkret handling, og det er bra. Det er jo det vi trenger. Men jeg synes det er underlig at den ene statsråden etter den andre fra den norske regjeringen går opp og sier nettopp det, uten å anwise noe konkret bidrag til løsning. I forhold til EF blir det laget utredning etter utredning, sendt delegasjon etter delegasjon og lagt opp til en dramatisk omlegning av de nordiske lands politikk. Jeg kan ikke forstå annet enn at endringene i øst fortjener en innsats i form av konkret handling, og jeg utfordrer Vraalsen til å fortelle litt om hvilke konkrete handlinger den norske regjeringen har tenkt å arbeide for i det nordiske samarbeidet.

Minister Tom Vraalsen: President! Jeg skal ikke gå ytterligere inn på den debatten som allerede har vært om Nordisk Råd og reaksjonen på president Gorbatsjovs utspill. Så vidt jeg forstår det, er det regler og forhold som gjør at Nordisk Råd som institusjon ikke går inn i en dialog med enkeltland. Men det forhindrer ikke at dette forum og det som foregår her, legger grunnlaget for en kontakt som så skjer enten gjennom fagutvalg eller gjennom kontakter fra de enkelte land. Vi har allerede hatt miljøvernkonferanser som har vært holdt i nordisk regi, hvor det har vært parlamentarikerdeltakelse fra østeuropeiske land. Tilsvarende former for virksomhet kan drives innenfor andre felter. Men man må imidlertid ikke bare konsentrere seg om hva Nordisk Råd kan gjøre, men se på hva hvert enkelt av de nordiske land kan gjøre. Hvordan de kan bruke de virkemidler og muligheter de har for å støtte opp om den utvikling vi nå ser i Øst-Europa. Vi har f.eks. en støttepakke for Polen. Det dreier seg om økonomisk bistand, det dreier seg om bistand i form av matvarehjelp, det dreier seg om miljøbistand og andre former for støtte.

Nyby: Herr president! Etter den seneste ordinære sessionen har vi haft anledning att oppmærksamma åtminstone två nya företeelser i integrationsutvecklingen. Der ena har att göra med de förhandlingar som förberetts mellan EFTA-länderna och EG. Den andra gäller de nya möjligheterna för regionalt samarbete med Baltikum.

EFTA-ländernas möjligheter att uppnå ett gemensamt samarbetsarrangemang med EG har utvecklats i en gynnsam riktning. På tjänstemannanivå har man redan kunnat enas om målsättningen: EES som inte längre enbart skall förstås som en teoretisk beteckning för det frihandelsområde som uppstått i hela Västeuropa, utan som en regelrätt gemensam paraplyorganisation för EG och EFTA.

Detta EES, som skall öppna en kanal för EFTA-ländernas påverkan i den västeuropeiska integrationsprocessen, kommer att ta form i förhandlingar som uppenbarligen inleds i mars. Förhandlingarna leder tydligen till att helt nya beslutsorgan, bl. a. ett EES-ministerråd, kommer att bildas. Också en

EES-domstol har diskuterats. Den domstolen skulle i praktiken kunna avgöra hur EG-normer och alla dessa flera hundra s. k. direktiv skall tillämpas i EFTA-länderna.

Samtidigt som jag inser att den aktuella förhandlingsprocessen kommer att kunna stärka Finlands, Sveriges, Norges och Islands inflytande i integrationen i Västeuropa, vill jag ändå som nordist ställa en självkritisk fråga:

— Hur kan det komma sig att vi efter år av nära nordiskt samarbete tydligen utan större problem är beredda att underordna oss exempelvis en västeuropeisk "EES-domstol", men fortfarande har så hjärtans svårt att göra de nordiska normerna bindande?

Det minsta svaret vi här kan ge på den frågan är att oreserverat stöda tanken på en nordisk ombudsman, som skulle ha rätt att övervaka de nordiska samarbetsresultaten! Jag är nämligen personligen övertygad om att vi kommer att behöva de här nordiska samarbetsresultaten ännu mera än förr just på grund av integrationsprocessen. Vi är säkert alla medvetna om, att den nordiska samhällsmodellen måste — i den europeiska rikriktning som nu pågår — hävda sig i kampen mot thatcherismen som trots vissa kraftiga bakslag fortfarande utgör ett hot mot den socialt sinnade demokratin och välfärdsstaten.

Ur den här synvinkeln är det mindre lyckligt att de fyra nordiska EFTA-länderna i dag måste samordna sina förhandlingsmål med Schweiz och Österrike, som representerar en betydligt konservativare samhällsuppfattning än den nordiska. Samtidigt står Danmark utanför denna krets. Till en del kan det här kompenseras genom att de nordiska samarbetsinstitutionerna ges en ökad roll i bakgrunden. Det är min förhoppning att de nordiska samarbetsministrarna kan övertyga sina kolleger i respektive regering om det här!

Till slut några ord om Baltikum som under senare tid rönt stort intresse inom Nordiska rådet. Ibland glömmar vi i den västeuropeiska integrationsnyran, att de förändringar som sker i vår närmaste östliga omgivning är ännu mera omvälvande. Perestrojkan har öppnat enorma utvecklingsmöjligheter på det politiska, ekonomiska och kulturella planet i Sovjetunionen och hela Östeuropa och därmed också för de baltiska folken.

Då president Michail Gorbatsjov för några

veckor sedan besökte Finland räckte han en öppen hand till Nordiska rådet. Den borde vi ha haft mod och framsynhet att gripa tag i på ett rättframt sätt. Tyvärr blev vårt handslag avmått, för att inte säga avsigkommet, nästintill kyligt. Under flera decennier har det naturliga, historiska samarbetet över Östersjön legat i träda. Nu är det dags för ett dynamiskt nytänkande: ett Norden som förstår att bidra till en blomstrande Östersjöregion kommer att vara ett starkare Norden i Europa!

Þorsteinn Pálsson: Hr. præsident! De senaste dagens begivenheder i Berlin viser tydeligt, hvor lidt udvalgsbetænkninger og rapporter i virkeligheden har at sige for forholdet mennesker imellem. Åbningen af Berlinmuren er i sandhed en historisk begivenhed. Der åbnes nu nye muligheder for tyskerne, men der er også åbnet nye muligheder i demokratiske landes kamp for et frit samlet Europa.

Naturligvis tager forandringer af denne art tid. Det er vigtigt at sørge for at finde et balancepunkt, men det synspunkt må ikke føre til, at man slækker på kravene om frihed og forsinker beslutninger vedrørende økonomisk og kulturelt samarbejde.

Det er nærliggende, at de nordiske landes befolkninger nu bakker de baltiske stater op. De blev med magt indlemmet i Sovjetunionen. Ifølge folkerettens grundregler har de utvetydigt ret til selv at bestemme over deres fremtid ved frie valg. Der vil være god grund til at overveje at tage imod en formel invitation til Moskva, men samtidig må Nordisk Råd beslutte, hvordan man vil drøfte og behandle de internationale kontakter i fremtiden. Det skal Gorbatsjov ikke gøre på Nordisk Råd vegne, og han skal ikke invitere Nordisk Råd til de baltiske lande. Det er ikke hans opgave. De baltiske stater skal selv have lov til at bestemme, hvordan de vil udforme deres kontakter med andre stater.

Gorbatsjov fører nu an i socialismens tilbagegang i Sovjetunionen af fornuft, mod og stolthed. Det socialistiske mareridt i Østeuropa er ved at få en ende; det er i sandhed en sejr for frie, demokratiske stater. Forandringerne, som nu finder sted, sker under samme forudsætninger, som de demokratiske sta-

ter bygger på; der er ikke tale om kompromiser eller neutralitet i denne forbindelse. På en eller anden måde må man finde udveje til et østeuropæisk samarbejde med de vesteuropæiske lande. Det er en udvikling, som nødvendigvis må følge i kølvandet på endelige ændringer i demokratisk retning.

Det, der nu er ved at ske, kan komme til at betyde ændringer i forsvars- og sikkerhedsspørgsmål. Det kommer af sig selv, men på netop dette område er det vigtigt, at ligevægten ikke forskydes. Det kunne ødelægge den glædelige udvikling, som nu er i gang.

Disse begivenheder kræver en ny og mere vidtspændende europæisk tankegang. For at den kan blive en realitet, må man på den anden side fremskynde drøftelser, som tilstræber oprettelsen af et koordineret og effektivt område inden for EFTA og EF. Før i tiden sikrede stater deres interesser ved landvindinger; i verden af i dag sikrer man bedst sine interesser gennem aftaler om frie markeder. Dette gælder bl. a. varer, kapital og tjenester. Norden må koordinere sin lovgivning på disse områder. Små nationer bør efter min mening være aktive deltagere i denne frihedsudvikling.

På den anden side kan det være uundgåeligt at tage hensyn til enkelte nationers særtstilling. Det står desuden klart, at internationalt samarbejde af den art, som vi i dag taler om, aldrig vil komme til udførelse, hvis man ikke bygger en beskyttende mur omkring enkelte nationers sprog og kultur.

Parallelt med øget økonomisk frihed udspringer opgaver, som kun kan løses gennem internationalt samarbejde. I den forbindelse står miljøspørgsmålene øverst på listen. De nordiske lande kan derfor i høj grad bidrage til ambitiøst internationalt samarbejde.

Lilli Gyldenkilde: Hr. præsident! Mens vi her har en debat om Norden og Europa, er Europa i oprud, og ingen af os havde vel ventet, at udviklingen i de østeuropæiske lande ville gå så hurtigt som det, der faktisk ligger for øjnene af os.

Samtidig med, at vi alle hilser dette hjerteligt velkommen, har de fleste af os vel en lille uro inde i os: vi spørger, om det nu også går godt. Alle må vi jo bidrage til, at det kommer til at gå godt, og det gøres ved at holde fast

om varmen i vores hjerter og holde hovedet koldt, men ikke putte hovedet i fryseren, for det stivner det af.

Hele vores debat om Norden og Europa har fået en ny dimension, og jeg synes godt, man kan begynde at trække lidt længere linjer. Vil Polen og Ungarn nu fremover satse på EF? I givet fald, hvordan vil de gøre det? Alt tyder på, at den nye åbenhed og de pågældende landes økonomiske og sociale forfatning tilskriver dem at søge samarbejde med de øvrige nordiske og europæiske lande, akkurat som vi nu ser USSR, Estland, Letland og Litauen søge kontakter med bl. a. de nordiske lande.

Tiden vil vise, hvilke veje der vælges, men ingen bør være i tvivl om nu, at selv om forandringer tager tid, så er der sat nogle nye punkter på den fælles europæiske dagsorden, og vi bør bruge dette sted til at drøfte også lidt langsigtede tanker på dette område.

Man kan spørge sig: Får EFTA nu med opbruddet større chancer fremover for at spille rollen som den sammenslutning, der kan være forhandlingspart – og ikke kun for de nordiske lande, men også for de lande, der for tiden er ved at løsrive sig? Jeg tror det, og det vil jo føre til et helt nyt Europa, et helt nyt EF, for det vil føre til et Europa i to hastigheder eller det, som vi tidligere har kaldt et europæisk a la carte-samarbejde.

I det samarbejde byggende på de to søjler, EF og EFTA, vil Norden kunne blive førende, for uanset at Danmark f. eks. er med i EF, eller måske netop fordi vi er det, kan den nordiske velfærdsmodel blive det center, hvorfra den sociale dimension kan få kød og blod.

Derfor er vi af den mening i mit parti, at EFTA bør styrkes ressourcemæssigt som instrument for drøftelserne for EF. Ikke alene for fagbevægelsen, men for alle partier, der har rod i arbejderbevægelsen – og det har som bekendt mit parti også – har følgende hovedhjørnестene altid spillet en stor rolle: Demokratisk indflydelse, social retfærdig fordeling af goder og pligter og naturligvis en produktion, der er forudsætning for, at der er noget at føre fordelingspolitik ud fra.

Denne model er jo faktisk den nordiske model. Disse hovedhjørnестene skal vi bygge videre ud fra, og hertil skal så naturligvis lægges, at vi skal have en bæredygtig udvik-

ling med hensyn til det enkelte menneske og vore omgivelser, vores miljø.

Det betyder, at det ikke kun kan være de frie markeds kræfter, der lægger linjen for udviklingen. I vores lande har vi formået at skabe en balance, hvor det enkelte menneske er beskyttet mod de værste følger af de frie markeds kræfter. Lad os så bare diskutere, om vi synes, det er nok eller ikke nok – nogle synes, det er for meget – men det er dog det grundlæggende. Det er sket med arbejderbevægelsens indsats, ofte gennem benhårde politiske forhandlinger og heldigvis ad fredelig vej, og det skal fortsætte.

Med de kapitalliberaliseringer, der nu er en realitet, hvad enten vi er med i EF eller ej, er menneskene nu underlagt kapitalstrømmene og må derfor også have instrumenter, de kan arbejde med på tværs af grænserne, når kapitalstrømmene går på tværs af grænserne. Derfor må vi både kræve demokrati på de enkelte virksomheder og også rettigheder og muligheder for, at løntagere kan samarbejde på tværs af grænserne, og så må fagbevægelsen i øvrigt satse på at få uddannet folk, så det ikke kun er embedsmændene, der kan finde ud af systemet, som man ofte får indtryk af med dette system.

At sikre et godt arbejdsmiljø og sikre, at folk har arbejde, at sikre, at man arbejder under ordentlige og anstændige lønvilkår, som ikke bliver anfægtet af social dumping, hvilket er noget, vi må diskutere i disse sammenhænge, det er noget af det, vi må tage op i vores diskussioner – de fremadrettede diskussioner – for vi må altså kigge lidt længere frem, ellers går det galt. Når jeg tænker på, at vi her i Nordisk Råd startede med at diskutere arbejdsmiljøkonvention i 1976 og fik den vedtaget i 1988, så må jeg altså sige, at vi må have stærkere tempo på, hvis vi overhovedet vil gøre os gældende fra dette forum i alt fald.

Jeg skal slutte her med at sige, at vi må tage den sociale dimension alvorligt, og jeg skal anbefale, at man ser grundigt på den gode rapport, som NFS har sendt til de nordiske parlamentarikere. Den peger på nogle elementære rettigheder for lønmodtagere, som må tages højtideligt i det arbejde, der kommer fremover, sådan at det ikke kun er markeds kræfterne – kapitalliberaliseringer, harmoniseringer osv. – der kommer til at bære udviklingen. Lønmodtagerne skal være med i

dette, og de skal have udvidet demokrati og rettigheder og ikke det modsatte.

Jordbruksminister och nordisk samarbetsminister **Hellström**:

Herr president! Det ekonomiska politiska landskapet i vår omvärld ändras rasande raskt. Och det gäller *hela* Europa. Flera talare före mig har betonat föränderligheten och pekat på både möjligheter och risker som är förenade med den pågående processen. Klart är att vi, dvs. de nordiska länderna, måste bejaka den. Det finns inga ringsideplatser, när morgondagens Europa tar gestalt. De dokument som ligger till grund för dagens meningsutbyte är ett uttryck för vår gemensamma vilja att aktivt delta i utformningen av det framtida Europa.

Ekonomiska utskottets allmänna överbägganden rörande handlingsprogrammet Norden i Europa är nyanserade och insiktsfulla. Därmed inte sagt att jag är beredd att skriva under på allt vad utskottet säger. Jag tar emellertid fasta på att ekonomiska utskottet betraktar ministerrådsprogrammet som ett värdefullt *redskap* i det kommande integrationssamarbetet. Så ser också jag det.

Jag har heller ingen svårighet att ansluta mig till uppfattningen att ambitionsnivån kan behöva höjas. Vi får se hur långt vi kan nå därvidlag. Utskottet påpekar med all rätt "att en meningsfull och hållbar integration mellan de nordiska länderna måste ske som ett led i en större europeisk integrationsprocess". Däri ligger, det vill jag tillfoga, en restriktion: det är inte enbart vi själva som på egen hand bestämmer inriktningen och takten, även om vi självfallet målmedvetet skall driva de frågor och ståndpunkter som vi tillmäter särskild vikt.

Revisionen av ministerrådsprogrammet har redan inletts. Ämbetsmannakommittéer och andra intressenter har givit synpunkter; härifrån Mariehamn får vi med oss Nordiska rådets. Jag hoppas att rådsdebatten skall ge verklig vägledning för ministerrådets vidareutveckling av programmet. Däri ligger då en önskan om synpunkter från rådet på vad som bör ges högre prioritet – och vad som måste sättas i andra hand. Det vill vi gärna ha besked om från rådet. Inför det fortsatta arbetet vill jag betona att det är ett *arbetsprogram*

som ministerrådet har presenterat. När jag talar om att höja ambitionsnivån, är det fråga om att göra programmet mera operativt och mera konkret när det gäller det faktiska, praktiska arbetet åren framöver. Nordiska samarbetet är inte känt för att lida brist på välformulerade målsättningar. Nyttillskott därvidlag kan vi nog temporärt avvara. Det är metoderna och tekniken att omsätta dem i vardaglig verklighet vi nu behöver koncentreras oss på, och det är den politiska viljan att göra det som måste mobiliseras.

Ministerrådets beslut att ge arbetsprogrammets genomförande högsta prioritet är uttryck för detta. Inom de olika sektorerna skall de Europarelaterade uppgifterna sättas i förgrunden. De ekonomiska och personella resurserna skall styras i den riktningen. Det är precis så som ministerrådets ordförande, Júlíus Sólnes, tidigare framhöll, att alla andra aktiviteter då inte kan vidmakthållas, än mindre tillåtas expandera. Ett och annat kan behöva sättas på sparlåga för en tid. Att prioritera innebär att ge företräde, och det är vad vi givit den del av det nordiska samarbetet som har en europeisk dimension.

Herr president! Integrationsdebatten har hittills i hög grad handlat om sådant som fria kapitalrörelser, bankers och försäkringsbolags etableringsrätt, standardiseringsarbetet, tekniskt och vetenskapligt samarbete, harmonisering av aktiebolagslagen, avskaffande av handelshinder osv. Det är tunga frågor, oemotståndliga som kraftprov för varje politiker med självaktning!

Visst är detta viktiga frågor, som ytterst påverkar nordbors tillvaro vad gäller arbete och trygghet. Men ändå frågor jag mig: För vi en för gemene man begriplig diskussion om det nordiska samarbetets mening och innehåll?

Visst är det bra att banker och andra företag kan flytta miljonbelopp från ett nordiskt land till ett annat. Men för Andersson och Pettersson och Lundström och mig är det kanske viktigare att i Helsingfors enkelt och smärtfritt kunna ta ut några hundra mark på ett personkonto i en svensk bank.

Visst skall man tala om hur väl vi vill värna arbetskraftens fria rörlighet över gränserna – en av de fyra friheterna – som Norden införde före EG.

Men är det inte väl så viktigt att tala om

och med Jensen, Olesen och Nielsen – alla dessa danska ungdomar som söker jobb i Trollhättans bilindustrier och annorstädes? Hur tar vi emot dem och vad gör vi för dem?

Nog är standardiserade byggnormer bra.

Men det handlar också om en god bostad för den unge studenten Virtanen, som vill pröva att arbeta på andra sidan gränsen eller som är studerande på ett Nordplus-stipendium.

Man kan – med lite god vilja – läsa arbetsprogrammet Norden i Europa också som om det handlade just om den enskilde nordbon och vad han eller hon får ut av vårt samarbete. Men helt lätt är det inte att utläsa det budskapet.

Min exempelsamling kunde göras längre. Där finns sådant som ministerrådet inte råder över, som ligger vid sidan om dess kompetens. Men vad jag har velat påminna om är att vi alla här har en viktig uppgift när det gäller att förklara de begrepp som uppstår Nordiska rådets och ministerrådets dagordning.

Vad vårt programarbete faktiskt handlar om är de problem och hinder som gör sig påmind i våra uppdragsgivares, de nordiska väljarnas, dagliga liv. Just därför är det viktigt att vi hela tiden tänker på att konkretisera och tydliggöra vårt programarbete och vad det kan förbättra för den enskilde nordbon.

Werner: Herr president! Ingenting är längre sig likt när vi ser ut över Europa. När vi för ett antal månader sedan beslöt om denna session anade vi kanske en viss utveckling i Europa – särskilt i Östeuropa – men ingen tordes väl då säga att det skulle gå så fort som det har gjort. De flesta av oss bejakar denna utveckling och tror att den går åt rätt håll, men det finns många som är oroliga för att det går för fort. Jag tror dock inte att denna inställning är dominerande.

Flera har här i dag tagit den sovjetiske stats- och partichefen Gorbatsjovs tal i Helsingfors den 26 oktober som utgångspunkt för sina kommentarer. Han diskuterar i detta tal förhållandena i Norden och relationerna mellan Norden och Sovjetunionen. Han gör där ett konstaterande som jag tycker är riktigt, nämligen när han konstaterar att vi har passerat efterkrigsperioden. Vi kan lägga in

mycket i detta begrepp, men det räcker att konstatera att det kalla kriget är slut, och det är det som vi bör ta hänsyn till och bejaka.

Men frågan är: Bejakar vi utvecklingen, och bejakar vi de konkreta förslag som Gorbatsjovs gång på gång för fram? Han har också i ett tidigare tal i Murmansk berört Norden, men det finns en rädsla bland regeringar och parlamentariker inför de olika konkreta förslag som han kommer med.

I den här situationen tycker jag att vi måste ställa frågan vad slags Europa vi vill ha. Har vi möjligen kommit på efterkälken när det gäller den senaste utvecklingen? Måste vi kanske i Norden stanna upp och fundera över om det har skett någonting som gör att vi skall tänka om? Låt mig göra en personlig bekännelse: Detta är första gången i mitt politiska liv – vilket inte är så långt – som en sovjetisk stats- och partichef har uttalat något som är positivt. Jag har inte tidigare varit med om det.

Är inte den råa sanningen den att Gorbatsjovs förslag för närvarande möts med en mycket generande tystnad, som en stor tidning i Sverige skrev i går? Det handlar inte om vi skall springa fortast, men det får inte heller bli så att en sådan här generande tystnad som den som i dag – naturligtvis med vissa undantag – råder leder till att vi blir passiviserade och värjer oss mot alla konkreta förslag till avspänning i Europa. Vi kan ju inte ta den i långa stycken passiva hållningen inom Vita Husets administration till intäkt för att som parlamentariker i Norden inte göra någonting.

Den gränslösa harmonisering med sikte på 1992 som en del av er talar om är för många av er fortfarande huvuduppgiften i nordiskt samarbete i Norden och i Europa. Ibland undrar man: Vem älskar EFTA inom EG? Finns det någon som älskar EFTA? Jag kom att tänka på det gamla uttrycket; om man inte får den man älskar, får man älska den man får. Är vi inte på väg in i en sådan situation?

För att vara litet allvarigare vill jag också fråga: Var finns den nordiska strategin för ett nytt Europa? Skall vi begränsa oss till att bygga upp nya murar när man river ned Berlinmuren? Skall vi använda resterna av Berlinmuren till att bygga upp ett nytt isolerat Europa gentemot den tredje världen, eller skall vi försöka använda EFTA och Nordiska

rådet som en kraft för att bryta ned de både konstgjorda och verkliga murar som finns?

Måste vi inte stanna upp och diskutera om det inte har hänt något som gör att vi måste fundera över hur vi skall bejaka allt detta nya? Medverkar inte vi annars till att vi kanske missar en historisk möjlighet att skapa ett nytt, brett och fritt Europa?

Till sist, herr president: Är vi som parlamentariker så rädda och feiga att vi inte törs tala med Gorbatsjov? Statsministrarna och presidiet – jag älskar ju som bekant detta presidium – törs i dag inte tala med Gorbatsjov och de andra som står för denna utveckling. Jag är beredd att kompromissa om gången i det hela, om vem vi skall tala med, men här menar man att vi inte får träffa Högsta Sovjet, eftersom det då uppstår konstitutionella problem.

Är vi rädda för våra egna argument? Jag anser att vi har goda argument att föra fram när vi talar med Högsta Sovjet och i förbindelserna med de nordliga republikerna i Baltikum och i övrigt. Det dåliga kompromissförslag som presidiet än en gång presterat – det är ingen nyhet – går ut på att man skall skicka en tjänsteman. Jag tycker i och för sig mycket om tjänstemännen i Nordiska rådet, för det gör ett bra jobb, men det är faktiskt vi parlamentariker som måste ta det politiska ansvaret. Jag vill, även om jag vet att statsministrarna redan har sammanträtt, vädja till Ingvar Carlsson, Steingrímur Hermannsson, Poul Schlüter, Harri Holkeri och J.P. Syse: Fundera en gång till över om ni inte kan medverka till att göra Nordiska rådet till en potent organisation! Höj Nordiska rådets status! Var inte så rädda när det gäller kontakterna med andra länder! Vi kan faktiskt spela en roll.

Marjatta Väänänen: Herr president! Vid sidan av demokratins stora frammarsch här i Europa är miljöförstöringen den mest centrala frågan som för tillfället berör dagens värld. Ingen av talarna vid FN:s pågående generalförsamling lämnar den oberörd. Till och med Margaret Thatcher ansåg frågan så betydande nu att hon ägnade den elva tätt skrivna sidor. Generalsekretärare Gorbatsjov konstaterade välkommet i sin tur att vi borde eta-

blera samarbete mellan Sovjet och de nordiska länderna i miljöfrågor.

Verkliga åtgärder är mycket välkomna, då vi här i Norden är väldigt bekymrade över luft- och vattenföroreningar som kommer till oss både från syd och öst. Vår oro uttrycktes bl. a. genom den nordiska havsföroreningskonferens som nyligen hölls i Köpenhamn och i vilken utöver de nordiska länderna också kustländerna vid Nordsjön och Östersjön deltog samt Sovjet och Canada, alltså parlamentariker från sammanlagt sjutton länder. Oro har uttryckts också genom att Nordiska rådet har utlyst 1990–91 till miljö- och biologår och att FN förbereder en världskonferens till år 1992.

I havsföroreningskonferensen förutsatte deltagarländernas parlamentariker bl. a. allt större politisk vilja och fonder för miljöteknologin. Detta är viktigt därför att bilateral hjälp från enstaka länder inte räcker till ett genomgripande miljöprogram oavsett hur bra det än är.

Enligt min mening är det därför ett stort skäl att ta med i programmet samarbetet mellan våra nordiska länder och EG om övervakning av miljökvalitet, och från ministerrådet har vi begärt förslag om Nordiska investeringsbankens finansieringsordningar som omfattar export av miljöteknologi, särskilt i Östeuropa samt ett förslag om en europeisk miljöfond.

De erfarenheter som jag fick vid resan till FN:s generalförsamling pekar nämligen på att varken UNEP eller dess europakontor har möjlighet att inrätta några fonder p. g. a. den ekonomiska situationen i FN.

Det är dessutom skäl att öka personalen vid Nordiska ministerrådet för att handlägga högt prioriterade miljöfrågor.

Vad miljöfrågorna i den europeiska integrationen beträffar beklagar jag att de nordiska länderna inte i fjärde artikeln i arbetsmiljökonventionen deklarerade principen att man i samarbetet försöker anpassa gemensamma gränsvärden efter de strängaste ländernas normer. Det hade gjort rättvisa åt de nordiska länderna.

Slutligen kan jag inte låta bli att undra över att det finska språket inte har räknats som ett nordiskt språk i förarbetena av det språkpolitiska handlingsprogrammet, trots att finskan är ett av de största språken i detta område. Är

det så svært att erkänna finskans existens i det nordiska samarbetet?

Ernst Wroldsen: Hr. president! Debatten om Norden og våre lands forhold til Europa er en viktig debatt, men også en vanskelig debatt fordi spørsmålet om vårt forhold til EF har satt sterke følelser i sving i enkelte av de nordiske landene. En tilpasning til EFs indre marked vil bety store forandringer uansett om vi er medlem, skal bli medlem, eller om vi skal forbli ikkemedlem. Slike store forandringer krever mye av oss og vil ikke være enkle og problemfrie.

Den siste tids hendelser i Øst-Europa – og spesielt de siste dagers hendelser i Øst-Tyskland – har på mange måter gitt oss noe å tenke på. Hvor store er egentlig våre egne utfordringer sammenlignet med de utfordringene Øst-Tyskland, Polen, Ungarn og de andre østeuropeiske landene står overfor? Hvordan kan vi bidra til at den vanskelige prosessen de har startet, kan lykkes og bli et vesentlig gode for befolkningen i disse landene og for oss andre i Europa? Hvordan kan vi i vårt arbeid med et mer omfattende samarbeid i Vest-Europa unngå å bygge opp nye murer når de nåværende piggrådgjerder og murer er i ferd med å bli revet både politisk og fysisk?

Dette siste er en betydelig utfordring for oss alle, som vi må legge atskillig vekt på i arbeidet fremover. Derfor er det også viktig at vi vurderer tiltak som det er naturlig at Nordisk Råd engasjerer seg i.

Det er derfor fint å kunne konstatere at Økonomisk utvalg har med tiltak rettet også mot Øst-Europa i sine prioriterte tiltak som må være med i Europaprogrammet.

Jeg vil peke på de to punktene som samtidig kan gi klare forbedringer også i vårt miljø. En utvikling til mer demokrati i Øst-Europa vil selvfølgelig ikke også automatisk føre til en ny situasjon økonomisk og teknologisk. I en vanskelig overgangsperiode vil de kunne få tilbakeslag og forsterkede problemer på enkelte områder. Forslaget om et europeisk miljøfond kan derfor være et meget godt bidrag både for deres og vårt felles miljø. Hvis vi også kan få til spesielle finansieringsordninger som gjør det mulig å skaffe dem miljø-

teknologi, kan vi håpe på konkrete resultater langt tidligere enn vi ellers kunne.

De nordiske landene må hver for seg, og der det er naturlig, i fellesskap bistå de landene som ønsker det, på andre områder i den prosessen de nå har startet på, for et mer demokratisk styresett. Vi vet f. eks. at land andre steder i verden ofte ser til de nordiske landene og til "Den nordiske modellen" når de skal omforme sitt samfunnssystem.

Men det er ingen lett prosess. Vi kan bare se på våre egne problemer når vi meget forsiktig skal utvide vårt demokrati til nye områder. Det kan være nok å minne om debatten i rådet om konsernfaglig samarbeid ved sesjonen i mars i år. Da var det ikke mulig å få et flertall for en anbefaling til Ministerrådet om samordning av lovverket som skulle gi arbeidstakerne rett til konsernfaglig samarbeid. Det nytter vel lite å ta opp igjen denne saken her i dag.

Jeg håper imidlertid at Ministerrådet vil følge opp henstillingen om å organisere et samarbeid mellom interesserte land med det formål å få til et avtaleverk mellom arbeidsmarkedets organisasjoner. Så får vi håpe at det kan være mulig å bevege de parter som til nå har vært svært tilbakeholdne på dette området. Skulle det derimot ikke være mulig å oppnå tilfredsstillende resultater, forutsetter jeg at vi må komme tilbake til spørsmålet om å gå lovvegen for å få akseptable resultater.

En negativ holdning til å gjøre endringer på slike områder kan gi en meget uheldig signaleffekt til de grupper i befolkningen som er mest skeptiske til en aksept av EFs fire friheter.

Det kan gjøre det vanskeligere å få til det tilpasningsarbeidet vi nå er i gang med. Og mange vil med rette tvile på om alle politiske grupperinger i de nordiske landene er like mye opptatt av å arbeide for at den sosiale dimensjon skal bli langt tydeligere i et større europeisk samarbeid.

Dam: Fru præsident! Debatten om Nordens forhold til De Europæiske Fællesskaber følges med stor interesse på Færøerne.

Vi er Nordisk Råd taknemmelige for, at det nu forcerer arbejdet med at finde en ordning, der sikrer, at Norden kan spille den

rolle for den europæiske udvikling, som Norden har ressourcer og evner til.

Det udviklingsarbejde, der er foregået i Rådets organer, har vi haft stor nytte af i vor søgen efter en vej til en tilfredsstillende ordning for Færøerne vis-a-vis EF.

Vi konstaterer, at EFTA-medlemmerne i Norden vil prøve, hvor langt en forhandling EF/EFTA kan bære, og det er sandsynligvis fornuftigt, i hvert fald som en begyndelse. Man kan tvivle på, at EFTA vil være i stand til at få fremmet en løsning, der i alle henseender løser de enkelte EFTA-medlemmers behov hver for sig. Der kommer derfor en fase med separatforhandlinger mellem EF og nordiske lande hver især, og med de forestillinger om tilpasninger, som den ærede minister hr. Thor Pedersen gav udtryk for i dag, kan vi fornemme, at der bliver meget at tage fat på.

Færøerne er ikke medlem af EFTA og kan derfor ikke koble sig på EFTA-landenes bestræbelser, selv om vi regner med at få gavn af disse bestæbelser som murbrækker for nye ordninger.

Færøerne har derfor indledt direkte forhandlinger med EF og sigter i disse på at opnå en fuldstændig frihandelsaftale. Kommissionen har just i den forgangne uge svaret, at man i princippet er villig til at forhandle om en sådan frihandelsaftale, men vil se på de såkaldt sensitive varer og sensitive spørgsmål. Dette er meget interessant, fordi Færøernes enstrengede økonomi som bekendt helt og fuldt hænger i én sensitiv ressource, nemlig fisk, som EF hidtil ikke har haft et liberalt forhold til.

Fuldstændig fri handel mellem Færøerne og EF vil skabe alvorlige vanskeligheder for den færøske hjemmemarkedsindustri og for landbruget, men ikke desto mindre tror vi – eller et flertal af Færøernes politikere tror – at en så vidtgående liberalisering som muligt er det, som tjener os alle bedst i det lange løb. Og det er det eneste alternativ til medlemskab, – og vi ønsker ikke medlemskab.

Det glædede mig derfor, da jeg hørte statsminister Ingvar Carlsson fremhæve, at Norden ikke kan slæbe de hindringer og restriktioner, der består mellem de nordiske lande i dag, med ind i et udvidet europæisk samarbejde.

Kunne vi derfor hurtigt få opfyldt intentio-

nerne om Norden som hjemmemarked, ville vi færinger hilse dette velkommen. Vi har jo udviklet det politiske samarbejde i alle disse år, og derfor er det så bagvendt, at vi oprettholder så mange handelshindringer i Norden, specielt vedrørende fisk og landbrugsvarer.

Udviklingen i Europa er meget spændende, specielt med hensyn til hvilke politiske forpligtelser vi skal påtage os fremover. Dette ved vi meget lidt om af naturlige grunde, eftersom kun ét af de nordiske lande har afklaret sine EF-relationer.

Kun antydningvis får vi at vide, hvilke forestillinger om liberaliseringer EF-politikkerne går med, men alene de få ting, som har været nævnt her i dag, fortæller med al tydelighed, at det bliver vanskeligt at opnå politisk tilfredsstillende løsningsmodeller.

Færøerne har i mere end 12 år haft et ret så godt samarbejde med Sovjetunionen og enkelte andre østlande, fiskerimæssigt og handelspolitisk. Kan Nordisk Råd i den specielle situation, vi netop nu befinder os i, på nogen måde medvirke til stabilisering af den liberaliseringsproces, som foregår i Østblokken, må Rådet videreføre dette.

Jeg tilslutter mig, at Præsidiets så hurtigt som overhovedet muligt – for at bruge det udtryk, der blev brugt i morges – tager nødvendige initiativer.

Bjarne Mørk Eidem overtog herefter ledningen av förhandlingarna.

Elver Jonsson: Herr president! De allra senaste månaderna har det inträffat händelser i Europa som för ett par år sedan skulle uppfattas som helt utopiska, och det har skett med en hastighet som gör det hela svåröverblickbart. Efter att i över 40 år ha levt instängt under kommunistiskt styre har öststatsfolket som en man rest sig och krävt elementära demokratiska och mänskliga rättigheter. Berlinmurens fall för några dagar sedan illustrerar sammanbrottet för de idéer som inneburit ekonomisk stagnation och miljöpolitiskt haveri.

Det ankommer på oss att stimulera till demokratiskt arbete och ekonomisk utveckling. Därför är det viktigt att vi i Nordiska rådet finner former då man vill utvecklas i demokratisk och marknadsekonomisk inriktning

inom de östra Europastaterna. Särskilt viktigt är det att uppmuntra samarbete med länderna runt Östersjön. Utöver en historisk kulturtradition, som i långa stycken är gemensam, har vi miljöpolitiska skäl att ha ett aktivt och nära samarbete mellan de nordiska och övriga östersjöstaterna.

Låt mig tillägga med anledning av min inledning, att vi på liberalt håll hälsar Östeuropas förnyelse med ökad öppenhet mot väst med stor glädje. Östeuropas folks längtan efter frihet vill vi aktivt understödja. När man hör Lars Werner låter det oförargligt som ett tågbyte i Krylbo, men det är mer dramatiskt än så – det är mycket omvälvande. Det finns ingen väg tillbaka.

Folkpartiet i Sverige har sedan lång tid flera östeuropeiska kontakter bl. a. med Folkfronten i Baltikum. Jag vill också instämma i mittengruppens deklaration om nära och aktiva kontakter med främst Östeuropas randstater.

För demokrati, för ekonomisk utveckling och för en bred miljöstatsning!

Herr president. Den europeiska gemenskapen EG växte fram för att främst trygga freden. På den punkten får man väl säga att det har varit en triumf. 45 år efter andra världskriget har vi bakom oss den längsta fredliga perioden i Europas historia på århundraden.

De nu aktuella planerna på den inre marknaden och på att söka skapa ett medborgarens Europa tillkom egentligen också för att lösa ett annat problem. De västeuropeiska länderna hade inte hängt med i den ekonomiska utvecklingen. Tillväxten var betydligt långsammare än t. ex. i Japan och USA. Arbetslösheten i EG hade efter oljekriserna permanentats runt 10%. Man talade om en förlamande stelhet i Västeuropas ekonomier. Oavsett de institutionella relationer till EG som Norden kommer att ha i framtiden är det viktigt för oss att den ekonomiska utvecklingen är positiv. EG är och förblir under överskådlig tid den viktigaste marknaden för nordiskt näringsliv. Det är någonting som ekonomiska utskottet har tagit fasta på i ett omfattande och aktivt åtgärdsprogram.

Jag vill peka på ytterligare några saker som är värda att beakta i ett framtida nordisk-europeiskt samarbete. Jag tänker främst på det som sammanfattningsvis har kallats den

sociala dimensionen, på behovet att politiskt samverka för att öka människors trygghet, bekämpa den alltför höga alkoholkonsumtionen, främja jämställdhet och en god miljö och utveckla eftersatta regioner. Det saknas inte konkreta åtgärder med det syftet. EG:s regionalpolitik t. ex. är stadd i snabb expansion. Men den sociala dimensionens idéer är ännu inte lika konkreta eller allmänt accepterade som de ekonomiska idéerna.

Kommunikationsutskottet har anslutit sig till det arbete som åtgärdsprogrammet omfattar. Vi säger att det skall prioriteras högt i det nordiska samarbetet. Vi konstaterar att mycket i arbetsprogrammet är saker som vi inom utskottet redan tidigare varit positiva till och verkat för. En sak som vi dock varnar för är att detta programs genomförande inte får sätta stopp för andra värdefulla aktiviteter. Vi har i utskottet främst pekat på trafiksäkerhetsarbetet, storstädernas trafik- och miljöproblem samt samarbetet om infrastrukturinvesteringar i Norden.

Utskottet har tidigare uttalat att vi är positiva till en gemensam nordisk transportmarknad, och vi ansluter oss därför till arbetsprogrammets plan för en liberalisering av transporter i Norden. Andra spörsmål som vi velat markera är chaufförernas arbets- och vilotider. Det är inte bara en strikt arbetsmiljöfråga utan har också i hög grad med trafiksäkerhet att göra.

Vi har vidare påmint om den nordiska handlingsplanen "Säkrare trafik i Norden". Vi lyfter fram att trafiksäkerhetsarbetet är en positiv faktor också när det gäller miljön i trafiken.

Vårt påpekande i remissvaret, att kombi-transporter och handikapptransporter bör införas i programmet, har ekonomiska utskottet tagit fasta på. Därför är det viktigt att ministerrådet inför de stora förändringar som hela transportsektorn står inför satsar på nya transportmetoder och ökat samarbete.

Herr president! Nordiska rådet har genom åren fattat många beslut som lett fram till konkreta åtgärder. Vi har under de senare åren antagit en rad program och flera handlingsplaner. Det finns en oroande tendens att programskrivandet och planerandet tar för stor operativ kraft. Därför är det viktigt att ministerrådet framförallt satsar på den aktiva handlingen.

Herr president! Jag yrkar bifall till betänkandet, särskilt vad avser punkterna 17, 18 och 19.

Metsämäki: Herr president! Ekonomiska utskottets förslag i tjugofem punkter tar på ett föredömligt sätt upp utvecklingen i Europa. Det märks klart att man också i det nordiska samarbetet vill svara på de utmaningar som den europeiska integrationen och utvecklingen i Östeuropa förutsätter. De tjugofem punkterna höjer klart ambitionsnivån i vårt traditionella samarbete. Mot den här bakgrunden verkar det mycket märkligt att man på en punkt, nämligen i det koncernfackliga samarbetet, inte kunde komma framåt i arbetet. På den punkten var våra borgerliga ledamöter i ekonomiska utskottet fastlåsta i sina gamla positioner. Utvecklingen varken i Norden eller i Europa har i den här speciella frågan kommit till den borgerliga gruppens kännedom.

Vi talar om att förverkliga de fyra friheterna – fri rörlighet för varor, tjänster, kapital och människor – som någonting självklart. Samtidigt kan vi dock inte inom Nordiska rådet få till stånd en enhällig rekommendation som skulle ge de anställda inom nordiska koncerner möjlighet till fackligt samarbete.

Motståndare av det koncernfackliga samarbetet har sagt att det inte är ändamålsenligt att ta upp frågan på nytt så här snabbt efter det att Stockholmsessionen avfärdade förslaget. De som säger det här glömmar helt enkelt bort den utveckling som har varit efter det både i de nordiska länderna och inom EG. I Norden har arbetsgivarna och arbetstägarna kunnat närma sig varandra. I EG har man kunnat enas om olika alternativa modeller för att lösa frågan. Om vi höjer ambitionsnivån i de övriga frågorna, borde vi för att vara konsekventa och för att inte bli på efterkälken i den europeiska utvecklingen göra det också i den här frågan.

Herr president! Jag föreslår att mötet vid denna extra session ger ministerrådet i uppdrag att följa utvecklingen och att komma med förslag hur frågan om det koncernfackliga samarbetet kunde lösas på nordiskt plan.

Herra presidentti! Teen esityksen, että Pohjoismaiden neuvoston 3. ylimääräinen kokous tekee esityksen ministerineuvostolle,

että ministerineuvosto seuraa konsernin sisäisen yhteistyön kehitystä ja tekee esityksen siitä, millä tavalla asia pohjoismaisella tasolla voitaisiin ratkaista.

Herr president! Jag hemställer att Nordiska rådets tredje extra session föreslår ministerrådet att ministerrådet följer med utvecklingen av koncernfackligt samarbete och föreslår hur saken kan lösas på nordiskt plan.

Handelsminister Kaci Kullmann Five: Det nordiske samarbeidet er tett og bredt. Vi har meget hyppige konsultasjoner med våre nordiske kollegaer. Vi holder bl. a. nordiske møter før møter i andre internasjonale fora. Dette er et forhold vi må ta vare på og videreutvikle.

De nordiske lands forhold til EF, og selve Europapolitikken, er nå i støpeskjeen. Den siste tids dramatiske hendelser i Øst-Europa forsterker dette bildet.

Samarbeidsbestrebelsene mellom EFTA og EF står sentralt i dette Europa-politiske bildet. De nordiske land er viktige for denne prosessen.

Oslo-erklæringen fra EFTA-møtet i mars i år setter opp ambisjoner som er en viktig inspirasjon også for det nordiske samarbeidet. Gjennom utformingen av et bredt europeisk verdifelleskap vil Oslo-prosessen kunne føre de nordiske landene nærmere hverandre.

Det Økonomiske utvalget sier i sin rekommendasjon nr. 5 at vi i prosessen må utnytte de muligheter som ligger i det nordiske samarbeidet fullt ut. Dels muligheten for å utnytte nordiske samarbeidsresultater i forhandlingsprosessen, dels for å forbedre de nordiske lands forhandlingsposisjon, og endelig for å forberede avtaler på områder som kanskje ikke vil bli dekket av forhandlingsresultatet mellom EFTA og EF. Jeg er enig i en slik vurdering.

La meg også understreke at Danmark som EF-medlem har en viktig rolle å spille i denne prosessen – som bindeledd og kanal til EFs interne arbeid når det gjelder de nordiske land.

EFTA har nylig avsluttet det tekniske kartleggingsarbeidet på embetsplan og har nå innledet en politisk kartleggingsfase. EFTA- og EF-landene skal frem til det felles uten-

riksministermøtet 19. desember vurdere om det er grunnlag for å gå inn i en formell forhandlingsfase.

Jeg vil her trekke frem to sentrale mål for den norske regjeringens politikk på dette området: Politikken skal være ambisiøs, og den skal være samlende.

Den norske regjering vil arbeide aktivt for en utvikling av EFTA/EF-samarbeidet, slik Oslo-erklæringen tar til orde for. I løpet av 1989 er vi kommet et langt stykke på vei – nå må vi holde tempo i prosessen og styrke den dynamikk som allerede er opparbeidet.

Det nybrottsarbeidet som vi nå er vitne til, krever målrettet vilje for å bli videreført. Den norske regjeringens mål er at vi 19. desember kan gi grønt lys for en formell forhandlingsfase mellom EFTA og EF. Vi ønsker at forhandlingene skal resultere i en omfattende avtale om et enhetlig europeisk samarbeidsområde, EES.

For den nye regjeringen har det vært viktig å ta vare på den norske tradisjonen med bred samling om hovedlinjene i vårt lands utenrikspolitikk. Det står et stort flertall bak ønsket om å føre Oslo-prosessen videre.

Politikken skal også være samlende innad i EFTA. Vi må arbeide for at det er et samlet EFTA som kan møte EF i forhandlinger. Sammen har vi størst mulighet for å få gjennomslag. Et aktivt samarbeidende Norden er uten tvil et viktig bidrag til et samlet og ambisiøst EFTA.

Skal vi lykkes i vårt arbeid for et EES, er det en forutsetning at det er en troverdig og handlekraftig EFTA-pilar som møter i EF i fremtidige samarbeidsorganer. Derfor må vi i tråd med Oslo-erklæringen vise konkret vilje og evne til å styrke EFTAs beslutningsprosess og samlede forhandlingsevne. Dette vil gi EFTA-landene det nødvendige grunnlag for å få oppfylt ønsket om en reell innflytelse på den felles beslutningsprosessen i et fremtidig EES-arrangement.

Et av hovedspørsmålene i nordisk sammenheng er hvilken rolle det nordiske samarbeidet skal ha i forhold til EFTA/EF-prosessen. Jeg vil understreke at felles nordiske løsninger øker vår forutsetning for deltakelse i det europeiske samarbeidet. Økonomisk utvalg sier i sin uttalelse at "en meningsfull og holdbar integrasjon mellom de nordiske land må skje som ledd i en større europeisk integrasjonsprosess."

Jeg tror dette er et realistisk utgangspunkt.

En viktig oppgave vil være å identifisere områder hvor våre felles ressurser kan benyttes mest effektivt, og hvor Norden kan føre an i det vesteuropeiske samarbeidet.

Vi må unngå særnordiske løsninger som direkte kan hindre bredere europeiske samarbeidsavtaler. Men vi skal fortsatt holde et høyt ambisjonsnivå for det nordiske samarbeidet og spesielt på de områder hvor det kan bli vanskelig å få til europeiske løsninger som er tilfredsstillende. Jeg tenker her særlig på miljøspørsmål, kvinners rettigheter og videreutvikling av våre sosiale rettigheter i de nordiske velferdssamfunn.

Miljøområdet skal og må ha høy prioritet i samarbeidet mellom Norden og Europa. Da tenker jeg både på samarbeidet i EFTA/EF-prosessen og i det større Europa som nå åpner seg. For eksempel vil en gjennomarbeidet og samordnet omlegging av skatter og avgifter i Norden for å fremme et renere miljø, mer miljøvennlig forbruk og mindre forurensning være et viktig bidrag til den europeiske samarbeidsprosess.

Teknisk harmonisering foregår i høyt tempo i Europa – ved felles ordninger for standardisering, prøving og kontroll. På dette området er det helt nødvendig å unngå dobbeltarbeid i nordisk regi. Fordi våre ressurser er begrensede, må vi bruke det nordiske samarbeidsapparat som pådriver for en sterkere nordisk deltakelse i europeiske fora som arbeider med slike spørsmål. Vi skal arbeide sammen for standarder som holder et høyt nivå for sikkerhet, helse og miljø.

Det blir en viktig oppgave for de nordiske samarbeidsorganene å identifisere og bygge ned hindringer for det økonomiske samkvem som gjenstår i Norden når det europeiske samarbeidsområdet, EES, er dannet.

Det Økonomiske utvalg har lagt frem et ambisiøst program bl. a. for å bygge ned ulike handelshindringer mellom de nordiske land. Dette er gledelig og viser en felles nordisk holdning i disse spørsmål som vil gi positive bidrag til EFTA/EF-prosessen og til å nå målet om Norden som hjemmemarked. Forslagene innebærer for øvrig en erkjennelse av at små land med åpne og sårbare økonomier er helt avhengig av et fritt og multilateralt handelssystem for å kunne overleve.

Kommunikationsminister **Georg Andersson**: Herr president! I november 1987 beslutade de nordiska trafikministrarna att arbeta gemensamt på att skapa en nordisk landtransportmarknad som skulle vara i harmoni med EG:s inre marknad då den genomförs 1993. Steg för steg har beslut tagits av Nordiska ministerrådet i detta syfte, som t. ex. beslutet i mars i år om successiv avreglering av tredjelandstrafiken med lastbil mellan de nordiska länderna. I går beslutade ministerrådet att busstrafiken också skall avregleras mellan Sverige, Finland och Norge. Därmed tillgodoses ett många gånger av Nordiska rådet uttalat önskemål om förbättrade möjligheter att bedriva busstrafik på t. ex. Nordkalotten, men nu sker det i en generell form för våra länders hela territorier. Dessa beslut ligger väl i linje med vad som redan är beslutat inom EG eller t. o. m. något före EG.

Många svåra frågor återstår dock, t. ex. den om gemensam vägtrafikbeskattning. Men denna fråga är utomordentligt svårlöst även inom EG, och något gemensamt EG-system eller någon EG-nivå är ännu inte inom synhåll. I fråga om landtransporter har kontakter tagits med EG-kommissionen för att ingå avtal som skulle säkerställa att den nordiska och EG:s marknader skall bindas ihop och att inga konstlade hinder dem emellen skall finnas efter 1993. Det är nu vår förhoppning att en uppgörelse träffas den 19 december och att realförhandlingar om landtransportfrågorna skall kunna påbörjas mycket snart in på nyåret. På nordisk sida är vi väl förberedda.

Även luftfartspolitiken i Europa är för närvarande föremål för en liberalisering och avreglering. När det gäller de nordiska ländernas relationer till EG på luftfartsområdet kan nämnas att begäran om förhandlingar med EG inlämnades under år 1988 av de nordiska länderna. Utvecklingen av den europeiska luftfarten har också diskuterats inom EFTA.

Klart står att det finns ett sammanfallande intresse från såväl de nordiska ländernas som övriga västeuropeiska länders sida att på sikt skapa en luftfartspolitisk regim för Europa. En sådan utveckling kommer också att gynnsamt påverka de luftfartspolitiska relationerna mellan de nordiska länderna.

Under år 1989 har arbetet inom EFTA ökat påtagligt när det gäller förhållandet till

EG på telekommunikationsområdet. EG-kommissionen har under året tagit en rad initiativ för att liberalisera och harmonisera EG-marknaden för teleapparater och tjänster. För oss inom EFTA gäller det att analysera konsekvenserna för våra regelsystem, för vår teleförvaltning, för användarna och den tillverkande industrin. Klarläggande samtal har därför inletts med kommissionen som en föreberedelse för kommande konkreta åtgärder i syfte att åstadkomma en gemensam europeisk telemarknad.

Herr president! Avslutningsvis vill jag säga något om Östeuropa. Utvecklingen där i dessa dagar öppnar helt nya perspektiv också på det transportpolitiska området. Trafiken mellan EG och länder som DDR, Polen och Ungern kommer att öka dramatiskt. Nya möjligheter kommer emellertid också att öppnas för trafik från de nordiska länderna till Östeuropa och i transit genom länderna där till Central- och Sydeuropa. Därmed kan Hamburgområdet – som redan i dag är en svår flaskhals – avlastas. Vi har därför all anledning att ha nära kontakt i fortsättningen med både EG-länderna och Östeuropa för att förbättra transportererna söderut från Norden.

Sasi: Herr president! I dag kan man inte hålla ett tal utan att behandla utvecklingen i Östeuropa. Under ett år har vi sett hur demokratin, de mänskliga rättigheterna och marknadsekonomin har framskridit i dessa länder. Denna process har visat styrkan i de värden vi och övriga Västeuropa uppskattar.

Jag anser att vi bör ställa oss positiva till sådana åtgärder som ytterligare befrämjar den östeuropeiska demokratiseringsprocessen. Men likväl skall vi vara realistiska. Detta betyder vad gäller Baltikum att vi skapar kontakter dit i den ordning som i dag är acceptabel ur alla parter synvinkel men likväl förutsätter att vi samarbetar endast med sådana organ som har folkets stöd och är demokratiskt valda. Intensivare samarbete med Baltikum är motiverat speciellt i miljöfrågor. Där har vi klara gemensamma intressen.

Varför har denna process i Östeuropa inletts? Grundorsaken ligger ju i ekonomisk stagnation. Man har kunnat se hur marknadsekonomin fungerar klart effektivare. Vid

denna session skall vi komma ihåg att effektivare ekonomi ju är huvudmålet också i den västeuropeiska integrationsprocessen. Man skall avskaffa onödiga gränser som leder till ineffektivitet. Likaväl skall man öka vanliga människors rörelsefrihet.

Ur vår synvinkel är processen i Östeuropa intressant, men utvecklingen i Västeuropa är ytterst betydelsefull. Om vi inte kan komma med i den processen kan det leda till ekonomisk stagnation. Det är positivt att man nu har kommit till en förhandlingslösning i EFTA – EG-ämbetsmannaförhandlingar. Att skapa ett gemensamt europeiskt ekonomiskt utrymme är viktigt för oss. Men man bör ärligt fråga sig på vems villkor detta område skapas. Fast vi har möjlighet att ta ställning till EG:s beslut som gäller utvecklingen av detta område, kan man ställa sig frågan om våra ställningstaganden kommer att ha någon verklig betydelse.

Efter att man i Norden insåg att målsättningarna i EG:s vita bok kommer att förverkligas har även den nordiska samarbetsdebatten intensifierats. Man har blivit orolig över att den europeiska utvecklingen kommer att bli helt dominerande även för det nordiska samarbetet och leder till ointetgörande av det nordiska samarbetet. Jag anser att arbetsprogrammet Norden i Europa 1989–92 till stora delar talar om utredningar och inte om konkret handling. Ekonomiska utskottet uttrycker i sitt betänkande konkret och klart att det är dags för handling. Ekonomiska utskottets 25 punkter framhäver att det nordiska samarbetet bör vara ett steg före den europeiska utvecklingen. Om man vill att det nordiska samarbetet skall spela någon betydelsefull roll skall dessa 25 klämpunkter därför bli verklighet. Liberalisering av kapitalrörelserna mellan de nordiska länderna skall genomföras fullt ut före utgången av 1990. Liberalisering av marknaden för finansiella tjänster skall genomföras fullt ut före utgången av 1992, och avveckling av handelshindren mellan de nordiska länderna skall genomföras fullt ut före utgången av 1992. Allt detta skall alltså bli verklighet inom den tidsram som har utsatts i betänkandet. Om man fortsätter på den gamla linjen att man bara talar om vad man borde göra men inte kan fatta och förverkliga beslut, blir Nordiska rådet ett intressant mötes- och diskussionsforum för nordiska politiker men inget mer.

Här i debatten har nästan alla talat om förträffligheten med den nordiska samhällsmodellen. Jag är av samma åsikt, att vi i många hänseenden kan vara stolta över den samhällsmodell som vi har. Men detta får inte leda till att vi inte kunde kritisera de sidor av den nordiska modellen som är mindre lyckade. Vi har ju de högsta livsmedelspriserna i världen, och lönenivån i förhållande till prisnivån är inte särskilt hög i europeisk jämförelse. Förmyndarskap över medborgare har gått så långt att Europarådets människorättsdomstol har blivit tvungen att påpeka detta i många av sina domslut. Samhället är inte flexibelt och antalet onödiga regler är högt. Därför skall vi inte i den europeiska integrationsprocessen endast försvara den nu existerande modellen utan se hur vi i snabb takt skall utveckla den i mera progressiv riktning.

För att klara sig i den snabba ekonomiska processen måste det nordiska samarbetet intensifieras. Detta förutsätter enligt min mening att någonting görs för den nordiska beslutsprocessen. Frågan om övernationellt beslutsfattande aktualiserar sig. Det skulle vara det klart effektivaste sättet mot denna målsättning. Man kunde tänka sig att beslut på vissa områden som inte hör till EG:s intresseområde men som står de nordiska länderna nära skulle fattas i Nordiska rådet. Detta skulle ge ett ökat intresse för detta samarbete.

Herr president! Jag hoppas att denna session inte bara förblir ett diskussionsmöte utan blir en början till verklig handling.

Ivar Hansen: Fru præsident! Statsminister Schlüter sagde i sin tale bl. a., at Nordisk Råd står foran store opgaver. Vi befinder os lidt i en historisk situation, med alt hvad der sker ude i Europa, både i Øst- og Vesteuropa, og det må Nordisk Råd forholde sig til.

Det er sandt, jeg er enig i den vurdering. Spørgsmålet er så, om Nordisk Råd vil tage disse udfordringer op, eller om vi vil sidde passive og alene nøjes med at diskutere tingene.

Jeg ville ønske, jeg kunne føle mig overbevist om, at vi vil tage udfordringerne op, men der sidder måske nok en lille tvivl og nager; det vil jeg komme tilbage til.

Et af de områder, som er et godt barometer for viljen til handling mellem lande, der er

indgået i et samarbejde, er viljen til at sikre en fri bevægelighed af arbejdskraft og varer mellem landene, viljen til at sikre, at erhvervslivet kan bevæge sig frit uden handelshindringer; og her synes jeg, vi er ved lidt af et problem i samarbejdet mellem de nordiske lande.

Nu skal vi til Reykjavik og holde session om få måneder. Jeg husker, at for 5 år siden, da vi sidst var i Reykjavik, var det de store økonomiske samarbejdsplaner for vækst og sysselsætning, der var øverst på dagsordenen. Jeg husker, at for 5 år siden diskuterede vi bl. a. meget mulighederne for at fjerne eksisterende handelshindringer mellem de nordiske lande.

Og hvad er der så sket i mellemtiden? Tilsyneladende ikke så meget. Jeg har med interesse læst Økonomisk Udvalgs betænkning, også det afsnit, det handler om handelshindringer. Det skinner jo tydeligt igennem, at udvalget mener, at Ministerrådet burde og kunne have løftet arbejdet til et højere ambitionsniveau.

Det skulle ikke undre mig, om den formulering dækker over, at der ikke er sket så forfærdelig meget i de forløbne 5 år, og det synes jeg, er trist. Udvalget skriver til sidst om dette spørgsmål:

”Udvalget finder, at målsætningen for arbejdet med fjernelse af handelshindringerne bør være, at varestrømmene mellem de nordiske lande skal være helt fri med udgangen af 1992”.

Ja, det turde så sandelig være en målsætning, der skal opfyldes. Jeg gør i den forbindelse opmærksom på de punkter, som den danske samarbejdsminister, Thor Pedersen, nævnte i så henseende. Der sker for lidt på det område, og de nordiske lande indbyrdes kan selvfølgelig ikke falde tilbage efter den meget stærke udvikling, der sker i EF for øjeblikket med hensyn til at fjerne disse barrierer mellem de enkelte medlemslande.

Jeg har lyttet med stor interesse til det, der allerede er blevet sagt her i dag. Det har været mange og fine ord, og der har været mange visioner. Der har været mange ønsker allerede om, hvordan Norden skal gebærde sig i international politik og spille en rolle.

Men jeg sporer desværre bag de mange fine ord en tendens til eller risiko for, at vi i det nordiske samarbejde lukker os inde, på et

tidspunkt hvor den øvrige verden lukker sig op. Jeg håber, den nærmeste fremtid vil vise, at denne bekymring er ubegrundet.

Men jeg vil gerne sige klart, jeg havde egentlig håbet, vi i dag kunne være blevet enige om at spille en lidt mere aktiv rolle i forhold til udviklingen i Østeuropa, men det kan jo komme. Som jeg sagde i går i et andet forum: Rom blev jo ikke bygget på én dag.

Jeg vil også gerne understrege den danske statsministers ord om behovet for et stærkere EF. Jeg tror også, at vi vil komme til at opleve et stærkere EF i de kommende år, og jeg tror, at også de øvrige nordiske lande, udover Danmark, vil komme til at opleve EF-samarbejdet som en stærkere og stærkere magnet.

Det finder jeg vil være af væsentlig betydning, også af den grund at der i EF-samarbejdet er indbygget en række demokratiske spilleregler, der sikrer, at de mindre lande har en rimelig indflydelse.

Jeg vil gerne slutte, som jeg startede, med at sige, at der er en international udvikling i gang, som vi må forholde os til, og jeg håber, at vi i den kommende tid kan forholde os til den på en måde, der rækker ud over diskussionsniveauet, således at forstå, at vi også i Nordisk Råd kommer til at tage mere aktivt del i de ting, der sker.

Skjervengen: President! Den delen av debatten som har gått på forholdet til Øst-Europa, må jeg si har forundret meg stort. I Øst-Europa i dag foregår det, som alle vet, en revolusjon som er enorm. De demonstrasjoner og det folkeopprør som i tidligere tider – og det er ikke lenge siden – ble møtt med tanks og militær gjendrivning, møtes i dag med oppmuntring fra den politiske ledelse i Sovjetunionen. Det er ingen tvil om at det er Gorbatsjov som er hovedmannen bak dette, og det er den samme Gorbatsjov som henvendte seg til Nordisk Råd for å få et møte. Og så sier enkelte at det har man veldig liten lyst til. Det er ikke alle som tør å si det direkte, men det er mange som sier det indirekte.

Denne samme Gorbatsjov har satt i gang en revolusjon i Øst-Europa som burde være i vår interesse. Vi har sett hvilket parti de tilhører her, og hvilket land de kom fra – han har vi altså ikke noen særlig lyst til å møte.

Han blir møtt med en passivitet og en handlingslammelse som jeg er veldig forundret over. Lars Werner spurte om vi er så feige at vi ikke tør å møte han. Det er mulig det er det som er årsaken. Statsminister Syse i Norge har uttrykt her tidligere i dag at vi måtte ta vare på Nordisk Råds tradisjoner, og vi måtte ha kontinuitet. Jeg er ny her, så jeg kjenner ikke Nordisk Råds tradisjoner så godt – jeg har lest noe, men kontinuitet kan vel ikke være et mål bestandig. Hvis man er i en kontinuerlig passivitet og kontinuerlig handlingslammelse, kan ikke jeg forstå at det er positivt.

Mitt spørsmål er hvorvidt vi skal prate oss bort i et forum som Nordisk Råd? Hvorvidt vi skal synes at vi er så viktige at vi ikke kan møte Gorbatsjov, eller om vi skal gjøre noe – i hvert fall det lille vi kan?

Jeg tror ikke at utviklingen i Øst-Europa står og faller med noen her. Men vi kan i hvert fall bidra det lille som vi kan bidra med. Hvis Gorbatsjov og hans folk lykkes, er jo alt bra. Da kan vi kanskje håpe at Øst-Europa blir fritt og demokratisk i løpet av noen år. Men la oss si at han ikke lykkes, la oss si at det kommer en motreaksjon – det finnes fortsatt stalinister i Sovjet, det vet alle – la oss si at han ikke lykkes – da er spørsmålet: Kan vi si at vi gjorde det vi kunne? Jeg tror ikke det, med det tempoet vi har i denne debatten.

Jeg må si at spesielt skuffet har jeg vært over en del av statsministrene. Min anbefaling er derfor: La oss ikke kaste bort mer tid på denne diskusjonen, men la oss møte de folkene i Øst-Europa – enten de heter det ene eller andre – som ønsker et Øst-Europa med frihet og demokrati. Det burde være i vår alles interesse.

Margrete Auken: Fru præsident! Det bliver mere og mere interessant, hvordan den præsidiebeslutning om ikke at bruge Nordisk Råd til parlamentarisk kontakt er blevet til, og hvad det er for et demokrati, som har fungeret.

I den danske delegation – og det er også fremgået af de indlæg, som er kommet fra de danske delegerede – havde man ønsket en klarere nordisk parlamentarisk udmelding. De udmeldinger, vi kan lytte til fra Finland

og Island, lyder ligesådan, og de svenske moderaterna og svensk vpk siger det også. Nu har vi siddet og hørt på Norge, og det er helt tydeligt, at både Fremskridtspartiet og SV har støttet, at vi gør dette her som Nordisk Råd.

Så tænker man: Hvad er det for en magt, de svenske socialdemokrater og den norske regering med statsminister Syse i spidsen, og åbenbart fuldt ud støttet af den afgående statsminister, har i denne parlamentarikerforsamling, siden et så stort flertal er blevet tromlet ned?

Skjervengen: President! Jeg tror ikke jeg er den rette til å svare på det spørsmålet. Men hvis representanten ikke vet hvilken makt de svenske sosialdemokraterne har, burde hun ta seg en tur til Sverige.

Grethe Lundblad: Herr president! Innan jag ger mig in på det tal jag hade tänkt hålla vill jag säga till Margrete Auken att det har spritts ett uttalande från hela den nordiska socialdemokratiska gruppen om vilken uppfattning vi har. Jag tror inte att hon inte har varit i stånd att läsa det, och jag tycker att hon bör gå tillbaka till det papperet. Herr president! Det är glädjande att så många i debatten vid denna session har betonat viken av att vi stärker Norden inåt för att Norden mera samlat skall kunna möta påfrestningar med anpassningen till ökad integration i Västeuropa men också för att visa vägen mot samarbetslösningar mellan suveräna stater som såväl Västeuropa som Östeuropa kan dra lärdom av.

Många har nämnt miljöområdet. Både i denna sal och av statsmän i Östeuropa och Västeuropa har det pekats på Norden i miljöskyddssammanhang. Det förpliktar oss till att skärpa våra krav på de politiska besluten på miljöområdet såväl här i rådet som i våra länder.

Flera av statsministrarna betonade hur viktig miljöpolitiken är i nordiskt samarbete. Jag hoppas att de behåller den synen när det gäller konkreta krav och nödvändiga resurser i sina egna länder. Det har nämligen funnits en rädsla hos ministerrådet för enhetlig lagstiftning och jämförbara krav på förorenings-

källorna. Jag tror det är nödvändigt att nu finna förfaringssätt som ger mindre av ständiga mätningar och sammanställningar av föroreningsbelastning och mycket mer av konkreta minskningskrav och processregler i de nordiska miljöprogrammen. Om vi inte gör det, kommer andra länder och sammanlutningar i Europa att distansera Norden på miljöområdet. Jag har kunnat konstatera på miljökonferenser nere i Europa att det går mycket snabbt nu. Låt oss hjälpas åt att göra nordisk miljöpolitik mer konkret och tydlig!

Vid den presentation av utkastet till handlingsprogram mot luft- och havsföroreningar som gjordes inför social- och miljöutskottet i går av miljöministrarna och deras experter kom det inga hurrarop från Nordiska rådets medlemmar. Jag tror tvärtom att vi behöver heja på miljöministrarna och säga: Bättre kan ni!

När det gäller den sociala dimensionen är det bra att Nordiska rådet kan visa den bredd som bör känneteckna arbetsmarknads- och socialpolitiken i välfärdsstater.

I ministerrådets arbetsprogram, som innehåller många goda förslag och prioriteringar, finns det inte många rader om socialpolitik, hälsopolitik eller familjepolitik och ändå är social trygghet en viktig hörnsten i den nordiska modellen. Men jag har förståelse för att man måste prioritera för Europapolitiken viktiga områden.

Inför det arbete som förestår inom EG det närmaste året med att fastställa innehållet i den s.k. sociala dimensionen, speciellt vad gäller den fjärde friheten – den som handlar om personers rörlighet mellan länderna och deras rättigheter inom EG-området – är det viktigt att förstärka det sociala trygghetsnätet i Norden och presentera det för EFTA-förhandlingarna.

EG-kommissionen har nämligen låtit göra en jämförande undersökning av medlemsländernas sociallagstiftning. Detsamma borde vi kunna göra i Norden och därmed på dagordningen få upp dessa frågor: Hur ser det verkliga innehållet ut i nordisk välfärdspolitik? Ger våra sjukförsäkringssystem jämförbara trygghetsnivåer i Norden? Hur är det med pensionssystemen och omsorgen om det stigande antalet äldre medborgare med olika handikapp? Ger vi familjer som får barn tillräcklig ekonomisk och mänsklig trygghet i ett

samhälle som går in för jämställdhet mellan kvinnor och män? Det är många frågor.

Vi bör på litet längre sikt förstärka det nordiska samarbetet också på områden som inte nämns i ministerrådets arbetsprogram men som snart står på EG-kommissionens dagordning.

Miljöpolitiken och hälso- och socialpolitiken är grundstenar i de nordiska välfärdsstaterna. Därför bör ett förstärkt nordiskt samarbete på dessa områden bli morgondagens prioriteringar när man följer upp det nu föreliggande arbetsprogrammet.

Skall de nordiska medborgarna Hansen, Karlsson, Hauge, Työljäarvi och Hallgrimson kunna tro på och förstå nordiskt samarbete, måste vi kunna presentera mera nordiska än rent nationella lösningar på problem som de möter i vardagen och i framtiden.

Margrete Auken: Fru præsident! Jeg forudsætter, at man også har lov til at tage replik, skønt man er enig, hvis man vil have uddybet et synspunkt.

Men her er jeg faktisk ikke enig med Grethe Lundblad. Jeg har lige siddet og læst den glimrende socialdemokratiske udtalelse, som Grethe Lundblad henviste til, og i den står der ikke, at den parlamentarikerkontakt, som Nordisk Råd skal tage initiativ til, ikke må foregå i Nordisk Råds regi.

Det, som Præsidiets har vedtaget, er udtrykkeligt, at det er de enkelte parlamenter, der sammen, men ikke som samarbejdsorgan, skal tage kontakt med Den Øverste Sovjet og andre. Det vil sige, man har udtrykkeligt vedtaget, at det ikke må være det nordiske samarbejdssystem, og derfor vil jeg gerne spørge fru Grethe Lundblad, om hun som præsidiemedlem vil gå op og forsikre – da vi jo ikke kan få en afstemning – at Socialdemokraterne med denne udtalelse vil sikre, at vi hurtigst muligt får skabt en fællesnordisk parlamentarisk kontakt til f. eks. Sovjetunionen.

Grethe Lundblad: Herr president! Av det uttalande som den socialdemokratiske gruppen har gjort framgår det mycket klart att vi också vill uppmana de nordiska parlamenten att sända representanter till Sovjet eller till det övriga Östeuropa för att fördjupa det par-

lamentariska samarbejdet. Men vi tycker också att det hade varit bra, om det hade funnits samarbejdsorgan representerande suveräne stater på østsidan, vilka vi hade kunnat samarbejde med. Bristen på sådana är ett av de problemer som lett till att det blivit en kompromiss i presidiet. Kompromissen är en vigtig del af demokratien, også av den som finns i Nordiska rådet.

Justits- og kirkeminister **Oli P. Guðbjartsson**: Fru præsident! De nordiske landes samarbejde har en temmelig lang tradition bag sig, selv om Nordisk Råds virksomhed i sig selv ikke er særlig gammel.

Denne session er Nordisk Råds tredje ekstraordinære session, og man har indkaldt den på grund af specielt én sag, nemlig Norden i Europa. Diskussionerne herom forøgedes stærkt efter kommunikation fra EFTA-topmødet i Oslo i marts 1989, hvor man drøftede mulighederne for at øge samarbejdet mellem EF- og EFTA-landene og fremgangsmåde og metoder til indførelse af et mere systematisk samarbejde med fælles beslutningstagen og kommissioner.

Et af de nordiske lande, Danmark, er medlem af EF, mens fire nordiske lande er i EFTA. Jeg vil tro, at tingenes udvikling fra i foråret er foregået meget hurtigere, end nogen havde forestillet sig. Naturligvis tænker de fleste først og fremmest på sit eget land og sit eget samfunds særpræg, når et så omfattende spørgsmål som det, det her drejer sig om, dukker op.

Fiskeriet er grundpillen i Islands erhvervslev. 71 pct. af landets bruttoeksport er fiskeprodukter, energikrævende industrivarer udgør 15 pct. og andre industrivarer kun 12 pct.

60 pct. af Islands eksport går til EF-landene og 10 til EFTA-landene. Heraf ses, hvor betydningsfulde markeder der her er tale om for Islands økonomi. Men vi islændinge, som er tvivlende med hensyn til et øget økonomisk samarbejde med EF, mener, at et sådant samarbejde først og fremmest vil tjene de store handelspartneres interesser i de tætbefolkede europæiske lande.

Islands rolle vil da udelukkende blive den at være fangststation ved verdens ende, som i bedste fald vil få besøg fra civilisationen i højsæsonen om sommeren.

Jeg tror dog, at der er flere, som anser det for nødvendigt med øget frihed på de fire områder, som er hovedpunkterne i de forhandlinger, som nu finder sted mellem EFTA og EF. Kort sagt betyder det, at vi er glade for at få gensidig udveksling af varer, kapital, folk, videnskabelig viden og teknik og kulturelle kontakter med det forbehold, at der tages tilstrækkeligt hensyn til ømtålelige sager på visse områder og de særlige problemer, som knyttes til dem.

Hvis de tyndtbefolkede landes andel ikke negligeres, og hvis de får lov til at nyde godt af deres særstillinger og særpræg, så kan dette her dreje sig om en positiv udvikling, ellers ikke.

Fru præsident, jeg håber, at dette møde må øge forståelsen for denne kæmpestore opgave, man her har med at gøre. Jeg håber, at man når frem til den bedste løsning for befolkningen i de implicerede lande. Hvis det bliver tilfældet, kan de nordiske lande desuden få andel i at støtte en positiv udvikling i de østeuropæiske lande i de gode relationers ånd fra en længst svunden tid.

II social- og hälsovårdsminister **Tarja Halonen**: Herr president! För närvarande håller vi på med att genomgå lagstiftningarna inom olika sektorer uttryckligen med tanke på förhållandet till EG, och samtidigt kontrollerar man förstås att också de nordiska överenskommelserna är tidsenliga. Inom det socialpolitiska området utförs denna jämförelse i samnordiska arbetsgrupper, som just tillsatts av Nordiska ministerrådet.

Fastän Nordiska ministerrådet har utarbetat arbetsprogrammet för åren 1989–1992 kan man enbart konstatera att de social- och hälsovårdspolitiska synpunkterna nästan helt förbigåtts. I den text som behandlar arbetsmarknaden nämns den sociala dimensionen samt konstateras att den sociala dimensionen i de nordiska länderna traditionellt även omfattar social- och hälsovården. När man därtill beaktar att EG:s stadga rörande sociala rättigheter i maj i år godkändes av EG:s viktigaste beslutande tjänstemannaorgan, och att den eventuellt kommer att godkännas i december i Strasbourg vid toppmötet borde man i det nordiska samarbetsprogrammet aktivare ta ställning till social- och hälsovårdspolitiska synpunkter.

Det är ur den enskilda människans synpunkt av största vikt – när ”medborgarnas Europa” blir verklighet och när medborgarna kan studera, praktisera och arbeta i det land de vill – att medborgarna i stationeringslandet är berättigade till samma sociala trygghet och samma social- och hälsovårdstjänster som ursprungsbefolkningen. Den omständighet att social- och hälsovårdsservicen i de nordiska länderna är relativt väl utvecklad i jämförelse med flera andra europeiska länder skulle ge både EFTA och de nordiska länderna en utmärkt möjlighet att i EG-sammanhang ta fram välfärdspolitikens ekonomiska och sociala kopplingar.

Herr president! Perusfilosofialtaan Pohjoismaat ja suurin osa EFTA-maista edustavat toisenlaista sosiaalista näkemystä kuin suurin osa Euroopan yhteisön maista, jotka pohjoismaisesta näkökulmasta katsoen harjoittavat vain marginaalista hyvinvointipoliittikkaa.

Pohjoismaissa monet kysymykset, jotka ovat tulleet tutuiksi aiemman sisäpoliittisen keskustelun kautta, saanevat uutta vauhtia Euroopan yhdentymisestä käytävässä keskustelussa. Saatamme joutua jälleen palaamaan keskusteluun sosiaalipoliittikan suhteesta talouden kehitykseen, perusturvan suhteesta ansioturvaan, yksityisten palvelujen suhteesta julkisiin palveluihin jne. Keskusteluja eivät siivitä niinkään sääntelyn harmonisointiin liittyvät paineet tai edes taloudellinen välttämättömyys kuin juuri poliittiset ja ideologiset tarpeet.

Euroopan yhteisön piirissä sosiaalinen ulottuvuus määräytyy korostuneesti työhön liittyvien tekijöiden avulla, kuten ammatillinen koulutus, työolot, työsuojelu, työterveys, samapalkkaisuus ja sopimusjärjestelmät. Myös toimeentulon turvaamisella on sijansa. Sitä vastoin julkiset palvelut työn, asumisen, hoidon ja huolenpidon järjestämiseksi ovat jääneet vähemmälle huomiolle. Tässä suhteessa Euroopan yhteisön näkökulma kaventaa Pohjoismaissa harjoitettua sosiaalipoliittikan alaa.

Meidän ei tule kuitenkaan passivoitua eikä lopettaa kehittämästä järjestelmiä, jotka me itse koemme hyviksi ja tarpeellisiksi, vaan pikemminkin ponnistella niiden parantamiseksi entisestään. Hyvin hoidettu sosiaaliturva on yleinen kansallinen etu.

Det förebyggande arbetet är utan vidare ett av de aktuella tyngdpunktsområdena inom social- och hälsovården såväl på det nationella som på det samnordiska planet.

I takt med att befolkningens åldersstruktur förändras och äldrebefolkningens andel växer, bör man i allt högre grad också fästa uppmärksamhet vid åldringpolitiska frågor. Handikappvården och dess nordiska verksamhetslinjer utgör ett tredje aktuellt socialpolitiskt område som inte beaktats i planeringsdokumentet.

Jag är glad över att vi på nordisk basis prioriterat samarbetet rörande handikappfrågor och att medel avdelats i den nordiska budgeten för 1990 för ett samnordiskt centrum för utvecklande av hjälpmedel på området.

Det är mycket bra att jämställdhetsfrågorna beaktas i arbetsprogrammet. I arbetsprogrammet nämns följaktligen två samnordiska projekt som med tanke på genomförandet av jämställdheten mellan könen är av central betydelse, lika lön och jämställdhetsstatistik.

Det är mycket viktigt att vi lyckas med dessa frågor också därför att då har de nordiska länderna något att ge åt andra länder. Det finns inte så många länder i Europa som kan göra det.

Minister **Halonens** finskspråkiga del i svensk översättning: Herr president! Till sin grundfilosofi representerar de nordiska länderna och största delen av EFTA-länderna en annan social syn än största delen av Europeiska gemenskapens länder, som ur nordisk synvinkel endast idkar marginell välfärdspolitik.

I Norden torde flera frågor, som blivit bekanta genom den inrikespolitiska debatten att få ny fart i samband med debatten om integrationen i Europa. Vi kan komma att återvända till debatten om socialpolitikens förhållande till den ekonomiska utvecklingen, grundtrygghetens förhållande till inkomsttryggheten, de privata tjänsterna i förhållande till offentliga tjänster osv.

Debatten förs inte så mycket om trycket att harmonisera regeringar eller ens den ekonomiska nödvändigheten utan närmast om behovet av politiska och ideologiska idéer.

Inom den Europeiska gemenskapen be-

stäms den sociala dimensionen accentuerat av faktorer som ansluter sig till arbetet, såsom yrkesutbildning, arbetsförhållanden, arbetsskydd, arbetshälsovård, lika lön och avtalsarrangemang. Också tryggheten av inkomsten har sin plats här. Däremot har mindre uppmärksamhet ägnats åt de offentliga tjänsterna för arrangerandet av bostad, vård och omsorg. I detta avseende inskränker sig Europeiska gemenskapens synvinkel till det område som socialpolitiken bedriver i Norden.

Vi bör dock inte passiveras och sluta utveckla system som vi själva upplever som bra och behövliga, utan snarare anstränga oss för att ytterligare förbättra dem.

Ett välskött socialskydd är ett allmänt nationellt intresse.

Kristen Poulsaard: Fru præsident! Til sessionen i Stockholm den 2. marts 1989 havde jeg et forslag, der gik ud på, at Rådets Præsidium skulle undersøge mulighederne for at ændre det juridiske grundlag for det nordiske samarbejde, således at Rådet eventuelt kunne udvide medlemslisten med de baltiske stater.

Hvis man havde været fremsynet dengang og vedtaget dette forslag og Præsidiets havde gennemført den foreslåede undersøgelse, havde Nordisk Råd stået betydeligt stærkere i dag over for disse spørgsmål, der nu er blevet aktualiseret af præsident Gorbatjovs udvikling i øst.

Men dengang var der kun hånsord tilovers for mig. Der var nogle aviser, der var enige med mig, men hele Rådet var simpelt hen ude på at pibe mig ud, gøre grin med mig. Det kan jeg såmænd godt leve med, men det kan undre lidt, at man nu fra De Konservative til Socialdemokratiet er ved at falde over arme og ben for at komme med det samme forslag. Det er trods alt kun et halvt år siden, men det går da fremad!

Hvad er det så, vi oplever i disse dage? Der fejrer en frihedsvind over Europa, en vind, som vi skal være stolte af, vi, der har et liberalt livssyn. Jeg kan da godt forstå, at der er nogle, som er sure: socialisterne, for det må jo være forfærdeligt for dem. De må have det ligesom et lille barn, der vågner op og opdager, at julemanden ikke eksisterer. De-

res barnetro må have fået et knæk, og det må være det, der gør, at de er så forsigtige, så forsigtige.

Hvad sagde præsidenten for Rådet i går aftes? At vi skulle gå med små skridt. Nej, vi skal ikke! Hvis Nordisk Råd skal have en eksistensberettigelse, skal vi til at gå med store skridt, så skal vi til at handle, ikke krybe i et musehul. Vi er jo altid så humane her i Norden, vi har taget mod flygtningestrømme fra hele verden, men hvad vil der ske, hvis der blev slået bak i Østeuropa? Var vi så parat til at tage imod de flygtninge, der måtte komme, og som er vore naboer? Det er den slags ting, vi skal være forberedt på.

Og hvor er vi dog dygtige, hvis vi skal tro de taler, vi hører her. Hvad er det, vi er så dygtige til? Ja, vi er dygtige til at feste. Men hvad er ellers resultatet af skandinavernes dygtighed? Er det den arbejdsløshed eller den kæmpegæld, vi har i Skandinavien? Er det skilsmisse-, narko- eller alkoholproblemet? Er det psykiatriske betjente? Hvad er det, vi kan tilbyde Europa, som er så enestående? Prøv da at komme lidt ned på jorden igen i stedet for at sidde her og forherlige jer selv og tro, at I kan løse det hele. Der er jo ikke belæg for det. I slynger ud.

I det hele taget er der jo ikke belæg for denne session. Jeg kan ikke med min bedste vilje se, hvilket behov vi har haft for denne session her i Mariehamn. Det er da hyggeligt at komme op og træffe jer, men bortset fra det! Det, som vi kan snakke os frem til, kunne de nationale parlamenter ikke have klaret det? Er det nødvendigt at samle 6 – 700 mennesker heroppe? Jeg tror det simpelt hen ikke.

Men jeg skal da gerne, for at der dog kan kunne en lille smule ud af dette her, udsende det budskab herfra, at vi er parat til handling. Vi vil støtte alle de frihedsbestrebelsers, der er i gang i Østeuropa. Bare vent, til østtyskerne kommer op på fulde omdrejninger, for de er jo reelt ifølge grundloven vesttyske, og den dag, østtyskerne begynder at konkurrere med os, med vor overarbejdskraft, får vi lejlighed til at vise, at vi er så dygtige i Skandinavien, som vi praler med.

Men lad os i hvert fald få det budskab ud fra mødet her, at vi parate til at hjælpe disse lande i Østeuropa. Og vi går ikke med små skridt! Vi skal med store skridt gå dem i

møde, for det er vore venner, der længe nok har levet under ufrie forhold. Nu begynder der at blive menneskeværdige forhold for dem, og her skal vi hjælpe.

Kjellbjørg Lunde: President! Dei endringane som no pågår i Aust-Europa, skjer så raskt, frå dag til dag, på ein måte som vi med våre vestlege tilvante forestillinger om auststatane knapt enno har fatta rekkevidda av. Dei fleste, frå ytste høgre politiske fløy til ytste venstre, gir uttrykk for glede og forventning over den raske politiske prosessen som er sett i verk, og som president Gorbatsjov er fadder for. Men bak dei positive reaksjonane ligg det også uro. Utviklinga i aust set nye krav til oss folkevalde politikarar i vest – utfordringar som krev modne, men også utradisjonelle svar. Om systema i aust no blir sette på prøve, gjeld det i like høg grad våre system og handlekraft.

Når vi får utfordringane frå aust aktualisert gjennom Gorbatsjov sitt initiativ overfor Nordisk Råd, må dette – i lys av den nye situasjonen – bli møtt på ein positiv, offensiv måte frå Nordisk Råd.

– Når det blir bedt om eit politisk samarbeid, må det vere fullstendig galt at våre strukturar og system gjer oss meir eller mindre handlingslamme til å gi konkrete og framtidsette svar. Det eg etterlyser, er perestroika i Nordisk Råd, og ei langt meir offensiv haldning enn det Presidiet no har funne fram til. Her skjer det i desse dagar eit politisk jordskjelv i aust, og så maktar ikkje Nordisk Råd så langt å få til meir enn ein flau vind.

– Nokre er tydelegvis redde for at Nordisk Råd skal gå inn på det som er regjeringane sine einemerke, utanrikspolitikken. Men eg kan ikkje sjå at eit større utanrikspolitisk engasjement frå Nordisk Råd si side nødvendigvis må undergrave den einskilde regjering sin autoritet på det utanrikspolitiske området. Eg kan knapt tru at eit forum som Nordisk Råd kan gå inn i 1990-åra med dei store utfordringane som ligg der, utan å sette det inn i ein utanrikspolitisk samanheng.

Kva kan eit eventuelt samarbeid mellom Nordisk Råd og Sovjet innehalde? Etter mi meining står utfordringane i kø. Eg skal nemne nokre: Først og fremst miljøsamarbeid. Vi kjenner alle dei enorme miljøproblema vi har

felles, og som krev snarleg felles handling. Det hastar med å forbetre avtalar som kan minske ureininga, det må settast i verk omfattande tiltak for å bøte på skade og forebygge nye.

– Einast ein positiv politisk prosess kan fremme forpliktande avtalar. På det miljøteknologiske området har vi store felles interesser. Handel og miljøteknologisamarbeid kan vere stikkord her.

– Minoritetsspørsmål har vi felles interesse av å drøfte. Den demokratiseringsprosessen som no pågår i aust, burde vi kunne positivt stimulere til, vi som meiner at dei nordiske demokratierna står fremst i verdssamfunnet.

– Skal dei som no er unge, kunne møte utfordringane som framtida byr dei, løyse dei enorme problema som ein har skapt gjennom uhemma økonomisk vekst og uforsvarleg uttak av ressursar, må vi få til studentutveksling, kultursamarbeid osv. mellom aust og vest.

– Under revisjon av Nordisk Råds arbeidsprogram Norden i Europa bør det leggjast fram konkrete forslag om korleis Norden kan utvikle samarbeid med dei austeuropiske landa på område som miljø, teknologi, kulturutveksling og mellomfolkelege kontaktar. Vi i SV tykkjer at arbeidsprogrammet Norden i Europa 1989–92 er forelda før det er debattert her.

Den tilpasningsprosessen til EFs indre marknad denne legg opp til, vil kunne bygge opp endå større stengsler enn det den forhatte muren gjennom Berlin har gjort.

Sjølve grunnlaget og drivkrafta for den indre marknaden er som kjent kapitalens behov for fullstendig fridom og effektive stengsler mot dei store handelskonkurrentane og den fattige delen av verda.

Som politisk strategi for å løyse dei store globale utfordringane er EF og den indre marknadstilpassinga ubrukeleg. Når SV stiller seg sterkt kritisk til tilpasningsprosessen, er det også fordi vi ikkje vil akseptere at fundamentale miljø- og velferdsstandardar blir dårlegare. Det gjeld særleg på miljøområdet, helse, sysselsetting og arbeidsmiljø.

SV si politiske målsetting er å vidareutvikle den nordiske velferdsstatsmodellen, ikkje svekke han.

Difor vil eg på vegne av SV reservere meg både mot det som gjeld prinsippet om frie

kapitalbevegelser og mot ein fullstendig open marknad for finansielle tenester. Ei slik fristilling av kapitalbevegelser og finansielle tenester har meining berre dersom målet er full medlemskap i EF. Dette er ikkje SV sitt mål.

På kort sikt er det heller ikkje mogleg å tenkje seg Norden som eit område med frie kapitalbevegelser internt og med effektiv valutakontroll overfor omverda. For det første måtte ei slik ordning utelukke Danmark, som deler kapitalmarknad med resten av EF. For det andre måtte det byggast opp fellesnordiske organ for økonomisk styring og valuta-kontroll – med andre ord ein nordisk økonomisk union.

SV går også imot ein fri marknad for tredje lands transport dersom denne marknaden skal knytast saman med den tilsvarande EF-marknaden.

Når det gjeld spørsmålet om avvikling av tollprosedyrar og -kontroll, som er foreslått, er det ikkje opplagt at det er mogleg utan at Norden blir ein tollunion – eller ein del av ein tollunion. Det går SV imot, og vi reserverer oss difor mot desse punkta i forslaget.

Ändring i medlemslisten

Gunnar Björk har återtagit sin plats i rådet.

Anna-Kaarina Louvo: Herr president! I arbetsprogrammet "Norden i Europa" har miljövärden blivit tyngdpunktsområde. Detta är naturligt. Vi alla erkänner att miljöfrågorna uttryckligen inte kan skötas effektivt utan internationellt samarbete och gemensamt bindande överenskommelser. Mot denna bakgrund beklagar jag att EG:s energiministrar i september beslutade att inte acceptera EFTA-länder som fullvärdiga medlemmar i den byrå för miljöärenden som nyligen hade inrättats, fastän ordföranden för EG-kommissionen Jacques Delors som hade tagit initiativet till miljöbyrån understödde EFTA:s och således de flesta nordiska länders deltagande. Vi kan hoppas att EG:s energiministrens negativa beslut inte blir långvarigt. Allt intensivare miljöarbete behövs ovillkorligen i hela Europa, inklusive Östeuropa.

Behovet av samarbete framhövdes för ett par veckor sedan vid Nordiska rådets havsföreningens konferens i Köpenhamn. Ett nöd-

rop som representanterna för Lettland uttryckte för behovet av samarbete och hjälp i syfte att förbättra miljöns katastrofala tillstånd där fastnade outplånligt i minnet. Vi är medvetna om miljökatastrofer i delar av Estland och Polen och de inverkningsar detta har haft på människors hälsa.

Vi i Nordiska rådet har känt oro för giftiga algbloomningar som förorsakat fiskdöd, sällsjukdomar och säldöd. I några europeiska länder har detta hänt även för människor, i synnerhet för barn, p. g. a. miljöföroreningar. Vi har fått alarmerande uppgifter om till och med människors, inte bara havsörnarnas, ökande sterilitet.

Det är viktigt, att vi i Nordiska rådet betonar vikten av förslag till en finansieringsordning som skulle innebära export av miljöteknologi utanför Norden, i synnerhet till Östeuropa. Nordiska investeringsbanken kunde t. ex. finansiera gemensamma företag som upprättas med länder i Östeuropa för detta ändamål. Det var också betydelsefullt att Sovjets president Michail Gorbatjov vid sitt besök i Finland nyligen framförde önskemål om gemensamma åtgärder med de nordiska länderna för produktion av t. ex. miljövänlig teknologi.

Herr president! Norden kan på många områden när det gäller såväl socialskyddet som miljövärden vara stolt över sin vägledarroll i Europa. I miljövärden har vi t. ex. varit före andra länder vad beträffar åtgärder för att minska svavel- och kväveoxider, freoner och avgaser. Vi hoppas att denna trend fortsätter även beträffande förebyggande av drivhuseffekt. Vi är medvetna om att vi med egna åtgärder inte ensamma kan finna en lösning på detta globala hot. Som utvecklingsländer bär vi ett stort ansvar här. Nu kan vi kanske vara glada över det varma vädret och blomstrande ringblommor i november i Norden, men i fall temperaturen i de nordliga havsområdena ökar mer än i de sydliga kan detta ha oanade konsekvenser bl. a. för havsströmarnas riktning och intensitet i framtiden. Det skulle bli katastrof också för Skandinavien.

Det finns nog anledning till hopp. Förslaget att förebygga drivhuseffekten fogades på mitt förslag enhälligt till slutdokumentet vid havsföreningens konferens i Köpenhamn. Detsamma skedde förra veckan i Haag. Värld-

dens industrialiserade länder åtog sig att stoppa koldioxidutsläppen så fort som möjligt. Enhälligt borde vi också i Norden finna konkret, genomförbart och realistiskt program för minskning av koldioxidmängden. Förhoppningsvis kan beslut om detta fattas vid sessionen i Reykjavik nästa år.

Berit Oscarsson: Herr president! När jag nu har bett om ordet, som kulturutskottets talesman, är det inte för att kommentera de föreslagna eller redan igångsatta projekten i ministerrådets arbetsprogram eller i Söderkommitténs slutrapport. Dessa projekt kan vi med vissa preciseringar och tillägg ge vårt fulla stöd. Nej, jag vill i anknytning till den Europadimension som nu i allt högre grad gör sig gällande i den nordiska debatten understryka några synpunkter från kulturutskottet när det gäller Europasamarbetet och kulturen.

Debatten om den inre marknaden, med fri rörlighet för människor, varor, tjänster och kapital förs i hög grad – ja, nästan uteslutande – utifrån ekonomiska och marknadsmässiga principer, men vi borde också stanna upp och fråga oss: Vad är det vi i Norden vill i vårt förhållande till Europa? – Det får då inte enbart handla om ekonomi. Det finns också något annat. Vad är vi bra på och vad är det vi vill skall bli känt för människor utanför Norden? Vad är det vi har att tillföra inte bara de 12 EG-länderna utan hela Europa, såväl öst som väst? Och vad vill vi ha tillbaka?

Enligt kulturutskottets uppfattning är det inte först och främst ett ekonomiskt marknadsmässigt bidrag vi skall komma med; nej, det är ett kulturellt bidrag. Vi måste försäkra oss om att kulturen inte bara spänns för en teknologisk och ekonomisk vagn som reducerar konst och kultur till ett medel. Nej, kulturen måste vara ett mål. Kulturen får under inga omständigheter mista sin förankring i vardagslivet. Kulturen måste få ha sin principiella frihet.

Vi måste framhäva den kulturella dimensionen i syfte att ge kulturella och humanistiska värden en central ställning i den ekonomiska och tekniska utvecklingen. Vi framhäver ofta i det nordiska samarbetet den nordiska kulturgemenskapen och den nordiska

identiteten. Vi är stolta över detta, men vi måste klargöra vad vi menar med dessa två begrepp. Vi har diskuterat detta i kulturutskottet och försökt att ge dessa begrepp ett närmare innehåll. Vi har kommit fram till att det vi gärna vill skall bli känt för andra utanför Norden, är den fria tillgången till utbildning och till kulturutbud, det vittomfattande folkupplysningsarbetet med sina rötter i många lokala initiativ samt den nordiska språkföreståelsen och demokratiuppfattningen. Den nordiska folkupplysningen har t. ex. mycket att tillföra Europa, bl. a. de nordiska folkhögskolorna. Också den demokratiska process som är grundvalen för att få det folkliga Norden att fungera i alla dess många organisationer och lokala föreningar är ett område som förtjänar att nämnas i detta sammanhang.

Även det sätt vi har valt att organisera det nordiska samarbetet vill vi gärna att andra skall kunna dra lärdom av. Vi har också förstått att det finns ett intresse utanför Norden. De nordiska modellerna kan med fördel läggas till grund för samarbetet för att säkra den kulturella mångfalden i Europa, de fackliga organisationernas deltagande i arbetet samt konstnärernas och kulturinstitutionernas frihet och inflytande.

Vi anser att det är väsentligt att understryka att just kultursamarbetet är en mycket viktig del i det nordiska samarbetet. Även om kultursamarbetet hittills inte så tydligt har påverkats av integrationsprocessen i EG eller har påverkat denna inom EG, bör kultursamarbetet fortsatt spela en mycket central roll. Det är min önskan att kultursamarbetet i allt större utsträckning kommer att utgöra fundamentet för det nordiska samarbetet både inom Norden och utåt mot Europa. Kulturen måste vara ett mål i sig och inte ett bihang till den ekonomiska, teknologiska och politiska utvecklingen.

Det är vår uppgift i det nordiska kultursamarbetet att bevara och stärka kulturgemenskapen och den nordiska identiteten. Utvecklingen i Europa ger nya utmaningar och möjligheter, och här skall vi pröva att etablera nya samarbetsmönster och försöka att engagera oss aktivt och stödja den utveckling som är på gång. Jag vill också till sist anlägga en global synvinkel på frågan. Det rör sig nämligen inte bara om en internationalise-

ring sett i en snävare relation till Europa; det gäller faktiskt en process som pågår med globala konsekvenser och där vi i Norden kan spela en aktiv roll, inte minst på det kulturella området.

Sinikka Hurskainen-Leppänen: Herr president! De nordiska länderna skall inte hals över huvud kasta sig i famnen på Europa. I varje nordiskt land men också i Nordiska rådet förbereder man sig för utmaningarna som integrationsutvecklingen i Europa för med sig. Detta gäller dock inte Danmark som redan är med i EG.

Den sovjetiske presidenten Michail Gorbatsjov besökte Finland för cirka tre veckor sedan. I sitt tal framförde president Gorbatsjov önskemål om samarbete mellan Sovjet och Nordiska rådet.

Nordiska rådet och norra delarna av Sovjet har många gemensamma frågor, där samarbete skulle bära frukt. Av dessa kan nämnas bland andra miljöskyddsfrågor, förebyggande åtgärder mot förorening av Östersjön, kultur- och utbildningsfrågor.

President Gorbatsjovs tal var i detta hänseende en handräckning till samarbete med Nordiska rådet och jag anser att vi på rådsnivå bör ta denna invit i akt.

Jag hoppas att eventuella samarbetsformer blir mångahanda och jag tror att vi också kan vänta oss resultat.

Ett betydelsefullt område i den europeiska integrationsutvecklingen är utbildningen. Nordiska rådet har delvis redan förberett sig för kommande utmaningar. Vi är redan med i EG-programmet Comett för samverkan mellan industri och högre utbildning. Utöver studentutbyte borde vi utveckla ett utbytes-system för lärare inom yrkesutbildningen. Fort- och påbyggnadsutbildning av lärare inom yrkesutbildning måste göras tidsenlig och samarbetet mellan de nordiska länderna måste intensifieras. Samtidigt måste vi också utveckla ett system för att bredda vårt samarbete med EG-länderna.

I de nordiska länderna borde vi ytterligare öka studentutbytet. Samtidigt borde examina vidareutvecklas så att vi i Norden ömsesidigt kunde godkänna examina avlagda i motsvarande andra nordiska läroanstalter. Samma målsättningar skall ställas även för det euro-

peiska samarbetet i framtiden. I Finland kommer detta att öka undervisningen i språk och ändra examenskraven.

Herr president! Språkförståelsen måste ökas i nordiskt samarbete. I ministerrådets arbetsprogram föreslås en ökning av språkförståelsen i Norden. Målsättningen bör vara att stärka finskans och isländskans ställning så att de blir jämställda med de andra nordiska språken i rådets arbete. Även i denna fråga kan vi titta efter hur det ligger till i EG, där alla medlemsländers språk är jämställda och där alla kan delta i arbetet på sitt eget modersmål.

Mötet avbröts härefter kl. 15.00 och återupptogs kl. 16.00.

Ändringar i medlemslistan

Hans Gustafsson ersattes av Iris Mårtensson och Sirpa Pietikäinen av Eeva Turunen.

Knuutila: Herr president! Då jag valdes till medlem i Nordiska rådet för första gången 1980 lyfte jag i mitt första tal fram frågan om Nordens goda ekonomiska samarbetsmöjligheter med Östeuropa. Nu har det erbjudits ett tillfälle till detta på ett unikt sätt. Med hänvisning till det samarbete som Gorbatsjov erbjöd bör man ta fasta på och minnas situationen före andra världskriget. Då avvisade man många samarbetsmöjligheter. Låt oss inte nu avvisa den historiska möjlighet som vi har för handen genom att skjuta frågan framför oss. Låt oss i avspänningens anda bygga våra relationer till världen utanför Norden och skapa ett nytt samarbete med Europa.

Jag vill i detta sammanhang säga några ord på kommunikationsutskottets vägnar. Utskottet anser att det i dess arbetsområden finns en rad rekommendationer som inte får bli lidande på grund av arbetsprogrammet. Sådana områden är framför allt trafiksäkerheten, storstädernas trafik- och miljöproblem samt plan för infrastrukturinvesteringar i Norden. Utskottet förutsätter därför att ministerrådet i sitt framtida arbete tar största hänsyn till kommunikationsutskottets åsikter.

Utskottet betonar att även om en anpass-

ning till EG:s regler och normer i vissa fall kan passa de nordiska länderna, bör syftet med arbetsprogrammet vara att påverka utvecklingen så att den är gynnsam för Norden och det övriga Europa.

Enligt programmet pågår en utredning om hur den nordiska turismen kan påverkas av de fysiska, tekniska och fiskala avtal som är knutna till EG:s inre marknad. En rapport om denna utredning skall omfatta en rad förslag till konkreta åtgärder och initiativ på turistområdet.

Utskottet anser att så snart rapporten blivit färdig skall en ny punkt inarbetas i arbetsprogrammet. Denna punkt skall ta upp konkreta samarbetsprojekt på basen av rapporten. I detta sammanhang erinrar utskottet om rekommendation nr 21/1989.

Utskottet framhäver att framtida åtgärder inom turistsektorn måste vidtas i samarbete mellan offentliga myndigheter och turistnäringen samt att regionalpolitiska aspekter bör beaktas.

Utskottet har ofta föreslagit, och åter upprepar sitt förslag, inrättande av samnordiska fora för behandling av luft- och sjöfartsfrågor.

Inom EG upphävs tidigare koncessionsregler och det blir fritt för alla flygbolag inom EG att idka inrikestrafik i medlemsländerna. Detta kan ha stor betydelse för den nordiska flygtrafiken.

I internationellt hänseende har Norden på många sätt varit banbrytande inom trafiksäkerhetssektorn. Ministerrådet borde göra sitt bästa för att introducera nordiska erfarenheter i det internationella samarbetet och påverka utvecklingen i en för trafiksäkerheten gynnsam riktning.

Utskottet vill särskilt erinra om att trafiksäkerhetsåtgärder inte sällan har en positiv effekt också på trafikens miljöpåverkan. Trafikens miljöpåverkan hör till de projekt i arbetsprogrammet som utskottet har ägnat stor uppmärksamhet åt.

Även i utskottets betänkande över dokument C2 av i år uppmannas ministerrådet att medverka till att de s. k. USA-kraven på bilarnas avgaser skall införas så snart som möjligt inom EG samt att alla typer av nya motorfordon i Europa skall uppfylla dessa krav senast 1995.

Transportsektorn står nu inför stora för-

ändringar. Det krävs nya transportmetoder och samverkan mellan transportgrenarna. Kombitransporter är viktiga: genom samspel mellan lastbilar, järnväg, sjöfart och flyg. Detta i sin tur kräver nytänkande, nyplanering och nya investeringar.

Glønborg: Hr. præsident! Nordisk Råd beskyldes ofte for at være papir. Kære parlamentariske kolleger! Jeg har stor lyst til at bede jer om at rejse jer op og råbe juhuu! Hurra! Halleluja! Eller at blive siddende ganske stille og blive fyldt af en stor, varm glæde over denne dags debat.

Det fremlagte papir har vist sig konstruktivt, inspirerende til anvendelse i dagens og fremtidens Europa, både Øst og Vest, ja, hele Europa.

Konkret om svaret på Gorbatjovs indbydelse mener jeg, at Nordisk Råd direkte skal sende en parlamentarikerdelegation, men præsidiets har besluttet at gå vejen om ad de enkelte landes parlamenter. Jeg er altså uenig med præsidiets. Men jeg vil ikke deltage i den strid, som fru Margrete Auken har ført an i, den handler jo kun om metodik, og jeg foretrækker arbejdet med politik.

Slagsmål tiltrækker som bekendt gadedrengene og gadepigerne, men jeg håber inderligt, at en seriøs presse vil give hovedbudskabet fra sessionen videre, nemlig at alle partier i Nordisk Råd er enige om, at demokratiseringsprocessen i Østeuropa skal støttes aktivt, bl. a. ved at der bliver sendt en parlamentarikerdelegation fra de nordiske lande.

Derudover opfordrer jeg Nordisk Råd til hurtigst muligt at finde penge til at støtte nordiske ungdomsorganisationers kontakt med tilsvarende demokratiske ungdomsorganisationer i Østeuropa. Nordisk Råd bør ikke alene støtte udveksling af studerende inden for Norden, men tilbyde unge fra hele Europa ophold i Norden på lempelige vilkår.

Jeg opfordrer til, at Nordisk Råd klart siger, at vi foruden de nordvestlige Sovjetrepublikker også tilbyder Polen og Østtyskland et særligt samarbejde om at opbygge et demokrati. Det er en rent kulturel opgave, som Nordisk Råd fint kan deltage i. Støttearbejdet kræver også politiske tiltag, som regeringerne må tage sig af, og jeg mener, at politiske partier og folkeoplysningsorganisa-

tioner skal tage fat. De nordiske kristendemokratiske partier deltog allerede i august måned, repræsenteret ved vore partiledere, i stiftelsen af et kristendemokratisk parti i Estland.

Til slut vil jeg opfordre Nordisk Råd til at hjælpe de østeuropæiske lande med udvikling af et personligt næringsliv, som er et vigtigt led i demokratiseringsprocessen. Som eksempel kan jeg nævne oprettelse af veterinærcentre for polske landmænd. Der er nok at tage fat på for alle led i vort demokratiske samfund. God arbejdslyst!

Marianne Samuelsson: Herr president! Utvecklingen hotar människan och andra arters överlevnad. Mest alarmerande på kort sikt är att "ozonhål" bildas vid polerna och ozonlagret tunnast ut, att kärnvapen används av små, desperata stater eller av misstag, alla risker med kärnkraften och det radioaktiva avfallet samt växthuseffekten. Andra globala hot är jordens minskande bärkraft och snabbt ökande befolkning samt den ökande bristen på färskvatten, mat, bränsle och icke förnybara resurser. Det är tydliga hotbilder som visar att globalt och regionalt samarbete samt solidaritet är nödvändiga.

I vissa europeiska regioner hotar ekologisk kollaps. Dödligheten hos barn och vuxna ökar snabbt i delar av Polen och Sovjet. En ekologisk kollaps tycks svår att undvika med miljoner av ekologiska flyktingar.

Hoten och problemen måste mötas med samarbete inom och mellan nationer och regioner, ett samarbete som även leder till bättre och effektivare användning av naturens och människans resurser samt till ökande solidaritet.

De Gröna är för en livsstil och en konsumtion i harmoni med naturen och kommande generationer men mot ökad centralisering och koncentration av ekonomisk makt. Vi kräver en annan inriktning av samhällsutvecklingen: hushållning med och effektivare användning av råvaror och energi, ökade småskaliga aktiviteter, decentralisering och regionalt självstyre. Detta kan göras med Norden som bas.

I söndags när jag reste från valövervakandet i Namibia, läste jag i Sunday Star Review en artikel om Europa inför 2000-talet. Där

beskrev man de nordiska länderna såsom fullvärdiga medlemmar i EG och EG såsom en ny militär och ekonomisk union. Man beskrev Sovjetunionen och Öststaterna såsom de stora förlorarna.

Det är viktigt att vi här i Nordiska rådet ser till att så inte blir fallet. När murarna rivs i öst, är det väsentligt att vi inte bygger nya i väst. I en tid av förändringar måste EFTA kunna förhandla med öst och väst. Det får inte bli så som statsministrarna uttryckte det på sin presskonferens, nämligen att Ungern får vänta.

Efter att ha sett hur ojämnt resurserna är fördelade i världen känns det särskilt angeläget att vi ökar vårt samarbete med hela världen. Samtidigt bör vi stärka den nordiska samarbetsmodellen, där vi har möjlighet att utveckla ett resurssnålt närsamhälle, som inte förbrukar kommande generationers överlevnadsmöjligheter utan kraftigt satsar på en resurssnål miljöteknik. Den intressanta framtidsmöjligheten för näringslivet är en ekologisk strukturomvandling, dvs. en investering för en hållbar utveckling i Brundtland-rapportens anda. Det betyder att alla områden tar till vara sina resurser.

Den Gröna rörelsen både i Norden och i övriga Europa anser därför att vi omedelbart bör avbryta den nu pågående EG-anpassningen i den form som det nu är fråga om, alltså att åstadkomma en gemensam superstat som kan tvinga länderna till försämringar på t. ex. arbetsmiljö- och hälsoområdet. Vi bör samarbeta över hela Europa och ta avstånd från alla supermaktsdrömmar i öst och väst.

Vi bör arbeta för att stärka Europarådet, dvs. arbeta för att alla europeiska länder kan bli fullvärdiga medlemmar så snart demokratikravet har uppfyllts. Vi bör satsa på att utveckla ECE till Europas gemensam miljöorgan med övervakningsresurser. Vi bör stärka miljösamarbetet i Östersjö- och Nordsjöområdena samt skärpa ingångna avtal och förse dem med kontrollmekanismer. Vi bör föregå med gott exempel när det gäller miljö- och fredspolitik. Vi bör vägra gå med på avtal, som försämrar för nordbor på arbetsmiljö-, demokrati- och hälsoområdena.

Mirja Ryyänen: Herr president! Kulturen är alltid internationell, endast barbariet kan vara lokalt. Det skulle vara villfarelse att inbilla sig att det i Finland eller i något annat nordiskt land finns en nationell kultur som är "ren" och blivit till utan internationellt inflytande. Den nationella kulturen är dock inhemsk såtillvida att det utländska inflytandet har filtrerats och bearbetats genom särpräglad nationell utveckling och bedömning.

Man är inte tvungen att tillägna sig alla kulturimpulser, inte heller behöver man anpassa sig till dem. Inför den pågående ekonomiska integrationen i Europa måste man ställa följande fråga: Finns det hos oss mod för att kunna upprätthålla självständigheten och egenarten även i kulturhänseende?

Pågående ekonomiskt betonade förhandlingar mellan EFTA och EG tangerar kulturfrågorna mycket litet. Det nuvarande kulturella umgänget mellan EES-länderna är synnerligen fritt.

I öppna samhällen finns ingen vilja, inte heller behov att förhindra idéer och inflytanden att röra sig från ett land till annat. Trots detta hoppas man stundom att vi skulle kunna på något sätt kontrollera de impulser som kommer utifrån. Var och en förstår att exempelvis narkotikakultur, våld eller terrorism inte hör till de impulser som vi vill tillåta fri rörlighet.

De nordiska länderna, med undantag av vissa storstadsområden, tillhör periferin i europeiskt perspektiv. Detta kan vara rentav en viktig faktor i hur väl vi lyckas bibehålla de nationella särdragen i vår kultur under trycket av den integrerande kulturen. Eftersom invånarantalet i de nordiska länderna är litet kan övernationella företag eller de större kulturen inte betrakta Norden som primärt mål för sin marknadsföring. Trots detta uppstår utmaningar även för bibehållande av kulturen därför att speciellt antalet kommunikationsteknologiska media ökar och deras användning blir billigare.

De nordiska länderna kan dock vara intressanta ur kommersiell synpunkt. Eftersom företagsstorleken exempelvis på grafiska området är liten jämfört med motsvarande storföretag i världen, kan deras äganderätt t. o. m. med ringa kapital glida i utländska händer. Till de nordiska länderna har redan kommit sådana agenter som haft miljardbefogenheter

att köpa exempelvis företag på grafiska området, tidningar och tryckerier. I fall äganderätten till huvuddelen bevaras i nationella händer, är framtiden för litteratur och tidningar på nordiska språk försäkrad.

I Finland har många diskussioner förts om s. k. russinbulle teorin – dvs. att man i integrationsförhandlingarna kan säkra nationellt viktiga fördelar på olika samhälleliga sektorer. Själv tror jag att man både bör och kan bibehålla sådana nationella fördelar, men det är naturligt att man också måste vara beredd att betala för dem.

Det är mycket viktigt med vilket slags insats vi deltar i det internationella kulturutbytet. Det är skäl att komma ihåg att i utbytet måste båda parterna ha något att ge. Därför bör avsevärt mer resurser än nuförtiden satsas på den nationella kulturen och dess utvecklande. Om den finska eller nordiska identiteten är stark, är vår kultur säkrad inför den framåtgående integrationen.

Ranveig Frøiland: I dei nordiske land har likestillingsspørsmål lenge vore heilt sentrale. Det at kvinner i høg grad deltek i arbeidsliv, utdanning og andre samfunnsmessige aktiviteter, har medverka til at utdanning og utbygging av velferdssamfunnet har vore prioritert i Norden. Ein grunnleggjande føresetnad for likestilling er at kvinnene får oppfylt kravet sitt om økonomisk uavhengighet.

Difor har den økonomiske politikken, arbeidsmarknads- og utdanningspolitikken avgjerande verknad på den reelle likestillinga.

Skal kvinner få lettare adgang til arbeidsmarknaden, er det viktig at dei får kvalifisert seg, samt å få barne- og eldreomsorga organisert på ein trygg og god måte. Difor er det urovekkjande at skatte- og avgiftsharmoniseringa i EF kan føra til rasering av det offentlege velferdssamfunnet. Skjer det, kan det få store negative konsekvensar for mange kvinner.

Den nordiske fagrørsla har nyleg laga eit handlingsprogram for likestilling, som vil inngå i arbeidet med å forma ut EFs neste likestillingsprogram. Det er grunn til å merka seg at fagrørsla i Norden prioriterer arbeidet med lik løn for likt arbeid.

Eit samfunn der likt arbeid blir vurdert forskjellig berre på grunn av kjønn, vil vera

hemmande i utviklinga både økonomisk og sosialt. Difor må grunnlaget for vurdering av arbeidet endrast, slik at arbeidet blir vurdert også utifrå eit samfunnsmessig syn.

I dei nordiske land har vi lagt vekt på kvinnene sin plass i det politiske liv, og her ligg det store forskjellar i strategien i EF og i Norden. I parlamenta i Sverige og Norge har vi ein kvinnerepresentasjon i underkant av 40 pst., medan Danmark og Finland har rundt 30 pst., og Island 21 pst.

Går vi til EF-landa, finn vi at Nederland er best, med i overkant av 20 pst., og dårlegast er Frankrike med nærmare 2,5 pst. kvinner i senatet. Kvinnene sin plass i den politiske avgjerdsprosessen i Norden er heilt unik i verda.

Eg er av den meininga at det å ha kvinner med i politiske avgjerdsprosessar også gjev ei rekkje andre positive verknader i arbeidet for likestilling.

I Norden har vi gjort det mulig å få kvinner i gang med utdanning på alle område, og dermed har dei også fått god tilgang til ulike yrke. Høve til å ta vaksenopplæring har også vore prioritert.

I EF-landa har ein i større grad verna kvinnene, og har laga reglar også for dette, f. eks. ILO-konvensjonen om arbeid om natta, der det går fram at kvinner må utelukkast frå nattarbeid. Dette får som konsekvens at kvinnene dermed óg vert utelukka frå mange yrke.

I samband med arbeidet med den indre marknaden i EF er det mange av oss som er redde for at, la meg kalla dei "sårbare grupper", får vanskar med å klara seg i den såkalla frie konkurransen, som vi ventar vert ei følge av den indre marknaden. Difor må EF ta omsyn til den sosiale dimensjonen, der ein på ulike område må verna dei svake gruppene, og her meiner eg likestillingsspørsmålet kjem inn. *Ein* strategi kan vera positiv særhandsaming.

På mange ulike område innan likestilling, utdanning og sosiale velferdsordningar har vi komne svært langt i Norden, og har eit godt regelverk for kvinner. Men vi må vidare. Isolasjon tyder stagnasjon, og på svært mange område kan Norden påverka prosessen i høve til eit Europa som er i sterk endring. Vi har erfaringar som er viktige å bidra med, og vi har mange verdiar som vi ikkje vil gje slipp

på, både i forbrukarpolitikken, sosialpolitikken og ikkje minst i miljøpolitikken.

Sønderby: Hr. præsident! Vi har ofte drøftet, hvordan vi får ny dynamik til Nordisk Råd. Vi har snakket om, hvor meget papir vi har. Og da jeg så talerlisten, var jeg også i tvivl om, hvorvidt talerrækken var udtryk for dynamik, men der er også blevet taget nogle af, og man må så gratulere præsidiets med, at det har styret det så godt.

Men vi har trods alt på Nordisk Råds område haft nogen dynamik i den sidste tid. Miljøkonferencen i København vil jeg gerne nævne, og jeg håber egentlig også, at denne session vil bidrage positivt.

For nogle år siden havde vi den samme diskussion om EFTA i Danmark. Der skete for lidt, der var ingen udvikling i det. Vi søgte så optagelse i EF. De første år — helt hen til midten af 1980'erne — gik udviklingen i EF meget langsomt. Indre problemer og budgetproblemer samt andre ting skabte ingen udvikling. Men fremdriften er nu i gang. Det er også en målsætning. Det indre marked starter i 1992 og vil sikkert resultere i, at der vil være fuld gang i EF i 1990'erne. Denne fremdrift i EF har naturligvis også sat gang i debatten i de nordiske lande, dermed også i Nordisk Råd. Og det er den betænkning, som vi drøfter i dag, men som vi måske går langt ind i.

Danmark har i en årrække været Nordens forbindelse til EF. Men når EF er i stilstand, så er der ikke sket noget. Men nu begynder det at gå stærkt. De nordiske lande, som ikke er medlemmer, vil blive nødt til at tage situationen op til overvejelse, for vi ved, at nedbrydning af barrierer medfører øget økonomisk vækst.

Økonomisk Udvalg lægger i sin rapport også op til en drøftelse af disse problemer, og den danske nordiske minister pegede på en række områder, hvor barrierer imellem Norden og EF må fjernes på handelsområdet, landbrug og fiskeri og andre områder.

Men ét må vi gøre os klart: Vil vi med i udviklingen, vil vi med på toget, så må vi også betale prisen, billetten for at få indflydelse, og det må de nordiske lande også være klar over.

Om det er EF's succes og fremdrift, der indirekte har været med til at nedbryde "mu-

ren”, er nok stærkt at påstå. Men behov for øget vækst har i hvert fald været en meget stor drivkraft i hele glasnostpolitikken og vil også afgøre, om det bliver succes.

Billedet af EF som ny økonomisk vægtcentrum i Europa har nemlig stor betydning for de beslutninger, der træffes både i Øst og Vest. Men ligesom Danmark i dette Europa er Nordens port til EF, så kan de nordiske lande og Nordisk Råd være de østeuropæiske landes bro til demokratiseringsprocessen. I dette lys må vi se den tale, som Gorbatjov holdt i Finland.

Vi tager nu udfordringen op, og de nordiske lande kan forhåbentlig være formidleren til, at demokratiseringsprocessen i Østeuropa lykkes. Det er jo også et stykke kulturpolitik.

Vi, der deltog i miljøkonferencen på initiativ af Nordisk Råd i København med deltagelse af både østlige og vestlige og Canada og andre lande, er ikke i tvivl om, at der kan være en linje mellem det, der blev sagt på konferencen, og den udvikling, vi oplever i Østeuropa i øjeblikket.

Hvem husker ikke, hvad den russiske, den lettiske og den polske og den tjekkoslovakiske delegerede sagde. Vi husker vel særligt den polske delegeredes bemærkninger om, at de gerne vil være med til at snakke med os, gerne vil være med til at løse miljøproblemerne, men at de først må have mad på bordet.

Vi vedtog jo også at erkende medborgernes ret til at danne private organisationer, dvs. en demokratisk ret, som de skal have.

Hr. præsident! Vi kan drøfte økonomi og miljø, men jeg tror, at de østeuropæiske lande lige så meget på længere sigt har brug for at drøfte den måde, vores demokrati fungerer på. Som eksempel herpå vil jeg gerne nævne, at da en russisk delegation forleden besøgte det danske Folketing, brugte de tre fjerdedele af tiden på at spørge, hvordan Folketinget og lovgivningsarbejdet fungerede. Det var kun folk fra Kolkhosser, og det var Landbrugsudvalget, de besøgte. Men det, de gerne ville vide, var: hvordan fungerede demokratiet?

Hr. præsident! Vi har taget fat på diskussionen her, midtergruppen har taget fat på det, ungdommen i Norden har taget fat, dette skal være med til at sætte gang i udviklingen, men vi skal også have de personlige kontakter, og ikke mindst de er vigtige.

Som det blev sagt før: Isolation er stagnation. Så vi må videre.

Lena Öhrsvik: Herr president! Socialministern Halonen anförde tidigare i dag att socialpolitiken enligt hennes uppfattning fått för litet utrymme i ministerrådets arbetsprogram. Social- och miljöutskottet har uttryckt samma mening i sitt yttrande till ekonomiska utskottet. Jag tänkte kommentera några av de synpunkter som finns i yttrandet och räknar med att de kan påverka den vidare utvecklingen av programmet.

En ökad harmonisering inom Norden ger enligt utskottets bedömning större möjligheter att påverka utvecklingen inom EG. Inom både miljö-, arbetsmiljö- och socialförsäkringsområdena finns utrymme för ytterligare harmonisering.

Socialförsäkringssystemen i de nordiska länderna är en viktig hörnpelare i den nordiska modellen och en större enhetlighet skulle ge Norden en starkare position gentemot EG. I detta sammanhang är det viktigt att notera att våra nordiska system omfattar hela befolkningen och inte som i EG:s ”sociala dimension” huvudsakligen är begränsad till arbetstagarna.

En av huvudtankarna i den nordiska arbetsmiljökonventionen, som vi behandlade vid sessionen i mars, är att enhetliga nordiska regler på en hög nivå är en viktig förutsättning för att påverka EG. Harmonisering av miljölagstiftningen förutsätts redan i Helsingforsavtalet. Detta är alltså områden där Norden har stora möjligheter att påverka utvecklingen inom EG.

En anpassning får inte innebära en sänkning av den nordiska nivån och inte heller hålla tillbaka kommande framsteg. Social- och miljöutskottet påpekade detta mot bakgrund av den starka prioriteringen av EFTA–EG-samarbetet. EFTA omfattar för närvarande inte arbetsmarknads- och socialförsäkringsfrågor.

Som ett led i markeringen av den nordiska modellen inför kontakterna med EG föreslår utskottet att ministerrådet presenterar ett handlingsprogram. Nordbors rättigheter. Ett grundläggande utredningsarbete har redan gjorts. Genom ett strukturerat handlingsprogram skulle det fortsatta arbetet med nordbors rättigheter få en tydligare politisk profil. Dessutom skulle det bli tydligare för den enskilda nordbon vad nordiskt samarbete betyder. Detta efterlystes ju av Mats Hellström tidigare.

Herr president! Social- och miljöutskottets yttrande i det här ärendet förtjänar att uppmärksammas. Det är därför jag velat understryka något av det.

Margrete Auken: Hr. præsident! Den debat, vi har haft i dag, har været god, og meget tyder på, at den lidt triste stemning, en del af os begyndte debatten med i morges, nu kan afløses af en vis forsigtig optimisme. Meget tyder på, at vi har fået fortalt præsidenten, at vi ønsker betydelig mere fart på det nordiske samarbejde, sådan at vi kan få en parlamentarisk indsats i Nordisk Råds regi over for Østeuropa, de baltiske lande og Sovjetunionen.

Så lad mig nu gå fra det og til Ministerrådets indsats. Det er jo, som så mange har understreget, Ministerrådet, der skal sørge for, at vores beslutninger føres ud i livet. Det fremgik af Ministerrådets svar i morges til Det Økonomiske Udvalgs betænkning, at man egentlig var særdeles behersket med sine forventninger til sig selv, og meget tyder på, at man heller ikke har haft grund til ret meget større forventninger.

Et af de højest prioriterede områder er transportområdet. Jeg erindrer f. eks. fra sessionen i Oslo, hvor den norske samferdselsminister, Kjell Borgen, holdt et fantastisk indlæg, så der virkelig var grund til at tro, at nu ville der ske noget. Nu ville vi få gang i jernbanesamarbejdet, som det jo er højest påkrævet, ikke bare af miljøgrunde, men også af industripolitiske grunde. Vi troede, der kom noget i gang for hele vejpolitikken, og vi troede, at der kom noget i gang på miljø- og trafikpolitikken. Så at sige intet er sket.

Vi havde i går i Kommunikationsudvalget et møde med Det Nordiske Ministerråd for Kommunikation, og det var åbenlyst, at alt var gået i stå. Og det er jo ikke godt for kommunikations- og trafikministre, når alt er gået i stå.

På jernbanområdet sker der lidt, men så lidt, at chancen for, at de nordiske lande kommer med i den europæiske jernbaneudvikling, tager sig meget behersket ud. Der er al mulig fare for, at vi kan ende som fire motorvejsblindtarme på det europæiske højhastighedstognet.

Hvad Øresundsforbindelsen angår, som vi

har vedtaget både i de økonomiske handlingsplaner og i en række andre udtalelser, sker der heller ingenting. Jeg mødte her tidligere på dagen den svenske trafikminister, som med megen grund bebrejdede mig, at jeg ikke havde hørt hans tale, og han påstod, at han havde sagt noget spændende om Øresund. Jeg har haft et større efterforskningsarbejde i gang, men ingen kan huske, at der er sagt noget spændende om Øresund, så jeg går ud fra, at det måske var meget godt, at jeg ikke hørte det.

På afgiftspolitikens område er EF nu i gang med at udvikle afgiftssystemer. Vi kan håbe på, at der er kræfter i EF, der fremmer vores miljøsynspunkter. Men fra nordisk hold sker der ingenting, og her havde vi haft en fantastisk stor chance for at komme til at påvirke udviklingen på hele det europæiske transportmarked. Nu har vi som sagt næsten kun de andre lande at håbe på, og det må vi så gøre.

Endelig fandt vi ud af – også i går – at på det møde, der om bare en uge skal holdes i det regi, der hedder CEMT, de europæiske transportministres konference, om trafik og miljø, en konference, hvortil initiativet er taget, så vidt jeg ved, i Sverige, er der overhovedet ingen samlet nordisk indsats, højest en lille smule på udstødningsnormer. Men de overordnede ting, som alle vore lande er klar over skal gøres, ja, det forelå der intet om. Lidt hist, lidt pist, lidt i det ene land, lidt i det andet land, men ingenting samlet nordisk.

I betragtning af, hvor alvorligt et område det her er, både handelspolitisk, industripolitisk, miljøpolitisk og i hele interessen i at binde Norden sammen i forhold til den europæiske udvikling, er det et meget pessimistisk perspektiv at få fra så stort et område som transport.

Men for ikke at slutte i den rene sorgmodighed vil jeg henvise til ét spændende punkt: Det blev nævnt fra Økonomisk Udvalg, at Økonomisk Udvalg har opprioriteret, at vi skal have fælles hastighedsgrænser i 1993. Jeg vil anbefale jer alle at læse hastighedsseminarets Ti Bud. Jeg vil ikke sige, at de er så gode som dem, der kom fra Gud selv, men jeg kan i hvert fald sige om dem, at hvis de bliver indført, så vil der med garanti være flere i Norden, der overlever i rent fysisk forstand. Og det er måske så det sted, hvor vi skal

begynde vores forventninger, hvis vi overhovedet skal tro på, at der er en fremtid, også for det nordiske samarbejde.

Ändring i medlemslistan

Riitta Järvisalo-Kanerva har återtagit sin plats i rådet.

Steenholdt: Hr. præsident! Må jeg som den sidste taler have lov til at rette medlemmernes opmærksomhed fra den nuværende øjeblikkelige situation i Europa til den nordatlantiske ligeledes alvorlige situation.

Vi, der bor i Grønland, har gennem ganske få årtier været vidner til en udvikling, som er vanskelig at beskrive. Jeg er født og opvokset i en lille bygd med et par hundrede indbyggere. Under den anden verdenskrig levede vi ganske isoleret, men den tekniske eksplosion i Europa og resten af verden har hurtigt forplantet sig også til Grønland. Vi, som troede, at Grønland lå lidt for sig selv på verdenskortet, opdagede pludselig, at den tekniske og verdenspolitiske udvikling havde gjort Grønland til noget af det mest centrale på verdenskortet midt imellem USA og Sovjetunionen. Verdenspolitikken gjorde Grønland til et strategisk vigtigt punkt i verden.

Grønland er i de senere år blevet invaderet af alskens opdagelser og opfindelser. Det har betydet fantastisk meget i vores daglige tilværelse med komfort, som vi aldrig havde drømt om, kommunikationsmuligheder så vi lærte hinanden at kende. Alligevel ligger Grønland fortsat noget for sig selv, i hvert fald på ét punkt.

Den voldsomme tekniske udvikling har på resten af kloden efterladt stigende og foruroligende forurening. Denne forurening har gudskelov lidt svært ved at nå til de arktiske egne, herunder Grønland, og det er godt det samme. Det betyder ingenlunde, at vi folkevalgte repræsentanter for den grønlandske befolkning bare kan stille os med korslagte arme og lade, som om der ingen ko er på isen. Vi har tværtimod grund til at nære begrundet ængstelse for forurening af naturen i og omkring Grønland.

Tilmed ved vi, at forurening i og omkring Grønland vil have langt mere katastrofale følger end forureningen på de sydligere himmelstrøg. Det er videnskabeligt bevist, at na-

turens regenerering efter forurening vil tage meget længere tid i de kolde arktiske have, og det er det hav, vores eksistens hviler på.

I Grønland lever vi af fiskeri og fangst. Vi har faktisk ikke andet at bygge på. Hele vores eksistens er bygget op omkring fiskeri og fangst. Det kan derfor løbe én koldt ned ad ryggen, når vi iagttager, at en alvorlig forurening ligger lige uden for døren. Det er blevet mere og mere klart gennem årene, at ingen i verden vil acceptere forurening, der går ud over naturens evne til regenerering. Den holdning deler jeg ganske og aldeles. Det er en grundholdning, som bør være ledemotivet, ligegyldigt hvor i verden man befinder sig.

Når tanken falder på Grønland, bliver jeg mere aggressiv. Tanken om alvorlig forurening i og omkring Grønland med de konsekvenser, det kan medføre, er ikke til at bære. En ting er, at en forurening, som hærger resten af verden og som åbenbart er politisk og økonomisk vanskelig at begrænse, kan frygtes at brede sig til arktiske egne, havene omkring Grønland. Vi beder og trygler om, at naturens forunderlige indretning forhindrer en sådan udbredelse.

En anden ting, som efter min opfattelse er utilgivelig, er, at nogen kan finde på at udsætte de arktiske egne for en mulig forurening. Jeg tænker på alle de atomdrevne undervandsbåde, som i disse år sendes på rekognosceringer og øvelser i de arktiske egne. Når uheld kan finde sted i Nordnorge, hvorfor skulle de så ikke også kunne ske i havet omkring Grønland? Alligevel ved vi, at atomdrevne undervandsbåde sejler i grønlandske farvande. Det kan de grønlandske politikere simpelt hen ikke acceptere. Vi er forpligtet til at bruge enhver mulighed, ethvert forum til at råbe op og protestere. Disse sejladsere kan umuligt være så vigtige, at man skal udsætte en uskyldig befolkning for alvorlig fare.

Hr. præsident! Det er derfor, jeg appellerer til denne forsamling – og min appel er specielt rettet til den danske regering, som har det egentlige ansvar i udenrigspolitiske anliggender. Hjælp os, inden vi får dødsstødet!

Sedan diskussionen förklarats avslutad företogs votering medelst voteringsapparat beträffande ekonomiska utskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade:

Hanne Andersen, Claes Andersson, Lennart Andersson, Margrete Auken, Dorte Bennedsen, Hugo Bergdahl, Carl Bildt, Gunnar Björk, Gustav Björkstrand, Kjell Borgen, Gro Harlem Brundtland, Paul Chaffey, Atli P. Dam, Bjarne Mørk Eidem, Lahja Exner, Karl-Gunnar Fagerholm, Ranveig Frøiland, Reinhold Furustrand, Knud Glønborg, Lilli Gyldenkilde, Helga Haugen, Elsi Hetemäki-Olander, Hjörleifur Guttormsson, Sinikka Hurskainen-Leppänen, Åsa Solberg Iversen, Olof Jansson, Anita Johansson, Ulla Johansson, Jón Kristjánsson, Elver Jonsson, Riitta Järvisalo-Kanerva, Anker Jørgensen, Laila Kaland, Thea Knutzen, Sakari Knuutila, Wiggo Komstedt, Anne Enger Lahnstein, Urpo Leppänen, Tore A. Liltved, Grethe Lundblad, Kjellbjørg Lunde, Johan C. Løken, Iris Mårtensson, Mats Nyby, Hans Nyhage, Berit Oscarsson, Páll Pétursson, Inger Stilling Pedersen, Oddrunn Pettersen, Kaj Poulsen, Tellervo Renko, Mirja Ryyänen, Kimmo Sasi, Lodve Solholm, Otto Steenholdt, Sten Svensson, Per Sævik, Karin Söder, Peder Sønderby, Birthe Sørestedt, Anders Talleraas, Eeva Turunen, Ernst Wroldsen, Marjatta Väänänen och Lena Öhrsvik.

Mot rekommendationen röstade:

Flemming Hansen, Ivar Hansen och Lars P. Gammelgaard.

Antero Kekkonen och Marianne Samuelsson *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

John Alvheim, Eiður Guðnason, Guðrún Agnarsdóttir, Marianne Jøved, Anneli Jäätteenmäki, Anna-Kaarina Louvo, Lauri Metsämäki, Flemming Mikkelsen, Helge Adam Møller, Ólafur G. Einarsson, Kristen Poulsgaard, Riitta Saastamoinen, Pål Atle Skjervengen, Birte Weiss, Lars Werner och Þorsteinn Pálsson.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 65 röster mot 3. 2 medlemmar avstod från att rösta.

Härefter upptogs till votering utskottets förslag till internt beslut.

För utskottets förslag röstade:

Hanne Andersen, Claes Andersson, Lennart Andersson, Margrete Auken, Dorte Bennedsen, Hugo Bergdahl, Gunnar Björk, Gustav Björkstrand, Kjell Borgen, Gro Harlem Brundtland, Paul Chaffey, Atli P. Dam, Bjarne Mørk Eidem, Eiður Guðnason, Lahja Exner, Karl-Gunnar Fagerholm, Ranveig Frøiland, Reinhold Furustrand, Knud Glønborg, Guðrún Agnarsdóttir, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Helga Haugen, Elsi Hetemäki-Olander, Hjörleifur Guttormsson, Sinikka Hurskainen-Leppänen, Åsa Solberg Iversen, Olof Jansson, Anita Johansson, Ulla Johansson, Jón Kristjánsson, Elver Jonsson, Riitta Järvisalo-Kanerva, Anker Jørgensen, Laila Kaland, Antero Kekkonen, Thea Knutzen, Sakari Knuutila, Wiggo Komstedt, Anne Enger Lahnstein, Urpo Leppänen, Tore A. Liltved, Grethe Lundblad, Kjellbjørg Lunde, Johan C. Løken, Iris Mårtensson, Mats Nyby, Hans Nyhage, Berit Oscarsson, Páll Pétursson, Inger Stilling Pedersen, Oddrunn Pettersen, Kaj Poulsen, Tellervo Renko, Mirja Ryyänen, Marianne Samuelsson, Kimmo Sasi, Lodve Solholm, Otto Steenholdt, Sten Svensson, Per Sævik, Karin Söder, Peder Sønderby, Birthe Sørestedt, Anders Talleraas, Eeva Turunen, Ernst Wroldsen, Marjatta Väänänen och Lena Öhrsvik.

Carl Bildt, Lars P. Gammelgaard och Ivar Hansen *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

John Alvheim, Marianne Jøved, Anneli Jäätteenmäki, Preben Lange, Anna-Kaarina Louvo, Lauri Metsämäki, Flemming Mikkelsen, Helge Adam Møller, Ólafur G. Einarsson, Kristen Poulsgaard, Riitta Saastamoinen, Pål Atle Skjervengen, Birte Weiss, Lars Werner och Þorsteinn Pálsson.

Utskottets förslag, punkt C, hade sålunda antagits med 69 röster. 3 medlemmar avstod från att rösta.

Utskottets förslag, punkt A, bifölls.

7

A 887/s: Medlemsförslag om EG-anpassning och den nordiska cancerplanen

Social- och miljöutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet icke företar sig något i anledning av medlemsförslaget.

Glönborg (social- och miljöutskottets talesman): Herr president! Det är min uppgift att tala på social- och miljöutskottets vägnar. I detta utskott talar man svenska, och jag skall också försöka tala svenska.

Förslagsställarna ville att rådet beträffande alkohol- och tobakspolitik skall ge Nordiska ministerrådet till känna att resp. mål inte får försämrats som ett led i en harmonisering till EG. Social- och miljöutskottet delar förslagsställarnas ståndpunkt i alkohol- och tobakspolitiska frågor. Sålunda antogs vid detta års ordinarie session på utskottets förslag en omfattande rekommendation om program för att uppfylla Världshälsoorganisationens mål om en 25-procentig minskning av alkoholkonsumtionen till år 2000.

Som förslagsställarna framhåller pekar man i cancerprogrammet speciellt på alkohol och tobak som sådana riskfaktorer för cancer som kan påverkas. Detta gäller alltså för både alkohol och tobak. Vid sessionen 1988 antog rådet en rekommendation till ministerrådet om restriktiva regler i Norden beträffande 1. begränsning av rökning i offentliga lokaler och på offentliga kommunikationsmedel, 2. förbud mot tobaksreklam och 3. märkning av tobaksprodukter. Dessutom rekommenderades regeringarna att på internationellt plan verka för restriktiva regler för tobakskonsumtion.

Utskottet anser att vi kan utgå från att rådets uppfattning i dessa frågor klart framförts till ministerrådet och att de nordiska regeringarna alltså icke utan att frångå sina utfästelser i samarbetsprogrammet inom hälso- och socialsektorn kan gå in för åtgärder i samband med en anpassning till EG-marknaden som skulle medföra ökning av alkohol- och tobakskonsumtionen.

Utskottet talade i sitt betänkande om behovet av nordisk samverkan inom WHO och andra organ för att motverka den marknadsföring som de internationella tobaksbolagen riktar mot länder, främst u-länder som inte

tillämpar de restriktioner som våra länder infört. Utskottet tog även upp frågan om prispolitik eller beskattning som en möjlighet, men påpekade att harmonisering av beskattning hittills inte visat sig genomförbar i praktiken. Jag vill här också nämna att Söderkommittén i sin slutrapport berör avgifts-harmonisering.

Nordiska rådet har redan gjort sitt arbete i dessa viktiga frågor. Därför anser utskottet att rådet inte behöver företa sig något med anledning av medlemsförslaget.

Marianne Samuelsson: Herr president! Jag yrkar bifall till det här medlemsförslaget. Jag anser att det är oerhört viktigt att vi inte försämrar förhållandena inom detta område, och vi vet att EG-anpassningen kan innebära vissa försämringar av märkningen av cancerogena produkter och även av reklamen på området. Det är viktigt att rådet nu markerar att det vill följa den linje som antogs vid den förra sessionen, när vi klart uttalade att konsumtionen av alkohol och tobak skulle begränsas. Det är rimligt att rådet klart markerar att EG-anpassningen inte får medföra några försämringar vad gäller möjligheterna att minska alkohol och tobakskonsumtionen.

Anker Jørgensen övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Social- och hälsovårdsminister **Helena Pesola:** Herr president! Handlings- eller informationsprogrammet Europa mot cancer har sitt upphov vid toppmötet inom europeiska gemenskapen som hölls år 1985. Första handlingsprogrammet gäller åren 1987 – 1989. Utkastet till följande program är som bäst under behandling. Målet för programmen är att uppnå samma mål som definierats i WHO-programmet Hälsa för alla år 2000, dvs. att minska antalet dödsfall i cancersjukdomar med 15% till år 2000. Som medel att nå dessa mål nämns screeningundersökningar, information och hälsouppläsning, utbildning av hälsovårdspersonal samt forskningsverksamhet. Alla dessa ingår i s. k. personalkod, ett direktiv i tio punkter som är avsedda som instruktioner för medborgarna.

Det är av stor vikt att Cancerföreningen i Finland har fått komma med i programmet Europa mot cancer i egenskap av observatör.

Ur nordiskt och finskt perspektiv ger EG:s kampanj oss möjligheter att få information om de övriga ländernas bästa insikter om hur man kan förebygga cancer och tillämpa denna information på de nordiska systemen. Framför allt kan de nordiska länderna, Finland bland dem, som föregångsländer när det gäller planeringen med sina tobakslagar omfattande cancerscreening, tillförlitliga cancerregister osv. informera EG-länderna om de erfarenheter och resultat som dessa små länder genom en systematisk planering har uppnått.

Som det nyaste exemplet på detta kan nämnas rökfria flygrutter mellan de nordiska länderna och inom länderna. På detta sätt kan vi presentera våra erfarenheter av varför tobakslagen som betraktades som mycket viktig inte i praktiken motsvarat de förväntningar som en gång ställdes på den.

En arbetsgrupp tillsatt av Nordiska ministerrådet som har till uppgift att utarbeta en nordisk handlingsplan mot cancer inledde sin verksamhet i somras. Resultatet kan väntas före utgången av år 1992.

Arbetsgruppen kommer säkert att ta ställning till EG-direktivens tio punkter i syfte att motverka cancer. För närvarande understryks i dessa tio punkter individens ansvar för förebyggande av cancer.

Den övervägande delen av samtliga cancerfall kan dock, såsom konstaterats i Nordiska rådets medlemsinitiativ, härledas från miljöfaktorer. En betydande del av cancerfallen kunde undvikas om miljö- och hälsoaspekter skulle tas i beaktande när lagar stiftas. Med andra ord: när Europa motverkar cancer blir både individens och samfundens åtgärder allt viktigare. Inga resultat kan åstadkommas enbart genom den ena partens insatser.

Samtidigt som befolkningens åldersstruktur förändras, den äldre befolkningens andel växer, ökar också cancers betydelse som en sjukdom som förutsätter särskilda hälsovårdstjänster. Samtidigt förekommer det brist på arbetskraft inom vissa sektorer inom social- och hälsovården. Särskilt av den anledningen borde man med tanke på cancersjuka åstadkomma så effektiva, mänskliga

och ekonomiska vårdmetoder som möjligt.

En tredje fråga för att dryftas inom den nordiska arbetsgruppen borde vara vilka nya metoder som kan utvecklas för att förebygga cancer genom att minska tobaksrökning. De åtgärder som nu diskuteras inom ramen för EG har hos oss redan genomförts. Det är uppenbart att man borde fästa allt större uppmärksamhet på att t.ex. minska rökning bland ungdomar och kvinnor.

Herr president! När man följer EG-harmoniseringens mål inom tobaks- och alkoholpolitiken och utvecklar samarbetet inom EG- och EFTA-länderna måste man noggrant bedöma de fördelar som integrationsutvecklingen medför i förhållande till eventuella nackdelar t.ex. med tanke på förebyggande av cancer.

Ändringar i medlemslistan

Carl Bildt ersätts av Filip Fridolfsson och Marianne Samuelsson av Krister Skånberg.

Per Sævik har lämnat sessionen.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, företogs votering beträffande social- och miljöutskottets förslag att icke företa sig något mot Marianne Samuelssons förslag till rekommendation i enlighet med medlemsförslaget.

För utskottets förslag röstade:

John Alvheim, Hanne Andersen, Lennart Andersson, Dorte Bennedsen, Hugo Bergdahl, Gunnar Björk, Gustav Björkstrand, Kjell Borgen, Gro Harlem Brundtland, Atli P. Dam, Bjarne Mørk Eidem, Eíður Guðnason, Lahja Exner, Karl-Gunnar Fagerholm, Filip Fridolfsson, Ranveig Frøiland, Reinhold Furustrand, Lars P. Gammelgaard, Knud Glønborg, Flemming Hansen, Ivar Hansen, Elsi Hetemäki-Olander, Sinikka Hurskainen-Leppänen, Åsa Solberg Iversen, Olof Jansson, Anita Johansson, Ulla Johansson, Jón Kristjánsson, Riitta Järvisalo-Kanerva, Anker Jørgensen, Laila Kaland, Antero Kekkonen, Wiggo Komstedt, Urpo Lepänen, Tore A. Liltved, Anna-Kaarina Louvo, Grethe Lundblad, Johan C. Løken, Iris Mårtensson, Mats Nyby, Hans Nyhage, Ólafur G. Einarsson, Berit Oscarsson, Páll Pétursson, Oddrunn Pettersen, Kaj Poulsen, Kristen Poulsgaard, Mirja Ryyänen, Riitta

Saastamoinen, Lodve Solholm, Otto Steenholdt, Sten Svensson, Karin Söder, Peder Sønderby, Birthe Sörestedt, Eeva Turunen, Ernst Wroldsen, Marjatta Väänänen och Lena Öhrsvik.

För Marianne Samuelssons förslag till rekommendation röstade:

Claes Andersson, Margrete Auken, Paul Chaffey, Guðrún Agnarsdóttir, Lilli Gyldenkilde, Helga Haugen, Hjörleifur Guttormsson, Sakari Knuuttila, Anne Enger Lahnstein, Kjellbjørg Lunde, Lauri Metsämäki, Inger Stilling Pedersen, Tellervo Renko, Krister Skånberg och Anders Talleraas.

Elver Jonsson *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Marianne Jelved, Anneli Jäätteenmäki, Thea Knutzen, Preben Lange, Flemming Mikkelsen, Helge Adam Møller, Kimmo Sasi, Pål Atle Skjervengen, Per Sævik, Birte Weiss, Lars Werner och Þorsteinn Pálsson.

Utskottets förslag hade sålunda antagits med 59 röster mot 15. 1 medlem avstod från att rösta.

8

A 889/s: Medlemsförslag om EG-anpassning och arbetsmiljö

Social- och miljöutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet icke företar sig något i anledning av medlemsförslaget.

Marjatta Väänänen (social- och miljöutskottets talesman): Herr president! Förslagsställarna vill ha ett beslut av Nordiska rådet att en harmonisering till EG inte får innebära att de nordiska ländernas arbetsmiljökrav sänks, att cancernärkning försämras eller på annat sätt arbetsmiljön försämras samt att detta beslut skall skrivas in i arbetsmiljökonventionen. Det sistnämnda kan för det första inte beslutas av Nordiska rådet och skulle för det andra vara omöjligt att i efterhand föra in i konventionen, som nu är färdigbehandlad. Därmed inte sagt att inte utskottet tagit hänsyn till synpunkter liknande dem som finns i medlemsförslaget.

Vid behandlingen av ministerrådsförslaget om en konvention utgick utskottet uttryckligen från att det inte medförde några nationella försämringar av gällande arbetsmiljöregler eller förhindrade en utveckling av arbetsmiljön på det nationella planet.

Social- och miljöutskottet kritiserade ministerrådsförslaget för att man inte tagit hänsyn till vårt yrkande att i artikel 4 uttryckligen skulle anges att målsättningen skall vara sådan att så långt som möjligt anpassa de gemensamma nivåerna till vad som gäller i de länder som ställer de högsta kraven. Utskottet ansåg att denna principfråga hade betydelse både för de vidare diskussionerna om samarbetet med Europa och för det kommande arbetsmiljöarbetet. Det visade sig ej möjligt för ministerrådet att ändra texten, som var resultatet av ett omfattande förhandlingsarbete.

Utskottet har alltså inte ändrat sin principiella inställning och anser sig därmed också ha tagit ställning för det aktuella medlemsförslaget.

Mot bakgrund av vad jag nu anfört yrkar jag bifall till utskottets förslag att rådet inte företar sig något i anledning av medlemsförslaget.

Skånberg: Herr president! Jag yrkar att medlemsförslaget tillstyrks.

Social- och miljöutskottet har i sin skrivning bekräftat att det finns en oro, inte minst på fackligt håll, för att de nordiska länderna i framtiden skulle få svårare att hävda sina traditionellt högtstående arbetsmiljöpolitiska åtgärder med stränga säkerhetskrav på produkter som används i arbetsmiljön. Man har uttryckt farhågor för att en harmonisering skulle luckra upp dessa krav.

Som föregående talare framhöll har utskottet tidigare, i samband med ministerrådsförslaget om nordisk arbetsmiljökonvention, uttalat krav på en förstärkt skrivning. Det kravet avsågs då med förevändningen att förhandlingsarbetet var omfattande och att man inte kunde ändra skrivningen. Men detta är väl en bekräftelse på att det förekommer olika hållningar. Om ministerrådet hade ansett att det faktiskt är viktigt att inte sänka kraven, skulle man inte bara hänvisa till att en ändring var omöjlig med hänvisning till

förhandlingarna, utan då hade man anslutit sig till utskottets skrivning.

Jag tycker att det finns anledning att här vara tydlig i förhållande till ministerrådet, inte minst med hänsyn till tidigare erfarenheter ifrån i dag, då talare efter talare har värnat om de östeuropeiska staterna, medan ministerrådet har vidtagit ganska svaga åtgärder och samtidigt som statsministrarna har sagt att Ungern får vänta. Det finns alltså anledning för Nordiska rådet att vara kraftfullt i sitt agerande gentemot ministerrådet, och därför är mitt yrkande att medlemsförslaget skall tillstyrkas.

Lilli Gyldenkilde: Hr. præsident! Jeg skal i anledning af udvalgets indstilling til dette sige, at jeg desværre ikke var på mødet, hvor man slutbehandlede det – det kan man også se på underskrifterne – for havde jeg været det, havde jeg også afgivet en mindretalsindstilling. Det beklager jeg meget, men derfor går jeg herop nu og forklarer min stemmeafgivning, for jeg agter at støtte De Grønnes forslag og anbefaler, at vi alle gør det.

Det, der sker med denne indstilling, er, at udvalget faktisk siger til De Grønne, at man principielt er enige med dem. Det var netop baggrunden for, at vi, da vi vedtog arbejdsmiljøkonventionen, forsøgte at få en formulering ind, som var bedre end den, vi endte med at få.

Det er fortsat udvalgets opfattelse, og derfor mener jeg ikke, at udvalget skulle opgive så hurtigt og sige, at det ikke nytter at prøve én gang til. Jeg er af den mening, at man bør prøve, om man ikke kan få Ministerrådet til at sætte sig ned og forhandle om dette spørgsmål én gang til.

Udvalget var sidste år enig i, at man skulle prøve det, jeg anbefaler, nemlig forsøge igen, og jeg beklager, at jeg ikke har fået skrevet det ind i forslaget, men må gøre det på denne måde.

Jeg anbefaler altså, at man stemmer for dette forslag, og det vil sige imod udvalgets indstilling.

Glønborg: Hr. præsident! Det er blot en replik til fru Lilli Gyldenkildes indlæg, for her rører vi jo ved noget principielt om, hvor-

dan man forholder sig til meninger, og hvordan man forholder sig til en bestemt adfærd i anledning af, at man har disse meninger.

Hvis både dette og det foregående forslag havde drejet sig om at fremkomme med en udtalelse eller en mening, så er jeg i fuldkommen samme situation, som fru Lilli Gyldenkilde er nu, navnlig hvad angår det foregående spørgsmål. Meningen er jeg helt enig i, og det har udvalget jo også tilkendegivet. Man er netop enig i meningen, men adfærden, hvad Nordisk Råd skal foretage sig i en given situation, det er jo noget andet, for det er et spørgsmål om, hvordan og i hvilken rækkefølge man fremfører tingene. Hvis vi blev ved med at sende efterhilsner til Ministerrådet om det, vi mente, og det, vi plejede at mene, og sagde, at det, vi havde sagt før, det kunne vi også godt sige på en anden måde og få forstærket ved at sende en lille efterhilsen, så kunne vi jo blive ved.

Det, sagen drejer sig om her – altså udvalgets indstilling – er simpelt hen, at dette er sagt godt og tydeligt nok i forvejen, og så behøver vi ikke at sende efter og sige det én gang. Det kan vi selvfølgelig være uenige om, for nogle vil altid synes, at dette er en så fantastisk bedre måde at sige det på, end vi har gjort før.

Når fru Lilli Gyldenkilde nu kommer frem med den problematik, må jeg også lige gøre rede for min problematik i forhold til disse ting og sige: Man kan godt stemme for udvalgets indstilling uden dermed at være uenig i substansen i det, som de kære mennesker fra miljøpartiet her har ført frem.

Lilli Gyldenkilde: Hr. præsident! Jamen jeg synes, det er vigtigt at sige, at jeg jo ikke er uenig – det kunne alle også høre. Udvalget er ikke uenig i indholdet i dette, vi er kun uenige om, hvorvidt vi skal sende denne efterskrift, om jeg så må sige, og en ny opfordring til ministrene. Vi er indholdsmejsigt enige i, at dette bør ændres. Og dér er det så, jeg mener, at vi måske er for venlige ved ikke at prøve én gang til.

Jeg må indrømme – og formentlig sker det heller ikke – at kommer De Grønne med forslag til næste år, eller finder andre på det, og der stadig ikke er sket noget på området, så vil jeg formentlig sige, ligesom hr. Gløn-

borg i dag siger: Til næste år. Men denne gang synes jeg faktisk godt, vi kunne prøve én gang til, for det var jo tæt på, at ændringen kunne ske, og havde det ikke været for Danmarks indstilling til dette, havde vi fået ændret den formulering.

Ändring i medlemslistan

Eino Siuruainen har återtagit sin plats i rådet.

Lena Öhrsvik: Herr president! Jag måste vädja till Lilli Gyldenkilde att tänka litet på vad det är hon har yrkat bifall till. Förslaget innebär att Nordiska rådet skall besluta att de olika länderna inte får förändra sina miljölagstiftningar. Dessutom skall Nordiska rådet besluta att detta skall skrivas in i arbetsmiljökonventionen. Detta kan Nordiska rådet inte besluta. Nordiska rådet kan bara utfärda rekommendationer. Lilli Gyldenkilde, som normalt är en besinningsfull person, föreslår här att vi skall bryta mot alla regler. Nordiska rådet är inte något överstatligt organ utan kan bara utfärda rekommendationer. Men Lilli Gyldenkilde har yrkat bifall till detta förslag.

Lilli Gyldenkilde: Jeg takker mange gange for den pæne karakteristik. Jeg mener endda, den er rigtig, og derfor har jeg jo den holdning, jeg har til det her.

Jeg vil gerne med præsidentens tilladelse citere:

Det, det handler om, er, ”att Nordiska rådet beslutar, att en harmonisering till EG inte får innebära att nordiska länders arbetsmiljökrav sänks, att cancernärkning försämrars, eller att på annat sätt arbetsmiljö försämrars”.

Der er ikke tale om noget fremadrettet; der er tale om, at man ikke må gøre det værre end det, det er i dag. Det skal man jo lige huske.

Andet punkt er, at det skal skrives ind i Arbejds miljøkonventionen. Vi er enige i indholdet, Lena Öhrsvik, hele udvalget, og jeg mener, vi godt kan sætte denne efterskrift til ministrene, ikke mindst af hensyn til den danske minister, for det er jo ham, der står i vejen for, at vi kan komme videre her.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, företogs votering beträffande social- och miljöutskottets förslag att icke företa sig något mot Krister Skånbergs förslag till rekommendation i enlighet med medlemsförslaget.

För utskottets förslag röstade:

John Alvheim, Hanne Andersen, Lennart Andersson, Dorte Bennedsen, Hugo Bergdahl, Gunnar Björk, Gustav Björkstrand, Kjell Borgen, Gro Harlem Brundtland, Atli P. Dam, Bjarne Mørk Eidem, Eíður Guðnason, Lahja Exner, Karl-Gunnar Fagerholm, Filip Fridolfsson, Ranveig Frøiland, Reinhold Furustrand, Lars P. Gammelgaard, Knud Glønborg, Flemming Hansen, Ivar Hansen, Elsi Hetemäki-Olander, Åsa Solberg Iversen, Olof Jansson, Anita Johansson, Ulla Johansson, Jón Kristjánsson, Elver Jonsson, Riitta Järvisalo-Kanerva, Anker Jørgensen, Laila Kaland, Antero Kekkonen, Thea Knutzen, Sakari Knuuttila, Wiggo Komstedt, Urpo Leppänen, Tore A. Liltved, Anna-Kaarina Louvo, Grethe Lundblad, Johan C. Løken, Lauri Metsämäki, Iris Mårtensson, Helge Adam Møller, Mats Nyby, Hans Nyhage, Ólafur G. Einarsson, Berit Oscarsson, Páll Pétursson, Inger Stilling Pedersen, Oddrun Pettersen, Kaj Poulsen, Kristen Poulsgaard, Mirja Ryyänen, Riitta Saastamoinen, Kimmo Sasi, Eino Siuruainen, Lodve Solholm, Otto Steenholdt, Sten Svensson, Karin Söder, Peder Sønderby, Birthe Sörestedt, Anders Talleraas, Eeva Turunen, Ernst Wroldsen, Marjatta Väänänen, Þorsteinn Pálsson och Lena Öhrsvik.

För Krister Skånbergs förslag till rekommendation röstade:

Claes Andersson, Margrete Auken, Paul Chaffey, Guðrún Agnarsdóttir, Lilli Gyldenkilde, Helga Haugen, Hjörleifur Guttormsson, Sinikka Hurskainen-Leppänen, Anne Enger Lahnstein, Kjellbjørg Lunde och Krister Skånberg.

Frånvarande var:

Marianne Jelved, Anneli Jäätteenmäki, Preben Lange, Flemming Mikkelsen, Pål Atle Skjervengen, Per Sævik, Birte Weiss och Lars Werner.

Utskottets förslag hade sålunda antagits med 68 röster mot 11.

9

A 876/k: Medlemsförslag om ett europeisk-nordiskt försöksprojekt om kurs- och seminarieverksamhet som förberedelse för de nordiska länderna i samband med den europeiska integrationen

Kulturutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget fattar följande interna beslut:

Nordisk Råd vedtager en henstilling til rådspræsidiets om at tage kontakt til Europa-Parlamentets Præsidium med henblik på at undersøge mulighederne for i samarbejde med Europa-Parlamentet at søge iværksat et europæisk-nordisk forsøgsprojekt efter de retningslinjer, der er skitseret i medlemsforslag A 876/k om kursus- og seminarvirksomhed og under hensyntagen til de synspunkter, Kulturudvalget har anført.

Dam: Hr. præsident! Medlemsforslag A 876/k er et forslag om et nordisk-europæisk forsøgsprojekt om et oplysnings- og uddannelsesprogram med henblik på gensidig og tværgående belysning af mange af de problemer, der aktualiseres i forbindelse med indførelse af Det Indre Marked i 1992. Dette projekt er foreslået gennemført i samarbejde mellem Nordisk Råd og Europa-Parlamentet.

Forslaget har været sendt på remiss til Nordisk Råds Internationale Samarbejdskomité, som har udtalt sig positivt om initiativer, der har til formål at styrke kontakterne med Europa-Parlamentet og forbedre kundskabsniveauet for så vidt angår herunder hørende spørgsmål.

Efter Kulturudvalgets opfattelse vil det være hensigtsmæssigt, at parlamentarikerne i Nordisk Råd selv tager et initiativ, således som det henstilles i det foreliggende forslag.

Der er brug for analyser og teoretiske studier om det europæisk-nordiske samarbejde. Men der bør også gennemføres mere konkrete indsatser, hvis man fra Nordisk Råds side vil sikre sig indflydelse. Behovet i de nord-

ske lande for kendskab til EF-organisationens og enkeltlandenes retsregler, praksis, sædvaner og sagsbehandling står over for et tilsvarende behov i EF for kendskab til gældende nordiske regler, fremgangsmåder og almindelige synspunkter.

I den foreslåede oplysnings- og kursusvirksomhed vil nordboer sammen med deltagere fra det øvrige Europa få uddannelse i og lejlighed til at diskutere de vigtigste af de spørgsmål, der er aktuelle for problemstillingen "Norden i det grænseløse Europa". Det vil efter udvalgets opfattelse være et værdifuldt bidrag til at afhjælpe usikkerhed og give mulighed for fordybelse i mange af de områder, der bliver genstand for samarbejde, konkurrence og andre forbindelser, når Det Indre Marked bliver en realitet.

Nordisk Råd har på flere punkter kontakt med Europa-Parlamentet, og det forekommer derfor naturligt at foreslå aktiviteterne gennemført som et forsøgsprojekt i et samarbejde mellem disse to parlamentariske forsamlinger, som netop vil have den optimale samarbejdsudvikling for øje i deres respektive medlemslande.

Udvalget har lagt stor vægt på, at det foreslåede forsøgsprojekt vil sikre en dobbeltsidet belysning og orientering vedrørende de enkelte temaer. Det er netop gensidigheden i projektet og de dertil knyttede kontaktmuligheder, der efter Kulturudvalgets opfattelse adskiller den foreslåede kursus- og seminarvirksomhed fra mange informationstilbud.

Udvalget finder således, at det må være en naturlig opgave for Nordisk Råd at indlede et samarbejde med Europa-Parlamentet om det foreslåede forsøgsprojekt for hermed at markere de parlamentariske organers rolle i integrationsprocessen.

Idet jeg henviser til udvalgsbetænkningen, skal jeg derfor på udvalgets vegne henstille, at Nordisk Råd vedtager anmodningen til rådspræsidiets om at tage kontakt til Europa-Parlamentets Præsidium med henblik på at undersøge mulighederne for i samarbejde med Europa-Parlamentet at søge iværksat et europæisk-nordisk forsøgsprojekt efter de retningslinjer, der er skitseret i medlemsforslag A 876/k om kursus- og seminarvirksomhed og under hensyntagen til de synspunkter, Kulturudvalget har anført.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, företogs votering beträffande utskottets förslag till internt beslut.

För utskottets förslag till internt beslut röstade:

John Alvheim, Hanne Andersen, Lennart Andersson, Margrete Auker, Dorte Bennedsen, Hugo Bergdahl, Gunnar Björk, Gustav Björkstrand, Kjell Borgen, Gro Harlem Brundtland, Paul Chaffey, Atli P. Dam, Bjarne Mørk Eidem, Eidur Guðnason, Lahja Exner, Karl-Gunnar Fagerholm, Filip Fridolfsson, Ranveig Frøiland, Reinhold Furustrand, Lars P. Gammelgaard, Knud Glønborg, Guðrún Agnarsdóttir, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Ivar Hansen, Helga Haugen, Elsi Hetemäki-Olander, Hjörleifur Gutormsson, Sinikka Hurskainen-Leppänen, Åsa Solberg Iversen, Olof Jansson, Anita Johansson, Ulla Johansson, Jón Kristjánsson, Elver Jonsson, Anker Jørgensen, Laila Kalland, Antero Kekkonen, Thea Knutzen, Sakari Knuutila, Urpo Leppänen, Tore A. Liltved, Anna-Kaarina Louvo, Grethe Lundblad, Kjellbjørg Lunde, Johan C. Løken, Lauri Metsämäki, Iris Mårtensson, Helge Adam Møller, Hans Nyhage, Ólafur G. Einarsson, Berit Oscarsson, Páll Pétursson, Inger Stilling Pedersen, Oddrunn Pettersen, Kaj Poulsen, Mirja Rynänen, Riitta Saastamoinen, Kimmo Sasi, Eino Siuruainen, Lodve Solholm, Otto Steenholdt, Sten Svensson, Karin Söder, Peder Sønderby, Eeva Turunen, Ernst Wroldsen, Marjatta Väänänen, Porsteinn Pálsson och Lena Öhrsvik.

Mot utskottets förslag röstade: Kristen Poulsgaard.

Krister Skånberg *avstod från att rösta*.

Frånvarande var:

Claes Andersson, Marianne Jelved, Riitta Järvisalo-Kanerva, Anneli Jäätteenmäki, Wiggo Komstedt, Ann Eger Lahnstein, Preben Lange, Flemming Mikkelsen, Mats Nyby, Pål Atle Skjervengen, Per Sævik, Birthe Sörestedt, Anders Talleraas, Birte Weiss och Lars Werner.

Utskottets förslag hade sålunda antagits med 70 röster mot 1. 1 medlem avstod från att rösta.

10

A 880/k: Medlemsförslag om upprättande av nordiska informationskontor i Bryssel och Moskva

Kulturutskottets hade föreslagit, att Nordiska rådet icke företar sig något i anledning av medlemsförslaget.

Thea Knutzen (kulturutskottets talesman):
President! Forslag A 880/k tar sikte på å imøtekomme de økende krav til internasjonalisering. Det foreslås at Nordisk Ministerråd i nært samarbeid med Nordisk Råd og relevante institusjoner, spesielt Nordisk Investeringsbank, oppretter nordiske informasjonskontorer i Brussel og Moskva.

Kulturutvalget er enig med forslagsstillerne i at det nordiske samarbeidsmaskineri må øke sin beredskap for å møte internasjonaliseringstendenser i både øst og vest. Utvalget deler det syn at det er viktig å spre informasjon om det nordiske samarbeid og "den nordiske modell", ikke minst med vekt på den sosiale dimensjon i den vesteuropeiske integrasjonsprosess. Utvalget er videre enig i at det i tiden fremover også er viktig for Norden å bli informert om beslutningsprosessene i EF.

Utvalget slutter seg således fullt ut til både forslagsstillerne og Söder-komiteens oppfatning om betydningen av informasjon til og fra Nordisk Råd.

Når utvalget likevel konkluderer sin behandling med den innstilling at Nordisk Råd ikke foretar seg noe i anledning av forslaget, skyldes det at man ikke har tro på at det foreslåtte *middel* er hensiktsmessig.

Opprettelse av informasjonskontorer innebærer store investeringer og bundne driftsutgifter på faste geografiske steder. Flere av høringsinstansene peker på at de foreslåtte informasjonsoppgaver kan løses innenfor den eksisterende struktur. De nordiske ambassader samarbeider f. eks. nært i Brussel. Ambassadene arbeider generelt med slike informasjonsoppgaver, og arbeidet bør kunne styrkes ytterligere ved at Presidiesekretariatet forsyner ambassadene med slik informasjon. Utvalgets første innvending går altså ut på at fornuftig bruk av begrensede ressurser tilsier at man bruker det eksisterende nettverk. Dette argument er kommet frem

både i Söder-komiteens uttalelse och i uttalelsene fra utenriksministeriene.

De samme høringsinstanser og kulturutvalget har imidlertid også prinsipielle innvendinger mot at Nordisk Råd skulle etablere informasjonskontorer i Brussel og Moskva. Nordisk Råd har ikke tidligere etablert slike institusjoner utenfor Norden. Dette må ses i sammenheng med at samarbeidet har vært konsentrert mellom de nordiske land, mens utenrikspolitiske spørsmål ikke har vært behandlet i Nordisk Råd. Forskjeller i sikkerhetspolitisk status og tilknytning er en del av bakgrunnen for dette.

En etablering av egne informasjonskontorer i utlandet i Nordisk Råds regi vil derfor etter utvalgets syn kunne gi feilaktige signaler, i betraktning av forskjellene mellom de nordiske lands utenrikspolitiske orienteringer.

Jeg vil til slutt minne om at Nordisk Ministerråd i programmet Norden i Europa 1989 – 92 foreslår et informasjonsprosjekt som innebærer en forsterket innsats for å gjøre Norden og det nordiske samarbeid mer kjent i Vest-Europa. Utvalget ønsker i likhet med Söderkomiteen å understreke at denne informasjonsinnsats må omfatte hele Europa.

Jeg tillater meg med dette å anbefale utvalgets innstilling.

Metsämäki: Herr president! I väst framskrider integrationsprocessen och frågan om den "sociala dimensionen" i denna utveckling får en allt större betydelse. Den nordiska samhällsmodellen har mycket att ge: genom att marknadsföra våra erfarenheter, t.ex. passunionen, gemensamma arbetsmarknaden, socialskyddskonventionen och nyare resultat som arbetsmiljökonventionen, kan vi påverka den västeuropeiska debatten och beslutsprocessen och därigenom bevaka våra egna intressen.

I öst ökar intresset för såväl ekonomiskt som miljösamarbete med Norden. President Michail Gorbatjovs tal i Finlandia-huset och andra meningsyttringar i Sovjet tyder på att perestrojkan också är ideologiskt intresserad av den nordiska modellens erfarenheter. I Baltikum ser man på sina håll Nordiska rådet rent av som en möjlig förebild för de baltiska staternas framtida samarbete.

Vi håller en extra session om integrationsfrågor när vi understryker rådets och ministerrådets intresse av att följa med den europeiska integrationsutvecklingen. Om vi under samma session avskriver Ilkka-Christian Björklunds medlemsförslag om informationskontor i Bryssel och Moskva, är det inte ägnat att öka vår trovärdighet.

Informationskontor i Bryssel och Moskva skulle vara relativt billiga lösningar, som just sades här. Avlöningen av några få medarbetare och kostnaderna skulle kunna ställas i relation till informationskampanjer av typ Scandinavia Today i USA och Japan eller den nordiska turistkampanjen i Västtyskland. Det kunde mycket väl bli en lönsam investering.

Om och när informationskontoren upprättas bör det ske i samarbete med Nordiska ministerrådet. Kanske det rent av är logiskt att de blir regelrätta ministerrådsinstitutioner. Många skäl, icke minst finansiella, talar för att verksamheten skulle startas i ett nära samband med Nordiska investeringsbanken. NIB har betydande intressen att bevaka i både Bryssel och Moskva.

Herr president! På grund av ovan anförda föreslår jag att mötet vid denna extra session återremitterar frågan till kulturutskottet för en ny behandling till nästa session. Då kunde utskottet bättre än i detta förslag beakta den internationella utvecklingen.

Kekkonen: Herr president! Europa håller på att förändra sig i en takt och på ett sätt vilket man för ett par år sedan inte ens kunde ana. Europa som formades på Jalta håller på att vittra sönder.

Den sovjetiske presidenten generalsekretären Michail Gorbatjov uttryckte förändringen i Europa på ett intressant sätt i sitt tal den 26 oktober i Finlandia-huset i Helsingfors. "Nu när efterkrigsepoken har tagit slut ...", sade han.

Vi befinner oss mitt i denna förändring. Den förutsågs på sitt sätt av den finske riksdagsmannen Ilkka-Christian Björklund, som är väl känd i det nordiska samarbetet och som nyligen föreslog att vi skulle inrätta informationskontor i Bryssel och Moskva.

Arvoisa presidentti! Länsieurooppalainen integraatio yhtäältä ja itäeurooppalainen

muutosprosessi toisaalta edellyttävät tietoa niin Pohjoismaihin kuin Pohjoismaista. Sen vuoksi harkitsenkin viime päivien tapahtumien ja tämän istunnon keskusteluihin vedoten uuden jäsenehdotuksen tekemistä.

Björklunds förslag fick dock inte tillräckligt stöd. Efter allt detta som hänt efter förslaget mellan Atlanten och Uralbergen verkar det som om Björklunds förslag förkastades på alltför lösa grunder.

Förslaget om att inrätta informationskontor i Bryssel och Moskva kan motiveras på många sätt. En tungt vägande motivering är att just nu måste den nordiska samhällsmodellen hävda sig mitt i den allt mera accelererande integrationsprocessen både när det är fråga om idén om den nordiska välfärdsstaten och utvecklandet av den parlamentariska demokratin.

Man kan se saken också så att den nordiska modellen har tydlig efterfrågan, efterfrågan till att staka ut utvecklingen: både i den västeuropeiska integrationen och i de östeuropeiska omvälvningarna.

Jag kan tänka mig att kostnaderna för informationskontoren kan bli föremål för en kritisk debatt. Om dock Nordiska rådet, Nordiska ministerrådet och Nordiska investeringsbanken, alltså fem länder och en bank, tillsammans åtar sig uppgiften blir kostnaderna knappast oöverstigligen för någon av parterna. Dessutom har Investeringsbanken redan nu planer på åtgärder både i Sovjetunionen och överhuvudtaget i Östeuropa. Även mot denna bakgrund kan man motivera inrättandet av ett informationskontor i Moskva.

Kekkonens finskspråkiga del i svensk översättning: Herr president! Den västeuropeiska integrationen å ena sidan och den östeuropeiska förändringsprocessen å andra sidan förutsätter information både till de nordiska länderna och om de nordiska länderna. Därför överväger jag att själv väcka ett nytt medlemsförslag med tanke på vad som sagts och skett under de senaste dagarna och vid denna session.

Hjörleifur Guttormsson: Hr. præsident! Jeg finder ikke, at det, som kommer fra Kultur-

udvalget om dette forslag, hvor jeg er medforlagsstiller sammen med Ilkka-Christian Björklund, er velbegrunderet, og jeg synes, at man burde behandle denne sag på en helt anden måde.

Det var et godt forslag, da det blev stillet for ikke et år siden, det var vel i marts dette år, det blev fremsat, og det blev ændret og er blevet et mere aktuelt forslag på grund af det, som er sket i mellemtiden.

Jeg henviser til, hvad det står i remissudtalelserne fra forskellige sider, bl. a. fra Foreningerne Nordens Forbund, fra Nordisk Projektsportfond, fra Nordisk Investeringsbank og andre institutioner, som har behandlet forslaget. Det er erkendt af udenrigsministerne fra nogle af de nordiske lande, hvor man tager stilling imod forslaget, fordi ministerierne godt kan tænke sig at klare denne opgave med information om Nordisk Råd og de nordiske samfundsmodeller på andre måder i Moskva og Bruxelles.

Jeg henviser til den positive udtalelse, der kommer fra Finlands udenrigsministerium om forslaget, så det er ikke alle udenrigsministerier, der stiller sig negativt til det. Alle fremhæver, at en bedre informationsaktivitet i Moskva og Bruxelles er aktuel og nødvendig.

Med henvisning til dette, og med tak til dem, der har talt og givet støtte til forslaget, beder jeg om votering om medlemsforslaget oprindelige formulering, og jeg håber, at det forslag får en god støtte her i Nordisk Råd.

Thea Knutzen: Hr. president! Jeg vil gjerne få lov å komme med en korrigering til siste taler fordi det også er en annen høringsinstans som har uttalt seg mot dette forslaget, og med omtrent samme begrunnelse som Kulturutvalget.

Det dreier seg om Nordisk Råds internasjonale samarbeidskomite som har sagt – med de samme grunner – at de mener at dette ikke er et aktuelt forslag.

Hjörleifur Guttormsson: Hr. præsident! Jeg vil gerne sige til Thea Knutzen, at det er jo tydeligt, at Den Internationale Samarbejdskomité ikke var enig om sagen, da den behandlede den. Jeg tvivler på, at vi vil få en

udtalelse fra komiteen i dag som den, der faldt den dag, den blev behandlet. Jeg henviser også til, hvad der er fremkommet under diskussionen i dette plenum i dag om Norden og Europa, og den kritik, som er fremkommet fra mange talere her angående den svage udtalelse fra præsidiets side angående reaktionen, forslagene, fra Øst, fra Gorbatsjovs taler. Det havde en vis tilknytning til denne diskussion.

Thea Knutzen: Hr. president! Jeg vil, bare for å klargjøre saken fullstendig, gjøre oppmerksom på at i Kulturutskottets redegjørelse for forslaget, er uttalelsen fra Nordisk Råds internasjonale samarbeidskomité rubrisert under de uttalelser som går imot medlemsforslaget. Det står der under dette punkt: "Komiteen vil derfor ikke foreslå, at tanken om et informationskontor bliver virkeliggjort."

Margrete Auken: Hr. præsident! Også jeg vil anbefale meget, at man ikke afviser dette forslag. Jeg kan fortælle om det, at vi faktisk drøftede det i præsidiet for et år siden. Vi havde det oppe – da var jeg medlem af præsidiet – og jeg erindrer, at vi bragte det op i vores fælles møde med de nordiske samarbejdsministre, og at der allerede på det tidspunkt også fra Ministerrådets side var, skal vi sige en rimelig sans for, at man kunne have brug for at have sine lytteposter og informationssteder, i dette tilfælde var det først og fremmest i forhold til Bruxelles. Udviklingen har vist, at man også har brug for at have det i Moskva.

Det ville være at gøre en lille smule nar ad os selv, hvis vi, hver eneste gang vi skulle hen, hvor vi kunne gøre noget aktivt, forskrækket holdt os tilbage.

Jeg synes, det er værd at lægge mærke til, hvordan de forskellige landes udenrigsministerier har begrundet sig. Norge har sagt nej, fordi de jo helt tydeligt, som det også er fremgået i dag, ikke mener, at Nordisk Råd skal interessere sig for, hvad der foregår uden for Norden. Sverige har sagt nej, fordi det klarer svenskerne selv. Danmark og Finland har sagt nej, fordi det koster penge.

Det behøver ikke at blive så forfærdelig

dyrt, og jeg mener, at vi på baggrund af den debat, vi har haft i løbet af dagen, hvor det er blevet klart, at det ikke var præsidiets hensigt at forhindre en nordisk parlamentarisk indsats på baggrund af Nordisk Råds arbejde – det mener jeg er blevet klart – skulle give støtte til dette forslag, så det kan komme videre.

Jeg vil altså meget anbefale, at man stemmer nej til udvalgets indstilling ved at stemme ja til Ilkka-Christian Björklunds og Hjörleifur Guttormssons forslag.

Thea Knutzen: Hr. president! Jeg er lei for å bruke tid for kanskje begynner forsamlingen å bli sulten, men jeg synes at Margrete Aukens fremstilling her er så fjern fra virkeligheten at den trenger korrigerings.

Hovedbegrunnelsen både i utvalget og i høringsinstansene for ikke å gå inn for disse kontorene, er nettopp at man har en struktur for slik informasjon, både for å motta slik informasjon og for å gi det.

Det er nevnt spesielt at de nordiske ambassader i Brussel har et meget nært samarbeid når det gjelder forholdet til Europa, og det er det som er hovedbegrunnelsen bl. a. fra det norske utenriksministeriet.

Margrete Auken: Hr. præsident! Norge og især Sverige har meget store ambassader i Bruxelles – jeg tror de største de har overheadet – men det er ikke det samme som at det, der informeres om, og det, der informeres tilbage om, foregår som nordiske strukturer. Det foregår i allerhøjeste grad som bilaterale foretagender.

Hvis vi, hver eneste gang vi kom til et initiativ, sagde: Dette her laver vi jo i forvejen hver for sig, så vil vi altid kunne gøre det, altid! De er intet initiativ i Nordisk Råd – eller så at sige intet – der ikke også foregår nationalt.

Det særlige ved Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd er det nordiske samarbejde som en fælles regional indsats. Det er faktisk det, vi har drøftet de sidste adskillige år i Nordisk Råd som hovedpunktet. Derfor er det ikke tilstrækkeligt at henvise til, at vi har vores nationale indsats. Det virker simpelt hen ikke som en samnordisk informationsindsats, hverken den ene eller den anden vej.

Dorte Bennedsen: Hr. præsident! Jeg havde oprindeligt ikke fundet det var nødvendigt, at også jeg tog ordet i denne sag, men efter at have hørt ikke det sidste, men jeg tror det forrige indlæg fra udvalgets talsmand, Thea Knutzen, synes jeg alligevel, det er nødvendigt at gå herop. Der var tale om, hvad jeg godt vil kalde misinformation af denne forsamling, idet det blev sagt, at Nordisk Råds internationale samarbejdskomité tog afstand fra forslaget. Det blev formuleret således, at det var hele forslaget.

Det, der står om Nordisk Råds internationale samarbejdskomité's udtalelse, er, at man ikke vil foreslå, at tanken om et informationskontor i Bruxelles bliver virkeliggjort, hvorimod det om informationskontoret i Moskva hedder, at man ikke i sine betænkninger tager stilling til et eventuelt informationskontor i Moskva, men tilføjer, at komiteen i sin slutrapport specielt har lagt vægt på, at perspektivet må være hele Europa og ikke kun EF- og EFTA-landene.

Hvis man overhovedet skal lægge farve i dette, så kan det i hvert fald ikke blive en negativ farve. Heri siges jo indirekte, at det er vigtigt, at også dette arbejde gøres over for Østeuropa.

Jeg vil derfor gerne anbefale denne forsamling – og jeg kan gøre det på vegne af de danske socialdemokrater – at man stemmer imod Kulturudvalgets indstilling.

Thea Knutzen: Hr. President! Jeg tror jeg vil overlade til denne forsamling å avgjøre om dette dreier seg om desinformasjon.

Den taler som hadde ordet før meg, sa at det ikke var enstemmighet i Nordisk Råds internasjonale samarbejdskomite, så jeg fant det ikke nødvendig å ta det opp. Men det er et faktum at komiteen ikke foreslo at tanken om et informasjonskontor skulle bli virkeliggjort. Dette med at man også legger vekt på at perspektivet må gjelde hele Europa når man skal informere, og ikke bare EF og EFTA, nevnte jeg i mitt første innlegg. Det understrekes av samarbejdskomiteen, og det understrekes også av utvalget.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, företogs votering beträffande utskottets förslag att inte företa sig något mot Hjärleifur Gut-

tormssons förslag till rekommendation i enlighet med medlemsförslaget.

För utskottets förslag röstade:

John Alvhelm, Lennart Andersson, Hugo Bergdahl, Gunnar Björk, Kjell Borgen, Atli P. Dam, Bjarne Mørk Eidem, Eidiur Guðnason, Lahja Exner, Karl-Gunnar Fagerholm, Filip Fridolfsson, Ranveig Frøiland, Lars P. Gammelgaard, Knud Glønborg, Flemming Hansen, Ivar Hansen, Helga Haugen, Elsi Hetemäki-Olander, Åsa Solberg Iversen, Anita Johansson, Ulla Johansson, Jón Kristjánsson, Laila Kaland, Thea Knutzen, Wiggo Komstedt, Urpo Leppänen, Tore A. Liltved, Anna-Kaarina Louvo, Grethe Lundblad, Johan C. Løken, Iris Mårtensson, Helge Adam Møller, Hans Nyhage, Ólafur G. Einarsson, Berit Oscarsson, Páll Pétursson, Inger Stilling Pedersen, Oddrunn Pettersen, Kristen Poulsgaard, Mirja Ryyänen, Riitta Saastamoinen, Kimmo Sasi, Eino Siuruainen, Lodve Solholm, Otto Steenholdt, Sten Svensson, Karin Söder, Peder Sønderby, Birthe Sörestedt, Eeva Turunen, Ernst Wroldsen, Marjatta Väänänen, Þorsteinn Pálsson och Lena Öhrsvik.

Mot utskottets förslag röstade:

Hanne Andersen, Claes Andersson, Margrete Auken, Dorte Bennedsen, Paul Chafey, Reinhold Furustrand, Guðrún Agnarsdóttir, Lilli Gyldenkilde, Hjärleifur Gutormsson, Sinikka Hurskainen-Leppänen, Olof Jansson, Riitta Järvisalo-Kanerva, Anker Jørgensen, Antero Kekkonen, Sakari Knuuttila, Preben Lange, Kjellbjørg Lunde, Lauri Metsämäki, Mats Nyby, Kaj Poulsen och Krister Skånberg.

Gustav Björkstrand *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Gro Harlem Brundtland, Marianne Jelved, Elver Jonsson, Anneli Jäätteenmäki, Anne Enger Lahnstein, Flemming Mikkelsen, Pål Atle Skjervengen, Per Sævik, Anders Talleraas, Birte Weiss och Lars Werner.

Utskottets förslag hade sålunda antagits med 54 röster mot 21. 1 medlem avstod från att rösta.

11

A 872/k: Medlemsförslag om åtgärder för Nordplus-programmets genomförande

Kulturutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget antar följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd

om snarest at vedtage foranstaltninger, der kan fremme Nordplus-programmets gennemførelse ved

1. at arbejde for etablering af introduktionskurser i værtslandets sprog,

2. at arbejde for, at der gennemføres en liberalisering af reglerne for examensgyldighed i Norden og for etablering af en egnet praksis herfor,

3. at arbejde for, at stipendierne får en sådan størrelse, at de dækker meromkostninger i et andet nordisk land, og at stipendiaterne i studiesocial sammenhæng ligestilles med landets egne studenter,

4. at arbejde for, at Nordplus-stipendiet også omfatter en studenterbolig,

5. at arbejde for, at informationen til de studerende om Nordplus og dets muligheder intensiveres,

6. at afsætte midler af et sådant omfang, at ambitionsniveauet i Nordplus-programmet kan opretholdes,

7. at arbejde for, at der gives mulighed for individuelle ansøgninger om Nordplus-stipendier uanset den pågældende uddannelsesinstitutions interesse i at deltage samt

8. at sikre, at udveksling af studenter og lærere mellem Danmark, Færøerne og Grønland kan finde sted inden for Nordplus-programmet.

Mirja Rynnänen (kulturutskottets talesman): Herr president! Begreppet NORDPLUS betyder Nordiskt program för utbyte av lärare och studerande vid universitet och högskolor. Detta innebär självfallet att det är fråga om ett viktigt projekt som längre fram i tiden kommer att få en ytterst stor betydelse för de nordiska ländernas konkurrenskraft jämfört med t. ex. EG-länderna.

NORDPLUS är som bäst inne i en 5-årig försöksperiod som började i år och fortsätter till 1993. Innan projektet ens startade var utskottet i flera sammanhang involverad i olika problem som hade anknytning till

NORDPLUS-projektets genomförande. Detta medlemsförslag ger återigen uttryck för ett sådant problem – i det här fallet måste man väl säga en mängd problem.

Utskottet har diskuterat problem som hör ihop med den praktiska utbytesverksamheten, dess planering samt de sociala frågorna som hör ihop med flyttandet från ett land till ett annat. Problemskalan återspeglas i slutklämnen till betänkandet.

Kulturutskottet anser att det är en viktig uppgift att få NORDPLUS-programmet att fungera redan under försöksperioden. Utskottet anser det även vara viktigt, att alla lärare och studerande erbjuds en möjlighet att studera i ett annat nordiskt land, men de praktiska problemen – däribland de sociala – får inte vara oöverkomliga. Mot denna bakgrund ser kulturutskottet gärna att ministerrådet redan under pågående försöksperiod – vid lämplig tidpunkt – skulle utföra en evaluering av NORDPLUS-programmet.

Glädjande är också det, ett en utvidgning av NORDPLUS-programmet ingår i ministerrådets arbetsprogram "Norden i Europa 1989–1992". Här framgår det att ministerrådet strävar till att inom utbildningsområdet möjliggöra EG och EFTA-ländernas deltagande i ERASMUS-programmet. Detta anses inom utskottet vara viktigt.

Utskottet vill också stöda de synpunkter som framförs i Söder-kommitténs slutbetänkande där man rekommenderar en högre ambitionsnivå för NORDPLUS samt att man vidtar åtgärder för att säkra deltagandet i ERASMUS-projektet då det bara blir möjligt. Vi är glada över att ekonomiska utskottet har samma mål och prioritering gällande NORDPLUS.

Herr president! Jag yrkar bifall till utskottets betänkande.

Bergdahl: Herr president! Ibland kan uppgiften för en politiker vara angenäm, och min uppgift just nu känns angenäm. Jag vill ge kulturutskottet ett stort fång blommor, i detta fall ett stort fång blåklint. Jag vill därmed tacka det beredande kulturutskottet för en snabb, välvillig och resultatriktad behandling av medlemsförslaget om åtgärder för NORDPLUS-programmets genomförande. Jag och mina partikamrater från folkpartiet,

som har undertecknat detta medlemsförslag, är fast övertygade om att NORDPLUS-programmet kommer att bidra till en ökad förståelse och ett ökat samarbete mellan de nordiska ländernas olika utbildningsinstitutioner. Genom utskottsförslaget undanröjs de många praktiska problem som just nu hindrar utbytet mellan medlemsländerna.

Kulturutskottet har inte bara tillmötesgått förslagsställarnas krav utan har även förstärkt NORDPLUS-målet med ytterligare konkreta och helt välmotiverade förslag.

Herr president! Nu återstår att också framföra den synpunkten och förhoppningen att ministerrådet, efter ett positivt beslut här i Nordiska rådet, utan dröjsmål och utan att fastna i byråkratiska hinder vidtar de åtgärder som föreslås i kulturutskottets betänkande.

Avslutningsvis, herr president, yrkar jag bifall till kulturutskottets betänkande i dess helhet.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, företogs votering beträffande utskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade:

John Alvheim, Hanne Andersen, Claes Andersson, Lennart Andersson, Dorte Bennedsen, Hugo Bergdahl, Gunnar Björk, Gustav Björkstrand, Kjell Borgen, Paul Chaffey, Atli P. Dam, Bjarne Mørk Eidem, Eiður Guðnason, Karl-Gunnar Fagerholm, Filip Fridolfsson, Ranveig Frøiland, Reinhold Furustrand, Lars P. Gammelgaard, Knud Glønborg, Guðrún Agnarsdóttir, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Ivar Hansen, Helga Haugen, Elsi Hetemäki-Olander, Hjörleifur Gutormsson, Sinikka Hurskainen-Leppänen, Åsa Solberg Iversen, Olof Jansson, Anita Johansson, Ulla Johansson, Jón Kristjánsson, Elver Jonsson, Anker Jørgensen, Laila Kaland, Wiggo Komstedt, Preben Lange, Urpo Leppänen, Tore A. Liltved, Anna-Kaarina Louvo, Grethe Lundblad, Kjellbjørg Lunde, Johan C. Løken, Lauri Metsämäki, Iris Mårtensson, Helge Adam Møller, Mats Nyby, Hans Nyhage, Ólafur G. Einarsson, Berit Oscarsson, Páll Pétursson, Inger Stilling Pedersen, Oddrunn Pettersen, Kaj Poulsen, Mirja Ryyänen, Riitta Saastamoinen, Kimmo Sasi, Eino Siuruainen, Krister Skånberg,

Lodve Solholm, Otto Steenholdt, Sten Svensson, Karin Söder, Birthe Sörestedt, Eeva Turunen, Ernst Wroldsen, Marjatta Väänänen, Þorsteinn Pálsson och Lena Öhrsvik.

Mot rekommendationen röstade Kristen Poulsgaard.

Peder Sønderby avstod från att rösta.

Frånvarande var:

Margrete Auken, Gro Harlem Brundtland, Lahja Exner, Marianne Jelved, Riitta Järvisalo-Kanerva, Anneli Jäätteenmäki, Antero Kekkonen, Thea Knutzen, Sakari Knuuttila, Anne Enger Lahnstein, Flemming Mikkelsen, Pål Atle Skjervengen, Per Sævik, Anders Talleraas, Birte Weiss och Lars Werner.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 69 röster mot 1. 1 medlem avstod från att rösta.

12

B 98/b: Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för 1990

Budget- och kontrollutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet med anledning av ministerrådsförslaget antar följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

– att i budgeten för 1990 specificera hur stor del av de olika sektorernas budgetar som kommer att tas i anspråk för genomförandet av arbetsprogrammet Norden i Europa 1989–1992,

– att ta ansvar för att fullfölja de ekonomiska åtagandena i nu gällande kulturhandlingsplan,

– att omvärdera sin syn på trafiksäkerhetsområdet samt att ge Nordiska trafiksäkerhetsrådet i uppdrag att under 1990 utarbeta ett arbetsprogram för trafiksäkerhetsområdet,

– att i övrigt beakta budget- och kontrollutskottets framförda synpunkter och förslag.

Komstedt (budget- och kontrollutskottets talesman): Herr president! Nordiska rådets budget, som är grunden för hela verksamhe-

ten, borde kanske debatteras vid ett annat tillfälle än vid denna timme efter en lång dags arbete.

Nordiska ministerrådet har överlämnat förslag till budget för 1990 till Nordiska rådet. Budget- och kontrollutskottet har behandlat budgetförslaget vid två möten under hösten. Utskottets synpunkter framgår av betänkande över budgetförslaget, varför jag nu bara pekar på en del punkter som utskottet anser vara särskilt angelägna.

Först något om tidsplanen för budgetarbetet. Den budgetprocedur som nu gäller har utarbetats i samråd mellan rådet och ministerrådet. Ett av syftena med denna budgetprocedur var att bereda Nordiska rådet tillräckligt med tid att behandla budgetförslaget.

Enligt budgetproceduren skall ministerrådets budgetförslag överlämnas till rådet i mitten av september. Både budget- och kontrollutskottet samt flera fackutskott har anpassat sitt arbete efter denna tidtabell och lagt in möten i slutet av september för att då kunna ha en första behandling av budgetförslaget. Under de två senaste åren har budgetförslaget emellertid inte kommit till rådet förrän i slutet av september. Detta har inneburit att utskottsmedlemmarna inte fått tillgång till budgetförslaget förrän de kommit till sammanträdet. Jag vill påpeka att rådets möjligheter att föra seriösa prioriteringsdiskussioner försämras avsevärt genom denna försening av budgetförslaget. Om ministerrådet verkligen menar allvar med sitt uttalande, att man skall beakta rådets synpunkter vid det slutliga fastställandet av budgeten, bör ministerrådet visa detta genom att hålla överenskomna tidsplaner.

Enligt vad budget- och kontrollutskottet erfarit har samarbetsministrarna fattat beslut om vissa revideringar av budgetproceduren.

Tidsplanen för den reviderade budgetproceduren kommer tydligen att diskuteras vid möte mellan samarbetsministrarna och presidiet i december i år. Utskottet förutsätter att parterna då kommer överens om att ministerrådets budgetförslag skall överlämnas till rådet så tidigt som möjligt, dock senast den 1 september året före budgetåret.

Efter denna inledning om budgetproceduren vill jag övergå till innehållet i budgetförslaget.

Ministerrådets budgetförslag för 1990 består av två delar:

dels samarbetsministrarnas ordinarie budget, som föreslås få en omslutning på 595,8 miljoner danska kronor dvs. en ökning från 1989 till 1990 med 17,4 miljoner danska kronor, motsvarande 3%

dels budgeten för den ekonomiska handlingsplanen, som beräknas till 76,1 miljoner danska kronor; ökningen blir här 12,5 miljoner danska kronor från 1989 till 1990.

Orsaken till uppdelningen är att den ekonomiska handlingsplanen är en temporär plan, till vilken medel beviljats av finansministrarna. Enligt utskottets mening indikerar detta att medlen för den ekonomiska handlingsplanen inte kommer att införlivas med de ordinarie budgetmedlen när handlingsplanen upphör 1993.

Utskottet ser inget negativt i tidsbegränsade nordiska handlingsplaner. Tvärtom kan det öka både flexibiliteten och effektiviteten i medelsanvändningen, om man kan satsa relativt stora belopp under en femårsperiod på ett par särskilt prioriterade områden. En sådan kraftig uppbackning av ett samarbetsområde under några år kan ge samordningseffekter och bidra till att höja den nordiska kompetensnivån samt lägga grunden för ett mer långsiktigt nordiskt samarbete t. ex. på forsknings- eller industrisidan. Som exempel på detta vill jag här nämna den nordiska datahandlingsplanen, som under femårsperioden 1985–1989 tillförts ca 150 miljoner danska kronor. De medel som frigjorts genom att datahandlingsplanen upphört, ca 42 miljoner danska kronor, återgår 1990 till den ordinarie budgeten och kan nu användas för att på motsvarande sätt bygga upp ett samarbete inom andra viktiga områden t. ex. kultur, miljö och bioteknologi.

Mot bakgrund av vad som tidigare sagts om den ekonomiska handlingsplanen känner budget- och kontrollutskottet en viss oro för att ministerrådet kan komma att ändra policy när det gäller medel som frigjorts när en handlingsplan upphör. Om dessa medel återförs till de nationella budgeterna, kommer den nordiska budgeten att på sikt bli betydligt urholkad. Utskottet menar att detta inte får ske.

Budget- och kontrollutskottet kan med viss tillfredsställelse konstatera att ministerrådets

prioriteringar i stort sammanfaller med rådets prioriteringar. Det gäller framför allt kulturhandlingsplanen, miljöområdet och Europasamarbetet.

När det gäller kulturområdet är utskottet positivt till den föreslagna ökningen på 20,2 miljoner danska kronor, dvs. en real ökning med 11,6% från 1989 till 1990. Det är en bit på väg att förverkliga ministerrådets åtaganden i nu gällande kulturhandlingsplan. Utskottet ställer sig emellertid frågande till att ministerrådet inte vill ta på sig ansvaret att fullfölja de ekonomiska åtagandena enligt kulturhandlingsplanen. Utskottet menar att det inom ministerrådet bör finnas en långsiktig planering av verksamheten som medger en beredskap för att fullfölja de ekonomiska åtagandena som fastställandet av en flerårig handlingsplan innebär.

Utskottet är också positivt till satsningarna på miljöområdet. Utskottet räknar med att miljöområdet kommer att vara ett av de viktigaste satsningsområdena under de närmaste åren, ett område där nordiskt samarbete kan få internationell betydelse.

Ett annat område som utskottet prioriterat högt är trafiksäkerhet. Utskottet menar att även detta är ett område som lämpar sig synnerligen väl för nordiskt samarbete. Ökad trafiksäkerhet kan snabbt ge stora samhälls-ekonomiska vinster. Utskottet vill därför uppmana ministerrådet att upp-prioritera trafiksäkerhetsområdet och att medverka till att ett seriöst trafiksäkerhetsprogram kan utarbetas under 1990.

Efter den första delen av dagens session är det väl ingen som tvivlar på att Europasamarbetet är högt prioriterat av både rådet och ministerrådet. I budgetförslaget avspeglas ministerrådets intresse genom att 75 miljoner danska kronor av budgeten för 1990 skall användas för att genomföra arbetsprogrammet Norden i Europa 1989–1992. Utskottet har ingenting att invända mot detta, tvärtom. Utskottet efterlyser emellertid i budgetförslaget en detaljerad kostnadsplan, av vilken man kan utläsa ungefärlig kostnad för vart och ett av de 82 förslagen i arbetsprogrammet samt hur stor del av totalbeloppet som kommer att belasta de olika sektorerna. Utskottet förutsätter att ministerrådet presenterar den begärda kostnadsplanen i den slutliga budgeten för 1990.

Budget- och kontrollutskottet har ett flertal gånger framhållit att budgetförslaget bör vara överskådligt och väl strukturerat. Som utskottet framhållit i sitt betänkande finns det fortfarande brister och inkonsekvenser i budgetförslaget.

Herr president! På budget- och kontrollutskottets vägnar vill jag till slut uttala en förhoppning om att ministerrådet kommer att ta hänsyn till rådets synpunkter när beslutet om budgeten för 1990 fattas.

Nordisk samarbetsminister **Július Sólnes**: Hr. præsident! Jeg noterer med tilfredshed, at Budget- og Kontroludvalgets og Ministerrådets prioriteringer inden for det nordiske budget for 1989 i alt væsentligt er sammenfallende.

Arbejdsprogrammet "Norden i Europa" bliver således placeret i forgrunden for samarbejdsbestræbelserne i det kommende arbejdsår.

Jeg vil gerne nævne, at Ministerrådet nøje vil gennemgå Rådets syn på Den Internationale Komité's forslag, når fremskridts- eller forsknings- og arbejdsprogrammets gennemførelse skal udarbejdes.

På trafiksikkerhedsområdet er Ministerrådet parat til at øge bevillingen i overensstemmelse med Embedsmandskomiteens forslag. Bevillingsforøgelsen vil blive taget af Ministerrådets reserver. Der er i øvrigt afsat et større beløb på ministerrådsreserven, end der har været i 1989. Det skyldes især ønsket om at kunne finansiere aktiviteter, som måtte vise sig påkrævet som et led i gennemførelsen af nye initiativer i forbindelse med arbejdsplanen "Norden i Europa".

Ministerrådet kan på flere punkter tilslutte sig de synspunkter og forslag, som udvalget har fremført vedrørende budgetforslaget. Det er også vort håb, at den nye budgetprocedure, som anvendes første gang ved udarbejdelsen af budgetforslaget for 1991, vil give Rådet bedre muligheder for en mere dybtgående diskussion med Ministerrådet om budgettets reelle indhold. Rådet vil således få budgetforslaget tidligere end før.

Generalsekretærens forslag vil blive oversendt til præsidiasekretariatet allerede i april. Ministerrådets forslag vil sandsynligvis foreligge inden udgangen af august og vil blive oversendt til Nordisk Råd.

For så vidt angår budgettets opstilling og præsentation er Ministerrådet rede til at acceptere udvalgets forslag. Vi vil således i budgetforslaget for 1991 gøre det klart, hvilke midler der er bundet til de enkelte institutioner og de enkelte projekter. Det vil også for enkelte virksomhedsområder komme til at fremgå, hvilke midler der kommer fra den økonomiske handlingsplan.

For så vidt angår kultursektoren, er det naturligvis inkonsekvent, at allerede vedtagne eller planlagte aktiviteter opføres under afsnittet dispositionsmidler. Det vil vi drøfte med vore kolleger i Kulturministerrådet med henblik på en ændret posteringspraksis.

På ét centralt punkt kan vi imidlertid ikke imødekomme udvalgets ønske. Det er rigtigt, at vi for fremtiden har valgt at bebude eventuelle totalrammer og sektorrammer i C 2-dokumentet i stedet for som hidtil i budgetforslaget, men jeg må understrege "eventuelle", for som vi tidligere har meddelt udvalget, er Ministerrådet ikke beredt til i det kommende C 2-dokument at give forhåndsløfter om en faktisk realvækst i budgettet. Det er Ministerrådets opfattelse, at det forbedrende budgetarbejde bør tage sit udgangspunkt på et niveau, som senere vil give de politisk ansvarlige for budgettet mulighed for at sætte ressourcer ind på særligt prioriterede områder.

Stedfortræderkomiteen og Ministerrådssekretariatet har i denne forbindelse indledt et arbejde med at analysere de langsigtede budgetmæssige konsekvenser af planlagte og allerede truffne beslutninger. Dette materiale bør i kombination med de systematiske evalueringer af de nordiske institutioner give et bedre grundlag for revideringer og omprioriteringer inden for det nordiske budget med det formål at simplificere anvendelsen af de nordiske skatteyderes penge.

Ministerrådet regner med, at man allerede i budgetforslaget for 1991 kan dokumentere resultaterne af dette arbejde.

Komstedt: Herr president! Jeg kan bara beklaga ministerrådets negativa inställning. Det som vi efterlyste i vårt förslag skulle ge betydligt bättre möjligheter för Nordiska rådet att planera och genomföra långsiktiga projekt. Vi har sett att projekt, för vilka man

inte vetat om det funnits pengar att tillgå för nästkommande år, inte alltid blivit föremål för den mest seriösa behandlingen. Därför tycker vi att det vore rimligt att man hade denna möjlighet med mera långsiktig planering. Det skulle stärka Nordiska rådets möjligheter att klara budgetanslaget på längre sikt.

Minister Júlíus Sólnes: Hr. præsident! Jeg tror ikke, at Ministerrådets synspunkt på budgetforslaget skal opfattes som negativt. Vi er gået væk fra en automatisk realvækst i budgettet. Det er jo hovedpunktet i vores beslutning. Og jeg tror, vi alle kan være enige om, at det er en langt mere fornuftig fremgangsmåde fra år til år at vurdere de forskellige aktiviteter, der er i gang, og lægge budgettet efter vores vurderinger.

Jeg ville ønske, at jeg kunne få indført den samme procedure vedrørende finanslovgivningen i Island.

Elver Jonsson: Herr president! I det utlå-tande som vi nu behandlar intar budget- och kontrollutskottet inledningsvis en mycket kritisk hållning till ministerrådets hantering av budgetfrågorna. Utskottets ordförande påminde nyss om svårigheten att realbehandla dessa frågor. Nu säger samordningsminister Sólnes att man trots allt vill ha en djupgående diskussion, och det är bra. Det är just sådana reala förutsättningar som budget- och kontrollutskottet och vi från specialutskott har efterlyst.

Jag övergår till några egna kommentarer. Budget- och kontrollutskottet konstaterar i handlingsplanen "Ett starkare Norden":

"En väl fungerande nordisk transportmarknad är, med hänsyn till den omfattande handeln mellan de nordiska länderna, av strategisk betydelse för industrins konkurrenskraft och den fortsatta välförhållanden i Norden."

Detta är stora ord, som man skulle kunna tänka sig bli återspeglade i det budgetförslag som nu behandlas. Så är det tyvärr inte. På den allmänna budgeten föreslår ministerrådet inom kommunikationsutskottets område 3,7 miljarder DKK till transportsektorn, 3,8 miljarder DKK till trafiksäkerhetssektorn och

1,9 miljoner DKK till turism. Tillsammans utgör dessa belopp endast 1,4 % av den totala budgeten.

Kommunikationsutskottet har ändå beslutat tillstyrka ämbetsmannakommittéernas förslag och yrkar att ytterligare 500 000 DKK som fattas finansieras från ministerrådets reserv. Utskottet anser det viktigt att detta belopp beviljas och betonar betydelsen av att verksamheten inom kommunikationssektorn inte hindras i onödan.

Medelstilldelningen till handlingsplanen för datateknologin upphör nu i slutet av år 1989, vilket också har kommenterats av utskottets ordförande. Ca 40 miljoner DKK frigörs då för omDispositionering till andra samsarbetsaktiviteter.

I detta sammanhang vill jag erinra om utskottets tidigare uttalande att dessa pengar skall avsättas till ändamål som är datarelaterade. Utskottet har sagt att i så fall borde handikapp- och utbildningsområdena prioriteras.

Inom ramarna för den nya ekonomiska handlingsplanen är det två större projekt som berör kommunikationsutskottets arbetsområde. Dessa är turistkampanjen i USA, till vilken föreslås en beviljning om 10,4 miljoner DKK, och nordiska väderradarsystemet till vilket föreslås en beviljning på 4,8 miljoner DKK.

Vi tillstyrker ämbetsmannakommitténs förslag. Detta skall inte tolkas så, att utskottet är nöjt med alla dessa förslag. Vi menar att det i vissa fall är orealistiskt att för 1990 få en snabb uppräknig. Detta skulle förutsätta en beredskap som kanske inte finns med så kort varsel. Till detta hör t. ex. en förstärkning på trafiksäkerhetsområdet, och det är därför som vi har föreslagit ett förberedande arbetsprogram.

Jag vill beträffande trafiksäkerhetsområdet bara säga att utskottet, med tanke på allt det mänskliga lidande som trafikolyckorna medför i form av direkta och indirekta ekonomiska konsekvenser både för individer och för samhälle, anser att detta arbetsområde måste prioriteras mycket högt. Denna prioritering bör återspeglas i hög nationell och nordisk aktivitet, vad gäller både forskning och direkta åtgärder, som i sin tur bör återspeglas i ministerrådets budget. Det är ju klart, kära ministerrådsföreträdare, att ett fåtal miljoner

som det gäller är en genant liten satsning på nordiskt trafiksäkerhetsarbete, vilken inte motsvarar mer än kostnaden för ett par, tre trafikolyckor.

Vi har i samtal med trafikministrarna påtalat detta och fått positiva reaktioner. Vi hade ett sammanträffande med samordningsminister Pedersen vid ett annat tillfälle, och även han hade en positiv attityd till vårt aktualiserande av denna fråga. Vi upplever detta som en test på om ord kan omsättas i handling. Än så länge är vi förhoppningsfulla.

Det upprepas ännu en gång att när kommunikationsutskottet föreslog Nordiska rådet att bifalla den trafiksäkerhetshandlingsplan som det nu arbetas med förutsatte utskottet att handlingsplanen och de ekonomiska beviljningar som den skulle medföra skulle komma som tillägg till redan existerande aktiviteter. Så har icke skett, utan den har inkluderats, och på den punkten vill vi få till stånd en förändring.

Vi noterar till sist att budget- och kontrollutskottet har tagit fasta på vad kommunikationsutskottet har uttalat på kommunikationsområdet.

Jag vill bara citera den korta beslutsklämmen: Ministerrådet uppmanas att omvärdera sin syn på trafiksäkerhetssektorn samt att ge Nordiska trafiksäkerhetsrådet i uppdrag att under 1990 utforma ett arbetsprogram för trafiksäkerhetsområdet. Detta är, som bekant, ett uppdrag som vi hoppas och tror att ministerrådet med kraft skall ta sig an.

Jag yrkar bifall till budget- och kontrollutskottets förslag.

Fagerholm: Herr president! Vi har i dag diskuterat och utvecklat vår nordiska syn på relationerna, dels till den västeuropeiska integrationen, dels till utvecklingen i Östeuropa. Debatten har varit både konstruktiv och framåtsyftande.

Det är nu viktigt att vi är beredda att aktivt följa upp dagens beslut och intentioner.

När det nu gäller ministerrådets budgetförslag för 1990, vill vi från mittengruppen framhålla att vi anser det positivt att denna extra session utnyttjas för diskussion av budgetfrågor, även om timmen blivit sen.

Vi har i dag lagt en grund inför framtiden

med avseende på det nordiska samarbetet i europeiskt perspektiv. I det sammanhanget, men också i övrigt, anser vi inom mitten-gruppen att det är synnerligen nödvändigt att reformera, utveckla och effektivera det nordiska samarbetet.

Kopplingen mellan uppställda mål och avsatta medel måste göras klarare. Mera dynamik fordras i samarbetet, så att avståndet mellan andra politiska målsättningar och förverkligandet av dessa blir avsevärt kortare.

Idag kan det ta upp till 16 månader från det att ett medlemsförslag väckts, till dess att förslaget kan behandlas vid en session.

Innan de efterlysta åtgärderna kan vidtas, hinner det ytterligare förflöta långa tider.

Herr president! Den reella tillväxten på 3 % som ministerrådet föreslår anser vi vara bra. I och för sig hade vi gärna sett mer resurser tilldelade vissa områden, men den ekonomiska verkligheten är ibland en helt annan än de politiska visionerna.

Ett krav som vi ställer är att de handlingsplaner som man fattat beslut om måste få tillräckliga resurser för att de skall kunna förverkligas. På miljöområdet, särskilt när det gäller den marina miljön, måste vi ur nordisk aspekt ta varje tillfälle i akt att genom verk samma åtgärder minska problemen och stoppa miljöförstöringen.

I de kommande kontakterna med de öst-europeiska länderna måste miljöfrågorna stå högt på dagordningen, och vi måste i Norden vara beredda att ställa såväl ekonomiska resurser som teknik och kunskap till förfogande för de länder och områden i vår närhet som inte har sådana tillgångar.

En annan viktig fråga för framtiden är kulturutbyte och kultursamarbete med våra när-områden i öster. Ökade anslag för allmän kulturell verksamhet behövs därför.

Nordjobb är ett konkret och positivt exempel på nordiskt samarbete. Där menar vi från mittengruppen att ministerrådet måste tillse att Nordjobb genom erforderligt ekonomiskt stöd garanteras möjligheter att fortsätta.

Med tanke på den skrämmande ökningen av antalet trafikolyckor överallt i Norden vill vi framhålla nödvändigheten av väsentligt högre satsning på samarbetet för ökad trafik-säkerhet. Vi ställer oss också frågande till den föreslagna nedskärningen av gränsregionalt

samarbete. Det är en verksamhet som vi inom mittengruppen anser bör omhuldas och utvecklas.

I övrigt, herr president, får vi vara beredda på att de utmaningar vi kommer att ställas inför inom en nära framtid också kommer att kräva mer resurser, beslutsgången måste bli snabbare, likaväl som verkställandet av de fattade besluten.

De anslag som tas upp för det nordiska samarbetet utgör ändå en jämförelsevis liten del av de nationella budgetarna. De medel som satsas på nordiskt samarbete är små jämfört med vad som satsas för motsvarande samarbete inom EG.

Berit Oscarsson: Herr president! Det är en något lättare uppgift för mig i år än det var för kulturutskottets ordförande föregående år att framföra utskottets synpunkter på ministerrådets budgetförslag.

Jag vill inledningsvis framföra utskottets tillfredsställelse över att samarbetsministrarna i årets budgetförslag bl. a. prioriterar ett genomförande av de förslag som framlagts i den nu gällande kulturhandlingsplanen. Vi gläds också åt att budget- och kontrollutskottet i sitt betänkande gjort samma prioritering.

Utskottet beklagar dock att samarbetsministrarna i årets budgetförslag inte velat utlova att man har för avsikt att i budgeten för 1991 fullfölja de ekonomiska åtaganden som kulturhandlingsplanen förutsätter. Kulturutskottet har utgått ifrån att ministerrådet står fast vid vad man tidigare utlovat nämligen att kulturbudgeten år 1991 skall ligga på 35 miljoner danska kronor över budgetnivån för 1987.

Utskottet vill uttrycka sin tillfredsställelse över den föreslagna höjningen på 20,2 miljoner danska kronor till det samlade kulturområdet och speciellt att det har föreslagits en höjning av kulturfondens medel med 2 miljoner danska kronor. Vi ser detta som ett uttryck för att ministerrådet i enlighet med vad som uttalats i kulturhandlingsplanen är villigt att stärka och bygga ut det folkliga kulturella samarbetet. Kulturutskottet delar helt denna uppfattning och ser därför fram emot en fortsatt förstärkning av kulturfonden under de kommande åren.

Att det också har varit möjligt att avsätta medel till film- och TV-fondens verksamhet hälsas med tillfredsställelse. Samtidigt önskar vi dock en garanti för att den nu nedlagda filmkommitténs verksamhet kan fortsätta inom ramen för film- och TV-fonden samt inom ledningsgruppen för kultur och massmedia.

Generellt kan vi ansluta oss till den prioritering som ministerrådet gjort inför kulturområdet med vikten lagd på Nordiska kultur-fonden, de nya konstkommittéerna, språksamarbetet, **NORDPLUS** samt forskarutbildning och forskarmobilitet. I budgeten har också hänsyn tagits till ett genomförande av ministerrådets arbetsprogram "Norden i Europa 1989–1992", något som vi också kan ansluta oss till. Däremot framgår det varken av budgetförslaget i sin helhet eller av förslaget till kulturbudget hur stor del som är tänkt att gå till Europaprogrammets finansiering och hur stor del som kommer att finnas kvar till andra aktiviteter.

Marjatta Väänänen: Herr president! Social- och miljöutskottet ser med stor tillfredsställelse att den starka prioriteringen av miljö får slå igenom i budgeten. Denna prioritering får dock inte medföra att t.ex. den rekommendation om ett reumatikerår 1991, som rådet antog i våras inte genomförs. Prioriteringen får alltså inte betyda minskning av dispositionsmedlen inom den sociala sektorn. Jag understryker insatser inom barn- och familjepolitiken, vilket social- och miljöutskottet också vid ett flertal tillfällen har rekommenderat. Beviljningarna till samarbete inom sociala sektorn får inte försvagas när Europafrågorna prioriteras. Den sociala dimensionen är lika viktig i förhållande till EG som miljöfrågorna.

Budget- och kontrollutskottet har dock påpekat risken för att Europa-programmet tar så stora resurser i anspråk att andra aktiviteter omöjliggörs eller stagnerar.

Utskottet som under måndagen hade ett möte med arbetsmiljöministrarna vill understryka att det nya samarbetsprogrammet avser en höjning av ambitionsnivån, men att den föreslagna anslagshöjningen är för liten mot denna bakgrund. Jag tror vi har anledning att återkomma till denna fråga.

Avslutningsvis vill jag säga några ord om den nordiska samarbetsbudgeten. Det har framgått att ministerrådet har övergivit 3-procentslinjen för en behovsprövad linje. Vad jag vet har man i detta sammanhang en nolltillväxt; ingen tillväxt alls alltså.

Jag frågar mig hur detta är möjligt. Här har vi alla, både på ministerråds- och rådssidan konstaterat behovet och nödvändigheten av ett intensifierat och utvidgat samarbete, men när det kommer till budgeten, till finansieringen av det hela, är det stopp. Hur är det med trovärdigheten egentligen? Är det någon som kan svara på detta.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, företogs votering beträffande budget- och kontrollutskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade:

Lennart Andersson, Margrete Auken, Dorte Bennedsen, Hugo Bergdahl, Gunnar Björk, Gustav Björkstrand, Kjell Borgen, Paul Chaffey, Bjarne Mørk Eidem, Eido Guðnason, Lahja Exner, Karl-Gunnar Fagerholm, Filip Fridolfsson, Ranveig Frøiland, Reinhold Furustrand, Lars P. Gammelgaard, Knud Glønborg, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Ivar Hansen, Helga Haugen, Elsi Hetemäki-Olander, Hjörleifur Gut-tormsson, Sinikka Hurskainen-Leppänen, Åsa Solberg Iversen, Olof Jansson, Anita Johansson, Ulla Johansson, Jón Kristjánsson, Elver Jonsson, Riitta Järvisalo-Kanerva, Anker Jørgensen, Laila Kaland, Thea Knutzen, Sakari Knuutila, Wiggo Komstedt, Preben Lange, Urpo Leppänen, Tore A. Liltved, Anna-Kaarina Louvo, Grethe Lundblad, Kjellbjørg Lunde, Johan C. Løken, Lauri Metsämäki, Iris Mårtensson, Helge Adam Møller, Mats Nyby, Hans Nyhage, Ólafur G. Einarsson, Berit Oscarsson, Páll Pétursson, Inger Stilling Pedersen, Oddrunn Pettersen, Kaj Poulsen, Mirja Ryyänen, Riitta Saastamoinen, Kimmo Sasi, Eino Siuruainen, Kristter Skånberg, Lodve Solholm, Otto Steenholdt, Sten Svensson, Karin Söder, Peder Sønderby, Birthe Sörestedt, Eeva Turunen, Ernst Wroldsen, Marjatta Väänänen, Þorsteinn Pálsson och Lena Öhrsvik.

Mot rekommendationen röstade Kristen Poulsgaard.

Frånvarande var:

John Alvheim, Hanne Andersen, Claes Andersson, Gro Harlem Brundtland, Atli P. Dam, Guðrún Agnarsdóttir, Marianne Jelled, Anneli Jäätteenmäki, Antero Kekkonen, Anne Enger Lahnstein, Flemming Mikkelsen, Pål Atle Skjervengen, Per Sævik, Anders Talleraas, Birte Weiss och Lars Werner.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 71 röster mot 1.

13

Extrasessionens avslutning

Karin Söder: Ärade medlemmar av Nordiska rådet! De beslut som fattats vid denna extra session innebär att Nordiska rådet intagit sin plats i marschen mot ett nytt, mera integrerat Europa. Vi har i dag enats om en färdriktning och en marschtakt, som innebär förpliktelser för såväl råd som ministerråd. Det är emellertid viktigt att komma ihåg att det inte i första hand är tal om tempo, utan det är fråga om kvaliteten i vårt arbete. Skall nordiska problemformuleringar och problemlösningar kunna väcka intresse utanför Norden och utöva inflytande på den europeiska utvecklingen, är det inte för att de är nordiska utan på grund av deras kvalitativa förtjänster.

Europafrågan kommer fortsättningsvis att inta en betydelsefull plats på dagordningen för det nordiska samarbetet. Vår uppgift är också att medverka till att Norden finns på dagordningen för det europeiska samarbetet såväl i väst som i öst.

Vi har under den här dagen och även i går gång på gång talat om den snabba utvecklingen i Östeuropa. Det är en utveckling som vi inte kan bedöma ens från dag till dag utan måste iakttä timme för timme. Bara för en stund sedan fick vi besked om att ytterligare en gräns hade öppnats, nämligen gränsen kring Tjeckoslovakien. Det är nästan så att det går en frysning genom kroppen när man får sådana besked. Man gläds med människorna i de här länderna. Samtidigt vill jag

understryka att vårt ansvar också mot dessa våra grannar inte blir mindre.

Den extra session som nu avslutats går kanske inte till hävderna som sessionen där Europafrågorna formulerades och fick sina slutliga lösningar, lika litet som extrasessionen i fjol kommer att ihågkommas som den session där det nordiska miljösamarbetets frukter skördades. I dag, liksom senaste år, har vi murat fundament för ett bygge som kommer att kräva tålmodighet och ett stort mått av samhällelig ingenjörskonst. Dock skulle jag vilja påstå att denna dag ändå är en vändpunkt för det nordiska samarbetet, för vi har fattat viktiga och framåtsyftande beslut om våra internationella relationer.

En viktig fråga som vi diskuterade med statsministrarna för några timmar sedan är frågan om passfrihet. Statsministrarna förklarade entydigt att de vill arbeta för att vi till varje pris skall behålla den nordiska passfriheten – ett mycket viktigt besked.

Det har vid denna session liksom vid många tidigare nordiska sammankomster ordats vältaligt om framtiden. Många efterlyser visioner och nytänkande. Dynamik och effektivitet skapas emellertid inte med ord och allmän välvilja, utan konkret arbete och politiska beslut. Jag tycker mig ha registrerat en ökad insikt i och även utanför denna församling om att det är oss själva det kommer an på och att vi inte kan räkna med att andra gör arbetet åt oss.

Mot den bakgrunden är det mycket glädjande att ministerrådet till Reykjavikssessionen kommer att lägga fram ett tiotal nya förslag, flera av dem av stor principiell och praktisk betydelse. Läger vi därtill ett betydande antal medlemsförslag som väntas bli klara för behandling vid nästa session, kan vi se fram mot några hektiska, arbetsdryga månader för den nordiska parlamentariska församlingen tills vi möts härnäst. Men det arbete som vi skall utföra tillsammans är vad våra väljare väntar sig av oss, och det skall vi klara av med gott humör och med den debattglädje som präglat de här dagarna. Sessionen är nu över, men arbetet försätter redan i morgon med nya möten och nya överläggningar.

Avskedets ögonblick är ännu inte inne för en stor del av oss. Jag tycker ändå att det är rätt tidpunkt att rikta ett varmt tack till de

finska och åländska delegationerna och deras sekretariat för lysande arrangemang. Vi har tidigare erfarenheter av det helhjärtade sätt på vilket Åland ställer upp bakom nordiska arrangemang såsom novembermöten och utskottssammanträden. När vi nu för första gången har sammanträtt till session i det åländska landstingets stämningsfulla och väl fungerande utrymmen är det desto större anledning att uppmärksamma den stora arrangörsinsats vars frukter vi fått njuta. Vi har en bestämd känsla av att det inte bara är berörda politiker och tjänstemän i landstinget och landskapsstyrelsen som arbetat på att skapa goda betingelser för vårt arbete utan hela landskapet Åland har ställt upp bakom arrangemangen. Det åländska engagemanget

för nordiskt samarbete är en förebild för oss alla.

Jag vill också tacka alla andra, däribland presidiesekretariatet, vilka med sina insatser bidragit till att göra denna extra session till en minnesvärd nordisk samling. Jag riktar också ett tack till företrädarna för det fria ordet. Massmedias talrika närvaro tolkar jag som ett bevis på att livskraften i och betydelsen av det nordiska samarbetet är av sådant värde för medborgarna i och utanför Norden, att allmänheten måste få kunskap därom.

Tack, kära vänner, för en minnesrik dag i dag och för gott samarbete under sessionen i Mariehamn. Härmed är sessionen avslutad.

Extrasessionen avslutades kl. 19.05.

Godkännande av protokollen

Dessa protokoll, som omfattar stenografiska referat av förhandlingarna vid Nordiska rådets tredje extra session i Mariehamn den 14 november 1989, har förts av rådets fungerande sekreterare under extrasessionen, generalsekreteraren vid Nordiska rådet, Finlands delegation Guy Lindström.

I enlighet med § 16 i rådets arbetsordning godkännes protokollen härmed.

För Nordiska rådets presidium

Karin Söder

Gerhard af Schultén

SAKER

Kulturutskottets betänkande

över medlemsförslag om åtgärder för NORDPLUS-programmets genomförande

(Medlemsförslaget väckt av Bengt Westerberg m. fl., se s. 129

Remissyttranden; se s. 133)

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag om åtgärder för NORDPLUS-programmets genomförande. Medlemsförslaget har behandlats vid möten den 19 april, den 26 juni samt 26 september 1989.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget föreslås en rad åtgärder för att underlätta NORDPLUS-programmets genomförande genom att

- 1) verka för att introduktionskurser i världlandets språk för blivande stipendiater kommer till stånd,
- 2) verka för en liberalisering av reglerna för examensgiltighet i Norden och för att en lämplig praxis etableras härför,
- 3) verka för att stipendiets storlek anpassas så att det täcker mer kostnaderna för studier i annat nordiskt land och att stipendiaterna likställs med landets egna studenter i studiesocialt hänseende,
- 4) verka för att NORDPLUS-stipendiet också inkluderar en studentbostad,
- 5) verka för att informationen till de studerande om NORDPLUS och dess möjlighet intensifieras,
- 6) anslå medel av en sådan omfattning att ambitionsnivån i NORDPLUS-programmet kan bibehållas.

Förslagsställarna är mycket positiva till NORDPLUS och anser att programmet kan bidra till en ökad förståelse och ett ökat samarbete mellan de nordiska ländernas utbildningsinstitutioner. En rad praktiska problem har emellertid helt eller delvis förbisetts och är ännu olösta trots att de första stipendiaterna snart kommer att utväxlas.

Angående *språkförståelse* saknas förslag i NORDPLUS-programmet om någon form av språkförberedelse för studenter och lärare som får

NORDPLUS-stipendier. Detta får inte förhindra ett studentutbyte mellan Island, Färöarna, Grönland och Finland, som befinner sig i en särskilt svår situation i språkligt hänseende, och övriga Norden. En förberedande språkkurs kunde redan ges i hemlandet eller det mottagande universitetet bör kunna erbjuda möjlighet att delta i intensivkurser i världsländets språk.

Beträffande *ekvivalering* fastställde Nordiska ministerrådet de överordnade reglerna för examensgiltighet i Norden år 1975. Dessa medger bl. a. att en student kan få sin examen och sina studieresultat godkända i det nordiska land han önskar studera i men detta har inte riktigt fungerat i praktiken. Det här är en viktig fråga för NORDPLUS' framgång och institutionerna bör garanteras tillräckliga resurser för att erhålla kunskap om de samarbetande institutionernas utbildningar.

Eftersom *bostäder* kan vara ett problem på de olika studieorterna vore det en modell att låta NORDPLUS-stipendierna inkludera också en studentbostad. Stipendiaterna skulle på detta sätt beredas en större möjlighet till en social och kulturell integrering i studentlivet och samhället.

De gästande studenterna bör garanteras samma *sociala förmåner* som de lokala studenterna, t. ex. sjuk- och hälsovård och olika former av rabatter. NORDPLUS-stipendiet skall kunna täcka alla de reella merkostnader som uppstår vid studier utomlands, men det är mycket osäkert om stipendiet på 12 000 DKK täcker dessa merkostnader. I vissa nordiska länder är nivån så låg att det är tveksamt om de studerande överhuvudtaget kommer att ha möjlighet att utnyttja stipendiet.

Det är viktigt att de studerande får *information* om existerande samarbetsavtal mellan högskolor och universitet i Norden. Den enskilde studenten bör ha möjlighet att själv välja sådana studieperioder som han/hon önskar inkludera i sin examen och detta stärker krav på utökad information om kursutbudet i Norden.

För *finansieringen* av NORDPLUS år 1988 har 1 400 000 DKK reserverats för att uppmuntra samarbete mellan högskolor och universitet i Norden. Ett visst antal helårsstipendier skall ställas till förfogande under NORDPLUS' första fem år och en lägre ambitionsnivå riskerar att göra programmet ointressant för undervisningsinstitutionerna i Norden. Det nämns att ERASMUS-programmets långsiktiga målsättning är att ca 10 % av alla studerande skall tillbringa en del av studietiden i ett annat medlemsland. Om NORDPLUS skall kunna utbyggas successivt krävs också att medel avsätts härför.

Enligt medlemsförslaget kommer möjligheterna att studera vid det universitet där kompetensen är störst i respektive ämne att innebära att kunskapsnivån på olika områden generellt blir högre i Norden. Människors kulturella kompetens breddas, deras utbildning ökar liksom deras rörlighet på arbetsmarknaden.

2. Remissyttranden

Följande myndigheter, institutioner och organisationer har avgivit yttrande:

Nordiska

Nordens fackliga samorganisation

Danmark

Akademikernes Centralorganisation

Danske Studerendes Fællesråd

Foreningen Norden

Finland

Helsingfors universitet

Finlands akademi

Åbo akademi

Ålands landskapsstyrelse

Finlands studentkårers förbund

Island

Undervisningsministeriet

Norge

Kultur- og vitenskapsdepartementet

Norsk studentunion

Sverige

Forskningsrådsnämnden

Stiftelsen Svenska institutet

Sveriges förenade studentkårer

Samtliga remissorgan ställer sig positiva till att förslagen som nämns för NORDPLUS-programmets genomförande skall förverkligas. Speciellt nämns frågorna om studentbostäder, sociala förmåner och information som en förutsättning för att NORDPLUS-programmet skall kunna fungera tillfredsställande.

I det följande redogörs för de särskilda synpunkter som remissinstanserna har anlagt på medlemsförslaget.

2.1. Nordiska remissyttranden

Nordens fackliga samorganisation tillstyrker åtgärdsförslagen i medlemsförslaget och anser det centralt att de studiesociala rättigheterna garanteras. Den studerandes ekonomiska situation får inte försvagas under den tid han/hon deltar i utbytesprogrammet och studentbostad samt god

hälsovårdsservice måste ingå i programmet. Det är en absolut nödvändighet att det anslås tillräckliga medel för att ambitionsnivån i NORDPLUS-programmet skall kunna bibehållas.

2.2. *Danska remissyttranden*

Akademikernes Centralorganisation hänvisar till Danske Studerendes Fællesråds yttrande, men påpekar att bostadssituationen för studerande i Danmark inte ger utrymme för en belastning av det existerande erbjudandet om studentbostäder för utväxlingsstuderande utan borde tillgodoses med ett särskilt anslag i varje enskilt land i samband med NORDPLUS-programmet.

Danske Studerendes Fællesråd stöder medlemsförslaget med vissa tillägg och konkretiseringar. För det första skall Färöarna och Grönland ha samma rättigheter som de andra nordiska länderna; de nordiska studerandes organisationer och Nordiska akademikerrådet skall dras in i planläggningen av NORDPLUS; inte endast språkkurser bör hållas utan även korta kulturkurser; den enskilde studeranden skall kunna välja vilka kurser han/hon önskar följa i de andra nordiska länderna; NORDPLUS skall vara så flexibelt att utväxling skall kunna genomföras med relativt kort varsel; bostadssituationen skall lösas på så sätt att flera studentbostäder byggs eftersom bostadssituationen i samtliga nordiska länder är så svår att inga bostäder finns för utväxlingsstuderande.

Foreningen Norden stöder medlemsförslaget om NORDPLUS-programmets genomförande och anser det utmärkt.

2.3. *Finländska remissyttranden*

Helsingfors universitet säger att beträffande grundkurser i värdlandets språk förekommer detta redan i viss utsträckning och stipendiater kan delta i intensivkurser i finska vid Helsingfors universitet. Det är av största vikt att de studier den studerande bedriver vid en annan nordisk högskola räknas den studerande fullvärdigt tillgodo i hans examen och därför bör den studerande på förhand komma överens med sin institution om studiernas tillgodoräkning. Institutionerna borde följaktligen garanteras tillräckliga resurser för att erhålla kunskap om de samarbetande institutionernas utbildningar. Ingående av ett NORDPLUS-avtal förutsätter att värduniversitetet hjälper den studerande att skaffa bostad. Helsingfors universitet har en muntlig överenskommelse med studentbostadsstiftelsen inom Helsingforsregionen om att stipendiaterna bereds bostad med två, tre månaders varsel. En liknande praxis torde förekomma också vid andra högskolor eftersom en automatisk sammankoppling av stipendium och bostad kan medföra att bostäder tidvis står tomma, vilket inte vore ändamålsenligt med tanke på den rådande bostadsbristen. Stipendiets storlek skall anpassas så att det täcker alla merkostnader för studier i annat nordiskt land. För tillfället är informationen ett av de stora problemen

inom NORDPLUS-programmet och informationen om kursutbudet är svårtillgängligt och utspritt. Inom ramen för NORDPLUS-stipendiesystemet borde medel anslås för utvecklande och utbyte av information.

Finlands akademi stötter medlemsförslaget och finner, at øget nordisk samarbejde på grundeksamensniveau skaber forudsætninger for samarbejde indenfor forskeruddannelsen og senere indenfor forskningen.

Åbo akademi anser att frågan om stipendiaternas språkkunskaper torde kunna lösas på många högskoleorter där man kan läsa grundkurser i de nordiska språken, antingen vid den egna högskolan eller vid värduniversitetet. Lärarna är en nyckelgrupp då det gäller ekvivaleringsproblematiken och att etablera nya mönster för accepterande av studierna i ett annat nordiskt land. Man borde göra det till någonting naturligt att lärarkåren byter universitet inom Norden, för kortare perioder, men i gengäld ofta. Det är svårt att se vinsten av att baka in tillgång till bostad i NORDPLUS-stipendiet eftersom man på de flesta högskoleorter på frivillig väg och utan onödig byråkrati klarar av den saken. De sociala förmånerna får ej i något sammanhang försummas. De nordiska studentorganisationerna bör kunna komma överens om en enhällig praxis för detta över hela Norden. En utökad nordisk information om samarbetsavtal, studiemöjligheter och studieförhållanden är förvisso av nöden och en kortfattad information om vilka specialinriktningar som finns företrädda vid olika nordiska högskolor i Norden är nödvändig. Stipendieprogrammet bör ges en fast grund och finansieringen får icke äventyras. Ambitionsnivån får inte sänkas men samtidigt är initialsvårigheterna av en sådan karaktär att den femåriga försöksperioden förefaller vara riktigt dimensionerad, både vad gäller tidsperioden och antalet stipendier.

Finlands Studentkårers Förbund (SYL) förhåller sig positivt till medlemsförslaget men vill ytterligare betona språk, kultur och samhällsförståelsen. NORDPLUS-stipendiaterna bör beredas möjligheter att delta i introduktionskurser i både värdlandets språk och dess kultur och samhälle. Angående examensgiltighet finns det en fara för misstolkning att det är fråga om strävanden till studiernas harmonisering. Det är därför ändamålsenligare att tala om tillgodoräknande. För att garantera NORDPLUS-stipendiaternas studiesociala förmåner och för att beakta studentåsikten i allmänhet bör de studerande erbjudas representation i ledningsgrupper för högre utbildning. Ett individuellt deltagande i NORDPLUS – stipendiatprogrammet – bör i framtiden inte vara beroende av institutens intresse för samarbete med annat nordiskt land utan man bör erbjuda möjlighet till spontant studentutbyte.

Ålands landskapsstyrelse finner att de i medlemsförslaget rekommenderade åtgärderna är välgrundade och värda understöd, inte minst frågan om arbete för en liberalisering av reglerna för examensgiltighet och förslaget att stipendiet även skulle innefatta studentbostad på studieorten.

2.4. Isländska remissyttranden

Undervisningsministeriet vill inte ta ställning till medlemsförslaget vid nuvarande tidpunkt.

2.5. Norska remissyttranden

Kultur- og vitenskapsdepartementet säger att medlemsförslaget tar upp frågor av aktuellt intresse för det vidare uppbyggandet av NORDPLUS-programmet. Det är viktigt att programmet blir utformat och får ett innehåll som på sikt kan stimulera alla studenter och utbildningssökande till att värdera en studievistelse i ett annat nordiskt land. NORDPLUS är inne i en etableringsfas och det föregår en löpande värdering av programmens innehåll och administrativa rutiner, först och främst i styrningsgruppen för högre utbildning i Norden. I dessa värderingar har delvis ingått de problemställningar som medlemsförslaget tar upp. De tankar som ligger till grund för medlemsförslaget bör fortsatt ingå i det arbete som styrningsgruppen för högre utbildning i Norden gör i förbindelse med genomförandet av NORDPLUS.

Norsk Studentunion säger att om alla de sex punkterna i medlemsförslaget blir realiserade kommer det att innebära en väsentlig kvalitativ förbättring av NORDPLUS-programmet. Om NORDPLUS skall kunna fortsätta behövs en helt ny satsning på informationsverksamheten än förhållandet är för närvarande. Det är viktigt att studenterna får information om existerande samarbetsavtal och klara riktlinjer för hur man kan ansöka till programmet. Sådana upplysningar skall inte uteslutande vara tekniska utan studenternas egen evaluering av undervisningsutbudet borde också finnas tillgänglig. NORDPLUS-stipendier måste garanteras en bostad och det är viktigt att öka takten i bostadsbyggandet innan utväxlingsprogrammet kommer igång.

2.6. Svenska remissyttranden

Forskningsrådsnämnden finner medlemsförslaget om åtgärder för NORDPLUS-programmets genomförande både realistiskt och viktigt och vill för sin del stödja det. Särskilt bör en konsolidering och utveckling av programmet bättre tillvarata de specialkunskaper på smala områden som finns runt om i Norden och på det viset öka de samlade utbildningsresurserna både kvalitativt och kvantitativt. Detta är särskilt beaktansvärt då det gäller forskarutbildning och forskning i ämnen och specialinriktningar inom ämnen som endast finns företrädda i något eller några av de nordiska länderna. Ett ytterligare skäl att förstärka NORDPLUS-programmet är de möjliga förbindelser mellan detta och ERASMUS-programmet som kan komma att bli aktuella.

Stiftelsen Svenska institutet delar förslagsställarnas syn på nödvändigheten att genomföra NORDPLUS för att öka både utbildningsmässiga och sociala kontakter mellan de nordiska länderna. Det finns säkert behov av

kortare intensivkurser i respektive sprog og i Sverige har sådanne kurser i svenske inrättats för finska gäststudenter. Det finns institutioner i anslutning till de större universitetsorterna med undervisning i svenske som främmande sprog som borde engageras för kortare förberedande kurser för NORDPLUS-stipendiater. Sprogundervisning i hemlandet borde tas upp inom den allmänna nordiska grannspraksundervisningen i gymnasieskolan. Utvärderingen av utlandsstudierna bör göras av den sändande institutionen og betygsansvariga vid dessa institutioner bör ges tillfälle att bedöma nivå og kvalitet på undervisningen vid mottagande institutioner. Det är vigtigt at samtlige nordiske lande kommer överens om principer för ekvivalering av studiekurser. Problemet med bostäder till utländske studenter är store og hade kunnat förutses innan NORDPLUS startede. Det fordras aktive åtgärder från regeringarnas side så at disse hinder för utbyttet elimineres. Nordiske gäststudenter i Sverige åtnjuter samma studiesociale förmåner som andre studenter, förutsatt at de ansluts till studentkåren. Målet bör vara at alle gäststudenter får åtnjuta samme studiesociale förmåner. Det bör uppmärksammas at alle gäststudenter behöver en viss service utöver den som erbjuds lokale studenter og därför borde det finnas en ansvarig person vid varje høgskole som håller kontakt med gäststudenterna, utvärderer deras vistelse og kanske även utför motsvarande oppgifter för høgskolans utsända NORDPLUS-studenter. En kontaktperson för varje høgskole bör ansvarar for spredningen av information om eksisterende samarbeitsavtal m. m. og propagera för NORDPLUS. Handboken "Att studera i Norden" bör omarbetas, både vad avser den organisatoriske og den studiesociale informationen. Flere av de problemer som oppstått inom NORDPLUS hade kunnat undvikas med en bättre samordning med det svenske gäststipendieprogrammet og Svenske instituttet anser det angeläget at NORDPLUS ges økonomiske og organisatoriske möjligheter at fungere på det sätt som avses, utan at därför inkräkta på respektive lands övriga stipendieprogram för utländske studenter.

Sveriges Förenade Studentkårer ser meget positivt på NORDPLUS-programmets iværksættelse, men peger også på de praktiske problemer, som må løses, for at programmet kan gennemføres med det ønskede resultat. SFS stiller sig positivt til de foreslåede tiltag og fremhæver enkelte punkter og supplerer andre.

3. Udvalget

Udvalget har noteret sig, at remisinstanserne alle er positive til forslaget og finder, at de forslag til styrkelse af NORDPLUS-programmet, der tages op i medlemsforslaget, er både vigtige og nødvendige, specielt når det drejer sig om bolig, information og studiesociale rettigheder.

Kulturudvalget er enig med såvel forslagsstillere som remisinstanser i, at det er en vigtig opgave at få NORDPLUS-programmet til at fungere efter

hensigten i forsøgsperioden. Kulturudvalget deler forslagsstillernes opfattelse af, at der er en række praktiske problemer, som endnu ikke er løst, og finder, at en gennemførelse af medlemsforslaget kan bidrage til en løsning og dermed til en kvalitativ forbedring af NORDPLUS-programmet.

Udvalget skal henviser til sin betænkning over kulturhandlingsplanen, hvori udvalget udtrykte stor tilfredshed med de forslag i handlingsplanen, som havde til formål at gøre Norden til et fælles uddannelsesområde, ikke mindst NORDPLUS-programmet. Det er efter udvalgets opfattelse vigtigt, at alle lærere og studerende får mulighed for at overveje et studieophold i et andet nordisk land.

Udvalget har noteret sig, at en udbygning af NORDPLUS-programmet indgår i ministerrådets arbejdsprogram "Norden i Europa 1989–1992". Opmærksomheden er her specielt rettet mod relationerne til uddannelsessamarbejdet i EF og EFTA-landenes eventuelle deltagelse i ERASMUS-programmet, hvilket udvalget flere gange har betonet vigtigheden af.

Endvidere har udvalget bemærket sig, at Söder-Komiteen i sin afsluttede betænkning har rekommanderet dels et højere ambitionsniveau for NORDPLUS; fx 3.000 studenter i stedet for 1200, dels at der foretages skridt, der sikrer adgang til ERASMUS-programmet i tilstrækkelig udstrækning, når der åbnes mulighed herfor. Udvalget kan tilslutte sig den foreslåede styrkelse af NORDPLUS-programmet.

Til de enkelte forslag i medlemsforslaget har udvalget følgende kommentarer:

Udvalget er enig i at understrege betydningen af *sprogforberedelsen* i værtslandets sprog for NORDPLUS-stipendiaterne og vil i lighed med forslagsstillerne fremhæve sprogforståelsen som en vigtig del af den nordiske samfølelse. Kulturudvalget forventer, at den nye handlingsplan for sprogsamarbejdet i Norden, som skal behandles på rådets 38. session i Reykjavik, på længere sigt generelt vil kunne medvirke til en bedre nordisk sprogforståelse. Udvalget må dog samtidig konstatere, at der er et aktuelt behov hos mange af stipendiaterne for sprogkurser i værtslandets sprog, som det umiddelbart er nødvendigt at være opmærksom på.

Udvalget deler ligeledes forslagsstillernes opfattelse af, at en *liberalisering af reglerne for eksamensgyldighed* er en vigtig forudsætning for NORDPLUS-programmets succes. Kulturudvalget har bl.a. i forbindelse med kulturhandlingsplanen understreget betydningen af en liberalisering på dette område og opfordret til en mere smidig praksis ved behandlingen af ekvivalenssager.

Udvalget har noteret sig, at Nordisk Ministerråd i sit arbejdsprogram vil undersøge mulighederne for at udbrede en gensidig anerkendelse af eksaminer og prøver, og da Kulturudvalget ligesom forslagsstillerne ikke finder, at de overordnede regler fra 1975 om eksamensgyldighed i praksis har fungeret efter hensigten, kan udvalget helt støtte forslaget i Söder-Komite-

ens slutrapport om, at fuld gensidig anerkendelse af eksaminer og prøver i princippet skal være opnået inden udgangen af 1992.

Endvidere deler udvalget forslagsstillernes og remisinstansernes opfattelse af, at det er væsentligt, at stipendiaterne *garanteres en bolig og i studiesocial sammenhæng sidestilles med værtslandets egne lærere og studerende* for derigennem at få større mulighed for at deltage i sociale og kulturelle aktiviteter.

Det forekommer endvidere vigtigt, at *NORDPLUS-stipendierne* for at kunne virke efter hensigten får en sådan *størrelse*, at de dækker de reelle merudgifter ved studier i et andet nordisk land.

Endelig finder udvalget anledning til at understrege *informationens betydning* for *NORDPLUS*-programmets heldige gennemførelse. Udvalget har tidligere givet udtryk for, at det er væsentligt, at lærere og studerende får god information om de regler, der gælder for programmet, specielt for at sikre, at studier i et andet nordisk land fuldt ud tilgodeskrives ved tilbagevenden til hjemlandet. Information om samarbejdsaftaler mellem universiteter og andre højere læreanstalter i Norden, studiemuligheder og studieophold samt om kursusudbud forekommer yderst relevant. Det er udvalgets opfattelse, at dette behov for øget information delvis vil kunne imødekommes med en omarbejdelse af publikationen "Att studera i Norden". Informationsbehovet er ikke blevet mindre, efter at der nu er åbnet mulighed for et antal stipendier ved de gymnasiale uddannelser inden for *NORDPLUS*-programmet, således at *NORDPLUS*-programmet nu retter sig til yderligere en målgruppe. Udvalget skal i den forbindelse erindre om sin udtalelse i betænkningen over *C 2/1989*, hvori udvalget til ministerrådets overvejelse foreslog at lave et specielt program for elever ved de gymnasiale uddannelser bl. a. fordi *NORDPLUS*-programmet forbindes med de højere læreanstalter.

Det blev desuden under udvalgsbehandlingen understreget, at der under *NORDPLUS*-projektet skal være mulighed for den enkelte studerende at søge et stipendium uanset den pågældende institutions eventuelle interesse for at deltage. Der bør således efter udvalgets opfattelse gives mulighed for individuelle ansøgninger.

Det kom endvidere under udvalgsbehandlingen frem, at Kulturudvalget ikke deler ministerrådets fortolkning af, at færinger og grønlændere ikke kan få del i *NORDPLUS*-stipendier til studieophold i Danmark. Udvalget skal derfor henstille, at fortolkningen af ordningen ændres på dette punkt, jf. iøvrigt ministerrådets svar på spørgsmål *E 49* under 37. session i Stockholm.

Gennemførelsen af medlemsforslaget bør efter Kulturudvalgets opfattelse ske i et nært samarbejde med lærer- og studenterorganisationer.

Med ovennævnte synspunkter ønsker Kulturudvalget at understrege betydningen af, at *NORDPLUS*-programmet gennemføres efter sin hensigt i forsøgsperioden. Det er efter udvalgets opfattelse vigtigt, at der stilles

de nødvendige midler til rådighed og foretages praktiske ændringer undervejs, for at resultaterne ved forsøgsperiodens afslutning kan synliggøres.

Under henvisning til det ovenfor anførte skal Kulturudvalget derfor indstille, at Nordisk Råd vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd om snarest at vedtage foranstaltninger, der kan fremme NORDPLUS-programmets gennemførelse ved

- 1) at arbejde for etablering af introduktionskurser i værtslandets sprog,
- 2) at arbejde for, at der gennemføres en liberalisering af reglerne for examensgyldighed i Norden og for etablering af en egnet praksis herfor,
- 3) at arbejde for, at stipendierne får en sådan størrelse, at de dækker meromkostninger ved studier i et andet nordisk land, og at stipendiaterne i studiesocial sammenhæng ligestilles med landets egne studenter,
- 4) at arbejde for, at NORDPLUS-stipendiet også omfatter en studenterbolig,
- 5) at arbejde for, at informationen til de studerende om NORDPLUS og dets muligheder intensiveres,
- 6) at afsætte midler af et sådant omfang, at ambitionsniveauet i NORDPLUS-programmet kan opretholdes,
- 7) at arbejde for, at der gives mulighed for individuelle ansøgninger om NORDPLUS-stipendier uanset den pågældende uddannelsesinstitutions interesse i at deltage samt
- 8) at sikre, at udveksling af studenter og lærere mellem Danmark, Færøerne og Grønland kan finde sted inden for NORDPLUS-programmet.

Oslo, den 26. september 1989

Atli P. Dam (Jvfl)

J.K. Hansen (S)

Formand

Ulla Johansson (s)

Antero Kekkonen (Sdp)

Thea Knutzen (H)

Heikki Riihijärvi (Smp)

Mirja Ryyänen (K)

Riitta Saastamoinen (Kok)

Ingrid I. Willoch (H)

Kåre Øvregard (A)

Medlemsförslag

om åtgärder för NORDPLUS-programmets genomförande

(Väckt av Bengt Westerberg samt Svein Alsaker, Ylva Annerstedt, Gunnar Björk, Mirja Ryyänen och Karin Söder)

Kunskapsnivån i Norden är avgörande för de nordiska ländernas levnadsnivå samt för Nordens möjligheter att kunna hävda sig internationellt. Den tekniska utvecklingen sker allt snabbare och näringslivets behov av högt kvalificerad arbetskraft växer. Denna process ställer utbildningsinstitutionerna i Norden inför nya utmaningar.

Ett mer systematiskt utnyttjande av existerande nationella undervisningsmiljöer på nordisk basis och tillvaratagande av de specialkunskaper på smala områden som finns runt om i Norden ökar de samlade utbildningsresurserna både kvalitativt och kvantitativt. Förhållandena i Norden är på flera utbildningsområden väl lämpade för en ökad samverkan och gemensam resursanvändning.

Vi är därför mycket positiva till NORDPLUS – Nordisk program för lärare, utbildningssökande och studerande – och anser att programmet kan bidra till en ökad förståelse och ett ökat samarbete mellan de nordiska ländernas utbildningsinstitutioner. Det finns emellertid en rad praktiska problem som helt eller delvis förbisetts och ännu är olösta trots att de första stipendiaterna snart kommer att utväxlas.

Språkförståelse

Kulturell och språklig förståelse är en viktig del i den nordiska samhörigheten och bidrar till att skapa en fast grund för det nordiska samarbetet på alla plan. Detta har också särskilt stor betydelse i NORDPLUS. I Nordplusprogrammet saknas dock förslag om någon form av språkförberedelse för de studenter och lärare som får NORDPLUS-stipendium. Island, Färöarna, Grönland och Finland befinner sig i språkligt hänseende i en särskilt svår situation. Detta får emellertid inte förhindra ett studentutbyte mellan dessa länder och övriga Norden. Studenterna skulle förmodligen tillgodogöra sig vistelsen i grannlandet på ett bättre sätt om de fick en förberedande språkkurs redan i hemlandet, kanske i form av distansundervisning.

Det mottagande universitetet bör också kunna erbjuda utbytesstudenterna möjlighet att delta i intensivkurser i värdlandets språk. Det är viktigt att det inte upprättas speciella utbildningsprogram avsedda enbart för stipendiater, utan att stipendiaterna deltar i den ordinarie undervisningen tillsammans med värdlandets studenter.

Ekvivalering

1975 fastställde Nordiska ministerrådet de överordnade reglerna för examensgiltighet i Norden. Denna medger bl. a. att en student kan få sin examen och sina studieresultat godkända i det nordiska land han önskar studera i. Högskolan i mottagarlandet beslutar om detta. Emellertid har detta inte fungerat i praktiken annat än i områden där det finns ett fast etablerat samarbete mellan högskolorna exempelvis på Nordkalotten. Det finns därför många öppna frågor som måste lösas under det konkreta utvecklingsarbetet av NORDPLUS när det gäller frågor om betygs och examinas värde och giltighet vid hemkomsten. Det här är en viktig fråga för NORDPLUS' framgång. Det finns få studerande som ägnar ett halvt eller helt års studietid vid ett nordiskt universitet utan att veta vilket värde dessa studier kommer att få.

En förutsättning för att Nordplus skall fungera effektivt är att ansvaret för bedömningen av studieperiodernas meriterande värde innehålls av moder-/heminstitutionerna. För att kunna fullgöra denna uppgift bör institutionerna garanteras tillräckliga resurser för att erhålla kunskap om de samarbetande institutionernas utbildningar.

Nordplus har kommit att framstå som framför allt ett studentutbytesprogram men en nyckelgrupp att satsa på i detta sammanhang är lärarna vid de universitet och högskolor som skall göra bedömningen av värdet av studier i annat nordiskt land. Om också de har erfarenheter från vistelse vid annat nordiskt universitet kommer säkert problemen med betygsekvivaleringen att lösas.

Bostäder

Bostadssituationen på de olika studieorterna är ofta ansträngd och att komma till ett främmande land utan att få hjälp med bostaden kan te sig avskräckande och hindra intresserade från att söka stipendium. En modell kan vara att låta NORDPLUS-stipendierna inkludera också en studentbostad.

Fördelen med att erbjuda utbytesstudenterna en studentbostad är att stipendiaterna på detta sätt bereds en större möjlighet till en social och kulturell integrering i studentlivet och i samhället. Det är viktigt att enskilda eller grupper av stipendiater inte isoleras från värdlandets studenter.

Sociala förmåner

Stipendiaternas studiesociala förhållanden förändras väsentligt då de inträder i Nordplus-programmet. En viktig uppgift är därför att medverka i utvecklandet av de studiesociala förhållandena. De gästande studenterna bör garanteras samma studiesociala förmåner som de lokala studenterna. Sådana förmåner är t. ex. sjuk- och hälsovård samt olika former av rabatter.

Om NORDPLUS skall kunna genomföras är det också av central betydelse att stipendiet verkligen täcker de reella merkostnader som uppstår vid studier utomlands. Det är mycket osäkert om stipendiet på 12 000 DKK täcker dessa kostnader. Vi önskar fästa uppmärksamheten på den varierande nivån på studiemedlen i Norden. I vissa nordiska länder är nivån så låg att det är tveksamt om de studerande överhuvudtaget kommer att ha möjlighet att utnyttja stipendiet. Som jämförelse kan nämnas att stipendium inom nordiskt teknologutbyte under år 1988/89 uppgår till 25 000 SEK och att ett helårsstipendium inom ERASMUS, EG:s utbytesprogram, uppgår till maximalt 39 750 DKK.

Information

För att garantera ett lyckat genomförande av NORDPLUS är det viktigt att de studerande får information om existerande samarbetsavtal mellan högskolor och universitetet i Norden. Den enskilde studenten bör dessutom ha möjlighet att själv välja sådana studieperioder som han/hon önskar inkludera i sin examen. Detta stärker krav på utökad information om kursutbudet i Norden. En möjlighet är att i handboken "Att studera i Norden" lämna praktisk information om såväl studieförhållanden som den studiesociala situationen i de olika länderna.

Finansiering

För 1988 har 1 400 000 DKK reserverats för att uppmuntra samarbete mellan högskolor och universitet i Norden. Följande antal helårsstipendier skall ställas till förfogande under NORDPLUS första fem år:

1989	600 stipendier
1990	900 stipendier
1991	1 200 stipendier
1992	1 200 stipendier
1993	1 200 stipendier

En lägre ambitionsnivå för NORDPLUS än den skisserade riskerar att göra programmet ointressant för undervisningsinstitutionerna i Norden.

Härvid kan nämnas att ERASMUS-programmets långsiktiga målsättning är att ca 10 % av alla studeranden skall tillbringa en del av studietiden i ett annat medlemsland. I inledningsfasen utdelas sammanlagt ca 20 000 stipendier per år.

I den nya ekonomiska handlingsplanen "Ett starkare Norden" berörs NORDPLUS-programmet. Enligt handlingsplanen bidrar NORDPLUS till att öka förståelsen, samhörigheten och integrationen i Norden. Dessutom befrämjar NORDPLUS personkontakter mellan de nordiska länderna och bidrar till ett bättre utnyttjande av undervisningsresurserna. Mot denna bakgrund förutsätts en successiv utbyggnad av NORDPLUS. Denna utbyggnad återspeglas emellertid inte i budgeten. Här föreslås ett belopp på 5,4 miljoner kronor för år 1989 avseende 600 stipendier för att därefter trappas ned till 1,8 miljoner kronor år 1992 avseende det dubbla antalet stipendier. Om NORDPLUS skall kunna utbyggas successivt krävs också att medel avsätts härför.

Möjligheterna att studera vid det universitetet där kompetensen är störst i respektive ämne kommer att innebära att kunskapsnivån på olika områden generellt blir högre i Norden. Människors kulturella kompetens breddas, deras utbildning ökar liksom deras rörlighet på arbetsmarknaden.

Med hänvisning till ovanstående hemställs att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att snarast vidta åtgärder för att underlätta NORDPLUS-programmets genomförande genom att

- 1) verka för att introduktionskurser i värdlandets språk för blivande stipendiater kommer till stånd,
- 2) verka för en liberalisering av reglerna för examensgiltighet i Norden och för att en lämplig praxis etableras härför,
- 3) verka för att stipendiets storlek anpassas så att det täcker merkostnaderna för studier i annat nordiskt land och att stipendiaterna likställs med landets egna studenter i studiesocialt hänseende,
- 4) verka för att Nordplus-stipendiet också inkluderar en studentbostad,
- 5) verka för att informationen till de studerande om NORDPLUS' och dess möjlighet intensifieras,
- 6) anslå medel av en sådan omfattning att ambitionsnivån i Nordplus-programmet kan bibehållas.

Stockholm den 23 januari 1989

Bengt Westerberg (fp)

Ylva Annerstedt (fp)

Mirja Ryyänen (K)

Svein Alsaker (KrF)

Gunnar Björk (c)

Karin Söder (c)

*BILAGA 1***Yttranden över medlemsförslaget****Nordens fackliga samorganisation (NFS):¹**

Satsningen på NORDPLUS är mycket värdefull. Programmet ger nordiska kontakter, ett nordiskt synsätt hos studenterna och även ett bättre utnyttjande av de gemensamma undervisningsresurserna. På sikt kan NORDPLUS underlätta närmandet till EGs program för studentutbyte. Det är en absolut nödvändighet att det anslås tillräckliga medel för att ambitionsnivån i NORDPLUS-programmet skall kunna bibehållas.

NFS tillstyrker åtgärdsförslagen i medlemsförslaget A 872/k rörande genomförandet av NORDPLUS. Det är centralt att de studiesociala rättigheterna garanteras. Den studerandes ekonomiska situation får inte försvägas under den tid han/hon deltar i utbytesprogrammet. Studentbostad och god hälsovårdsservice måste ingå i programmet.

På sikt bör övervägas om NORDPLUS-systemet kan utvidgas till att omfatta även gymnasieutbildningen.

Stockholm den 18 maj 1989

Nordens fackliga samorganisation

Sune Ahlén

Generalsekreterare

¹ Yttrandet avser medlemsförslagen A 865/k om förstärkt Nordplus-program och A 872/k om åtgärder för Nordplus-programmets genomförande.

Nordiska akademikerrådet (NAR):

Den övergripande målsättningen för NORDPLUS är bland annat att verka för en utvidgad nordisk utbildningsgemenskap, med de synergieffekter detta kan ge åt högre utbildning. Samtidigt strävar man till att etablera en gemensam nordisk arbetsmarknad för personal vid universitet och högskolor. Detta är mål som Nordiska akademikerrådet NAR verkat för och understött.

Medlemsförslaget visar dock att det ännu finns många praktiska problem som måste lösas för att programmets intentioner skall kunna fullföljas.

NAR betonar att NORDPLUS-stipendier borde utgå på en nivå som reellt täcker alla merkostnader, som uppstår vid studievistelse i ett annat nordiskt land.

Eftersom bostadssituationen ofta är besvärlig även för landets egna studenter, bör man för utväxlingsstudenter och -lärare anslå extra bostadsresurser.

De studiesociala förhållandena bör ordnas så att gästande studenter inte löper risk att falla utanför de studiesociala systemen.

När det gäller ovanstående frågor och information i anslutning till NORDPLUS-programmet är studenternas medverkan absolut nödvändig. NAR betonar därför att ledningsgruppen för högre utbildning bör samarbeta med studentorganisationerna.

NAR har upprepade gånger betonat universitetslärares roll när det gäller godkännande av studieprestationer som fullgjorts vid ett annat nordiskt universitet. Vi har med tillfredsställelse konstaterat att lärarna nu ges tillfälle att bekanta sig med studiesystemen i andra nordiska länder, då universiteten bygger ut sina nordiska nätverk.

I den övergripande målsättningen för den nordiska utbildningsgemenskapen ingår även ett arbetsmarknadsperspektiv.

I detta avseende bör ledningsgruppen samverka med den berörda parten, dvs. universitetslärares. Detta kan göras genom Nordiska akademikerrådet, som bl. a. representerar alla nordiska universitetsläroorganisationer.

Medlemsförslaget pekar på hur viktigt det är att NORDPLUS byggs ut med tillräckliga resurser. NAR är ense med förslagsställarna om detta och ställer sig även bakom de andra yrkandena i medlemsförslaget.

Helsingfors den 28 april 1989

Nordiska akademikerrådet

Raimo Lehtinen

Ordförande

Mona Hemmer

Sekreterare

Danmark

Foreningen Norden har i skrivelse den 21 mars 1989 förklarar sig stödja medlemsförslaget.

Danske Studerendes Fællesråd (DSF):

Grundliggende anser DSF NORDPLUS for en positiv udvikling. Vi er derfor også positive overfor udvidelse og konsolideringer af programmet.

Ikke desto mindre vil vi anføre, at vi anser det for meget betænkeligt, at programmet iværksættes og diskuteres uden direkte indflydelse fra lærere og studerende ved de højere læreanstalter.

Det er trods alt os, det skal være brugere af programmet, og os der kender hverdagen på uddannelsesinstitutionerne.

Vi vil derfor endnu en gang opfordre Nordisk Råd til, at indlemme studenter- og lærerrepræsentanter i Styringsgruppen for NORDPLUS, ligesåvel som vi vil opfordre til at Grønland og Færøerne også bliver selvstændigt repræsenteret og ligestillet i forhold til de øvrige nordiske lande.

I øvrigt vil vi henvise til Nordisk Ordførende Møtes brev til Nordisk Råds Kulturudvalg af 280988 (se *Bihang*).

DSF anser A 872/k for et glimrende forslag, hvor DSF med tilfredshed kan konstatere at der alligevel en gang imellem bliver hørt på, hvad studenterunionerne har at sige.

Forslaget ligger nemlig meget op af, hvad NOM tidligere har meddelt Nordisk Råd, dog med visse udeladelser, som vi her nedenfor vil anføre. Iøvrigt henvises til foranstående og NOMs brev til Nordisk Råds kulturudvalg.

DSF mener, at de seks omtalte punkter i forslaget udgør en kvalitativ styrkelse af NORDPLUS. Det er vor opfattelse, at gennemførelsen af de seks omtalte punkter skal ske i tæt samarbejde med studenterorganisationerne i de respektive lande, subsidiært NOM – idet det er oplagt, at disse (bl. a. DSF) har stor erfaring i disse sager. Specielt hvad angår information, studiesociale henseender og boligsituationen. Sidstnævnte idet boligformidling foregår via de studerendes egne selskaber – i Danmark bl. a. CIU, DSK og DUAB.

DSF ønsker endvidere at tilføje forslaget nogle tilføjelser:

- 1) Færøerne og Grønland skal have samme rettigheder som de øvrige nordiske lande, herunder optagelse i styringsgruppen for NORDPLUS
- 2) De studerendes organisationer repræsenteret ved NOM, og lærerne repræsenteret ved NAR skal inddrages i planlægningen af NORDPLUS, bl. a. ved at tildeles pladser i styringsgruppen.
- 3) Kulturforståelse handler om andet end kun sprogfærdigheder, hvorfor det ville være ønskeligt med korte "kultur-kurser" for de udvekslede.

- 4) Den enkelte studerende skal frit kunne vælge hvilke kurser hun ønsker at følge i de øvrige nordiske lande, hvorfor at NORDPLUS-nettet skal være tilstrækkeligt fleksibelt til at udveksling skal kunne gennemføres med relativt kort varsel.

Det skal ikke kun være de enkelte institutioners administration, der vælger udvekslingspartner.

- 5) Boligsituationen skal afklares yderligere. Der skal bygges flere studenteboliger, idet boligsituationen i samtlige nordiske lande er så presset, at vi ikke kan forvente, at der er boliger nok til de udvekslingsstuderende. Der er derfor behov for at afsætte midler til, at oprette studenteboliger med henblik på kortvarig beboelse, hvorfor der også skal være mulighed for at kunne få boliger der er fuldt udstyret til daglig brug. Vi kan ikke forvente, at de udvekslede bringer hele deres hjem med sig for et halvt år ad gangen.

Alt i alt støtter DSF forslag A 872/k fuldt ud, hvis ovennævnte konkretiseringer bliver indarbejdet i den endelige vedtagelse, samt at der bliver afsat tilstrækkelige midler til den praktiske gennemførelse.

København, den 25. april 1989

Jakob Hemmer-Jakobsen

DSFs præsidié

BIHANG

Angående NORDPLUS-programmet

Samarbetsorganet för de nordiska studentunionerna, Nordiskt Ordförandemöte (NOM), har vid sina möten 1988, i Reykjavík den 5–7 februari och i Helsingborg den 16–18 september, diskuterat NORDPLUS-programmet.

NOM förhåller sig mycket positivt till programmet och anser att det kan bidra till en ökad förståelse och ett ökat samarbete mellan de nordiska ländernas utbildningsinstitutioner, också på utbildningsområden där studentutbyte för närvarande är mindre vanligt. NORDPLUS ger goda möjligheter till att utnyttja de positiva effekter som uppnås via en kombination av de olikheter och specifika drag som finns i de enskilda nordiska ländernas utbildningssystem. För att optimalt kunna utnyttja dessa särdrag är det väsentligt att de högre utbildningsinstitutionernas suveränitet bevaras.

En förutsättning för att NORDPLUS skall fungera effektivt, är att ansvaret för bedömningen av studieperiodernas meriterande värde innehas av moderinstitutionerna.

NOM vill speciellt fästa uppmärksamhet på Färöarnas och Grönlands bristande representation i ledningsgruppen för högre utbildning. Eftersom de i dessa länder inte är underställda det danska undervisningsministeriet utan hemstyret, bör länderna ha representation i ledningsgruppen.

De färöiska och grönländska studenternas ansökningar om utbytesstipendier skall behandlas av landsstyrena.

NOM beklagar att studeranderepresentanter inte beretts möjlighet att delta i beredningen av NORDPLUS-programmet. Som en förutsättning för ett lyckat genomförande av NORDPLUS, finner NOM att de studerande borde ges tillfälle att delta i det konkreta utvecklingsarbetet av NORDPLUS inom ledningsgruppen för högre utbildning.

Framför allt i frågor som rör den studiesociala situationen och studiemiljön innehar studentorganisationerna en avgörande kompetens. För att denna skall kunna utnyttjas föreslår NOM att det i anslutning till ledningsgruppen upprättas en referensgrupp, vars medlemmar utses av de nordiska studentunionerna via Nordiskt Ordförandemöte, samt att denna referensgrupp ges möjlighet att utse en observatör till ledningsgruppen.

Information

Enligt NOM bör informationsspridningen till de studerande om NORDPLUS-programmet och dess möjligheter med det snaraste intensifieras.

För att garantera ett lyckat genomförande av NORDPLUS, är det viktigt att de studerande får information om de existerande samarbetsavtalen. NOM anser, att förutom det på bilaterala avtal byggda utbytet, bör den enskilde studenten ha möjlighet att själv finna och välja sådana studieperioder som han/hon önskar inkludera i sin examen. Detta ställer krav på utökad information om kursutbudet i Norden. Denna information får inte enbart vara teknisk, utan man bör eftersträva att också studenternas utvärdering av kurserna finns tillgänglig.

Skillnaden mellan de nordiska ländernas utbildningsstruktur medför att den studerandes roll och rättigheter kommer att vara olika i de enskilda länderna. NOM anser som sin uppgift att delta i arbetet att informera om dessa olikheter och att genom samarbete hitta lösningar på dessa problem.

Handboken "Att studera i Norden" vill NOM vara med om att utveckla. Den bör innehålla praktisk information om såväl studieförhållanden som den studiesociala situationen i de olika nordiska länderna samt kontaktuppgifter till de nationella och lokala studentorganisationerna.

Studentunionerna kommer i samarbete med de lokala studentkårerna att sprida information om NORDPLUS-programmet.

Inom ramen för NOM kommer man att ordna gemensamma träffar för de lokala studentkårerna. Därigenom underlättas informationsspridningen bland studenterna om utbildningsutbudet i de olika nordiska länderna.

Språket

NOM menar att kulturell och språklig förståelse är en av de viktigaste delarna och anledningarna till det nordiska samarbetet på alla plan. Detta har särskilt stor betydelse i NORDPLUS.

Island, Färöarna, Grönland och Finland är i språkligt hänseende i en speciellsituation. Detta får inte förhindra studentutbytet. NOM anser att det skall finnas möjligheter till introduktionskurser i värdlandets språk för de blivande stipendiaterna. Det mottagande universitetet bör också erbjuda utbytesstudenterna möjlighet att delta i intensivkurser i det lokala språket.

NOM anser att det inte bör upprättas speciella utbildningsprogram avsedda enbart för stipendiater, utan att stipendiaterna deltar i den normala undervisningen tillsammans med värduiversitetets studenter.

Bostäder

NOM anser att varje student som erhåller ett NORDPLUS-stipendium skall garanteras bostad. Man bör eftersträva att erbjuda utbytesstudenterna studentbostäder, eftersom stipendiaterna på detta sätt bereds en större möjlighet till en social och kulturell integrering i studentlivet och i samhället. Isolering av enskilda eller grupper av stipendiater bör undvikas.

Det största problemet är emellertid den stora bristen på bostäder i alla de nordiska länderna. Utbytesstudenternas antal bör beaktas vid dimensioneringen av studentbostadsbyggandet. NOM anser att myndigheterna bör vidta åtgärder för att öka studentbostadsbyggandet och därigenom garantera stipendiaterna bostäder.

NORDPLUS-stipendiaterna bör ges möjlighet till bostäder som är möblerade och har en tillräcklig utrustningsnivå.

Såväl de lokala som de nationella studentorganisationerna kommer att utöva påtryckning på myndigheter för att tillfredsställa NORDPLUS-studenternas bostadsbehov. Studentorganisationerna kommer att inleda förhandlingar med studentbostadsorganisationerna.

Stipendiet

NOM menar att det är centralt för genomförandet av NORDPLUS att stipendiet verkligen täcker de reella merkostnader som uppstår vid studier utomlands. Enligt NOMs uppfattning är det mycket osäkert om stipendiet på 12 000 DKK täcker dessa kostnader. NOM vill fästa uppmärksamhet vid den varierande nivån på studiemedel i Norden. I vissa nordiska länder är nivån så låg, att det är tveksamt om de studerande överhuvudtaget kommer att ha möjlighet att utnyttja stipendiet. Som jämförelse kan nämnas att stipendiet i det nordiska teknologutbytesprogrammet under år 1988–89 är 25 000 SEK.

Studiesociala förmåner

Stipendiaternas studiesociala förhållanden förändras väsentligt då de inträder i ett NORDPLUS-program. En central uppgift för studentorganisationerna är ett medverka i utvecklandet av de studiesociala förhållandena.

NOM anser att de gästande studenterna bör garanteras samma studiesociala förmåner som de lokala studenterna. Sådana förmåner är bl. a. sjuk- och hälsovård samt olika former av rabatter.

I de länder där studentkårsmedlemskapet är obligatoriskt, är de studiesociala förmånerna bundna till medlemskapet (Sverige, Finland, Island och Norge). Svårigheterna uppstår vid kortare utbytesvistelser, eftersom kåravgiften inte kan erläggas för kortare perioder än en termin.

Inom ramen för NOM kommer man att göra en kartläggning av de studiesociala förmånerna samt över den service som är bunden till kårmedlemskapet i de enskilda länderna.

De nationella studentunionerna kommer att utreda hur studentkåren ställer sig till att stipendiaterna under utbytesvistelsen endast är medlemmar i den mottagande studentkåren, dvs. är befriade från obligatoriskt medlemskap i hemlandet.

Integrering av studenterna i studiemiljön

I den nordiska kulturhandlingsplanen betonas vikten av att stärka den nordiska kulturgemenskapen. Med tanke på att NORDPLUS-stipendiaternas vistelse i det mottagande landet är relativt kort, betonas vikten av en effektiv integrering i studiemiljön. Enligt NOM har studentorganisationerna en central roll i arbetet med att underlätta den sociala och kulturella integreringen av stipendiaterna. Studentunionerna och deras medlemskåror är, med hjälp av sina nätverk och aktivister, de enda som kan genomföra ett sådant arbete. Denna verksamhet kräver emellertid resurser. NOM menar, att nationella och lokala studentunioner bör kunna beviljas understöd från nordiska samarbetsmedel för sådan verksamhet.

NOM anser att man såväl inom universiteten som inom de lokala studentkårerna bör ha speciella ansvarspersoner för utländska studerande. Universiteten bör arrangera kurser i samhälle och kultur. För att uppnå möjligast bästa resultat borde studentkårerna medverka i planeringen av dessa.

I samarbete med de nationella och lokalstudentorganisationerna kommer NOM att utarbeta olika typer av stödsystem för utbytesstudenterna.

Uppföljning

NOM anser att ett lyckat genomförande av NORDPLUS förutsätter en uppföljning och utvärdering såväl inom ledningsgruppen för högre utbildning som inom studentorganisationerna.

Inom studentorganisationerna eftersträvar man att grunda uppföljningsgrupper på den lokala kårnivån. Det utvärderingsmaterial som dessa grupper producerat sammanställs sedan på den nationella nivån och kommer därefter att utnyttjas för fortsatt utvärdering inom NOM.

Såsom ovan anförts är NOM berett att arbeta för att finna konstruktiva lösningar på de konkreta praktiska problemen i samband med NORDPLUS-programmet. Emellertid kräver det att NOM med det snaraste kan avlöna en person för att utföra behövligt utredningsarbete samt för att koordinera de nordiska studentunionernas arbete med dessa frågor.

Nordiskt ordförandemöte den 28 september 1989

Danmarkimi Kalaallit Ilinniag Kattuffiat
 Danske Studerendes Fællesråd
 Finlands studentkårers förbund
 Meginfelag Føroyska Studenta
 Norsk studentunion
 Studentaráð Haskola Íslands
 Sveriges förenade studentkårer

Akademikernes Centralorganisation (AC):

I overensstemmelse med tidligere drøftelser i NAR-sammenhæng, herunder på NAR-mødet i Oslo i september 88 er det AC's indstilling, at NAR bør udtale sin støtte til medlemsforslaget med et forbehold alene til forslaget punkt 4 om studenterbolig til de udvekslingsstuderende. Det er vedrørende dette punkt AC's opfattelse, at boligsituationen for studerende i Danmark ikke muliggør en belastning af det eksisterende udbud af studen-

terboliger til dækning af boligbehovet for udvekslingsstuderende. Dette behov bør tilgodeses med særlig bevilling i de enkelte lande i tilknytning til Nordplus-programmet.

AC kan iøvrigt henholde sig til de bemærkninger, som Danske Studerendes Fællesråd har afgivet til Nordisk Råds Danske Delegation om medlemsforslaget, jfr. skrivelse af 4. april 1989 med bilag (*se oven*). AC skal i denne forbindelse særligt tilslutte sig Fællesrådets og de øvrige nordiske studenterorganisationers ønske/forslag om, at der i styringsgruppen for Nordplus-programmet gives repræsentation for de studerende og lærerne ved universiteterne og de højere læreanstalter.

AC skal anbefale, at NAR i sin udtalelse til medlemsforslaget medtager en støtteerklæring til studenterorganisationernes opfordring til Nordisk Råd herom.

København, den 10. april 1989

Jørgen Jensen

Finland

Utrikesministeriet, avdelningen för utvecklingsamarbete:^{1 2}

I Luanda undertecknades den 1.2.1989 på ministernivå ett principiellt memorandum om kultursamarbete mellan Norden och SADCC-länderna. Detta samarbete skall i första hand ske genom en fond som anknyts till Nordiska rådets kultursekretariat. Fondens ramar har ännu inte fastslagits, och därför kan verksamheten inte påbörjas inom den närmaste framtiden.

Det är inte ändamålsenligt att ha utbyte av studerande i sedvanlig mening mellan Norden och SADCC-länderna, eftersom de sistnämnda ej kan fungera som jämlika partners då de skall emottaga utländska studerande. Utländska studerande skulle omedelbart belasta landets egna obetydliga resurser för högre utbildning. Verksamheten borde sålunda helt finansieras av de nordiska länderna. Å andra sidan vore det inte heller riktigt att bekosta de nordiska studerandes uppehälle i SADCC-länderna utan att anknyta det till ländernas utvecklingssträvanden. Sålunda skulle all verksamhet få en karaktär av utvecklingsbistånd.

De nordiska länderna har redan nu ett omfattande och kontinuerligt växande utvecklingssamarbete med SADCC-länderna. Av stipendiater som mottas av Finland kommer en del från dessa länder. Fr. o. m. år 1990

¹ Yttrandet översatt från finska.

² Yttrandet avser medlemsförslagen A 865/k om förstärkt Nordplus-program och A 872/k om åtgärder för Nordplus-programmets genomförande.

kommer Undervisningsministeriet att ansvara för stipendiater som finansieras av Finland, men Utrikesministeriet kommer att också i fortsättningen ansvara för stipendiater anknutna till egentliga utvecklingsprojekt.

Finländska studerande har möjlighet att bekanta sig med SADCC-länderna bl. a. i samband med forskningsprojekt som utförs av högskolor i Finland. Detta garanterar att studerande får en god handledning i sitt fältarbete och att forskningsprogrammet i sin helhet kommer mottagarlandet till godo. Även de frivilliga organisationernas utvecklingssamarbete ger studerande möjligheter att bekanta sig med SADCC-länderna.

En utsträckning av Nordplus-programmet till SADCC-länderna skulle medföra parallella arrangemang till de redan existerande nordiska stipendiatprogrammen i utvecklingsländerna. Nordplus-programmet kunde få betänkliga särdrag och innebära betydliga risker, ifall nordiska studerande skulle sändas till SADCC-länderna och få samma sociala förmåner som landets egna studerande. Ifall nordiska stipendiater garanteras tillräckliga studiesociala förmåner skulle de vara i bättre position än SADCC-ländernas egna studerande. Därför anses förslaget att utsträcka Nordplus-programmet till SADCC-länderna vara svårt att förverkliga utan att det kommer i konflikt med grundläggande principer för utvecklingssamarbete.

Helsingfors i maj 1989

David Johansson

Avdelningschef

Mikko Pyhälä

Ambassadråd

Undervisningsministeriet, högskole- och vetenskapavdelningen:^{1 2}

Det nordiska Nordplus-programmet startar hösten 1989. Systemet håller på att köras in och formas efter att erfarenheter samlats in. Stipendiesystemet håller på att byggas upp bl. a. genom att träffa avtal om samverkan och skapa nätverk mellan nordiska högskolor.

¹ Yttrandet översatt från finska.

² Yttrandet avser medlemsförslagen A 865/k om förstärkt Nordplus-program och A 872/k om åtgärder för Nordplus-programmets genomförande.

Eftersom Nordplus-programmet fortfarande är under uppbyggnad även vad det gäller Norden, anser högskole- och vetenskapavdelningen det inte motiverat att programmet vid detta skede skulle utvidgas att omfatta andra länder än de nordiska.

Helsingfors den 3 maj 1989

Markku Linna

Avdelningschef, överdirektör

Marja-Liisa Visanti

Tf. föredraganden

Helsingfors universitet:¹

Helsingfors universitet anser initiativet till utbyte av studerande mellan nordiska högskolor och högskolor i södra Afrika (SADCC-området) tackvärdigt och etiskt riktigt. Utbytet borde dock organiseras inom ramen för ett eget stipendiesystem som beaktar stipendiaternas särskilda utgångsläge och behov.

Uppslaget att ge blivande NORDPLUS-stipendiater grundkurser i värdlandets språk både vid hemuniversitetet och värduniversitetet är gott. Detta förekommer redan i viss utsträckning. Studerande vid Helsingfors universitet kan begagna språkkurser som ges vid universitetets språkcentral. Stipendiaterna kan delta i intensivkurser i finska, vilka anordnas för vid universitetet inskrivna utländska studerande.

Ur studerandesynpunkt är det av största vikt att de studier den studerande bedriver vid en annan nordisk högskola kommer att räknas honom fullvärdigt till godo i hans examen. För att detta skall kunna ske bör den studerande på förhand komma överens med sin institution om studiernas tillgodoräknande. Institutionerna borde följaktligen garanteras tillräckliga resurser för att erhålla kunskap om de samarbetande institutionernas utbildningar. Stipendierna för initiering av samarbete borde rekommenderas och anlitas i högre utsträckning än för närvarande. Eftersom NORDPLUS-stipendiaterna avlägger examen vid sitt eget universitet har frågan om examensgiltighet i detta sammanhang ringa betydelse. Däremot kan och bör en viss flexibilitet iakttas vid uppgörandet av stipendiaternas studieplaner.

Medlemsförslaget omfattar en modell enligt vilken NORDPLUS-stipendierna skulle inkludera en studentbostad. Ingående av ett NORDPLUS-avtal förutsätter att värduniversitetet hjälper den studerande att skaffa bostad. Helsingfors universitet har en muntlig överenskommelse med

¹ Yttrandet avser medlemsförslagen A 865/k om förstärkt Nordplus-program och A 872/k om åtgärder för Nordplus-programmets genomförande.

studentbostadsstiftelsen inom Helsingforsregionen om att stipendiaterna bereds bostad på två, tre månaders varsel. En liknande praxis torde förekomma också vid andra högskolor. En automatisk sammankoppling av stipendium och bostad kan medföra att bostäder tidvis står tomma, vilket vore oändamålsenligt med tanke på den rådande bostadsbristen. Då behovet av bostäder för NORDPLUS-stipendiater successivt ökar, vore ett nordiskt finansieringsbidrag för detta ändamål synnerligen önskvärt.

Stipendiets storlek borde utan tvivel anpassas så att det täcker merkostnaderna för studier i annat nordiskt land. Enligt NORDPLUS-avtalen likställs stipendiaterna med landets egna studerande i studiesocialt hänseende.

För tillfället är informationen ett av de stora problemen inom NORDPLUS-programmet. De studerande kan nog lätt informeras om existerande samarbetsavtal mellan högskolor i Norden, men informationen om kursutbudet är svårtillgänglig och utspridd. Utvecklandet av handboken "Att studera i Norden" för att tillgodose de studerandes och lärarnas informationsbehov vore välkommet. Inom ramen för NORDPLUS-stipendiesystemet borde medel anslås för utvecklande av och utbyte av information.

Helsingfors universitet förenar sig med medlemsförslagets rekommendation att medel bör anslås i sådan omfattning att ambitionsnivån i NORDPLUS-programmet bibehålls.

Slutligen önskar Helsingfors universitet framhålla att bibehållandet av ambitionsnivån i NORDPLUS-utbytet också förutsätter att organiseringen av utbytet förenklas (prorektor Wredes skrivelse till överdirektör Markku Linna vid undervisningsministeriet; se *Bihang*).

Helsingfors den 28 april 1989

Johan Wrede

Prorektor

Tuula Ikononen

Bitr. sekreterare

BIHANG

PM rörande NORDPLUS-programmets administration

Delegater för nordiska högskolor och universitet som den 6–9.2.1989 deltog i Nordiskt seminarium för studievägledare och utbildningsadministratörer i Gentofte, Danmark, har i en skrivelse sammanfattat en rad synnerligen kritiska synpunkter på NORDPLUS-programmets organisation. De brister som där påtalades är blott alltför bekanta för de universitet och högskolor som snabbt sökt sätta NORDPLUS-programmet i operationsdugligt skick.

Helsingfors universitet, som haft en viss framgång med sina NORDPLUS-ansökningar, har ingen särskild anledning att anse sig böra ge ledningsgruppen råd, men önskar framföra några konstruktiva förslag, som beslutsamt tillämpade borde kunna garantera en bättre framgång för NORDPLUS-programmet i sin helhet än det hittills haft.

Kravet på formella avtal

Stor avsikt har hittills av Ledningsgruppen fästs vid att bilaterala eller multilaterala formella ramavtal föreligger mellan antingen de högskolor, universitet eller enskilda institutioner vid dessa som bildat NORDPLUS-”nätverk” för utbyte av lärare eller studerande.

Avsikten med avtalen är uppenbarligen dubbel:

- att trygga studenternas sociala rättigheter på studieorten
- att garantera att studenten får räkna sina studieprestationer i grannlandet till godo i sin examen.

Ledningsgruppen har stillatigande, men klokt, beslutat avstå från avtal mellan enskilda institutioner vid universitetet och högskolor. Åtskilliga med stor möda åstadkomna avtal har därmed förlorat sin betydelse. Nu fordras i stället formella avtal mellan universitetet och högskolorna. Man kan ifrågasätta om ens de avtalen är nödvändiga för NORDPLUS-programmet.

Avtalskravet – förslag

Avtalens mål kan långt enklare uppnås om alla universitet som önskar delta i NORDPLUS undertecknar en gemensam deklaration. Ännu enklare; själva ansökan – vilken alltid bör göras av de deltagande institutionerna *genom universitetets eller högskolans centraladministration*, kan utformas enligt ett formulär som binder parterna vid de två förhandsvillkoren.

Ansökningsproceduren

Ansökningsproceduren är i detta nu omotiverat invecklad och lägger på de deltagande ämnesinstitutionerna talrika komplicerade förvaltningsoperationer, som de saknar både erfarenhet och intresse för. Detta befrämjar icke institutionernas intresse för att spela en aktiv roll i NORDPLUS. Man kan tvärtom befara att detta på ett kännbart sätt bromsar programmets framgång.

Ansökningsproceduren omfattar nu bl. a. följande faser

- kontakt med institutioner i grannländer (institutionerna)
- slutande av avtal (centraladministrationerna)
- ansökan om medel (för hypotetiska stipendiater)
- delgivning av de beslut ledningsgruppen fattat. (Märkligt nog ger ledningsgruppen inte information om sina beslut till alla som behöver den utan en av ämnesinstitutionerna förutsättes informera såväl centraladministrationen vid sitt universitet som sina samarbetspartner.)
- information till studenterna
- rekrytering och val av stipendiater (ämnesinstitutionen)
- placering av stipendiater (nya förhandlingar med samarbetsparten)
- rekvisition av stipendie- och resemedel
- utbetalning av stipendiemedel och reseunderstöd (detta innefattar även olägenheter som berörs nedan under rubriken ”penningrörelse”).

En särskilt iögonenfallande nackdel är att ansökningarna förutsättes starta dels hos institutionerna (som inte äger en klar uppfattning om stu-

dentintresset) och dels hos studenterna (som inte kan ha en klar uppfattning om institutionernas kontakter). Den ena ansökningstypen resulterar i ansökningar av det slag ledningsgruppen prioriterat, nämligen ansökningar om vissa mängder av hypotetiska studentutbyten, "döda själar", av vilka endast en del kan förväntas materialisera sig. Den andra ansökningstypen (som institutionerna klart föredrar) reflekterar ett verkligt och konkret individualiserbart studentintresse som riktar sig mot bestämda institutioner, ofta nog bestämda kurser, etc.

De båda ansökningstyperna genererar helt olika typer av aktivitet i institutionerna, helt olika typer av informationsbehov etc.

Proceduren är långsam, alla ansökningar måste föras hela vägen upp och hela vägen ned genom administrationen från institutionen till ledningsgruppen – och detta i flera omgångar! De i avtal och planer förutsatta studentutbytet måste i slutskedet revideras. Redan i princip fördelade medel måste omfördelas av ledningsgruppen (och kan ej omfördelas av universiteten). Fastän ansökningarna inte nödvändigtvis upptar klart namngivna sökande kan platserna inte besättas därför att sökande förutsätts tillhöra vissa bestämda institutioner.

Ansökningsproceduren – Förslag

Systemet ges större möjligheter att koncentrera sig på faktiska, ej hypotetiska ansökningar. Högskolorna ges möjlighet att smidigt revidera planer och omfördela medel som måste omplaceras.

Detta kan ske exempelvis på följande sätt:

Proceduren delas i två faser:

Fas 1

1. Varje högskola ansöker hos ledningsgruppen om ett visst antal stipendier (alternativt en viss summa stipendiemedel). I dessa ansökningar nämns inga personnamn eller ämnesinstitutioner vid namn – endast universitetet (möjligen fakulteter).

2. Ledningsgruppen fördelar medlen. Detta kan ske med hänsyn till de sökande högskolornas studentnummerär, tidigare aktivitet etc.

3. Högskolornas centraladministrationer kungör villkoren för ansökan (detta kan ske parallellt med 1).

Fas 2

4. Studenterna ansöker om stipendier hos sina institutioner. Ansökan innehåller studieplan och preciserar önskemål om studieort, högskola, institution, kostnader etc.

5. Institutionerna bereder och sammanställer studenternas ansökningar, kontaktar målinstitutionerna, överenskommer om studiemotsvarigheter, ändamålsenlig studieplan m. m. De ordnar ansökningarna i prioriteringsordning samt lämnar dem till sin NORDPLUS-tjänsteman.

6. Universitetets eller högskolans centralförvaltning fördelar de medel som beviljats så att de på bästa möjliga sätt motsvarar de studerandes planer och behov. I händelse av att studenter ändrat sina planer, resor inställs, etc. kan centralförvaltningen omfördela de frigjorda medlen i överensstämmelse med de av institutionerna beredda prioriteringarna. Fördelningen av stipendierna kommer alltså att återspegla studenternas verkliga intresse och institutionernas därav föranledda dispositioner.

Kommentar: Nackdelen med detta system – om det skall betraktas som

en nackdel – är att det framför allt tar hänsyn till den sändande partens intresse. Reciprociteten i utbytet regleras icke på den enskilda ansökningens eller ämnesinstitutionens nivå.

Man kan emellertid hävda att detta inte heller är önskvärt. Mångsidigheten och mångformigheten i utbytet kan rentav ökas. Ledningsgruppen har fortfarande möjlighet att på en makronivå reglera studentströmmarna genom styrning vid beviljningen av medlen i punkt 2.

Penningrörelsen

En betydande nackdel med de nuvarande planerna rörande betalningsarrangemangen är att administrationen av penningrörelsen fördelas på ett inkonsekvent och svåröverskådligt sätt. Huvudanledningen till detta är att den institution som inlämnat ansökan förväntas administrera utbytet hela finansiella trafik oavsett i vilken riktning utbytet studenter rör sig.

Dessutom förefaller det som om pengarna förväntades omväxlas från den ena nordiska valutan till den andra innan studenten kan spendera summan, vilket i så fall föranleder betydande kursförluster. Utbetalningarna blir möjliga först efter det en räcka intyg (styrkanden av identitet, vistelse på studieorten etc.) rekvisitioner m. m. utväxlats.

Nya rutiner och betalningsvägar skapas för NORDPLUS-stipendiaterna utan att de existerande betalningsvägarna och rutinerna utnyttjas.

Penningrörelsen – Förslag

Utbetalningen av medel borde förenklas så att inga eller endast få nya betalningsvägar behöver skapas för NORDPLUS. Rekvisition av medel borde till den del det gäller utbetalning av stipendier till enskilda studerande ersättas av inlämnande av utbetalningsorder. Medlen kan med hjälp av dessa order kanaliseras direkt till förmånstagaren genom den redan existerande studiestödsadministrationen vid de enskilda högskolorna.

Utbetalningen av medel för kontaktbesök förefaller att fungera väl och synes inte kräva några ingrepp.

Helsingfors den 22 mars 1989

Johan Wrede

Prorektor

Åbo akademi:¹

Förslaget att förstärka NORDPLUS-programmet genom att under en försöksperiod utöka det med stipendier för utbyte av studerande och lärare mellan universiteten i Norden och SADCC-regionen utgår ifrån den goda principen att ett internationellt utbyte också ökar den internationella förståelsen. Förslagsställarna har dock förmodligen inte känt till de problem som NORDPLUS-programmet har stött på och som beror på att programmet ännu inte har funnit sin slutliga form. Det ligger knappast i

¹ Yttrandet avser medlemsförslagen A 865/k om förstärkt Nordplus-program och A 872/k om åtgärder för Nordplus-programmets genomförande.

någons intresse att äventyra såväl NORDPLUS-programmet som ett utbytesprogram mellan Norden och SADCC-länderna. Åbo akademi finner därför att det inte finns någon anledning att under NORDPLUS-programmets försöksperiod belasta programmet med en verksamhet som kräver andra åtgärder och insatser och därmed riskera ett framgångsrikt resultat både för NORDPLUS-programmet och det tilltänkta utbytesprogrammet med SADCC-länderna.

Förslaget att vidta åtgärder för att underlätta NORDPLUS-programmets genomförande upptar flera viktiga synpunkter.

Frågan om stipendiaternas språkkunskaper torde i allmänhet kunna lösas genom att man på många högskoleorter kan läsa grundkurser i de nordiska språken, antingen vid den egna högskolan eller vid värduniversitetet. En förbättring av de nordiska språkkunskaperna i gemen torde kunna genomföras så som detta skisseras i utkastet till Handlingsprogram för språkligt samarbete i Norden, under beredning för behandling av Nordiska ministerrådet hösten 1989.

Analysen av ekvivaleringsproblematiken resulterar i det riktiga konstaterandet att lärarna är en nyckelgrupp då det gäller att etablera nya mönster för accepterade av studierna i ett annat nordiskt land. Enligt Akademiens mening bör dock alla tänkbara sätt att förenkla proceduren tillgripas, inkluderande att man gör det till någonting naturligt att lärarkåren byter universitet inom Norden — för kortare perioder, men i gengäld ofta.

Det är svårt att se vinsten av att baka in tillgång till bostad i NORDPLUS-stipendiet eftersom det förefaller som om man på de flesta högskoleorter på frivillig väg och utan onödig byråkrati klarar av den saken. Endast om nya problem kommer fram torde det vara motiverat att övergå till mera låsta former för anskaffande av bostad.

De sociala förmånerna för de studerande får ej i något sammanhang försummas. Inom studentvärlden råder enligt vår kännedom nu den uppfattningen att den studerande som vistas en tid vid ett annat universitet som NORDPLUS-stipendiat endast skall vara skriven vid hemmastudentkåren. Därmed går den studerande förlustig de sociala förmånerna som hör ihop med studerandestatus vid värduniversitetet, vilket inte är önskvärt. De nordiska studentorganisationerna bör kunna komma överens om en enhetlig praxis över hela Norden.

En utökad nordisk information om samarbetsavtal, studiemöjligheter och studieförhållanden är förvisso av nöden och det är mycket angeläget att publikationen "Att studera i Norden" snart kommer ut i en ny upplaga. Ytterligare behövs åtminstone kortfattad information om vilka specialinriktningar som finns företrädda vid olika nordiska högskolor i Norden, vilket inte framgår av boken i dess nuvarande utformning.

Det är självfallet angeläget att stipendieprogrammet ges en fast grund och finansieringen får inte äventyras. Ambitionsnivån får inte sänkas från den nuvarande eftersom den inte ens nu är särskilt hög. Samtidigt är

initialsvårigheterna av sådan karaktär att den femåriga försöksperioden förefaller vara riktigt dimensionerad, både vad gäller tidsperioden och antalet stipendier.

Åbo den 20 april 1989

Bengt Stenlund

Rektor

Johan Nikula

Studiesekreterare

Finlands akademi:¹

Finlands akademi stöder att bägge medlemsförslagen² genomförs efter tillgängliga resurser. Ökad nordisk samverkan på grundexamensnivå skapar förutsättningar för samarbete inom forskarutbildning och senare inom forskningen. Att utnyttja nordiska projekt för biståndssamarbetet som de nordiska länderna driver är också värt att stöda.

Helsingfors i juli 1989

Erik Allardt

Vetenskapliga centralkommissionen, ordförande

Ulla Ekberg

T. f. byråchef

Ålands landskapsstyrelse:

Landskapsstyrelsen som i ärendet hört Ålands kulturråd anser de i förslagets kläm rekommenderade åtgärderna välgrundade och värda understöd, inte minst frågan om arbete för en liberalisering av reglerna för examensgiltighet och förslaget att stipendiet även skulle innefatta studentbostad på studieorten.

Mariehamn den 20 april 1989

Sune Eriksson

Lantråd

Börje Karlsson

Utbildningschef

¹ Yttrandet översatt från finska

² Yttrandet avser medlemsförslagen A 865/k om förstärkt Nordplus-program och A 872/k om åtgärder för Nordplus-programmets genomförande.

Finlands studentkårers förbund (SYL):

SYL förhåller sig positivt till medlemsförslaget, men vill betona ytterligare följande angelägenheter:

Språk-, kultur- och samhällsförståelse

I medlemsförslaget omnämns betydelsen av kulturell och språklig förståelse, men man har inte fordrat möjligheten att delta i introduktionskurser i värdlandets kultur och samhälle vid sidan av introduktionskurser i värdlandets språk. SYL vill betona att Nordplus-stipendiaterna bör beredas möjligheten att delta i introduktionskurser i både värdlandets språk och dess kultur och samhälle, men dessa kurser bör inte vara obligatoriska.

Tillgodoräknande i stället för ekvivalering

När man talar om studiernas eller examinas giltighet finns det faran för misstolkning att det är fråga om strävanden till studiernas/examinas harmonisering. SYL vill betona att det är ändamålsenligare att tala om *tillgodoräknande*. Med detta avser SYL att olikheterna mellan studierna/examina godkänns och att sträng ekvivalering inte krävs.

Studentrepresentation garanterar även Nordplus-stipendiaternas studiesociala förmåner

SYL anser att förverkligandet av Nordplus-stipendiaternas studiesociala förmåner inte tillräckligt beaktats. Nordplus-stipendiaterna kan inte garanteras t.ex. de förmåner som är bundna vid studentkårmedlemskap (hälsovård, nedsatt pris osv.) endast genom avtal mellan universitet och institutioner. Man behöver hårdare åtgärder. För att garantera dessa förmåner – och för att beakta studentåsikten i allmänhet – bör de studerande erbjudas representation i ledningsgrupper. T.ex. i Finland begränsas medlemskap i studentkårerna av förordningar. Enligt dessa förordningar kan bara de som studerar för grundexamen eller fortsättningsstudier vid universitetet vara medlemmar i studentkåren. Också då det gäller bostäder behövs samarbete mellan de nordiska studentbostadsstiftelserna.

Individuell ansökning bör möjliggöras

SYL vill framlägga att individuellt deltagande i Nordplus-stipendiatprogrammet bör i framtiden inte vara beroende av institutens intresse i samarbete med annat nordiskt land. Man bör erbjuda möjlighet till spontant studentutbyte. Individuell ansökning bör möjliggöras även inom ramen av Nordplus.

Fastän Nordplus-utbytet tydligen planerats med hänsyn till Erasmus kan man hoppas att detta system kommer att utvecklas självständigt med tanke på de nordiska ländernas behov.

Helsingfors den 28 mars 1989

Katariina Poskiparta
Ordförande

Hannu Tolonen
Generalsekreterare

Island

Undervisningsministeriet (Menntamálaráðuneytið):¹

Ministeriet mener ikke, at der er grundlag for at tage stilling til forslagene² på nuværende tidspunkt, idet sagen senere kan blive en opgave for ministrene i Nordisk Ministerråd, hvis der vedtages en resolution herom i Nordisk Råd.

Reykjavík, 16. maj 1989

P.m.v.

Árni Gunnarsson

Stefán Stefánsson

Norge

Norsk Studentunion (NSU):

Generelt sett forholder NSU seg positivt til NORDPLUS og anser det for å være et bidrag til nærmere kjennskap til og samarbeid mellom de nordiske landenes utdanningsinstitusjoner. NORDPLUS gir gode muligheter for en mer effektiv utnyttelse av undervisningsmiljøene, og en bredere kontaktflate mellom såvel student- som lærerorganisasjoner i Norden. Derfor vurderer vi også de to nye medlemsforslagene om forsterking og konsolidering av NORDPLUS som et steg i riktig retning.

Før vi kommenterer de nevnte forslagene (A 865/k og A 872/k), vil vi imidlertid peke på et for oss stadig tilbakevendende forhold; studentenes manglende representasjon i styringsgruppen for NORDPLUS. Vi er av den oppfatning at en vellykket gjennomføring av programmet forutsetter at de partene som deltar i det, studenter og lærere, har reell innflytelse og medbestemmelse ved utformingen av programmet. Ikke minst i saker som har med den studiesosiale situasjonen å gjøre, innehar studentunionene i de nordiske landene en betydelig kompetanse. Kontaktnettene som studentorganisasjonene har utviklet på nordisk, nasjonalt og lokalt nivå kan dessuten fange opp og formidle informasjon videre til studentene på hvert lærested. De initiativene som etterlyses i A 872, vil etter NSUs mening best realiseres ved å trekke inn de ressursene som de nordiske studentunionene forvalter.

¹ Yttrandet har översatts från isländska.

² Yttrandet avser medlemsförslagen A 865/k om förstärkt Nordplus-program och A 872/k om åtgärder för Nordplus-programmets genomförandet.

For at dette tilsynelatende glemte potensialet skal kunne utnytted, foreslår Nordisk Ordførende Møte; samarbeidsorganet for de nordiske studentunionene, at det i tilknytning til styringsgruppa opprettes ei referansegruppe oppnevnt av NOM, og at et medlem av referansegruppa får møte i styringsgruppa som observatør.

Videre vil vi henstille til den norske delegasjonen å på nytt ta opp spørsmålet om Færøyenes og Grønlands manglende representasjon i styringsgruppa. Ettersom utdanningsinstitusjonene i disse landene *ikke* er underlagt det danske undervisningsministeriet, men hjemmestyret, bør disse landene ha sin egen representasjon i styringsgruppa. Dette mellom annet fordi søknadene fra studenter på Færøyene og Grønland skal behandles av utvalg i hjemlandet.

A 872/k

Hvis alle de seks punktene i forslaget faktisk blir satt ut i livet, vil dette innebære en vesentlig kvalitativ forbedring av NORDPLUS-programmet. Dette er momenter NOM gjennom lang tid og ved en rekke anledninger har pekt på som essensielle for en vellykket gjennomføring av programmet. Forøvrig henviser vi til NOMs brev til Nordisk Råds Kulturutvalg av 28.09.88. I tillegg til de punktene forslaget omtaler, har vi enkelte merknader.

Informasjonsvirksomhet og s. k. free movers

Skal NORDPLUS bli et levedyktig foretagende forutsetter det en helt annen satsing på informasjonsvirksomhet enn tilfellet er nå. Det er viktig at studentene får informasjon om eksisterende samarbeidsavtaler, samt klare retningslinjer for hvordan man kan søke på programmet.

Slik NSU ser det bør det i tillegg til de bilaterale avtalene åpnes for at den enkelte student får mulighet til selv å finne og velge studieperioder hun ønsker å inkludere i sin eksamen. Dette stiller krav til økt informasjon om kurstilbud og fagmiljøer i Norden. Slike opplysninger skal ikke utelukkende være av teknisk art; studentenes egen evaluering av undervisningstilbudet bør også finnes tilgjengelig.

Boliger

I tråd med hva forslagsstillerne nevner, mener også NSU at hver NORDPLUS-stipendiat må garanteres et sted å bo. Det økte boligbehovet som følger av programmet, må medregnes ved dimensjoneringen av studentboligbygging. Med den pressede situasjonen som studenter opplever på boligmarkedet for tida, er det viktig å trappe opp boligbyggingen *før* utvekslingsprogrammene settes i verk. Hvis man i det endelige forslaget lykkes i å innarbeide disse presiseringene, ville det ytterligere styrke det forberedende arbeidet med NORDPLUS og studentenes medvirkning i dette.

Avslutningsvis vil NSU takke for muligheten til å uttale oss, og håper selvsagt at man i Nordisk Råd igjen vil vurdere å trekke de nasjonale studentunionene inn i det konkrete utviklingsarbeidet av NORDPLUS.

Ønskes ytterligere informasjon er vi mer enn gjerne behjelpelige med dette.

Oslo, 18. april 1989

Janne Bjerken
Internasjonalt ansvarlig

Sverige

Svenska institutet (SI):

Institutet delar förslagsställarnas syn på nödvändigheten att genomföra NORDPLUS för att öka både utbildningsmässiga och sociala kontakter mellan de nordiska länderna. Synpunkterna nedan följer förslagstextens indelning.

Språkförståelse

Den som söker NORDPLUS-stipendier får förutsättas ha grundläggande kunskaper i värdlandets språk. Däremot finns det säkert behov av kortare intensivkurser i respektive språk. I Sverige har sådana särskilt anpassade kurser i svenska inrättats för finska gäststuderande. I anslutning till de större universitetsorterna i Sverige finns institutioner med undervisning i svenska som främmande språk. Dessa borde, när behov föreligger, engageras för kortare förberedande kurser och färdighetstester för dessa grupper. Frågan om språkundervisning *i hemlandet* borde däremot tas upp i ett större sammanhang nämligen den allmänna nordiska grannspråksundervisningen i gymnasieskolan.

Ekvivalering

SI instämmer i att utvärderingen av utlandsstudierna bör göras av den sändande institutionen, samt att betygsansvariga vid dessa institutioner bör ges tillfälle att bedöma nivå och kvalitet på undervisningen vid mottagande institutioner. En centralt formaliserad ekvivalering "kurs mot kurs" bör undvikas. Det är däremot viktigt att samtliga nordiska länder kommer överens om principer för ekvivalering av studiekurser. Ett sådant arbete pågår såvitt vi vet mellan de nordiska utbildningsorganisationerna.

Bostäder

Problemen med att skaffa bostäder till utländska studenter är stora och hade kunnat förutses innan NORDPLUS startade. Det är utomordentligt viktigt att bostadsfrågan löses. I Stockholm har en principöverenskommelse träffats mellan olika organisationer om rumstilldelning för utländska studenter för läsåret 1989/90, varvid även NORDPLUS-studenter lär få tilldelning efter behov. Inför kommande år, när antalet stiger, kan emellertid nya svårigheter uppstå. Stockholms studentbostadsintressenter har

uppvaktat kommunens politiker som emellertid hänvisar till att kommunen inte har något ansvar för universitetsstuderaendes bostadssituation. Uppenbarligen fordras aktiva åtgärder från regeringens sida så att alla dessa hinder för utbytet elimineras.

Sociala förmåner

Nordiska gäststudenter i Sverige åtnjuter samma studiesociala förmåner som andra studenter, förutsatt att de ansluts till studentkåren.

Eftersom kårobligatoriet ånyo utreds, bör de ekonomiska och sociala konsekvenserna för olika gäststuderandekategorier undersökas. Målet bör vara att alla gäststuderande får åtnjuta samma studiesociala förmåner.

Utöver detta bör det uppmärksammas att alla gäststuderande – även nordiska – behöver en viss service utöver den som erbjuds lokala studenter. Vid varje högskola bör det finnas en ansvarig person som håller kontakt med gäststudenterna, utvärderar deras vistelse och kanske även utför motsvarande uppgifter för högskolans utsända NORDPLUS-studenter.

Information

En grundförutsättning för att information om NORDPLUS skall nå fram till studerande och lärare är givetvis att det finns en fungerande organisation för detta. En kontaktperson för varje högskola bör ansvara för spridningen av information om existerande samarbetsavtal m. m. och via institutionerna propagera för NORDPLUS.

SI driver sedan ett år tillbaka ett "Informationscentrum för internationellt utbyte inom högskola och skola." Centret påpekar behovet av att handboken "Att studera i Norden" omarbetas, både vad avser den organisatoriska och den studiesociala informationen. Centret förbereder en allmän information om studier i Sverige, varför en samordning vore önskvärd.

Svenska institutet har lång erfarenhet av att placera utländska gäststipendiater. Flera av de problem som uppstått inom NORDPLUS hade kunnat undvikas med en bättre samordning med det svenska gäststipendieprogrammet. SI anser det angeläget att NORDPLUS ges ekonomiska och organisatoriska möjligheter att fungera på det sätt som avses, utan att därför inkräkta på respektive lands övriga stipendieprogram för utländska studenter.

Stockholm den 11 april 1989

Anders Clason
Direktör

Forskningsrådsnämnden:

Forskningsrådsnämnden finner medlemsförslaget om åtgärder för NORDPLUS-programmets stärkande både realistiskt och viktigt och vill för sin del stödja det.

Forskningsrådsnämnden vill särskilt understryka att en konsolidering och utveckling av NORDPLUS-programmet kan, som det påpekas i medlemsförslaget, leda till att man bättre tillvaratar de specialkunskaper på smala områden som finns runt om i Norden och på det viset ökar de samlade utbildningsresurserna både kvalitativt och kvantitativt.

Ett sådant tillvaratagande och vidareutvecklande av kunskaper på smala områden i grundutbildningen i de nordiska länderna är särskilt beaktansvärt då det gäller forskarutbildning och forskning i ämnen och specialinriktningar inom ämnen som endast finns företrädda i något eller några av de nordiska länderna.

Ett ytterligare skäl att förstärka NORDPLUS-programmet är de möjliga förbindelser mellan detta och ERASMUS-programmet som kan komma att bli aktuella. Att det är en fördel om NORDPLUS i en sådan situation är väl konsoliderat torde vara uppenbart.

Stockholm den 24 april 1989

Hans Landberg
Huvudsekreterare

Sveriges förenade studentkårer:

Sveriges förenade studentkårer är mycket positiva att Nordplusprogrammet kommit till stånd. Det kan ge ökad rörlighet, ökad förståelse för de andra nordiska länderna och leda till en verklig nordisk utbildningsgemenskap.

Men det finns också vissa praktiska problem som måste lösas för att programmet skall genomföras med önskat resultat.

SFS ställer sig positivt till åtgärdsförslagen som presenteras i medlemsförslaget. Men vi vill särskilt framhäva några punkter och också göra kompletteringar.

Språkförståelse

Det är viktigt att möjlighet ges till förberedande språkkurser. Kurserna bör även innehålla realia och litteratur.

Ekvivalering

Ekvivaleringsfrågan är mycket angelägen att lösa. Ansvaret för att godkänna kurserna i det andra landet för ligga på heminstitutionerna. För att

fullgöra denna uppgift måste institutionerna garanteras tillräckliga resurser för att lära sig mer om samarbetande institutioners utbildningar.

Stor generositet måste tillämpas vid tillgodoräkandet av studier. Målet får inte vara likriktning av kurser och examina. Det givande med utlandsstudier är ofta just olikheterna och de annorlunda infallsvinklarna.

Bostäder

På de större högskolorna är bostadsbristen ett stort problem. En modell som bygger på att stipendiet kopplas till bostad är lovvärd. Valet av bostäder bör göras i samarbete med studentorganisationer eller studentbostadsstiftelser. Hur stipendierna bor är avgörande för deras sociala och kulturella integration. Men för att lösa bostadsproblemet, måste även fler studentbostäder byggas.

Sociala förmåner

Det är viktigt att stipendierna garanteras samma studiesociala förmåner som de lokala studenterna. Men stipendierna kan inte garanteras samma förmåner endast genom avtal mellan institutioner och universitet. I Finland t. ex. begränsas medlemskap i studentkårerna av förordningar. Bara de som studerar för att ta grundexamen eller studerar vidare kan vara medlemmar i studentkåren.

För att garantera stipendierna dessa förmåner bör de studerande erbjudas representation i ledningsgruppen. Där kan de praktiska studiesociala frågorna gemensamt lösas på ett lämpligt sätt.

En ökning av stipendiet är också angelägen.

Information

Grundläggande för Nordplusförslaget är att informationen om programmet sprids och når fram. Det är angeläget att öka den direkta informationen till studenterna, eftersom det har hänt att informationen fastnat på vägen, t. ex. i universitetens centrala förvaltningar.

Att förbättra information om kursutbudet i andra nordiska länder är också av stor betydelse. "Att studera i Norden" måste revideras och utökas. Där kunde också praktisk och studiesocial information ingå, skriven i samarbete med nordiska studentunionerna.

Finansiering

SFS stödjer en utbyggnad av programmet. Ekonomiska medel måste avsättas därför.

Integrering av stipendiat

Det finns exempel på utbytesprogram som misslyckats därför att gäststudenterna blivit isolerade och varken bidragit med eller fått nya kulturella perspektiv. Enligt kulturhandlingsplanen är ett av målen med Nordplus

att bidra till ökning av förståelse, samhörighet och integration i Norden.

Studentkårerna har ett ansvar för stipendiaternas sociala situation och kulturella integrering. Studentunionerna och deras medlemskårer är med hjälp av sina medlemmar och nätverk de enda som kan genomföra ett sådant arbete.

Studentkårerna kan till exempel anordna introduktioner, välkomstfester, kulturkvällar, fadderverksamhet och seminarier. Ett nordiskt utskott kan också skapas inom kåren.

Denna verksamhet kräver ett tillskott av resurser. Det är rimligt att studentorganisationerna får ekonomiskt stöd för att kunna bedriva en bra mottagnings- och integreringsverksamhet.

Studentrepresentation

Sedan 1940-talet samarbetar de nordiska studentunionerna inom ramen för NOM (Nordiskt Ordförande Möte). NOM ställer sig mycket positiv till Nordplus-förslaget och är berett att delta i ett konstruktivt arbete för att utveckla programmet.

De studiesociala frågorna och mottagningsverksamheten måste lösas. Det är därför angeläget att studenterna finns representerade i ledningsgruppen för Nordplus.

"Free movers"

Förutom det på bilaterala avtal byggda utbytet, bör den enskilde studenten ha möjlighet att välja sådana kurser han/hon önskar inkludera i sin examen och på egen hand kunna söka ett Nordplusstipendium. En individuell ansökan bör alltså möjliggöras.

Stockholm den 27 juni 1989

Sveriges förenade studentkårer

Charlotte Svensson

Ordförande

*BILAGA 2***I efterhand inkommet yttrande****Sverige****Skolöverstyrelsen:**

Sedan medlemsförslaget väcktes har Nordiska ministerrådet preciserat reglerna för Nordplus-programmet.

För den målgrupp elever och lärare som skolöverstyrelsen har ansvar för har Nordplus-junior etablerats.

SÖ hyser stort hopp om att denna stipendieordning skall kunna bidra till att öka rörligheten bland lärare och elever på den gymnasiala nivån i Norden. SÖ har, som förberedelse för bl. a. Nordplus-junior, i samarbete med Svenska institutet utarbetat ett informationsmaterial för skolledare, syofunktionärer och lärare om hur bl. a. nordiska elever kan inplaceras och i övrigt hjälpas till rätta i gymnasieskolan.

Stockholm den 26 september 1989

Jan Thulin

Stig Truedson

Kulturutskottets betänkande

över medlemsförslag om ett europeisk-nordiskt försöksprojekt om kurs- och seminarieverksamhet som förberedelse för de nordiska länderna i samband med den europeiska integrationen

(Medlemsförslaget väckt av J. K. Hansen m.fl., se s. 162

Remissyttrande, se s. 167)

Til Kulturudvalget er henvist medlemsforslag A 876/k om iværksættelse af et europæisk-nordisk forsøgsprojekt om kursus- eller seminarvirksomhed til forberedelse af de nordiske landes situation i forbindelse med den europæiske integration. Udvalget har behandlet forslaget på møder den 26. juni 1989 på Færøerne og den 26. september 1989 i Oslo.

1. Medlemsforlaget

I medlemsforlaget foreslås det, at

Nordisk Råd vedtager en intern beslutning med en henstilling til rådspræsidiets om i samarbejde med Europa-Parlamentet at søge iværksat et europæisk-nordisk forsøgsprojekt med den opgave at forberede, tilrettelægge og gennemføre en kursus- eller seminarvirksomhed efter medlemsforslagens retningslinier for ledere og sagsbehandlere i erhvervsliv, uddannelsesvæsen, medie verden, organisationsliv, offentlig administration mv. såvel fra de nordiske lande som fra EF's medlemslande med henblik på en gensidig og tværgående belysning af såvel samarbejds muligheder som uoverensstemmende forhold samt forhandlings-, formidlings-, konkurrence- og andre problemer, der aktualiseres i forbindelse med indførelse af Det Indre Marked i 1992.

I medlemsforlaget konstateres, at Nordens tilpasning til det integrerede europæiske indre marked forudsætter en betydelig og gensidig orienterings- og vejledningsvirksomhed rettet mod lande såvel nord som syd for Nordens grænse til det øvrige Europa.

Ifølge forslagsstillerne findes der et behov i de nordiske lande for kendskab til EF-organisationens og enkeltlandenes retsregler, praksis, sædvaner og sagsbehandling, som står over for et tilsvarende behov i EF for kendskab til gældende nordiske regler og praksis.

Forslagsstillerne påpeger, at Nordisk Råd på flere punkter har kontakt med Europa-Parlamentet, og at det derfor forekommer naturligt at foreslå projektet gennemført som et forsøgsprojekt i samarbejde mellem disse to parlamentariske forsamlinger. Forsøgsprojektet bør efter forslagsstillernes opfattelse i første række sigte på etablering af fire parallelle kurser eller seminarer af en uges varighed i 1990. I forsøgsperioden opereres med en kursusplan af generel karakter med en bred orientering om de emner, der kan være aktuelle i det nordiske- europæiske samarbejde.

Der er tale om en engelsksproget kursusvirksomhed, og lærerkræfterne tænkes hentet fra EF-Kommissionens og Nordisk Ministerråds eksperter og fra højere læreanstalter i de nordiske og i de øvrige EF-lande.

Det hedder i medlemsforslaget, at Nordisk Råd normalt ikke er noget udøvende organ, men at den forsøgsvirksomhed, der foreslås, ikke strider mod regler eller praksis i det nordiske samarbejde, idet der særlig med hensyn til informations- og uddannelsesvirksomhed findes eksempler på udøvende aktiviteter.

Efter forslagsstillernes beregninger vil omkostningerne ved gennemførelse af de fire forsøgssymposier beløbe sig til ca. 500.000 DKK. Deltagergrupperne tænkes ligeligt sammensat fra de nordiske lande og fra EF-landene, og finansieringen foreslås derfor delt mellem Nordisk Råd og Europa-Parlamentet. Deltagernes opholdsudgifter påregnes dækket af deres virksomhed eller organisation.

2. Remisinstanser

Efter præsidiets beslutning af 26. februar 1989 har medlemsforslaget kun været sendt på remis til Nordisk Råds Internationale Samarbejdskomité.

Nordisk Råds Internationale Samarbejdskomité henviser i sit svar til komitéens betænkning "Internationella samarbetsfrågor i Nordiska rådet (NU 1988:4), hvor komitéen bl.a. har behandlet rådets relationer til Europa-Parlamentet. Komitéen har anført, at det er en vigtig opgave for Nordisk Råd systematisk at udbygge kontakterne til Europa-Parlamentet, og at dette udgør en vigtig informationskilde, eftersom alle spørgsmål, som besluttet i EF i en eller anden fase passerer parlamentet. Regelmæssige kontakter til parlamentet giver samtidig mulighed for at holde medlemmerne orienterede om synspunkter på aktuelle spørgsmål i Norden. Det er efter komitéens opfattelse vigtigt at understrege betydningen af god information af forskellig art vedrørende integrationsspørgsmålene. På denne baggrund har komitéen en positiv grundindstilling til initiativer, som har til formål at styrke kontakterne til Europa-Parlamentet og forbedre kendskabet til spørgsmål, der hører hertil. Komitéen er derimod ikke parat til på nuværende tidspunkt at redegøre for en nærmere stillingtagen til en sådan kursus- og seminarvirksomhed, som forslaget tilsigter.

3. Kulturudvalget

Kulturudvalget deler forslagsstillernes opfattelse af, at behovet i de nordiske lande for kendskab til EF-organisationens og enkeltlandenes retsregler, praksis, sædvaner og sagsbehandling står over for et tilsvarende behov i EF for kendskab til gældende nordiske regler, der vil blive genstand for samvirke, forhandlinger, formidling og konkurrence m. v., når EF's indre marked bliver en realitet. Udvalget finder, at en gennemførelse af den forelåede kursus- og seminarvirksomhed kan bidrage til at imødekomme disse behov.

Udvalget har lagt stor vægt på, at den foreslåede kursusvirksomhed tilrettelægges som et forsøgsprojekt på en sådan måde, at der sikres en dobbeltsidet belysning og orientering vedrørende de enkelte temaer. Det er netop gensidigheden i projektet, der efter Kulturudvalgets opfattelse adskiller den foreslåede kursus- og seminarvirksomhed fra den lange række af informationstilbud om etableringen af det indre marked fra såvel officielt som privat hold, som for tiden udbydes i et stadigt stigende antal.

Det er udvalgets generelle opfattelse, at der bør ske en samordning og koordinering af informationsinitiativer uden for Norden med Nordisk Ministerråd dels for at undgå dobbeltarbejde dels for at kunne udnytte fælles ressourcer så effektivt som muligt. Det er også væsentligt, at der ikke internationalt skabes et uklart billede af det officielle nordiske samarbejde og dets opbygning.

Der kan dog efter udvalgets opfattelse være behov for, at parlamentarikerne i Nordisk Råd selv tager initiativer og markerer sig som i dette tilfælde med et forslag om kursus- og seminarvirksomhed, her i et nært samarbejde med en anden parlamentarisk forsamling, nemlig Europa-Parlamentet.

Udvalget ser det ligesom Söder-Komiteen som en vigtig opgave systematisk at udbygge kontakterne til Europa-Parlamentet. Komiteen har ligesom udvalget en positiv grundindstilling til initiativer, som har til formål at styrke kontakterne til Europa-Parlamentet og forbedre kendskabet til spørgsmål, der hører hertil. Söder-Komiteen har imidlertid ikke i sin remisudtalelse villet udtale sig om de konkrete oplysnings- og undervisningsideer, men har dog understreget betydningen af god information af forskellig art vedrørende integrationsspørgsmålene.

Udvalget finder, at det foreslåede initiativ ligger på linje med flere af forslagene i Söder-Komiteens betænkning (NU 1988:4) som fx oprettelse af fælles kultur- og informationscentre og udvikling af informationsindsatsen uden for Norden, tilslutning til European Center for Parliamentary Research and Documentation samt undersøgelse af behov for en nordisk institution for EF-ret.

Det blev under udvalgsbehandlingen oplyst, at kontakter til embedsmænd med tilknytning til bl. a. Europa-Parlamentet havde vist, at der var

en betydelig interesse for projektet, ligesom den foreslåede finansiering ikke havde givet anledning til kommentarer. Udvalget har naturligvis noteret sig disse oplysninger.

På denne baggrund forekommer det udvalget at være en naturlig opgave at indlede et samarbejde med Europa-Parlamentet om det foreslåede forsøgsprojekt for hermed at markere de parlamentariske organers rolle i integrationsprocessen.

Udvalget har ikke taget stilling til den fysiske placering af en eventuel kursusvirksomhed, nu hvor Nordisk Universitet i Flensborg ikke længere er aktuelt som kursussted. En grænseregional betragtning, som lå til grund for forslaget om Nordisk Universitet i Flensborg som kursussted, forekommer dog fortsat relevant. Imidlertid finder udvalget, at dette spørgsmål kan overlades til den ledelsesgruppe for projektet, som i medlemsforslaget foreslås nedsat til på embedsmandsniveau at forestå dette.

Kulturudvalget finder på denne baggrund, at der er grund til at undersøge mulighederne for at gennemføre det foreslåede initiativ. Spørgsmålet om en eventuel fortsættelse og permanentering af projektet må efter udvalgets opfattelse afvente en vurdering af forsøgsprojektets resultater. Kulturudvalget skal derfor indstille,

at Nordisk Råd vedtager en henstilling til rådspræsidiets om at tage kontakt til Europa-Parlamentets Præsidium med henblik på at undersøge mulighederne for i samarbejde med Europa-Parlamentet at søge iværksat et europæisk-nordisk forsøgsprojekt efter de retningslinjer, der er skitseret i medlemsforslag A 876/k om kursus- og seminarvirksomhed og under hensyntagen til de synspunkter, Kulturudvalget har anført.

Oslo, den 26. september 1989

Atli P. Dam (Jvfl)

J.K. Hansen (S)

Formand

Ulla Johansson (s)

Antero Kekkonen (Sdp)

Thea Knutzen (H)

Heikki Riihijärvi (Smp)

Mirja Ryyänen (K)

Riitta Saastamoinen (Kok)

Ingrid I. Willoch (H)

Kåre Øvregard (A)

Medlemsforslag

om ett europeisk-nordiskt försöksprojekt om kurs- och seminarieverksamhet som förberedelse för de nordiska länderna i samband med den europeiska integrationen

(Väckt av J. K. Hansen samt Hanne Andersen, Margrete Auken, Dorte Bennedsen, Hans Jørgen Jensen och Anker Jørgensen)

Nordens tilpasning til det integrerede europæiske Indre Marked forudsætter en betydelig og gensidig orienterings- og vejledningsvirksomhed rettet mod lande såvel nord som syd for Nordens grænse til det øvrige Europa.

Der er behov for analyser og teoretiske studier, som der foreligger forslag om fra anden side. Men der bør også stilles krav om hurtigt virkende konkrete indsatser, hvis man fra nordisk side vil sikre sig indflydelse i det fremtidige perspektiv. Det viser erfaringer fra EF-Kommissionens informationskontorer i de nordiske lande. Det viser ligeledes de former for vejledningsservice mv., som den nystiftede nordisk-tyske juristsammenslutning er eksempel på, og de forskellige informationstilbud fra private ekspertorganer, som dukker op i stigende antal.

Behovet i de nordiske lande for kendskab til EF-organisationens og enkeltlandenes retsregler, praksis, sædvaner og sagsbehandling står over for et tilsvarende behov i EF for kendskab til gældende nordiske regler og fremgangsmåder samt almene synspunkter på de spørgsmål, der forventes at blive genstand for samvirke, forhandlinger, formidling og konkurrence mv., når Det Indre Marked i 1992 bliver en realitet med de konsekvenser, dette vil medføre for de lande, der har handelsmæssige og andre forbindelser med EF-landene.

Under medvirken fra Nordische Universität Flensburg, som Nordisk Råd allerede har haft et samarbejde med ved rådets kulturkonference 1988 om den europæiske dimension i det nordiske uddannelsessamarbejde, foreligger der nu et forslag til et europæisk-nordisk projekt, der vil kunne imødekomme de behov, der kan konstateres, for mere viden om de forhold, der kan have indflydelse på samvirket mellem de nordiske lande og de lande, der er repræsenteret i Europa-Parlamentet, uanset om der er tale om medlemskab eller ikke af De Europæiske Fællesskaber i den nu kendte form.

Nordisk Råd har på flere punkter kontakt med Europa-Parlamentet, og

det forekommer derfor naturligt at foreslå den nævnte aktivitet gennemført som et forsøgsprojekt i et samarbejde mellem disse to parlamentariske forsamlinger, som netop vil have den optimale samarbejdsudvikling for øje i deres respektive medlemslande.

Forsøgsprojektet bør i første række sigte på etablering af fire parallelle kurser eller seminarer af en uges varighed i 1990. Af hensyn til ønsket om aktiv medvirken og grundige studier bør adgangen til hvert af disse arrangementer begrænses til 20–25 deltagere. Målgruppen er ledere og sagsbehandlere i erhvervsliv, uddannelsesvæsen, medie verden, organisationsliv, offentlig administration mv. I forsøgsperioden opereres med en kursusplan af generel karakter, der giver mulighed for en bred orientering, instruktion og dialog om flertallet af de emner, der vil være væsentlige/aktuelle i den nordisk-europæiske samarbejdssituation. På grundlag af forsøgs erfaringerne bør muligheden for fortsættelse og eventuel permanentering vurderes med henblik foruden på gentagelse af de brede orienteringsarrangementer også på etablering og udvikling af en række fagseminarer med dyberegående europæisk-nordisk belysning og behandling af bestemte temaer.

Normalt er Nordisk Råd – som parlamentarisk forsamling – ikke noget udøvende organ. Vi har dog eksempler på, at der er foretaget udøvende aktiviteter særlig med hensyn til informations- og uddannelsesvirksomhed. En forsøgsvirksomhed som den foreslåede vil således ikke stride mod regler eller praksis i det nordiske samarbejde. Det bør overvejes, om det vil være hensigtsmæssigt at inddrage repræsentanter fra dels Nordisk Ministerråd og dels EF-Kommissionen i den nærmere tilrettelæggelse af virksomheden, der bør forestås af en ledelsesgruppe for projektet på embedsmandsplan.

For de foreslåede fire forsøgssymposier vil omkostningerne, der fortrinsvis vil omfatte lærerkræfter og administration, efter en foreløbig beregning beløbe sig til omkring 125 000 DKK pr. symposium, eller for den første forsøgsperiode i alt ca. 500 000 DKK, såfremt etablering vil kunne ske ved Flensborg Universitetet. Deltagergrupperne tænkes ligeligt sammensat fra nordiske lande og fra EF-lande, og finansieringen foreslås derfor delt mellem Nordisk Råd og Europa-Parlamentet. Hertil kommer deltagerens opholdsudgifter, som påregnes dækket af deres virksomhed/institution/organisation/medie. Det vil dog være hensigtsmæssigt, om der til dækning af rejse- og opholdsomkostninger kunne stilles stipendier til rådighed for interesserede med begrænsede dækningsmuligheder. Opholds- og rejseudgifter beregnes foreløbig til 7 500 DKK i gennemsnit pr. deltager. Forslaget med foreløbig skitse til kursusplan og oplysning om lærerkræfter mv. (se *Tillæg*).

På baggrund af ovenstående foreslår undertegnede,

at Nordisk Råd vedtager en intern beslutning med en henstilling til rådspræsidiets om i samarbejde med Europa-Parlamentet at søge

iværksat et europæisk-nordisk forsøgsprojekt med den opgave at forberede, tilrettelægge og gennemføre en kursus- eller seminarvirksomhed efter ovennævnte retningslinier for ledere og sagsbehandlere i erhvervsliv, uddannelsesvæsen, medieverden, organisationsliv, offentlig administration mv. såvel fra de nordiske lande som fra EF's medlemslande med henblik på en gensidig og tværgående belysning af såvel samarbejdsmuligheder som uoverensstemmende forhold samt forhandlings-, formidlings-, konkurrence- og andre problemer, der aktualiseres i forbindelse med indførelse af Det Indre Marked i 1992.

København, den 22. februar 1989

J. K. Hansen (S)

Margrete Auken (SF)

Hans Jørgen Jensen (S)

Hanne Andersen (S)

Dorte Bennedsen (S)

Anker Jørgensen (S)

*TILLÆG***Forslag til etablering af en kursusvirksomhed om Nordens samarbejde med det øvrige Europa**

En række aktuelle sager i Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd vedrører relationerne til omverdenen. Størst aktualitet har forholdet til det øvrige Europa. Det skyldes foruden rapporter fra Nordisk Ministerråd og den netop afgivne internationale betænkning flere medlemsforslag i tilslutning hertil. Et forslag vil sikre metodisk udvikling af de internationale aspekter i Nordisk Råds arbejde ved oprettelse af et nyt — syvende — rådsudvalg. Et andet forslag går ud på etablering af et særligt ministerråd bestående af de nordiske udenrigshandelsministre. Videre mener flere nordiske parlamentarikere, at der til sikring af fælles optræden i kontakterne med EF er behov for en nordisk studie angående europasamarbejdet, ikke mindst når det gælder miljø samt arbejdsmarkeds- og socialpolitik, mens andre skønner det nødvendigt at udvikle samarbejdet særligt i forhold til EF's indre marked.

1992 og "Det Indre Marked" er genstand for megen omtale. Ikke mindst tales og skrives der om virkningen for de enkelte nordiske lande og for det nordiske samarbejde.

Det er naturligt, at der både i de nordiske lande og i EF's lande er megen usikkerhed til stede vedrørende det fremtidige samarbejde. Det gælder liberaliseringen af handelen i Europa, som vil få betydelige konsekvenser for alle de nordiske lande, uanset om de er eller ikke er medlemmer af EF. Men det gælder også mange andre samfundsforhold. Problematikken må være aktuel for mange i offentlig administration, uddannelsesvæsen, erhvervsliv, medieverden mv., som derfor har behov for information, vejledning og diskussion.

For at afhjælpe usikkerheden og give mulighed for bedre forståelse af og fordybelse i de områder, der kan være genstand for samarbejde, foreslås en kursusvirksomhed på universitetsniveau, hvor nordboer sammen med deltagere fra det øvrige Europa kan blive undervist i og få lejlighed til at diskutere de vigtigste af de spørgsmål, der er aktuelle for problemstillingen "Norden i det grænseløse Europa".

Der bør være tilbud om at deltage i kurser af kort varighed (4–5 dage) for små hold (20–25), hvor en række spørgsmål kan blive gennemgået ud fra dels nordiske og dels europæiske synsvinkler.

Et naturligt sted for afholdelsen af en sådan kursusvirksomhed vil være Nordisk Universitet i Flensborg, der arbejder på højt præstationsniveau i undervisning og forskning og med tværfaglig tænkning, international udveksling af viden og specialisering på aktuelle problemområder. Dette universitet er indstillet på at virke som forbindelsesled på uddannelseområdet mellem institutioner i Norden og i andre europæiske lande.

Et kursus over fem dage kan f. eks. omfatte 10 moduler efter følgende foreløbige skitse:

1. dag

Modul A: Demografi og samfundsforhold. Generelt om samarbejde i EF, Europarådet og Norden.

Modul B: Økonomisk samarbejde. Handelspolitik. Handelshindringer. Indre Marked. Hjemmemarked. Landbrugspolitik.

2. dag

Modul A: Udenrigspolitik. Forsvars- og sikkerhedspolitik. Freds-, bistands-, flygtninge- og invandrerpolitik.

Modul B: Finanspolitik. Investeringer. Harmonisering. Standardisering.

3. dag

Modul A: Teknologi. Energiproduktion. Miljøbeskyttelse.

Modul B: Uddannelse. Forskning. Kultur.

4. dag

Modul A: Arbejdsmarkedspolitik. Mobilitet. Etableringsmuligheder.

Modul B: Levevilkår. Sundhedspolitik. Socialpolitik. Retsvæsen.

5. dag

Modul A: Kommunikation. Turisme. Mediesamarbejde.

Modul B: Opsamling. Komplettering. Afslutning.

Kursusvirksomheden tænkes tilrettelagt således, at hvert af de omhandlede emner behandles i to lektioner ved dels en europæisk og dels en nordisk instruktør (forelæser eller lærer) og derefter er genstand for diskussion mellem de to instruktører og kursusedtagerne.

Lærerkrafterne tænkes hentet foruden fra Nordisk Universitet i Flensborg også fra andre uddannelsesinstitutioner såsom universiteter og handelshøjskoler i de nordiske og i andre europæiske lande, i hvilken forbindelse opmærksomheden henledes på EG-institutionen i Åbo og EG-professoratet i Stockholm samt blandt EF-Kommissionens og Nordisk Ministerråds eksperter.

Omkostningerne vil først og fremmest omfatte lærerkrafterne, såfremt man vil benytte lokaler, der vil kunne stilles til rådighed af Nordisk Universitet i Flensborg. Et fem dages kursus med i alt 20 instruktører vil formentlig kunne afholdes for omkring 125 000 DKK. Regner vi med 25 deltagere på et hold, bliver kursusafgiften 5 000 DKK pr deltager. Deltagerne påregnes for de flestes vedkommende at komme fra virksomheder, institutioner, organisationer mv., der vil kunne afholde de nødvendige udgifter. Det bør undersøges, om finansieringen af selve kursusvirksomheden vil kunne ske ved fællesnordiske og ved Europa-Parlamentets midler, ligesom det vil være hensigtsmæssigt at etablere en stipendieordning til hel eller delvis dækning af opholds- og rejseudgifter.

*BILAGA***Yttrande över medlemsförslaget****Nordiska rådets internationella samarbetskommitté:**

Kulturutskottet har begärt internationella samarbetskommitténs yttrande över medlemsförslag A 876/k om ett nordisk-europeiskt försöksprojekt om kurs- och seminarieverksamhet som förberedelse för de nordiska länderna i samband med den europeiska integrationen.

I sitt förra året avgivna betänkande Internationella samarbetsfrågor i Nordiska rådet (*NU 1988: 4*) har kommittén bl. a. behandlat rådets relationer till Europaparlamentet. Kommittén har anfört att det är en viktig uppgift för Nordiska rådet att systematiskt bygga ut kontakterna till Europaparlamentet. Detta utgör en viktig informationskälla eftersom alla frågor som avgörs inom EG i något skede passerar parlamentet. Regelbundna kontakter till parlamentet ger samtidigt möjligheter att hålla medlemmarna informerade om synen på aktuella frågor i Norden.

Kommittén vill understryka vad som sålunda uttalades i betänkandet. Det är också angeläget att framhålla vikten av god information i olika former rörande integrationsfrågorna.

Mot denna bakgrund kan allmänt sägas att kommittén har en positiv grundinställning till initiativ som, i likhet med förevarande medlemsförslag, syftar till att stärka kontakterna med Europaparlamentet och förbättra kunskapen om hithörande frågor. Kommittén – som enligt sitt mandat kommer att slutföra sitt arbete senast den 1 oktober – är däremot inte beredd att nu redovisa något närmare ställningstagande till just en sådan kurs- och seminarieverksamhet som förslaget avser.

Stockholm den 10 april 1989

För Nordiska rådets internationella samarbetskommitté

Karin Söder
Ordförande

Kulturutskottets betänkande

över medlemsförslag om upprättande av nordiska informationskontor i Bryssel och Moskva

(Medlemsförslaget väckt av Ilkka-Christian Björklund och Hjörleifur Guttormsson, se s. 176

Remissyttranden; se s. 178)

Til Kulturudvalget er henvist medlemsforslag A 880/k om oprettelse af nordiske informationskontorer i Bruxelles og Moskva.

Udvalget har behandlet forslaget på et møde den 26. september 1989 i Oslo.

1. Medlemsforslaget

I medlemsforslaget foreslås det, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd at i nær samarbejde med Nordisk Råd og relevante fællesnordiske institutioner, specielt Nordisk Investeringsbank, at oprette nordiske informationskontorer i Bruxelles og Moskva.

I lighed med forslagene fra Nordisk Råds Internationale Samarbejdskomité finder forslagsstillerne, at det nordiske samarbejdsmaskineri må øge sit beredskab for at møde den aktuelle internationalisering. Efter forslagsstillernes opfattelse er dette specielt vigtigt med henblik på den dynamiske udvikling i Europa, som dels præges af virkeliggørelsen af det indre marked i vest, dels af de økonomiske og politiske reformprocesser i øst.

For bedre at kunne tilpasse det nordiske samarbejde til ændringerne i vort nærmiljø foreslår forslagsstillerne derfor, at der oprettes fælles informationskontorer i Bruxelles og Moskva.

Opgaven for et informationskontor i Bruxelles bør efter forslagsstillernes mening være gennem de der beliggende og repræsenterede organisationer og via massemedier at øge kendskabet i det øvrige Vesteuropa til "den nordiske model" og det nordiske samarbejde. Informationskontoret skulle efter forslagsstillernes opfattelse desuden have til opgave at overvåge beslutningsprocessen i EF for direkte at kunne informere de nordiske samarbejdsorganer om spørgsmål af speciel interesse for det nordiske samarbejde.

Et tilsvarende informationskontor i Moskva skulle ifølge forslagsstillerne kunne øge mulighederne for at bidrage til et intensiveret miljøsamarbejde i de arktiske, nordlige og baltiske områder. I takt med den sovjetiske perestrojka peger forslagsstillerne på mulighederne for et mere omfattende samarbejde også på andre områder som fx handel og kultur.

En nær kontakt til COMECON (SEV) vil efter forslagsstillernes opfattelse styrke forudsætningerne for Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd for at spille en ønskværdig rolle som brobygger i hele den europæiske udvikling.

For begge informationskontorers vedkommende fremhæver forslagsstillerne den mulige rolle, NIB vil kunne få.

2. Remisinstanser

Medlemsforslaget har været sendt på remis med svarfrist den 1. juli 1989. Der er modtaget remisudtalelser fra følgende:

Nordiske

- Nordisk Investeringsbank
- Nordisk Sprog- og Informationscenter
- Nordisk Projektexportfond
- Nordisk Råds Internationale Samarbejdskomité
- Foreningerne Nordens Forbund

Danmark

- Udenrigsministeriet

Finland

- Utrikesministeriet

Norge

- Utenriksdepartementet

Sverige

- Kommerskollegium
- Svenska institutet

3. Remisudtalelser

3.1. Remisudtalelser, der støtter medlemsforslaget

Nordisk Sprog- og Informationscenter mener, at oprettelsen af de foreslåede informationskontorer i Bruxelles og Moskva er en måde at øge informationen om Norden og det nordiske samarbejde i Europa på. På baggrund af egne erfaringer konstaterer *Nordisk Sprog- og Informationscenter*, at nordiske informationskontorer i Europa ikke alene er nødvendige af

politiske og økonomiske grunde, men også fordi der fra mange sider i Europa findes interesse for nordisk tænkning og nordisk kultur.

Med henvisning til de nordiske udlandslektorater og udstillingsvirksomheden forekommer interessen og informationsbehovet at variere i de forskellige europæiske kulturregioner. Efter Sprog- og Informationscentrets opfattelse burde man yderligere kortlægge behovet for specifikke kultur- og informationskontorer fx i den germanske kulturregion (BD, Østrig, DDR osv.), i den angelsaksiske sfære og i det latinske Europa (Frankrig, Italien, Spanien osv.).

Nordisk Sprog- og Informationscenter understreger, at det primære formål bør være at informere om Norden som en politisk, økonomisk og kulturel enhed, men at effekten også bliver intensiveret information om hvert enkelt nordisk land.

Foreningerne Nordens Forbund mener, at medlemsforslaget dels repræsenterer muligheder for en hurtigere og mere tidsaktuel information om informationsprocessen i EF, dels giver muligheder for en samordnet nordisk informationsudveksling med Østeuropa og Sovjet med særlig vægt på miljøspørgsmål. I Bruxelles gælder det først og fremmest "den sociale dimension" i "Den nordiske Model"; mens opmærksomheden i Moskva især bør koncentreres om, hvordan de nordiske lande har opbygget deres demokratiske styreform og sammenhængen mellem miljøproblemerne i Østeuropa/Sovjet og Norden.

Foreningerne Nordens Forbund finder i lighed med forslagsstillerne, at et informationskontor i Moskva også vil have en positiv virkning på andre vigtige samfundsområder som handel og kultur. Dette gælder ikke mindst Nordens forhold til de baltiske stater, hvor kulturelle folkelige bevægelser ønsker en nærmere kontakt med nordisk kulturliv, hedder det.

Generelt er Foreningerne Nordens Forbund enig med forslagsstillerne i, at Norden bør spille en aktiv "brobyggerrolle" i hele den europæiske udvikling. Der peges på betydningen af, at frivillige organisationer som Foreningerne Norden gennem etablering af de to informationskontorer vil få mulighed for at etablere værdifulde kontaktnet til tilsvarende folkelige organisationer og bevægelser i såvel øst som vest.

3.2 Remisudtalelser, der delvis tilslutter sig medlemsforslaget

Nordisk Projektexportfonds arbejdsområde knytter sig for en stor del til erhvervslivets interesser og udviklingspotentiale i udviklings- og statshandelslande. Derfor har et informationskontor i Bruxelles set ud fra NoPEF's daglige virksomhed kun marginal interesse. Derimod finder Projektexportfonden forslaget om et informationskontor i Moskva interessant. NoPEF forventer, at Østeuropa, og først og fremmest Sovjetunionen i de kommende år udvikler sig til at blive langt mere betydelige markeder for nordisk projekteksport end tidligere. Specielt inden for miljøsektoren finder NoPEF, at et støttepunkt i Moskva kunne være meget nyttigt. NoPEF

vil gerne have mulighed for at deltage i drøftelserne om det praktiske oplæg, såfremt der bliver truffet en positiv beslutning om oprettelse af et informationskontor.

3.3 Remisudtalelser, der ikke direkte tager stilling til medlemsforslaget

Nordisk Investeringsbank konstaterer for sin del et øget behov for et samarbejde med både EF og COMECON (SEV)-landene. Banken har i de senere år finansieret projekter af nordisk interesse i EF, fx ved etableringer af nordiske produktions- og markedsføringselskaber. Af særlig interesse - også i en EF-sammenhæng - nævnes NIB's planlagte indsatser for finansiering af miljøinvesteringer i Østeuropa. Hertil kommer Nordisk Udviklingsfonds (NDF) virksomhed og samfinansieringsmuligheder med Den Europæiske Investeringsbank (EIB) og Udviklingsfonden (EDF).

NIB kan ikke udtale sig om Nordisk Ministerråds eller Nordisk Råds behov for at etablere nordiske informationskontorer i Bruxelles og Moskva. NIB vil imidlertid gerne diskutere mulighederne for på passende vis at deltage, såfremt der træffes beslutning om etablering af informationskontorer i Moskva og Bruxelles.

3.4 Remisudtalelser, der går imod medlemsforslaget

Nordiske

Nordisk Råds Internationale Samarbejdskomité henviser til, at der i komiteen er delte meninger, når det drejer sig om oprettelsen af et informationskontor i Bruxelles. Komiteen vil derfor ikke foreslå, at tanken om et informationskontor bliver virkeliggjort. Flere medlemmer i komiteen har understreget det vanskelige i en sådan fælles nordisk indsats m. h. t. de forskellige standpunkter, landene indtager i forskellige spørgsmål. Desuden har princippet om etablering uden for Norden mødt modstand i komiteen. Komiteen henviser derfor alene til ambassadesamarbejdet i Bruxelles m. v. samt lægger vægt på, at det bliver en vigtig opgave for Præsidiensekretariatet at sørge for, at Nordisk Råd modtager al nødvendig information om bl. a. beslutningsprocessen i EF.

Den Internationale Samarbejdskomité tager ikke i sine betænkninger stilling til et evt. informationskontor i Moskva, men tilføjer, at komiteen i sin slutrapport specielt har lagt vægt på, at perspektivet må være hele Europa og ikke kun EF og EFTA-landene.

Danmark

Udenrigsministeriet, Sekretariatet for ministeren for nordisk samarbejde, henviser til det arbejde, der er iværksat med vedtagelsen af arbejdsprogrammet Norden i Europa 1989-1992 (pkt. IX, Information). Herudover henledes opmærksomheden på, at de nordiske ambassader gennem deres brede arbejde og koordination på stedet kan tilgodese de i forslaget nævnte ønskemål på tilstrækkelig vis.

Finland

Utrikesministeriet, Sekretariatet för nordiska samarbetsministern, gennemgår dels den traditionelle informationsvirksomhed i Nordisk Ministerråd, dels informationsafsnittet i arbejdsprogrammet Norden i Europa 1989–1992. Der henvises desuden til Nordisk Råds Internationale Samarbejdskomité's forslag om udvidelse af informationsvirksomheden. Utrikesministeriet finder på baggrund af denne gennemgang, at forslaget om informationskontorer principielt er i overensstemmelse med de nordiske landes fælles virksomhed. Utrikesministeriet gør dog samtidig opmærksom på, at oprettelsen af informationskontorer forudsætter omfattende og effektiv virksomhed og således kræver store økonomiske ressourcer. Det hedder, at den realvækst, som de nordiske budgetter får i de nærmeste år, allerede nu går til at gennemføre besluttede projekter inden for forskellige samfundssektorer.

Utrikesministeriet finder, at den nordiske informationsvirksomhed uden for Norden skal udvikles i samarbejde med de nordiske sekretariater og landenes udenrigsministerier. På nationalt plan kræves efter ministeriets opfattelse udredninger om ambassadernes muligheder for at deltage i fællesnordisk information. Det foreslås at nedsætte en arbejdsgruppe med deltagelse af cheferne for de nordiske udenrigsministeriers presse- og kulturafdelinger for nærmere at undersøge, hvordan samarbejdet kan koordineres på nordisk niveau. I denne sammenhæng vil det efter ministeriets opfattelse også være muligt at udrede forudsætningerne for i visse tilfælde at placere samnordiske informationstjenestemænd i nordiske ambassader samt udnytte erfaringerne fra Europarådets og EFTAs repræsentationer i Bruxelles.

Utrikesministeriet mener ikke, at forslaget om, at informationskontorerne skal udnyttes til at sprede information til nordiske samarbejdsorganer er hensigtsmæssigt, når karakteren af informationskontorenes virksomhed tages i betragtning. Efter ministeriets opfattelse bør de nordiske ambassader fx på skift benyttes til en sådan opgave.

Norge

Utenriksdepartementet mener, at der kan rejses væsentlige principielle betænkeligheder imod forslaget: Oprettelsen af nordiske informationskontorer vil således af tredjelande let kunne tolkes som et forsøg på at markedsføre en fælles nordisk politik over for Vesteuropa og Sovjetunionen. Utenriksdepartementet finder, at dette vil være særlig uheldigt i lyset af de nordiske landes forskellige valg, hvad angår sikkerhedspolitik og Europa-politik. Utenriksdepartementet henviser til, at man i det nordiske samarbejde hidtil har udvist en betydelig varsomhed med at tage udenrigs- og forsvarspolitiske spørgsmål op med henblik på fælles nordiske standpunkter.

Departementet finder derfor, at man går ud over de nuværende rammer

for nordisk samarbejde, såfremt de nordiske lande udvikler en tredjelands dimension på disse spørgsmål. Det nordiske samarbejdsapparat er efter departementets opfattelse heller ikke opbygget til at varetage en sådan opgave. Ud fra disse synspunkter afviser Utenriksdepartementet medlemsforslaget.

Sverige

Kommerskollegiet deler den i medlemsforslaget fremførte opfattelse af, at det vil være ønskeligt at øge kendskabet i det øvrige Vesteuropa til det nordiske samarbejde og at søge at vække interesse for sådanne løsninger i integrationsprocessen, som er forenelige med nordiske samfundspolitiske vurderinger.

Kommerskollegiet henviser til, at en sådan opgave allerede idag udføres af de nordiske landes EF-delegationer. Efter kollegiets opfattelse burde det overvejes om ikke en øget samordning mellem de forskellige landes EF-delegationer skulle være tilstrækkelig for at forbedre informationen om det nordiske samarbejde.

Tilsvarende synspunkter anføres af Kommerskollegiet, når det drejer sig om behovet for et nordisk informationskontor i Moskva.

Kommerskollegiet finder det tvivlsomt om en øget information om det nordiske samarbejdes betydning og resultater vil kunne tilgodeses gennem oprettelsen af de påtænkte informationskontorer. I stedet foreslås en bredere satsning i overensstemmelse med det af samarbejdsministrene vedtagne arbejdsprogram.

Svenska Institutet er enig i, at de nordiske institutioner bør øge deres beredskab for at møde den igangværende internationalisering. Institutet tvivler dog på, om et sådant udvidet kontakt- og informationsarbejde bliver af et sådant omfang, at det kræver permanent repræsentation. Erfaringerne fra de senere års fællesnordiske informations- og kulturmanifestationer (først og fremmest Scandinavia Today) viser tværtimod, at de nødvendige kontakter kan tages inden for allerede eksisterende kanaler.

4. Kulturudvalget

Kulturudvalget har noteret sig, at Nordisk Råds Internationale Samarbejdskomite ikke har kunnet tilslutte sig medlemsforslaget om at oprette et informationskontor i Bruxelles bl.a. med henvisning til de forskellige standpunkter, landene indtager i forskellige spørgsmål. Komiteen henviser desuden til modstand mod princippet om etablering uden for Norden.

Udvalget har endvidere hæftet sig ved, at de nordiske udenrigsministerier generelt finder, at de foreslåede opgaver kan løses inden for den eksisterende struktur gennem de nordiske ambassader og en koordinering af denne virksomhed.

Kulturudvalget er enig med forslagsstillerne i, at det nordiske samar-

bejdsmaskineri må øge sit beredskab for at møde den pågående internationalisering i både øst og vest. Det er også efter udvalgets opfattelse vigtigt at sikre information om det nordiske samarbejde og "den nordiske model", ikke mindst med vægt på den sociale dimension i den vesteuropæiske integrationsproces.

Udvalget deler ligeledes forslagsstillernes opfattelse af behovet for at få viden om beslutningsprocessen i EF specielt i spørgsmål, der har interesse for det nordiske samarbejde. Udvalget kan tilslutte sig Söder-Komiteens opfattelse, at man burde overveje mulighederne for at forbedre informationsvirksomheden om det nordiske samarbejde ved at øge samarbejdet mellem nordiske organer og landenes EF-delegationer for hermed at sikre kontinuerlige kontakter med EF. Der skal endvidere henvises til den informationsudveksling, som finder sted mellem Danmark og de øvrige landes ambassader i København om EF-spørgsmål.

En intensivering af miljøsamarbejdet, som er det umiddelbare formål med oprettelsen af et informationskontor i Moskva, ligger helt på linje med rådets hidtidige bestræbelser, således som disse bl.a. kom til udtryk på ekstrasessionen i Helsingør med vedtagelsen af havmiljøplanen og samarbejdsprogrammet på miljøområdet. Rådets internationale konference om havforurening i oktober 1989 må også ses i denne sammenhæng. Ministerrådets forslag om at etablere en risikokapitalordning for miljøinvesteringer i Østeuropa ser udvalget som udtryk for samme ambition. At behovet og mulighederne for et mere omfattende samarbejde også på andre områder, som handel og kultur, øges i takt med den sovjetiske perestrojka, er udvalget enig i.

Kulturudvalget deler således forslagsstillernes opfattelse af behovet for nordiske informationsaktiviteter i forbindelse med den pågående internationalisering i Europa.

Derimod står udvalget tvivlende over for, om dette behov set i forhold til de eksisterende ressourcer mest hensigtsmæssigt kan imødekommes ved at oprette nye informationskontorer.

Udvalget skal i den forbindelse henvise til, at det overvejende antal remisinstanser finder, at de foreslåede informationsopgaver kan løses inden for den eksisterende struktur. Endvidere fremføres betragtninger af mere principiel karakter; at der er risiko for fejlagtige signaler i betragtning af forskellene mellem de nordiske landes udenrigspolitiske orienteringer.

Nordisk Ministerråd har desuden i sit arbejdsprogram Norden i Europa 1989-92 foreslået et informationsprojekt, som indebærer en forstærket indsats for at gøre Norden og det nordiske samarbejde mere kendt i Vesteuropa. Ministerrådet anser det for ønskeligt at videreføre den hidtidige informationsindsats, som fortrinsvis er rettet mod Norden selv. Derfor kræver et program, der er rettet udad mod Europa ekstra ressourcer. Udvalget ønsker i lighed med Söder-Komiteen at understrege, at denne informationsindsats må omfatte hele Europa.

Udvalget er endvidere opmærksom på, at Söder-Komiteen i sin slutrapport har foreslået yderligere ressourcer afsat på Præsidiasekretariatets budget bl.a. til en forstærkning af Præsidiasekretariatets udrednings- og dokumentationsvirksomhed.

Kulturudvalget finder derfor, at man bør afvente resultaterne af den allerede besluttede informationsindsats i såvel Nordisk Råd som i Nordisk Ministerråd, forinden nye initiativer sættes i gang.

Med henvisning til ovennævnte skal Kulturudvalget indstille, at Nordisk Råd ikke foretager sig videre i anledning af medlemsforslag A 880/k om oprettelse af nordiske informationskontorer i Bruxelles og Moskva.

Oslo, den 26. september 1989

Atli P. Dam (Jvfl)

Ulla Johansson (s)

Thea Knutzen (H)

Mirja Ryyänen (K)

Ingrid I. Willoch (H)

J.K. Hansen (S)

Formand

Antero Kekkonen (Sdp)

Heikki Riihijärvi (Smp)

Riitta Saastamoinen (Kok)

Kåre Øvregard (A)

Medlemsförslag

om upprättande av nordiska informationskontor i Bryssel och Moskva

(Väckt av Ilkka-Christian Björklund och Hjörleifur Guttormsson)

Det nordiska samarbetsmaskineriet måste, i linje med förslagen från Nordiska rådets internationella samarbetskommitté (Söder-kommittén), öka sin beredskap att möta den pågående internationaliseringen.

Särskilt angeläget är detta med tanke på den dynamiska utvecklingen i Europa, som präglas av såväl förverkligandet av den gränslösa inre marknaden i väst som den ekonomiska och politiska reformprocessen i öst.

För att bättre kunna anpassa det nordiska samarbetet till de föränderliga realiteterna i vår närmiljö, föreslås att det upprättas samnordiska informationskontor i Bryssel och Moskva.

Ett informationskontor i Bryssel bör ha till uppgift att genom med där befintliga och representerade organisationer och via massmedia öka kunskapen i det övriga Västeuropa om den "nordiska modellen" och det nordiska samarbetet.

Syftet är att genom informationskontorets verksamhet väcka ett intresse för sådana lösningar i integrationsprocessen som utgår från eller är förenliga med nordiska samhällspolitiska värderingar.

Informationskontoret skulle dessutom få uppdraget att bevaka beslutsprocessen inom EG för att direkt kunna informera Nordiska rådet, Nordiska ministerrådet och övriga nordiska samarbetsorgan om frågor av särskilt intresse för det nordiska samarbetet.

Informationskontoret kunde lämpligen upprättas av Nordiska ministerrådet i nära samarbete med Nordiska rådet. Samarbete även med andra nordiska institutioner, särskilt Nordiska investeringsbanken, bör övervägas i sammanhanget.

Ett motsvarande informationskontor i Moskva skulle vara ägnat att underlätta det nordiska samarbetsmaskineriets möjligheter att bidra till ett intensifierat miljösamarbete i de arktiska, nordliga och baltiska områdena.

Behovet av och möjligheterna till ett mer omfattande samarbete även på andra områden, såsom inom handel och kultur, ser ut att öka i takt med den sovjetiska perestrojkan.

En nära kontakt till den östeuropeiska integrationsorganisationen SEV (COMECON) skulle samtidigt stärka förutsättningarna för Nordiska rådet

och ministerrådet att spela en önskvärd brobyggarroll i hela den europeiska utvecklingen.

Med tanke på Nordiska investeringsbankens växande roll i finansieringssamarbetet med statshandelsländerna kunde NIB samtidigt tänkas ha betydande fördelar av en permanent representation i Moskva.

Mot denna bakgrund hemställer jag

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att i nära samarbete med Nordiska rådet och relevanta samnordiska institutioner, särskilt Nordiska investeringsbanken, upprätta ett nordiskt informationskontor i Bryssel och Moskva.

Stockholm den 28 februari 1989

Ilkka-Christian Björklund (Sdp)

Hjörleifur Guttormsson (Ab)

BILAGA**Yttranden över medlemsförslaget****Nordiska rådet, internationella samarbetskommittén:**

Under kommitténs första arbetstapp, som utmynnade i huvudbetänkandet (*NU 1988: 4*) Internationella samarbetsfrågor i Nordiska rådet, ägnades en hel del uppmärksamhet åt möjligheten att inrätta ett informationskontor i Bryssel. Kommitténs diskussion har summerats i betänkandet på sid. 154–155, vartill kommittén nu hänvisar utan upprepning. Det framgår klart att meningarna var delade inom kommittén, som inte ville föreslå att tanken på ett informationskontor förverkligades.

Kommittén har under sin andra arbetstapp, som numera har avslutats med slutrapporten (*NU 1989: 7*) Europeiska samarbetsfrågor i Nordiska rådet, inte på nytt tagit upp frågan om informationskontor i utlandet. Det har bedömts att en förnyad diskussion inte skulle tillföra frågan någonting nytt utöver vad som förut redovisats. Kommittén vill endast tillägga, att den i sin slutrapport särskilt betonar att vårt perspektiv måste omfatta hela Europa och inte bara EG- och EFTA-länderna.

Stockholm den 14 september 1989

För Nordiska rådets internationella samarbetskommitté

Karin Söder

Ordförande

Nordiska investeringsbanken (NIB):

I medlemsförslaget anges bland annat att ”det nordiska samarbetsmaskineriet måste öka sin beredskap att möta den pågående internationaliseringen”, och att detta är ”särskilt angeläget med tanke på den dynamiska utvecklingen i Europa”. I enlighet med detta föreslås att det upprättas samnordiska informationskontor i Bryssel och Moskva. Informationskontoret i Bryssel skulle – förutom att informera om Norden – också bevaka beslutsprocessen inom EG. Förslagsvis kunde informationskontoret upprättas av Nordiska ministerrådet i nära samarbete med Nordiska rådet. Enligt medlemsförslaget bör ”ett samarbete övervägas med andra nordiska institutioner, särskilt NIB”. Informationskontoret i Moskva skulle bl. a. särskilt bevaka miljöarbetet.

För egen del kan NIB konstatera ett ökat behov för ett samarbete både

med EG- og SEV-länderna. Banken har under senaste tid finansierat projekt av nordiskt intresse inom EG, t. ex. vid etableringar av nordiska produktions- og marknadsföringsbolag. Av särskilt intresse – även i EG-sammanhang – är NIBs planerade insatser för finansiering av miljöinvesteringar i Östeuropa. Därtill kommer Nordiska utvecklingsfondens (NDF) verksamhet og samfinansieringsmöjligheter med Europeiska Investeringssbanken (EIB) og Utvecklingsfonden (EDF).

NIB kan inte uttala sig om ministerrådets eller Nordiska rådets behov att etablera nordiska informationskontor i Bryssel og Moskva. För det fall att man beslutar om dylika informationskontor, skulle NIB emellertid gärna diskutera möjligheterna att på ett lämpligt sätt delta i denna verksamhet.

Helsingfors den 13 juni 1989

Nordiska investeringsbanken

Jannik Lindbaek

Verkställande direktör

Nordiska projektexportfonden:

Nordiska projektexportfondens virksomhetsområde knytter seg i store trekk til næringslivets interesser og utviklingspotensial i utviklings- og statshandelslandene. Sett ut fra NoPEFs daglige virksomhet, vil således et informationskontor i Bryssel ha marginal interesse.

På den annen side finner vi forslaget om et informasjonskontor i Moskva interessant. NoPEF regner med at Østeuropa, og da først og fremst Sovjetunionen, over de nærmeste år kommer til å utvikle seg til å bli langt mer betydelige markeder for nordisk prosjektexport enn tidligere, og vi føler allerede nu et behov for å bygge ut kontaktene. Spesielt innenfor miljøsektoren vil et støttepunkt i Moskva kunne være meget nyttig. Sovjetunionen, Polen, Øst-Tyskland og Tsjekkoslovakia vil under den neste fase av den nordiske handlingsplanen være ett av de tre viktige målområder for aktiv bearbeiding fra NoPEFs side.

I den grad forslaget om et informasjonskontor i Moskva fører til en positiv beslutning, vil NoPEF gjerne ha mulighet til å delta i drøftelsene om det praktiske opplegget.

Helsingfors den 31 maj 1989

Nordiska projektexportfonden

Hans Høegh Henrichsen

Verkst. direktør

Nordiska språk- och informationscentret:

Nordiska språk- och informationscentret anser att upprättande av de föreslagna informationskontoren i Bryssel och Moskva är ett sätt att öka informationen om Norden och om det nordiska samarbetet i Europa. Det kommer även att understryka vikten av fredligt samarbete mellan mindre stater utanför och inom blockbildningar och intressegemenskaper.

Via informationskontorens bilaterala verksamhet ges Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet större möjligheter att snabbare informera sig om pågående förändringar och reformer såväl i Väst- som i Östeuropa.

Med erfarenhet från egen informationsverksamhet konstaterar Nordiska språk- och informationscentret att nordiska informationskontor utplacerade i Europa inte är nödvändiga endast på politiska och ekonomiska grunder utan även för att det på många håll i Europa finns intresse för nordiskt tänkande och nordisk kultur. Dels rör det sig om intresse för de enskilda nordiska ländernas språk, kultur och samhällsförhållanden, dels, men i allt högre grad gäller det behovet av att informera om de nordiska länderna som en regional kulturenhet i Europa. Med hänvisning till den nordiska utlandslektors- och utställningsverksamheten (t. ex. i London Düsseldorf, Paris) förefaller intresset och informationsbehovet att variera i de olika europeiska kulturregionerna. Således borde man ytterligare kartlägga behovet av specifika kultur- och informationskontor t. ex. i den germanska kulturregionen (BRD, Österrike, DDR, etc) i den anglosaxiska sfären och i det latinska Europa (Frankrike, Italien, Spanien, etc.).

Nordiska språk- och informationscentret vill ytterligare poängtera att det primära syftet bör bli att informera om Norden som en politisk, ekonomisk och kulturell enhet vid de föreslagna informationskontoren, men att effekterna också blir intensifierad information om varje enskilt nordiskt land.

Helsingfors den 26 juni 1989

Lars Nyström

Ordförande i styrelsen
för Nordiska språk- och
informationscentret

Marja-Liisa Karppinen

Direktör för Nordiska
språk- och informations-
centret

Foreningene Nordens Forbund:

Presidiet i F.N.F har drøftet medlemsforslaget og vil uttale følgende:

En viser til de positive drøftinger som i den senere tid har funnet sted mellom presidiene i Nordisk Råd og F.N.F. hvor hovedtemaene har vært Norden/Europa og miljøspørsmål. F.N.F. har i disse drøftingene pekt på behovet for en styrking av informasjonsaktiviteten om disse spørsmål både kvalitativt og kvantitativt og foreslått et nært samarbeid der F.N.F.'s

medlemsapparat representerer en betydelig kontaktflate for en bred folkelig opinionskampanje.

Presidiet anser at medlemsforslaget dels representerer muligheter for raskere og tidsaktuell informasjon om integrasjonsprosessene i EF, og dels gir muligheter for en samordnet nordisk informasjonsutveksling med Øst-Europa og Sovjet med særlig vekt på miljøspørsmål.

Presidiet legger særlig vekt på medlemsforslagets formuleringer om behovet for å informere om "den nordiske modellen". I Bryssel vil dette først og fremst gjelde denne modellens sosiale dimensjon, mens en i Moskva bør konsentrere oppmerksomheten om hvordan de nordiske land har bygd opp sitt demokratiske styresett og sammenhengen mellom miljøproblemene i Øst-Europa/Sovjet og Norden.

Et slikt kontor i Moskva vil utvilsomt bidra positivt til at miljøutfordringene på Nordkalotten og Østersjøen kan bli løst på en mer effektiv måte. I denne sammenheng minner vi om at temaet for neste Nordkalottkonferanse er "miljøspørsmål" og at representanter fra Murmansk området vil bli invitert. Som medlemsforslaget påpeker vil imidlertid en nordisk informasjonskontoretablering i Moskva også ha en positiv innvirkning på andre viktige samfunnsområder som handel og kultur i takt med den sovjetiske perestrojka.

Ikke minst vil dette gjelde Nordens framtidige forhold til de baltiske stater der kulturelle folkebevegelser ønsker en tettere kontakt med nordisk kulturliv.

Generelt er presidiet enig med forslagsstilleren i at Norden bør spille en aktiv "brobyggerrolle" i hele den europeiske utviklingen. I et slikt perspektiv er det særlig viktig å se sammenhengen mellom de 2 kontoretableringer og de offisielle nordiske organers muligheter til å påvirke "den nordiske brobyggingen" ved konkrete tiltak.

Presidiet vil imidlertid også peke på betydningen av at frivillige organisasjoner som Foreningene Norden gjennom en etablering av de 2 informasjonskontor vil kunne få større muligheter til å etablere verdifulle kontaktnett til tilsvarende folkelige organisasjoner og bevegelser såvel i øst om i vest. Presidiet gir sin tilslutning til medlemsforslaget.

Oslo, 29. juni 1989

Foreningene Nordens Forbund

Lars S. Hauge

Generalsekretær

Danmark

Udenrigsministeriet, sekretariatet for ministeren for nordisk samarbejde:

— — — henviser til det arbejde, der er iværksat med vedtagelsen af arbejdsprogrammet Norden i Europa 1989 — 92 pkt. IX. Information.

Herudover henledes opmærksomheden på, at de nordiske ambassader gennem deres brede arbejde og koordination på stedet kan tildodese de i forslaget nævnte ønskemål på tilstrækkelig vis.

København, den 5. juli 1989

P.m.v
E.b.
Anita Hugau

Finland

Utrikesministeriet, sekretariatet för nordiska samarbetsministern¹:

Nordiska ministerrådets egentliga informationsverksamhet har traditionellt riktats i det närmaste enbart till mottagare inom Norden. Verksamheten består av utgivning av informationsmaterial samt olika informationsarrangemang och seminarier för olika målgrupper. I informationsverksamheten har ingått några journalistbesök för journalister från icke-nordiska länder. Informationsmaterial avsett för internationellt bruk har producerats mycket litet. I nordiskt kultursamarbete har de senaste åren arrangerats några omfattande informations- och kulturkampanjer i USA och Japan samt några gemensamma utställningar i Västeuropa. I planerna ingår olika kulturkampanjer de närmaste åren. Kampanjerna har blivit en del av den fortlöpande verksamheten.

Frågan om Nordiska ministerrådets informationsverksamhet i Europa har tagits upp under året i samband med nordiska arbetsprogrammet, som utarbetades under året. Programmet innebär en vitalisering av det nordiska samarbetet under kommande åren samt speciell prioritering av sådana samarbetsfrågor, som anknyter till integrationsutvecklingen i Europa. I arbetsprogrammet finns en punkt om intensifiering av informationen i övriga Europa. Enligt godtagna principer skall man poängtera speciellt innehållet, målen samt resultaten av det nordiska samarbetet. I samband med arbetsprogrammet skaffades baskunskaper om informationsbehovet från de nordiska ambassaderna i Västeuropa.

Enligt planerna skall informationen gälla miljöskydd och arbetsmiljö, arbetsmarknads- och socialpolitik i Norden samt samarbete inom kultur och utbildning. Dessutom skall förmedlas information om strukturen och karaktären av det nordiska samarbetet samt möjligheterna att utveckla det vid sidan av övrigt regionalt samarbete. För detta utarbetar ministerrådet

¹ Yttrandet översatt från finska.

grundmaterial om ovannämnda samarbetsområden åtminstone på engelska, franska och tyska. Informationen riktas till väl utvalda målgrupper såsom journalister och beslutsfattare inom offentlig sektor. För dessa grupper skall man arrangera också informationsresor till de nordiska länderna. I planerna ingår också seminarier som skulle arrangeras i Norden för representanter för universitetet, medier och förvaltning från det övriga Europa.

Samtidigt förbättras möjligheterna för nordiska politiker och tjänstemän att delta i konferenser och redogöra för nordiska samarbetsfrågor utanför Norden. Ministerrådet har fattat ett principbeslut om att reservera medel för detta.

Ovanstående åtgärder grundar sig delvis också på förslag från Nordiska rådets internationella samarbetskommitté om utvidgande av informationsverksamheten. Kommittén föreslog bland annat att man borde överväga möjligheterna att förbättra informationsverksamheten angående nordiskt samarbete genom att öka samarbetet mellan nordiska organ och ländernas EG-delegationer.

Eftersom det på nordisk nivå fattats beslut om att öka samarbetet som intimt anknyter till annat internationellt samarbete och speciellt integrationsutvecklingen i Europa, är det nödvändigt att också utöka informationsverksamheten angående det nordiska samarbetet. Förslaget om informationskontor överensstämmer således principiellt med de nordiska ländernas gemensamma verksamhet. Stationeringsorterna som nämns i förslaget är också viktiga för informations-spridningen. I Bryssel är ca 450 internationella korrespondenter och många internationella organisationer verksamma. Samhällsutvecklingen i Sovjetunionen har gjort nya verksamhetsformer inom informationen möjliga. Material efterfrågas ständigt och livligt, och mediernas redaktionella verksamhetsfrihet har ökat. Att starta informationskontor förutsätter omfattande och effektiv verksamhet och kräver således stora ekonomiska resurser. Den reelltillväxt som den nordiska budgeten får de närmaste åren går redan nu åt till att genomföra redan beslutade projekt inom olika samhällssektorer.

Med hänvisning till ovanstående anser utrikesministeriet att nordisk informationsverksamhet utanför Norden skall utvecklas i samarbete med de nordiska sekretariaten och ländernas utrikesministerier. För ett sådant samarbete krävs på nationell nivå utredningar om ambassadernas möjligheter att delta i samnordisk information. Dessutom borde närmare granskas huruvida samarbetet kan koordineras på nordisk nivå. I samband med detta vore det också möjligt att utreda förutsättningarna för att i vissa fall placera samnordiska informationstjänstemän i nordiska ambassader till exempel i Bryssel och Moskva. Man borde också utnyttja erfarenheterna från Europarådets och EFTA:s förrättningsställen i Bryssel. Förslaget om att byråerna skulle utnyttjas till att sprida information till nordiska samsarbetsorgan anser ministeriet inte ändamålsenligt med tanke på karaktären

av informationskontorens verksamhet. För förmedling av denna slags information, som i sig är nödvändig, skall enligt ministeriet utnyttjas nordiska ambassader till exempel genom att turas om med uppgiften.

Enligt utrikesministeriet är effektivisering av Nordiska ministerrådets informationsverksamhet både i Norden och utanför mycket viktig. Ministeriet anser att ärendets vidareutveckling efter ovannämnda riktlinjer skall åläggas en särskild arbetsgrupp, i vilken cheferna för nordiska utrikesministeriernas press- och kulturavdelningar skulle ingå.

Helsingfors den 21 juli 1989

Ställföreträdare för samarbetsministern

Erik Heinrichs

Norge

Utenriksdepartementet:

Det nordiske samarbeidet har som formål å fremme fellesskapet mellom de nordiske land, både i politisk, økonomisk, i kulturell og vitenskapelig sammenheng. Etableringen av Nordisk Råd og senere Nordisk Ministerråd har i betydelig grad bidratt til at Norden i dag har et omfattende samarbeid på så godt som alle samfunnsmessige områder.

Europa er i dag inne i en viktig og dynamisk utviklingsfase; Medlemsforslaget begrunnes utifra et ønske om å bidra positivt til denne utvikling – både i øst og vesteuropeisk sammenheng – gjennom opprettelse av felles nordiske informasjonskontorer i Brussel og Moskva.

Utifra de opplysninger som fremkommer i medlemsforslaget må det imidlertid kunne reises vesentlige prinsipielle betenkeligheter mot forslaget. Således vil opprettelse av nordiske informasjonskontorer av øvrige tredjeland lett kunne tolkes som et forsøk på å markedsføre en felles nordisk politikk overfor Vest-Europa og Sovjetunionen. Dette vil være særlig uheldig i lys av de nordiske lands ulike veivalg i sikkerhetspolitikken og i Europa-politikken, og de to nevnte hovedsteders rolle nettopp på disse områder.

I det nordiske samarbeidet har man hittil vist betydelig varsomhet med å ta opp utenriks- og forsvarspolitiske spørsmål med sikte på felles nordiske standpunkter. Dersom Norden skal utvikle en tredjelandsdimensjon på disse områder, går man utover de nåværende rammer for nordisk samarbeid. Det nordiske samarbeidsapparatet kan heller ikke sies å være bygget for å ivareta de løpende beslutnings- og kontrolloppgaver som en felles opptreden i tredjeland ville nødvendiggjøre, gjennom en evt. opprettelse av nordiske informasjonskontorer.

På bakgrunn av ovennevnte forhold er Utenriksdepartementet av den oppfatning at medlemsforslaget om å opprette nordiske informasjonskontorer utenfor Norden må avvises.

Oslo, 15. august 1989

Helge Vindenes

Utenriksråd

Anders Helseth

Avd. direktør

Sverige

Svenska institutet:

Svenska institutet är ense med förslagsställaren om att de nordiska institutionerna bör öka sin beredskap att möta den pågående internationaliseringen. I detta konstaterande ligger att dessa måste kunna verka inte bara inom Norden utan även i viss utsträckning gentemot omvärlden, i första hand Europa.

Det kan dock ifrågasättas om ett sådant utökat kontakt- och informationsarbete kommer att bli av sådan omfattning att det kräver permanent representation i någon eller några av de europeiska huvudstäderna. Erfarenheterna från senare års samnordiska informations- och kulturmanifestationer (främst Scandinavia Today) visar tvärtom att nödvändiga kontakter kan tas genom redan existerande kanaler.

Stockholm den 16 juni 1989

Ove Svensson

Tjf. direktör

Kommerskollegium:

Kollegiet delar den i medlemsförslaget framförda åsikten att det vore önskvärt att öka kunskapen i det övriga Västeuropa om det nordiska samarbetet och att söka väcka intresse för sådana lösningar i integrationsprocessen som är förenliga med nordiska samhällspolitiska värderingar.

En sådan verksamhet bedrivs emellertid redan i dag bl. a. genom de nordiska ländernas EG-delegationer. Delegationerna fullgör dessutom de bevaknings- och rapporteringsuppgifter som berörs i förslaget. Enligt kollegiets mening bör det övervägas om inte en ökad samordning mellan de olika ländernas EG-delegationer i dessa avseenden skulle vara tillräcklig för att förbättra informationen om det nordiska samarbetet. Det land som

innehär ordförandeskapet i Nordiska rådet borde genom din delegation kunna ta ett särskilt ansvar härför.

Samma synsätt torde kunna anläggas också vad gäller behovet av ett nordiskt informationskontor i Moskva.

Sammanfattningsvis är det enligt kollegiets bedömning angeläget med en ökad information om det nordiska samarbetets betydelse och resultat och detta särskilt i Europa. Det är emellertid tveksamt om detta kan tillgodoses genom de åsyftade informationskontoren. En bredare ansats i enlighet med det av samlarbetsministrarna antagna arbetsprogrammet bör i stället eftersträvas.

Stockholm den 21 juni 1989

Enligt kommerskollegiets beslut

Lena Stuve

Social- och miljöutskottets betänkande

över medlemsförslag om EG-anpassning och den nordiska cancerplanen

(Medlemsförslaget väckt av Marianne Samuelsson och Birger Schlaug, se s. 190)

Till social- och miljöutskottet har överlämnats ett medlemsförslag om EG-anpassning och den nordiska cancerplanen.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget hemställs,

1. att Nordiska rådet ger Nordiska ministerrådet tillkänna
att alkoholpolitik och alkoholpolitiska mål inte får försämrats som ett led i harmonisering till EG,
att alkoholskatterna inte får sänkas som ett led i anpassningen,
att reklamreglerna inte får liberaliseras som ett led i harmoniseringen och att kampanjen mot cancer skall väga tyngre än viljan att harmonisera;
2. att Nordiska rådet ger Nordiska ministerrådet tillkänna
att tobakspolitiken och de tobakspolitiska målen inte sänks som ett led av hamonisering till EG,
att åtgärder för att minska tobaksbruket inte försämrats genom harmoniseringsinriktningen och att detta skrivs in i planen mot cancer.

Förslagsställarna hänvisar till den vid sessionen 1989 antagna planen mot cancer och finner det viktigt att cancerfrågan på allvar blir en politisk fråga eftersom 90 procent av alla cancerfall kan härledas till miljöfaktorer i någon form. I handlingsplanen framgår att ministerrådet anser att såväl tobak som alkohol utgör tunga faktorer för cancerutvecklingen, något som enligt förslagsställarna kan kollidera med den inriktning på s. k. harmonisering med EG som debatteras i de nordiska länderna som inte är medlemmar.

I detta sammanhang hänvisar förslagsställarna till en svensk ekonom som anser, att en EG-anpassning för Sveriges del skulle leda till en halvering av spritpriserna, vilket skulle innebära att konsumtionen kommer att öka med ca 16 procent. Detta står i strid med Världshälsoorganisationens målsättningar att minska alkohol- och tobaksbruket som är en förutsätt-

ning om cancerutvecklingen skall hejdas. Därför behövs åtgärder som höjda priser, reklamförbud etc.

2. Utskottet

Utskottet vill erinra om att de frågor förslagsställarna tar upp behandlas i några av Nordiska rådets rekommendationer vid de senaste sessionerna. Vid sessionen 1989 antog rådet en omfattande rekommendation (*nr 35/1989*) till Nordiska ministerrådet att utarbeta ett tidsbestämt aktionsprogram för att uppfylla Världshälsoorganisationens (WHO) mål om en 25-procentig minskning av alkoholkonsumtionen till år 2000. Bland de konkreta insatser som utskottet särskilt pekar på finns internationellt samarbete för att göra alkoholfrågor till ett särskilt prioriterat område inom FN och andra organisationer, enhetlig lagstiftning mot alkohol i trafiken, inklusive ny teknologi för alkoholtestning samt inrättande av särskilda alkoholfria zoner i samhället.

I det nordiska cancerprogrammet pekas speciellt på alkohol- och tobakskonsumtion som sådana riskfaktorer i samband med cancer, som kan påverkas. Detta gäller alltså både alkohol och tobak, även om den sistnämnda torde vara mest allmänt bekant. Vid sessionen 1988 antog rådet en rekommendation (*nr 11/1988*) till Nordiska ministerrådet att utreda restriktiva regler i Norden beträffande (a) begränsning av rökning i offentliga lokaler och på offentliga kommunikationsmedel, (b) förbud mot tobaksreklam, och (c) märkning av tobaksprodukter. Dessutom rekommenderades de nordiska ländernas regeringar att på internationellt plan verka för restriktiva regler för tobakskonsumtion (*nr 12/1988*). Utskottet betonade i samband med antagandet av rekommendationen att det nordiska samarbetsprogrammet inom hälso- och socialsektorn grundades på WHO:s program "Hälsa för alla år 2000" och att rökning i WHO:s program definieras som "riskbeteende". Målsättning (target) nr 16 i WHO:s program som innebär "främjande av ökat hälsobeteende" skulle enligt WHO uppnås bl. a. om varje medlemsstat fastställde att 80% av befolkningen skulle vara icke rökare 1995 och tobakskonsumtionen därigenom minskade med 50%. Utskottet fann sålunda att främst hälsoskäl, och även hänsyn till den yttre miljön, talade för att man i Norden strävade efter att begränsa rökningen mest möjligt. Nordisk enhetlighet borde också vara en del i denna strävan både med hänsyn till arbetsmiljö och för att undvika konkurrenssnedvridning.

Utskottet fann vidare nordisk samverkan inom WHO och andra organ väsentlig, inte minst för att motverka den marknadsföring som de internationella tobaksbolagen riktade mot de länder, främst u-länder, som ej tillämpade de restriktioner som andra länder infört. Utskottet tog även upp frågan om prispolitik/beskattning som en möjlighet att begränsa rökningen men påpekade att harmonisering av beskattning de gånger förslag

här om tagits upp av rådet, ej visat sig genomförbar i praktiken. Utskottet fann det sålunda lämpligast att ministerrådet utredde frågan om enhetliga regler i Norden, med målsättning att komma fram till så restriktiva regler som det visade sig möjligt att enas kring för begränsning av rökningen i Norden. I detta sammanhang noterar utskottet, att rådets internationella samarbetskommitté, den s. k. Söderkommittén i sin slutrapport berör frågor kring avgiftsharmonisering. Att den sociala välfärden i de nordiska länderna i så stor utsträckning finansieras via skatter och avgifter försvårar en avgiftsharmonisering med EG. "Den nordiska modellen" innebär enligt kommittén en annan avgiftsnivå än i länder med andra finansieringssystem.

Utskottet anser sig mot bakgrund av ovanstående böra utgå från att rådets uppfattning i dessa frågor klart framförts till ministerrådet och att de nordiska regeringarna icke utan att frånga sina utfästelser i det nordiska samarbetsprogrammet inom hälso- och socialsektorn kan gå in för åtgärder i samband med en anpassning till EG-marknaden som skulle medföra ökning av alkohol- och tobakskonsumtionen.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts hemställer utskottet att rådet icke företar sig något med anledning av medlemsförslaget.

Köpenhamn den 17 oktober 1989

Inger Harms (SF)

Anna-Kaarina Louvo (Kok)

Grethe Lundblad (s)

Mats Nyby (Sdp)

Fung. förman

Páll Pétursson (F)

Marit Rotnes (A)

Sten Svensson (m)

Lena Öhrsvik (s)

Medlemsförslag

om EG-anpassning och den nordiska cancerplanen

(Väckt av Marianne Samuelsson och Birger Schlaug)

Under Nordiska rådets 37:e session antogs en plan mot cancer. Det är viktigt att cancerfrågan på allvar blir en politisk fråga eftersom 90 procent av alla cancerfall kan härledas till miljöfaktorer i någon form. Man beräknar att 75 procent av alla cancerfall skulle kunna undvikas om konsekventa politiska beslut togs med klar målsättning att miljö och hälsa skulle prioriteras.

I handlingsplanen framgår att ministerrådet anser att såväl tobak som alkohol utgör tunga faktorer för cancerutvecklingen. Detta är naturligtvis fullt riktigt – och denna insikt kan kollidera med den inriktning på s. k. harmonisering med EG som debatteras i de nordiska länderna som inte är medlemmar.

TCO-ekonomen Stig Tegle har t. ex. konstaterat att en EG-anpassning för Sveriges del skulle leda till en halvering av spritpriserna, vilket enligt Tegle innebär att konsumtionen kommer att öka med ca 16 procent.

För att komma till rätta med den cancerstimulerande alkoholkonsumtionen krävs naturligtvis en rad åtgärder om Världshälsoorganisationens mål skall uppnås. Bl. a. kan naturligtvis inte alkoholpriserna sänkas eller frågan om alkoholreklam negligeras.

Även när det gäller tobaksbruket handlar det om att åtgärder måste vidtas om cancerutvecklingen skall hejdas – höjda priser, reklamförbud etc.

Med anledning av ovanstående föreslås,

- I. att Nordiska rådet ger Nordiska ministerrådet tillkänna
  - att alkoholpolitik och alkoholpolitiska mål inte får försämrats som ett led i harmonisering till EG,
  - att alkoholskatterna inte får sänkas som ett led i anpassningen,
  - att reklamreglerna inte får liberaliseras som ett led i harmoniseringen och att kampen mot cancer skall väga tyngre än viljan att harmonisera;

- II. att Nordiska rådet ger Nordiska ministerrådet tillkänna att tobakspolitiken och de tobakspolitiska målen inte sänks som ett led av harmonisering till EG, att åtgärder för att minska tobaksbruket inte försämras genom harmoniseringsinriktningen och att detta skrivs in i planen mot cancer.

Stockholm den 5 april 1989

Marianne Samuelsson (mp)

Birger Schlaug (mp)

Social- och miljöutskottets betänkande

över medlemsförslag om EG-anpassning och arbetsmiljö

(Medlemsförslaget väckt av Marianne Samuelsson och Birger Schlaug, se s. 195)

Till social- och miljöutskottet har överlämnats medlemsförslag om EG-anpassning och arbetsmiljö.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget hemställs,

- 1) att Nordiska rådet beslutar att en harmonisering till EG inte får innebära att nordiska ländernas arbetsmiljökrav sänks, att cancermärkning försämras eller på annat sätt arbetsmiljön försämras,
- 2) att Nordiska rådet beslutar att detta beslut skall skrivas in i arbetsmiljökonventionen.

Förslagsställarna hänvisar till den nyligen undertecknade nordiska arbetsmiljökonventionen där det i artikel 4 sägs att hänsyn skall tas till internationella strävanden att undgå handelshinder. Detta skall enligt förslagsställarna ses i ljuset av strävan till harmonisering med EG.

Vidare hänvisas till att representanter för ministerrådet under sessionen 1989 belyste att de nordiska länderna inom viktiga områden har betydligt hårdare arbetsmiljökrav än EG-länderna. Detta hade bl. a. inneburit att Danmark fått inskränka sin cancermärkning med försämrade förutsättningar för en god arbetsmiljö. Slutligen hänvisas till att svenska kemikalieinspektionen och arbetarskyddsstyrelsen betonat att en anpassning till EG:s regler skulle medföra kraftiga försämringar vid bl. a. hanteringen av asbest och lösningsmedel i förhållande till nuvarande krav i Sverige.

2. Utskottet

Vid behandlingen av ministerrådsförslaget om nordisk arbetsmiljökonvention inför sessionen 1989 noterade utskottet att projektgruppen som utarbetat konventionsförslaget berört harmoniseringsfrågor med anledning av att höga arbetsmiljökrav kunde kritiseras som innebärande tekniska handelshinder. De intensiva diskussionerna om att avskaffa tekniska handelshinder hade, påpekade projektgruppen, inte minst på fackligt

håll skapat oro för att de nordiska länderna i framtiden skulle få svårare att hävda sin traditionellt högtstående arbetsmiljöpolitik med stränga säkerhetskrav på produkter som används i arbetsmiljön. Det hade framförts farhågor för att en harmonisering inom EG skulle kunna leda till att man accepterade lägre krav än tidigare. Projektgruppen ansåg att en nordisk arbetsmiljökonvention som fastslog de nordiska ländernas gemensamma målsättningar och strävanden på arbetsmiljöområdet skulle kunna vara till gagn för att gentemot omvärlden hävda den nordiska arbetsmiljöpolitiken och öka ländernas möjligheter att hävda sig internationellt i framtida normerings- och standardiseringsarbete.

Vad speciellt gäller EG vill utskottet understryka att den s. k. europeiska enhetsakten, genom vilken Romfördraget ändrades, kan förväntas ge ny kraft åt utvecklandet av arbetsmiljön inom EG. Som utgångspunkt ställs en hög säkerhetsnivå och särskild uppmärksamhet fästs vid förbättrandet av arbetsmiljön. Därtill ger enhetsdokumentet EG-länderna rätt att tillämpa nationella bestämmelser som är strängare än gemenskapens harmoniserade bestämmelser.

Projektgruppen hade understrukit enigheten om att en nordisk harmonisering av arbetsmiljöpolitiken inte fick leda till att måttstocken sattes efter det land som hade de lägsta kraven. Det var därför naturligt att åstadkomma en harmonisering som utgick från högt ställda krav på säkerhet och goda arbetsförhållanden i övrigt. Även om en harmonisering av reglerna skulle åstadkommas återstod många andra faktorer som kunde medföra skillnader mellan länderna, t. ex. praxis hos myndigheter utanför arbetsmiljösektorn, såsom polis, åklagare och domstolar. Den allmänna uppbyggnaden av rätts- och påföljdssystemet i de olika länderna hade stor inverkan. Utskottet utgick vid sin behandling av ministerrådsförslaget om en konvention från att konventionstexten inte medförde några nationella försämringar av nu gällande arbetsmiljöregler eller förhindrade en utveckling av arbetsmiljön på det nationella planet.

Utskottet kritiserade dock ministerrådsförslaget för att man ej tagit hänsyn till yrkandet från arbetstagarhåll att det i artikel 4 uttryckligen skulle anges att målsättningen för regelsamarbetet skall vara att så långt möjligt anpassa de gemensamma nivåerna till vad som gäller i de länder som ställer de högsta kraven. Den formulering som i ministerrådets förslag till artikel 4, ersatte arbetsgruppens ursprungliga, "att målsättningen med samarbetet skall vara att fortlöpande förbättra arbetsmiljön och att harmonisera reglerna på en kvalitativt hög nivå" fann utskottet otillräcklig och hemställde att ministerrådet skulle återgå till den tidigare formuleringen, dvs. att målsättningen för regelsamarbetet skall vara att fortlöpande förbättra arbetsmiljön och så långt möjligt anpassa de gemensamma nivåerna till vad som gäller i de länder som ställer de högsta kraven. Utskottet ansåg att denna principfråga hade betydelse både för de vidare diskussionerna om samarbetet i Europa och för bedömning av gränsvärdesfrågor i det

kommande arbetsmiljöarbetet. Det visade sig dock ej möjligt för ministerrådet att ändra texten, som var resultatet av ett omfattande förhandlingsarbete.

Utskottet som härmed erinrar om sin i samband med ministerrådsförslaget framförda uppfattning har därmed också tagit ställning till det aktuella medlemsförslaget.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts hemställer utskottet att rådet icke företar sig något med anledning av medlemsförslaget.

Köpenhamn den 17 oktober 1989

Inger Harms (SF)

Grethe Lundblad (s)

Fung. förman

Páll Pétursson (F)

Sten Svensson (m)

Anna-Kaarina Louvo (Kok)

Mats Nyby (Sdp)

Marit Rotnes (A)

Lena Öhrsvik (s)

Medlemsförslag om EG-anpassning och arbetsmiljö

(Väckt av Marianne Samuelsson och Birger Schlaug)

Under Nordiska rådets 37:e session antogs en arbetsmiljökonvention för det nordiska samarbetet. I artikel 4 diskuteras det internationella harmoniseringsarbetet och att hänsyn skall tas till internationella strävanden att undgå handelshinder. Detta skall ses i ljuset av strävan till harmonisering med EG.

Som bl. a. representanter för ministerrådet belyste under sessionen har de nordiska länderna inom viktiga områden betydligt hårdare arbetsmiljökrav än EG-länderna. Detta har bl. a. inneburit att Danmark fått inskränka sin cancermärkning, vilket naturligtvis medför försämrade förutsättningar för en god arbetsmiljö.

Bland de nordiska myndigheter som uttalat sig i frågan kan nämnas den svenska kemikalieinspektionen och arbetarskyddsstyrelsen, vilka båda betonat att en anpassning till EG:s regler skulle medföra kraftiga försämringar vid bl. a. hanteringen av asbest och lösningsmedel i förhållande till nuvarande krav i Sverige.

Med anledning av det ovanstående föreslås,

- 1) att Nordiska rådet beslutar att en harmonisering till EG inte får innebära att nordiska länders arbetsmiljökrav sänks, att cancermärkning försämras eller att på annat sätt arbetsmiljön försämras,
- 2) att Nordiska rådet beslutar att detta beslut skall skrivas in i arbetsmiljökonventionen.

Stockholm den 7 april 1989

Marianne Samuelsson (mp)

Birger Schlaug (mp)

Ekonomiska utskottets betänkande

över medlemsförslag om uppföljning av internationella samarbetskommitténs slutrapport

(Medlemsförslaget väckt av Karin Söder m. fl. se s. 202)

Indledning

Medlemsförslag *A 898/e* er af Nordisk Råds Præsidium henvist til behandling i Økonomisk Udvalg. Præsidiets har samtidig besluttet, at forslaget af tidsmæssig grunde ikke skal sendes på remiss. Præsidenten har dog i et brev af 14. september 1989 til udvalgene bedt om, at udvalgene så vidt muligt tager stilling til medlemsforlagets enkelte dele i forbindelse med at udvalgene behandler ministerrådets meddelelse vedrørende *rek. 5/1989/e* om øget samarbejde i internationale spørgsmål. Udvalgenes bemærkninger er optrykt som bilag til betænkningen over ministerrådets meddelelse vedrørende *rek. 5/1989*.

Udvalget har behandlet medlemsforslaget i sammenhæng med behandlingen af ministerrådets ovenomtalte meddelelse – det såkaldte ”Arbejdsprogram Norden i Europa 1989–92” – på mødet den 9. oktober 1989 i Oslo.

Udvalget har besluttet at afgive følgende betænkning over medlemsforslaget.

Medlemsforslaget

Medlemsforslaget er stillet af de medlemmer af Nordisk Råd, som var med i den internationale samarbejdskomité samt flere medlemmer af Præsidiets.

Forslaget knytter sig tæt til den internationale samarbejdskomitéts slutrapport og stiller forslag til rekommandation vedrørende de mest centrale forslag i rapporten: bevarelse af pasfriheden i Norden, afskaffelse af grænsekontroller for varer, gensidig anerkendelse af eksaminer og prøver, styrkelse af NORDPLUS, forskerstipendier, Nordisk Industrifond, oprettelse af et nordisk institut for EF-ret samt miljøindsatser i Østeuropa.

Det foreslås endvidere, at spørgsmålet om en nordisk ombudsmandsinstitution udredes, således at beslutning herom kan træffes på Nordisk Råds session i 1991.

Økonomisk Udvalgs synspunkter

Udvalget har i betænkningen over ministerrådets "Arbejdsprogram Norden i Europa 1989-92" foretaget en grundig gennemgang af de problemstillinger, som er aktuelle i forbindelse med Nordens forhold til den europæiske integration. Der er ligeledes i betænkningen stillet en lang række forslag til suppleringer og forhøjelser af programmets ambitionsniveau.

Betænkningen over europaprogrammet bygger dels på Økonomisk Udvalgs overvejelser dels på bidrag og synspunkter fra øvrige udvalg under Nordisk Råd.

Udvalget henviser til denne betænkning og finder ikke grund til at gentage argumenterne fra denne.

Udvalget vil imidlertid knytte en række supplerende kommentarer til medlemsforslaget.

1. Pasfrihed

Udvalget konstaterer, at den internationale samarbejdskomité betragter den nordiske pasfrihed som en af hjørnesteenene i det nordiske samarbejde, og at det derfor er af vital interesse at holde grænsen mellem Danmark og de andre nordiske lande åben. Komitéen mener, at udviklingen i EF kan komme til at gøre dette vanskeligt og finder derfor, at et parlamentarisk initiativ er ønskeligt til fordel for bevarelse af pasunionen. Initiativet kan have form af en udtalelse fra Nordisk Råd, som bekræfter den fælles vilje til at opretholde pasfriheden.

Udvalget er enig i denne betragtning og konstaterer samtidig, at Juridisk Udvalg støtter denne holdning.

Udvalget skal derfor anbefale, at Nordisk Råd på ekstrasessionen i Mariehamn udtaler som sin klare holdning, at pasfriheden skal bevares. Endvidere finder udvalget, at spørgsmålet bør tages på dagsorden for mødet mellem Præsidiets og de nordiske statsministre med henblik på en fælles viljesytring vedrørende bevarelse af pasfriheden.

2. Toldprocedurer og grænsekontroller for varer

Udvalget støtter medlemsforslagets idé om en forhøjelse af ambitionsniveauet for det nordiske samarbejde på dette felt og finder, at det bør overvejes at indgå en nordisk konvention på området.

3. Højere uddannelse og forskning

Udvalget konstaterer, at såvel Kulturudvalget som Social- og Miljøudvalget støtter disse forslag. Økonomisk Udvalg støtter for sin del ligeledes forslagene.

4. Miljøpolitik

Udvalget konstaterer, at komitéens forslag om, at miljøpolitikken skal prioriteres højt ligger i forlængelse af allerede vedtagne prioriteringer hos ministerrådet og i Nordisk Råd og støttes af Social- og Miljøudvalget.

Ministerrådet har oplyst, at man arbejder med et forslag vedrørende støtte til miljøinvesteringer i Østlandene. Forslaget vil formentlig blive fremlagt til diskussion på sessionen 1990.

Udvalget finder at ministerrådet tillige bør udarbejde et forslag til en europæisk miljøfond, med et formål at gøre miljøteknologi tilgængelig for lande, som har store grænseoverskridende forureningsproblemer, således som foreslået af Social- og Miljøudvalget.

5. Nordisk Ombudsmand

Udvalget støtter medlemsforslagets idé om at udrede spørgsmålet med henblik på beslutning ved sessionen 1991. Udvalget understreger, at forberedelsen af denne beslutning bør ske i nært samarbejde mellem Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, således at der kan sikres bred opbakning bag en eventuel beslutning om oprettelse af den nye institution.

Udvalget konstaterer, at Præsidiet har truffet beslutning om nedsættelse af en organisationsudredning, som skal fremlægge sine forslag til beslutning ved sessionen i 1991. Spørgsmålet om oprettelse af en nordisk ombudsmand vil således kunne bedømmes i sammenhæng med forslag til organisatoriske reformer iøvrigt.

Udvalget konstaterer videre, at også Juridisk Udvalg samt Budget- og Kontroludvalget støtter at spørgsmålet udredes.

Repræsentanterne for den *konservative gruppe* stiller sig tvivlende til om en nordisk ombudsmand vil kunne opnå det, som udredningerne håber på. Gruppen mener, at der foreligger en fare for at det nordiske samarbejde udvides med endnu en institution med forøget bureaukrati og forøgede omkostninger uden effektive resultater. Endvidere kommer resultaterne af EF-EFTA forhandlingerne i højeste grad til at påvirke dette spørgsmål. Den konservative gruppe er således tvivlende til forslaget om en nordisk ombudsmand, men modsætter sig ikke at den kommende organisationsudredning udreder spørgsmålet yderligere.

6. Nordisk Institut for EF-ret

Udvalget konstaterer, at Juridisk Udvalg stiller sig positiv til forslaget om at oprette et institut for EF-ret, og at Juridisk Udvalg også er positiv til at et sådant institut placeres i forbindelse med det eksisterende nordiske institut for søret i Oslo.

Økonomisk Udvalg skal for sin del bemærke, at man indser behovet for samordning af de nordiske ressourcer på det EF-retlige område, men at udvalget netop lægger hovedvægten på den samordnende funktion. Det nye institut bør derfor have en beskedent administrativ størrelse. Udvalget

finder videre, at instituttet i høj grad bør bygge sin virksomhed på opdragsforskning, men har ikke indvendinger mod, at instituttet sikres en vis nordisk grundfinansiering.

Udvalget finder, at disse og en række andre spørgsmål bør udredes nærmere inden den endelige beslutning om oprettelse af et institut kan træffes. Udvalget finder særligt at placeringen af et institut bør overvejes nærmere. Det synes således at kræve en nærmere begrundelse, at instituttet ikke foreslås placeret i Danmark, hvor der i forvejen findes juridiske miljøer med stor ekspertise på området.

7. Det videre arbejde med europaspørgsmålene

Udvalget støtter ideen om at ministerrådet rapporterer to gange om året vedrørende arbejdet med opfølgningen af europaprogrammet og i denne sammenhæng også rapporterer om arbejdet med opfølgningen af forslag og ideer fremsat af Nordisk Råd. Det understreges, at dette er en forudsætning for at Nordisk Råd kan øve indflydelse på arbejdet, og at der således kan blive tale om en dialog mellem de nordiske samarbejdsorganer om det europæiske integrationsarbejde.

Udvalget vil fremhæve, at den foreslåede sommerrapport ikke nødvendigvis skal være en fuldstændig statusrapport. Rapporten bør derimod behandle særligt aktuelle temaer eller andre udvalgte spørgsmål, som det forekommer relevant at Nordisk Råd giver sin mening til kende om via behandlingen på udvalgenes sommermøder.

Udvalget lægger stor vægt på den del af medlemsforslaget, som pålægger ministerrådet at ved revisionen af europaprogrammet tage hensyn til såvel rapporterne fra den internationale samarbejdskomité som de synspunkter, som fremkommer ved behandlingen af europaprogrammet under ekstrassessionen i Mariehamn, det vil primært sige betænkningen fra Økonomisk Udvalg over arbejdsprogram Norden i Europa 1989–92.

Udvalget finder således at flest muligt af forslagene og synspunkterne bør ingå allerede ved førstkommende revision af programmet. Udvalget har på den anden side i betænkningen over ministerrådets meddelelse fremhævet at udvalget betragter arbejdet med europaspørgsmålene som en løbende proces, og har således forståelse for, at det på visse områder vil kræve længere tid at tilpasse programmet til Nordisk Råds ønsker.

8. Økonomisk Udvalgs indstilling

På denne baggrund og under henvisning til de synspunkter, som er fremført i udvalgets betænkning over ministerrådets meddelelse om arbejdet med *rek. nr 5/1989/e* (Arbejdsprogram Norden i Europa 1989–92), skal udvalget indstille, at Nordisk Råd vedtager følgende rekkommendation:

- I. Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd
  1. at inden udgangen af 1992 i princippet afvikle alle toldprocedurer og andre grænsekontroller for varer mellem de nordiske lande. Som led i dette og inden for samme tidsfrist udformes fælles nordiske regler på det veterinære og det fytosanitære område,
  2. a) at inden udgangen af 1992 gennemføre princippet om fuld gensidig anerkendelse af eksaminer og prøver (deleksaminer),
b) at forhøje ambitionsniveauet for NORDPLUS, således programmet kommer til at omfatte mindst 3 000 studenter årligt og at udarbejde de nødvendige foranstaltninger til at sikre tilstrækkelig nordisk adgang til ERASMUS-programmet,
c) at i løbet af 1990 udarbejde et forslag til et særligt stipendieprogram for at give nordiske forskere bedre muligheder for at studere i andre europæiske lande, inklusive en første fase, som omfatter 500 årlige stipendier,
d) at udarbejde en langsigtet udviklingsplan for den nordiske industrifond med det formål at øge fondens muligheder for at støtte nordiske virksomheders deltagelse i og påvirkning af det teknologiske samarbejde i Europa,
  3. a) at fremlægge forslag til finansieringsordninger, som omfatter eksport af miljøteknologi til lande uden for Norden, herunder særligt Østeuropa,
b) at fremlægge forslag til en europæisk miljøfond med det formål at gøre moderne miljøteknologi tilgængelig for lande, som har store grænseoverskridende forureningsproblemer,
  4. at oprette et nordisk institut for EF-ret, og
  5. a) at til Nordisk Råds session i Reykjavik 1990 fremlægge en første revideret version af "Arbejdsprogram Norden i Europa 1989-92" med udgangspunkt i de forslag, som indgår i den internationale samarbejdskomité's rapport "Europæiske samarbejdsspørgsmål i Nordisk Råd" samt under hensyn til de synspunkter, som fremkommer ved behandlingen af ovennævnte arbejdsprogram under Nordisk Råds 3. ekstrasession 1989, og
b) at rapportere om arbejdet med gennemførelse af programmet dels til Nordisk Råds ordinære session, dels gennem en sommerrapport, som kan koncentreres om særligt aktuelle temaer i integrationsarbejdet. Denne rapport afgives til Rådet hvert år senest 1. juni med henblik på behandling udvalgenes sommermøder.

II. Nordisk Råd pålægger Præsidiets, i nært samarbejde med Nordisk Ministerråd, at udrede spørgsmålet om oprettelse af en nordisk ombudsmandsinstitution med det formål at styrke gennemførelsen af indgåede nordiske aftaler og lægge op til beslutning herom på Nordisk Råds session i 1991.

Oslo den 9. oktober 1989

Niels Ahlmann-Ohlsen (KF)

Hugo Bergdahl (fp)

Gustav Björkstrand (Sfp)

Roger Gudmundseth (A)

Hjörleifur Guttormsson (Ab)

Anker Jørgensen (S)

Lauri Metsämäki (Sdp)

Kimmo Sasi (Kok)

Birthe Sörestedt (s)

Claes Andersson (Skdl)

Carl Bildt (m)

Lahja Exner (s)

Thor-Eirik Gulbrandsen (A)

Olof Johansson (c)

Anne Enger Lahnstein (Sp)

Þorsteinn Pálsson (Sj)

Eino Siuruainen (K)

Anders Talleraas (H)

Formann

Medlemsförslag

om uppföljning av internationella samarbetskommitténs slutrapport

(Väckt av Karin Söder samt Arne Gadd, Anker Jørgensen, Theo Koritzinsky, Mats Nyby, Ólafur G. Einarsson, Páll Pétursson och Arne Skauge)

1. Inledning

Internationella samarbetskommittén (Söderkommittén) avgav sitt huvudbetänkande i december 1988 (*NU 1988: 4*). Tyngdpunkten i betänkandet ligger på nordiskt samarbete i internationella frågor i allmänhet. Den europeiska integrationsprocessen och dess betydelse för det nordiska samarbetet ägnades två kapitel i betänkandet (5 och 6). På grund av den betydelse Europafrågorna fått i den nordiska debatten och emedan Nordiska ministerrådets rapport "Norden i Europa II" inte förelåg vid tiden för betänkandets färdigställande, fastställde presidiet på förslag av kommittén ett nytt mandat för kommittén att slutföra granskningen av Europafrågorna. Denna granskning skulle utmynna i förslag till inriktning av det nordiska samarbetet under de närmaste åren med sikte på att kommitténs förslag skulle kunna behandlas vid en session under hösten 1989.

Ministerrådets rapport "Norden i Europa II" offentliggjordes i februari 1989. Vid rådets 37:e session i Stockholm antog plenarförsamlingen som ett led i uppföljningen av Söderkommitténs betänkande en rekommendation (*rek. nr 5/1989*) i vilken ministerrådet uppmanas bl. a. att före den 1 september 1989 framlägga de förslag till målsättningar för det nordiska samarbetet, som kapitlen 5 och 6 i Söderkommitténs betänkande ger anledning till. Vid samma session avgav rådet ett yttrande (*nr 3/1989*), vari man hemställt till ministerrådet att vid utarbetandet av ett nordiskt arbetsprogram för perioden 1989–1992 ange klara mål och tidsfrister samt kostnads- och finansieringsplaner, beakta rådets synpunkter och bereda rådet tillfälle att yttra sig över arbetsprogrammet innan det slutligt fastställs. Ministerrådet antog i juni 1989 ett nordiskt arbetsprogram "Norden i Europa 1989–1992", vilket delgavs rådet i form av ett meddelande i anledning av rekommendation nr 5/1989. Arbetsprogrammet är indelat i 9 kapitel och omfattar allt i allt 82 skilda punkter täckande sådana delar av det nordiska samarbetet, som har en europeisk dimension. Programmet kommer fortlöpande att revideras, första gången i december 1989. Programmet upptar i huvudsak frågor, som redan är aktuella i det

nordiska samarbetet och som kan omsättas i konkreta beslut ägnade dels att stärka Norden inåt, så att nordiska företag och medborgare får den bästa möjliga utgångspunkten för att delta i och dra nytta av den västeuropeiska integrationsprocessen, dels att stärka de nordiska ländernas roll och inflytande utåt i Europa, särskilt i förhållande till EG, på områden, där de nordiska länderna står starka.

2. Kommitténs slutrapport

Kommittén tar i sin slutrapport från september 1989 "Europeiska samarbetsfrågor i Nordiska rådet" utgångspunkt i den omständigheten att två för kommittén centrala målsättningar redan uppfyllts; ett integrationsrelaterat arbetsprogram har utarbetats för åren 1989 – 1992 och Europafrågorna skall avhandlas på en extra session i november 1989. Kommittén har därför koncentrerat sig på att i sin slutrapport framlägga allmänna synpunkter på den europeiska dimensionens betydelse för det nordiska samarbetet, granska arbetsprogrammet dels från allmänna utgångspunkter dels i vissa enskildheter och ta ställning till vilka krav arbetet med Europafrågorna ställer på rådets arbetsformer och administrativa resurser samt till kostnadseffekterna.

Europafrågornas hantering

Kommittén understryker att Nordiska rådet skall ha "den vanliga parlamentariska rollen, som en initiativtagande, pådrivande och kontrollerande kraft" och att denna klassiska roll skall utövas aktivt. Detta kräver å ena sidan att en europeisk dimension tillförs sakbehandlingen på alla fackområden, å andra sidan att en kontinuerlig dialog med ministerrådet kan åstadkommas. Kommittén hänvisar till behovet av en snabbare rytm i det nordiska samarbetet och till att man i programarbetet också beaktar ett längre tidsperspektiv än utgången av 1992.

Fråga är snarare om en process än om ett traditionellt programarbete. Kommittén understryker som en huvudsak "att det verkligen kommer till stånd en fortlöpande vidareutveckling av programmet och även en aktiv parlamentarisk medverkan". Ett växelspel mellan parlamentarikersidan och regeringssidan är nödvändigt för att denna process skall bli framgångsrik. Kommittén anser det angeläget att den utlovade decemberrevisionen blir ett väsentligt och av parlamentariska önskemål präglad steg framåt i processen.

Kommittén vill bidra till en sådan utveckling genom förslag av tre olika slag. För det första genom att i anknytning till arbetsprogrammet introducera ett begränsat antal större projekt eller väsentliga målsättningar på några för medborgarna angelägna områden (avsnitt III), för det andra genom att på ett par punkter framlägga förslag av sådan konkretionsgrad, att praktiska åtgärder snabbt kan fås till stånd (avsnitt IV), och för det

trede genom att mer ingående kommentera ett urval punkter i ministerrådets arbetsprogram (avsnitt V) för vidare beredning i rådets utskott.

Tullprocedurer och gränskontroller för varor

Ministerrådets arbetsprogram innehåller ett antal punkter (3, 4, 10 och 51) som gäller passfrihet och frihet från gränskontroller. Målsättningen är att försöka få till stånd punktvisa förenklingar och regelharmoniseringar. Enligt kommitténs mening kan man inte nöja sig med detta utan utgångspunkten bör vara att ambitionsnivån inom Norden skall vara minst densamma som inom EG. Som en konsekvens av detta resonemang föreslår kommittén att man som målsättning uppställer en fullständig avveckling av tullprocedurer och andra gränskontroller för varor mellan de nordiska länderna och att som ett led häri utformande av gemensamma nordiska regler på de veterinära och fytosanitära områdena.

Högre utbildning och forskning

I slutrapporten uttalar kommittén bl. a. att "Till de verkligt viktiga målsättningarna hör att inte de nordiska länderna utanför EG skall få erfara svårigheter i fråga om tillgång till högre utbildning och forskning. För både näringsliv och medborgare i Norden är det ett vitalt intresse att på dessa områden höra till en större europeisk gemenskap." Man bör därför ta vissa initiativ på området för högre utbildning och forskning redan i anslutning till extra sessionen.

En fråga av stor betydelse är ömsesidigt erkännande av examina och prov. Ministerrådet avser att undersöka möjligheterna för att examina och prov blir ömsesidigt erkända i större utsträckning (punkt 46). Kommittén ansluter sig till uppfattningen att en examen skall kunna bestå av delexamina från flera länder. Det skulle på ett positivt sätt bidra till ökad mångfald i utbildningen. Mot den bakgrunden föreslår kommittén att Nordiska rådet som en gemensam nordisk målsättning antar att före utgången av 1992 fullt ömsesidigt erkännande av examina och prov i princip skall ha uppnåtts. Kommittén förordar att detta arbete inriktas på en nordisk konvention.

Arbetsprogrammets målsättningar när det gäller utbyggnaden av NORDPLUS finner kommittén alltför begränsade inte minst vid en jämförelse med målsättningen för ERASMUS-programmet. Kommittén föreslår därför dels en höjd ambitionsnivå för NORDPLUS, t. ex. 3 000 studenter årligen i stället för 1 200, dels att ett åtgärds paket utarbetas för att säkerställa att man i Norden får tillgång till ERASMUS i tillräcklig utsträckning.

Ministerrådet har framlagt förslag till en samlad utbyggnadsplan för det nordiska forskarutbildningssamarbetet (p. 48). På detta område bör man enligt kommitténs mening ta ett ytterligare initiativ riktat mot det västeuropeiska forskningssystemet. Vad man härvid speciellt bör ta sikte på är

avancerade studier och sådana specialiteter, där de nordiska länderna är för små att hävda sig. Kommittén föreslår därför att man fattar ett principbeslut om ett särskilt stipendieprogram för att ge nordiska forskare bättre möjligheter att studera i andra länder i Europa. En lämplig målsättning i ett första skede kunde vara 500 stipendier.

Kommittén har också fäst sig vid förslagen i arbetsprogrammet (p. 27) om att stärka Nordiska industrifondens roll när det gäller att initiera och koordinera nordiskt forsknings- och utvecklingssamarbete i förhållande till Västeuropa. Kommittén föreslår att Nordiska rådet hemställer hos ministerrådet om att en utvecklingsplan för Nordiska industrifonden på några års sikt utarbetas.

Kommitténs förslag på utbildningens och forskningens områden beräknas medföra en ökning av den nordiska budgeten med 20–30 miljoner DKK, varav 5 miljoner för 1990.

Miljöpolitiken

Kommittén har i sitt huvudbetänkande ägnat ett utförligt kapitel åt det internationella samarbetet på miljöpolitikens område (7 kap.). Det är enligt kommitténs bedömning självklart att miljöpolitiken måste ges en mycket hög prioritering i Nordiska rådets arbete framöver och med sikte speciellt på det alleuropeiska perspektivet. Kommittén vill i det sammanhanget särskilt peka på behovet av att komplettera arbetsprogrammet med förslag till samnordiska insatser för att underlätta miljöinvesteringar i Östeuropa.

Nordisk ombudsman

Frågan om en nordisk ombudsman för att övervaka genomförandet och tillämpningen av bindande nordiska avtal har väckts i olika sammanhang, senast i samband med den ekonomiska handlingsplanen "Ett starkare Norden". Kommittén anser det angeläget att rådet och ministerrådet i samförstånd snabbt får fram konkreta förslag som kan bli föremål för beslut redan vid den ordinarie sessionen 1991. En nordisk ombudsmannainstitution skulle enligt kommitténs bedömning kunna utgöra ett positivt tillskott till strävandena att effektivisera det nordiska samarbetet och befodra samarbetet mellan råd och ministerråd.

Kommittén har funnit åtminstone tre olika funktioner för en ombudsman, som är värda att prövas i den fortsatta beredningen: medverkan i avveckling av handelshinder, behandling av skrivelser från enskilda som anser sina rättigheter som nordiska medborgare kränkta, samt effektivisering av genomförandet av samnordiska beslut. Tanken att ombudsmannen årligen avger en rapport till sessionen, som ministerrådet skall yttra sig över, har väckt intresse i kommittén.

Nordiskt institut för EG-rätt

I sitt huvudbetänkande från 1988 tar internationella samarbetskommittén upp frågan om att inrätta ett gemensamt nordiskt institut för EG-rätt med hänvisning till att undervisningen och forskningen om EG-rätt i framtiden kommer att bli av allt större betydelse. I sin slutrapport om Europafrågorna återkommer kommittén till denna tanke och uttalar bl. a. "... förefaller det här röra sig om ett typexempel på ett arbetsfält där en gemensam nordisk satsning skulle vara av värde. Frågeställarna är konkreta och avgränsade. De har samma intresse för alla de nordiska länderna ...".

Kommittén preciserar i slutrapporten att institutets uppgift inte skulle vara att överta ansvaret för undervisningen i EG-rätt från de nationella högskolorna, utan i första hand forskning och kvalificerad utrednings- och dokumentationsverksamhet. Det är också av vikt att utveckla ett nätverk av kontakter mellan den nordiska institutionen och de nationella instanserna samt till EG.

Kommittén anser att behovet av en sådan institution redan kunnat påvisas och att ett initiativ för en successiv utbyggnad av institutionen därför bör kunna tas under 1990. Kommittén finner starka skäl tala för att det nya institutet förläggs i Oslo i samband med det nordiska sjörettsinstitutet, som uttalat intresse för en sådan utvidgning av sitt verksamhetsfält. Kommittén räknar med en total kostnad på ca 5 miljoner DKK. För 1990 bör 1 miljon DKK ställas till förfogande.

3. Det fortsatta arbetet

Förslagsställarna finner det viktigt att den internationella samarbetskommitténs förslag och synpunkter kan bli föremål för en ingående realitetsbehandling vid rådets extra session i november 1989 om Europafrågorna. Förslagsställarna, som delar kommitténs synpunkter i sak, önskar genom att lägga medlemsförslag i saken säkra dels att de konkreta frågor kommittén enligt vad som ovan redovisats särskilt velat prioritera kan beaktas redan i den första revisionen av det nordiska arbetsprogrammet, dels att rådet garanteras ett fortlöpande inflytande på den process arbetsprogrammet sätter i gång.

Förslagsställarna delar kommitténs bedömning att rådet redan vid extrasessionen bör söka politiskt stimulera denna process genom att lyfta fram några nya konkreta projekt, som snabbt kunde förverkligas, och att vidga ambitionsnivån väsentligt för ett antal projekt och planer i arbetsprogrammet.

Förslagsställarna instämmer i kommitténs förslag om en total avveckling av tullprocedurer och andra gränskontroller för varor. Undantag kan självfallet bli påkallade av särskilda skäl. Man bör därför ta det förbehållet att formaliteterna i princip skall vara avvecklade före utgången av 1992.

Det gäller också att finna en formel för avvecklingen, som är tillräckligt förpliktande för nationella myndigheter på olika nivåer. Kommittén tar här ställning för en nordisk konvention.

Kommitténs förslag beträffande högre utbildning och forskning är väl motiverade. Genomförandet av principen om ömsesidigt erkännande av examina måste bygga på det faktum, att de skillnader, som finns mellan de nordiska utbildningssystemen, bör accepteras mot bakgrunden av den höga nivå samtliga länder upprätthåller.

Förslagsställarna vill också instämma i kommitténs bedömning av det viktiga i att det vidare arbetet med frågan om en nordisk ombudsman både på utrednings- och politisk nivå samordnas mellan rådet och ministerrådet och att arbetet bedrivs i nära kontakt också med de befintliga ombudsmaninstitutionerna.

I fråga om revideringen av ministerrådets arbetsprogram vill förslagsställarna utöver vad som redan sagts framhålla att man förväntar sig att ministerrådet visar stor följsamhet när det gäller de påpekanden och önskemål beträffande de olika punkterna i arbetsprogrammet, som ingår i kommitténs slutrapport, eller som kommer att anföras vid behandlingen av ministerrådets meddelande och detta medlemsförslag under extrasessionen i Mariehamn. Förslagsställarna är samtidigt medvetna om att ministerrådet behöver tid för att kunna inarbeta rådets önskemål i programmet och att vissa frågor med nödvändighet får anstå till en senare revision av programmet.

För att rådet skall kunna upprätthålla dialogen med ministerrådet i nödig utsträckning, är det ofrånkomligt att ministerrådets rapportering av hur arbetet med att verkställa arbetsprogrammet framåtskrider sker två gånger årligen dels i december inför den ordinarie sessionen dels inom utgången av maj månad för behandling vid utskottets sommarmöten. Härigenom blir det möjligt för rådet (plenarförsamlingen resp. presidiet) att genom yttranden över redogörelserna utöva inflytande på den fortsatta revisionen av arbetsprogrammet.

Med hänvisning till det ovanstående föreslår vi att

1. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
  1. att före utgången av 1992 i princip avveckla alla tullprocedurer och andra gränskontroller för varor mellan de nordiska länderna och att som led häri inom samma tid utforma gemensamma nordiska regler på de veterinära och fytosanitära områdena,
  2. a) att före utgången av 1992 genomföra principen om fullt ömsesidigt erkännande av examina och prov (delexamina),
b) att höja ambitionsnivån för NORDPLUS till att omfatta minst 3000 studenter årligen och att utarbeta ett åtgärds paket för att säkerställa tillräcklig nordisk tillgång till ERASMUS-programmet,

- c) att under 1990 utarbeta ett förslag till ett särskilt stipendieprogram för att ge nordiska forskare bättre möjligheter att studera i andra europeiska länder, innefattande i ett första skede 500 årliga stipendier,
- d) att utarbeta en utvecklingsplan för Nordiska industrifonden på några års sikt,
3. att genomföra nordiska insatser för att underlätta miljöinvesteringar i Östeuropa,
4. att inrätta ett nordiskt institut för EG-rätt, och
5. a) att till Nordiska rådets session i Reykjavik 1990 framlägga en första reviderad version av arbetsprogrammet "Norden i Europa 1989 – 1992" utgående från de förslag, som ingår i internationella samarbetskommitténs rapport "Europeiska samarbetsfrågor i Nordiska rådet", samt med beaktande av de synpunkter, som framkommer vid behandlingen av nyss nämnda arbetsprogram under Nordiska rådets 3:e extra session 1989, och
- b) att härefter halvårsvis, till den ordinarie sessionen och före den 1 juni, redogöra för de resultat, som har uppnåtts genom arbetsprogrammet, och för det arbete som i övrigt har utförts för att realisera programmet.
- II. Nordiska rådet ålägger presidiet att i nära samarbete med Nordiska ministerrådet och i skyndsam ordning utreda frågan om att inrätta en nordisk ombudsmannainstitution och utarbeta eventuella förslag i saken för behandling vid rådets ordinarie session 1991.

Visby den 26 september 1989

Karin Söder (c)

Anker Jørgensen (S)

Mats Nyby (Sdp)

Páll Pétursson (F)

Arne Gadd (s)

Theo Koritzinsky (SV)

Ólafur G. Einarsson (Sj)

Arne Skauge (H)

Budget- och kontrollutskottets betänkande över ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets bud- get för 1990

(Ministerrådsförslaget, se s. 241)

1. Inledning

Till budget- och kontrollutskottet har hänvisats ministerrådesförslag B 98/b om ministerrådets budget för 1990. Förslaget har förelagts rådets fackutskott för yttrande. Fackutskottens yttranden bifogas (se *Bihang 1–5*).

Budget- och kontrollutskottet har behandlat budgetförslaget (B 98/b) vid möten den 27 september och den 19 oktober 1989.

Budgetens totala omslutning föreslås bli 671,858 MDKK. I detta belopp ingår 76,088 MDKK till den ekonomiska handlingsplanen, Ett starkare Norden. Medlen till handlingsplanen skall emellertid inte ingå i beräkningen av den ordinarie budgetens reala tillväxt.

Enligt nuvarande budgetprocedur förutsätts att budgetdokumentet, förutom en detaljbudget för aktuellt budgetår, också skall innehålla totalramar för efterföljande år. Vid möte i augusti 1989 fattade ministerrådet (samarbetsministrarna) följande beslut: ”De ekonomiska planeringsförutsättningarna för de på budgetåret följande åren anges i C 2-dokumentet. Där kan även preliminära sektorramar anges.”

C 2-dokumentet har hittills varit för litet konkret och förpliktande samt givit ett otillräckligt underlag för att rådet skall kunna företa en politisk prioritering av det nordiska samarbetet.

Budget- och kontrollutskottet har vid ett flertal tillfällen framfört önskemål om att C 2-dokumentet skall innehålla såväl totalramar som sektorramar för kommande år. Budget- och kontrollutskottet vill än en gång framhålla vikten av att C 2-dokumentet utvecklas till ett reellt planläggningsdokument för det nordiska samarbetet. Helst så att det blir en långtidsbudget för exempelvis en treårsperiod med klara ramar och prioriteringar bl. a. med hänsyn till institutionernas arbete, uppföljning och genomförande av handlingsplaner och av större projekt. Under förutsättning av att C 2-dokumentet utvecklas i den riktningen ser utskottet ministerrådets beslut som en positiv utveckling av budgetproceduren.

Den nuvarande budgetproceduren har utarbetats i samråd mellan rådet

och ministerrådet. Syftet med en ny budgetprocedur var

- att förkorta budgetproceduren i sin helhet
- att närma tidpunkten för det slutliga fastställandet av budgeten till verkställigheten
- att bereda Nordiska rådet tillräckligt med tid att behandla budgetförslaget.

Det är framför allt den sista punkten utskottet nu vill fästa uppmärksamheten på. Enligt överenskommen tidsplan för budgetarbetet skall ministerrådets budgetförslag överlämnas till rådet i mitten av september. Ett flertal av rådets utskott har anpassat sitt arbete till detta genom att lägga möten i slutet av september. En förutsättning för att rådet skall kunna avge ett välgrundat betänkande över budgetförslaget i november är att utskotten ges möjlighet att realbehandla budgetförslaget på septembermötena. Budget- och kontrollutskottet vill mot denna bakgrund uttrycka sitt missnöje över, att ministerrådets budgetförslag både i år och förra året inkommit till rådet först i slutet av september. Detta innebär att utskottsmedlemmarna får möjlighet att granska budgetförslaget först på utskottens möten. Rådets möjligheter att föra seriösa prioriteringsdiskussioner försämrats avsevärt genom denna försening av budgetförslaget.

Budget- och kontrollutskottet har i brev från ministerrådets förman fått besked om att ministerrådet fattat beslut om vissa revideringar av budgetproceduren. Detta innebär bl. a. att generalsekreterarens budgetförslag skall föreligga redan omkring den 1 april året före budgetåret. Ministerrådet är berett att låta presidiesekretariatet få tillgång till generalsekreterarens budgetförslag på samma sätt som rådets organ hittills fått tillgång till ämbetsmannakommittéers och institutioners budgetmaterial. Budget- och kontrollutskottet menar att det är positivt att rådets organ i ett tidigt skede får ta del av generalsekreterarens budgetförslag, detta kan ge rådets utskott en möjlighet att ha en första budgetdiskussion under sommarmötena. En realbehandling av budgeten kan emellertid inte ske förrän ministerrådets budgetförslag föreligger. Tidsplanen för den reviderade budgetproceduren kommer att diskuteras vid möte mellan samarbetsministrarna och presidiet i december i år. Utskottet förutsätter att parterna då kommer överens om att samarbetsministrarnas budgetförslag skall överlämnas till rådet så tidigt som möjligt dock senast den 1 september året före budgetåret.

Budgetförslaget innehåller i år en intressant redogörelse för den nordiska budgetens utveckling t. o. m. 1989.

Fram till 1987 bestod den nordiska budgeten av två delar, kulturbudgeten och den allmänna budgeten.

Kulturbudgeten, som tillkom 1972 i samband med att det nordiska kulturavtalet trädde i kraft, var t. o. m. 1977 i en uppbyggnadsfas. Under åren 1978–1986 var den genomsnittliga ökningen per år knappt 13 % i löpande priser.

Även den allmänna budgeten, som tillkom 1974, hade en uppbyggnads-

fas under åren 1974–1977. Fr. o. m. 1978 t. o. m. 1986 var den genomsnittliga ökningen knappt 20% per år i löpande priser.

1986 skedde en sammanslagning av de båda ministerrådssekretariaten, en naturlig följd av detta blev att kulturbudgeten och den allmänna budgeten sammanfördes till en budget. Den sammanslagna budgetens reala ökning mellan 1986 och 1987 var 4,5%. Under åren 1987–1989 har den reala ökningen varit 3% per år.

Det är svårt att i efterhand bedöma den reala ökningen per år av kulturbudgeten och den allmänna budgeten under perioden 1972–1986 respektive 1974–1986. De nominella ökningstalen indikerar emellertid betydande årliga realökningar av den totala nordiska budgeten. Mot bakgrund av de senaste årens mer blygsamma ökningstakt kan det vara skäl att fundera över om det nordiska samarbetet kommit in i en stagnationsfas. Även samarbetsministrarnas tillkännagivande, i ovan nämnda brev till budget- och kontrollutskottet, om att ministerrådet inte längre är berett att ge förhandslöften om en automatisk budgetväxt, kan tyda på detta.

Av det preliminära bokslut för 1988, som presenteras i budgetförslaget framgår dels att ministerrådets likviditet inte förändrats väsentligt från föregående år dels att överskottet är betydligt mindre än föregående år.

Budget- och kontrollutskottet kan med tillfredsställelse notera att ministerrådet för närvarande arbetar med en analys av likviditeten samt av överskottet och överföring av medel till kommande år.

2. Valutakurs- och prisförutsättningar

Vid beräkningen av budgeten för 1990 har samma valutakurser använts som i budgeten 1989 d. v. s.

100 FIM = 163 DKK

100 ISK = 15 DKK

100 NOK = 102 DKK

100 SEK = 111 DKK

Detta möjliggör en jämförelse mellan de båda åren. Kurserna kommer att justeras enligt gällande kurs vid budgetbeslutet. En justeringspost på 8,2 MDKK har därför lagts till budgetförslagens totalram.

Institutionerna har för utgifter under anslagsposten varor och tjänster efter direktiv från sekretariatet räknat med en prisstegring från 1989 till 1990 med 3,5% för Danmark, 3,5% för Finland, 7,0% för Island, 3,0% för Norge samt 4,0% för Sverige. Samarbetsministrarna kommer inför att budgeten slutligt fastställs vid behov revidera dessa tal på grund av nya prisantaganden från respektive finansministerium.

Institutionernas och sektorernas dispositionsmedel har räknats upp med 4% liksom lönereserven för institutionerna.

Budget- och kontrollutskottet menar att det är viktigt att även procent-satsen för institutionernas dispositionsmedel (projektmedel) revideras om

det visar sig nödvändigt med tanke på kostnadsutvecklingen i institutionens domicilland.

3. Budgetnivå och prioriteringar

Som tidigare nämnts föreslår ministerrådet en totalbudget på 671,9 MDKK, vilket innebär en real ökning med 30,0 MDKK från 1989 dvs. 5%.

I dessa tal ingår medlen till den ekonomiska handlingsplanen Ett starkare Norden. Dessa medel skall emellertid inte inräknas i samarbetsministrarnas ordinarie budget, eftersom det rör sig om en temporär plan till vilken medel beviljats av finansministrarna. Detta frigörande från den ordinarie budgeten indikerar enligt budget- och kontrollutskottet helt klart, att medlen för den ekonomiska handlingsplanen inte kommer att införlivas med den ordinarie budgeten när den ekonomiska handlingsplanen har avslutats 1993. Budget- och kontrollutskottet menar att detta är otillfredsställande och att man på sikt bör finna nya former för finansieringen av det nordiska samarbetet.

Utskottet har inga invändningar mot att handlingsplaner görs temporära, tvärtom både nordiska och nationella prioriteringar ändras och de nordiska medlen utnyttjas effektivast, om man under ca 3–5 år kan sätta in relativt stora resurser på ett eller flera högt prioriterade områden t. ex. datateknologi, bioteknologi m. fl. När sedan dessa planer upphör bör medlen återgå till ministerrådets budget för att användas till andra planer på andra prioriterade områden. En sådan ordning ökar det nordiska samarbetets flexibilitet och ger möjligheter att satsa nordiska pengar på rätt område vid rätt tidpunkt.

Omslutningen för samarbetsministrarnas ordinarie budget 1990 beräknas bli 595,8 MDKK, det innebär en real ökning med 3% eller 17,4 MDKK. Genom att datahandlingsplanen upphör 1990 samt att ministerrådssekretariatets behov av medel för ADB reduceras frigörs ca. 42 MDKK 1990. Tillsammans med realökningen på 17,4 MDKK kan knappt 60 MDKK användas till nya aktiviteter eller till en ökning av medlen till pågående aktiviteter.

De aktiviteter som prioriteras av samarbetsministrarna 1990 är:

- arbetsprogrammet Norden i Europa 1989–1992
- kulturhandlingsplanen
- ett intensifierat nordiskt miljösamarbete, bl. a. föreslås medel till ett nordiskt miljö- och biologår
- aktiviteterna inom den ekonomiska handlingsplanen Ett starkare Norden
- ytterligare resurser till den samnordiska bioteknologiska forskningen
- fortsatt uppbyggande av ett nordiskt industriellt center.

Budget- och kontrollutskottet finner det angeläget att rådets och ministerrådets prioriteringar i stort sammanfaller.

4. Allmänna synpunkter

Budget- och kontrollutskottet vill börja med att uttrycka sin tillfredsställelse över att de medel, som frigjorts genom att datahandlingsplanen upphört, får ligga kvar i ministerrådets budget för att användas till andra aktiviteter.

I budget- och kontrollutskottets betänkande över budgeten för 1989 framhöll utskottet vikten av att budgetförslaget är överskådligt och väl strukturerat. Mot denna bakgrund vill utskottet beklaga att det fortfarande finns vissa brister i budgetförslaget.

Framför allt vill utskottet peka på att det i budgetförslaget inte finns detaljerade kostnadsuppskattningar beträffande arbetsprogrammet Norden i Europa 1989–1992. Det framgår endast att ca. 75 MDKK av budgeten kommer att vara anknuten till genomförandet av programmet. Det finns inga som helst uppskattningar av hur stor del av detta belopp som kommer att belasta de olika sektorerna. Denna brist skapar stora svårigheter för rådet att bedöma kostnaden för vart och ett av de 82 förslagen i arbetsprogrammet. Det blir också omöjligt att bedöma om arbetsprogrammet kommer att ta så stora resurser i anspråk inom vissa sektorer att andra aktiviteter inom dessa sektorer omöjliggörs. Utskottet vill i detta sammanhang uppmana ministerrådet att, vid revideringen av arbetsprogrammet, ta hänsyn till rådets synpunkter beträffande Internationella samarbetskommitténs förslag, där det bl. a. framförs önskemål om en ökning av den nordiska budgeten med 20–30 MDKK varav 5 MDKK för 1990.

Utskottet saknar en konsekvent linje när det gäller institutions- och sektorvis information om medel från den ekonomiska handlingsplanen. Som exempel kan nämnas *NORDPLUS* där det i en fotnot under budgetöversikten anges att *NORDPLUS* även finansieras från posten Ny ekonomisk handlingsplan. Beträffande *NORDTEST*, *NOPEF* m. fl. saknas motsvarande upplysning. Denna inkonsekvens ger en skev bild av dessa institutioners tillgängliga medel.

Beträffande *NORDTEST* får man t. ex. genom budgetöversikten uppfattningen att *NORDTEST* inte får någon realökning av budgeten, av sammanställningen över ekonomiska handlingsplanen framgår emellertid att *NORDTEST* får 1 MDKK för deltagande i det europeiska standardiseringssamarbetet. För att ge rådet en möjlighet att bedöma enskilda institutioners och sektorer samlade finansiering vill budget- och kontrollutskottet anmoda ministerrådet att ange eventuella medel från den ekonomiska handlingsplanen i en fotnot under respektive institutions eller sektors budgetöversikt.

Budget- och kontrollutskottet vill även peka på vissa inkonsekvenser i den budgetmässiga presentationen av olika handlingsplaner. Som exempel kan nämnas nya planer inom regionalpolitik, jord- och skogsbruk samt energi.

En ny regionalpolitisk plan skall föreläggas rådet vid 38:e sessionen. Det finns emellertid ingen antydan i budgeten om eventuella budgetmässiga konsekvenser.

En revision av jord- och skogsbruksprogrammet kommer att föreläggas rådet vid 38:e sessionen. I detta fall är de budgetmässiga konsekvenserna angivna.

Till sist energiområdet. Här finns redan ett nytt program som dock inte avspeglas i budgetförslaget. Det står vidare att den nordiska finansieringen av Nordiskt kontaktorgan för atomenergifrågor skall upphöra. Av budgetöversikten framgår att energisektorn kan disponera 9,3 MDKK under 1990. Det finns emellertid ingen närmare uppgift om vad medlen skall användas till.

Budget- och kontrollutskottet menar att budgetmässiga konsekvenser av nya handlingsplaner bör ingå i budgetförslaget.

5. Synpunkter på budget- och bokslutsfrågor

Budget- och kontrollutskottet har i tidigare budgetbetänkanden pekat på vikten av att budgeten är överskådlig, enkel och lätt att förstå, rättvisande och upplysande samt konsekvent.

I avsnitt 4 pekar utskottet på en del inkonsekvenser när det gäller presentationen av tillgängliga medel för olika sektorer, institutioner och handlingsplaner. I detta avsnitt väljer utskottet att ta upp en del budgettekniska frågor.

Utskottet menar, att det av inledningkapitlen bör framgå, hur stor del av den totala budgeten, som är bunden i fasta institutioner samt i redan beviljade projekt, som förväntas belasta budgeten för aktuellt budgetår. Det vore även värdefullt att i budgetöversikterna för de olika sektorerna få en redovisning av utfallet från föregående år.

Utskottet vill i detta sammanhang även ta upp en del frågor kring kultursektorns dispositionsmedel och ministerrådets reserv.

Utskottet menar att varje budget måste ha en viss grad av flexibilitet samt att både kultursektorns dispositionsmedel och ministerrådsreserven är avsedda att vara resurser fria för disposition efter senare beslut.

När det gäller ministerrådsreserven, som utan motivering ökats med 7,8 MDKK från 1989 till 1990, framgår det av budgeten att detta är i verklig mening disponibla medel.

För kultursektorns dispositionsmedel tycks förhållandet emellertid vara det omvända. Enligt budgeten uppgår dispositionsmedlen för 1990 till 11,3 MDKK, i budgeten redovisas emellertid, i en preliminär fördelning, dels att beslut redan fattats om att 6,6 MDKK skall användas för olika aktiviteter, dels att det finns ett beräknat behov av ytterligare 7,6 MDKK till aktiviteter inom ramen för kulturhandlingsplanen. Det totala behovet

beräknas alltså till 14,2 MDKK dvs. 2,9 MDKK mer än vad som avsatts till dispositionsmedel. Utskottet finner det otillfredsställande att redan fastställda och relativt fast planerade verksamheter redovisas under rubriken dispositionsmedel.

Budget- och kontrollutskottet anser, att det finns ett klart behov av dispositionsmedel inom ramen för den fastställda budgeten. Behovet kan illustreras av nödvändigheten av att under budgetåret t.ex. kunna följa upp initiativ från rådet, att snabbt kunna starta angelägna aktiviteter inom prioriterade områden eller att kunna följa upp andra angelägna beslut och händelser.

6. Utskottets synpunkter inom olika sektorer

Rådet beslöt vid sessionen 1989 att hemställa till ministerrådet att under kommande år särskilt satsa på allmän kultur, forskning och utveckling, miljö i vid bemärkelse och trafiksäkerhet samt att verka för att lagstiftningsarbetet får en egen budget för projektverksamhet.

Mot bakgrund av att *kulturområdet* är prioriterat ser budget- och kontrollutskottet med tillfredsställelse på att ministerrådet föreslår en ökning på 20,2 MDKK, d. v. s. 11,6 % real tillväxt, till kulturområdet i budgetförslaget för 1990. Ministerrådets prioriteringar inom kulturområdet är Nordiska kulturfonden, de nya konstkommittéerna, språksamarbetet (bl. a. tolkning till och från finska och isländska) samt forskarutbildning och forskarrörlighet.

Budget- och kontrollutskottet är emellertid inte lika tillfreds med att ministerrådet inte är berett att ta på sig ansvaret att fullfölja de ekonomiska åtagandena i nu gällande kulturhandlingsplan, vilket innebär att kulturbudgeten 1991 skall ligga 35 MDKK över 1987 års budgetnivå. Utskottet vidhåller sitt yttrande över 1989 års budget, där utskottet framhöll, att det är inkonsekvent att fastställa nya handlingsplaner, om det inte avsätts tillräckliga medel för genomförandet av dessa planer. Utskottet förutsätter att ministerrådet tar ansvar för att kulturhandlingsplanen kan genomföras i enlighet med de beslut som fattats.

Beträffande *forskning och utveckling* menar utskottet att denna sektor blivit väl tillgodosedd genom de ökningar som föreslås på forskningsdelen av kulturbudgeten och genom satsningar på miljö- och materialteknik samt bioteknologi.

Budgetförslaget innebär en ökning på *miljösektorn* med 5 MDKK för genomförandet av det Nordiska miljöprogrammet och Nordisk åtgärdsplan mot förorening av den marina miljön. Dessutom föreslås en engångsbeviljning på 2,5 MDKK för arrangerandet av ett nordiskt miljö- och biologår 1990 – 1991.

Totalt kan miljösektorn disponera över 26,7 MDKK under 1990. Utöver miljösektorns medel anvisas 5,2 MDKK ur ekonomiska handlings-

planen till miljöteknisk forskning och utveckling inom ramen för Nordisk industrifonds verksamhet.

Budget- och kontrollutskottet ställer sig positivt till satsningarna på miljöområdet. Utskottet menar att detta är ett område där internationellt samarbete är en nödvändighet och där de nordiska länderna, med sina förhållandevis höga krav på miljöskydd, har möjligheter att utöva påverkan på den internationella utvecklingen. Utskottet räknar med att miljöområdet kommer att vara ett av de stora satsningsområdena under de närmaste åren.

Budget- och kontrollutskottet har prioriterat miljö i vid bemärkelse, vilket innebär att även *arbetsmiljön* räknas in i prioriteringen. Ministerrådet föreslår en ökning av arbetsmiljöområdet med 0,6 MDKK. Mot bakgrund av att ett nytt arbetsmiljöprogram skall presenteras för rådet vid 38:e sessionen har utskottet svårt att nu se om höjningen är rimlig i förhållande till de förslag som kommer att läggas fram i det nya arbetsmiljöprogrammet.

Ett av de områden budget- och kontrollutskottet prioriterat högt är *trafiksäkerheten*. I likhet med miljöområdet är trafiksäkerheten ett område, som lämpar sig synnerligen väl för nordiskt samarbete. Det gäller både forskning, erfarenhetsutbyte, information och direkta åtgärder för att öka trafiksäkerheten. Satsning på trafiksäkerhet kan mycket snabbt ge samhällsekonomiska vinster om trafikolyckorna kan minskas. Utskottet är därför starkt kritiskt till ministerrådets bristande intresse för trafiksäkerhetsområdet. Budget- och kontrollutskottet vill därför uppmana ministerrådet att omvärdera sin syn på trafiksäkerhetsområdet samt att ge NTR i uppdrag att under 1990 utarbeta ett ambitiöst arbetsprogram för trafiksäkerhetsområdet.

Inom juridiska utskottets område har budget- och kontrollutskottet föreslagit att det skall upprättas en egen budget för *lagstiftningssamarbetet* samt att resurser skall avsättas för att genomföra handlingsplanen på *jämställdhetsområdet*. Mot denna bakgrund ser utskottet med tillfredsställelse på att lagstiftningssamarbetet föreslås få en egen budget för 1990 på 0,5 MDKK samt att budgetförslaget innehåller en ökning av jämställdhetsområdet med 0,4 MDKK.

Budget- och kontrollutskottet har vid ett flertal tillfällen framhållit vikten av att de nordiska länderna, inför den europeiska integrationsprocessen, ges möjlighet att aktivt delta i det europeiska standardiseringsarbetet. Utskottet är därför tillfreds med ministerrådets förslag att anvisa ca 14 MDKK till *standardiseringsarbete* under 1990. Utskottet förutsätter att medlen i största möjliga utsträckning kommer att användas till nordiskt deltagande i beredningsgrupper, tekniska kommittéer och utskott m. m. inom CEN (Comité Européen de Normalisation) och CENELEC (Comité Européen de Normalisation Eléctric).

7. Budget- och kontrollutskottets förslag

Under hänvisning till ovanstående föreslår utskottet

att Nordiska rådet med anledning av Nordiska ministerrådets budgetförslag för 1990 antar följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

- att i budgeten för 1990 specificera hur stor del av de olika sektorernas budgetar som kommer att tas i anspråk för genomförandet av arbetsprogrammet Norden i Europa 1989 – 1992,
- att ta ansvar för att fullfölja de ekonomiska åtagandena i nu gällande kulturhandlingsplan,
- att omvärdera sin syn på trafiksäkerhetsområdet samt att ge Nordiska trafiksäkerhetsrådet i uppdrag att under 1990 utarbeta ett arbetsprogram för trafiksäkerhetsområdet,
- att i övrigt beakta budget- och kontrollutskottets framförda synpunkter och förslag.

Köpenhamn den 19 oktober 1989

Eiður Guðnason (A)

Karl-Gunnar Fagerholm (lib)

Roger Gudmundseth (A)

Per Olof Håkansson (s)

Jens Peter Jensen (V)

Elver Jonsson (fp)

Riitta Järvisalo-Kanerva (Sdp)

Wiggo Komstedt (m)

Förman

Theo Koritzinsky (SV)

Ólafur G. Einarsson (Sj)

Berit Oscarsson (s)

Marjatta Väänänen (K)

BIHANG I

Ekonomiska utskottets uttalande över ministerrådsförslag B 98/b om Nordiska ministerrådets budget för 1990

Indledning

Økonomisk Udvalg understreger, at ministerrådet bør fremsende budgetforslaget langt tidligere, end det er sket i år. En fremsendelse, som indebærer at budgetforslaget omdeles på det forberedende møde i Budget- og Kontroludvalget er ikke acceptabelt, og gør det meget vanskeligt at foretage en grundig og kvalificeret behandling af budgettet.

Et andet forhold, som gør det vanskeligt at behandle budgettet er, at det fremlagte budgetforslag kun dækker det aktuelle budgetår, dog således at

bevægelserne i forhold til året før vises. Det plandokument (C2), som ministerrådet fremlagde til sessionen i 1989 indeholdt ingen økonomiske overvejelser.

Ministerrådet har overfor Budget- og Kontroludvalget tilkendegivet, at man ikke længere er indstillet på at give forhåndsløfter om en automatisk budgetvækst. Samtidig har man oplyst, at de økonomiske planlægningsforudsætninger for de kommende år vil indgå i C 2-dokumentet.

Udvalget tager disse oplysninger til efterretning, og finder det nødvendigt med mere langsigtede økonomiske overvejelser i forbindelse med stillingtagen til det nordiske budget.

Udvalget har i øvrigt følgende bemærkninger til det fremlagte ministerrådsforslag.

Økonomisk handlingsplan

Udvalget konstaterer, at budgetforslaget for 1990 indeholder en realstigning på 3 %, idet ministerrådet ikke indregner den økonomiske handlingsplans budget ved denne opgørelse. Dette hænger sammen med at ministerrådet (finansministrene) betragter de økonomiske handlingsplaner som midlertidige indsatser, som man har tilkendegivet vil ophøre med udgangen af 1992, hvor den nuværende økonomiske handlingsplan udløber.

Udvalget har tidligere påpeget, at dette ikke er tilfredsstillende, og udvalget vil derfor fortsætte drøftelsen med finansministrene med henblik på at skabe nye redskaber for og finansiering af det økonomiske samarbejde, når den nugældende økonomiske handlingsplan udløber.

Udvalget konstaterer i øvrigt med tilfredshed, at den økonomiske handlingsplan gennemføres som planlagt.

Budgetforslaget indeholder en særlig oversigt, som viser finansieringen af de enkelte projekter. En række projekter finansieres delvis af den økonomiske handlingsplan og delvis af det øvrige budget. For en række projekter er der henvisninger, som oplyser om dette, men desværre er det ikke konsekvent gennemført (f. eks. vedrørende NORDPLUS).

Udvalget finder, at hvis ministerrådet vil holde de to finansieringskilder adskilt, bør der i det mindste gennemføres en konsekvent henvisning, som gør det muligt at bedømme de enkelte projekters samlede finansiering.

Europa-programmet

Europaprogrammet angives at have en høj prioritet, og det angives at der i 1990 anvendes ca 75 mill til programmet. Det er derimod ikke muligt at se konkret hvilke sektorer og udgiftposter, som regnes ind i dette beløb. Det er således heller ikke mulig at se hvilke omprioriteringer, som ministerrådet har gjort som følge af europaprogrammet.

Dette er ikke tilfredsstillende, og udvalget finder derfor at ministerrådet

i fremtidige budgetter bør indarbejde en oversigt over finansieringen af europaprogrammet, som gør det muligt at bedømme hvilke midler, som anvendes til programmet og hvilke midler, som anvendes til det øvrige samarbejde.

Energisamarbejdet

Udvalget stiller sig uforstående overfor behandlingen af energisamarbejdet i det foreliggende budgetforslag.

Dels er budgettet nedskåret med 2 mill, dels afspejler budgettet ikke det samarbejdsprogram, som Nordisk Råd behandlede på sessionen 1989. Der foreligger ingen oplysninger om ministerrådets overvejelser i relation til de forslag, som ministerrådet er pålagt at fremlægge som følge af sessionsbehandlingen af samarbejdsprogrammet (*rek 2/1989/e*).

Det oplyses i budgetforslaget, at NKA's sikkerhedsprogram er taget ud af budgettet og udvalget kan for så vidt støtte denne disposition. Det er oplyst fra ministerrådet, at pengene skal anvendes til arbejde med problemerne omkring energi og miljø, men det burde efter udvalgets opfattelse have været nærmere forklaret i budgettet.

Udvalget opfatter manglerne i budgettet som udtryk for at ministerrådet afventer drøftelserne med Økonomisk Udvalg og stillingtagen i Nordisk Råd vedrørende de ovenfor omtalte forslag (*rek 3/1989*), og imødeser at disse forslag afgives til rådet under overholdelse af de almindelige frister for indgivelse af materiale til behandling på sessionen i Reykjavik samt at energiområdets budget vil blive fastlagt i overensstemmelse med resultatet af rådsbehandlingen.

Jordbrugspolitik

På det jordbrugspolitiske område afspejler budgettet de omprioriteringer, som ministerrådet har besluttet som følge af arbejdet med revisionen af det jordbrugspolitiske samarbejdsprogram.

Det reviderede program fremlægges som et ministerrådsforslag til sessionen i Reykjavik, og det kan derfor hævdes, at Nordisk Råd i denne behandling stilles overfor et program med så store allerede vedtagne bindinger, at rådets indflydelse reduceres.

Udvalget vil derfor forbeholde sig at vende tilbage med synspunkter, som kan have budgetmæssige konsekvenser, og forventer at ministerrådet har den fornødne fleksibilitet til at tage hensyn til dette.

Regionalpolitik

På det regionalpolitiske område angiver en beskeden omfordeling af ressourcerne fra det grænseregionale samarbejde til forskning og udviklingsarbejdet den tendens, som senere forventes at blive dominerende i det forslag til revideret regionalpolitisk samarbejdsprogram, som ministerrådet fremlægger til sessionen i Reykjavik. Signalerne om nedskæringer af bevillingerne til de grænseregionale samarbejdsorganer har allerede givet anledning til en del politiske reaktioner. Udvalget skal imidlertid ikke foregribe debatten om det nye program, eftersom udvalget endnu ikke har modtaget dette fra ministerrådet.

Udvalget forventer imidlertid, at ministerrådet også på dette område har den fornødne budgetmæssige fleksibilitet til at følge synspunkterne fra Nordisk Råd op, efter behandlingen af ministerrådsforslaget om nyt regionalpolitisk program.

Andre samarbejdsområder

Udvalget konstaterer med tilfredshed, at en række samarbejdsområder, som udvalget tidligere har prioriteret højt, er tilgodeset i rimeligt omfang eller gennemføres efter de lagte planer. Det gælder den industrielle center/industrifonden, NoPEF, fiskerisamarbejdet, og bioteknologiplanen.

Oslo, den 9. oktober 1989

På Økonomisk Udvalgs vegne

Anders Talleraas

Formand

BIHANG 2

Juridiska utskottets uttalande över ministerrådsförslag B 98/b om Nordiska ministerrådets budget för 1990

1. Innledning

Juridisk Utvalg har til uttalelse fått henvist budsjettforslag for 1990, som Nordisk Ministerråd har avgitt til Nordisk Råd. Forslaget er blitt behandlet på utvalgets møte den 25. september 1989.

Generelt finner utvalget at en realøkning av budsjettet på 3% fra 1989 er et akseptabelt nivå. Utvalget vil imidlertid peke på at arbeidet med å

utvikle forholdet Norden/Europa i årene som kommer vil kreve at vi innenfor det nordiske samarbeid må ta opp nye arbeidsoppgaver. I den grad dette arbeidet skyter fart, bør en være innstilt på en økning i de nordiske budsjettene ut over det vi har vært vant til de senere år. Helge Adam Møller mener at disse nødvendige ekstra midler ikke nødvendigvis behøver medføre at den nåværende realøkning på 3% pr. år heves, men også kan skje med omprioritering og ved å unnlate å starte nye, mindre vesentlige, nordiske samarbeidsprosjekter.

Kristen Poulsgaard har uttalt at han er enig i at saksområder som berøres av utviklingen i EF, bør reguleres, men at han for såvidt angår de enkelte områder forøvrig ikke kan gå inn for de foreslåtte budsjettforhøyelser.

Etter utvalgets mening bør det avsettes en egen post i budsjettet som sikrer at seminarer o.l. kan følges opp. Utvalget vil forøvrig understreke betydningen av at alle prosjekter i arbeidsprogrammet kan gjennomføres innenfor budsjettets rammer.

Det bør videre overfor ministerrådet understrekes, at de tidspunkter som Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd i felleskap har avtalt i forbindelse med fastsettelsen av den nye budsjettprosedyren, må overholdes, hvis Nordisk Råd skal ha mulighet for å gi budsjettet en forsvarlig behandling. Utvalget har bl. a. fått forelagt prosjektbudsjettet så sent, at det er umulig å bedømme de enkelte virksomhetsområder.

Endelig vil utvalget minne om sin henstilling fra de siste årene om at ministerrådssekretariatet og presidiesekretariatet i budsjetteknisk henseende forsøker å samle de områder og aktiviteter som hører under Juridisk utvalg. Det vil gjøre det lettere for utvalget å få et samlet overblikk, bl. a. i forbindelse med en prioritering av oppgavene. Utvalget ber om å få opplyst hvorfor man ikke har tatt hensyn til denne henstilling.

2. Likestilling

I sin uttalelse til budsjettforslaget for 1989, uttalte Juridisk Utvalg bl. a. følgende:

I sin udtalelse over *C 2/1988* henstilte Juridisk Udvalg, at ministerrådet i sine planer for det fremtidige arbejde afsætter ressourcer til at få handlingsplanen på ligestillingsområdet gennemført bl. a. under hensyn til erfaringerne fra Nordisk Forum.

Ligeledes henstilte udvalget, at ministerrådet følger de intentioner, som man tidligere har givet udtryk for, nemlig at det nordiske ligestillings-samarbejde integreres i de andre sektorer.

I forbindelse med en realisering af det forslag til handlingsplan, som ministerrådet lagde frem på den officielle ligestillingskonference den 3—5/8 1988 i Oslo, vil dette være relevant i hvert fald på følgende områder: den nye økonomiske handlingsplan, videreførelsen af den datateknologiske handlingsplan, det regionalpolitiske samarbejde, kultursektorens sam-

arbejde om undervisning, samarbejdet på arbejdsmiljø- og arbejdsmarkedssektoren, social- og sundhedssektoren og arbejdsmarkedssektoren.

Da Nordisk Råd har mottatt prosjektbudsjettet så sent, har det ikke vært mulig å vurdere i hvor stort omfang det er tatt hensyn til Juridisk Utvalgs henstillinger.

Utvalget kan i midlertid med tilfredshet konstatere at det i budsjettet for 1990 er foreslått en aktivitetsøkning på 410 000 DKK til gjennomføring av en ny nordisk handlingsplan.

3. Forbrukerområdet

I sin uttalelse til budsjettet for 1989 konstaterte utvalget at det ikke var tatt hensyn til deres tidligere henstilling om at forbrukerområdet, som har et relativt beskjedent budsjett sammenlignet med andre områder, ikke ble opprioritert gjennom omdisponering innenfor det øvrige nordiske budsjettet.

Utvalget pekte også på at forbrukerområdet for en stor del består av samarbeide om standardisering, prøvning og kontroll, hvor man kan ha stor fordel av det nordiske samarbeide, og hvor man gjennom dette vil kunne spare ressurser nasjonalt.

På 37. sesjon ble det lagt fram et samarbeidsprogram på forbrukersektoren for årene 1990–1993. Utvalget har konstatert at det er foreslått en reduksjon av prosjektmidler med 27 000 DKK.

Utvalget er forøvrig enig i de prioriteringer som foretas på området.

4. Næringsmiddelområdet

På Nordisk Råds 36. sesjon ble vedtatt dels *rek. nr 40/1988* om et samarbeidsprogram på næringsmiddelområdet og dels *rek. nr 41/1988* om å foreta en gjennomgang av næringsmiddeloggivningen med henblikk på å etablere felles kvalitetskrav i Norden.

I sin uttalelse til *B 87/b* pekte utvalget på at man fant det inkonsekvent at det i budsjettforslaget for 1989 ikke var avsatt ekstra ressurser til å gjennomføre det vedtatte samarbeidsprogram.

Utvalget har merket seg at det i budsjettet for 1990 totalt er foreslått en virksomhetsforandring på 916 000 DKK. Herunder er 1 000 000 DKK avsatt til totalfinansiering av et drikkevannsprosjekt som utføres i samarbeid med miljøsektoren. Ser en bort fra dette prosjekt, er det på næringsmiddelsektoren foreslått en reduksjon av prosjektmidler med 84 000 DKK.

5. Nordisk Sameråd

I overensstemmelse med tidligere innvendninger vil utvalget gjenta sin henstilling om, at bevilgningene til Nordisk Sameråd ikke føres opp under kulturbudsjettet, jfr. de budsjettekniske bemerkninger i innledningen.

Utvalget har forøvrig merket seg at det i budsjettet for 1990 er foreslått midler til ansettelse av en kultursekretær.

6. Lovgivning

Utvalget har i sine tidligere uttalelser til budsjettforslaget pekt på at en finner det uhensiktsmessig at det på et såvidt stort område som lovgivningssamarbeidet, ikke finnes et fast selvstendig budsjett.

Utvalget er således tilfreds med at det i budsjettforslaget for 1990 for første gang avsettes egne midler på lovgivningssektoren.

7. Virksomhetsbidrag

a. Nordisk Administrativt Forbund

Juridisk Utvalg har merket seg at det ikke er foreslått noen virksomhetsøkning i budsjettet for 1990.

b. Samarbeidskomité for menneskelige rettigheter

I sin uttalelse til budsjettet for 1988 uttrykte Juridisk Utvalg tilfredshet med at det framover vil bli ytt et tilskudd til komiteen over de nordiske budsjetter. Juridisk Utvalg har merket seg at det ikke er foreslått noen virksomhetsøkning i budsjettet for 1990.

8. Ny økonomisk handlingsplan

Utvalget har merket seg at det under arbeidsministrenes kvote er foreslått avsatt 520 000 DKK til et prosjekt om kvinner på arbeidsmarkedet. Utvalget går ut fra at det dreier seg om et likelønnsprosjekt, som Nordisk Råd har anbefalt i *rek. 44/1988* om reell likelønn mellom kvinner og menn.

9. Narkotika og kontrollpolitikk

I sin uttalelse over budsjettet for 1989 uttalte Juridisk Utvalg:

”På Nordisk Råds 35. session blev bl. a. vedtaget *rek. nr 2/1987* om et nordisk komparativt forskningsprosjekt om narkotika og kontrollpolitikk.

I sin meddelelse over rekommandationen til 36. session oplyste ministerrådet, at der i løbet af 1988 ville blive udarbejdet en videnskabelig holdbar forskningsplan i løbet af 1988.

Så vidt man kan se, er der ikke afsat midler til dette projekt i budgetforslaget. Udvalget vil dog foreløbig afvente ministerrådets meddelelse over rekommandationen til sessionen i Stockholm 1989.”

På 37. sesjon spurte Juridisk Utvalgs talsmann, Helge Adam Møller, ministerrådet, når prosjektet ville starte, og hvorledes det skulle finansieres. Dette kom det ikke noe klart svar på, utover at det ville bli drøftet i Sosialpolitisk Komité våren 1989.

Såvidt man kan se, er det ikke avsatt midler til dette prosjektet i budsjettforslaget.

10. Juridisk Utvalgs prioriteringer innenfor utvalgets virksomhetsområde

Det som utvalget prioriterer høyest innenfor sitt virksomhetsområde, er først og fremst at det framover kommer et selvstendig nordisk prosjektbudsjett på lovgivningsområdet og dernest at det avsettes ressurser til å gjennomføre handlingsplanen på likestillingsområdet, bl. a. under hensyn til erfaringene fra Nordisk Forum.

Oslo, 25. september 1989

Eiður Guðnason

Formann for Juridisk Utvalg

BIHANG 3

Kommunikationsutskottets uttalande över ministerrådsförslag B 98/b om Nordiska ministerrådets budget för 1990

Inledning

Inledningsvis vill utskottet hänvisa till den ekonomiska handlingsplanen 1989 – 1992 "Ett starkare Norden", där ministerrådet konstaterar följande:

En väl fungerande nordisk transportmarknad är, med hänsyn till den omfattande handeln mellan de nordiska länderna, av strategisk betydelse för industrins konkurrenskraft och den fortsatta välförhållanden i Norden.

Ministerrådets förslag till budget för år 1990 bygger på ämbetsmannakommittéernas budgetförslag, ministerrådets beslut om 3% real tillväxt per år för år 1990 och 1991 samt ministerrådets prioriteringar.

Ämbetsmannakommittéernas budgetförslag fick kommunikationsutskottet möjlighet att bekanta sig med vid utskottets möte i juni 1989.

Ministerrådets prioriteringar uppräknas i förslaget på följande sätt:

- att finansiellt säkra att de aktiviteter som tas upp i arbetsprogrammet "Norden i Europa 1989–92" kan fullföljas,
- att fullfölja den nu gällande kulturhandlingsplanen,
- att bygga upp resurserna för att intensifiera nordiskt miljösamarbete. Bl. a. föreslås ett bidrag till arrangörerna av ett nordiskt miljö- och biologår,
- att fullfölja de aktiviteter som lagts fast för 1990 i den ekonomiska handlingsplanen "Ett starkare Norden",
- att skapa ytterligare resurser för den samnordiska bioteknologiska forskningen,
- att fortsätta uppbyggandet av ett nordiskt industriellt centrum kring Nordiska industrifonden, i den takt som ministerrådet har beslutat om.

Det påpekas, genom att bl. a. datahandlingsplanen upphör och att den nordiska budgeten (exkl. den ekonomiska handlingsplanen om "Ett starkare Norden") tillåts växa med 3%, frigörs medel för nya aktiviteter inom de mest prioriterade samarbetsområdena.

Eftersom varken trafik, trafiksäkerhet eller turism finns med i de prioriterade arbetsområdena, är den föreslagna reelltillväxten, inom dessa områden, ganska liten och motsvarar på intet sätt ämbetsmannakommittéernas önskemål om budgetbeviljningar 1990.

I sina kommentarer om de skilda arbetsområdena kommenterar ministerrådet trafik och turism på följande sätt:

"Transport- och turistsektorerna föreslås få vissa mindre ökningar av sektorernas dispositionsmedel till projektverksamhet."

Som ovan anförs genomgick kommunikationsutskottet ämbetsmannakommittéernas budgetförslag vid sitt möte i juni 1989.

Med undantag av trafiksäkerhetsområdet (som utskottet ansåg ligga på för låg ambitionsnivå) tillstyrkte utskottet ämbetsmannakommittéernas budgetförslag.

Innebörden i dessa förslag var i stort sätt följande, när det gäller utskottets arbetsområde:

(Alla belopp i 1 000 DKK)

	1989	Ökning	1990	%
Transport	3 681	369	4 050	10.02
Trafiksäkerhet	3 848	52	3 900	1.35
Turism	1 855	245	2 100	13.21
Total	9 384	666	10 050	7.1

Vidare tillstyrkte utskottet förslagen inom ramarna för den nya ekonomiska handlingsplanen.

Den nordiska datahandlingsplanen löper ut i slutet av år 1989 och de ca. 8–3:e extra session

40 milj. DKK som har använts inom planens ramar per år frigörs.

Utskottet har tidigare uttalat sig om att motsvarande belopp även i fortsättningen skall avsättas till ändamål som är datarelaterade. Utskottet har sagt, att i så fall borde handikappområdet och utbildningsområdet prioriteras.

Slutligen erinras om att enligt ämbetsmannakommittéernas förslag utgjorde de ovan anförda tre områdena 1,4% av det totala budgetbeloppet.

Ministerrådets förslag

Enligt ministerrådets förslag skall av budgeten 1990 följande belopp beviljas till projekt och annat inom kommunikationsutskottets verksamhetsområde:

(Alla belopp i 1 000 DKK)

Transport	3 720
Trafiksäkerhet	3 848
Turism	1 937
Total	9 505

I tillägg till detta föreslås inom den ekonomiska handlingsplanen:

Nordiskt väderradarsystem	4 784
Turistkampanj i USA	10 400
Total	15 184

Om man jämför ministerrådets förslag med ämbetsmannakommittéernas förslag framkommer följande:

(Alla belopp i 1 000 DKK)

	<i>Ministerrådets förslag</i>	<i>Ämbetsmanna- kom. förslag</i>	<i>Differens</i>
Transport	3 720	4 050	330
Trafiksäkerhet	3 848	3 900	52
Turism	1 937	2 100	163
Total	9 505	10 050	545

Procent av den totala budgeten	1,4%	1,5%

Om man jämför ministerrådets förslag med budgeten för 1989 framkommer följande:

(Alla belopp i 1 000 DKK)

	<i>Ministerrådets förslag</i>	<i>Budget för 1989</i>	<i>Differens</i>
Transport	3 720	3 681	+ 39
Trafiksäkerhet	3 848	3 848	0
Turism	1 937	1 855	+ 85
Total	9 505	9 384	+ 121

Det som är intressant med dessa siffror är att trafiksäkerheten, som kommunikationsutskottet alltid prioriterat högst av alla arbetsområden inom sitt verksamhetsområde, föreslås nu få oförändrad beviljning jämfört med 1989 samtidigt som de två andra sektorerna föreslås få ökade beviljningar.

Om det tas hänsyn till aktiviteter inom den ekonomiska handlingsplanen som finansieras av ministerrådets budget framkommer följande:

(Alla belopp i 1 000 DKK)

	<i>Ministerrådets förslag</i>	<i>Ämbetsmanna- kom. förslag</i>	<i>Differens</i>
"Traditionell" verksamhet	9 505	10 050	545
Ek. handlingspl.	15 184	15 184	0
Total	24 689	25 234	545
Procent av den totala budgeten	3,6%	3,7%	

Dessa siffror visar bl. a. hur liten del av den totala budgeten som ligger inom kommunikationsutskottets verksamhetsområde.

Som framgår av det ovan anförda är det en skillnad på 545 000 DKK mellan ministerrådets och ämbetsmannakommittéernas förslag.

Om man tar hänsyn både till den "traditionella" verksamheten och ekonomiska handlingsplanen blir skillnaden 2,2%. Om man *inte* räknar med handlingsplanen blir skillnaden i kronor densamma men i procent 5,4.

Verksamhetsområden

Datahandlingsplanen

I budgetförslaget konstateras följande:

"Handlingsplanen för datateknologi upphör i slutet av 1989 och 40,9 milj. DKK frigörs för omDispositionering till andra samarbetsaktiviteter. Vissa åtgärder inom datateknologiprogrammet behöver emellertid en fortsatt finansiering vilket har tagits hänsyn till i respektive sektorbudgetförslag".

Vidare konstateras:

”Enligt RU-DATA’s bedömning bör vissa åtgärder få en fortsatt finansiering för att slutföra projekt, efter att själva datateknologiprojektet och dess finansiering avslutats. Detta gäller följande sektorer:

1. Social sektor – datorbaserade handikapphjälpmedel
2. Kultur- och utbildningssektorn – Dataprogramgruppen
3. Standardisering
4. Byggsektorn

Slutförandet av ovannämnda projekt har finansiella konsekvenser vilket har tagits hänsyn till i budgetförslaget på respektive poster.”

Av budgetförslaget framgår icke vilka belopp det här talas om.

I detta sammanhang erinras om kommunikationsutskottets uttalande, att de ca. 40 milj. DKK som har använts inom planens ramar per år även i fortsättningen skall avsättas till ändamål som är datarelaterade. Utskottet har sagt, att i så fall borde handikappområdet och utbildningsområdet prioriteras.

(Alla belopp i 1 000 DKK)

Transport

Budget 1989	3 681
Ämbetsmannakommittéernas förslag för 1990	4 050
Ministerrådets förslag för 1990	3 720

I ministerrådets motivering till budgetförslaget påpekas att arbetet inom sektorn nu alltmer inriktas på transportpolitiska och -ekonomiska frågor. Det erinras också om att den europeiska integrationen och dess inverkan på den nordiska transportpolitiken samt behovet av infrastruktursatsningar för ett framtida effektivt transportsystem nu är bland de viktigaste frågorna.

Vidare konstateras att perioden 1990–92 till stor del kommer att utgöra en tid av omställningar inför den fria transportmarknaden inom EG samt att trafikmiljöfrågorna kommer att prioriteras högt.

Trafiksäkerhet

Budget 1989	3 848
Ämbetsmannakommittéernas förslag för 1990	3 900
Ministerrådets förslag för 1990	3 848

Ministerrådets förslag innebär oförändrad beviljning för åren 1989–1990.

Kommunikationsutskottet har upprepade gånger yttrat att trafiksäkerheten är ett område som bör prioriteras i det nordiska samarbetet.

Olycksrisken i Norden är fortfarande för hög och statistiken visar sig vara stigande.

Med hänsyn till allt det mänskliga lidande som trafikolyckorna medför, de direkta och indirekta ekonomiska konsekvenserna både för individer och samhälle, anser kommunikationsutskottet att detta samarbetsområde måste prioriteras mycket högt. Denna prioritering måste återspeglas i hög nordisk och nationell aktivitet, både vad gäller forskning och direkta åtgärder, som i sin tur bör återspeglas i ministerrådets budget.

Det upprepas ännu en gång att när kommunikationsutskottet föreslog Nordiska rådet att vidta den trafiksäkerhetsbehandlingsplan som det nu arbetas med, förutsatte utskottet att handlingsplanen och de ekonomiska beviljningar som den medför skulle komma i tillägg till redan existerande aktiviteter, men icke automatiskt inkludera dessa. Denna inkludering förorsakade i sin tid direkta minskningar i de nordiska aktiviteterna och beviljningar till dessa.

Turism

Budget 1989	1 855
Ämbetsmannakommittéernas förslag för 1990	2 100
Ministerrådets förslag för 1990	1 937

I ministerrådets motivering till budgetförslag inom detta område erinras att ett nytt samarbetsprogram för turism behandlades under Nordiska rådets session 1989.

I kommunikationsutskottets betänkande över medlemsförslag *A 856/t* om ökat samarbete inom turism och ministerrådsförslag *B 93/t* om nordiskt turistprogram, som vid rådets session 1989 antogs som *rekommendation nr 21/1989*, nämns ett antal åtgärder som utskottet ansåg borde prioriteras. Ytterligare nämns i arbetsprogrammet ett antal områden som skall prioriteras. Dessa områden sammanfaller ganska bra med utskottets rekommendation om direkta åtgärder.

Vid kommunikationsutskottets möte med ministerrådets turistutskott i maj 1989 upplystes att DKK 3 313 330, — beviljades 1988 till turistprojekt inom den regionalpolitiska sektorn. Samma år beviljades DKK 1 707 000, — till det allmänna turistsamarbetet, dvs. nästan dubbelt så mycket beviljades till turismen inom regionalsektorn.

Hur denna proportion är enligt budgetförslaget för 1990 framgår inte av förslaget.

I det ovan anförda betänkandet konstaterades att utskottet icke behandlar beviljningar som används för att styrka de skilda regionerna i Norden samt att det ansågs uppenbart att en samordning av turistfrågor inom det nordiska samarbetet måste åstadkommas.

Ny ekonomisk handlingsplan

(Alla belopp i 1 000 DKK)

	<i>Nordisk väderradar</i>	<i>Turistkampanj i USA</i>
Budget 1989	8 008	10 400
Ämbetsmannakommittéernas förslag för 1990	4 784	10 400
Ministerrådets förslag för 1990	4 784	10 400

Kommunikationsutskottet har tidigare yttrat sig om den nya ekonomiska handlingsplanen och tillstyrkt de satsningar av nordiska medel som berör projekt inom utskottets verksamhetsområden.

Sammanfattning

Med hänvisning till det ovan anförda tillstyrker kommunikationsutskottet ämbetsmannakommittéernas budgetförslag, som omtalas tidigare i detta yttrande.

Speciellt vill utskottet betona att arbetet inom trafiksäkerhetssektorn i fortsättningen måste intensifieras och klassificeras som ett av de områden som skall prioriteras högst i det nordiska samarbetet.

Utskottet föreslår att för 1990 beviljas samma belopp som NTR har föreslagit, samtidigt som ministerrådet uppmanas omvärdera sin syn på trafiksäkerhetssektorn och NTR får i uppdrag att före budgetbehandlingen för 1991 presentera ett ambitiöst arbetsprogram grundat på kommunikationsutskottets tidigare yttranden.

De belopp som behövs för att uppfylla ämbetsmannakommittéernas förslag för aktiviteter under år 1990 föreslår utskottet tas från ministerrådets reserv.

Utskottet anser det viktigt att det belopp som fattas, DKK 545 000,—, beviljas och betonar att även om beloppet inte är särskilt stort med hänsyn till den totala budgeten, är det viktigt att verksamheten inom kommunikationssektorn inte hindras i onödan.

Avslutningsvis vill kommunikationsutskottet betona att inom sina verksamhetsområden prioriterar utskottet trafiksäkerheten högst av alla sina verksamhetsområden. Detta har utskottet yttrat flera gånger, både för trafik- och trafiksäkerhetsministrarna, och fått positiva reaktioner. Ytterligare har Nordiska rådets budget- och kontrollutskott yttrat sig om att trafiksäkerheten skall prioriteras.

Utskottet är därför kritiskt och oroat över att detta inte har fått berättigat gehör hos de nordiska samarbetsministrarna.

Köpenhamn den 28 september 1989

För Nordiska rådets kommunikationsutskott

Elver Jonsson
Förman

Sakari Knuutila
Vice förman

BIHANG 4

Kulturutskottets uttalande över ministerrådsförslag B 98/b om Nordiska ministerrådets budget för 1990

1. Indledning

Kulturudvalget har til udtalelse fået henvist budgetforslag for 1990, som Nordisk Ministerråd har afgivet til Nordisk Råd. Forslaget er blevet behandlet af en arbejdsgruppe under Kulturudvalget på et møde den 29. august og på Kulturudvalgets møde i Oslo den 26. september 1989.

Udvalget finder generelt, at en realøgning af budgettet på 3% i forhold til 1989 er et acceptabelt niveau. Udvalget har i øvrigt taget den stigning på 35 mio. DKK over 1987-budgettets niveau, som ministerrådet har afsat til kulturhandlingsplanens gennemførelse, til efterrettning, selv om udvalget fortsat ikke mener, at der er afsat tilstrækkelige midler til at gennemføre aktiviteterne i kulturhandlingsplanen i fuld udstrækning. Kulturudvalget går helt klart ud fra, at det resterende beløb op til de 35 mio. DKK ud over stigningen på 20,2 mio. DKK i 1990 bevilges på 1991-års budget.

Ikke mindst de store budgetsatsninger inden for De Europæiske Fællesskaber på uddannelses- og forskningsområdet, som også er fulgt op af ministerrådet i arbejdsprogrammet Norden i Europa 1989–92, kræver efter udvalgets opfattelse, at der i de kommende år afsættes store midler til det nordiske kultursamarbejde.

I overensstemmelse med tidligere skal udvalget bede om, at kulturhandlingsplanen bliver suppleret med en *oversigt*, som viser, hvilke aktivitetsøgninger ministerrådet årligt har til hensigt at gennemføre for de pågældende institutioner, støtteordninger eller andre samarbejdsaktiviteter som tages op i handlingsplanen. Denne anmodning er ikke blevet mindre aktuel efter at ministerrådet har fremlagt sit Europaprogram. Ministerrådet gør selv i programmet opmærksom på, at det på kultur- og uddannelsesområdet i en kommende fase vil være ønskeligt at formulere flere

konkrete initiativer, som kan få en naturlig plads i arbejdsprogrammet, og at der allerede i efteråret kan ventes visse konkretiseringer som følge af behandlingen i ministerrådet, ikke mindst inden for kultur- og uddannelsesområdet.

Det fremlagte budgetforslag giver ikke udvalget mulighed for at se og nærmere vurdere eventuelle ministerrådsinitiativer inden for Europa-programmet på udvalgets sagsområder. Udvalget skal derfor bede om i tilslutning til budgetforslaget at få oversigter med tidsplaner og finansiering af de aktiviteter, der på kulturområdet indgår i Europa-programmet, sammenholdt med aktiviteter på kulturområdet, der ikke er medtaget i programmet.

Udvalgets mulighed for at følge opfølgningen af kulturhandlingsplanen, som udvalget fortsat betragter som planlægningsdokumentet på kulturområdet, forringes ganske væsentligt uden disse oversigter.

Udvalget finder det utilfredsstillende, at det endelige budgetforslag igen foreligger på så sent et tidspunkt, at udvalget i sit budgetforberedende arbejde har været henvist til alene at benytte embedsmandskomitéernes og institutionernes forslag. Udvalget ser derfor frem til en mere smidig budgetprocedure, således som ministerrådet har stillet i udsigt.

2. Nordisk Kulturfond

I sin udtalelse over budgettet for 1989 udtrykte Kulturudvalget skuffelse over, at der ikke som forudsat i kulturhandlingsplanen var foreslået en aktivitetsøgning til Kulturfonden i ministerrådets budgetforslag.

Kulturudvalget er derfor tilfreds med, at der i budgetforslaget for 1990 er foreslået en forhøjelse af fondens midler med 2 mio. DKK. Udvalget ser dette som et udtryk for ministerrådets tilkendegivelse i kulturhandlingsplanen om at ville styrke og udbygge ikke mindst det folkelige kulturelle samarbejde. Kulturudvalget deler dette ønske og ser frem til en fortsat styrkelse af fondens virksomhed i de kommende år.

3. Kultursektorens dispositionsmidler

Kulturudvalget var i forbindelse med kulturhandlingsplanens vedtagelse enig i ministerrådets forslag om at overføre finansieringen af aktiviteter af mere permanent karakter fra ministerrådets dispositionsmidler til faste poster på budgettet for at frigøre midler til det spontane kultursamarbejde og for at indlede nye projekter eller aktiviteter af engangskarakter. Hensigten med dispositionsmidlerne var således uden at skulle afvente en relativ lang nordisk budgetprocedure at give mulighed for at sætte vigtige ting i gang umiddelbart.

Det forekommer derfor ikke rimeligt, at det allerede på nuværende tidspunkt er foreslået at disponere ud over dispositionsmidlerne for 1990.

Udvalget finder, ikke mindst på baggrund af ministerrådets tilkendegivelse af nye initiativer på undervisnings- og kulturområdet i den kommende revision af Europaprogrammet, at der er behov for yderligere dispositionsmidler.

Kulturudvalget foreslog i forbindelse med sidste års budgetbehandling en forhøjelse af dispositionsmidlerne med i alt 12 mio. DKK. Det fremgår af dette års budgetforslag, at der er tale om en øgning på 2,9 mio. DKK i forhold til 1989. Udvalget finder imidlertid, at det havde været mere naturligt at overføre flere af aktiviteterne fra dispositionsmidlerne til faste poster i budgettet. Dette gælder ikke mindst bevillingerne til den nye kunst- og kunstindustrikomité, til film- og tv-fonden samt bevillingen til videnskabelig udrustning.

Udvalget deler således ikke ministerrådets opfattelse af en realøgning for dispositionsmidlerne vedkommende på 2,9 mio. DKK og skal henstille, at der afsættes yderligere midler til denne opgave. Udvalget går ud fra, at det her er muligt at trække på midler fra ministerrådsreserven.

4. Nordisk mediesamarbejde

Kulturudvalget er tilfreds med, at ministerrådet nu har truffet beslutning om, at 30 mio. DKK af overskuddet på 1987-budgettet skal anvendes til en nordisk produktionsfond for film- og tv-programmer i overensstemmelse med rådets *rek. nr 4/1987*. Dette er en sag, udvalget har været meget optaget af.

Udvalget har samtidig noteret sig, at der på budgetforslaget for 1990 i alt er afsat 4,1 mio. DKK til fondens virksomhed, bl. a. ved en beslutning om at nedlægge den nordiske filmkomité og overføre komitéens budgetmidler til fonden. Ministerrådet siger i budgetforslaget, at filmkomitéens hidtidige virksomhed videreføres dels i et vist omfang som et direkte nationalt samarbejde dels via Styregruppen for Nordisk Kultur- og Massemediesamarbejde.

Udvalget vil understrege betydningen af filmkomitéens hidtidige virksomhed, både når det gælder de nordiske filmfestivaler, ikke mindst børne- og ungdomsfilmfestivaler, de samnordiske udlandssatsninger, kursusvirksomheden og distributionsstøtten. Udvalget skal derfor udbede sig oplysninger om, hvordan ministerrådet fremover tænker sig den fortsatte finansiering og organisering af disse aktiviteter, som udvalget gerne ser fortsat.

5. Det almene kulturelle område i øvrigt

Kulturudvalget forudsatte i sin betænkning over kulturhandlingsplanen, at der blev taget et stort hensyn til amatørorganisationernes behov og ønsker ved den organisatoriske omstrukturering med oprettelse af de nye

kunstkomitéer, og at der på kunstkomitéernes budgetter skulle reserveres midler til amatøraktiviteterne.

Kulturudvalget har noteret sig, at der under Nordisk Teater- og Dansekommité er afsat et bidrag til Nordisk Amatørteaterråd. Dette vil udvalget gerne udtrykke sin tilfredshed med. Derimod er udvalget fortsat skuffet over, at der ikke på tilsvarende måde er øremærket et beløb til NORDLEKs virksomhed, som i overensstemmelse med rådets *rek. nr 7/1986* tidligere har fået midler over det nordiske budget.

Udvalget skal derfor henstille, at NORDLEK igen får permanent støtte til sin virksomhed over det nordiske budget, om nødvendigt optages på budgetforslaget med en særskilt bevilling på samme måde som NAR. Udvalget skal gøre opmærksom på, at NORDLEK ikke er en national kulturorganisation, det kan få del i nationale midler til samnordisk virksomhed, men et nordisk paraplyorgan med koordinerende opgaver.

Udvalget har endvidere bemærket sig, at det nordiske folkeoplysnings-samarbejde i forbindelse med den organisatoriske ændring, der er sket, budgetteknisk er overført til uddannelsesområdet under Styringsgruppen for Nordisk Folkeoplysnings- og Voksenuddannelsessamarbejde. Kulturudvalget har forstået, at denne overflytning er sket i overensstemmelse med oplysningsforbundene, og at der med overflytningen ikke er tilsigtet nogen ændring i retningslinjerne for støtteordningen; ej heller i forbundenes repræsentation i styregruppen.

Kulturudvalget går ud fra, at den øgede informationsindsats som følge af gennemførelsen af Europaprogrammet Norden i Europa 1989 – 92 finansieres over ministerrådsreserven.

Udvalget havde på baggrund af ministerrådets (kulturministrenes) idrætspolitiske redegørelse og udvalgets ønske om en handlingsplan for idrætten gerne set en større øgning til det idrætspolitiske samarbejde; udvalget har noteret sig ministerrådets tilkendegivelse af, at den idrætspolitiske redegørelse først får budgetmæssige konsekvenser i 1991. Udvalget skal derfor gentage sit ønske om en handlingsplan for idrætten og samtidig udtrykke tilfredshed med, at den foreslåede – omend beskedne – forhøjelse i budgetforslag for 1990 bl. a. er tiltænkt handicapidrætten.

Generelt må det konstateres, at det almene kulturelle område har fået den laveste realvækst på kulturområdet, hvilket udvalget finder beklageligt. Udvalget havde derfor, som ovenfor anført, gerne set, at flere aktiviteter, finansieret af dispositionsmidlerne, var overflyttet til faste poster bl. a. på det almenkulturelle område.

6. Uddannelse

Det kan konstateres, at der i budgetforslaget er taget hensyn til udvalgets henstilling om en styrkelse af sprogsamarbejdet i Norden med forhøjede bevillinger til Nordisk Sprog- og Informationscentrum, til Nordisk sprog-

sekretariat samt til nordiske kurser i sprog- og litteratur, ligesom der inden for det nordiske samarbejde på skoleområdet er afsat midler til sprogsamarbejdet.

Udvalget ser dette som udtryk for den opprioritering, der sker af sprogsamarbejdet med det kommende handlingsprogram for sprogligt samarbejde i Norden, som udvalget betragter som et prioriteret område.

Udvalget ser endvidere positivt på den forudsatte styrkelse af NORD-PLUS-programmet og skal i den forbindelse henvise til udvalgets betænkning over medlemsforslag A 872/k.

7. Forskning

Kulturudvalget er tilfreds med den foreslåede aktivitetsforhøjelse, som er blevet forskeruddannelsen og forskermobiliteten til del både på det ordinære kulturbudget og på den økonomiske handlingsplan. Kulturudvalget har noteret sig, at der ved udgangen af 1989 skal fastsættes nye retningslinjer for Forskningspolitisk Råd. Udvalget vil i sammenhæng hermed fremsætte sine synspunkter på det forskningspolitiske samarbejde i øvrigt.

Udvalget har med tilfredshed noteret sig, at der i ministerrådets budgetforslag for 1990 er foreslået en forhøjelse på 0,5 mio. DKK til projektmidler til visse samarbejdsorganer på forskningsområdet, bl.a. til NORD-SAM's virksomhed. En sådan forhøjelse skulle sikre, at der stilles projektmidler til rådighed af mindst samme niveau som i 1988 også for NORD-SAM's vedkommende.

8. De nordiske institutioner

I kulturhandlingsplanen er forudsat, at de nordiske institutioners virksomhed skal konsolideres og udbygges. Det forekommer derfor bemærkelsesværdigt, at de nordiske samarbejdsorganer stort set er behandlet ens og ikke er tiltænkt nogen justeringer overhovedet ud over pris- og lønreguleringer.

Udvalget er opmærksom på den pågående evaluering af en række nordiske samarbejdsinstitutioner og har også forståelse for, at en udbygning og konsolidering af den eksisterende virksomhed kan være afhængig af en sådan evaluering; udvalget finder dog, at de i det enkelte tilfælde kan vise sit at være et behov for umiddelbart at kunne imødekomme et ønske om en øget aktivitet, hvor det ikke er muligt at afvente en egentlig gennemgang af virksomheden. Udvalget har dog også bemærket sig, at NORDITA og Nordisk Vulkanologisk Institut netop som følge af evalueringer af virksomheden begge har fået forhøjede bevillinger.

9. Prioriteringer

Ministerrådet har i sit budgetforslag for 1990 prioriteret Nordisk Kulturfond, de nye kunstkomiteer, sprogsamarbejdet, NORDPLUS-programmet samt forskeruddannelsen og forskermobiliteten; de tre sidstnævnte områder må ses i sammenhæng med den pågående vesteuropæiske integrationsproces og ministerrådets arbejdsprogram Norden i Europa 1989–92.

Udvalget er enig i, at disse områder prioriteres set i en europæisk sammenhæng bl. a. i lyset af det forspring, Japan og USA har i udvikling af ny teknologi.

Udvalget finder dog samtidig, at en væsentlig del af udvalgets sagsområde ikke så direkte berøres af det aktuelle arbejde i EF. Dette gælder ikke mindst på det almene kulturelle område, f. eks. Kulturfonden, det folkelige samarbejde, børne- og ungdomssamarbejdet samt idrætssamarbejdet. Udvalget tillægger samarbejdet på det almene kulturelle område stor betydning og skal henstille, at der fortsat stilles de nødvendige midler til rådighed på dette område.

Kulturudvalget kan generelt godkende den vægtning og dermed prioritering, der er foretaget i ministerrådets budgetforslag for 1990 mellem de forskellige delområder i kulturbudgettet. Udvalget skal dog samtidig bemærke, at en ændring af den indbyrdes balance mellem disse delområde til fordel for europainitiativerne efter udvalgets opfattelse kræver, at de stilles yderligere midler til rådighed; en omprioritering af midlerne indenfor kultursektoren er efter udvalgets opfattelse ikke mulig med det accepterede udgangspunkt.

Oslo, den 26. september 1989

For Nordisk Råds Kulturudvalg

J. K. Hansen

Formand

BIHANG 5

Social- och miljöutskottets uttalande över ministerrådsförslag B98/b om Nordiska ministerrådets budget för 1990

Inledning

I enlighet med den av Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet avtalade budgetproceduren har en sammanfattning av ämbetsmannakommitteernas och institutionernas önskemål överlämnats till Nordiska rådet i

april och generalsekreterarens förslag den 15 juni. Ministerrådets förslag till budget överlämnas medio september. Det slutliga budgetbeslutet fattas av ministerrådet medio november. De totala önskemålen i de från ämbetsmannakommittéer och institutioner inkomna budgetförslagen uppgår till 75,2 milj. DKK, dvs. 11,7% real ökning, medan ministerrådets planeringsförutsättning är 3%. Det måste således bli fråga om stora nedskärningar i den kommande budgetprocessen. Prioriteringar och omprioriteringar kan förutses, inte minst mot bakgrund av arbetsprogrammet 1989–92 och önskemål från utskottet som har denna form torde ha största möjligheterna att bli beaktade. Nedanstående synpunkter framkom på mötet med *utskottets arbetsgrupp* den 14 september 1989. Utskottet slutbehandlar saken på sitt möte den 17 oktober.

I det den 22 september överlämnade budgetförslaget sägs att samarbetsministrarnas prioriteringar bl. a. utgår från

- att finansiellt säkra att de aktiviteter som tas upp i arbetsprogrammet Norden i Europa 1989–1992 kan fullföljas,
- att fullfölja den nu gällande kulturhandlingsplanen,
- att bygga upp resurserna för ett intensifierat nordiskt miljöarbete. Bl. a. föreslås ett bidrag till arrangörerna av ett nordiskt miljö- och biologår,
- att fullfölja de aktiviteter som lagts fast för 1990 i den ekonomiska handlingsplanen "Ett starkare Norden",
- att skapa ytterligare resurser för den samnordiska bioteknologiska forskningen,
- att fortsätta uppbyggandet av ett nordiskt industriellt centrum kring Nordiska industrifonden, i den takt som ministerrådet har beslutat om.

Utgifterna, exklusive medlen till den ekonomiska handlingsplanen, ökar detta förslag med 3% realt, dvs. ca 17,4 milj. DKK. Härutöver ökar utgifterna inom handlingsplanen realt med drygt 13,2 milj. DKK. Detta innebär att den nordiska budgeten totalt sett ökas med 30,6 milj. DKK eller ca 4,8%.

Genom att datahandlingsplanen upphör i och med utgången av 1989 frigörs ca 60 milj. DKK för nya samarbetsinsatser. Huvuddelen av de frigjorda medlen föreslås disponeras inom de prioriterade samarbetsområdena.

Miljö

Den starka prioriteringen av miljön får sitt uttryck i begäran om anslagsökning på nära 5,5 milj DKK från ämbetsmannakommittén. Det vid extrasessionen 1988 tillstyrkta miljöprogrammet och åtgärdsplanen mot havsförorening, som båda antogs av ministerrådet (miljöministrarna) den 10 januari 1989, innebär till vissa delar betydande konkretisering och ambitionshöjning av det nordiska miljöarbetet. Det kan noteras med

tillfredsställelse, att en verksamhetsplan för dricksvattenfrågor har utarbetats av en särskild arbetsgrupp tillsatt av MR-Sam. En del av denna verksamhet kommer att kräva insatser från miljösektorn. Ett yrkande härom framfördes i utskottets betänkande om miljöprogrammet (B 85/s).

En handlingsplan på *avfalls- och återvinningsområdet* är under utarbetande. Särskild vikt ges åt renare och mera avfallsfria teknologier. Även denna handlingsplan avses presenteras vid sessionen 1990, i enlighet med rådets *rekommendation nr 16/1988*.

Nya arbetsområden som kräver resurser är trafik, Norden og EG, miljöinformation samt miljö- och biologiåret.

Budgetförslaget innebär att miljösektorn får ytterligare 5 milj. DKK för att genomföra det Nordiska miljöprogrammet och Nordisk åtgärdsplan mot förorening av den marina miljön. Som engångsbeviljning föreslås härutöver ett bidrag om 2,5 milj. DKK för att arrangera ett miljö- och biologiår 1990/91. Tidigare har 0,4 milj. DKK beviljats för planeringsfasen. Då engångsbeviljningen 2,5 milj. DKK avser hela biologiåret, understiger beloppet de begärda medlen med hälften.

Budgetförslaget tillstyrks (24 225 000 DKK). Anslaget till miljö- och biologiåret är begränsat och aktiviteten bör säkras även under 1991.

Arbetsmarknad

Ämbetsmannakommitténs begäran om anslagshöjning stannar vid 260 000 DKK, vilket motsvarar kostnaden för uppdatering av broschyren "Information till dem som flyttar inom Norden". Endast 73 000 beviljas i budgetförslaget. Flera projekt, särskilt inom den ekonomiska handlingsplanen, har avslutats 1988. Inom den nya ekonomiska handlingsplanen återfinnes följande projekt inom arbetsmarknadsområdet, vilka ges ökade anslag (1000 DKK):

Paraplyprojekt	1 622 (+416)
Effektivare arbetsförmedling	+738
Flaskhalsar på arbetsmarknaden	+718
Kvinnor på arbetsmarknaden	+520

Utskottet har tidigare uppehållit sig vid det projekt som avser ökad ADB-användning i arbetsförmedlingen, som togs upp av rådet i ett medlemsförslag 1976, och noterar att man ej synes ha uppnått målsättningen att helt sammankoppla ländernas ADB-system för lediga platser och arbetssökande. Utskottet anser att detta arbete bör föras vidare med sikte på en heltäckande lösning, då de tekniska förutsättningarna nu finns. Projektet är av intresse även med hänsyn till arbetsmarknadens rörlighet, och borde därför även ingå i ministerrådets arbetsprogram "Norden i Europa 1989 – 92".

Utskottet vill understryka att ämbetsmannakommitténs förslag vad gäller dispositionsmedlem avser en försiktig ambitionsnivå och att omprioriteringar därför ej bör drabba arbetsmarknadssektorn. Det erinras om att ett nytt medlemsförslag om ungdomsarbetslöshet kan ge anledning till en förstudie redan under 1990. Föreliggande förslag tillstyrkes (5 381 000 DKK) med reservation.

Arbetsmiljö

Ämbetsmannakommittén begär en anslagshöjning på 2,0 milj. DKK, men beviljas endast 595 000. Vad beträffar innehållet erinras om att ett ministerrådsförslag om ett kompletterande samarbetsprogram för arbetsmiljösamarbetet läggs fram vid sessionen 1990 och skall ersätta 1984 års samarbetsprogram och innebära en ambitionshöjning jämfört med föregående år. Det nya programmet avses konkretisera hur arbetsmiljökonventionen praktiskt skall genomföras under perioden 1990–93. Den nordiska arbetsmiljökonventionen förutsätter att det nordiska samarbetet vidareutvecklas i syfte att utbyta erfarenheter och fördela insatserna.

Projektbeskrivningar m. m. saknas ännu, men det sägs att de olika underområdena i samarbetsprogrammet förväntas bli:

- Effekter av olika styrmedel
- Harmonisering av lagar och föreskrifter
- Former för provning och kontroll
- Internationellt standardiseringsarbete
- Forskningssamarbete
- Arbetsliv och arbetsrätt
- Utbildningssamarbete
- Information och dokumentation

Utskottet vill föreslå höjning med mer än 595 000 med hänsyn till att det nya samarbetsprogrammet skall innebära en höjning av ambitionsnivån och till arbetsmiljöns betydelse vid kontakterna med EG. Detta framhålls i utskottets yttrande över ministerrådets arbetsprogram "Norden i Europa 1989–1992". Harmonisering av föreskrifter och internationellt standardiseringsarbete, men även arbetsrätt, kan ligga nära till hands att prioritera högt. Vid utskottets eventuella möte med arbetsmiljöministrarna hösten 1989 diskuteras prioriteringar m. m. i det kommande samarbetsprogrammet. Det är dock otillfredsställande att ta ställning till budgetförslag innan innehållet i den framtida verksamheten definierats, vilket utskottet särskilt vill framhålla för budget- och kontrollutskottet.

Social- och hälsovård

Stora anslagshöjningar begärs för projekt inom ramen för NIOM (Nordiska institutet för odontologisk materialprovning) till följd av det ökade samarbetet Norden-Europa (ca 1 milj DKK) samt inom Nordiska nämnden för handikappfrågor för inrättande av Nordiskt utvecklingscenter för handikapphjälpmedel (3,6 milj DKK).

Vad gäller förslagen till projektanslag inom samarbetsprogrammet (dispositionsbeviljning) förutsätts i de flesta fallen minskningar (utom inom hälso- och sjukvård).

Utskottet finner detta anmärkningsvärt mot bakgrund av sina tidigare påpekanden och den vid sessionen antagna *rekommendationen nr 33/1989* om *ökade* insatser inom barn och familjepolitiken. (Ett projekt om samhällets ansvar för barnen avslutades 1988). Det kan dock noteras, att social- och hälsovårdsministrarna vid sitt möte i Bergen ägnat en del av tiden åt barn- och ungdomsproblem, vilket borde ge anledning till framtida insatser på detta område.

Budgetförslaget innebär en minskning av sektorns dispositionsmedel med 139 000 DKK, men ett mindre tillskott av medel till två institutioner, bl. a. för utökning av sekreterartjänst och särskilda medel för EG-samarbete vid Nordiska läkemedelsnämnden. Därutöver föreslås det 2,5 milj. DKK i enlighet med förslag från RU-Data för fortsättning av projekt inom handikapphjälpmedelsområdet. Projektet finansierades tidigare från data-handlingsplanen.

Utskottet finner att rekommendationen om barn- och familjepolitiken åtminstone bör ge anledning till förstudier e. d., och ekonomiskt utrymme bl. a. för detta måste beredas. Minskning av dispositionsmedlen inom den sociala sektorn bör därför ej accepteras. Det bör betonas att beviljningarna till samarbetet inom socialsektorn inte får försvagas när Europafrågorna prioriteras. Den sociala dimensionen är minst lika viktig i förhållandet till EG som t. ex. miljöfrågorna.

Sektorns intressen bör bevakas extra mot bakgrund av den hårda prioriteringen av arbetsprogrammet "Norden i Europa 1989–92" där den intar en undanskymd plats.

Köpenhamn den 17 oktober 1989

För social- och miljöutskottet

Marjatta Väänänen

B 98/b

Ministerrådsförslag

om Nordiska ministerrådets budget för 1990

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Nordiska ministerrådet överlämnar härmed sitt förslag till budget för 1990 för yttrande.

Efter det att Nordiska rådet avgett sina synpunkter på förslaget avser ministerrådet fastställa budgeten.

Köpenhamn den 22 september 1989

Július Sólnes

Fridtjov Clement

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	Inledning	245
2	Förutsättningar för 1990 års budget	245
2.1	Den Nordiska budgetens utveckling t. o. m. 1989	245
2.2	Preliminärt bokslut för räkneskapsåret 1988	246
2.3	Administrativa och tekniska förutsättningar för 1990 års budget	247
2.4	Budgetens inkomster	249
2.5	Samarbetsministrarnas övervägande om budgetens utgifter	249
3	Redogörelse för budgetförslaget	252
	Tabell 1, Sammanfattning av utgifter	253
	Budgetsammandrag 1990, kultursektorn	254
3.1	Nordiska kulturfonden	254
3.2	Kultursektorns dispositionsmedel	255
3.3	Allmänkultur	257
3.4	Utbildning	283
3.5	Forskning	299
3.6	Datateknologi	323
3.7	Energi	324
3.8	Miljö	325
3.9	Arbetsmarknad	327
3.10	Arbetsmiljö	329
3.11	Social- och hälsovård	332
3.12	Jämställdhet	343
3.13	Industri	343
3.14	Ekonomi och finanspolitik	348
3.15	Nordiska statistiska sekretariatet	350
3.16	Bygg	352
3.17	Handel	356
3.18	Regional	359
3.19	Transport	364
3.20	Trafiksäkerhet	365
3.21	Turism	366
3.22	Jord- och skogsbruk	367
3.23	Fiskeri	373
3.24	Konsument	374
3.25	Livsmedel	375
3.26	Lagstiftning	376
3.27	Verksamhetsbidrag	377
3.28	Tjänstemannautbyte	378
3.29	Ministerrådets reserv	378

3.30	Bioteknologi	379
3.31	Lönereserv för institutionerna	380
3.32	Generalsekreterarens disponeringsreserv	381
3.33	Ministerrådets sekretariat	382
3.34	Engångsanvisning till Datautveckling för sekretariat	383
3.35	Ny ekonomisk handlingsplan	384
4	Budgetens inkomster	386

Specifikation av innehållsförteckningen Institution (motsv.)

3.3.1	Nordiska teater- och danskommittén (NTK)	258
3.3.2	Nordiska litteratur- och bibliotekskommittén	259
3.3.3	Nordiska rådets litteraturpris	260
3.3.4	NOMUS, Nordiska musikkommittén	261
3.3.5	Nordiska konst- och konstindustri-kommittén	263
3.3.5.1	Bidrag till Nordiska konstförbundet	264
3.3.5.2	Nordiskt konstcentrum (NKC)	265
3.3.6	Nordiska film- och TV-fond	267
3.3.6.1	Nordiska filmkommittén	267
3.3.7	Ledningsgruppen för kultur och massmedia	268
3.3.8	Ledningsgruppen för samnordisk kulturinformation i utlandet	269
3.3.9	Nordens Hus i Reykjavik	270
3.3.10	Nordens Hus på Färöarna	271
3.3.11	Nordens institut på Åland	272
3.3.12	Nordens institut i Grönland	274
3.3.13	Nordiskt samiskt institut	275
3.3.14	Bidrag till Nordiska samerådet	276
3.3.15	Nordiskt ungdomssamarbete	277
3.3.16	Nordiskt folkbildningssamarbete	278
3.3.17	Nordiskt idrottssamarbete	279
3.3.18	Bidrag till Nordiska författarkurser vid Föreningen Nor- dens institut, Biskops Arnö	280
3.3.19	Bidrag till Skandinavisk Förenings Konstnärkollegium i Rom	281
3.3.20	Bidrag till Nordkalottmuseet	282
3.4.1	Nordiskt samarbete inom skolområdet	283
3.4.2	Styrningsgruppen för nordiskt folkbildnings- och vuxenut- bildningssamarbete	284
3.4.3	Nordens folkliga akademi (NFA)	287
3.4.4	Nordiska språksekretariatet	288
3.4.5	Nordiskt språk- och informationscentrum	289
3.4.6	Ledningsgruppen för högre utbildning	291
3.4.7	Nordiska journalistkursen	292

3.4.8	Nordiska högskolan för hushållsvetenskap (NHH)	293
3.4.9	Bidrag till Nordisk federation för medicinsk undervisning	295
3.4.10	Nordisk kursverksamhet på utbildningsområdet	295
3.4.11	Nordiska kurser i språk och litteratur	297
3.5.1	Nordiska institutet för teoretisk atomfysik (NORDITA)	299
3.5.2	Nordens institut för folkdiktning (NIF)	301
3.5.3	Nordiska institutet för sjö rätt	303
3.5.4	Nordiska geoexkursioner till Island	304
3.5.5	Centralinstitutet för nordiska Asienstudier (NIAS)	305
3.5.6	Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information	307
3.5.7	Nordiskt vulkanologiskt institut (NORDVULC)	308
3.5.8	Nordisk dokumentationscentral för masskommunikationsforskning (NORDICOM)	310
3.5.9	Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN)	311
3.5.10	Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR)	313
3.5.11	Nordiska forskarkurser	314
3.5.12	Nordiska forskarstipendier	315
3.5.13	Nordiska forskarsymposier	316
3.5.14	Bidrag till Nordiska Sommaruniversitetet (NSU)	317
3.5.15	Vissa samarbetsorgan på kulturbudgetens forskningsområde	318
3.5.16	Forskarrörlighet och forskarutbildning – planering och nya försök	322
3.5.17	Vetenskaplig utrustning	323
3.10.2	Nordisk arbetsmiljöutbildning (NIVA)	331
3.11.2	Nordiska läkemedelsnämnden (NLN)	334
3.11.3	Nordiska hälsovårdshögskolan (NHH)	335
3.11.4	Nordiska institutet för odontologisk materialprövning (NIOM)	338
3.11.5	Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD)	339
3.11.6	Nordiska nämnden för handikappfrågor	341
3.13.2	Nordiska industrifonden	344
3.13.3	Nordtest	347
3.14.2	Nordiska ekonomiska forskningsrådet	349
3.15	Nordiska statistiska sekretariatet	350
3.16.2	Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB)	355
3.17.2	Nordiska projektexportfonden (NOPEF)	358
3.18.3	NordREFO	362
3.22.2	Nordiska genbanken för jordbruks- och trädgårdsväxter	370
3.22.3	Samarbetsnämnden för nordisk skogsforskning	371
3.22.4	Samnordisk planteförädling (SNP)	372

1. Indledning

Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets överenskommelse om budgetproceduren innebär bl. a. att en sammanställning av ämbetsmannakommittéernas och institutionernas önskemål har överlämnats till Nordiska rådet i april, att generalsekreterarens budgetförslag överlämnas till ministerrådet i mitten av juni, att ministerrådets (samarbetsministrarna) förslag till budget skall lämnas till Nordiska rådet i mitten av september och, att det slutliga beslutet om nästa års budget fattas av samarbetsministrarna i mitten av november månad.

Vidare är det förutsatt i den nuvarande budgetproceduren att det förutom en detaljbudget för det närmast liggande året också beslutas om totalrammar för de därefter följande åren. Ministerrådet beslutade emellertid i augusti 1989 att de ekonomiska planeringsförutsättningarna för de kommande åren i fortsättningen skall anges i C2-dokumentet.

Samarbetsministrarnas prioriteringar utgår bl. a. ifrån:

- att finansiellt säkra att de aktiviteter som tas upp i arbetsprogrammet Norden i Europa 1989–1992 kan fullföljas., – att fullfölja den nu gällande kulturhandlingsplanen
- att bygga upp resurserna för att intensifierat nordiskt miljösamarbete. Bl. a. föreslås ett bidrag till arrangörerna av ett nordiskt miljö- och biologår,
- att fullfölja de aktiviteter som lagts fast för 1990 i den ekonomiska handlingsplanen "Ett starkare Norden",
- att skapa ytterligare resurser för den samnordiska bioteknologiska forskningen,
- att fortsätta uppbyggandet av ett nordiskt industriellt centrum kring Nordiska Industrifonden, i den takt som Ministerrådet har beslutat om,

2. Förutsättningar för 1990 års budget

2.1 Den nordiska budgetens utveckling t. o. m. 1989

Fram till 1987 bestod den nordiska budgeten av två delar, dels den *allmänna budgeten*, dels *kulturbudgeten*.

Den första allmänna budgeten fastställdes för år 1974. Den uppgick då till 5,6 milj. NOK. Åren 1974–1977 får betecknas som en första uppbyggnadsfas av verksamheten. Fr. o. m. 1978 var huvuddelen av de nuvarande verksamhetsområdena representerade på budgeten. Under åren 1978–1986 ökade den allmänna budgeten från 49,4 milj. NOK till 272,6 milj. NOK. Den genomsnittliga ökningen under 1980-talet var således knappt 20% per år i löpande priser.

Den nordiska kulturbudgeten tillkom i anslutning till att det nordiska kulturavtalet trädde i kraft 1972. Kulturbudgetens utveckling fram t. o. m. 1977 kan också den betraktas som varande i ett uppbyggnadsskede. Under

åren tillfördes det flere nye arbeidsoppgifter under huvudområdena allmänkultur, utbildning och forskning. Under åren 1978–1986 ökade kulturbudgeten från 61,1 milj. DKK till 153,8 milj. DKK. Den genomsnittliga ökningen under 1980-talet var knappt 13% per år i löpande priser.

Det är svært att i efterhand ur löpande budgетtall rensa dessa från pris- och lønekompensation og valutakurskorrigeringer i fem ulike länder, samt därutöver ta hänsyn till mer eller mindre tillfällige insatser, för att bestämme den reale ökningen. De höge nominelle  kningstallet indikerer emellertid att både den allmänne budgeten og kulturbudgeten fått betydende årlige *reale  kninger*, som ett resultat av att samarbeidet successivt bygges ut.

Från og med 1987 finns *en* samlad budget för Nordiske ministerrådet. Budgeten har utviklet seg på f ljende sätt i löpande priser:

1987:	536,8 milj. DKK
1988:	564,5 milj. DKK
1989:	610,9 milj. DKK

Detta  r en real kning mellom 1986 og 1987 om 4,5%. Om hänsyn tas till den budgettekniske förändringen av redovisningen og ändrad finansieringsmodell av Nordiske h lsov rdsh gskolen över den nordiske budgeten oppg r den "verkelige"  kningen till 8%. Real kningen under åren 1987–1989 var 3% per år.

2.2 Prelimin rt bokslut f r r kneskaps ret 1988

 rsregnskapet før 1988 er oversendt til Rigsrevisionen f r behandling og vil bli fremlagt f r Ministerrådet (samarbeidsministrene) i november.

I det følgende presenteres et utdrag av 1988 års regnskap. For sammenligningen skyld presenteres også 1987 års tall. (Alle tall i hele tusen).

	1987	1988
Likvide midler	145 139	141 658
Årets resultat	35 568	6 392
INNTEKTER		
(Merinntekter)		
Avgift av lønn	895	1 098
Bankrenter	15 532	8 496
Renter m. m. institusjoner	1 028	– 320
Kursgevinst	14 455	–
Øvrige inntekter	302	– 171
	32 212	9 103
UTGIFTER		
(Mindreutgifter)		
Sekretariatets administrasjon (ekskl.) informasjons- og publikasjonsvesamheten i parentes)	1 341	729
Lønnsreserve institusjoner	(– 238)	(– 593)
Prosjekt	3 290	– 2 118
	93 448	100 722

Ministerrådets likvide beholdning har ikke endret seg vesentlig. Dog er det verd å merke seg at den er noe mindre ved utgangen av 1988 enn den var ved utgangen av 1987.

Resultatet er derimot betydelig redusert i 1988 i forhold til 1987. Dette skyldes en halvering av merinntektene hva angår bankrenter, renteinntektene er budsjettert mer realistisk enn tidligere, bortfall av kursgevinst og en merutgift i 1988 mot mindretgift i 1987 på lønnsreserven for institusjoner.

Prosjektmidler som overføres fra ett år til det neste har imidlertid økt med knapt 8 % fra 1987 til 1988 selv om disposisjonsbudsjettet faktisk ikke økte i det hele tatt i den samme perioden.

Det kan nevnes at sekretariatet for tiden arbeider med en nærmere analyse av såvel den likvide beholdningen, som overskudd og overføring av midler til neste år, og at dette arbeidet kommer til å bli presentert på et senere tidspunkt.

2.3 *Administrativa och tekniska förutsättningar för 1990 års budget*

2.3.1 *Administrativa förutsättningar*

Nordiska ministerrådets budget fastställs i ett samspel *dels* inom ministerrådsorganisationen, *dels* mellan Ministerrådet och Nordiska rådet. Budgetarbetet för 1990 tar sin utgångspunkt i de planer för det nordiska samarbetet (det s. k. C2- dokumentet) som presenterades för Nordiska rådet vid den 37:sessionen i Stockholm. De förslag och önskemål som lämnats av ämbetsmannskomiteer och institutioner skall i princip ligga i linje med de planer som tidigare redovisades.

2.3.2 *Tekniska förutsättningar*

Enligt ministerrådets budgetreglemente skall budgeten för ett visst år fastställas i det årets beräknade pris- och löneläge. Det innebär i praktiken att sektorernas dispositionsmedel (motsv) och institutionernas anslagsposter för varor och tjänster samt medel för projektverksamhet är beräknade i genomförandeprikläge medan institutionernas anslagspost för löner är beräknad i aktuellt löneläge. För täckande av avtalsenliga löneökningar o dyl. kostnadsökningar beräknas därför ett särskilt anslag på budgeten.

En närmare redogörelse för hur löne- och prisomräkningsfrågorna samt valutakursproblematiken hanteras i den nordiska budgeten lämnas i det följande:

1989 års budget har beslutats med utgångspunkt i följande valutakurser:

100 FIM =	163 DKK
100 ISK =	15 DKK
100 NOK =	102 DKK
100 SEK =	111 DKK

Budgetförslaget för 1990 beräknas i samma valutäläge som budget 1989. För att beräkna kostnaden för budgeten i dagens valutakurs beräknas en valutakorrigeringspost.

Vid de omräkningar från annan valuta till DKK som skall göras i budgetförslaget för 1990 är utgångspunkten för beräkningen samma valutakurser. De gällande valutakurserna vid tidpunkten för budgetförslag kan avvika från de nämnda budgetkurserna. Innan ministerrådets budget slutligt fastställs i november 1989 kommer de valutakurser som ligger till grund för beräkningarna att justeras. Därvid finns det möjlighet att fortlöpande beakta valutakursutvecklingen fram till denna tidpunkt. Denna teknik innebär att valutakurserna i budgetförslaget är desamma för åren 1989 och 1990 i danska kronor vilket medför att de båda åren blir jämförbara. Däremot kan medelsbehovet uttryckt i dansk valuta för totalbudgeten förändras relativt kraftigt mellan åren beroende på valutakursförändringarna. Den del av budgeten som direkt påverkas av valutakursförändringar består av institutionsbudgetar (motsv) fastställda i domicillandets valuta.

Budgetförslagets faktiska finansiering i dansk valuta enligt aktuell kurs jämfört med budgetkurs framgår av följande tabell.

Valuta	Belopp i domicillands valuta	Omräknad till DKK enligt		(1.000 DKK)
		Budgetkurs	Aktuell kurs (15.9.89)	Skilnad kol 4-kol 3
1	2	3	4	5
FIM	42 350	69 030 (163)	73 266 (173)	+ 4 236
ISK	62 587	9 388 (15)	7 510 (12)	- 1 878
NOK	92 384	94 232 (102)	98 851 (107)	+ 4 619
SEK	29 857	33 141 (111)	34 336 (115)	+ 1 195
Summa		205 791	213 963	+ 8 172

Som framgår av tabellen innebär den danska valutans försvagning jämfört med de finska, norska och svenska valutorna fram till nuläget ett ökat medelsbehov på ca 8,2 milj DKK.

Detta belopp har lagts in som en justeringspost i beräkningen av totalutgiften i tabell 1 sid 12.

Institutionerna har för utgifter under anslagsposten varor och tjänster efter direktiv från sekretariatet räknat med en prisstegring från 1989 till 1990 med 3,5% för de i Danmark, 3,5% för de i Finland, 7,0% för de i Island, 3,0% för de i Norge samt 4,0% för de i Sverige. Samarbetsministrarna kommer inför att budgeten slutligt fastställs vid behov att revidera dessa tal på grund av ny prisantagande från respektive finansministerium.

Såväl institutionernas som sektorernas dispositionsmedel har räknats upp med 4,0% från 1989 års nivå till 1990 års nivå. I alla sammanfattningstabeller m. m. är således sifferuppgifterna i genomförandeprisläge 1990 med undantag för institutionernas lönekostnader vilka är beräknade i senast kända löneläge.

För beräkningen av lönereserven för institutionerna, vilka skall täcka avtalsenliga löneförändringar m. m. från löneläget i anslagsframställningen

och till och med utgången av 1990, har sekretariatet i detta dokument schablonmässigt räknat upp lönereserven 1989 med 4,0%

2.4 Budgetens inkomster

I budgetförslaget uppgår inkomstbehovet till 680,0 DKK, varav 8,2 milj DKK utgör valutakursjustering utöver totalbudgetens 671,8 milj DKK.

Den överväldigande delen av utgifter i samnordiska budgeten täcks av ländernas bidrag. Följande tabell redovisar fördelningen mellan olika inkomstposter i 1990 års budgetförslag.

	1.000 tal DKK
Avgift av lön	7 000
Bankräntor	10 000
Övrigt	1 030
Ländernas bidrag	662 000
(varav valutajustering)	(8 172)
Sammanlagt	680 030

Ländernas bidrag fastställs enligt den särskilda fördelningsnyckel som baserar sig på respektive lands andel av den samlade nordiska bruttonationalinkomsten (BNI) till faktorpris. Som bas har använts de två senaste årens värden (1986 och 1987). Fördelningsnyckel för 1990 är i budgetförslaget följande.

	1990 %
Danmark	21,8
Finland	20,7
Island	1,0
Norge	19,4
Sverige	37,1

2.5 Samarbetsministrarnas överväganden om budgetens utgifter

Utgifterna, exklusive medlen till den ekonomiska handlingsplanen, ökar i samarbetsministrarnas förslag med 3% reallt dvs. ca 17,4 milj DKK. Härutöver ökar utgifterna inom handlingsplanen reallt med drygt 13,2 milj DKK. Detta innebär att den nordiska budgeten total sett ökas med 30,6 milj DKK.

Genom att datahandlingsplanen upphör i och med utgången av 1989 samt, att sekretariatets medelsbehov för ADB reduceras frigjors medel för nya samarbetsinsatser. I Samarbetsministrarnas budgetförslag så har huvuddelen av de frigjorda medlen disponerats inom de prioriterade samarbetsområdena.

De mest betydande aktivitetsförändringarna inom de olika samarbetssektorerna (mostsv) redovisas i det följande

För genomförandet av den verksamhet Ministerrådet (finansministrarna) beslutat om för budgetåret 1990, inom den ekonomiska handlingsplanen "Ett starkare Norden" behöver anvisas ytterligare 13 229 000 DKK.

Nordiska ministerrådets arbetsprogram *Norden i Europa* kommer att ha ett stort inflytande på 1990 års ministerrådsbudget. Det beräknas att ca 75 milj DKK av budgeten kommer att vara anknytt till genomförandet av programmet.

Standardiseringsarbetet inom ministerrådets budget påverkar ett stort antal sektorer bl. a. industrisektorn och socialsektorn. Totalt beräknas det att det anvisas ca 14 milj DKK till standardiseringsarbetet från ministerrådets budget 1990.

Inom *kulturområdet* baserar sig volymökningar på aktiviteter av den fastställda handlingsplanen för det nordiska kulturella samarbetet. I den fastställda kulturhandlingsplanen har man ansett det vara möjligt att i perioden 1989–91 öka kultursektorns del av den nordiska budgeten successivt så att den på grund av aktiviteter, som genomförs i enlighet med handlingsplanen, budgetåret 1991 ligger 35 milj DKK över 1987 års budgetnivå. I budgetförslaget 1990 föreslås till kulturåtgärder en ökning på 20,239 milj DKK.

Prioriterade områden i kulturbudgetförslaget är Nordiska kulturfonden, de nya konstkommittéerna, språksamarbetet, Nordplus-nätverksamarbetet samt forskar- utbildning och forskarrörlighet.

På detaljnivå kan kulturområdets aktivitetsändringar belysas enligt följande.

Nordiska *kulturfonden* föreslås få en ökning på 2,0 milj DKK i enlighet med kulturhandlingsplanen. Kultursektorns *dispositionsmedel* ökas med 2,9 milj DKK. Ökningen av dispositionsmedlen används till försöksverksamhet, engångsåtgärder och utvidgning av redan pågående projekt eller startande av nya verksamhet. Som exempel av sistnämnda är medel för konst- och konstindustrikommittén och film- och tv-fonden.

Inom det *allmänkulturella* området föreslås en ökning på 0,75 milj DKK för att förstärka de upprättade konstkommittéernas verksamhet. Den nordiska filmkommittén föreslås nedläggas fr. o. m. början av 1990 och dess medel 2,0 milj DKK överförs till den nordiska film- och tv-fonden, Nordens institut i Grönland tillförs 0,5 milj DKK i enlighet med Ministerrådsbeslut om uppbyggnad av institutionen. Bidrag till Nordiska samrådet föreslås ökas med 0,5 milj DKK för att förstärka samisk kulturförmedling. Lönekostnader på 0,7 milj DKK av anställda för nordisk kulturinformation i utlandet överförs från egen anslagspost till ministerråds-sekretariatet.

Inom *utbildningsområdet* föreslås en ökning på 1,5 milj DKK till skolområdet för språksamarbete och upprättande av nordiskt utbildningsgemenskap. Folkbildnings- och vuxenutbildningssamarbetet tillförs 0,3 milj DKK för nya aktiviteter särskilt för kortutbildade. Nordplus-nätverkssamarbete föreslås få en ökning på 8,1 milj DKK för uppbyggandet av planerade stipendieprogram och samarbetsnätverk mellan högskolor och utbildningsanstalter, därav 0,75 milj för de administrativa kostnader vilka fastställs enligt senare beslut.

På *forskningsområdet* tillförs 0,5 milj DKK för projektmedel till såkallade mindre forskningsinstitutioner. Forskarrörlighet och forskarutbildning föreslås få en ökning på 3 milj DKK för att starta forskarutbildningsprogram.

Handlingsplanen för *datateknologi* upphör i slutet av 1989 och 40,9 milj DKK frigörs för omdisponering till andra samarbetsaktiviteter. Vissa åtgärder inom datateknologiprogrammet behöver emellertid en fortsatt finansiering vilket har tagits hänsyn till i respektive sektorbudgetförslag.

Inom *energisektorn* föreslås en minskning av projektmedel på 2 milj DKK.

Miljösektorn förordas få ytterligare 5 milj DKK för att genomföra det Nordiska miljöprogrammet och Nordisk åtgärdsplan mot förorening av den marina miljön. Härutöver föreslås ett bidrag om 2,5 milj DKK för att arrangera ett miljö- och biologår.

Arbetsmarknadssektorn föreslås ett tillskott av medel för en kontinuerlig uppdatering av broschyren "Til dem som flytter i Norden", 73 000 DKK.

Den nordiska arbetsmiljökonventionen samt en satsning på forskning kräver ökade resurser för *arbetsmiljösektorn*. Det föreslås därför en ökning av sektorns medel med 595 000 DKK.

Inom *social- och hälsovårdssektorn* föreslås ett mindre tillskott av medel till två institutioner bl. a. för utökning av sekreteraretjänst och särskilda medel för EG-samarbete vid Nordiska läkemedelsnämnden. Därutöver föreslås det 2,5 milj DKK för fortsättning av projekt inom handikapphjälpmedelsområdet. Projektet finansierades tidigare från datahandlingsplanen.

Vid sessionen 1989 lades det fram en handlingsplan för *jämställdhetsområdet*. För att genomföra denna beräknas det ett tillskott till sektorns medel med 410 000 DKK.

Industrisektorns medel ökas genom tillskott av medel till industrifonden. Det avser fullföljandet av det industriella centret 5,2 milj NOK samt medel för att knyta det nordiska FoU-projektet närmare till Eureka, 5,2 milj NOK. Därutöver ökas posten för beräknade ränteintäkter. För ett närmare nordiskt samarbete rörande standardisering, tillsyn och kontroll i ett västeuropeiskt perspektiv tillskjuts 2 milj DKK till industrisektorns dispositionsbeviljning.

För *byggsektorn* föreslås en ökning av projektmedlen med 0,4 milj DKK för att finansiera en fortsättning av aktiviteter hos sektorn inom datateknologiområdet som tidigare finansierats av datahandlingsplanens medel.

Inom *handelssektorn* föreslås att 1 milj DKK ytterligare anvisas till Nordiska projektexportfonden. Medlen avser dels inrättande av en tjänst som bokförare dels ett tillskott till projektverksamheten.

Transport och turism sektorerna föreslås få vissa mindre ökning av sektorernas dispositionsmedel till projektverksamhet.

Fiskerisektorn lade fram ett nytt samarbetsprogram vid sessionen 1989. För att genomföra detta tillföras sektorn ytterligare ca 1,6 milj DKK.

Under 1989 utarbetades en verksamhetsplan om dricksvattenfrågor. Verksamheten berör båda livsmedelssektorn och miljösektorn. För att genomföra planen i enlighet med utkastet till verksamhetsplanen bör anvisas 1 milj DKK till *livsmedelssektorn*. Några medel för ändamålet beräknas därför inte inom miljösektorn. Fram till, innevarande års budget har Ministerrådets arbete inom *lagstifningsom rådet* finansierats genom anvisningar av medel från ministerrådets reserv. Det föreslås att sektorn from. 1990 anvisas medel över ett eget anslag i budgeten, 0,5 milj DKK.

Anslaget till *verksamhetsbidrag* föreslås tillföras medel till Föreningarna Nordens förbund 400.000 DKK och de nordiska informationskontoren 200000 DKK.

För att fortsätta genomförandet av *bioteknologiplanen* anvisas ytterligare 9 milj DKK. *Generalsekreterarens* reserv föreslås ökas med 192000 DKK främst mot bakgrund av att göra det finansiellt möjligt att delegera beslutsbefogenheter.

Anslaget till *ministerrådssekretariatet* ökas med totalt 1,7 milj DKK varav 1 milj DKK mot bakgrund av de ökade rekryteringskostnaderna, och behovet av ytterligare resebidrag till Island, samt 0,7 milj DKK som överföring av lönekostnader för kulturinformation i utlandet från egen anslagspost.

Medlen som under 1989 anvisades för *datautbyggnad vid ministerrådssekretariatet* föreslås reduceras till 2,5 milj DKK. Dessa anvisas till inköp av datautrustning för att effektivisera ekonomiadministrationen i enlighet med beslut av samarbetsministrarna i december 1988.

3. Redogörelse för budgetförslaget

I kapitel 3 redovisas ämbetsmannakommittéernas och institutionernas budgetförslag och samarbetsministrarnas budgetförslag. På sidan 12, tabell 1, redovisas i tabellform sammanfattning av dessa förslag. Totaltabellen är gjord i danska kronor och i prisläge 1990.

Tabell 1

Sektor/inst (1)	Budget 1989 (2)	Pris- och löneupp- räkning (3)	Förändringsförslag		Total budget Kol (2)+(3)+(5) (6)
			AK/Inst (4)	Ministerrads- förslag (5)	
1. Kulturfonden	12.048				
2. Kultursekt. disp medel	8.128				
3. Allmänkultur	58.201	10.001	+50.060	+20.239	203.518
4. Utbildning	25.801				
5. Forskning	69.100				
6. Datateknologi	39.353	1.574	-40.927	-40.927	
7. Energi	10.827	433	-	-2.000	9.260
8. a) Miljö	18.485	740	+5.375	+5.000	24.225
b) Miljö-och biologiar	-	-	-	+2.500	2.500
9. Arbetsmarknad	5.104	204	+260	+73	5.381
10. Arbetsmiljö	8.027	422	+2.296	+595	9.044
11. Social- och hälsovård	32.067	1.729	+6.727	+3.001	36.797
12. Jämställdhet	2.289	92	+494	+410	2.791
13. Industri	71.611	3.235	+14.524	+7.467	82.313
14. Ekonomi och finans	3.578	146	-	-31	3.693
15. Stat. sekretariatet	2.413	116	+20	+20	2.549
16. Bygg	6.133	352	+930	+352	6.837
17. Handel	13.617	650	+3.575	+914	15.181
18. Regional	24.285	944	+998	-	25.229
19. Transport	3.539	142	+369	+39	3.720
20. Trafiksäkerhet	3.700	148	+52	-	3.848
21. Turism	1.784	71	+245	+82	1.937
22. Jord & skogsbruk	19.955	1.291	+3.126	-116	21.130
23. Fiskeri	3.625	145	+1.583	+1.583	5.353
24. Konsument	4.905	196	+153	-27	5.074
25. Livsmedel	2.293	92	+821	+916	3.301
26. Lagstiftning	-	-	+700	+500	500
27. Verksamhetsbidrag	2.007	80	-	+600	2.687
28. Tjänstemannautbyte	1.770	71	-	-	1.841
29. MR-reserv	2.035	81	-	+7.776	9.892
30. Bioteknologi	15.000	600	+15.380	+9.000	24.600
31. Lönereserv för inst.	11.542	+62	-	-	12.004
32. Gen sekr disp reserv	585	23	-	+192	800
33. MR-sekretariatet	61.819	3.750	-	+1.696	67.265
34. Engångsanvisn, data sekr.	4.800	192	-2.492	-2.492	2.500
35. Ny ekon. handlingsplan	60.442	2.417	+13.229	+13.229	76.088
Total	610.868	30.399	+77.498	+30.591	671.858
Valutakorrigerigering					+8.172
Summa					680.030

Budgetsammandrag 1990, kultursektorn

i 1 000 DKK

	Budget 1989	Pris- och löneför- ändringar	Verksamhets- förändring		Förslag till budget 1990
			Inst	Budgetförsl.	
3.1 Nordiska kulturfonden	12 048	482	0	2 000	14 530
3.2 Kultursektorns disposi- tionsmedel	8 128	325	0	2 871	11 324
3.3 Allmänkultur	58 201	3 601	17 891	-1 364	60 438
3.4 Utbildning	25 801	1 712	12 818	12 882	40 395
3.5 Forskning	69 100	3 881	19 351	3 850	76 831
Summa	173 278	10 001	50 060	20 239	203 518

3.1 Nordiska kulturfonden

BUDGETFÖRSLAG 1990: 14 530 000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordiska kulturfondens verksamhet baserar sig på ett särskilt avtal som ingåtts och ratificerats av de nordiska länderna.

Fondens syfte är att främja det kulturella samarbetet mellan de nordiska länderna. Fondens verksamhetsområde omfattar det nordiska kultursamarbetet i hela dess vidd. Bidrag från fonden kan beviljas till samarbetsprojekt inom forskning, utbildning och allmänkulturell verksamhet i vidaste bemärkelse. Bidrag kan också beviljas för informationsverksamhet inom eller utanför Norden beträffande nordiskt kulturellt samarbete och de nordiska ländernas kulturliv. Medel beviljas huvudsakligen till nordiska samarbetsprojekt av engångskaraktär.

Fondens årliga dispositionsbelopp beviljas över ministerrådets budget. Medel som tillförs fonden står till fondens disposition även efter utgången av det år då inbetalning till fonden ägt rum.

Fondens medel förvaltas, dess medel fördelas och dess verksamhet i övrigt leds av en styrelse. Styrelsen beslutar även om placering av fondens likvida medel.

Styrelsen består av tio medlemmar. Nordiska rådet utnämnar fem medlemmar, en från varje land. De övriga fem medlemmarna utses av ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna), en från varje land. Styrelsen sammanträder fyra gånger per år.

Budgetöversikt

	(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÄK	Budget- förslaget
Dispositionsmedel	12 048	12 530	14 530

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal DKK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÅK	Budg.försl	Inst/ ÅK	Budg.försl	Inst/ ÅK	Budg.försl
Dispositionsmedel	482	482	—	2 000	482	2 482

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÅK:

– Pris- och löneförändringar + 482 000 DKK

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändringar + 482 000 DKK

– Verksamhetsförändring

1. Ökning av medel + 2 000 000 DKK

3.2 Kultursektorns dispositionsmedel

BUDGETFÖRSLAG 1990: 11 324 000 DKK

Organisation och verksamhet

Redan 1971, då kulturavtalets organ upprättades, avsattes ett dispositionsbelopp för ministerrådet. I bakgrundsmaterialet för det nordiska kulturavtalet från 1970 talas det om, att ”detta dispositionsbelopp tänkes efter ministerrådets närmare bestämmelser användas till nya projekt som förberetts så långt, att de kan sättas igång, men till vilka medel inte genast kan anslås från de ordinarie statsbudgeterna, eller som förutsätter viss försöksverksamhet, vidare till engångsåtgärder och till utvidgning av redan pågående projekt i vissa fall, som inte synes kunna avvakta den normala budgetproceduren”.

Ministerrådets dispositionsmedel har varit en mycket viktig finansieringskälla för det nordiska kultursamarbetet. Tack vare dessa medel har ministerrådet, utan att behöva avvakta en relativt lång nordisk budgetprocedur, kunnat sätta igång viktiga projekt som nordiskt ungdomssamarbete, Nordiskt samiskt institut, Nordiskt vulkanologiskt institut, Nordiskt språk- och informationscentrum och Nordiska institutet på Åland.

Dispositionsmedlen har vidare spelat en väsentlig roll för genomförandet av mer omfattande utrednings- och planeringsuppgifter. Vidare har väsentliga försöksordningar finansierats över dispositionsmedlen. Här kan från de senaste åren nämnas bl. a. filmdistributionsstödet, projektet barn och kultur samt samarbetet på folkbildningsområdet.

Budgetöversikt

	(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÅK	Budget- förslaget
Dispositionsmedel	8 128	8 453	11 324

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal DKK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl
Dispositionsmedel	325	325	–	2 871	325	3 196

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÄK:

Institutionen/ÄK:

– Pris- och löneförändringar + 325 000 DKK

– Verksamhetsförändring

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändringar + 325 000 DKK

– Verksamhetsförändring + 2 871 000 DKK

Preliminär fördelning av dispositionsmedel (post 2)

1 000 DKK

1. Fastställda medel

– Utställningsprojekt i Sovjet (MR 1/89) 1 850

– Elevutväxling mellan Västnorden och den övriga Norden (MR 4/88) 500

– Folkhögskolestödordning (MR 6/88) 500

– Termoluminescensmätning (MR 6/88) 300

– Nordicom, databas 80

– Ocean drilling program (MR 3/86) 1 700

– Nordiskt vetenskapligt samarbete i Aten (MR 6/88) 1 665

Sammanlagt 6 595

2. Beräknat behov, medel i enlighet med handlingsplanen

– Medel för den nya konst- och konstindustri-kommittén 950

– Film- och tv-fond 2 000

– Folkliga Akademi, tilläggsanslag 200

– Påbyggnadskurser för yrkeslärare (MR 4/88) 700

– Vetenskaplig utrustning 400

– Dataprogramgruppen 3 350

Summa 7 600

Sammanlagd 14 195

3.3 Allmänkulturella området

1 000-tal DKK

Institutionen (motsv.)	Budget 1989	Inst.	Budgetförslag 1990		Total
		för- slag 1990	Pris- och löneför- ändring	Verksam- hetsför- ändring	
3.3.1 Nordiska teater- och danskommittén, därav – bidrag till Nordiska Amatörteaterrådet (NAR)	5 342 (649)	7 692 (1 460)	189 (26)	250 (0)	5 781 (675)
3.3.2 Nordiska litteratur- och bibliotekskommittén därav – Dispositionsmedel – Bidrag till nordiska författarkurser	3 513 (3 513)	4 254	141 (141)	461 (250) (211)	4 115 (3 654) (211)
3.3.3 Nordiska rådets littera- turpris	510	530	20	–	530
3.3.4 NOMUS, Nordiska musikkommittén, därav – Nordiska rådets musikpris	3 483 (–)	5 085 (800)	426 (286)	250 (25)	4 159 (311)
3.3.5 Nordisk konst- och konst- industrikommittén	–	1 856	–	0	0
3.3.5.1 Bidrag till konstförbundet	408	468	16	50	474
3.3.5.2 Nordiskt konstcentrum	9 064	11 556	773	0	9 837
3.3.6 Nordiska film- och tv-fond	–	5 052*	–	2 052	2 052
3.3.6.1 Nordiska filmkommittén	1 973	3 000	79	–2 052	0
3.3.7 Ledningsgruppen för kultur och massmedia	1 045	1 187	42	0	1 087
3.3.8 Ledningsgr. för samnordisk kulturinform. i utlandet	1 150	1 196	46	–696	500
3.3.9 Nordens Hus i Reykjavik	3 563	5 264	1 221	0	4 784
3.3.10 Nordens Hus på Färöarna	7 231	7 531	300	0	7 531
3.3.11 Nordens institut på Åland	929	1 734	21	0	950
3.3.12 Nordens institut i Grönland	2 187	3 012	283	542	3 012
3.3.13 Nordiskt samiskt institut	5 741	6 490	235	0	5 976
3.3.14 Bidrag till Nord. samerådet	3 451	4 195	–538	500	3 413
3.3.15 Nordiskt ungdomssamarbete	3 824	4 177	153	100	4 077
3.3.16 Nordiskt folkbildningssam- arbete	2 606	3 010	104	–2 710	0
3.3.17 Nordiskt idrottssamarbete	1 092	1 136	44	100	1 236
3.3.18 Bidrag till Nordiska författarkurser	201	344	10	–211	0
3.3.19 Bidrag till Skandinavisk för- enings konstnärkollegium i Rom	638	664	26	0	664
3.3.20 Bidrag till Nordkalott- museet	250	260	10	0	260
SUMMA	58 201	79 693	3 601	–1 364	60 438

* Därav överföring på 2 052 000 DKK från filmkommittén

3.3.1 Nordiska teater- och danskommittén (NTK)

BUDGETFÖRSLAG 1990: 5 781 000 DKK

Ifølge kulturhandlingsplanen skal Nordisk teaterkomité varetage del nordisk samarbejde på teatrets og dansens område. Nordisk teaterkommité's virksomhed omfatter hermed støtte til gæstespil og videreuddannelse for det professionelle teater samt ansvaret for bidrag til nordisk amatørteatersamarbejde og til andre virksomhedsområder.

i 1 000 DKK

	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring		Förslag 1990 (totalt)	
			Inst/ Budgetförsl ÅK	Budgetförsl ÅK	Inst/ Budgetförslag ÅK	Budgetförslag ÅK
Löner	483	—	157	—	640	483
Varor och tjänster	848	37	249	—	1 127	885
Projekt						
Gästspel och vidare- utbildning	3 362	126	1 215	250	4 500	3 738
Bidrag till Nordiska amatörteaterrådet (NAR)	649	26	785	—	1 460	675
Totalt	5 342	189	2 161	250	7 692	5 781

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1989		Förändringar till 1990		budgetförslag	
	antal	lön	antal	lön	antal	lön
General- sekreterare	1	44				
Konsulent	1	33				
Kontorassistent			1	12	—	
Summa	2		1		—	

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal DKK)				Totalt	
	Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring			
	Inst/ ÅK	Budg.försl	Inst/ ÅK	Budg.försl	Inst/ ÅK	Budg.försl
Löner	—	—	157	—	157	—
Varor och tjänster	37	37	4	—	41	37
Projekt	152	152	2 000	250	2 152	402
Summa	189	189	2 161	250	2 350	439

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÄK:

– Pris- och löneförändringar	+ 189 000 DKK
– Verksamhetsförändring	
1. Kontorassistent	+ 157 000 DKK
2. Vidareutbildning	+ 712 000 DKK
3. Gästspel	+ 503 000 DKK
4. Komite, lokalkostnader	+ 4 000 DKK
5. Amatörteaterrådets aktiviteter	+ 785 000 DKK

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändringar	+ 189 000 DKK
– Verksamhetsförändring	
1. Gästspel och vidareutbildning	+ 250 000 DKK

3.3.2 Nordiska litteratur- och bibliotekskommittén

BUDGETFÖRSLAG 1990: 4 115 000 DKK

Ifølge kulturhandlingsplanen skal det nordiske samarbejde på litteratur- og biblioteksområdet varetages samlet af et organ. Nordisk litteratur- og bibliotekskommittés virksomhet omfatter hermed støtte til oversættelse af nabolandslitteratur og ansvaret for samarbejdet indenfor folkebiblioteksområdet og samarbejde vedrørende produktion af udveksling af materiale på punktskrifts- og lydbogsområdet. Nordiske forfatterkurser gennemføres som et samarbeid mellom Foreningene Nordens Institutt, Biskops Arnø og Nordisk Forfatterråd.

i 1 000 DKK

	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring Inst/Budgetförsl ÄK		(totalt) Förslag 1990	
					Inst/Budgetförslag ÄK	
Dispositionsmedel	3 513	141	600	250	4 254	3 904
Bidrag till Nordiska författarkurser*			–	211	–	211
Totalt	3 513	141	600	461	4 254	4 115

* Överflyttas från post 3.3.18

Budgetöversikt

	(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÄK	Budget- förslaget
Dispositionsmedel	3 513	4 254	3 904
Bidrag til Nordiska författarkurser	–	–	211
Totalt	3 513	4 254	4 115

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal DKK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl
Dispositionsmedel	141	141	600	250	761	391
Bidrag til Nordiska författarkurser	—	—	—	211	—	211
Totalt	141	141	600	461	761	602

*Kommentar till anslagsförändringen***Institutionen/ÄK:**

- Pris- och löneförändringar + 141 000 DKK
- Verksamhetsförändring
  1. Ytterligare medel för kommittén + 600 000 DKK

Budgetförslag:

- Pris- och löneförändringar + 141 000 DKK
- Verksamhetsförändring
  1. Ytterligare medel för kommittén + 250 000 DKK
  2. Överföring av bidrag till Nordiska författarkurser (från post 33.18) + 211 000 DKK

3.3.3 Nordiska rådets litteraturpris

BUDGETFÖRSLAG 1990: 530 000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordisk Råds litteraturpris (150 000 DKK) utdeles hvert år til et skjønnlitterært verk som utvelges av Bedømningskomitéen. Hvert av de nordiske land kan foreslå to litterære verk. Det kan dessuten nomineres ett verk på Færøysk, grønlandsk og samisk av de respektive områders forfatterforeninger, og i så fall kan en sakkyndig fra vedkommende forfatterforening tiltre bedømningskomitéen.

Budgetöversikt

	(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÄK	Budget- förslaget
Dispositionsmedel	510	530	530

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal DKK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl
Dispositionsmedel	20	20	–	–	20	20

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÄK:

– Pris- och löneförändringar + 20 000 DKK

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändring + 20 000 DKK

3.3.4 Nomus, nordiska musikkommittén

BUDGETFÖRSLAG 1990: 4 159 000 DKK

Organisation och verksamhet

Ifølge kulturhandlingsplanen skal Nordisk Musikkomite varetage det nordiske samarbejde på alle musikkursområder. Virksomhedsområdet omfatter hele bredden av det nordiske musikliv, herunder det kompositoriske, det improvisatoriske, det utøvende, det pedagogiske, det profesjonelle og amatørmusikken. Foruden NOMUS hidtidige virksomhed overtager musikkommittéen ansvaret for uddelingen af Nordisk Råds musikpris. Nordiska rådets musikpris utdelas vartannat år sedan 1968 i enlighet med stadgar som fastställdes av de nordiska regeringarna 1965. Priset utdelades första gången 1965 och utgör f. n. 150 000 DKK. Det delas ut för ett musikverk av en levande kompositör.

Inst/ ÄK	i 1 000 DKK (totalt)					
	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring Inst/ ÄK	Förslag 1990		
	Budget-			Budget-		
				försl		
Nordiska musik- kommittén (1 000 NOK)	3 414	137	650	221	4 201	3 772
Omräknad till DKK	3 483	140	662	225	4 285	3 848
Nordiska rådets musik- pris (1 000 DKK)	–	286	514	25	800	311
Totalt (1 000 DKK)	3 483	426	1 176	250	5 085	4 159

Budgetöversikt (Musikkommittén)

	(1 000-tal NOK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÄK	Budget- förslaget
Bidrag	3 414	4 201	3 772

Analys av anslagsförändringen (Musikkommittén)

Post	(1 000-tal NOK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl
Bidrag	137	137	650	221	787	358

Kommentar till anslagsförändringen (Musikkommittén)**Institutionen/ÄK:**

– Pris- och löneförändringar	+ 137 000 NOK
– Verksamhetsförändringar	
1. Rytmask musik	+ 150 000 NOK
2. Musikframföringar	+ 90 000 NOK
3. Kompositionsbeställningar	+ 70 000 NOK
4. Seminarverksamhet	+ 50 000 NOK
5. Amatörmusik	+ 180 000 NOK
6. Nordkalott-samarbete	+ 50 000 NOK
7. Pedagogisk verksamhet	+ 60 000 NOK

Budgetförslaget:

– Pris och löneförändringar	+ 137 000 NOK
– Verksamhetsförändring	
1. Ytterligare medel för kommittén	+ 221 000 NOK

Budgetöversikt (Musikpris)

	(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÄK	Budget- förslaget
Dispositionsmedel	–	800	311

*Analys av anslagsförändringen (Musikpris)***Analys av anslagsförändringen**

Post	(1 000-tal DKK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl
Dispositionsmedel	286	286	514	25	800	311

Kommentar till anslagsförändringen (Musikpris)

Institutionen/ÄK

– Pris- och löneförändringar	+ 286 000 DKK
– Verksamhetsförändring	
1. Höjning av musikpriset	+ 25 000 DKK
2. Distribution av verket, fonogram etc.	+ 489 000 DKK
Budgetförslaget:	
– Pris- och löneförändringar	+ 286 000 DKK
– Verksamhetsförändring	
1. Höjning av musikpris	+ 25 000 DKK

3.3.5 Nordiska konst- och konstindustrikommittén

BUDGETFÖRSLAG 1990: 0

Organisation och verksamhet

Den nordiska konst- och konstindustrikommittén kommer att upprättas fr. o. m. början av 1990. Styrelsen för Nordiskt konstcentrum i Sveaborg har omarbetats till den Nordiska konst- och konstindustrikommittén så att styrelsefunktionerna har utvidgats till att omfatta verksamheten som kommitté inom hela bildkonstområdet. Kommittén har till syfte att utveckla och stärka det nordiska samarbetet inom hela bildkonstområdet. År 1990 finansieras kommittén från kultursektorns dispositionsmedel.

Konst- och konst- industrikommittén	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring Inst/Budgetförsl ÄK	(totalt) Förslag 1990	
				Inst/Budgetförslag ÄK	
Dispositionsmedel	–	–	1 900	–	1 900

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÄK:

– Pris- och löneförändringar	–
– Verksamhetsförändring	
1. Bidrag inom arkitektur, konsthantverk och design	+ 734 000 DKK
2. Bidrag inom bildkonstsektorn	+ 302 000 DKK
3. Nya initiativ	+ 163 000 DKK
4. Seminarium	+ 163 000 DKK
5. Resor, information	+ 163 000 DKK
6. Sekreterartjänst	+ 245 000 DKK
7. Datoranskaffning	+ 130 000 DKK

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändringar	–
– Verksamhetsförändring	–

3.3.5.1 Bidrag till Nordiska konstförbundet

BUDGETFÖRSLAG 1990:	466 000 NOK
motsvarar	474 000 DKK

Organisationen och verksamhet

Nordiska Konstförbundet ble opprettet på frivillig grunnlag i 1945 og har siden 1973 mottatt tilskudd fra Nordisk ministerråd. Hvert nordisk land har en seksjon innenfor forbundet. Dessuten er det en seksjon for samisk billedkunst. Seksjonene støttes delvis med nasjonale tilskudd.

Ifølge forbundets vedtekter skal det virke som et kontaktskapende organ mellom billedkunstnere i de nordiske land. Dette arbeid skjer spesielt i form av forbundets årlige forbundsrådsmøte. Seksjonene foreslår kandidater til Nordisk Konstcentrums styre og til gjesteateliene.

Budgetoversikt

	(1 000-tal NOK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÄK	Budget- förslaget
Bidrag	401	460	466

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal NOK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÅK	Budg.försl	Inst/ ÅK	Budg.försl	Inst/ ÅK	Budg.försl
Bidrag	16	16	431	49	59	65

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÅK:

– Pris- och löneförändringar	+ 16 000 NOK
– Verksamhetsförändring	
1. Aktivitetsökning	+ 43 000 NOK
Budgetförslag	
– Pris- och löneförändringar	+ 16 000 NOK
– Verksamhetsförändring	
1. Deltagande av Färöarnas och Ålands organisationer	+ 49 000 NOK

3.3.5.2 Nordiskt konstcentrum (nkc)

BUDGETFÖRSLAG 1990:	6 034 000 FIM
motsvarar	9 837 000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordiskt Konstcentrum (NKC) startet sin virksomhet i 1979. Ifølge vedtektene skal sentret utvikle og samordne det nordiske samarbeid innenfor billedkunsten, samt informere om nordisk kunst i nabolandene og utenfor Norden. Sentret arrangerer utstillingerer på Sveaborg (Finland) og turnéutstillinger. I de siste år er det bygd ut en nordisk gjestatelierordning, som nå består av atelierer og bo- steder på Sveaborg, i de nordiske land og i Grønland.

Budgetöversikt

	(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÅK	Budget- förslaget
Löner	1 489	2 134	1 807
Varor och tjänster	1 269	1 393	1 313
Projekt	2 802	3 562	2 914
Summa beviljningsförslag	5 560	7 089	6 034

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1989		Förändringar till 1989		budgetförslag	
	antal	lön	antal	lön	antal	lön
Intendent	1	A27 ¹				
Utställningschef	1	A23				
Utställningssekr.	1	A20 ¹				
Informationssekr.	1	A21 ¹				
Adm. sekreterare	1	A18				
Biträdande kamrer	1	A17				
Byråsekreterare	1	A13				
Vaktmästare	1	A10				
Receptionist	1/2	A11	1/2	A11	–	
Utställningsass.	1/2	A15	1/2	A15	–	
Biblioteksassis.	1/2	A14	1/2	A14	–	
Kanslist			1/2	A10	–	
Utställn tekniker			1/2	A10	–	
Översättare			1/2	A10	–	
Summa	9 1/2		3		–	

¹ Inkl. utlandstillägg

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal FIM)		Verksamhetsförändring		Totalt	
	Pris- och löneförändringar		Inst/ÄK	Budg.försl	Inst/ÄK	Budg.försl
Löner	318	318	327	–	645	318
Varor och tjänster	44	44	80	–	124	44
Projekt	112	112	648	–	760	112
Summa	474		1 055		1 529	474

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÄK:

– Pris- och löneförändringar	+ 474 000 FIM
– Verksamhetsförändring	
1. Utställningsassistent 1/2	+ 64 000 FIM
2. Biblioteksassistent 1/2	+ 56 000 FIM
3. Receptionist 1/2	+ 49 000 FIM
4. Kanslist 1/2	+ 49 000 FIM
5. Utställningstekniker 1/2	+ 49 000 FIM
6. Översättare 1/2	+ 49 000 FIM
7. Hälsovård och försäkring	+ 11 000 FIM
8. Datoranskaffning	+ 80 000 FIM
9. Utställningar	+ 350 000 FIM
10. Information	+ 23 000 FIM
11. Seminarier	+ 35 000 FIM
12. Gästateljer	+ 110 000 FIM
13. Utställningsersättning	+ 130 000 FIM

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändringar	+ 474 000 FIM

3.3.6 Nordiska film- og tv- fond

BUDGETFÖRSLAG 1990:2052 000

i 1 000 DKK

	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring		(totalt) Förslag 1990	
			Inst/ ÄK	Budgetförsl	Inst/ ÄK	Budget- förslag
Dispositionsmedel	—	—	5 052*	2 052*	5 052*	2 052*

* Därav 2052 000 DKK överfört från filmkommittén

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal DKK) Pris- og løne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl
Dispositionsmedel	—		5 052*	2 052*	5 052*	2 052*

* Därav 2052 000 DKK överfört från filmkommittén

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÄK:

- Pris- og løneförändringar —
- Verksamhetsförändring
- 1. Upprättande av fond + 5 052 000 DKK

Budgetförslaget:

- Pris- og løneförändringar
- Verksamhetsförändring
- 1. Upprättande av fond + 2 052 000 DKK

3.3.6.1 Nordiska filmkommittén

BUDGETFÖRSLAG 1990:

0

Komiteen blev oprettet i 1989 i forbindelse med gennemførelsen af handlingsplanen for nordisk kulturelt samarbejde. Imidlertid har Ministerrådet besluttet at nedlægge komiteen idet man samtidigt opretter den nordiske film- og tv-fond. Som en del af opbygningen af fonden overføres de budgetmidler, som hidtil har været administreret af filmkomiteen til fonden. Filmkomiteens hidtidige virksomhed videreføres i et vist omfang som et direkte samarbejde mellem de nationale filminstitutioner og uddannelsesinstitutioner på filmområdet. De øvrige samarbejdsfunktioner på nordisk plan indenfor filmområdet varetages fremover af Styringsgruppen for nordisk kultur- og massemediesamarbejde.

i 1 000 DKK

	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring		Förslag 1990 (totalt)	
			Inst/ ÅK	Budgetförsl	Inst/ ÅK	Budgetförslag
Dispositionsmedel	1 973	79	(948)	-2052	(3 000)	-2052

* Därav 2052 000 DKK överfört från filmkommittén

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal DKK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÅK	Budg.försl	Inst/ ÅK	Budg.försl	Inst/ ÅK	Budg.försl
Dispositionsmedel	79	79	(948)	-2052	(1 027)	-1 973

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÅK:

- Pris- och löneförändringar
- Verksamhetsförändring

1. Ytterligare medel för kommittén (+ 948 000 DKK)

Medel överförs till Nordisk film-
och tv-fond (3.3.5) -2052 000 DKK

Budgetförslaget:

- Pris- och löneförändringar + 79 000 DKK
- Verksamhetsförändring
- 1. Medel överförs till Nordisk film-
och tv-fond (3.3.5) -2052 000 DKK

3.3.7 Ledningsgruppen för kultur och massmedia

BUDGETFÖRSLAG 1990: 1 087 000 DKK

Styringsgruppen skal følge udviklingen på massemedieområdet i Norden og internationalt virke for nordisk samarbejde og koordinering på det mediepolitiske område, såvel inden for Norden som i forhold til internationale organer, samt rådgive ministerrådet. Desuden skal styringsgruppen virke for styrkelse af samarbejdet på film-, tv- og videoområdet, specielt når det gælder forbedring af distributionssamarbejdet og samarbejdet på filmuddannelses område.

Styringsgruppen skal lægge speciel vægt på forholdet mellem mediepolitik og almen kulturpolitik.

Styringsgruppen består af 5 medlemmer udpeget af ministerrådet for 4 år ad gangen efter forslag fra de nationale ministerier. I særlige tilfælde kan

et land have to repræsentanter i gruppen. Ordførerskabet roterer mellem landenes repræsentanter et år ad gangen tilsvarende ordførerskabet i ministerrådet.

Budgetöversikt

	(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institutionen/ÄK	Budgetförslaget
Dispositionsmedel	1 045	1 187	1 057

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal DKK) Pris- och löneförändringar		Verksamhetsförändring		Totalt	
	Inst/ÄK	Budg.försl	Inst/ÄK	Budg.försl	Inst/ÄK	Budg.försl
Dispositionsmedel	42	42	100	—	142	42

Analys av förändringsförslagen

Institutionen:

- Pris- och löneförändringar + 42 000 DKK
- Verksamhetsförändring
  1. Konferens + 79 000 DKK
  2. Utredningar + 42 000 DKK
  3. Nordisk medie nyt – 21 000 DKK

Budgetförslag

- Pris- och löneförändringar + 42 000 DKK

3.3.8 Ledningsgruppen för samnordisk kulturinformation i utlandet

BUDGETFÖRSLAG 1990: 500 000 DKK

Verksamheten för samnordisk kulturinformation i utlandet finansieras över ministerrådets fasta budget from 1989. Ledningsgruppen har till uppgift att öka kännedom om de nordiska ländernas kultur internationellt samt att därvid i samverkan med olika kulturinstitutioner även främja det nordiska kultursamarbetet.

Budgetöversikt

	(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institutionen/ÄK	Budgetförslaget
Dispositionsmedel	1 150	1 196	500

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal DKK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÅK	Budg.försl	Inst/ ÅK	Budg.försl	Inst/ ÅK	Budg.försl
Dispositionmedel	46	46	–	– 696	46	650

Analys av förändringsförslagen

Institutionen:

– Pris- och löneförändringar + 46 000 DKK

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändringar + 46 000 DKK

– Verksamhetsförändring

1. Överföring av lönekostnader för en konsulent- och en administrativ sekreteraretjänst till ministerrådssekreterariatet

– 696 000 DKK

3.3.9 Nordens hus i Reykjavik

BUDGETFÖRSLAG 1990: 31 889 000 ISK

motsvarar 4 784 000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordens Hus i Reykjavik skall fungera som ett nordiskt kulturcentrum och en förbindelseled mellan Island och det övriga Norden. Institutionen inledde sin verksamhet 1968 och har sedan 1973 finansierats över den nordiska kulturbudgeten.

Verksamheten vid Nordens Hus är mångsidig. I samarbete med kulturinstitutioner i hela Norden arrangeras föredrag, kurser, film- och teaterföreställningar, musik och litteraturprogram, utställningar, konferenser m. m. Speciell vikt har lagts på biblioteksverksamheten. Nordens Hus har också som uppgift att öka kännedomen om Islands kultur i de andra nordiska länderna.

Budgetöversikt

	(1 000-tal ISK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÅK	Budget- förslaget
Löner	8 276	12 643	12 643
Varor och tjänster	7 234	13 443	10 237
Projekt	8 241	9 009	9 009
Summa	23 751	35 095	31 889

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1989		Förändringar till 1990			
	antal	lön	institut./ÄK antal	lön	budgetförslag antal lön	
Direktör	1	Norsk 35				
Överbibliotekarie	1	BHM 149				
Bibliotekarie	50 %	BHM 144				
Biblioteksassistent	86 %	BHM 141				
Kassör	1	BSRB 241				
Sekreterare	1	BSRB 241				
Vaktmästare	1	BSRB 233				
Vaktmästare/städning	1	BSRB 233				
Summa	7,36					

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal ISK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl
Löner	4 367	4 367	—	—	4 367	4 367
Varor och tjänster	3 003	3 003	3 206	—	6 209	3 003
Projekt	768	768	—	—	768	768
Summa	8 138	8 138	3 206	—	11 344	8 138

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÄK:

- Pris- och löneförändringar + 8 138 000 ISK
- Verksamhetsförändring
  - 1. Kontorskostnader + 3 206 000 ISK

Budgetförslaget:

- Pris- och löneförändringar + 8 138 000 ISK

3.3.10 Nordens Hus på Färöarna

BUDGETFÖRSLAG 1990: 7 531 000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordens Hus på Färöarna invides i maj 1983. Verksamheten omfattar bl. a. lokala kulturaktiviteter, förmedling av nordiska kulturaktiviteter till Färöarna och information och förmedling av färöisk kultur till övriga Norden.

Enligt överenskommelse finansieras den nordiska kulturbudgeten 92 % av drifts- kostnaderna för Nordens Hus på Färöarna medan Färöarnas Landstyre finansierar resterande 8 %.

Budgetöversikt

	(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÄK	Budget- förslaget
Löner	1 507	1 578	1 578
Varor och tjänster	3 198	3 326	3 326
Projekt	2 526	2 627	2 627
Summa beviljningsförslag	7 231	7 531	7 531

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1989		Förändringar till 1990			
	antal	lön	institut./ÄK antal	lön	budgetförslag antal lön	
Direktör	1	15				
Fuldmächtig	1	26				
Sekretär	1/2	15				
Sekretär	1/2	15				
Vagtmästare	1	22				
Vagtmästare	1/2	22				
Summa	4	1/2				

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal DKK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl
Löner	71	71	—	—	71	71
Varor och tjänster	128*	128	—	—	128	128
Projekt	101	101	—	—	101	101
Summa	300	300	—	—	300	301

* Prisomräkning 4%

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÄK:

– Pris- och löneförändringar + 300 000 DKK

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändringar + 300 000 DKK

3.3.11 Nordens institut på Åland

BUDGETFÖRSLAG 1990: 583 000 FIM
motsvarar 950 000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordens institutt på Åland ble innviet i oktober 1985. Utgiftene til driften dekkes henholdvis av ministerrådet og Ålands Landskapsstyrelse ifølge avtale mellom partene.

Instituttets arbeidsområde ligger hovedsakelig innenfor allmennkultur, men det bør også kunne holdes visse arrangementer innenfor undervisning og forskning. Ifølge vedtektene skal instituttet arbeide for å styrke det ålandske kulturliv og opprettholde og utvikle egne kontakter med det øvrige Norden. I enlighet med kulturhandlingsplanen skall instituttet evalueres under år 1990.

Ministerrådet dekker utgiftene til virksomheten og lønnen til den daglige leder, mens Ålands Landskapsstyrelse dekker utgiftene til en kontorsistent, husleie og kontorhold.

Budgetöversikt

	(1 000-tal FIM) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÅK	Budget- förslaget
Löner	230	457	230
Varor och tjänster	78	100	81
Projekt	262	507	272
Summa beviljningsförslag	570	1 064	583

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1989		Förändringar till 1990			
	antal	lön	institut./ÅK antal	lön	budgetförslag antal	lön
Verksamhetsledare	1	A24				
Sekreterare	(1)	(A 8)				
Programassistent			1	A22		
Summa	1(1)		1			

* Kostnaderna för sekreterartjänsten täcks av Ålands landskapsstyrelse

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal FIM) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring	Totalt		
	Inst/ ÅK	Budg.försl		Inst/ ÅK	Budg.försl	
Löner	—	—	227	—	227	—
Varor och tjänster	3	3	19	—	22	3
Projekt	10	10	235	—	245	13
Summa	13	13	481	—	494	13

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÅK:

– Pris- och löneförändringar	+ 13 000 FIM
– Verksamhetsförändring	
1. Programassistent	+ 227 000 FIM
2. Personalens resor mm.	+ 19 000 FIM
3. Symposier och konferenser mm.	+ 235 000 FIM

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändringar	+ 13 000 FIM

3.3.12 Nordens institut i Grönland

BUDGETFÖRSLAG 1990: 3 012 000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordens institutt i Grönland ble opprettet i januar 1986. Institutionen er beliggende i Nuuk. Institutet har til formål at udvikle og stimulere kultursamarbejdet til alle geografiske områder i Grönland gennem instituttets projektmidler til rejse- og aktivitetsstøtte samt service og informationsvirksomhed. Institutionen ledes af en styrelse nedsat Ministerrådet efter indstilling fra de nationale departementer og selvstyreområderne. Styrelsen består af fire medlemmer med en repræsenrant fra Grönlands hjemstyre, to fra de nordiske lande samt en fra de øvrige selvstyreområder. Det daglige arbejde varetages af en kulturesekretær udpeget af Nordisk ministerråd efter indstilling fra styrelsen.

Udgifter til løn til kulturesekretæren samt projekter finansieres af ministerrådet. Udgifter til assistentløn samt lokale- og kontorudgifter finansieres af Grönlands hjemmestyre.

Budgetöversikt

	(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÅK	Budget- förslaget
Löner	264	272	272
Varor och tjänster	329	540	540
Projekt	1 594	2 200	2 200
Summa beviljningsförslag	2 187	3 012	3 012

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1989		Förändringar till 1990			
	antal	lön	institut./ÅK antal	lön	budgetförslag antal	lön
Kulturesekretär	1	35/48				
Assistent*	(1)					
Summa	1	(+ 1)				

* Lön till assistent finansieras av Grönlands hjemmestyre

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal DKK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÅK	Budg.försl	Inst/ ÅK	Budg.försl	Inst/ ÅK	Budg.försl
Löner	8	8	—	—	8	8
Varor och tjänster	211*	211*	—	—	211	211
Projekt	64	64	542	542	606	606
Summa	283	283	542	542	825	825

* Prisomräkning 7% (Grönland)

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÅK:

- Pris- och löneförändringar + 283 000 DKK
(därav tjänstebostad 188 000 DKK)
- Verksamhetsförändring
  - 1. Projektverksamhet + 542 000 DKK
(MR 5/85)

Budgetförslaget:

- Pris- och löneförändringar + 283 000 DKK
(därav tjänstebostad 188 000 DKK)
- Verksamhetsförändring
  - 1. Projektverksamhet + 542 000 DKK
(MR 5/85)

3.3.13 Nordiskt samiskt institut

BUDGETFÖRSLAG 1990: 5 858 000 NOK
motsvarar 5 976 000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordisk samisk institutt ble etablert i 1974 i Kautokeino i Norge. Instituttet skal virke for å forbedre den samiske befolkningens stilling sosialt, kulturelt, rettslig og økonomisk.

Budgetøversikt

	(1 000-tal NOK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÅK	Budget- förslaget
Löner	3 903	4 510	4 080
Varor och tjänster	1 607	1 612	1 655
Projekt	118	240	123
Summa	5 628	6 362	5 858

Personalöversikt

	Fasta tjenester 1989		Förändringar till 1990 institut./ÅK		budgetförslag	
	antal	lön	antal	lön	antal	lön
Instituttledare	1	33 ¹				
Sektionsledare	3	29 – 32				
Förstekonsulent	1	26				
Konsulent	3	23				
Förste kontorfullm.	1	19				
Rengöringsass. (deltid)	1	17				
Forskare	8	21 – 26				
Regnskapsfører			1	23	–	
Bibliotekar			1	24	–	
Summa	18		2		–	

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal NOK) Pris- og løne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÅK	Budg.försl	Inst/ ÅK	Budg.försl	Inst/ ÅK	Budg.försl
Löner	177	177	430	–	607	177
Varor og tjenester	48	48	–43	–	5	48
Projekt	5	5	117	–	122	5
Summa	230	230	504	–	734	230

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÅK:

– Pris- og løneförändringar	+ 230 000 NOK
– Verksamhetsförändring	
1. Regnskapsfører	+ 167 000 NOK
2. Projektverksamhet	+ 117 000 NOK
3. Bibliotekar	+ 174 000 NOK
4. Teknisk justering	+ 46 000 NOK

Budgetförslaget:

– Pris- og løneförändringar	+ 230 000 NOK

3.3.14 Bidrag till Nordiska samrådet

BUDGETFÖRSLAG 1990: 3 413 000 DKK

Organisation og verksamhet

Tilskottet til Nordiska samrådet gæller bidrag til kostnaderna før rådets sekretariat. Det utgår æven ett bidrag til kostnaderna før den vart tredje år anordnede Nordiska Samekonferensen (senast 1989).

Budgetöversikt

	(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÄK	Budget- förslaget
Bidrag	3 451	4 195	3 413

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal DKK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl
Bidrag	- 538	- 538	1 282	500	744	- 38

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÄK:

- Pris- och löneförändringar - 538 000 DKK
(samekonferensen 89, avräknad från basen) 650 000 DKK

- Verksamhetsförändring
1. Projektverksamhet + 1 282 000 DKK

Budgetförslaget:

- Pris- och löneförändringar - 538 000 DKK
(samekonferensen 89, avräknad från basen) 650 000 DKK

- Verksamhetsförändring
1. Projektverksamhet + 500 000 DKK
Kultursekreterare, inköp av litteratur
(MR 6/89)

3.3.15 Nordiskt ungdomssamarbete

BUDGETFÖRSLAG 1990: 4 077 000 DKK

Organisation och verksamhet

Syftet med ministerrådets stödordning för nordiskt ungdomssamarbete är att öka kännedom om och förståelse för kulturella, politiska och sociala frågor bland ungdomen i de nordiska länderna. Detta skall ske genom att stödja det nordiska samarbete som bedrivs av landsomfattande och nationellt stödberättigande barn- och ungdomsorganisationer i Norden. Ordningen skall även kunna ge ungdomsorganisationerna ökade möjligheter att understyrka den nordiska samhörigheten i internationellt sammanhang.

Ordningen administreras av en av ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) tillsatt kommitté, som består av två medlemmar från vart nordiskt land. Om ett självstyrande område så önskar kan det få

representation i kommittén med en medlem. Kommittén håller i regel två möten per år.

Budgetöversikt

	(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÅK	Budget- förslaget
Dispositionsmedel	3 824	4 177	4 077

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal DKK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÅK	Budg.försl	Inst/ ÅK	Budg.försl	Inst/ ÅK	Budg.försl
Dispositionsmedel	153	153	200	100	353	253

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÅK:

- Pris- och löneförändringar + 153 000 DKK
- Verksamhetsförändring
  - 1. Aktivitetsökning + 200 000 DKK

Budgetförslaget:

- Pris- och löneförändringar + 153 000 DKK
- Verksamhetsförändring
  - 1. Aktivitetsökning + 100 000 DKK

3.3.16 Nordiskt folkbildningssamarbete

BUDGETFÖRSLAG:

0

Organisation och verksamhet

Ministerrådets stödordning för folkbildningssamarbete disponeras för verksamhet som bidrar till att utvidga det nordiska kultursamarbetet genom att dra in allt bredare kretsar och flera grupper i samarbetet i enlighet med målsättningen för kulturpolitiken i de nordiska länderna. Stöd ges till projekt som genomförs i regi av samverkande folkbildningsorganisationer.

I enlighet med kulturhandlingsplanen fördelas medlen från 1990 av ledningsgruppen för folkbildning och vuxenundervisning. Medel överförs därför till respektive budgetpost 3.4.2.2,

Budgetöversikt

	(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÄK	Budget- förslaget
Dispositionsmedel	2 606	3 010	0

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal DKK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl
Dispositionsmedel	104	104	300	- 2 710	404	- 2 606

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÄK:

- Pris- och löneförändringar + 104 000 DKK
- Verksamhetsförändring
- 1. Ökade medel för stödordningen + 300 000 DKK

Budgetförslaget:

- Pris- och löneförändringar + 104 000 DKK
- Verksamhetsförändring
- 1. Verksamhet överförs till post 34.2 - 2 710 000 DKK
(Styrningsgruppen för folkbildnings- och vux-
enutbildningssamarbete)

3.3.17 Nordiskt idrottssamarbete

BUDGETFÖRSLAG 1990: 1 236 000 DKK

Organisation och verksamhet

Ministerrådets stödordning för nordiskt idrottssamarbete har till syfte att stimulera till samarbete mellan Grönland, Färöarna, Island och Svalbard å den ena sidan och det övriga Norden å andra sidan samt mellan de förstnämnda områdena inbördes. Den syftar också till att stimulera samisk idrottsverksamhet liksom nordiskt skolidrottssamarbete. Bidrag kan ges i första hand för att reducera de frivilliga idrottsorganisationernas reseutgifter i samband med nordiska idrottsarrangemang, lägervistelser, kurs- och mötesverksamhet o.l.

Ansökningar om stöd behandlas av de nordiska riksidsrottsförbunden vid ett gemensamt möte och dessa lämnar förslag till fördelning av medlen. Den slutliga fördelningen fastställs av Nordiska kulturfondens styrelse.

Budgetöversikt

	(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÄK	Budget- förslaget
Dispositionsmedel	1 092	1 136	1 236

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal DKK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl
Dispositionsmedel	44	44	—	100	44	144

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÄK:

– Pris- och löneförändringar + 44 000 DKK

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändringar + 44 000 DKK

– Verksamhetsförändring

1. Aktivitetsökning bl. a. på handicapområdet + 100 000

3.3.18 Bidrag till Nordiska författarkurser vid Föreningen Nordens institut, Biskops Arnö

BUDGETFÖRSLAG 1990: 0

Organisation och verksamhet

Nordiske forfattarkurser gjennomføres som et samarbeid mellom For-
eningen Nordens Institutt, Biskops Arnø og Nordisk Forfatterråd. Medel
øverføres till post 3 2, Nordiska litteratur- och bibliotekskommittén.

Budgetöversikt

	(1 000-tal SEK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÄK	Budget- förslaget
Bidrag	181	310	0

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal SEK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÅK	Budg.försl	Inst/ ÅK	Budg.försl	Inst/ ÅK	Budg.försl
Bidrag	9	9	120	- 190	129	- 181

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÅK:

- Pris- och löneförändringar + 9 000 SEK
- Verksamhetsförändring
- 1. Projektverksamhet + 120 000 SEK

Budgetförslaget:

- Pris- och löneförändringar + 9 000 SEK
- Verksamhetsförändring
- 1. Medel överförs till - 190 000 SEK
post 32.2 (motsvarar 211 000 DKK)

3.3.19 Bidrag till Skandinavisk förenings konstnärskollegium i Rom

BUDGETFÖRSLAG 1990: 664 000 DKK

Organisation och verksamhet

Skandinavisk forening i Rom omfatter drift/utleie av arbeids- og bostedsrom for nordiske kunstnere.

I styret sitter representanter for de nordiske institutt i Rom, fra de nordiske ambassader og venneforeninger.

Budgetöversikt

	(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÅK	Budget- förslaget
Bidrag	638	664	664

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal DKK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÅK	Budg.försl	Inst/ ÅK	Budg.försl	Inst/ ÅK	Budg.försl
Bidrag	26	26	-	-	26	26

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÄK:

– Pris- och löneförändringar + 26 000 DKK

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändringar + 26 000 DKK

3.3.20 Bidrag till Nordkalottmuseet

BUDGETFÖRSLAG 1990: 234 000 SEK

motsvarar 260 000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordkalottmuseet består av utställingssamarbeid mellom museer i Finland, Norge og Sverige og det arrangeres turnéutstillinger innen både kunst og allmennkulturelle tema. Bevilgningen til formålet er fra 1984 oppført på det permanente budsjett. De tilsluttede medlemsmuseer medvirker i utarbeidningen av utstillingene ved å stille personellmessige og tekniske ressurser til disposisjon. Ministerrådets bevilgning disponeres til selve utstillingsmaterialet og til turnéutgiftene.

Budgetöversikt

	(1 000-tal SEK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÄK	Budget- förslaget
Bidrag	225	234	234

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal SEK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl
Bidrag	9	9	–	–	9	9

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÄK:

– Pris- och löneförändringar + 9 000 SEK

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändringar + 9 000 SEK

3.4 Utdanningsområdet

1 000-tal DKK

Institutionen (motsv.)	Budget 1989	Inst.		Budgetforslag 1990		Total
		forslag 1990	Pris- og lønefor- ændring	Verksam- hedsfor- ændring		
3.4.1 Nordiskt samarbejde inom skolområdet	3 471	5 610	139	1 500	5 110	
3.4.2 Styringsgruppen for nordiskt folkbildnings- og vuxenudbildnings-samarbejde	1 652	2 123	66	3 010*	4 728	
3.4.3 Nordens folklige akademi	5 165	7 080	685	0	5 850	
3.4.4 Nordiska språksekretariatet	1 681	2 263	57	100	1 838	
3.4.5 Nordiskt språk- og informationscentrum	2 908	4 015	296	50	3 254	
3.4.6 Ledningsgruppen for høgre utbildning	5 400	12 984	216	8 118	13 734	
3.4.7 Nordiska journalistkursen	1 994	2 083	89	0	2 083	
3.4.8 Nordiska högskolan for hushållsvetenskap	1 001	1 230	62	0	1 063	
3.4.9 Bidrag till Nordisk federation for medicinsk undervisning	675	821	27	0	702	
3.4.10 Kursverksamhet på utbildningsområdet	412	806	16	0	428	
3.4.11 Nordiska kurser i språk og litteratur	1 442	1 617	59	104	1 604	
SUMMA	25 801	40 632	1 712	12 882	40 395	

* Däruv 2 710 000 DKK som öuerföring (folkbildnings-samarbetet)

3.4.1 Nordiskt samarbejde inom skolområdet

BUDGETFÖRSLAG 1990: 5 110 000 DKK

Organisation og verksamhet

Det nordiske skolesamarbejde omfatter overgangen fra førskole til grundskole, grundskolen, de 16–19-årige uddannelser samt efter- og videreuddannelse af lærere inden for disse områder. Samarbejdet har siden 1976 været ledet af en nordisk styringsgruppe med mandat fra ministerrådet.

Nordisk Ministerråds handlingsplan for det nordiske kultursamarbejde har betydet en intensivering af skolesamarbejdet inden for flg. prioriterede samarbejdsområder:

- fremme af nordisk sprogforståelse og samfølelse
- samarbejde om fælles uddannelsespolitiske mål/arbejde med fælles problemer
- samarbejde inden for smalle områder
- informations- og erfaringsudveksling.

Inden for disse områder er samarbejdet bygget op om enkeltprojekter, hvilket giver arbejdet fleksibilitet og muligheder for både aktiviteter af mere permanent karakter og punktindsatser.

Inden for disse områder er samarbejdet bygget op om enkeltprojekter, hvilket giver arbejdet fleksibilitet og muligheder for både aktiviteter af mere permanent karakter og punktindsatser.

I 1990 prioriteres is?r implementering af ministerrådets handlingsprogram for sprogligt samarbejde i Norden, regionalt netværkssamarbejde om prioritering temaer samt internationalt samarbejde.

Budgetöversikt

	(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÄK	Budget- förslaget
Dispositionsmedel	3 471	5 610	5 110

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal DKK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring	Totalt		
	Inst/ ÄK	Budg.försl		Inst/ ÄK	Budg.försl	
Dispositionsmedel	139	139	2 000	1 500	2 139	1 639

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÄK:

- Pris- och löneförändringar + 139 000 DKK
- Verksamhetsförändring + 2 000 000 DKK
  1. Aktivitetsökning

Budgetförslaget:

- Pris- och löneförändringar + 139 000 DKK
- Verksamhetsförändring + 1 000 000 DKK
  1. Språksamarbete
  2. Nordiskt utbildningssamarbete + 500 000 DKK

3.4.2 Styrningsgruppen för nordiskt folkbildnings- och vuxen- utbildningssamarbete

BUDGETFÖRSLAG 1990: 4 728 000 DKK

i 1 000 DKK

	Budget 1989	Pris- och löneför- ändringar	Verksamhets- förändring		Totalt	
			ÄK/ inst.	Budget förslag	ÄK/ inst.	Budget förslag
Nordiskt vuxenutbild- ningssamarbete	1 652	66	405	150	2 123	1 868
Nordiskt folkbildnings- arbete	(2 606)	(104)	300	150	(3 010)	2 860
			705	300		4 728

3.4.2.1 Nordiskt vuxenutbildningssamarbete

Organisation och verksamhet

Det nordiske voksenundervisningssamarbejde startede i 1976 som to-årig forsøgsvirksomhed. I 1978 blev det som projekt finansieret over kulturbudgetets dispositionsmidler og i 1981 overført til det faste kultur-budget.

Formålet med samarbejdet er at:

- fremme uddannelsespolitisk diskussion inden for voksenundervisning og folkeoplysning på nordisk plan
- arbejde for nordisk samarbejde med hensyn til voksenpædagogisk forskning, forsøgs- og udviklingsarbejde
- varetage informationsformidling og erfaringsudveksling om reformarbejde og udviklingstendenser på folkeoplysnings- og voksenundervisningsområdet nordisk og internationalt.

Budgetöversikt

	(1000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÄK	Budget- förslaget
Dispositionsmedel	1 652	2 123	1 868

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal DKK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl
Dispositionsmedel	66	66	405	150	471	216

Kommentar till anslagsförändringen

Styringsgruppen:

- Pris- och løneförändringar + 66 000 DKK
- Verksamhetsförändring
  1. Voksenlæring for kortuddannede + 115 000 DKK
(Netverksprojekt)
  2. Almen, fellesoplysende og erhvervsrettet
voksenlæring og deres samspill + 240 000 DKK
  3. Forberedelse af yderligere projekter + 50 000 DKK

Budgetförslaget:

- Pris- og løneförändringar + 66 000 DKK
- Verksamhetsförändring
  1. Voksenlæring for kortuddannede + 150 000 DKK
(Netverksprojekt) m. m.

3.4.2.2 Nordiskt folkbildningssamarbete

BUDGETFÖRSLAG: 2 860 000 DKK

Organisation och verksamhet

Ministerrådets stödordning för folkbildningssamarbete disponeras för verksamhet som bidrar till att utvidga det nordiska kultursamarbetet genom att dra in alltbredare kretser och flera grupper i samarbetet i enlighet med målsättningen för kulturpolitiken i de nordiska länderna. Stöd ges till projekt som genomförs i regi av samverkande folkbildningsorganisationer.

I enlighet med kulturhandlingsplanen fördelas medlen från 1990 av ledningsgruppen för folkbildning och vuxenundervisning.

Budgetöversikt

	(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÄK	Budget- förslaget
Dispositionsmedel	(2 606)	(3 010)	2 860

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal DKK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring	Totalt		
	Inst/ ÄK	Budg.försl		Inst/ ÄK	Budg.försl	Budg.försl
Dispositionsmedel	(104)	(104)	300	2 860	404	2 860*

* Består av överföring med 2 710 000 DKK från post 3.3.16 och aktivitetsökning på 150 000 DKK.

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÄK:

- Pris- och löneförändringar (+ 104 000 DKK)
- Verksamhetsförändring
  1. Ökade medel för stödordningen + 300 000 DKK

Budgetförslaget:

- Pris- och löneförändringar (+ 104 000 DKK)
- Verksamhetsförändring
  1. Verksamhet överförs från post 3.3.16 (Styrningsgruppen för folkbildnings- och vuxenutbildningssamarbete) + 2 710 000 DKK
  2. Ökade medel för stödordningen + 150 000 DKK

3.4.3 Nordens folkliga akademi (NFA)

BUDGETFÖRSLAG 1990:	5 270 000 SEK
motsvarar	5 850 000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordens folkliga akademi (NFA) startede i 1968 som en försöksvirksomhed over en femårsperiode. Fra 1977 har NFA været en permanent institution på det nordiske kulturbudget. NFA lejer lokaler ved Nordiska Folkehögskolan i Kungälv i Sverige for sin virksomhed.

Ifølge statutterne skal NFA virke som et center for studier og diskussion omkring voksenundervisning og folkeoplysningsarbejde i Norden. NFAs virksomhed omfatter i første række kurser af forskellig art i tilknytning til området i Norden. Kurserne er sædvanligvis åbne for alle interesserede. I mange tilfælde arrangeres de i samarbejde med institutioner og organisationer, som på nordisk plan arbejder med folkeoplysnings spørgsmål.

NFA fungerer for tiden også som sekretariat for Det Nordiske Folkehøj-skoleråd og som kontaktorgan for folkeoplysningsorganisationerne i de enkelte nordiske lande. Videre har NFA deltaget aktivt i det program, som administreres af Ministerrådssekretariatet, og som omhandler folkeoplysning og voksenundervisning.

Budgetöversikt

	(1 000-tal SEK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÅK	Budget- förslaget
Löner	2 663	3 589	3 200
Varor och tjänster	1 164	1 328	1 211
Projekt	826	1 461	859
Summa beviljningsförslag	4 653	6 378	5 270

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1989		Förändringar till 1990			
	antal	lön	antal	lön	antal	lön
Rektor	1	N29:8 ¹				
Lektor, svensk	1	N26:8				
Lektor, norsk	1	N24:8 ¹				
Lektor, dansk	1	N25:8 ¹				
Bibliotekarie	1	N25:7				
Tolk	1	N24:6				
Intendent	1	N20:8				
Byråsekreterare	1	N20:7				
Biblioteksass.	0,5	N18:6				
Biblioteksass.	0,5	N14:5				
Assistent	1	N18:8				
Informatör	0,6	N18:8	0,4	N18:8	—	
Lektor	1	N25:8	—			
Summa	10,5		1,4		—	

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal SEK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÄK	Budg.förlsl	Inst/ ÄK	Budg.förlsl	Inst/ ÄK	Budg.förlsl
Löner	537	537	389	–	926	537
Varor och tjänster	47	47	117	–	164	47
Projekt	33	33	602	–	635	33
Summa	617	617	1 108	–	1 725	617

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

– Pris- och löneförändringar	+ 617 000 SEK
– Verksamhetsförändring	
1. Lektortjänst	+ 308 000 SEK
2. Informatör 40 %	+ 81 000 SEK
3. Varor och tjänster	+ 117 000 SEK
4. Projektverksamhet	+ 602 000 SEK

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändringar	+ 617 000 SEK

3.4.4 Nordiska språksekretariatet

BUDGETFÖRSLAG 1990:	1 802 000 NOK
motsvarar	1 838 000 DKK

Organisation och verksamhet

Språksekretariatet är ett organ för samarbete mellan språknämnderna (motsv.) i Norden. Institutionens uppgift är att arbeta för att bevara och förstärka den språkliga gemenskapen i Norden och främja den nordiska språkförståelsen.

Språksekretariatets arbetsområde omfattar huvudsakligen seminarie-, utrednings- och publikationsverksamhet. Vidareföring av Nordiska ministerrådets handlingsprogram för ökad språkförståelse i Norden är en viktig uppgift för institutionen.

Budgetöversikt

	(1 000-tal NOK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÄK	Budget- förslaget
Löner	838	1 176	865
Varor och tjänster	390	480	402
Projekt	420	563	535
Summa	1 648	2 219	1 802

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1989		Förändringar till 1990		budgetförslag	
	antal	lön	institut./ÄK antal	lön	antal	lön
Sekretariatssjef	1	30				
Förstekonsulent	1	26				
Konsulent	1	23				
Förste kontorfullm. Konsulent	1/2	18	1/2	18	–	–
			1	25	–	–
Summa	3 1/2		1 1/2		–	

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal NOK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl
Löner	27	27	311	–	338	27
Varor och tjänster	12	12	78	–	90	12
Projekt	17	17	126	98	143	115
Summa	56	56	515	98	571	154

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÄK:

- Pris- och löneförändringar + 56 000 NOK
- Verksamhetsförändring
  - 1. Konsulent + 226 000 NOK
  - 2. Förste kontorfullmektig + 85 000 NOK
(1/2 tjänst)
  - 3. Kontorskostnader + 78 000 NOK
  - 4. Projektverksamhet + 126 000 NOK

Budgetförslaget:

- Pris- och löneförändringar + 56 000 NOK
- Verksamhetsförändring
  - 1. Ekstra utgifter i samband med nordisk lektor-
administration + 98 000 NOK

3.4.5 Nordiskt språk- och informationscentrum

BUDGETFÖRSLAG 1990: 1 996 000 FIM
motsvarar 3 254 000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordiskt språk- och informationscentrum skall i Finland i första hand främja undervisningen i och kännedomen om de övriga nordiska länder-
10–3:e extra session

nas språk, kultur och samhällsförhållanden. I detta syfte skall centret öka utbudet av vid undervisningen behövt tilläggsmaterial om Norden, effektivisera informationen om de nordiska länderna, upprätthålla ett bibliotek med specifikt nordiskt material, anordna språkkurser, andra kurser och föreläsningar samt utveckla tolknings- och översättningsverksamhet. Därutöver skall centret sprida kännedom om det finska språket och om finländska kultur- och samhällsförhållanden i de övriga nordiska länderna.

Budgetöversikt

	(1 000-tal FIM)	Förslag 1990	
	Budget 1989	Institutionen/ÅK	Budgetförslaget
Löner	997	1 274	1 147
Varor och tjänster	146	416	151
Projekt	641	773	698
Summa	1 784	2 463	1 996

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1989		Förändringar till 1990			
	antal	lön	institut./ÅK	lön	budgetförslag	lön
Direktör	1	A28				
Utbildningschef	1	A23 ¹				
Pedagogisk konsulent	1/2	A23 ¹	1/2	A23 ¹	—	
Bibliotekarie	1	A20				
Kanslissekreterare	1	A17				
Kursussekreterare	1	A14				
Kanslist	1	A12				
Summa	6 1/2		1/2	—		

¹ Inkl. utlandstillägg

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal FIM)		Verksamhetsförändring	Totalt		
	Pris- och löneförändringar					
	Inst/ÅK	Budg.försl	Inst/ÅK	Budg.försl		
Löner	150	150	127	—	277	150
Varor och tjänster	190*	5	80	—	270	5
Projekt	26	26	106	31	132	57
Summa	366	181	313	31	679	212

* Portokostnader 185 000 FIM

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÄK:

– Pris- och löneförändringar	+ 366 000 FIM
– Verksamhetsförändring	
1. Pedagogisk konsulent (1/2)	+ 127 000 FIM
2. Kontorskostnader	+ 80 000 FIM
3. Projektverksamhet	+ 105 000 FIM

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändringar	+ 181 000 FIM
– Verksamhetsförändring	
1. Tolkverksamhet	+ 31 000 FIM

3.4.6 Ledningsgruppen för högre utbildning

BUDGETFÖRSLAG 1990: 13 734 000 DKK

Organisation och verksamhet

I den av Nordisk ministerråd (Kultur- och undervisningsministrene) under åren 1989 vedtatte handlingsplan for kultursamarbeidet inngår et nordisk program for lærere, utdanningsökende og studenter – NORDPLUS. Programmet bygger på to elementer:

1. Støtte til dækning af samarbejdende uddannelsesinstitutioners ekstra udgifter ved udvikling og gennemførelse af fælles studieprogrammer, der skal sikre den studerende, at et studieophold ved en samarbejden de ud dannelsesinstitution i et andet nordisk land fuldt ud godskrives af den studerendes moderinstitution.
2. Tildeling af NORDPLUS stipendier til supplerung af den nationale studiestøtte til studerende, som ønsker op til et års studieophold ved en samarbejdende institution i andet nordisk land.

Budgetöversikt

Dispositionsmedel	(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÄK	Budget- förslaget
Förvaltningskostnader		300	300
Utredningskostnader		200	200
Informationskostnader		100	100
NORDPLUS-nätverkssamarbetet		10 764	10 764
NORDPLUS-administration			750***
Nätverkssamarbetet inom yrkesutbildning- och på skolområdet		1 620	1 620
Totalt	5 400*	12 984	13 734

* Därtill finansieras Nordplus från posten Ny ekonomisk handlingsplan med 5 400 000 DKK 1989 och med 3 744 000 DKK 1990.

** 10% av de samlade anslagen för NORDPLUS-nätverkssamarbetet.

*** Reservation för beräknade administrativa kostnader, varom beslut fattas särskilt.

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal DKK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl
Dispositionsmedel	216	216	7 368	8 118	7 584	8 334

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen:

- Pris- och löneförändringar + 216 000 DKK
- Verksamhetsförändring
  - 1. Nätverkssamarbetet + 7 368 000 DKK

Budgetförslaget:

- Pris- och löneförändringar + 216 000 DKK
- Verksamhetsförändring
  - 1. Nätverkssamarbetet + 7 368 000 DKK
  - 2. NORDPLUS-administration + 750 000 DKK

3.4.7 Nordiska journalistkursen

BUDGETFÖRSLAG 1990: 2 083 000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordiska journalistkursen anordnar vidareutbildning för journalister i de nordiska länderna. Kursverksamheten omfattar i första hand en tremånaders vidareutbildningskurs varje år. Därutöver genomförs kortare kurser med specialinriktning. Institutionen har evaluerats vilket resulterade bl. a. i en omorganisering av verksamheten från och med 1987 till helårsdrift med heltids anställd kursledning.

Budgetöversikt

	(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÄK	Budget- förslaget
Löner	632	668	668
Varor och tjänster	392	406	406
Projekt	970	1 009	1 009
Summa beviljningsförslag	1 994	2 083	2 083

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1989		Förändringar till 1990		budgetförslag		
	antal	lön	institut./ÄK	antal	lön	antal	lön
Rektor*	1	35/37					
Kursusleder*	1/5						
Overassistent	3/4	HK					
Assistent	1/2	HK					
Assistent	1/2	HK					
Summa	2,95		-				

* Innehas tillsvidare av samma person.

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal DKK)		Verksamhets-		Totalt	
	Pris- och löne-	förändringar	förändring			
	Inst/	Budg.försl	Inst/	Budg.försl	Inst/	Budg.försl
	ÄK		ÄK		ÄK	
Löner	36	36	-	-	36	36
Varor och tjänster	14	14	-	-	14	14
Projekt	39	39	-	-	39	39
Summa	89	89	-	-	89	89

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÄK:

- Pris- och löneförändringar + 89 000 DKK

Budgetförslaget:

- Pris- och löneförändringar + 89 000 DKK

3.4.8 Nordiska högskolan för hushållsvetenskap (NHH)

BUDGETFÖRSLAG 1990: 958 000 SEK

motsvarar 1 063 000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordiska högskolan for hushållsvetenskap (NHH) driver undervisningsaktiviteter på tre linier: *Tekstillinien* ved Chalmers tekniska högskola, som med en toårig studietid fører til tekstilingeniørexamen, *næringslinien* ved Oslo universitet, som består af 2 års studier og linien for næringsterapi ved universitetet i Göteborg (tre terminer). De første to linier finansieres over statsbudgettet i det land, hvor uddannelsen er placeret. Linien for næringsterapi er en videreførelse af nordiske dietetikerkurser. Denne linjen har et stærkere præg af en overbyggende uddannelse end de øvrige linier og er derfor mere nordisk præget. Udgiften til styrelsen og til linien for næringsterapi finansieres over det nordiske budget.

Budgetöversikt

	(1000-tal SEK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÄK	Budget- förslaget
Löner	670	837	717
Varor och tjänster	232	271	241
Projekt	—	—	—
Summa beviljningsförslag	902	1 108	958

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1989		Förändringar till 1990		
	antal	lön	institut./ÄK antal	lön	budgetförslag antal lön
Universitetslektor	1	SK53 – 54			
Kansliskrivare	3/4	N12:7			
Dietist	3/4	N20:06			
Forskare	1/4	B59	1/4	B59	—
Summa	2 3/4		1/4		—

Analys av anslagsförändringen

Post	(1000-tal SEK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl
Löner 47	47	120	—	167	47	—
Varor och tjänster	9 9	30	—	39	9	—
Projekt	—	—	—	—	—	—
Summa	56	56	150	—	206	56

Kommentar till anslagsförändringen**Institutionen/ÄK:**

- Pris- och löneförändringar + 56 000 SEK
- Verksamhetsförändring
  1. Timlärararvoden + 50 000 SEK
  2. Forskare 1/4 + 70 000 SEK
  3. Skrivmaskin (engångsanslag) + 30 000 SEK

Budgetförslaget:

- Pris- och löneförändringar + 56 000 SEK

3.4.9 Bidrag till Nordisk federation för medicinsk undervisning

BUDGETFÖRSLAG 1990: 702 000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordisk federation för medicinsk undervisning har till ändamål att främja medicinsk utbildning och undervisning i Norden. Detta görs genom att arrangera, medverka vid och informera om symposier inom medicinsk undervisning, stimulera till försöksverksamheten och forskning omkring medicinsk undervisning, etablera och upprätthålla utomnordiska kontakter, etablera undervisning på detta område samt stödja initiativ, som främjar medicinsk undervisning i Norden. Speciellt har federationen arbetat med en bred symposieverksamhet på nordiskt plan.

Budgetöversikt

	(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÅK	Budget- förslaget
Bidrag	675	821	702

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal DKK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÅK	Budg.försl	Inst/ ÅK	Budg.försl	Inst/ ÅK	Budg.försl
Bidrag	27	27	119	–	146	27

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÅK:

- Pris- och löneförändringar + 27 000 DKK
- Verksamhetsförändring
  1. Undervisningsstipendier + 50 000 DKK
  2. Vidareutbildningskurser + 69 000 DKK

Budgetförslaget:

- Pris- och löneförändringar + 27 000 DKK

3.4.10 Nordisk kursverksamhet på utbildningsområdet

BUDGETFÖRSLAG 1990: 428 000 DKK

Organisation och verksamhet

Inom anslaget för nordisk kursverksamhet på utbildningsområdet har hittills tio olika utbildningsområden finansierats i form av fort- och vida-

reutbildning, fältseminarier och andra seminarier. Nordiska ministerrådet beslöt i 1986 genomföra en omläggning av kursverksamheten på utbildningsområdet. Omläggningen innebär att bidragen till nio av de tidigare kursområden (dvs Nordiska universitetskurser i historia, Nordiska fackkonferensen i historisk metodlära, Nordiska fältseminarier för etnologistuderande, Nordiska seminarier för arkeologistuderande, vidareutbildning av konservatorer, vidareutbildning av socialhögskolelärare, Nordiska seminarier för lärare vid journalisthögskolor, Nordiska fortbildningskurser för idrottslärare och Nordiska fortbildningskurser för modersmållärare) överförs till ett ramanslag. Därefter sker fördelningen av medlen till kursverksamhet på utbildningsområdet efter ansökan. Verksamhet, som tidigare fått medel från detta anslag kan efter ansökan komma i betraktande vid fördelning av medlen. Nya verksamhetsområden ges möjlighet att bli värderade inom ramanslaget. Beslut om beviljningen från detta anslag fattas av ÄK-kultur.

Budgetöversikt

	(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institutionen/ÄK	Budgetförslaget
Dispositionsmedel	412	806	428

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal DKK) Pris- och löneförändringar		Verksamhetsförändring		Totalt	
	Inst/ÄK	Budg.försl	Inst/ÄK	Budg.försl	Inst/ÄK	Budg.försl
Dispositionsmedel	16	16	378	–	394	16

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÄK:

- Pris- och löneförändringar + 16 000 DKK
- Verksamhetsförändring
  - 1. Nya kurser + 378 000 DKK

Budgetförslaget:

- Pris- och löneförändringar + 16 000 DKK

3.4.11 Nordiska kurser i språk och litteratur

BUDGETFÖRSLAG 1990: 1 604 000 DKK

Fordeling i DKK:

Danmark	343 000 DKK
Färöarna	13 000 DKK
Finland	390 000 DKK
Grönland	—
Island	97 000 DKK
Norge	273 000 DKK
Samiske	89 000 DKK
Sverige	334 000 DKK
Generalsekr.	65 000 DKK

Organisation och verksamhet

Inom anslaget för Nordiska kurser i språk och litteratur ges varje sommar kurser, ca. fyra veckor långa, vid olika nordiska universitet i resp. lands språk, litteratur och kultur avsedda för universitetsstuderade i Danmark, Finland, Norge och Sverige samt Färöarna, Grönland och Island. Kurserna avslutas med tentamen.

Budgetöversikt

	(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÅK	Budget- förslaget
(1 000-tal valuta)			
Danmark	330	355	343
Färöarna	69	13	13
Grönland	—	—	—
Island	22	97	97
Totalt	421	465	453
(1 000-tal FIM)			
Generalsekreterare	—	40	40
Finland	230	239	239
Totalt	230	279	279
(1 000-tal NOK)			
Norge	258	268	268
Same	—	87	87
Totalt	258	355	355
(1 000-tal SEK)			
Sverige	289	301	301
Gen. sekreterare	56	—	—
Totalt	345	301	301

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal valuta) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÅK	Budg.försl	Inst/ ÅK	Budg.försl	Inst/ ÅK	Budg.försl
(1 000-tal DKK)						
Danmark	13	13	12	–	25	13
Färöarna	3	3	–59	–59	–56	–56
Grönland	–	–	–	–	–	–
Island	1	1	74	74	75	75
Totalt	17	17	27	15	44	32
(1 000-tal FIM)						
Generalsekreterare	–	–	40	40	40	40
Finland	9	9	–	–	9	9
Totalt	9	9	40	40	49	49
(1 000-tal NOK)						
Norge	10	10	–	–	10	10
Same	–	–	87	87	87	87
Totalt	10	10	87	87	97	97
(1 000-tal SEK)						
Sverige	12	12	–	–	12	12
Gen. sekr.	2	2	–58	–58	–56	–56
Totalt	14	14	–58	–58	–44	–44

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÅK:

– Pris- och löneförändringar	+ 59 000 DKK
– Verksamhetsförändring	
1. Danska kurser	+ 12 000 DKK
2. Gen. sekreterartjänst	
– överflyttas till Finland	–
3. Samiska kurser	+ 87 000 NOK
4. Teknisk justering Färöiske kurser arrangeras vart tredje år och isländska kurser vart annat år. Mellanliggande år behövs planeringsbidrag	+ 15 000 DKK

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändringar	+ 59 000 DKK
– Verksamhetsförändring	
1. Gen. sekreterartjänst	
– överflyttas till Finland	–
2. Samiska kurser	+ 87 000 NOK
3. Teknisk justering	
– Färöiske kurser arrangeras vart tredje år och isländska kurser vart annat år. Mellanliggande år behövs planeringsbidrag	+ 15 000 DKK

3.5 Forskningsområdet

1 000-tal DKK

Institutionen (motsv.)	Budget 1989	Inst. förs- slag 1990	Budgetförslag 1990		Total
			Pris- og lønefö- ändring	Verksam- hetsfö- ändring	
3.5.1 Nordiska institutet för teoretisk atomfysik (NORDITA)	14 605	17 424	619	250	15 474
3.5.2 Nordiska institutet för folkdiktning (NIF)	2 380	2 751	169	0	2 549
3.5.3 Nordiska institutet för sjörätt	2 459	2 799	126	0	2 585
3.5.4 Nordiska geoekskursioner till Island	647	673	26	0	673
3.5.5 Nordiska institutet för asienstudier (NIAS)	5 667	5 918	91	0	5 758
3.5.6 Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information	5 882	6 947	200	0	6 082
3.5.7 Nordiskt vulkanologiskt institut	4 092	5 607	413	100	4 605
3.5.8 Nordisk dokumentationscentral för masskommunikationsforskning	798	1 098	76	0	874
3.5.9 Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN)	6 738	8 864	812	0	7 550
3.5.10 Nordiska forskningspol. rådet (FPR)	4 236	4 405	169	0	4 405
3.5.11 Nordiska forskarkurser	6 842	8 651	274	0	7 116
3.5.12 Nordiska forskarstipendier	2 565	2 935	103	0	2 668
3.5.13 Nordiska forskarsymposier	2 248	3 106	90	0	2 338
3.5.14 Bidrag till Nordiska sommaruniversitetet (NSU)	1 563	2 152	79	0	1 642
3.5.15 Vissa samarbetsorgan på forskningsområdet	7 428	11 527	596	500	8 524
3.5.16 Forskarrörlighet och forskarutbildning – planering och nya försök	700	6 500	28	3 000	3 728
3.5.17 Vetenskaplig utrustning	250	1 000	10	0	260
SUMMA	69 100	92 357	3 881	3 850	76 831

3.5.1 Nordiska institutet för teoretisk atomfysik (NORDITA)

BUDGETFÖRSLAG 1990: 15 474 000 DKK

Organisation och verksamhet

NORDITA blev oprettet i 1957. Det har til formål at fremme videnskabeligt samarbejde mellem de nordiske lande inden for den grundlæggende teoretisk atomforskning. Instituttet skal drive forskning og uddannelse samt fremme forskningen ved samarbejde mellem de nordiske institutioner inden for området, f. eks. via udveksling af forskere, ved at arrangere og finansiere besøg af udvænte landske gæsteforskere ved institutioner i Norden, og ved at anordne eller udgive bidrag til symposier m. m.

Instituttet modtager stipendier fra de nordiske lande (i reglen for to-årsperioder) og udenlandske gæsteforskere. Endvidere organiserer instituttet bl. a. internordisk forskningsudveksling og videnskabelige konferencer. Kernen i virksomheden udgøres imidlertid af den fast ansatte videnskabelige stab, for tiden seks fast ansatte professorer samt fire adjunkt/lektorer, som udnævnes for begrænset tid.

Instituttets virksomhed omfatter især elementpartikelfysik, kernefysik, astrofysik og faststoffysik. I de seneste år er der sket en særlig styrkelse af virksomheden indenfor astrofysik og faststoffysik.

Nordisk Forskningspolitisk råd har latt gennemføre en evaluering av NORDITA. En internasjonal ekspertgruppe avleverte rapport høsten 1988 og foreslo en rekke konkrete forandringer i NORDITAs virksomhet og organisasjonsformer. Ministerrådet har konstatert at evalueringsgruppens anbefalinger bør gjennomføres så langt det er praktisk mulig.

Budgetöversikt

	(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÄK	Budget- förslaget
Löner	9 427	10 151	9 851
Varor och tjänster	2 297*	3 277	2 377
Projekt	2 881*	3 996	3 246
Summa	14 605	17 424	15 474

* ADB-utgifter och publikationer överfört från "projekt" till "varor och tjänster"

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1989		Förändringar till 1990		budgetförslag	
	antal	lön	institut./ÄK antal	lön	antal	lön
Direktör	1	1)				
Professor	1	2)				
Professor	1	2)				
Professor	1	2)				
Professor	1	2)				
Professor	1	2)				
Professor	1	+ 36 % 3)				
Adj/lektor	1	AC-10 5)				
Adj/lektor	1	AC-13 5)				
Adj/lektor	1	AC-15 5)				
Adj/lektor	1	AC-15 5)				
Adm. chef	1	6)				
Kontorfuldmächtig	1	HK-7)				
Överssistent	1	HK5-6)				
Assistent	1	HK-13 7)				
Assistent	1	HK-13 7)				
Assistent	1	HK-13 7)				
Assistent	1	HK-13 7)				
Assistent	1	HK-13 7)				
Stipendiater	16	AC-7/8)				
Summa	35					

- 1) Direktören är oavlönad 1985. Från 1986 honoreras han med 15% av dansk professorlön
- 2) Avlöning motsv. dansk professorlön
- 3) Avlöning motsv. dansk professorlön
+ procenttillägg
- 5) Tidsbegränsade förordnanden med avlöning enligt statens överenskommelse med Magisterforeningen i Danmark
- 6) Deltidsanställning motsv. 80% av en dansk professorlön
- 7) Avlöning enligt överenskommelse mellan staten och Handels- og Konترفunktionærernes Forbund + kvalifikationstillägg

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal DKK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÅK	Budg.försl	Inst/ ÅK	Budg.försl	Inst/ ÅK	Budg.försl
Löner	424	424	300	—	724	424
Varor och tjänster	80	80	900	—	980	80
Projekt	115	115	1 000	250	1 115	365
Summa	619	619	2 200	250	2 819	869

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÅK:

– Pris- och löneförändringar	+ 619 000 DKK
– Verksamhetsförändring	
1. ADB-drift	+ 500 000 DKK
2. Dataoperatör/lektor	+ 300 000 DKK
3. Bibliotek, engångsanslag	+ 400 000 DKK
4. Nya nordiska initiativ	+ 1 000 000 DKK
Budgetförslaget:	
– Pris- och löneförändringar	+ 619 000 DKK
– Verksamhetsförändring	
1. ADB-drift	+ 250 000 DKK

3.5.2 Nordiska institutet för folkdiktning (NIF)

BUDGETFÖRSLAG 1990:	1 564 000 FIM
motsvarar	2 549 000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordiska institutet för folkdiktning (NIF) blev oprettet 1959 og er fra 1972 placeret ved institutionen for religionsvidenskab og folkloristik ved Åbo universitet.

Instituttets gældende statutter, som blev vedtaget af ministerrådet i 1977, indebærer at virksomhedsområdet også omfatter kultur og traditionsvidenskabelig forskning i videre forstand.

Instituttets virksomhed har tidligere i hovedsag været rettet mod inventering og katalogisering af kildemateriale m. m., udarbejdelse af bibliografier samt arrangement af symposier, kurser og konferencer. I de senere år er projektvirksomheden imidlertid trådt mere i forgrunden, noget som har betydet at instituttets hovedopgave er blevet at medvirke til en samordning på nordisk basis af de forskningsmæssige indsatser ved de forskellige folkloristiske institutionerne. Dette indebærer at instituttet samler op projektideer, danner nordiske forskergrupper for aktuelle forskningsopgaver, bidrager med midler til projektplanlægning og igangsættelse af projekter samt tilbyder publiceringsmuligheder.

Budgetöversikt

	(1 000-tal FIM) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institutionen/ÄK	Budgetförslaget
Löner	847	927	927
Varor och tjänster	166	204	171
Projekt	447	557	465
Summa beviljningsförslag	1 460	1 688	1 564

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1989		Förändringar till 1990			
	antal	lön	institut./ÄK antal	lön	budgetförslag antal lön	
Institutionsledare	1	A 28				
Forskningssekr.	1	A 21				
Forskningssekr.	1	A 21				
Kanslisekr.	1	A 16				
Maskinskrivare	1	A 10				
Summa	5					

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal FIM) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl
Löner	80	80	—	—	80	80
Varor och tjänster	11*	6	27	—	38	6
Projekt	18	18	92	—	110	18
Summa	109	104	119	—	228	104

* Inkl. portokostnader 5 000 FIM

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÄK:

– Pris- och löneförändringar	+ 109 000 FIM
– Verksamhetsförändring	
1. Kontorskostnader (engångsanslag)	+ 27 000 FIM
2. Projektverksamhet	+ 92 000 FIM
Budgetförslaget:	
– Pris- och löneförändringar	+ 104 000 FIM

3.5.3 Nordiska instituttet for sjörett

BUDGETFÖRSLAG 1990:	2 535 000 NOK
motsvarar	2 585 000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordisk Institutt for Sjørett ble opprettet i 1963 og har til formål å fremme forskning og undervisning i sjørett og alminnelig transportrett, olje- og gassrett og andre med sjøretten beslektede fagområder, bl. a. ved å koordinere forskning i disse fag, avholde seminarer og kurser og forelesninger, opprettholde spesialbibliotek og drive informasjons- og publiseringsevne på området.

Instituttet har siden 1983 en egen Avdeling for Petroleumsrett. Til driften av denne avdelingen mottar Instituttet finansiell støtte fra norske og utenlandske oljeselskaper som driver virksomhet på den norske kontinentalsokkel.

En betydelig del av Instituttets budsjett medgår til stipender. Foruten to faste forskningsstipend utdeles det stipender til forskere og studenter til dekning av utgifter ved kortere eller lengre opphold på Instituttet.

Småskriftserien Marius og domserien Nordiske Domme i Sjøfartsanliggender redigeres fra Instituttet.

Budgetøversikt

	(1 000-tal NOK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÄK	Budget- förslaget
Löner	1 634	1 940	1 731
Varor och tjänster	376	387	387
Projekt	401	417	417
Summa	2 411	2 744	2 535

Personalöversikt

	Faste tjenester 1989		Förändringar till 1990			
	antal	lön	institut./ÄK		budgetförslag	
	antal	lön	antal	lön	antal	lön
Förste amanuens	2	31	-1		-	-
Konsulent	1	24				
Amanuensis	1	23				
Forskningsstipend.	2	22				
Administrationssekr. 1	1	21				
Professor			1	35	-	
Kontorfullmektig			1	16	-	
Summa			7	1		

Analyse av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal NOK)		Verksamhets- förändring	Totalt		
	Pris- og løne- förändringar	Budg.försl		Inst/ ÄK	Budg.försl	
	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl
Löner	97	97	209	-	306	97
Varor og tjenester	11	11	-	-	11	11
Projekt	16	16	-	-	16	16
Summa	124	124	209	-	333	124

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÄK:

- Pris- og løneförändringar + 124 000 NOK
- Verksamhetsförändring
- 1. Omgjöring av försteamanuensstilling + 51 000 NOK
till professor
- 2. Kontorfullmektig + 158 000 NOK

Budgetförslaget:

- Pris- og løneförändringar + 124 000 NOK

3.5.4 Nordiska geoekskursioner till Island

BUDGETFÖRSLAG 1990: 673 000 DKK

Organisationen og verksamhet

De nordiske geo-ekskursioner til Island, der startedes i 1964, giver ældre studerende og forskere i Danmark, Finland, Norge og Sverige muligheder for at studere geologiske problemer i felten på Island. Hvert andet år har ekskursionerne vulkanologi som emne, hvert andet år beskæftiger man sig med kvartærgeologi/geomorfologi. Äldre studerende og forskere fra Island har tilsvarende muligheder til indenfor virksomhedens rammer at studere geologiske forhold i de øvrige nordiske lande.

Virksomheden ledes af en styrelse bestående af to repræsentanter for

hvert af de nordiske lande. De årlige ekskursioner forestås af en ekskursionsleder og en videnskabelig medguide.

Ekskursionerne har 25 deltagere, hvoraf 10 kommer fra Sverige, 5 fra hvert af de øvrige lande. Oplægget for ekskursionerne er i de seneste år ændret således, at der foruden feltstudier også indgår seminarier, foredrag el. lign. i forløbet.

Ekskursionens emne i 1990 er vulkanologi.

Budgetöversikt

	(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÅK	Budget- förslaget
Dispositionsmedel	647	673	673

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal DKK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÅK	Budg.försl	Inst/ ÅK	Budg.försl	Inst/ ÅK	Budg.försl
Dispositionsmedel	26	26	—	—	26	26

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÅK:

– Pris- och löneförändringar + 26 000 DKK
– Verksamhetsförändring

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändringar + 26 000 DKK

3.5.5 Nordiska institutet för Asienstudier (NIAS)

BUDGETFÖRSLAG 1990: 5 758 000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordiska institutet för asienstudier (NIAS) bildades 1966. Institutet leds av en styrelse bestående av två forskare från Danmark, Finland, Norge resp. Sverige. Två representanter för institutets personal ingår också i styrelsen. Vid årsskiftet

1987/88 genomförde ministerrådet en omorganisering av institutionen båda vad gäller verksamhetsformer, verksamhetens inriktning och beträffande personalstruktur.

Institutet har till syfte att främja humanistiska och samhällsvetenskapliga asienstudier i de nordiska länderna. Härvid skall NIAS särskilt söka

samordna asienforskning och utbildning av asienforskare vid universitet och högre läroanstalter i Norden. Vidare verkar man för framtagande av för forskning och undervisning nödvändiga hjälpmedel. NIAS har också viktiga uppgifter på dokumentations- och informationssidan. Verksamheten omfattar bl. a. initieringar och medverkan i nordiska forskningsprojekt, konferenser och kurser. Institutionen kan också inbjuda utländska gästforskare och gästföreläsare. Vidare utdelar NIAS asienforskningsstipendier och nordiska kontaktstipendier.

Budgetöversikt

	(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÄK	Budget- förslaget
Löner	3 620	3 621	3 621
Varor och tjänster	559	639	589
Projekt	1 488	1 658	1 548
Summa	5 667	5 918	5 758

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1989		Förändringar till 1990			
	antal	lön	institut./ÄK antal	lön	budgetförslag antal	lön
Föreståndare	1	37				
Forskare	3	15				
Informations- konsulent	1	15				
Forskningsstipendiat	2	8				
Överassistent	2	12/21				
Assistent	2	9/18				
Nord. forskarpro- fessur inkl. projektgrupp (1 professor, 1 forskn. stipendiat 1 vitensk. assistent)	1 1 1	37 8 8				
Summa	14					

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal DKK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl
Löner	1	1	—	—	1	1
Varor och tjänster	30*	30*	50	—	80	30
Projekt	60	60	110	—	170	60
Summa	91	91	160	—	251	91

* 10 000 DKK försäkringskostnader

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÄK:

– Pris- och löneförändringar	+ 91 000 DKK
– Verksamhetsförändring	
1. Reser og prosjektplanlegging	+ 30 000 DKK
2. Møter i styret og planleggingsgruppe	+ 20 000 DKK
3. Konferanser	+ 40 000 DKK
4. Publikasjoner	+ 50 000 DKK
5. Gjesteforskerprogram	+ 20 000 DKK

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändringar	+ 91 000 DKK

3.5.6 Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information (NORDINFO)

BUDGETFÖRSLAG 1990:	3 732 000 FIM
motsvarar	6 082 000 DKK

Organisation och verksamhet

NORDINFO inledet sin virksomhet i 1977 og erstattet derved NORD-DOK (Nordisk koordineringsorgan for vitenskapelig og teknisk informasjon og dokumentasjon) samt NFBS (Nordiske forskningsbibliotekers samarbeidskomite). NORDINFOs oppgave er å forbedre og effektivisere biblioteks- og informasjonsservicen ved universiteter og høyskoler, i forvaltning og industri i de nordiske land. Institusjonen arbeider således for å samordne og fremme overføringen av dokumenterbar informasjon mellom landene i Norden.

NORDINFO initierer og støtter forskning og utvikling av metoder og hjelpemidler, forsøks- og utredningsvirksomhet samt utdanning innenfor sitt ansvarsområde.

Budgetöversikt

	(1 000-tal FIM) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÄK	Budget- förslaget
Löner	749	989	759
Varor och tjänster	362	375	375
Projekt	2 498	2 898	2 598
Summa	3 609	4 262	3 732

Personaloversigt

	Faste tjenester 1989		Förändringar till 1990		budgetförslag	
	antal	lön	institut./ÅK	lön	antal	lön
Sekretariatschef	1	A 27				
Planlegger	1	A 23	1	23	–	
Avdelingssekretär	1	A 17				
Byråsekretär	3/5	A 13	2/5	13	–	
Summa	3 3/5		1 2/5		–	

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal FIM)		Verksamhets-		Totalt	
	Pris- och löne-	förändringar	förändring			
	Inst/	Budg.försl	Inst/	Budg.försl	Inst/	Budg.försl
	ÅK		ÅK		ÅK	
Löner	10	10	230	–	240	10
Varor och tjenester	13	13	–	–	13	13
Projekt	100	100	300	–	400	100
Summa	123	123	530	–	653	123

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÅK:

- Pris- och löneförändringar + 123 000 FIM
- Verksamhetsförändring
  - 1. Projektverksamhet + 300 000 FIM
  - 2. Byråsekreterare (2/5) + 44 000 FIM
  - 3. Planerare + 186 000 FIM

Budgetförslaget:

- Pris- og løneförändringar + 123 000 FIM

3.5.7 Nordiskt vulkanologiskt institut

BUDGETFÖRSLAG 1990: 30 698 000 ISK
motsvarar 4 605 000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordiskt Vulkanologiskt Institut (NORDVULC), der er placeret i Reykjavik, indledte sin virksomhed i efteråret 1973. Det har til opgave at udføre forskning med sigte på vulkanologiens vigtigste sektorer: geokemi, geofysik og vulkanhistorie. Instituttet skal give forskere og studerende – i første række fra de andre nordiske lande – mulighed for at studere vulkanologi og dertil knyttede videnskabelige problemer.

Institutionen blev i 1984 evalueret af en international ekspertgruppe. Evalueringsrapporten indeholder rekommandationer såvel for udviklingen af den videnskabelige virksomhed som for andre forhold (ansættelses-, udstøvs- og lokalemæssige).

Budgetöversikt

	(1 000-tal ISK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÄK	Budget- förslaget
Löner	17 104	20 897	19 196
Varor och tjänster	8 440	12 743	9 031
Projekt	1 735	3 737	2 471
Summa beviljningsförslag	27 279	37 377	30 698

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1989		Förändringar till 1990			
	antal	lön	institut./ÄK antal	lön	budgetförslag antal	lön
Direktör	1	BHM 158 ^a + 50 %				
Geolog	2	BHM 156 ^a				
Geofysiker	1	BHM 156 ^a				
Teknisk ass. (geolog)	1	BHM 153 ⁷				
Teknisk ass.	1	BMM 148 ^b				
Teknisk ass.	1	BMH 148 ^a				
Designer	1	BSRB 241 ⁸ + 15 %				
Kontorfuldmächtig	1	BSRB 244 ⁸				
Biblioteksassistent	1/2	BSRB 240 ⁸				
Ekonomibiträde	1	BSRB 235 ⁷				
Forskningsstipendiat	5	BHM 147 ⁵ + 20 %				
Lab. assistent			1	BMH143 ^a –		
Tekn. assistent			1	BSRB241 ⁷ –		
Summa	15 1/2		2		–	

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal ISK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.- förslag
Löner	2 092	2 092	1 701	–	3 793	2 092
Varor och tjänster	591	591	3 712	–	4 303	591
Projekt	69	69	1 933	667	2 002	736
Summa	2 752	2 752	7 346	667	10 098	3 419

Kommentar till anslagsförändringen**Institutionen/ÄK:**

– Pris- och löneförändringar	+ 2 752 000 ISK
– Verksamhetsförändring	
1. Lab. assistent	+ 838 000 ISK
2. Tekn. assistent	+ 863 000 ISK
3. Projektverksamhet	+ 1 933 000 ISK
4. Personal	+ 1 238 000 ISK
5. Teknisk utstyr	+ 1 208 000 ISK
6. Styre, kontor, lokaler	+ 1 266 000 ISK

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändringar	+ 2 752 000 ISK
– Verksamhetsförändring	
1. Projektverksamhet	+ 667 000 ISK

3.5.8 Nordisk dokumentationscentral för masskommunikationsforskning (NORDICOM)

BUDGETFÖRSLAG 1990: 874 000 DKK

Organisation och verksamhet

SNORDICOMs nävående struktur og virksomhetsområde ble etablert i 1979. NORDICOM er organisatorisk fundert dels på et nasjonalt nivå – de enkelte dokumentasjonssentraler som finansieres over domisillandenes budsjetter, dels et nordisk nivå – styring, forvaltning av bevilgningen over ministerrådsbudsjettet, koordinering av dokumentasjonstjeneste samt informasjonsvirksomhet. Organisasjonen har til oppgave å dokumentere og informere om den nordiske massemedieforskningens resultater til forskere og andre interesserte, samt å formidle kontakter mellom forskere innbyrdes og mellom forskere og almenheten.

NORDICOMs hittidige virksomhet ble evaluert i løpet av 1983. Ministerrådet har vedtatt at institusjonens framtidige virksomhet skal fastholdes inntil der foreligger en mer helhetlig plan for informasjons- og dokumentasjonsvirksomheten på det samfunnsvitenskapelige området. Ministerrådet har bedt NORDINFO om forslag til en slik plan.

Budgetöversikt

	(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÅK	Budget- förslaget
Löner	376	435	435
Varor og tjenester	75	78	78
Projekt	347	585	361
Summa	798	1 098	874

Personalöversikt

	Fasta tjenester 1989		Förändringar till 1990		budgetförslag	
	antal	lön	antal	lön	antal	lön
Forskningssekreterare	1/2	AC1 85 %				
Forskningssekreterare	1/2	N 25:5				
Kontorassistent	1/2	HK 17 trin				
Kontorassistent	1/2	N 15:8				
Summa	2					

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal DKK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÅK	Budg.försl	Inst/ ÅK	Budg.försl	Inst/ ÅK	Budg.försl
Löner	59	59	—	—	59	59
Varor och tjenester	3	3	—	—	3	3
Projekt	14	14	224	—	238	14
Summa	76	76	224	—	300	76

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÅK:

- Pris- och löneförändringar + 76 000 DKK
- Verksamhetsförändring
  1. Utgivelse av bibliografi (engångsanslag) + 81 000 DKK
  2. Online-tjänst, drift + 65 000 DKK
  3. Specialbibliografier (1990, 1991) + 30 000 DKK
  4. Marknadsföring + 48 000 DKK

Budgetförslaget:

- Pris- och löneförändringar + 76 000 DKK

3.5.9 Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN)

BUDGETFÖRSLAG 1990: 6 802 000 SEK
motsvarar 7 550 000 DKK

Organisationen och verksamhet

Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN) inrättades 1968 enligt avtal mellan regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige och hade enligt överenskommelse mellan de berörda länderna som svensk statlig myndighet. Enligt de nuvarande stadgar för NORDPLAN som fastställt av ministerrådet upphörde NORDPLAN som svensk myndighet och upprättades som nordisk institution fr. o. m. 1981.

Enligt dessa stadgar har institutet till uppgift att dels anordna vidareutbildning för yrkesutövare inom samhällsplanering och angränsande sektorer i de nordiska länderna, dels driva och främja forskarutbildning och forskning på samma område.

Vidareutbildningen är ettårig och avsedd att ge såväl tvärfacklig orientering som fördjupade kunskaper i samhällsplaneringens olika fack. Utbildningen omfattar dels kursbunden undervisning under 12 veckor, fördelade på tre perioder, dels självstudier på hemorten. Ca. 50 personer per år deltar i vidareutbildningen.

Forskeruddannelsen omfatter et 3-årigt kursus/seminarforløb. Institu-

tionen har ret til at tildele doktorgraden efter bedømmelse af et fællesnordisk sammensat bedømmelsesudvalg.

Budgetöversikt

	(1000-tal SEK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÄK	Budget- förslaget
Löner	4 306	6 049	4 968
Varor och tjänster	1 516	1 576	1 576
Projekt	248	361	258
Summa	6 070	7 986	6 802

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1989		Förändringar till 1990			
	antal	lön	antal	lön	budgetförslag antal	lön
Professor	1 ¹		1		–	
Professor	1					
Professor	1 ²					
Adj. professor	0,20	N33:3	0,30	N33:3	–	
Högskolalärare	3	N29:8				
Undervisningsass.	2	N23:8				
Avdelningsdirektör	1	N28:8				
1ste byråsekreterare	1	N17:8				
Byråsekreterare	1	N17:8				
Byråsekreterare	1 ²	N14:5				
Byråsekreterare	1	N15:4				
Bibliotekarie	0,85	N19:8	0,15	21:8	–	
Exp. vaktmästare	1	N13:8				
Telefonist	0,80	N13:8				
Doktorand			2	N17	–	
Summa	17,05		3,45		–	

¹ Inkl. utlandstillägg

²

2) Inkl. forstander honorar

Analys av anslagsförändringen

Post	(1000-tal SEK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÄK	Budg.förs	Inst/ ÄK	Budg.förs	Inst/ ÄK	Budg.förs
Löner	662	662	1 081	–	1 743	662
Varor och tjänster	60	60	–	–	60	60
Projekt	10	10	103	–	113	10
Summa	732	732	1 184	–	1 916	732

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÄK:

– Pris- och löneförändringar	+ 732 000 SEK
– Verksamhetsförändring	
1. Professor i planeringssociologi	+ 365 000 SEK
2. Utökning av adjungerad professur från 20% till 50%	+ 105 000 SEK
3. Utökning av bibliotekarietjänst från 85% till 100%	+ 34 000 SEK
4. Stipendier till deltagare i vidare utbildning	+ 52 000 SEK
5. Stipendier, forskarutbildning	+ 51 000 SEK
6. Doktorandtjänster (2) för forskar studerande	+ 342 000 SEK
7. Handledare, forskarutbildning	+ 53 000 SEK
8. Gästforskare	+ 182 000 SEK
Budgetförslaget:	
– Pris- och löneförändringar	+ 732 000 SEK

3.5.10 Nordiska forskningspolitiska rådet

BUDGETFÖRSLAG 1990: 4 405 000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR) upprättades år 1982.

FPR skall främja nordiskt samarbete beträffande grundforskning, tillämpad forskning och utvecklingsverksamhet samt forskarutbildning. Forskningsarbetet bör förankras i nationella forskningsmiljöer och baseras på nationella prioriteringar. Vidare skall FPR söka främja gemensamma nordiska forskningsintressen i det internationella forskningsarbetet. I detta syfte skall FPR rådge Nordiska ministerrådet i alla dess sammansättningar om långsiktiga och övergripande forskningspolitiska frågor samt genom egna initiativ främja nordiskt samarbete över hela forskningsfältet.

FPR:s sekretariatsfunktion handhas av ministerrådssekretariatet.

Budgetöversikt

	(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÄK	Budget- förslaget
Dispositionsmedel	4 236	4 405	4 405

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal DKK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl
Dispositionmedel	169	169	–	–	169	169

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÄK:

– Pris- och löneförändringar + 169 000 DKK

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändringar + 169 000 DKK

3.5.11 Nordiska forskarkurser

BUDGETFÖRSLAG 1990: 7 116 000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordiska forskarkurser skall genom gemensamma kurser på utvalda områden främja forskarutbildningen i Norden. Avsikten är härvid dels att samnordiskt utnyttja specialiserad kunskap och unik apparatur som finns på olika håll i Norden, dels att genom samordning av resurser kunna garantera medverkan av särskilt framstående internationella forskare.

Verksamheten leds av en styrelse med två representanter för vart och ett av de fem nordiska länderna. Sekretariatet för Nordisk ministerråd fungerar som styrelsens sekretariat.

Kurserna kan vara av skiftande karaktär. Vissa kurser avser att ge kunskap om nya vetenskapliga metoder och arbetsmetodiker. Andra kan gälla nya viktiga forskningsområden eller frågor av vikt för forskningens eller samhällets utveckling. Kurserna ligger ofta på gränsen mellan redan etablerade vetenskaper eller har tvärvetenskaplig karaktär.

En målsättning för verksamheten är att nå stor spridning över såväl olika vetenskapsområden som skilda geografiska regioner inom Norden. Samtidigt söker styrelsen ge utrymme för en större satsning på aktuella och viktiga forskningsområden. Som exempel på sådana områden kan nämnas miljövård, energi, hälsovård, arbetsvetenskap samt kultursektorn. En sammanfattande redogörelse för verksamheten 1978–83 utgavs i början av 1984.

Budgetöversikt

	(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÄK	Budget- förslaget
Dispositionsmedel	6 842*	8 651	7 116

* Täcker också administrationskostnader för poster 3.5.11 – 13.

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal DKK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring	Totalt	
	Inst/ ÄK	Budg.försl		Inst/ ÄK	Budg.försl
Dispositionsmedel	274	274	1 535	—	1 809 274

*Kommentar till anslagsförändringen***Institutionen/ÄK:**

- Pris- och löneförändringar + 274 000 DKK
- Verksamhetsförändring
  - 1. 5 nya kurser + 1 535 000 DKK
- Budgetförslaget:
- Pris- och löneförändringar + 274 000 DKK

3.5.12 Nordiska forskarstipendier

BUDGETFÖRSLAG 1990: 2 668 000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordiska forskarstipendier administreras för närvarande av styrelsen för de nordiska forskarkurserna. De till ordningen avsatta medlen kan inte tas i anspråk till andra ändamål av styrelsen. Ordningen är ett led i ett försök att etablera en generell nordisk ordning för utbyte av forskarstuderande och forskare som vill utbilda sig eller forska i något annat nordiskt land än det egna. De till ordningen avsatta medlen skall i första hand täcka kostnader för resa och uppehälle och endast i undantagstillfällen skall någon egentlig lön kunna utbetalas från stipendiemedlen. Stipendieordningen följer vid utbetalning i huvudsak de regler som gäller för nordiskt tjänstemannautbyte.

Sedan verksamheten inleddes som en försöksordning 1979 har 300–400 nordiska forskare bedrivit forskning för en längre eller kortare tid (vanligen 2–12 månader) vid en vetenskaplig institution i ett annat nordiskt land än det egna. Sommaren 1983 beslutade ministerrådet att försöksverksamheten skall fortsätta på mer permanent bas.

Budgetöversikt

	(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÅK	Budget- förslaget
Dispositionsmedel	2 565	2 935	2 668

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal DKK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring	Totalt	
	Inst/ ÅK	Budg.försl		Inst/ ÅK	Budg.försl
Dispositionsmedel	103	103	267	–	370 103

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÅK:

- Pris- och löneförändringar + 103 000 DKK
- Verksamhetsförändring
  - 1. Aktivitetsökning med 10% + 267 000 DKK

Budgetförslaget:

- Pris- och löneförändringar + 103 000 DKK

3.5.13 Nordiska forskarsymposier

BUDGETFÖRSLAG 1990: 2 338 000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordiska forskarsymposier administreras för närvarande av styrelsen för de nordiska forskarkurserna. De till ordningen avsatta medlen kan inte tas i anspråk till andra ändamål av styrelsen. Ordningen avser att genom bidrag till konferenser och symposier främja det vetenskapliga utbyttet i Norden. Även regelbundet återkommande arrangemang skall kunna erhålla stöd. Stödet från Nordiska forskarsymposier förutsätter ofta en samtidig finansiering från andra källor, eftersom bidraget normalt begränsas till 20–50 000 DKK. De symposier och konferenser som erhåller stöd har normalt ett deltagarantal på 15–30 personer och sträcker sig vanligen över 2–4 dagar. Detta innebär en betydande finansiering från deltagarna själva och från nationella källor.

Budgetöversikt

	(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÅK	Budget- förslaget
Dispositionsmedel	2 248	3 106	2 338

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal DKK) Pris- og løne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl	Inst/ ÄK	Budg.försl
Dispositionsmedel	90	90	768	—	858	90

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÄK:

– Pris- og løneförändringar	+ 90 000 DKK
– Verksamhetsförändring	
1. Aktivitetsökning med 20%	+ 468 000 DKK
2. Planeringsmöter	+ 300 000 DKK
Budgetförslaget:	
– Pris- og løneförändringar	+ 90 000 DKK

3.5.14 Bidrag till Nordiska sommaruniversitetet (NSU)

BUDGETFÖRSLAG 1990: 1 642 000 DKK

Organisation og verksamhet

Nordisk Sommeruniversitet (NSU) er en frivillig organisasjon som samler nordiske akademikere og praktikere med forskjellig bakgrunn. I NSU arbeides det med tverrvitenskapelige emner av relevans for den nordiske forskningsdebatten. Virksomheten er åpen for alle.

Den faglige delen av virksomheten består i hovedsak av en rekke studiekretser. Disse fungerer i tilknytning til NSUs 21 lokalavdelinger i de nordiske universitetsbyene. Studiekretsene forventes i 1990 å omfatte 11 forskjellige emner. Normalt studeres samme studieemne samtidig i 10–15 forskjellige universitetsbyer. Årlig deltar ca. 1 200 mennesker i NSUs virksomhet. Representanter for studiekretsene samles en gang i løpet av vinteren til separate vintersymposier med ca. 2 dagers varighet. Det er her det faglige arbeidet koordineres og her man innhenter faglige ideer og impulser. Om sommeren samles representanter for alle studiekretsene til en felles sommersesjon som varer i ca. 8–10 dager.

I tillegg arrangeres det i løpet av året mindre møter og seminarer. Innovativ forskningsvirksomhet står sentralt i NSU, og hvert år forsøker NSU avsette midler til symposier der nye forskningsområder diskuteres.

Budgetöversikt

	(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÅK	Budget- förslaget
Dispositionsmedel	1 943	2 532	2 022
./ eigna intäkter	380	380	380
Summa	1 563	2 152	1 642

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal DKK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÅK	Budg.försl	Inst/ ÅK	Budg.försl	Inst/ ÅK	Budg.försl
Dispositionsmedel	79	79	510	–	589	79
Egna intäkter	–	–	–	–	–	–
Summa	79	79	510	–	589	79

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÅK:

– Pris- och löneförändringar	+ 79 000 DKK
– Verksamhetsförändring	
1. Publikationer	+ 125 000 DKK
2. Studieverksamhet	+ 240 000 DKK
3. Sommarsession	+ 95 000 DKK
4. Styrelse	+ 50 000 DKK

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändringar	+ 79 000 DKK

3.5.15 Vissa samarbetsorgan på kulturbudgetens forskningsområde

BUDGETFÖRSLAG 1990:

Fördelning:

Nordisk kollegium för marinbiologi	92 000 NOK
motsvarar	94 000 DKK
Nordisk kollegium för økologi (NKE)	138 000 SEK
motsvarar	153 000 DKK
Nordisk kollegium för fysisk oceanografi (NKFO)	81 000 DKK
Nordisk samarbetskomité för arktisk	948 000 FIM

medicinsk forskning (NoSAMF)	motsvarar	1 538 000 DKK
Nordisk samarbeidskomité for internasjonalt politikk, inkl. freds- og konfliktforskning (NSKIP)		543 000 SEK
	motsvarar	602 000 DKK
Nordisk samarbeidskomité for akselerator basert forskning (NOAC)		72 000 DKK
Nordisk samfunn for Latinamerikaforskning (NOSALF)		178 000 SEK
	motsvarar	198 000 DKK
Nordisk komité for øststatsforskning		132 000 SEK
	motsvarar	147 000 DKK
Felles pulje		5 639 000 DKK
Totalt anslag i DKK		8 524 000 DKK

Organisasjon og virksomhet

Ministerrådet fattet i 1986 vedtak om å gjennomføre en omlegging av bevilgninger og bidrag til følgende åtte samarbeidsorganer på kulturbudsjettets forskningsdel:

- Nordisk kollegium for marinbiologi (MKMB)
- Nordisk kollegium for ekologi (NKE)
- Nordisk kollegium for fysisk oceanografi (NKFO)
- Nordisk samarbeidskomité for arktisk medicinsk forskning (NoSAMF)
- Nordisk samarbeidskomité for internasjonal politikk, inkl. freds- og konfliktforskning (NSKIP)
- Nordisk samarbeidskomité for akseleratorbasert forskning (NOAC)
- Nordisk samfunn for Latinamerikaforskning (NOSALF)
- Nordisk komité for øststatsforskning

Vedtaket innebærer at hvert av de åtte samarbeidsorganer framover vil få en basisbevilgning til dekning av de "organisatoriske utgifter" (Styre, fast personale, lokaler m. v.), mens de øvrige midler samles i en pulje, som kan brukes til tidsbegrenset støtte til samarbeidsinitiativer på forskningsområdet. Beslutningen om fordeling av midler til virksomhet (puljen) treffes av EK-Kultur.

Ministerrådet vedtok videre å innkalle budsjettforslag for 1989 fra de åtte nevnte samarbeidsorganer som svarer til det endrede bevilgningssystem, hvoretter det endelige vedtak om en omlegging ble fattet i samband med utarbeidelsen av ministerrådets budsjett for 1989.

Budgetöversikt (1 000-tals national valuta)

		(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
			Institu- tionen/ÅK	Budget- förslaget
<i>Löner</i>				
Nordisk kollegium for fysisk oceanografi (NKFO)	DKK	30	31	31
Nordisk samarbeidskomité for arktisk medicinsk forskning (NoSAMF)	FIM	510*	714	689
Nordisk samarbeidskomité for internasjonal politikk, inkl. freds- og konfliktforskning (NSKIP)	SEK	312	473	362
<i>Varor och tjenester</i>				
Nordisk kollegium for marin biologi (NKMB)	NOK	89	139	92
Nordisk kollegium for økologi (NKE)	SEK	133	138	138
Nordisk kollegium for fysisk oceanografi (NKFO)	DKK	48	50	50
Nordisk samarbeidskomité for arktisk medicinsk forskning (NoSAMF)	FIM	250*	271	259
Nordisk samarbeidskomité for internasjonal politikk, inkl. freds- og konfliktforskning (NSKIP)	SEK	174	274	181
Nordisk samarbeidskomité for akseleratorbasert forskning (NOAC)	DKK	70	72	72
Nordisk samfunn for Latin amerikaforskning (NOSALF)	SEK	171	305	178
Nordisk komité for øststats forskning	SEK	127	170	132
<i>Prosjekt</i>				
Felles pulje	DKK	4 941	8 073	5 441

* Omräkning av budgetbas

Personalöversikt

	Fasta tjenester 1989		Förändringar till 1990 institusjonen		budgetförslag	
	antal	lön	antal	lön	antal	lön
Nordisk kollegium for fysisk oceanografi						
Sekretær (deltid)	1	YS-S				
Nordisk samarbeidskomité for arktisk medicinsk forskning						
Generalsekretær	1	A27				
Avdelingssekretær	1	A16	—	A17	—	
Avdelingssekretær	1	A15	—	A17	—	
Nordisk samarbeidskomité for internasjonal politikk, inkl. freds- og konfliktforskning						
Forskningssekretær	1	N24:3				
Informasjonssekretær	1/2	N23:2	1/2	N23:2	—	
Totalt	5 1/2		1/2		—	

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tals nationell valuta)				Totalt	
	Inst/ ÅK	Budg.försl	Inst/ ÅK	Budg.försl	Inst/ ÅK	Budg.försl
<i>Löner</i>						
Nordisk kollegium för fysisk oceanografi (NKFO) DKK	1	1	–	–	1	1
Nordisk samarbets- komité för arktisk medicinsk forskning (NoSAMF) FIM	179	179	25	–	204	179
Nordisk samarbets- komité för interna- sjonal politik, inkl. freds- og konflikt- forskning (NSKIP) SEK	50	50	111	–	161	50
<i>Varor och tjänster</i>						
Nordisk kollegium för marinbiologi (NKMB) NOK	3	3	47	–	50	3
Nordisk kollegium för økologi (NKE) SEK	5	5	–	–	5	5
Nordisk kollegium för fysisk oceanografi (NKFO) DKK	2	2	–	–	2	2
Nordisk samarbets- komité för arktisk medicinsk forskning (NoSAMF) FIM	19*	9	2	–	21	9
Nordisk samarbets- komité för interna- sjonal politik, inkl. freds- og konflikt- forskning (NSKIP) SEK	7	7	93	–	100	7
Nordisk samarbets- komité för akselera- torbasert forskning (NOAC) DKK	2	2	–	–	2	2
Nordisk samfunn för Latinamerika- forskning (NOSALF) SEK	7	7	127	–	134	7
Nordisk komité för øststatsforskning SEK	5	5	38	–	43	5
<i>Prosjekt</i>						
Felles pulje DKK	198	198	2 986	500	3 184	698

* Inkluderar portokostnader 10 000 FIM

Kommentar till anslagsförändringen

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändringar	+ 596 000 DKK
– Verksamhetsförändring	
1. Projektmedel	+ 500 000 DKK

3.5.16 Forskarrörlighet och forskarutbildning – planering och nya försök

BUDGETFÖRSLAG 1990:   3 728 000 DKK

Organisation och verksamhet

I den av Ministerrådet (Kultur- og undervisningsministrene) under våren 1989 fastsatte handlingsplanen på kulturområdet inngår et program for planleggings- og forsksvirksomhet for økt nordisk forskerutdanning og forskermobilitet.

Den nærmere konkretisering av programmets elementer og administrasjon er under utarbeidelse.

Budgetöversikt

	(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÅK	Budget- förslaget
Dispositionsmedel	700	6 500	3 728*

* Därtill finansieras forskarutbildningen från post nya ekonomiska handlingsplanen med 1 768 000 DKK.

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal DKK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring	Totalt		
	Inst/ ÅK	Budg.försl		Inst/ ÅK	Budg.försl	Inst/ ÅK
Dispositionsmedel	28	28	5 772	3 000	5 800	3 028

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÅK:

– Pris- och löneförändringar	+ 28 000 DKK
– Verksamhetsförändring	+ 5 772 000 DKK

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändringar	+ 28 000 DKK
– Verksamhetsförändring	

3.5.17 Vetenskaplig ustrutning

BUDGETFÖRSLAG 1990: 260 000 DKK

Organisation och verksamhet

I den av Ministerrådet (Kultur- og undervisningsministrene) under våren 1989 fastsatte handlingsplanen på kulturområdet inngår etableringen av en pulje til anskaffelse, supplerings og vedlikehold av vitenskapelig utstyr ved de samnordiske forskningsinstitusjoner. Puljen fordeles av ministerrådet etter søknad. Ubrukte beløp i et budsjettår kan overføres til det neste.

Budgetöversikt

	(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÄK	Budget- förslaget
Dispositionsmedel	250	1 000	260

Analys av anslagsförändringen

Post	(1 000-tal DKK) Pris- og løne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/ ÄK	Budg. försl	Inst/ ÄK	Budg. försl	Inst/ ÄK	Budg. försl
Dispositionsmedel	10	10	740	–	750	10

Kommentar till anslagsförändringen

Institutionen/ÄK:

- Pris- og løneförändringar + 10 000 DKK
- Verksamhetsförändring + 740 000 DKK

Budgetförslaget:

- Pris- og løneförändringar + 10 000 DKK

3.6 Datateknologi

BUDGETFÖRSLAG 1990: 0

Inledning

Nordisk ministerråd har i 1984 vedtaget en særlig handlingsplan for fremme af datateknologisk samarbejde, der skal løbe i 5-årsperioden 1985–89.

Bevillingen inden for handlingsplanen administreres dels af Nordisk industrifond for så vidt angår den del af planen, der vedrører samarbejde om industriel FoU, dels af stedfortræderkomiteens særlige udvalg for datateknologisk samarbejde (RU-data).

Handlingsplanen udløber med udgangen af 1989 og der afsættes derfor ikke midler centralt til en videreførelse af aktiviteterne. Som led i evalueringen af handlingsplanen vil det blive vurderet om og i hvilket omfang videreførelse af visse projekter i en overgangsperiode vil kræve finansiering over det fællesnordiske budget.

Enligt RU-DATAs bedømming bør vissa åtgärder få en fortsatt finansiering för att slutföra projekt efter att själva datateknologi-projektet och des finansiering avslutar. Detta gäller följande sektorer:

1. Social-sektor – datorbaserade handikaphjälpmiddel
2. Kultur- och utbildningssektorn – Dataprogramgruppen
3. Standardisering
4. Byggsektorn

Slutförändrad av ovennämnda projekt har finansiella konsekvenser vilket har tagits hänsyn till i budgetförslaget på respektive poster.

i 1000 DKK

DATATEKNOLOGI	Budget 1989	Prisförändringar	Verksamhetsförändring (ÅK)/Budgetförslag	(totalt) Förslag till budget 1990
Datateknologiska handlingsplanen	39 353	1 574	(- 40 927)	
däruv				
Industriell FoU	(29 812)	(1 192)	(- 31 004)	
Övriga prioriterade områden	(9 541)	(382)	(- 9 923)	
Totalt	39 353	1 574	-40 927	-40 927 0

Analys av förändringsförslagen

Ämbetsmannakommittén (motsv.):

- Pris- och löneförändringar + 1 574 000 DKK
- Verksamhetsförändringar
- 1. Verksamheten upphör -40 927 000 DKK

Budgetförslaget

- Pris- och löneförändringar + 1 574 000 DKK
- Verksamhetsförändring
- 1. Verksamheten upphör -40 927 000 DKK

3.7 Energi

BUDGETFÖRSLAG 1990: 9 260 000 DKK

Nordiska ministerrådet (energiministrarna) fastställde 1988 en arbetsplan för det nordiska energisamarbetet: "Plan för nordisk samarbete på energiområdet för perioden 1989–92." En betydande projektverksamhet har satts igång på de olika delområdena.

Planen legger opp til en kraftig satsning på energi- og miljøområdet, således skal dette arbeidet ha den høyeste politiske og budsjettmessige prioritet. Andre hovedområder er energimarked og energiøkonomisering.

Ministerrådet har vedtatt å løfte ut av ministerrådets budsjett bevilgningene til Nordiske Kontaktorgan for Atomenergispørsmål. NKA's hittidige bevilgning skal i sin helhet gå til oppfølging av Verdenskommisjonens rapport.

i 1 000 DKK

ENERGI dispositionsmedel	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring (ÅK)/Budgetförslag	(totalt) Förslag till budget 1990
Energiøkonomisering	1 600			
Energiplanlægning (Energiemarked)	1 000			
Energiforskning	560			
Olje og naturgass:				
– Oljemarked	75			
– Naturgasslager	300			
– Vestnorden seminar	250			
– Oppfølging av NR:s naturgassrekom- mendasjon	250			
– Naturgassemisjoner	0			
Energi och miljø				
Summa	10 827	433	–	–2 000 9 260

Analys av förändringsförslagen

Ämbetsmannakommittén (motsv.):

– Pris- och löneförändringar	+ 433 000 DKK
Budgetförslag	
– Pris- och löneförändringar	+ 433 000 DKK
– Verksamhetsförändring	
1. Minskning av projektmedel	–2 000 000 DKK

3.8 Miljö

BUDGETFÖRSLAG 1990:	24 225 000 DKK
+ engangsbevilgning för miljø- og bilogiår	2 500 000 DKK

Nordiska rådet gjennomførte en ekstra session høsten 1988 om miljøfrågor. Sessionen behandla det overordnede Nordiska miljøprogrammet samt Nordisk åtgärdsplan mot förorening av den marina miljön. Därutöver godkändes ett antal rekommendationer, som dels skall arbetas vidare med i redan existerande arbetsgrupper, dels föreligger nya arbeidsuppgifter.

För att kunna leva opp til de förväntningar och krav, som ställs till det

nordiska miljösamarbetet, krävs ökade resurser både nationellt och nordiskt.

Handlingsplanen mot *luftförorening*, som ministerrådet godkände i oktober 1987, för närvarande håller på att revideras och kommer att presenteras vid Nordiska rådets session 1990.

Nordisk åtgärdsplan mot förorening av den *marina miljön* skall även revideras, och en ny plan presenteras i 1990.

En handlingsplan på *avfalls- och återvinningsområdet* är under utarbetande. Särskild vikt ges åt renare och mera avfallsfria teknologier. Även denna handlingsplan avses presenteras vid NRs session 1990.

Nya arbetsområden som kräver resurser är trafik, Norden og EG samt miljöinformation.

Miljöprogrammet och åtgärdsplanen, som båda antogs av ministerrådet (miljöministrarna) den 10 januari 1989, innebär till vissa delar betydande konkretisering och ambitionshöjning av dt nordiska miljöarbetet.

En verksamhetsplan för drickvattensfrågor har utarbetats av en särskild arbetsgrupp tillsatt av MR-Sam. En del av denna verksamhet kommer att kräva insatser från miljösektorn.

Nordiska rådet har antagit en rekommendation om ett *miljö- och biologiår* 1990. ÄK-M saknar för närvarande underlag för att precisera innebörden och den ekonomiska omfattningen av ett miljö och biologiår. Ev. kostnader bör beräknas utöver miljösektorns budgetförslag och vara en engångsbeviljning.

i 1 000 DKK

Miljövård dispositionsmedel	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring (ÄK)/Budgetförslag	(totalt) Förslag till budget 1990
Allmänt forskning	2 100	84	(+ 1 616)	
Vatten, havsförorening	3 450	138	(+ 1 212)	
Luftförorening	5 865	235	(+ 600)	
Buller	750	30	(+ 20)	
Avfall och återvinning	1 100	44	(+ 556)	
Kontroll av kemikalier	2 150	86	(- 136)	
Naturvård och friluftsliv	1 290	52	(+ 458)	
Miljödata och miljö- kvalitetsövervakning	1 780	71	(+ 1 049)	
Summa	18 485	740	(+ 5 375)	5 000
Miljö- och biologiår	—	—	—	2 500

Analys av förändringsförslagen

Ämbetsmannakommittén (motsv.):

– Pris- och löneförändringar + 740 000 DKK

– Verksamhetsförändring

1. Ökning av projektmedel bl. a. för handlingsplaner för avfall och miljö-kvalitetsövervakning, revidering av handlingsplaner för hav och luft

2. Evt nya förpliktelser ang miljöinformation, trafik, Norden og EG		
3. Ny verksamhetsområde under vattengruppen i dricksvattenfrågor (400 000 DKK)		
4. Ökning av projektmedel av hänsyn till miljötillståndsrapportering	Totalt	+ 5 375 000 DKK
Budgetförslaget:		
– Pris- och löneförändring		+ 740 000 DKK
– Verksamhetsförändring		
1. Ökning av projektmedel bl. a. för handlingsplaner för avfall och miljö-kvalitetsövervakning, revidering av handlingsplaner för hav och luft		
2. Evt nya förpliktelser ang miljöinformation, trafik, Norden og EG		
3. Ökning av projektmedel av hänsyn till miljötillståndsrapportering	Totalt	+ 5 000 000 DKK
4. Engångsbeviljning för miljö- och biologår		2 500 000 DKK

3.9 Arbetsmarknad

BUDGETFÖRSLAG 1990: 5 381 000 DKK

En revidering av överenskommelsen om gemensam nordisk arbetsmarknad beslutades den 6. mars 1982, och trädde i kraft den 1. augusti 1983. Överenskommelsen har följts upp med reviderade riktlinjer för samarbetet mellan arbetsförmedlingarna i de nordiska länderna. Riktlinjerna anger en ökad servicenivå vid arbetsförmedling över gränserna.

Samtidigt har länderna godkänt en överenskommelse om samarbete mellan myndigheter och institutioner inom yrkesinriktade rehabiliteringar och arbetsmarknadsutbildning. Även för denna överenskommelse har det utarbetats riktlinjer för de berörda myndigheterna.

En revideret överenskomst om ydelser ved arbejdsløshed trådte i kraft den 11. december 1987. For berørte myndigheder og arbejdsløhedskasser er der udarbejdet fælles tillemplingsforskrifter, som derudover er suppleret med nationale regler.

Samarbetsprogrammet på arbetsmarknadsområdet har antagits, och trädde i kraft den 15. juni 1985.

Uppföljning av de omtalade överenskommelserna ges hög prioritet, vilket avspeglas i en ökad aktivitetsnivå för de respektive fackutskotten och i ett stort antal ansökningar till projektprogrammet för 1990 som måste överföras till 1990 års budget.

Opfølgningen er udmøntet i 8 metodepunkter, hvoraf de to projekter samtidig er NAUTs medvirken inden for den nordiske ligestillingshand-

lingsplan 1989–93. Udover disse projekter medvirker embedsmandskomiteen med 3 store projektprogrammer, inden den nye økonomiske handlingsplan – Et stærkere Norden 1989–92. På migrationsområdet videreføres to projekter og der startes tre nye, hvoraf det ene er det 8. migrationsforskerseminar som afholdes ca. hver tredje år. Projektvirksomheden på migrationsområdet er dels en opfølgning af rapporten om det nordiske migrationsamarbejde fra 1984 samt en opfølgning af den såkaldte flygtningerekommendation, 30/86/s.

Ved embedsmandskomiteens behandling af forslag til budgetprocedure 1990 udtalte embedsmandskomiteen at det vedtagne forslag er grundigt forberedt og gennemarbejdet, at forslaget er i nøje sammenhæng med de politiske retningslinjer og i overensstemmelse med det aktivitetsniveau, som landene ønsker for det nordiske samarbejde på arbejdsmarkedsområdet.

Ved budgetbehandlingen har embedsmandskomiteen samtidigt besluttet hvilke projektforslag eller dele af enkelte projektforslag der berøres af forslag til projektprogram på 90%-alternativniveauet. Det er i øvrigt embedsmandskomiteens opfattelse at en evt. beslutning om et budgetprogram på 90%-alternativet eller øvrige budgetnedsikringer som ikke motiveres ud fra en nedprioritering af arbejdsmarkedssektoren, men som alene motiveres ud fra opprioritering af andre sektorer, bør forelægges og forhandles på ny med embedsmandskomiteen inden den endelige beslutning om budgetprogram 1990.

i 1 000 DKK

ARBETSMARKNAD dispositions- bevilgning	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring (ÅK)/Budgetförslag	(totalt) Förslag till budget 1990
Den nordiska arbetsmarknaden	327	13	(– 340)	
Faktorer av betydelse för arbetsmarknadens funktionssätt	350	14	(+ 369)	
Koppling mellan ekonomisk politik och arbetsmarknadspolitik och ändringar i marknadssystemet	50	2	(+ 52)	
Metodutveckling	1 700	68	(– 105)	
Informationsverksamhet	900	36	(+ 260)	
Migrationsamarbete	900	36	(–)	
Sekreterare och reserv	877	35	(+ 24)	
Totalt	5 104	204	(+ 260)*	+ 73 5 381

* Inkluderar ett belopp om 260 000 DKK för uppdatering av informations brochyren "Til dem som flytter i Norden".

Analys av förändringsförslagen

Ämbetsmannakommittén (motsv.):

– Pris- och löneförändringar

+ 204 000 DKK

– Verksamhetsförändring	
Ökade projektmedel	+ 260 000 DKK
Budgetförslaget:	
– Pris- och löneförändring	+ 204 000 DKK
– Verksamhetsförändring	
Projektmedel för uppdatering	
av Informationsbroschyren	
”Til dem som flytter i Norden”	+ 73 000 DKK

3.10 Arbetsmiljö

Inledning

Nordiska ministerrådet (arbetsministrarna) har under året enats om ett förslag till en nordisk arbetsmiljökonvention, som lades fram vid Nordiska rådets session 1989. Konventionen är nu föremål för slutlig godkännande av resp lands regering.

Arbetsmiljökonventionen är ett uttryck för att de nordiska regeringarna nu är beredda att ytterligare förstärka det samarbete som bedrivs mellan länderna på arbetsmiljöområdet. I konventionen ges uttryck för dels en gemensam grundsyn på arbetsmiljön, dels konkreta exempel på hur ett fördjupat samarbete ska gå till.

Så förbinder sig t. ex. länderna att så långt möjligt samordna och tillpassa arbetsmiljöreglerna till varandra och att utveckla system som garanterar ömsesidigt godtagande av provningsresultat och produkter. Vidare ska de nordiska länderna sträva efter en gemensam hållning och att fördela deltagandet i det internationella standardiseringsarbetet.

Den nordiska arbetsmiljökonventionen förutsätter också att det nordiska samarbetet inom forskning, utbildning, information och dokumentation ska vidareutvecklas i syfte att utbyta erfarenheter och att fördela insatserna.

Ett ministerrådsförslag om ett kompletterande samarbetsprogram för arbetsmiljösamarbetet ska läggas fram vid sessionen 1990 och ska ersätta 1984 års samarbetsprogram. Det nya programmet ska konkretisera hur arbetsmiljökonventionen praktiskt ska genomföras under perioden 1990–93.

i 1 000 DKK

ARBETSMILJÖ	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring (ÅK)/Budgetförslag		(totalt) Förslag till budget 1990
Arbetsmiljö, dispositionsbeviljning	5 590	223	(+ 2021)	+ 595	6 408
Nordisk arbetsmiljö- utbildning (NIVA)	2 437	199	(+ 275)	–	2 636
Totalt	8 027	422	(+ 2 296)	+ 595	9 044

3.10.1 Arbetsmiljö, dispositionsbeviljning

BUDGETFÖRSLAG 1990: 6 408 000 DKK

Nordiska ämbetsmannakommitten för arbetsmiljöfrågor ansvarar under ministerrådet för samarbetet inom arbetsmiljöområdet. Som beredande organ för kommittén fungerar tre permanenta grupper, som ansvarar för frågor om arbetsmiljöforskning, arbetsmiljötilsyn resp arbetsrättsförhållanden.

Ett nytt samarbetsprogram ska föreläggas vid Nordiska rådets session 1990, som innebär en ambitionshöjning jämfört med föregående år. De nya samarbetsområdena väntas bli:

- Effekter av olika styrmedel
- Harmonisering av lagar och föreskrifter
- Former för provning och kontroll
- Internationellt standardiseringsarbete
- Forskningsarbete
- Arbetsliv och arbetsrätt
- Utbildningsarbete
- Information och dokumentation

i 1 000 DKK

ARBETSMILJÖ dispositions- beviljning	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring (ÅK)/Budgetförslag	(totalt) Förslag till budget 1990
	1 885	75	(+ 1 540)	
Forskning	1 585	63	(- 198)	
Tillsyn Hälsa/ekonomi	669	27	(+ 138)	
Arbetsmiljökonvention	300	12	(- 12)	
Arbetsliv och arbetsrätt	1 040	42	(+ 418)	
Förstudier	111	4	(+ 135)	
Summa 6 408	5 590	223	(+ 2 021)	+ 595

Analys av förändringsförslagen

Ämbetsmannakommittén (motsv.):

- Pris- och löneförändringar + 223 000 DKK
- Verksamhetsförändring
Ytterligare projektmedel + 2 021 000 DKK
- Budgetförslaget:
  - Pris- och löneförändring + 223 000 DKK
  - Verksamhetsförändring
Ökning av projektmedlen
bl. a. med anledning av
arbetsmiljökonventionen + 595 000 DKK

3.10.2 Nordisk arbetsmiljöutbildning (NIVA)

BUDGETFÖRSLAG 1990: 1 617 000 FIM
motsvarar 2 636 000 DKK

Organisation och verksamhet

Institutionen leds av en styrelse. Denna består av en person från vart och ett av de nordiska länderna. Varje representant har en personlig suppleant. Institutionen har tre personer anställda.

Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet har till uppgift att arrangera vidareutbildning för specialister inom arbetsmedicin, yrkeshygien och företagshälsovård. NIVA samarbetar med Institutet för arbetshygien i Helsingfors. Institutionen upprättades den 1. mars 1982 och är en fortsättning på projektet "Vidareutbildning av specialister inom arbetsmedicin, yrkeshygien och företagshälsovård" finansierat av Nordiska ministerrådet.

Budgetöversikt

	(1 000-tal FIM) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institutionen/ÅK	Budgetförslaget
Löner	860	1 294	1 294
Varor och tjänster	998	1 332	1 163
Bruttoutgift	1 858	2 626	2 457
Avgår deltagaravgifter	-363	-840	-840
Summa beviljningsförslag	1 495	1 786	1 617

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1989		Förändringar till 1990			
	antal	lön	institut./ÅK antal	lön	budgetförslag antal lön	
Institutionschef	1	A26*				
Sekreterare	1	A17				
Kurssekreterare	1	A13				
Summa	3	1	-	-		

* Härutöver utlandstillägg ö

Anslagsförändring

Post	(1 000-tal FIM) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/	Budg.försl	Inst/	Budg.försl	Inst/	Budg.försl
Löner	85	85	349	349	434	434
Varor och tjänster	37	37	297	128	334	165
Deltagaravgift	-	-	-477	-477	-477	-477
Summa	122	122	169	-	291	122

Analys av förändringsförslagen

Institutionen:

– Pris- och löneförändringar	+ 81 000 FIM
– Verksamhetsförändring	
1. Medel till arvoden	+ 50 000 FIM
2. Löneersättning för kursledare samt dagtraktamenten	
Extrahjälp för seminarier.	
Beloppet är knutet till ökat antal kurser och därigenom förslaget till ökade deltagaravgifter	+ 299 000 FIM
3. Medel för resor	+ 297 000 FIM
4. Ökade deltagaravgifter	– 477 000 FIM

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändringar	+ 81 000 FIM
– Verksamhetsförändring	+ 50 000 FIM
1. Medel till arvoden	
2. Löneersättning för kursledare samt dagtraktamenten.	
Extrahjälp för seminarier	
Beloppet knutat till ökat antal kurser och därigenom förslaget till ökade deltagaravgifter	+ 299 000 FIM
3. Medel för resor	+ 128 000 FIM
4. Ökade deltagaravgifter	– 447 000 FIM

3.11 Social- och hälsovård*Inledning*

Till grund för Nordiska ministerrådets verksamhet inom social- och hälsovårdsområdet ligger det samarbetsprogram som fastställdes den 28 juni 1988.

Projektverksamheten, som utgör en väsentlig del av samarbetet inom sektorn, bedrivs dels i form av temporär försöksverksamhet, dels som utredningar och FoU-verksamhet. Projekten delas på följande områden: projekt generellt, socialvård, barn-, ungdoms- och familjepolitik, efter- och vidareutbildning, hälso- och sjukvård, äldreområdet, handikappområdet och missbrukarfrågor.

Samarbetet i övrigt inom sektorn bedrivs inom de fem permanenta institutionerna.

i 1 000 DKK

SOSIALPOLITIK	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring (ÅK)/Budgetförslag		(totalt) Förslag till budget 1990
Socialpolitik, dispositionsbeviljning	7 158	286	(+ 223)	- 139	7 305
Nordiska läkemedels- nämnden	2 529	243	(+ 155)	+ 155	2 927
Nordiska hälsovårds- högskolan	1	-	(-)	-	1
Nordiska institutet för odontologisk material- prövning	11 915	336	(1 448)	-	12 251
Nordiska nämnden för alkohol- och drogforsk- ning	2 722	245	(+ 410)	+ 210	3 177
Nordiska nämnden för handikappfrågor	7 742	619	(4 491)	+2 775	11 136
Summa	32 067	1 729	(+6 727)	+3 001	36 797

3.11.1 Socialpolitik, dispositionsbeviljning

BUDGETFÖRSLAG 1990: 7 305 000 DKK

Till grund för Nordiska ministerrådets verksamhet inom social- och hälsovårdsområdet ligger det samarbetsprogram som fastställdes den 28. juni 1988.

Projektverksamheten, som utgör en väsentlig del av samarbetet inom sektorn, bedrivs dels i form av temporär försöksverksamhet, dels som utredningar och FoU-verksamhet. Projekten delas på följande områden: projekt generellt, socialområdet, barn-, ungdoms- och familjepolitik, efter- och vidareutbildning, hälso- och sjukvård, äldreomsorg, handikappområ- det och missbruksfrågor.

i 1 000 DKK

SOSIALPOLITIK	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring (ÅK)/Budgetförslag		(totalt) Förslag till budget 1990
Generellt	912	37	(-194)		
Socialvård (därav NOSOSKO)	1 196	48	(+ 43)		
Barn, ungdom, familje- politik	210	8	(- 68)		
Efter- och vidare- utbildning	900	36	(+ 96)		
<i>Hälso- och sjukvård</i>					
a. Förebyggande arbete	1 260	50	(+ 371)		
b. Övriga projekt (därav NOMESKO)	950	38	(+ 309)		
Äldreomsorg	230	9	(+ 21)		
Handikappområde	500	20	(- 95)		
Missbruksfrågor	1 000	40	(-260)		
Totalt	7 158	286	(+ 223)	- 139	7 305

Analys av förändringsförslagen

Ämbetsmannakommittén (motsv.):

– Pris- och löneförändringar	+ 286 000 DKK
– Verksamhetsförändring	
Ytterligare projektmedel	+ 223 000 DKK

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändringar	+ 286 000 DKK
– Verksamhetsförändring	
Reduktion av projektmedel	– 139 000 DKK

3.11.2 Nordiska läkemedelsnämnden (NLN)

BUDGETFÖRSLAG 1990:	2 637 000 SEK
motsvarar	2 927 000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordiska läkemedelsnämnden upprättades den 5. december 1974 och infördes på ministerrådets budget 1975. Nämndens uppgift är att verka för harmonisering av lagstiftning och administrativ praxis på läkemedelsområdet i Norden.

Samtliga nordiska länder deltar i nämndens arbete. Nämnden har 10 ledamöter, två från varje land med ersättare. Ledamöterna utses för högst fyra år i taget.

Huvuddelen av verksamheten genomförs med hjälp av underutskott. Dessa har en eller i vissa fall två medlemmar från varje land och mandat för ett avgränsat uppdrag. För närvarande finns sju sådana utskott.

Nämnden biträdes av ett sekretariat med fyra anställda och är placerat i Uppsala.

Budgetöversikt

	(1 000-tal SEK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institutionen/ÄK	Budgetförslaget
Löner	1 192	1 443	1 443
Varor och tjänster	495	515	515
Projekt	591	679	679
Summa beviljningsförslag	2 278	2 637	2 637

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1989		Förändringar till 1990			
	antal	lön	institut./ÄK antal	lön	budgetförslag antal	lön
Sekretariatschef	1	NeV31:8*				
Handläggare	1	NeV35:4				
Assistent	1	NeV14:7				
Assistent	1/2	NeV11:2	1/2	NeV 11:2	1/2	NeV11:2
Summa	3 1/2		1/2		1/2	

* plus extra tillägg

Anslagsförändring

Post	(1 000-tal SEK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/	Budg.försl	Inst/	Budg.försl	Inst/	Budg.försl
Löner	176	176	75	75	251	251
Varor och tjänster	20	20	—	—	20	20
Projekt	23	23	65	65	88	88
Summa	219	219	140	140	359	359

Analys av förändringsförslagen

Institutionen:

- Pris- och löneförändringar + 219 000 SEK
- Verksamhetsförändring
  1. Projektmedel för ökat EG-samarbete + 65 000 SEK
  2. Utökning av halvtidstjänstesekreterare till heltidstjänst + 75 000 SEK

Ämbetsmannakommittens kommentarer:

- Pris- och löneförändringar
Nordiska socialpolitiska kommittén tillstyrker med följande prioriteringsordning (1) ökat samarbete med EG, (2) assistent 50%

Budgetförslaget:

- Pris- och löneförändringar + 219 000 SEK
- Verksamhetsförändring
  1. Projektmedel för ökat EG-samarbete + 65 000 SEK
  2. Utökning av halvtidstjänst som sekreterare till heltid + 75 000 SEK

3.11.3 Nordiska hälsovårdshögskolan (NHH)

BUDGETFÖRSLAG 1990: 1 000 SEK
motsvarar 1 000 DDK

Högskolan leds av en styrelse, som består av en ledamot och en suppleant från vart och ett av de nordiska länderna. Som rådgivande organ till styrelsen finns ett utbildningsråd vars uppgift är att följa utbildningen vid högskolan och avge yttrande om kursplanering och utbildningsinnehåll samt delta i urvalet av sökande till högskolans kurser. I utbildningsrådet ingår representanter för de centrala hälso- och sjukvårdsmyndigheterna och huvudmannaaorganisationerna för hälso- och sjukvården i varje land.

Kostnaderna fördelas fr. o. m. 1987 mellan länderna i två steg, dels ett garantibelopp (motsvarande 1986 års verksamhetsnivå) som fördelas på de nordiska länderna i enlighet med den fördelningsnyckel som tillämpas för budgeten i övrigt, dels en del (motsvarande den nu genomförda utbyggnaden) som fördelas i proportion till antalet utnyttjade verksamhetsmånader under året.

Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg är en samnordisk institution för högre utbildning och forskning inom hälso- och sjukvård. Utbildningen avses ligga på en nivå ovanför vad vart och ett av de nordiska länderna kan anordna nationellt och motsvarar den utbildning som förekommer i anglo-amerikanska "schools of public health". En begränsad verksamhet startade redan 1953, vilken utvidgdes 1962 med flera kurser och flera elevkategorier. Från 1978 finns hälsovårdshögskolan på Nordiska ministerrådets allmänna budget.

Budgetöversikt

	(1000-tal SEK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÅK	Budget- förslaget
Löner	12 531	15 600	15 600
Lönereserv	1 077	1 288	1 228
Varor och tjänster	11 792	13 479	13 479
Projektverksamhet	850	1 000	1 000
Brutto utgifter	26 250	31 367	31 367
Avgår deltagaravgifter inkl. inkomster	26 249	31 366	31 366
Summa	1	1	1

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1989		Förändringar till 1990			
	antal	lön	antal	lön	budgetförslag antal	lön
Professor	9	cheflön*				
Studierektor	1	N27-35				
Högskolelektor	1	N25-33				
Forskarassistent	6	N23-30	2	2		
Doktorand	1 1/2	N15-22				
Kanslichef	1	N27-35				
Byråsekreterare	3	N13-18				
Bibliotekarie	2	N16-22				
Assistent	10	N10-16				
Intendent	1	N13-19				
Laboratorieassistent	1	N10-10				
Expeditionsvakt	3	N 8-13				
Ekonomibiträde			1,60		1,6	
Summa	42 1/2		3,60		3,6	

* Löneinplaceringen görs i samråd med löne- och personalutskottet

Anslagsförändring

Post	(1 000-tal SEK)		Verksamhets-		Totalt	
	Pris- och löne-	förändringar	förändring			
	Inst/	Budg.försl	Inst/	Budg.försl	Inst/	Budg.försl
Löner	1 660	1 660	1 409	1 409	3 069	3 069
Lönereserv	211	211	—	—	211	211
Varor och tjänster	599	599	1 088	1 088	1 687	1 687
Projekt	34	34	116	116	150	150
Summa	2 504	2 504	2 613	2 613	5 117	5 117

Analys av förändringsförslagen

Institutionen:

- Pris- och löneförändringar + 2 504 000 SEK
- Verksamhetsförändring
  1. Anslagsteknisk omföring mellan Löner + 95 000 SEK
posterna löner och varor och Varor &
tjänster tjänster – 95 000 SEK
  2. Inrättande av två tjänster som
forskningsassistent
Inrättande av två tjänster om 80 %
som ekonomibiträden
Ytterligare adjungerade professorar
Arvoden gästföreläsare
Övriga lönekostnaden Totalt + 1 314 000 SEK
  3. Ökning av posten för varor och
tjänster för hyror elevbostäder,
resor gästföreläsare och elever
m. m. Totalt + 1 183 000 SEK
  4. Ytterligare projektmedel + 116 000 SEK

Budgetförslaget:

- Pris- och löneförändringar + 2 504 000 SEK
- Verksamhetsförändring
  1. Anslagsteknisk omföring mellan Löner + 95 000 SEK
posterna löner och varor och tjänster Varor &
tjänster tjänster – 95 000 SEK
  2. Inrättande av två tjänster som
forskningsassistent
Inrättande av två tjänster om 80 %
som ekonomibiträden
Ytterligare adjungerade professorar
Arvoden gästföreläsare
Övriga lönekostnaden Totalt + 1 314 000 SEK

3. Ökning av posten för varor och tjänster för hyror elevbostäder, resor gästeföreläsare och elever m. m.

Totalt + 1 183 000 SEK

4. Ytterligare projektmedel

+ 116 000 SEK

Garantinivå:

3.11.4 Nordiska institutet för odontologisk materialprovning (NIOM)

BUDGETFÖRSLAG 1990: 12 010 000 NOK

motsvarar 12 251 000 DKK

Organisation och verksamhet

Institutet har till uppgift att genom systematisk provning och därtill hörande målinriktad forskning arbeta för att material och andra förbrukningsartiklar som används eller avses komma i användning i odontologisk verksamhet och tandhälsotjänst i de nordiska länderna fyller de hälsomässiga och tekniska krav som med hänsyn till utvecklingen måste ställas vid varje tidpunkt. Institutet skall också sträva att utveckla bättre material och förbrukningsartiklar.

NIOMs styrelse har en representant och en suppleant från vart och ett av de nordiska länderna. Institutet har 26 tjänster fördelade på två avdelningar samt en administrativ enhet.

Budgetöversikt

	(1 000-tal NOK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÅK	Budget- förslaget
Löner	7 759	8 182	7 937
Varor och tjänster	3 922	4 173	4 073
Projektmedel	—	1 075	—
Summa beviljningsförslag	11 681	13 430	12 010

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1989		Förändringar till 1990 institut./ÅK		budgetförslag	
	antal	lön	antal	lön	antal	lön
Instituttsjef	1	37				
Adv. sjef	1	37				
Forsker	6	33–34				
Kontorsjef	1	29				
Avd. ing.	7	24–27	1	27		
Ingeniör	2	21				
Övering	1	29				
Förstelaborant	1	19				
Laborant	3	18				
Förstepreparant	1	19				
Konsulent	1	23				
Kontorfullm.	1	18				
Summa	26		1		—	

Anslagsförändring

Post	(1 000-tal NOK)		Verksamhetsförändring		Totalt	
	Pris- och löneförändringar		Inst/	Budg.försl	Inst/	Budg.försl
Löner	178	178	245	–	423	178
Varor och tjänster	151	151	100	–	251	151
Projektmedel	–	–	1 075	–	1 075	–
Summa	329	329	1 420	–	1 749	329

Analys av förändringsförslagen

Institutionen:

- Pris- och löneförändringar + 329 000 NOK
- Verksamhetsförändringar
  1. Ny tjänst som avdelingsingeniör + 245 000 NOK
  2. Merkostnader för hyra, el m. m. + 100 000 NOK
  3. Projektmedel til följd av det ökade samarbetet Norden-Europa + 1 075 000 NOK

Ämbetsmannakommittens kommentarer:

Nordisk socialpolitiska kommittén tillstyrker informationsprojekt bör prioriteras framöver andra ökningsförslag.

Budgetförslaget:

- Pris- och löneförändringar + 329 000 NOK

3.11.5 Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD)

BUDGETFÖRSLAG: 1 949 000 FIM

Omotsvarar 3 177 000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning inrättades år 1979 och har till uppgift att

- främja och utveckla tvärvetenskapliga kontakter inom sitt område i Norden
- initiera och planera samnordiska forskningsprojekt som syftar till att belysa viktiga alkohol- och drogpolitiska frågor
- arrangera nordiska forskarkonferenser och stimulera forskarutbildning och forskarutbyten – främja nordiskt informations- och dokumentationssamarbete. Nämnden består av 3 ledamöter från vardera Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige med personliga suppleanter. Nämnden bistås av ett sekretariat med 3 anställda i Helsingfors.

Budgetöversikt

	(1 000-tal FIM) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institutionen/ÅK	Budgetförslaget
Löner	529	621	621
Varor och tjänster	490	530	522
Projekt	651	921	806
Summa beviljningsförslag	1 670	2 072	1 949

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1989		Förändringar till 1990			
	antal	lön	institut./ÅK antal	lön	budgetförslag antal lön	
Forskningssekreterare	1	S22				
Kontorassistent	1	S22				
Projektsekreterare	1	A18				
Summa	3		—	—		

Anslagsförändring

Post	(1 000-tal FIM) Pris- och löneförändringar		Verksamhetsförändring		Totalt	
	Inst/	Budg.försl	Inst/	Budg.försl	Inst/	Budg.försl
Löner	97	97	-5	-5	92	92
Varor och tjänster	27	27	13	+5	40	32
Projekt	155	26	115	129	270	155
Summa	279	150	123	129	402	279

Analys av förändringsförslagen

Institutionen:

- Pris- och löneförändringar + 279 000 FIM
- Verksamhetsförändring
  1. Anslagsteknisk förändring pga ändrad kontoplan
    - + 5 000 FIM
    - 5 000 FIM
  2. Ökade medel för tryckningar av nyhetsbrev + 8 000 FIM
  3. Permanentering av medel till vart annat år arrangerat seminarium. De år som seminariet inte arrangeras kommer medlen att användas för informationsverksamhet + 129 000 FIM

4. Ytterligare projektmedel till följd av ökat Norden-Europa samarbete	+ 115 000 FIM
Budgetförslaget:	
– Pris- och löneförändringar	+ 150 000 FIM
129 000 FIM för vart annat år arrangerat seminarium dras av.	
– Verksamhetsförändring	
1. Anslagsteknisk överföring från löner till varor och tjänster pga. ändrat konto- plan.	– 5 000 FIM + 5 000 FIM
2. Permanentering av medel till vart annat år arrangerat semi- narium. De år som seminariet inte arrangeras kommer medlen att användas för informations- verksamhet.	+ 129 000 FIM

3.11.6 Nordiska nämnden för handikappfrågor

BUDGETFÖRSLAG 1990: Nordiska nämnden för handikappfrågor	5 691 000 SEK
Dronninglund	4 819 000 DKK
Motsvarar	11 136 000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordiska nämnden för handikappfrågor är ministerrådets samarbetsorgan för handikappfrågor inom det socialpolitiska området. Nämnden har bland sina uppgifter att främja hjälpmedelsförsörjningen i de nordiska länderna genom att följa, initiera och vidareutveckla nordiskt samarbete inom området. Nämnden har också att i övrigt stimulera nordiskt samarbete inom sitt ansvarsområde, exempelvis i forsknings- och utvecklingsfrågor.

Nämnden består av 2 ledamöter från vardera Danmark, Finland, Norge, Sverige och Island. För varje ledamot finns en suppleant. Nämndens kansli, som är placerat i Stockholm, består av 5 anställda.

Fr. o. m. år 1985 är det nyinrättade Nordiska utbildningscentret för dövblindpersonal knutet till nämnden som dotterinstitution. Utbildningscentret är beläget i Dronninglund i Danmark. Utbildningscentrets personal uppgår till 4 personer, varav två på halvtid.

Budgetöversikt

	(1 000-tal SEK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÅK	Budget- förslaget
Löner	1 248	1 471	1 471
Varor och tjänster	624	855	785
Projekt	900	4 535	3 435
Summa beviljningsförslag	2 772	6 861	5 691
Utbildningscentret i Dronninglund (DKK)	4 665	5 236	4 819

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1989		Förändringar till 1990			
	antal	lön	institut./ÅK antal	lön	budgetförslag antal	lön
Kanslichef	1	chefslön				
Utrednings- sekreterare	2	N24*				
Utrednings- sekreterare	1	N17				
Assistent	1	N18				
Summa	5		–		–	

* härutöver vissa tillägg

Anslagsförändring

Post	(1 000-tal SEK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/	Budg.försl	Inst/	Budg.försl	Inst/	Budg.försl
Löner	223	223	–	–	223	223
Varor och tjänster	161	161	70	–	231	161
Projekt	35	35	3 600	2 500	3 635	2 535
Summa	419	419	3 670	2 500	4 089	2 919
Utbildningscentret Dronninglund (1 000 DKK)	154	154	417	–	571	154

Analys av förändringsförslagen

Institutionen:

- Pris- och löneförändringar
  - a) Handikappnämnden + 419 000 SEK
  - b) Dronninglund + 154 000 DKK
- Verksamhetsförändring
  - 1. Ytterligare medel för Dronninglund + 417 000 DKK
  - 2. Nordiskt utvecklingscenter
för handikapphjälpmedel + 3 600 000 SEK
  - 3. Ytterligare medel för resor + 70 000 SEK

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändringar	
a) Handikappnämnden	+ 419 000 SEK
b) Dronninglund	+ 154 000 DKK
– Verksamhetsförändring	
Nordiskt utvecklingscentrum för handikaphjälpmedel	+ 1 351 000 SEK

3.12 Jämställdhet

BUDGETFÖRSLAG 1990: 2 791 000 DKK

Til Nordiska rådets session lades det fram en handlingsplan för det nordiska jämställdhetssamarbetet för åren 1990–1993. Handlingsplanen, som innehåller ett flertal konkreta projektförslag rörande temana Kvinnors roll i den ekonomiska utvecklingen och Sammanhanget mellan familjeliv och arbetsliv.

Nordiskt Forum och den officiella nordiska jämställdhetskonferensen samt ovan nämnda handlingsplan för jämställdhetssektorn bidrar till en ökning av aktiviteterna i det nordiska jämställdhetssamarbetet under 1990.

i 1 000 DKK

JÄMSTÄLLDHET dispositions- medel	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring (ÅK)/Budgetförslag	(totalt) Förslag till budget 1990
Planering och uppföljning	100	4	(– 54)	
Arbetsliv	1 429	57	(– 286)	
Social- och familjepolitik	485	20	(+ 370)	
Övrigt	275	11	(+ 464)	
Summa	2 289	92	(+ 494)	+ 410
2 791				

*Analys av förändringsförslagen***Ämbetsmannakommittén:**

– Pris- och löneförändringar	+ 92 000 DKK
– Verksamhetsförändring	
Ytterligare projektmedel	+ 494 000 DKK

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändringar	+ 92 000 DKK
– Verksamhetsförändring	
Ny nordisk handlingsplan	+ 410 000 DKK

3.13 Industri*Inledning*

Områden inom industrisektorn som ämbetsmannakommittén för industripolitik lagt stor vikt vid gäller att skapa gynnsamma betingelser för

industriellt samarbete samt främjande av samarbete rörande teknisk forskning och utveckling.

På det organisatoriska planet har förutsättningarna för att skapa en slagkraftig nordisk institution för teknologi och industriell utveckling skapats genom att Nordiska industrifonden och NORDFORSK slagits samman. Ministerrådet har vidare följt upp sammanslagningen genom att låta den "nya" industrifonden bilda stommen till ett nordiskt industriellt center i Oslo. Det industriella centret började sin verksamhet den 1. januari 1989.

i 1 000 DKK

INDUSTRI	Budget 1989	Prisförändringar	Verksamhetsförändring (ÅK)/Budgetförslag	(totalt) Förslag till budget 1990	
Industripolitik, dispositionsbeviljning	1 092	43	(-)	1 959	3 094
Nordiska industrifonden	58 905	2 441	(13 872)	+ 5 508	66 854
Nordtest	11 614	751	(652)	-	12 365
Totalt	71 611	3 235	(14 524)	+ 7 467	82 313

3.13.1 Industripolitik, dispositionsbeviljning

BUDGETFÖRSLAG 1990: 3 094 000 DKK

i 1 000 DKK

INDUSTRIPOLITIK dispositionsmedel	Budget 1989	Prisförändringar	Verksamhetsförändring (ÅK)/Budgetförslag	(totalt) Förslag till budget 1990	
Industripolitik	1 092	43	(-)	1 959	3 094

Analys av förändringsförslagen:

Ämbetsmannakommittén:

- Pris- och löneförändring + 43 000 DKK

Budgetförslaget:

- Pris- och löneförändringar + 43 000 DKK

- Verksamhetsförändring

1. För verksamhet om standardisering och kontroll

+ 1 959 000 DKK

3.13.2 Nordiska industrifonden

BUDGETFÖRSLAG 1990: 65 543 000 NOK

motsvarar 66 854 000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordisk fond för teknologi och industriell utveckling (Nordisk Industrifond) bildades 1973 med syfte att stödja ett mera effektivt utnyttjande av

nordiska resurser för teknologi och industriell utveckling genom att främja ett ökat samarbete mellan de avtalslutande staterna samt genom att stödja finansieringen av både projekt av intresse för två eller flera nordiska länder och internationella projekt av gemensamt nordiskt intresse. Som en följd av sammanslagningen med NORDFORSK och av ministerrådsbeslutet att upprätta ett nordiskt industriellt center i Oslo har fonden fått delvis nya eller utvidgande arbetsområden.

Fonden leds av en styrelsen i vilken varje land är representerat genom två ledamöter.

Styrelsens beslut verkställs av fondens sekretariat, som leds av en direktör. Sekretariatet är placerat i Oslo. Vid sekretariatet finns 21 tjänster.

Budgetöversikt

	(1000-tal NOK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÄK	Budget- förslaget
Personal och styrelse	7 697	7 697	7 697
Varor och tjänster	5 000	5 151	5 151
Summa administration	12 697	12 848	12 848
<i>Fondmedel</i>			
Projektverksamhet	56 053	73 895	68 695
Bankräntor	-7 000	-9 000	-12 000
Återbetalning, lån	-4 000	-4 000	-4 000
Summa beviljningsförslag	57 750	73 743	65 543

Beslutad budget innebär ett bemyndigande att ingå förpliktelser för budgetåret. Ministerrådet ger dessutom Industrifonden bemyndigande att ingå förpliktelser utöver tillgängliga medel för 1990 på upp till 34 milj NOK för 1991 och 17 milj NOK för 1992. Beloppens storlek fastställs slutligt i samband med budgetbeslutet i november.

I enlighet med fondens stadgar får räntor och återbetalningen av lån tillföras fondmedel.

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1989		Förändringar till 1990		
	antal	lön	institut./ÄK antal	lön	budgetförslag antal lön
Direktör	1	41			
Sektionschef	2	31 - 37			
F. konsulent/övering	9	25 - 34			
Konsulent	2	20 - 27			
Adm. sekr./F. sekr.	4	14 - 25			
Kontorfullm./ F. kontorfullm.	3	11 - 21			
Summa	21		-		-

Anslagsförändring

Post	(1 000-tal NOK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/	Budg.försl	Inst/	Budg.försl	Inst/	Budg.försl
Löner	—	—	—	—	—	—
Varor och tjänster	151	151	—	—	151	151
Fondmedel	2 242	2 242	15 600	10 400	17 842	12 642
Bankräntor	—	—	— 2 000	— 5 000	— 2 000	— 5 000
Återbetalning, lån	—	—	—	—	—	—
Summa	2 393	2 393	13 600	5 400	15 993	7 793

Analys av förändringsförslagen

Institutionen:

- Pris- och löneförändringar + 2 393 000 NOK
- Verksamhetsförändring
  1. Fortsatt utbyggnad av det industriella centrat + 5 200 000 NOK
  2. Satsningar för att knyta nordiska F&U-projekt närmare Eureka/EG + 5 200 000 NOK
  3. Vidareföring av vissa aktiviteter inom informations-teknologi från Datateknologi-programmet som upphör 1989 + 5 200 000 NOK
  4. a. Ökade ränteintäkter – 5 000 000 NOK
    - b. Kalkylerad kursförlust + 3 000 000 NOK

Härutöver ansöker industrifonden om generella projektmedel för

  - a) Fördubbling av insatserna till materielteknologi-programmet med 5,2 milj DKK
  - b) Ökad anvisning till industrifonden från bioteknologi-programmet med 10,4 milj DKK
  - c) Ny satsning på insatser inom standardiseringsområdet. Detta ingick i den första ekonomiska handlingsplanen 3,5 milj DKK

Budgetförslaget:

- Pris- och löneförändring + 2 393 000 NOK
- Verksamhetsförändring
  1. Fortsatt utbyggnad av det industriella centrat + 5 200 000 NOK

2. Satsningar för att knyta nordiska F&U-projekt närmare Eureka/EG + 5 200 000 NOK
3. Ökade ränteintäkter - 5 000 000 NOK

3.13.3 Nordtest

BUDGETFÖRSLAG 1990: 7 586 000 FIM
motsvarar 12 365 000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordtests verksamhet leds av en styrelse med 5 representanter, en för vart och ett av de nordiska länderna. Den fackmässiga verksamheten handhas av områdesvis utsedda fackgrupper, för närvarande 8 stycken, samt 2 programkommittéer.

- Nordtest påbörjade sin verksamhet den 1. juli 1973 och fördes in på ministerrådets budget fr. o. m. 1. januari 1979. Nordtest har till uppgift att
- utarbeta, rekommendera och registrera gemensamma nordiska provningsmetoder i syfte att uppnå jämförbara resultat vid provning av material produkter, konstruktioner, anläggningar och tekniska system
  - ha ansvaret för ett kontinuerligt informationsutbyte på provningsområdet
  - utarbeta, rekommendera och registrera riktlinjer för provningsverksamhet
  - främja ett gemensamt nordiskt uppträdande i internationellt samarbete inom verksamhetsområdet
  - initiera och främja forskning på verksamhetsområdet.

Budgetöversikt

Budget	(1000-tal FIM) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÄK	Institu- förslaget
E Löner	1 005	1 205	1 205
Varor och tjänster	622	663	663
Projekt	5 498	6 118	5 178
Summa beviljningsförslag	7 125	7 986	7 586

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1989		Förändringar till 1990			
	antal	lön	antal	lön	budgetförslag antal	lön
Direktör	1	A28				
Tekn adm hand- läggare	2					
Assistent	1					
Summa	4	-		-		

Anslagsförändring

Post	(1 000-tal FIM) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/	Budg.försl	Inst/	Budg.försl	Inst/	Budg.försl
Löner	200	200	–	–	200	200
Varor och tjänster	41	41	–	–	41	41
Projekt	220	220	400	–	620	220
Summa	461	461	400	–	861	461

Analys av förändringsförslagen

Institutionen:

– Pris- och löneförändringar + 461 000 FIM

– Verksamhetsförändring

1. Ökade projektmedel till följd
av arbetet med västeuropeiskt
harmoniseringsarbete

+ 400 000 FIM

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändring + 461 000 FIM

3.14 Ekonomi och finanspolitik*Inledning*

Nordiska ämbetsmannakommittén för ekonomi och finanspolitik (ÄK-FI) upprättades i juni 1986. Det nordiska samarbetet på den sektorn finansierades med undantag av institutionen, Nordiska ekonomiska forskningsrådet, genom en särskild budget för det nordiska ekonomiska samarbetet fr. o. m. budgetåret 1988.

i 1 000 DKK

EKONOMI OCH FINANSPOLITIK	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring (ÄK)/Budgetförslag	(totalt) Förslag till budget 1990	
Ekonomi och finans, dispositionsbeviljning	836	34	(–)	– 31	839
Ekonomiska forskningsrådet	2 742	112	–	–	2 854
Summa	3 578	146	–	–	3 693

3.14.1 Ekonomi och finanspolitik, dispositionsbeviljning

BUDGETFÖRSLAG 1990: 839 000 DKK

För 1990 förutses behov av medel för främst vissa kostnadsmässigt mindre projekt i den nya ekonomiska handlingsplanen. Dessa projekt anvisades ej särskilda medel i handlingsplanen, utan det förutsattes att de skulle finansieras genom dispositionsmedlen.

i 1 000 DKK

EKONOMI OCH FINANSPOLITIK	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring (ÅK)/Budgetförslag	(totalt) Förslag till budget 1990	
Dispositionsmedel	836	34	(-)	- 31	839

Analys av förändringsförslagen

Ämbetsmannakommittén:

– Pris- och löneförändringar + 34 000 DKK

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändringar + 34 000 DKK

– Verksamhetsförändring

Reduktion av projektmedel – 31 000 DKK

3.14.2 Nordiska ekonomiska forskningsrådet

BUDGETFÖRSLAG 1990: 2 571 000 SEK

motsvarar 2 854 000 DKK

Organisation och verksamhet

Forskningsrådet består av 15 medlemmar, 3 från vart och ett av de fem nordiska länderna. Rådet har en sekreterare anställd.

Nordiska ekonomiska forskningsrådet inrättades hösten 1980 och fick ett eget anslag på Nordiska ministerrådets budget fr. o. m. 1981.

Forskningsrådet har till uppgift att främja nordiskt ekonomiskt samarbete. Detta skall bl. a. ske genom att forskningsrådet ger stöd till analyser och utredningar om det ömsesidiga ekonomiska beroendet mellan de nordiska länderna, och om förutsättningarna för ett närmare ekonomiskt samarbete, både i vad angår stabiliseringspolitiken och frågan om långsiktig tillväxt.

Budgetöversikt

	(1 000-tal SEK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÅK	Budget- förslaget
Löner	407	426	426
Varor och tjänster	586	609	609
Projekt	1 477	1 536	1 536
Summa beviljningsförslag	2 470	2 571	2 571

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1989		Förändringar till 1990 institutionen		budgetförslag	
	antal	lön	antal	lön	antal	lön
Sekreterare	1	N30	–	–	–	–

Anslagsförändring

Post	(1 000-tal SEK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/	Budg.försl	Inst/	Budg.försl	Inst/	Budg.försl
Löner	19	19	—	—	19	19
Varor och tjänster	23	23	—	—	23	23
Projekt	59	59	—	—	54	54
Summa	101	101	—	—	101	101

Analys av förändringsförslagen

Institutionen:

– Pris- och löneförändringar + 101 000 SEK

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändringar + 101 000 SEK

3.15 Nordiska statistiska sekretariatet

BUDGETFÖRSLAG 1990: 2 549 000 DKK

Organisation och verksamhet

Styrelsen består av cheferna för de statistiska centralbyråerna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige. Sekretariatet har 6 tjänster och är beläget i Köpenhamn.

Nordiska statistiska sekretariatet har till uppgift att på uppdrag av cheferna för de statistiska centralbyråerna samordna den officiella statistiken i de nordiska länderna. Det utgör sekretariatet för de nordiska chefsstatistikermötena och betjänar och samordnar verksamheten i det nordiska statistiska utskottet, som verkar i chefsstatistikermötets regi. Detta sker bl. a. genom att sekretariatet deltar i planläggningen av möten och seminarier samt utarbetar dokumentation till och rapporter från dessa.

Sekretariatet följer det internationella samarbetet avseende statistisk koordinering och standardisering samt initierar och medverkar i undersökningar till gagn för jämförbarheten av de nordiska ländernas statistik. Dessutom utarbetar och redigerar sekretariatet Nordisk statistik årsbok och utger andra samnordiska statistiska publikationer.

Budgetöversikt

	(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÅK	Budget- förslaget
Löner	1 629	1 699	1 699
Varor och tjänster	658	710	710
Projekt	126	140	140
Summa beviljningsförslag	2 413	2 549	2 549

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1989		Förändringar till 1990			
	antal	lön	institutionen antal	lön	budgetförslag antal	lön
Sekretariatschef	1		36			
Akademiker	2	AC 14–15*				
Overassistent	2	AC 1–4				
Assistent	1	AC	3			
Summa	6		–		–	

* En med utlandstillägg

Anslagsförändring

Post	(1 000-tal DKK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/	Budg.försl	Inst/	Budg.försl	Inst/	Budg.försl
Löner	89	89	–19	–19	70	70
Varor och tjänster	22	22	30	30	52	52
Projekt	5	5	9	9	14	14
Summa	116	116	20	20	136	136

*Analys av förändringsförslagen***Ämbetsmannakommittén:**

– Pris- och löneförändringar	+ 116 000 DKK
– Verksamhetsförändring	
1. Medel för sociala avgifter reduceras	– 28 000 DKK
2. Ökade medel för tryckning	+ 12 000 DKK
3. Ytterligare medel för reseutgifter	+ 11 000 DKK
4. Ökade projektmedel	+ 9 000 DKK
5. Medel för övrig personal	+ 9 000 DKK
6. Ökade kostnader för porto och telefon	+ 6 000 DKK
7. Medel till kontorsomkostnader	+ 1 000 DKK

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändring	+ 116 000 DKK
– Verksamhetsförändring	
1. Medel för sociala avgifter reduceras	– 28 000 DKK
2. Ökade medel för tryckning	+ 12 000 DKK
3. Ytterligare medel för reseutgifter	+ 11 000 DKK
4. Ökade projektmedel	+ 9 000 DKK
5. Medel för övrig personal	+ 9 000 DKK
6. Ökade kostnader för porto och telefon	+ 6 000 DKK
7. Medel till kontorsomkostnader	+ 1 000 DKK

3.16 Bygg

Inledning

Byggsektorns projektbeviljning omfattar delområden: samarbete inom byggpolitiken (innehåller byggforskning, harmoniseringsarbetet och byggsektorns allmänna utveckling) och samarbete inom bostadspolitik.

Byggsektorns handlingsplan för ökad produktivitet och stabil sysselsättning fastställdes i januari 1987. Handelshinder och harmonisering är ett centralt verksamhetsområde samt åtgärder för samverkan om främjande av export.

Byggforskningssamarbetet genomförs av NBS (Nordiska byggforskningsorganens samarbetsgrupp). Harmonisering av byggbestämmelser utförs av NKB (Nordiska kommittén för byggbestämmelser), ett samarbetsorgan för de centrala bygghandlingarna. Harmonisering av normer och standarder utförs av INSTA-Bygg, som är samarbetsorgan för de nationella byggstandardiseringsorganen.

Nordiska bostadsadministrativa mötet är samarbetsforum för de centrala bostadsmyndigheterna och initierar bostadspolitiska projekt.

Budgetmässigt består bostads och byggsektorn av den allmänna projektbudgeten och NKBs budget.

i 1 000 DKK

BYGG	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring (ÅK)/Budgetförslag		(totalt) Förslag till budget 1990
Byggfrågor, dispositionsbeviljning	4 030	161	(+ 794)	+ 352	4 543
Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB)	2 103	191	(+ 136)	—	2 294
Totalt	6 133	352	(+ 930)	+ 352	6 837

Ämbetsmannakommitténs bedömning av sektorn:

Under åren 1987 och 1989 har påbörjats flera utredningar under bygg-handlingsplanen som förutsätter ännu under 1990 oförminskad aktivitet.

Tyngdpunkten ligger på ökad samverkan på exportområdet såväl för byggvaror, entreprenörverksamhet som konsulttjänster. Men avgörande är intensifierad koordinering om harmonisering och standardisering. Här har NKB och INSTA-Bygg inlett en förpliktande samordning genom nedsättande av särskild programgrupp som nära följer programarbetet inom CEN (Europeisk standardisering). Nordisk finansiering behövs för att försäkra nordisk koordinering och hög aktivitetsnivå varigenom man har de största möjligheter till att påverka den europeiska standardiseringen.

Vidare avser sektorn att från 1990 följa upp initiativ inom datateknologi för byggbranschen emedan den nordiska datahandlingsplanen upphör. Och slutligen på uppmaning av bostadsministrarna inleds koordinering av nordiska insatser på inomhusklimatområdet.

3.16.1 Byggfrågor, dispositionsbeviljning

BUDGETFÖRSLAG 1990: 4 543 000 DKK

Byggsektorns handlingsplan

Handlingsplanen som inledningsvis började 1987 sträcker sig över åren 1988–90. Högt prioriterade områden är handelshinder och harmonisering samt övriga exportfrämjande åtgärder. För harmonisering redogörs under kapitlet Harmonisering och standardisering, där handlingsplanens intentioner kommer att föras vidare fram till 1992 med tyngdpunkt på EG-frågor och utvecklingen av Europas inre marknad.

Exportfrämjande projektverksamhet har behandlat bl. a. byggexportfinansiering, utbildningsmöjligheter för branchens exportaktiviteter, systemexport, nordiska bostadsmässors roll i exportsammanhang m. m.

Inomhusklimat

På bostadsministermötet i augusti 1988 uppmanades ämbetsmannakommitten för samarbete inom byggsektorn att initiera tvärsektoriellt nordiskt samarbete inom ministerrådet på inneklimateområdet. För det ändamålet omdisponerades 310 000 DKK av sektorns medel för dylikt samarbete. I maj 1989 hålls inom sekretariatet ett inledande nordiskt kontaktmöte där företrädare för sektorerna bygg, arbetsmiljö, miljö, konsumentfrågor samt social- och hälsopolitik skall närmare överväga förstärkning på området. Det förefaller naturligt att byggsektorn har en koordinerande och pådrivande roll i detta sammanhang och ämbetsmannakommitten har för avsikt att avsätta medel under 1990 för initiativ på området.

Inom byggsamarbetet pågår för närvarande aktiviteter inom problemområdet. Under nordisk kommitté för byggbestämmelser verkar ett särskilt utskott och betydlig del av institutionens projektmedel är avsatta till arbetet. Inom byggforskningsarbetet har det bildats en arbetsgrupp på inneklimateområdet. Dessutom är en betydlig del av Nordiska ventilationsgruppens verksamhet knuten till problem om inomhusklimat.

Forskning och utveckling

Nordiska byggforskningsorganens arbetsgrupp har arbetsgrupper på områdena fastighetsförvaltning, samhällsplanering, material och konstruktioner, byggnadsplatsens arbetsmiljö, vatten och sanitet, datafrågor, energifrågor, byggnadssanering och trämaterial.

Datateknologi inom byggsektorn

Nordisk Handlingsplan för datateknologiområdet utlöper 1989, men inom planen har beviljats medel till ett antal projekt inom byggsektorn, till följd av ett kartläggningsarbete vid planperiodens inledning. Ett motsvarande kartläggningsarbete utförs under 1989. Ämbetsmannakommitten er 12–3:e extra session

enig i RU-DATAS bedömning att för initiativ under 1990 bör det finnas en finansiell beredskap inom sektorn.

Harmonisering och standardisering

En betydlig del av bygghandlingsplanen från 1988 omfattar handelshinder och harmonisering. Allt större del kommer också att behövas för EG-harmonisering. Under 1988 nedsatte ämbetsmannakommittén ett särskilt EG-utskott. *Harmoniseringsfrågor* med hänsyn till utvecklingen inom Europa är högt prioriterat område för byggsektorn och är nära knutna till det standardiseringsarbete som utförs inom CEN – den europeiska standardiseringsorganisationen.

På *standardiseringens område* verkar INSTA B. För åren 1990–92 har INSTA B avviserat ett behov på 2000 tDKK per år förorsakat av det intensifierade arbetet inom CEN. Beviljade medel till INSTA B inklusive NBK (Nordisk betongkommitte) under 1989 är 1260 tDKK.

Till standardiseringsarbetet har man i den ekonomiska handlingsplanen beslutet överföra till byggsektorn 850 tDKK för vart av åren 1990, 1991 och 1992.

Bostadspolitisk verksamhet

Bostadspolitisk projektverksamhet är av bostadsministrarna utpekad som ett prioriterat område. Sålunda beviljades under 1988 830 000 DKK. Man har av olika orsaker inte kunnat fullfölja det tempo i verksamheten som ambitionerna förutsatte. Nu har de ansvarliga bostadsmyndigheterna i länderna nedsatt en styrgrupp för projektverksamheten som successivt skall bredda möjligheterna för effektiv samverkan mellan länderna.

i 1 000 DKK

BYGGFRÅGOR	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring (ÅK)/Budgetförslag	(totalt) Förslag till budget 1990
Byggsektorns handlingsplan	1 370	55		
Inneklimat	—	—		
Forskning och utveckling	1 100	44		
Standardisering	1 260	50		
Bostadspolitik	300	12		
Summa	4 030	161	(+ 794)	+ 352
				4 543

Analys av förändringsförslagen

Ämbetsmannakommittén:

– Pris- och löneförändringar + 161 000 DKK

– Verksamhetsförändring

Projektmedel särskilt för frågor
som rör datateknologi inom bygg-
sektorn samt för inneklimat

+ 794 000 DKK

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändringar

+ 161 000 DKK

– Verksamhetsförändring	
Projektmedel särskilt för frågor	
som rör datateknologi inom bygg-	
sektorn samt för inneklimat	+ 352 000 DKK

3.16.2 Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB)

BUDGETFÖRSLAG 1990:	1 407 000 FIM
motsvarar	2 294 000 DKK

Organisation och verksamhet

NKBs styrelse består av 2 representanter från Danmark, Finland, Norge och Sverige samt 1 representant från Island. Dessutom finns projektgrupper för avgränsade arbetsuppgifter och tekniska sekreterare utsedda av de enskilda länderna. Centrala kansliet i Helsingfors har en tjänst.

NKB är ett samarbetsorgan för de centrala byggmyndigheterna i de fem nordiska länderna. Verksamheten inom organisationen inleddes 1955. NKB infördes på ministerrådets budget 1979 genom att ett centralt sekretariat inrättades i Helsingfors.

NKBs uppgift är att samordna byggbestämmelserna i de nordiska länderna inom områden där en samordning är angelägen, samt främja nordiskt samarbete av väsentlig betydelse för en sund utveckling rörande byggbestämmelser i enlighet med vad som anges i NKBs arbetsprogram.

Budgetöversikt

	(1 000-tal FIM) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÄK	Budget- förslaget
Löner	287	365	365
Varor och tjänster	247	276	256
Projektverksamhet*	756	850	786
Summa	1 290	1 491	1 407

* Disponering av medel för projektverksamheten förutsätter ett särskilt beslut av ministerrådet efter förslag av ämbetsmannakommittén för byggfrågor.

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1989		Förändringar till 1990			
	antal	lön	antal	lön	budgetförslag antal	lön
Sekreterare	1	*	–	–	–	–

* Lön efter säravtal

Anslagsförändring

Post	(1 000-tal FIM) Pris- og løne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/	Budg.försl	Inst/	Budg.försl	Inst/	Budg.försl
Löner	78	78	—	—	78	78
Varor och tjänster	9	9	20	—	29	9
Projekt	30	30	64	—	94	30
Summa	117	117	84	—	201	117

Analys av förändringsförslagen

Institutionen:

- Pris- og løneförändringar + 117 000 FIM
- Verksamhetsförändring
  1. Ytterligare medel för resor + 20 000 FIM
  2. Ökade medel främst för projekt inom säkerhets- og miljöområdet men även för ökat internationellt samarbete + 64 000 FIM

Budgetförslaget:

- Pris- og løneförändringar + 117 000 FIM

3.17 Handel*Inledning*

Innen ministerrådssystemet skjer det handelspolitiske samarbeid i EK-Handel og i Nordisk Prosjekteksporfond, NoPEF. Sistnevnte er fra 1.1.1989 etablert som en permanent nordisk institusjon.

De nordiske ministre med ansvar for utenrikshandel møtes sedvanlig en gang pr. år, hvor bl. a. drøftes handelspolitiske spørsmål mellom de nordiske land. I tillegg behandles spørsmål som vedrører landenes deltakelse i det øvrige internasjonale handelspolitiske samarbeid.

I de halvårlige møter mellom de nordiske handelsjefene, hvor ministerrådets generalsekretær deltar som observatør, behandles i første hånd spørsmål i relasjon til de nordiske lands øvrige internasjonale økonomiske samarbeid i EFTA, EFTAEF, GATT, OECD m. fl.

i 1 000 DKK

HANDEL	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring (ÅK)/Budgetförslag	(totalt) Förslag till budget 1990	
Handelspolitik, dispositionsbeviljning	2 352	94	(—) —	86	2 360
Nordiska projektexport- fonden	11 265	556	(+ 3 575)	+ 1 000	12 821
Totalt	13 617	650	(+ 3 575)	+ 914	15 181

3.17.1 Handelspolitikk, disposisjonsbevilgning

BUDGETFÖRSLAG 1990: 2 360 000 DKK

Norden som hjemmemarked

Arbeidet med å skape et nordisk hjemmemarked har fortsatt høyeste prioritet innenfor EK-Handels ansvarsområde og vil kreve ytterligere innsatser i årene som kommer, både av finansiell og arbeidsmessig karakter. Fra og med 1988 er det innbakt en bevilgning på 1 MDKK i budsjettet for å møte bl. a. andre samarbeidsorgans behov for midler i deres anstrengelser for å gjennomføre nødvendige utredninger m. v. ved implementeringen av samarbeidsprogrammet for avvikling av handelshindre i Norden. Det er imidlertid en klar forutsetning at de ulike berørte sektorer har det primære ansvaret for å gjennomføre programmet på sine områder:

For å støtte særlig oppnevnte rapportører innenfor et antall prioriterte handelshinderområder, samt å utgjøre en forsterkning av sekretariatet i den arbeidskrevende oppgave som samarbeidsprogrammet medfører, vil ordningen med en prosjektsekretær fortsette i 1990.

Innenfor sektoren pågår en omfattende prosjektvirksomhet på en rekke områder. Her kan nevnes:

- forenkling av handelsprosedyrer
- datorisering av dagligvarebransjen
- eksportframstøt på tredjelandsmarkeder
- teknisk samordning av regler på næringsmiddel og jordbruksområdet

Et sterkere Norden

I den nye økonomiske handlingsplanen "Et sterkere Norden" er det på handelssektoren avsatt midler til at å søke åpnere offentlige innkjøp på lokalt og regionalt plan for en større grad av konkurranse. I tillegg er det stilt til rådighet 0,5 MDKK/år 1990–1992 til standardisering.

Som omtalt omfatter Norden som hjemmemarked det alt vesentlige av det arbeidet som pågår på EK-Handels sektor. I den fasen som ligger foran er det nødvendig å legge stadig mer vekt på den nasjonale gjennomføring av nordisk fattede vedtak. For dette arbeid anses på dette tidspunkt ikke behov for ytterligere midler.

i 1 000 DKK

HANDELSPOLITIKK disposisjons- bevilgning	Budget 1989	Pris- föänd- ringar	Verksamhets- föändring (ÅK)/Budgetförslag	(totalt) Förslag till budget 1990	
Summa	2 352	94	(-)	- 86	2 360

Analys av förändringsförslagen

Ämbetsmannakommittén:

– Pris- och löneförändringar + 94 000 DKK

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändring + 94 000 DKK

– Verksamhetsförändring

Reduktion av projektmedel – 86 000 DKK

3.17.2 Nordiska projektexportfonden (NOPEF)

BUDGETFÖRSLAG 1990: 7 866 000 FIM

motsvarar 12 821 000 DKK

Organisation och verksamhet

Projektexportfonden har en styrelse på 10 medlemmar, bestående av två ledamöter från vardera av de nordiska länderna. Nordiska investeringsbanken representeras av en observatör vid styrelsemötena.

Styrelsens beslut verkställs av ett sekretariat som leds av en direktör. Sekretariatet är beläget i Helsingfors och har fyra tjänster.

Nordiska projektexportfonden upprättades för en försöksperiod från den 1.7.1982. Försöksperioden har därefter förlängts. Under 1988 har det beslutats, att institutionen fr. o. m. 1 januari 1989 är en permanent institution.

Nordiska projektexportfonden skall bidra till att stärka de nordiska företagens internationella konkurrenskraft vid export främst till utvecklingsländer, men även till statshandelsländer. Fondens huvudsakliga verksamhet är att ge stöd till nordiska företag och institutioner vid uppgörandet av förutsättnings- och lönsamhetsstudier rörande konkreta projekt och för motsvarande aktiviteter, som kan leda till affärskontrakt. Projekt skall vara av nordiskt intresse. Fonden kan bevilja bidrag, som täcker högst 50% av kostnaderna. De beviljade bidragen skall normalt återbetalas om projektet realiserar.

En mindre del av fondens medel kan även beviljas som bidrag på upp till 50% av utgifterna för nordiska och internationella seminarier inom branscher och områden där nordiska företag är konkurrenskraftiga, till grundläggande marknadsundersökningar och studier av efterfrågesituationen i målområden där ett nordiskt intresse för leveranser kan föreligga.

Budgetöversikt

	(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÅK	Budget- förslaget
Löner	1 254	1 470	1 465
Varor och tjänster	1 013	1 145	1 050
Projekt	4 644	6 830	5 351
Summa	6 911	9 445	7 866

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1989		Förändringar till 1990		budgetförslag	
	antal	lön	institut./ÅK	lön	antal	lön
Direktör	1*					
Sekreterare	2					
Handläggare	1					
Bokförare			4/5		4/5	**
Summa	4		4/5		4/5	

* Ett särskilt löneavtal

** Löneplacering efter kontrol med löne- och personalutskott

Anslagsförändring

Post	(1 000-tal FIM)		Verksamhetsförändring		Totalt	
	Pris- och löneförändringar		Inst/	Budg.försl	Inst/	Budg.försl
Löner	118	118	98	93	216	211
Varor och tjänster	37	37	95	—	132	37
Projekt	186	186	2 000	521	2 186	707
Summa	341	341	2 193	614	2 534	955

Analys av förändringsförslagen

Institutionen:

- Pris- och löneförändringar + 341 000 FIM
- Verksamhetsförändring
  1. Inrättande av tjänst 4/5 för redovisning + 93 000 FIM
  2. Ökade styrelsesarvodena + 5 000 FIM
  3. Kontorsomkostnader + 95 000 FIM
  4. Ökning av projektmedlen för att uppfylla uttalanden i anslutning till permanentering av institutioner + 2 000 000 FIM

E Budgetförslaget:

- Pris- och löneförändringar + 341 000 FIM
- Verksamhetsförändring
  1. Inrättande av tjänst 4/5 för redovisning + 93 000 FIM
  2. Ökning av projektmedlen + 521 000 FIM

3.18 Regional*Inledning*

Den långsiktiga verksamheten inom den regionalpolitiska sektorn sker inom gränsregionalt samarbete, utrednings- och utvecklingsverksamhet samt regionalpolitisk forskning. De övergripande riktlinjerna har varit de samma under hela 1980-talet. Förutsättningarna för regionalpolitiken för-

ändras successivt. Mot denna bakgrund har ministerrådet beslutat om revidering av det regionalpolitiska samarbetsprogrammet från 1986 och avser att lägga fram ett ministerrådsförslag för Nordiska rådets session 1990.

Ministerrådet har på sitt möte den 28 februari 1989 enats om riktlinjer för det fortsatta arbetet. I förhållande till de nu gällande målen diskuteras följande inriktning:

- Kunskapsutveckling samt informations- och erfarenhetsutbyte ges ökad prioritet.
- Samarbetet mellan regioner inriktas mot mer flexibla indelningar av regioner där förutsättningar för samarbete finns.
- Behovet av sektorsövergripande/-påverkande samarbete betonas.
- Samarbete och gemensamt agerande i internationella frågor betonas starkare.
- Regionalpolitiken i Norden utformas vidare så att förverkligandet av Norden som hemmamarknad underlättas.

Förslag till ett nytt samarbetsprogram för sektorn överlämnas till Nordiska rådets session 1990. Programmet kommer att fastställas efter rådets behandling. Arbetet under året inriktas på uppbyggandet av nya verksamhetsformer. Konsekvenserna av ett nytt program får full genomslagskraft först fr. o. m. 1991.

i 1 000 DKK

REGIONAL	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring (ÅK)/Budgetförslag		(totalt) Förslag till budget 1990
Regionalpolitiska programarbetet, dispositionsbeviljning	2 237	90	(+ 1 083)	+ 416	2 743
Gränsregionalt sam- arbete, dispositions- beviljning	19 150	766	(– 416)	– 416	19 500
NordREFO	2 898	88	(+ 331)	–	2 986
Summa	24 285	944	(+ 998)	–	25 229

3.18.1 Regionalpolitiska programarbetet, dispositionsbeviljning

BUDGETFÖRSLAG 1990: 2 743 000 DKK

Utgångspunkten för utrednings- och utvecklingsverksamheten är att definera regionala problem och formulera strategier för framtida regionalpolitisk handlande. I detta sammanhang har ömsesidigt erfarenhetsutbyte och gemensam kunskapssutveckling en central samarbetsuppgift.

Den långsiktiga utrednings och utvecklingsarbete sker för närvarande inom två projekt. *Basprojektet* är ämbetsmannskommittens centrala servicefunktion. Det sammanställer och analyserar kontinuerligt basinforma-

tion om den regionala utvecklingen Norden. Verksamheten under 1990 planeras att kretsa kring tre temata:

- Pendlingsregioner
- Årsrapport 1990/91
- Utredningar kring kompetensuppbyggande projekt.

Glesbygdgruppen kommer under 1990 att fokusera sin verksamhet kring tre temata som startas 1988/1989. Dessa är småskalateknologi, jordbruk och lokal kulturpolitik. Det planeras teknologiförsöksprojekt. Inom jordbruk har ett samarbete initierats med de nordiska bondeorganisationerna (NBC).

För att få resurser för uppbyggnaden av nya verksamhetsformer som skisseras under programarbetet äskas den största ökningen till sektorns utvecklingsarbete.

Under 1990 beräknas ökat behov av medel till större utvecklingsinsatser och konkret arbete med framtagande av nya verksamhetsformer inom ramen för ett nytt samarbetsprogram.

i 1 000 DKK

REGIONALPOLITISKA PROGRAMARBETET dispositions- beviljning	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring (ÅK)/Budgetförslag		(totalt) Förslag till budget 1990
Utvecklingsarbete	977	39	(+ 1 014)		
Glesbygdspolitisk samarbete	390	16	(+ 4)		
Basprojektet	870	35	(+ 65)		
Summa	2 237	90	(+ 1 083)	+ 416	2 743

Analys av förändringsförslagen

Ämbetsmannakommittén:

- Pris- och löneförändringar + 90 000 DKK
- Verksamhetsförändring
Ytterligare projektmedel + 1 083 000 DKK

Budgetförslaget:

- Pris- och löneförändringar + 90 000 DKK
- Verksamhetsförändring
Ytterligare projektmedel + 416 000 DKK

3.18.2 Gränsregionalt samarbete, dispositionsbeviljning

BUDGETFÖRSLAG 1990: 19 500 000 DKK

Den gränsregionala verksamheten bedrivs för närvarande i nio samarbetsområden. Dessa är Nordkalotten, Västnorden, Kvarken, Mittnorden, Skärgårdsområdet, Bornholm – Sydöstra Skåne, Östfold-Bohuslän, ARKO (Arvika – Kongsvinger) samt Öresund. Med nordiska medel initi-

eras praktiska problemlösningar och stimuleras aktiviteter för att få igång en självständig utvecklingsprocess baserad på regionernas egna möjligheter och förutsättningar.

i 1 000 DKK

	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring (ÅK)/Budgetförslag	(totalt) Förslag till budget 1990
Nordkalotten	5 600			
Västnorden	3 300			
Öresund	850			
Kvarken	3 500			
Skärgårdsprojektet	1 500			
Mittnorden	2 200			
Östfold – Bohuslän	800			
Bornholm – Sydöstra – Skåne	1 100			
ARKO (Arvika-Kongs- vingerregionen)	300			
Totalt	19 150	766	(-416)	-416
				19 500

Analys av förändringsförslagen

Ämbetsmannakommittén:

- Pris- och löneförändringar + 766 000 DKK
- Verksamhetsförändringar
- Minskning av projektverksamheten - 416 000 DKK

Budgetförslaget:

- Pris- och löneförändringar + 766 000 DKK
- Verksamhetsförändringar
- Minskning av projektverksamheten - 416 000 DKK

3.18.3 NordREFO

BUDGETFÖRSLAG 1990: 1 832 000 FIM
motsvarar 2 986 000 DKK

Organisation och verksamhet

Institutets styrelse har 1 ledamot och 1 suppleant från samtliga fem nordiska länder. Dessutom ingår 1 representant från Nordiska ministerrådets sekretariat. Sekretariatet som är placerat i Helsingfors har 2 anställda.

Det regionalpolitiska forskningsarbetet sker inom ramen för Nordiska institutet för regionalpolitisk forskning (NordREFO). NordREFOs huvudsakliga arbetsuppgifter kan sammanfattas enligt följande:

- samordning av forskning inom det regionalpolitiska fältet
- bedriva forskning med nordiskt komparativa utgångspunkter inom det regionalpolitiska fältet
- verka som ett kontaktorgan mellan forskare, forskningsinstitutioner och plane ringsinstitutioner med anknytning till regionalpolitik

- svara för informationsverksamhet och kunskapsöverföring, huvudsakligen mellan forskning och planering.

Budgetöversikt

	(1 000-tal FIM) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institutionen/ÅK	Budgetförslaget
Löner	411	404	411
Varor och tjänster	599	318	622
Projekt	768	1 313	799
Summa beviljningsförslag	1 778	2 035	1 832

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1989		Förändringar till 1990			
	antal	lön	antal	lön	budgetförslag antal	lön
Institutionschef	1					
Adm. sekreterare	1					
Summa	2		–	–		

Anslagsförändringen

Post	(1 000-tal FIM) Pris- och löneförändringar		Verksamhetsförändring		Totalt	
	Inst/	Budg.försl	Inst/	Budg.försl	Inst/	Budg.försl
Löner	–	–	– 7	–	– 7	–
Varor och tjänster	23	23	– 304	–	– 281	23
Projekt	31	31	+ 514	–	545	31
Summa	54	54	+ 203	–	257	54

Analys av förändringsförslagen

Institutionen:

- Pris- och löneförändringar + 54 000 FIM
- Verksamhetsförändring
  1. Anslagsteknisk överföring från posten varor- och tjänster till posten projekt + 364 000 FIM
  2. Minskning av löneposten – 7 000 FIM
  3. Ökning av varor och tjänster främst p. g. a. tryckning och drift av kontoret efter flyttning till Danmark + 60 000 FIM
  4. Ökning av projektmedlen + 150 000 FIM

Budgetförslaget:

- Pris- och löneförändringar + 54 000 FIM

3.19 Transport

BUDGETFÖRSLAG 1990: 3 720 000 DKK

Samarbetet inom trafiksektorn har under 1980-talet genomgått en genomgripande förändring. Inriktningen ligger alltmer mot transportpolitiska och -ekonomiska frågor. Ett viktigt ämnesområde utgörs av den europeiska integrationen och dess inverkan på transportpolitiken. Andra viktiga frågor är trafik och miljöproblematiken, behovet av infrastruktursatsningar för ett framtida effektivt transportsystem internordiskt och mellan Norden och Europa, infomateknologins utveckling och dess påverkan på transportbehovet, förbättring av meteorologins prognosmetoder m. m.

För att effektivt kunna möta dagens arbetsituation och dess utveckling under kommande år pågår en organisationsöversyn. Som ett första steg har från 1989 vidtagits den organisationsförändringen att Nordiska kommitteer för transportforskning (NKTF) fått en mer renodlad roll som transportforskningsorgan och planeringsorgan för NÄT. Avsikten är att NÄT avdelar en viss summa för transportpolitikrelaterad verksamhet samt för meteorologiverksamhet m. m. För den övriga verksamhet som prioriteras ges genom en rambudget ett planerings- och genomförandeansvar åt NKTF.

För 1990 medför organisationsförändringen alltså en ny indelning av delområdena:

1. Transportpolitik, infrastrukturplanering
2. NKTF
3. Meteorologi
4. Väderradarprojektet

Perioden 1990–92 kommer till stor del att utgöra en tid av omställning inför den fria transportmarknaden inom EG. Samtidigt är det allt mer uppenbart att trafikmiljöfrågorna kommer att behöva prioriteras högt. NÄTs bedömning är en viss höjning av budgeten blir ofrånkomlig om arbetsuppgifterna skall kunna klaras.

					i 1 000 DKK
TRANSPORT	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring (ÅK)/Budgetförslag	(totalt) Förslag till budget 1990	
Transportpolitik, m. m.	550				
NKTF	2 689				
Meteorologi	300				
Summa	3 539	142	(+ 369)	+ 39	3 720

Analys av förändringsförslagen

Ämbetsmannakommittén:

– Pris- och löneförändringar	+ 142 000 DKK
– Verksamhetsförändring	
Ytterligare projektmedel	+ 369 000 DKK

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändring	+ 142 000 DKK
– Verksamhetsökning	
Ökning av projektmedlen	+ 39 000 DKK

3.20 Trafiksikkerhet

BUDGETFÖRSLAG 1990: 3 848 000 DKK

Den nylig vedtatte storbyrekommandasjon vil eventuelt kunne øke disse beløp.

NTR vil prioritere innsatsen innenfor handlingsplanens følgende områder:

- hastighetsutviklingen
- promillekjøring
- nye førere
- ubeskyttede trafikanter

En viktig utgangspunkt for innsatsen innenfor disse områdene er å prioritere tiltak som påvirker trafikantenes holdninger i positiv retning.

Oppfølging av tidligere vedtatte rekommendasjoner vil også bli gitt prioritet, og søkt interegret i handlingsplanarbeidet.

i 1 000 DKK

TRAFIKSÅKERHET dispositions- bevilgning	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring (ÅK)/Budgetförslag	(totalt) Förslag till budget 1990
Beskrivning av trafikolyckor	300	12		
Køretøyet	500	20		
Vegen	700	28		
Mennesket i trafikken	2 200	88		
Totalt	3 700	148	(+ 52)	3 848

Analys av förändringsförslagen

Ämbetsmannakommittén:

– Pris- och löneförändringar	+ 148 000 DKK
– Verksamhetsförändring	
Ytterligare projektmedel	+ 52 000 DKK

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändringar	+ 148 000 DKK

3.21 Turism

BUDGETFÖRSLAG 1990: 1 937 000 DKK

Ett nytt samarbetsprogram för turism behandlades under Nordiska rådets session 1989. Det skall nu fastställas av ministerrådet.

Sedan det förra programmet antogs 1978 har det skett en kraftig utveckling av turismen såväl internationellt som när det gäller de nordiska länderna. Turistnäringen har idag en större betydelse ekonomiskt, sysselsättningsmässigt och ur ett regionalekonomiskt perspektiv. Det nya programmet har anpassats till de allt större krav som ställts på bevakning av sådana faktorer som påverkar turistnäringens förutsättningar och på direkta insatser för att utveckla näringen.

Som en inledning till genomförandet av samarbetsprogrammet avser turistutskottet att anordna en konferens för att engagera turistnäringen, berörda ämbetsmannakommittéer m. fl. i konkretiseringen av programmet.

I samarbetsprogrammet nämns ett antal prioriterade områden, till vilka insatserna bör koncentreras. Ett antal åtgärder nämns vidare i kommunikationsutskottets rekommendationer till ministerrådet angående genomförandet av programmet. För att insatser skall bli framgångsrika måste de bygga på en god kunskap om bl. a. turistnäringens situation, dess omfattning och betydelse i olika avseenden, de problem som finns inom näringen och effekterna av redan vidtagna eller planerade åtgärder. Det arbete som inletts angående utredning av konsekvenserna för den nordiska turistmarknaden av EGs fria marknad 1993 samt en samordning av EGs turistpolitik har härvid stor betydelse.

Till en del har turistutskottet redan tidigare bedrivit projektverksamhet inom de prioriterade områdena. Mer kan dock göras. Finansieringen av programmet kommer att kräva såväl nordiska medel som nationella medel från turistråd, näring m. fl. Kostnader för de analyser, utredningar och projekt som skall genomföras förutsätter en mindre ökning av den nordiska budgeten för turistsamarbete. Budgetprogrammets delområden har anpassats till samarbetsprogrammet. Efter en samlad värdering av delområdena finner utskottet att budgetramen, med undantag av medlen till marknadsföringskampanjen, bör ökas med ca 13 % jämfört med 1989 års pris och löneomräknade anslag, dvs. till ca 2 100 000 DKK.

i 1 000 DKK

TURISM dispositionsmedel	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring (ÅK)/Budgetförslag	(totalt) Förslag till budget 1990
Produktutveckling	535	21	(+ 144)	
Näringsutveckling	539	22	(- 11)	
Kunskap om turism	710	28	(+ 112)	
Totalt	1 784	71	(+ 245)	+ 82 1 937

Analys av förändringsförslagen

Ämbetsmannakommittén:

– Pris- och löneförändringar	+ 71 000 DKK
– Verksamhetsförändring	
Ytterligare projektmedel	+ 245 000 DKK

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändringar	+ 71 000 DKK
– Verksamhetsförändring	
Ökning av projektmedlen	+ 82 000 DKK

3.22 Jord- och skogsbruk*Inledning*

Nordisk Ministerråds målsättning för samarbetet på jord- och skovbrugsområdet er fastlagt i et handlingsprogram, der dækker perioden 1985–95. Ministerrådet vil i 1989 afgive en midtvejsevaluering af handlingsprogrammet og i tilslutning hertil udarbejde et ministerrådsforslag, der indeholder justeringer til handlingsprogrammet for perioden 1990–95.

Nordisk Embedsmandskomité for Jord- og Skovbrugsspørgsmål (NEJS) har i sit budgetprogram for 1990–92 taget udgangspunkt i midtvejsevalueringen og de justeringer, som der arbejdes med at få lagt ind i det justerede handlingsprogram.

NEJS har registreret, at et stort antal samarbejdsområder i stigende grad påvirkes af målsætninger, som tager udgangspunkt i tværsektorielle prioriteringer. Det gælder især samarbejdsområder med tilknytning til miljøområdet samt landenes tilpasninger til internationale forhold – i særdeleshed de vesteuropæiske integrationsbestrebelse.

Det nordiske samarbejde på jord- og skovbrugsområdet vil i 1990 og årene frem få et indhold, der særlig tager hensyn til

- anbefalingerne fra Verdenskommissionen for miljø og udvikling (Brudtlandrapporten),
- det nordiske miljøprogram (1988) og handlingsplaner herom,
- det nordiske samarbejdsprogram om afskaffelse af handelshindringer i Norden,
- Norden og Europarelationerne,
- globale genbevarende foranstaltninger,
- en forstærket organisation inden for det nordiske forskningssamarbejde på jord- og skovbrugsområdet.

NEJS vil anbefale, at det justerede handlingsprogram søges gennemført med en nordisk budgetramme, der for 1990 øges med 650 000 DKK til ialt 21,9 mio. DKK eller en 3 % realvækst i forhold til 1989. Stigningsforslaget skal ses på baggrund af, at sektoren i 1989 fik en 10 % realvækstreduktion i forhold til 1988.

i 1 000 DKK

JORD- OCH SKOGSBRUK	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring (ÅK)/Budgetförslag		(totalt) Förslag till budget 1990
Jordbruksfrågor, dispositionsbeviljning	6 080	243	(107)	- 116	6 207
Nordiska genbanken för jordbruks- och trädgårds- växter (NGB)	4 219	666	(201)*	-	4 885*
Samarbetsnämnden för nor- disk skogsforskning (SNS) ¹	7 823	308	(2 764)*	-	8 131*
Samnordisk planteforædling	1 833	74	(54)*	-	1 907*
Totalt	19 955	1 291	(3 126)	- 116	21 130

* De angivne tal er foreslåede af institutionerne. Embedsmandskomiteen (NEJS) anbefaler lavere beløb for institutionerne med udgangspunkt i en 3% realvækst.

¹ SNS ønsker budgetrammen fastsat i FIM for 1990 som følge af ændret sekretariatsplacering og central kasseforvaltning.

3.22.1 Jordbruksfrågor, dispositionsbeviljning

BUDGETFÖRSLAG 1990: 6 207 000 DKK

Den største stigning foreslås inden for programområdet udredninger og nye aktiviteter, som har baggrund i det reviderede handlingsprogram.

Samarbejdet inden for jordbrugsforskningen har lange traditioner. NEJS vil fortsat søge at styrke sektorens rådgivende organ, Nordisk Kontaktorgan for Jordbrugsforskning (NKJ). Kontaktorganet har fremmet en optimal udnyttelse af de nationale forskningsprioriteringer og koordineringsvirksomheden har været så vellykket, at et stigende antal projekter har kunnet finansieres udelukkende med nationale forskningsmidler efter anbefalinger fra kontaktorganet. Som en konsekvens heraf, og da samtidig enkelte projekter kommer til afslutning i 1989 efter en nordisk finansieringsperiode, foreslår NEJS at budgetrammen for jordbrugsforskningen reduceres med 1,0 mio. DKK for 1990. Denne reduktion skal ikke samtidig tages som udtryk for en nedprioritering af det nordiske forskningsamarbejde, men udelukkende som en konsekvens af den værdifulde finansieringsomlægning.

Alle organer, som beskæftiger sig med nordisk forskning inden for jord- og skovbrugssektoren, prioriterer samarbejdet om nordisk forskeruddannelse højt. Samarbejdet muliggør opbygningen af en større forskerkompetence i Norden, end hvad de nationale undervisningsinstitutioner selv kan udrette på egen hånd. Ved samarbejdet gennemføres serier af 3-årige forskerkurser, som indpasses i universiteternes undervisningsplaner. Det tilstræbes, at der kurserne anvendes gæsteforeslæsere fra de mest førende forskningsinstitutioner også uden for Norden. Kursusrækkerne bliver afstemt med anden kursusvirksomhed inden for nordiske organer som eksempelvis institutionen Nordiske Forskerkurser, NKJ og SNS.

NEJS anser, at programområdet for 1990 kan sikres en kontinuitet med en omtrentlig uændret budgetramme.

Den nordiske genbankkoordinering vedrørende husdyr er inde i sin anden 3-årige virksomhedsperiode og som afsluttes i 1990. NEJS vurderer, at projektarbejdet forløber tilfredsstillende og har især noteret sig en nordisk aktivitet i forhold til det europæiske og globale genbanknetværk.

NEJS vil anbefale at projektet slutføres som planlagt med omtrent uændrede midler for 1990.

Kontrolinstitutionernes samarbejde er dannet ud fra målsætningen i sektorens handlingsprogram om et øget samarbejde mellem de nationale kontrolinstitutioner. Målsætningen er yderligere blevet styrket med samarbejdsprogrammet om afvikling af handelshindringer i Norden. Arbejdet er på jordbrugssektoren lagt til rette som en sammenkobling mellem en langsigtet harmoniseringsproces og de nordiske landes tilpasninger af de nationale regler til de kommende regler for EF's indre marked.

NEJS har i sine budgetovervejelser givet dette programområde en relativ stor realvækst og en høj prioritering inden for embedsmandskomiteens dispositionsbevilling.

i 1 000 DKK

JORD- OCH SKOGSBRUK dispositions- bevilling	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring (ÅK)/Budgetförslag	(totalt) Förslag till budget 1990
Utredning och nya aktiviteter	425	17	(658)	
Jordbruksforskning	2 463	99	(- 1 062)	
Forskarutbildning	1 580	63	(57)	
Genbankssamarbete – husdjur	250	10	(20)	
Kontrollinst. samarbejde	1 362	54	(434)	
Summa	6 080	243	(107)	- 116 6 207

Analys av förändringsförslagen

Ämbetsmannakommittén:

– Pris- och löneförändringar	+ 243 000 DKK
– Verksamhetsförändring	
Ökade projektmedel	+ 107 000 DKK
Budgetförslaget:	
– Pris- och löneförändringar	+ 243 000 DKK
– Verksamhetsförändring	
Reduktion av projektmedlen	- 116 000 DKK

3.22.2 Nordiska genbanken för jordbruks- och trädgårdsväxter

BUDGETFÖRSLAG 1990: 4 401 000 SEK
 motsvarar 4 885 000 DKK

Organisation och verksamhet

Genbankens styrelse består av 1 ledamot och 1 suppleant från vart och ett av de fem nordiska länderna. Under styrelsen finns ett rådgivande organ, Nämnden för genbanksfrågor. Nämnden representerar deltagarländernas växtförädlare, botanisk som bereder och lämnar förslag till styrelsen angående genbankens verksamhet. Genbankens personal uppgår f. n. till 8 1/2 tjänster.

Nordiska genbanken för jordbruks- och trädgårdsväxter (NGB) startade sin verksamhet den 1. januari 1979. Genbanken har till uppgift att bevara den genetiska variationen hos för Norden värdefullt kulturväxtmaterial. Genbanken skall betjäna växtförädlare och andra växtforskare. I princip skall inlagrat material och dokumentation vara fritt tillgängligt för envar. Den nordiska genbanken är en länk i det europeiska genbanksnätet och ingår i det globala samarbetet. Detta möjliggör ett fritt utbyte av material och dokumentation med andra genbanker och samtidigt undvikande av dubbelarbete.

Budgetöversikt

	(1 000-tal SEK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institutionen/ÄK	Budgetförslaget
Löner	1 791	2 352	2 271
Varor och tjänster	875	950	950
Projekt	1 135	1 280	1 180
Summa	3 801	4 582	4 401

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1989		Förändringar till 1989 institutionen		budgetförslag	
	antal	lön	antal	lön	antal	lön
Direktör	1	chefslön				
Avdelningschef	2	N 30 – 33				
Konsulent	3	N 21 – 24				
Byråsekreterare	1	N 21				
Intendent	1 1/2	N 21				
Tekniker	1	N 13				
Sekreterare			1/2		1/2	
Summa	8 1/2		1/2		1/2	

Anslagsförändring

Post	(1 000-tal SEK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/	Budg.försl	Inst/	Budg.försl	Inst/	Budg.försl
Löner	480	480	81	—	561	480
Varor och tjänster	75	75	—	—	75	75
Projekt	45	45	100	—	145	45
Summa	600	600	181	—	781	600

Analys av förändringsförslagen

Institutionen:

– Pris- och löneförändringar	+ 600 000 SEK
– Verksamhetsförändring	
1. Inrättande av en halv sekreteraretjänst	– 0
2. Ökade projektmedel bl. a. för utgivande av växtslagsvisa databaser	+ 100 000 SEK

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändringar	+ 600 000 SEK
1. Inrättande av en halv sekreteraretjänst	+ 0

3.22.3 Samarbetsnämnden för nordisk skogsforskning

BUDGETFÖRSLAG 1990: 4 988 000 FIM
motsvarar 8 131 000 DKK

Organisation och verksamhet

SNS styrelse består av 3 representanter för vardera Danmark, Finland, Norge och Sverige. Island sänder 1 repräsentant. Sekretariatet består av ca 1/3 tjänst vid SNS och 1/2 tjänst vid NSR. SNS stödjer sig i sitt arbete på f. n. 16 samarbetsgrupper (inkl. NSR) representerande olika kompetensområden.

Samarbetsnämnden för nordisk skogsforskning (SNS) upprättades år 1972 och infördes år 1978 ministerrådets budget. År 1982 inordnades Nordiska skogsarbetsstudiernas råd (NSR), som hittills varit en självständig institution på ministerrådets budget, under SNS. SNS har till uppgift att förmedla och understödja gemensam nordisk forskning inom skogsbruket samt att underlätta samverkan inom den skogligen forskarutbildningen.

Budgetöversikt

	(1 000-tal DKK)	(1 000-tal FIM) Budget 1989	Förslag 1990	
			Institutionen/ÅK	Budgetförslaget
Löner	216	133	137	137
Varor och tjänster	505	310	320	320
Projekt	7 102	4 357	6 227	4 531
Summa	7 823	4 800	6 684	4 988

Anslagsförändring

Post	(1 000-tal FIM) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/	Budg.försl	Inst/	Budg.försl	Inst/	Budg.försl
Löner	4	4	—	—	4	4
Varor och tjänster	10	10	—	—	10	10
Projekt	174	174	1 696	—	1 870	174
Summa	188	188	1 696	—	1 844	188

Analys av förändringsförslagen

Institutionen:

– Pris- och löneförändringar + 308 000 DKK

– Verksamhetsförändring

Ökade projektmedel +2 764 000 DKK

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändringar + 188 000 FIM

Fr. o. m. 1990 beräknas budgeten i FIM

3.22.4 Samnordisk plantförädling (SNP)

BUDGETFÖRSLAG 1990: 1 907 000 DKK

Organisation och verksamhet

SNP leds av en styrelse som består av två representanter från varje nordiskt land utom Island som har en representant.

Institutionen inrättades fr. o. m. den 1. januari 1987 efter att den under ett flertal år fungerat som samarbetsorgan inom jord och skogsbrukssektorns projektbudget.

SNP har till uppgift att verka för en rationell samordning av de nordiska ländernas insatser inom plantförädlingsområdet.

Budgetöversikt

	(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen/ÅK	Budget- förslaget
Löner	26	27	27
Varor och tjänster	192	200	200
Projekt	1 615	1 734	1 680
Summa beviljningsförslag	1 833	1 961	1 907

Anslagsförändring

Post	(1 000-tal DKK) Pris- og løne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/	Budg.försl	Inst/	Budg.försl	Inst/	Budg.försl
Löner	1	1	—	—	1	1
Varor och tjänster	8	8	—	—	8	8
Projekt	65	65	54	—	119	65
Summa	74	74	54	—	128	74

*Analys av förändringsförslagen***Institutionen:**

– Pris- og løneförändringar + 74 000 DKK

– Verksamhetsförändring
Ytterligare projektmedel + 54 000 DKK

Budgetförslaget:

– Pris- og løneförändringar + 74 000 DKK

3.23 Fiskeri

BUDGETFÖRSLAG 1990: 5 353 000 DKK

Etter behandling ved Nordisk Råds 37. sesjon er det første Nordiske Samarbeidsprogrammet for Fiskeriområdet fastsatt av fiskeriministrene (MR-FISK). Programmets gjennomføring forutsetter en aktivitetsøkning fra fiskerisamarbeidets første år 1987–1989.

I programmet legges stor vekt på fiskerisektorens dominerende betydning for Vest-Nordiske området.

Ved gjennomføringen av samarbeidsprogrammet vil arbeidet med tiltak for å fremme levevilkårene for kvinnene i kystdistrikt og fiskerinæring bli gitt oppmerksomhet.

Hovedvekten i det nordiske samarbeidet i den nærmeste årene vil bli lagt på tiltak innenfor arbeidsområdet "Det Marine Økologiske System".

Forurening og overbeskatning er sentrale arbeidsområder, hvor nordisk samarbeid vil ha stor betydning for å fremme arbeidet med å sikre et høgt langtidsutbygge fra de nordiske fiskerier.

Innenfor genbanksamarbeidet vil de nordiske lande fortsette samarbeidet for å bevare utryddingstruede fiskestammer.

Akvakultur er fortsatt en potensjell vekstnæring i Norden. Det nordiske samarbeidet på området vil konsentreres om erfaringsutveksling mellom landene med særlig sikte på å redusere forureningsproblemene omkring akvakultur samt å fremme økte overlevelses- og vekstrater.

Innenfor et samarbeid om fangst- og foredlingsteknologi vil man fremme en mer rasjonell utnyttelse av fiskeressursene og øke det økonomiske utbyttet i næringen.

Markedsforskning og samarbeid om internasjonelle markedstiltak vil være nødvendig for utvikling av nye produkter og er et område, som skal utvikles innenfor det nordiske fiskerisamarbeidet.

Det generelle forskningssamarbeidet på fiskeriområdet vil bli styrket innenfor gjennomføringen av samarbeidsprogrammet.

I samarbeid med andre embedsmannskomiteer vil en innenfor det nordiske samarbeidet arbeide aktivt for koordinert innsats mellom de ulike programområdene i fiskerisamarbeidsprogrammet. Dette gjelder forholdet til det gränseregionale samarbeidet, arbeidsmiljøområdet, utdanningssektoren m. v.

i 1 000 DKK

FISKERI- dispositions- beviljning	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring (ÅK)/Budgetförslag	(totalt) Förslag till budget 1990
Marin ekologi	1 394	55	(+ 1 219)	
Akvakultur	1 073	43	(- 6)	
Teknologi	600	24	(- 14)	
Marknadsforskning	438	18	(+ 244)	
Forskningssamarbete	120	5	(+ 25)	
Annat	-	-	(+ 125)	
Summa	3 625	145	(+ 1 583)	+ 1 583 5 353

Analys av förändringsförslagen

Ämbetsmannakommittén:

- Pris- och löneförändringar + 145 000 DKK
- Verksamhetsförändring
- Ytterligare projektmedel + 1 583 000 DKK

Budgetförslaget:

- Pris- och löneförändringar + 145 000 DKK
- Verksamhetsförändring
- Ytterligare projektmedel + 1 583 000 DKK

3.24 Konsument

BUDGETFÖRSLAG 1990: 5 074 000 DKK

På konsumentsektorn kommer man att under våren 1989 fastställa ett nytt samarbetsprogram som ligger till grund för det konsumentpolitiska samarbetet för åren 1990–1993.

Det nya samarbetsprogrammet omfattar följande områden:

- Konsumenternas säkerhet
- Konsumenternas ekonomiska och rättsliga ställning
- Konsumentutbildning och -information
- Konsumentinflytande.

NÄK kommer att koncentrera sin verksamhet på dessa fyra områden.

Inom ramen för programmet kommer särskild vikt att läggas vid utvecklingen i relation till EG:s inre marknad, varors och tjänsters säkerhet, konsumentinflytande på standardisering, finansiella tjänster samt ny teknologi och mediautveckling.

Sambandet mellan konsumtion, hälsa och miljö kommer att ägnas uppmärksamhet bl. a. i ljuset av Brundtlandkommissionens rekommendationer.

i 1 000 DKK				
KONSUMENTFRÅGOR dispositions- beviljning	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring (ÅK)/Budgetförslag	(totalt) Förslag till budget 1990
Förplanering/uppföljning	270	11		
Konsumentinflytande	20	1		
Konsumenternas säkerhet	705	28		
EG-styrgrupp	485	19		
Konsumentutbildning och -information	867	35		
Konsumenternas ekono- miska och rättsliga ställning	2 103	85		
Administration	428	17		
Summa	4 905	196	(+153) -27	5 074

Analys av förändringsförslagen

Ämbetsmannakommittén:

- Pris- och löneförändringar + 196 000 DKK
- Verksamhetsförändring
- Ökade projektmedel + 153 000 DKK

Budgetförslaget:

- Pris- och löneförändringar + 196 000 DKK
- Verksamhetsförändring
- Reduktion av projektmedel - 27 000 DKK

3.25 Livsmedel

BUDGETFÖRSLAG 1990: 3 301 000 DKK

Till grund för det nordiska samarbetet på livsmedelssektorn ligger det 1988 fastställda samarbetsprogrammet. Samarbetet omfattar följande delområden:

- Lagharmonisering (avveckling av tekniska handelshinder)
- Harmonisering av kontroll och analys av matvaror, metodutveckling
- Kost och näring
- Toxikologi och riskvärdering

På alla dessa delområden kommer övergripande att uppmärksammas utvecklingen i relation till EG:s inre marknad.

i 1 000 DKK

LIVSMEDELSFRÅGOR dispositionsmedel	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring (ÅK)/Budgetförslag	(totalt) Förslag till budget 1990
Administration, organi- sering,	200	8		
Förplanering och uppföljning	123	5		
Lagharmonisering	235	9		
Kost och näring	255	10		
Toxikologi och risk- värdering	315	13		
Harmonisering av kontroll och analys av matvaror	1 165	47		
Delsumma	2 293	92	(+ 221) – 84	2 301
Dricksvattenprojekt	(200)*	–	(+ 600) + 1 000	1 000**
Total	2 293	92	(+ 821) + 916	3 301

* Medel anvisade från ministerrädsreserv 1989

** Medel avser tvärsektorielt projekt med miljösektorn. Totala finansieringen för projektet anvisas under livsmedelssektorn.

Analys av förändringsförslagen

– Pris- och löneförändringar	+ 92 000 DKK
– Verksamhetsförändring	
1. Ytterligare projektmedel	+ 221 000 DKK
2. Livsmedelssektorns andel av dricksvattenprojektet	+ 600 000 DKK
Budgetförslaget:	
– Pris- och löneförändringar	+ 92 000 DKK
– Verksamhetsförändringar	
1. Dricksvattenprojekt	
Totalfinansiering av projekt som utförs i samarbete med miljösektorn	+ 1 000 000 DKK
2. Reduktion av projektmedel	– 84 000 DKK

3.26 Lagstiftning

BUDGETFÖRSLAG 1990: 500 000 DKK

Det föreslås att lagstiftningssektorn för första gången skall få dispositionsmedel särskilt avsatta för sektorn. Medlen motiveras främst mot bakgrund av det ökade arbetet med frågor som berör förhållandet Norden-Europa.

Budgetöversikt

i 1 000 DKK

VERKSAMHETS BIDRAG, Budget dispositions- beviljning	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring (ÅK)/Budgetförslag	(totalt) Förslag till budget 1990
Lagstiftning, dispositionsmedel	—		(+ 700) + 500	500

Analys av förändringsförslagen

Ämbetsmannakommittén:

– Verksamhetsförändring + 700 000 DKK

Budgetförslaget:

– Verksamhetsförändring + 500 000 DKK

Sektorns verksamhet har
tidigare finansierats över
ministerrådets reserv

3.27 Verksamhetsbidrag

BUDGETFÖRSLAG 1990: 2 687 000 DKK

Inledning

Inom detta kapitel redovisas bidragsverksamhet inom ministerrådets
(samarbetsministrarnas) område.

i 1 000 DKK

VERKSAMHETS BIDRAG, Budget dispositions- beviljning	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring (ÅK)/Budgetförslag	(totalt) Förslag till budget 1990
Bidrag "Nordiska admini- strativa förbundet"	229	9	—	
Bidrag "Föreningarna Norden"	259	10	+ 400	
Bidrag Nordiska informationskontor	1 045	42	+ 200	
Bidrag Nordiska träskyddsrådet, sekretariatskostnader	369	15	—	
Bidrag Samarbetskommitté mänskliga rättigheter	105	4	—	
Summa	2 007	80	+ 600	2 687

Analys av förändringsförslagen

– Pris- och löneförändringar + 80 000 DKK

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändringar + 80 000 DKK

– Verksamhetsförändringar

1. Ökat bidrag till

Föreningarna Norden

+ 400 000 DKK

2. Ökat bidrag för Nordiska

informationskontor

+ 200 000 DKK

3.28 Tjänstemannautbyte

BUDGETFÖRSLAG 1990: 1 841 000 DKK

Inledning

Nordiskt tjänstemannautbyte har sedan etableringen omfattats av ett ständigt ökande intresse i de nordiska länderna. På grund av begränsade resurser har man kunnat godkänna bara en bråkdel av ansökningarna. Ökade resurser behövs framför allt för att följa Nordiska rådets rekommendationer om utvidgning av utbytesverksamhet till tolkar och översättare samt för genomförandet av en försöksverksamhet på kommunala nivå.

i 1 000 DKK

	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring (ÅK)/Budgetförslag	(totalt) Förslag till budget 1990
Tjänstemannautbyte	1 770	71	-1 841	

Analys av förändringsförslagen

– Pris- och löneförändringar

+ 71 000 DKK

– Verksamhetsförändring

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändringar

+ 71 000 DKK

3.29 Ministerrådets reserv

BUDGETFÖRSLAG 1990: 9 892 000 DKK

Inledning

För att skapa möjlighet till politisk handlingsfrihet under 1990 bör det i budgeten avsättas en allmän reserv. Denna reserv skall normalt inte användas för en förstärkning av ämbetsmannakommitternas mera löpande verksamheter. Vid bedömningen av storleken på reserven måste hänsyn tas till arbetet med nya handlingsplaner, etc. inom olika verksamhetsområden där man vet att behov av medel kommer men där arbetet inte kommit så långt att exakta belopp kan anges.

i 1 000 DKK

	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring (ÅK)/Budgetförslag	(totalt) Förslag till budget 1990
Ministerrådets reserv, dispositionsbeviljning	2 035	81	+ 7 776	9 892
Totalt	2 035	81	+ 7 776	9 892

Analys av förändringsförslagen

– Pris- och löneförändringar	+ 81 000 DKK
– Verksamhetsförändring	+ 7 776 DKK

3.30 Bioteknologi

BUDGETFÖRSLAG 1990: 24 600 000 DKK

Nordisk Ministerråd vedtog i 1988 et nordisk samarbejdsprogram for bioteknologi for 5 års perioden 1988 – 92. Formålet med programmet er at styrke virkningen af de store nationale satsninger på bioteknologi gennem et systematisk samarbejde om prioriterede opgaver i Norden.

Bevillingen inden for programmet administreres af Nordisk Industriefond (hovedparten af midlerne), af Nordisk Embedsmandskomité for Jord- og Skovbrugsspørgsmål (NEJS) og af Nordisk Programkomité for Bioteknologi (NPB). Sidstnævnte er et nyoprettet organ i forbindelse med samarbejdsprogrammet. Det har en koordinerende funktion i forhold til hele programmet.

Nordisk Industriefond er ansvarlig for opgaverne på de områder, der ligger nærmest en industriel udnyttelse og NEJS for aktiviteterne vedr. plante- og husdyrbioteknik. NPB skal tage sig af områder, der ikke dækkes af NI og NEJS med øvrige sektorer i ministerrådet herom.

Som led i samarbejdsprogrammet er etableret et særligt nordisk udvalg for etik inden for bioteknologi. Dette udvalg her indledt sin virksomhed i foråret 1989.

Konkrete samarbejdsaktiviteter for 1990 er planlagt i overensstemmelse med det vedtagne samarbejdsprogram.

i 1 000 DKK

	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring (ÅK)/Budgetförslag		(totalt) Förslag till budget 1990
Bioteknologi					
Nordiska ämbetsmanna- kommitten för jord- och skogsbruksfrågor (NEJS)	5 000	200	(+ 1 320)	1 320	6 520
Nordiska programkom- mittens för bioteknologi (NPB)	2 750	110	(+ 3 660)	3 660	6 520
Nordiska industrifonden (NI)	7 250	290	(+ 10 400)	4 020	11 560
Summa*	15 000	600	(+ 15 380)	9 000	24 600

* Därtill finansieras bioteknologiskt samarbete från den nya ekonomiska handlingsplan (medel till NI) 1989 med 7 000 TDKK och 1990 med 8 320 TDKK. Nordiska Industrifonden beviljar därutöver medel till bioteknologiskt samarbete 1989 och 1990 på 15 000 TDKK

Analys av anslagsförändringen

Ämbetsmannakommitten (motsv.)

– Pris- och löneförändringar + 600 000 DKK

– Verksamhetsförändring

1. förverkligande av det bioteknologiska handlingsprogrammet + 15 380 000 DKK

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändringar + 600 000 DKK

– Verksamhetsförändring

1. Förverkligande av det bioteknologiska handlingsprogrammet + 9 000 000 DKK

3.31 Lönereserv för institutionerna

BUDGETFÖRSLAG 1990: 12 004 000 DKK

Från denna anslagspost beräknas kompensation för avtalsenliga löneökningar samt vissa pris- och valutajusteringar. Härifrån kan även kompensation för ytterligare portokostnader vid finska institutioner ersättas.

Löneposterna i budgeten är beräknade i aktuellt löneläge när budgetförslagen lämnades av institutionerna den 1. april 1989.

Eventuella valutakursändringar som påverkar institutionerna skall också kunna täckas innanför denna reserv i mån av tillgång på medel. Det är självklart att mera omfattande valutakursändringar kan erfordra särskilda åtgärder.

Lönereserven för 1990 har beräknats som tidigare. Observeras bör att Nordiska hälsovårdshögskolans löner inte ingår i beräkningsunderlaget.

Budgetöversikt				i 1 000 DKK
	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring (ÅK)/Budgetförslag	(totalt) Förslag till budget 1990
Lönereserv	11 542	462	—	12 004

Analys av förändringsförslagen

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändringar + 462 000 DKK

3.32 Generalsekreterarens disponeringsreserv

BUDGETFÖRSLAG 1990: 800 000 DKK

En reserv för generalsekreterarens disposition har tillkommit för att ge sekretariatet flexibilitet när det gäller igångsättande av förprojekt samt för att betala eventuella oförutsedda kostnader i samband med avslutande av projekt. Användningsprinciperna har senare preciserats till att även täcka trycknings och publiceringskostnader i vid mening även om behoven inte direkt är knutna till förprojekt eller avslutning av projekt.

Från anslaget får generalsekreteraren utöver tidigare angivna ändamål i fortsättningen även anvisa medel till projekt av engångskaraktär, och som kan bedömas ligga i linje med ministerrådets prioriteringar, upp till högst 200 000 DKK per projekt.

Det föreslås att medlen inom detta kapitel skall stå till generalsekreterarens disposition utan något ytterligare budgetbeslut.

i 1 000 DKK				
	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring (ÅK)/Budgetförslag	(totalt) Förslag till budget 1990
Generalsekreterarens disponeringsreserv	585	23	+ 192	800

Analys av förändringsförslagen

– Pris- och löneförändringar + 23 000 DKK

– Verksamhetsförändring + 192 000 DKK

Anslaget föreslås ökas främst mot bakgrund av delegationssträvanden.

3.33 Ministerrådets sekretariat

BUDGETFÖRSLAG 1990: 67 265 000 DKK

Organisation och verksamhet

Nordiska ministerrådets sekretariat bistår ministerrådet och ämbetsmannakommittéerna i deras verksamhet. Sekretariatet leder utredningsarbetet samt förbereder och följer upp ministerrådets beslut. Sekretariatet är organiserat på fem fackavdelningen, en informationsenhet samt en budget- och administrationsavdelning.

I sekretariatet finns det för närvarande 96,5 fasta tjänster.

Budgetöversikt 1 000-tal DKK

	(1 000-tal DKK) Budget 1989	Förslag 1990	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
Löner	33 157	35 740	36 436
Varor och tjänster	20 747	22 432	22 432
– sekretariatet	18 147		
– rekryteringskostnader	1 800		
– isländska resor	800		
Summa administration	53 904	59 172	58 868
Informations- och publikationsverksamhet	5 599	7 823	5 823
Avgår intäkter	1 000	1 000	1 000
Summa informations- och publikationsverksamhet	4 599	6 823	4 823
Lönereserv	3 316	3 574	3 574
Totalt ministerråds- sekretariatet	61 819	69 569	67 265

Personalöversikt

	Fasta tjänster 1989		Förändringar till 1990		budgetförslag	
	antal	lön	antal	lön	antal	lön
Generalsekreterare	1					
Stf generalsekreterare	1					
Avd chefer	8*					
Sektionschefer	2					
Konsulenter	41					
Avd/adm sekreterare	16,5				1	
Sekreterare	24				1	
Vaktmästare	3					
Totalt	96,5		–		2	

* en tjänst särskilt för EG-frågor

Anslagsförändring

Post	(1 000-tal DKK) Pris- och löne- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst/	Budg.försl	Inst/	Budg.försl	Inst/	Budg.försl
Löner	2 583	2 583		+ 696	2 583	3 279
Varor och tjänster	685	685		1 000	2 685	1 685
– sekretariatet						
– rekryterings- kostnader						
– isländska resor						
Summa administra- tion	3 268	3 268		1 696	5 268	4 964
Information och publ. verksamhet	224	224		–	2 224	224
Lönereserv	258	258		–	258	258
Totalsumma	3 750	3 750		1 696	7 750	5 446

Budgetförslaget:

– Pris- och löneförändringar	+ 3 750 000 DKK
– Verksamhetsförändring	+ 1 000 000 DKK
1. Ökning av administrations- budgeten främst för ökade kostnader vid nyrekrytering samt ytterligare medel för isländska resor.	
2. Inrättande av en konsulenttjänst samt en administrationssekreterare tjänst för kulturinformation i utlandet.	+ 696 000 DKK

3.34 Engångsanvisning till datautveckling för sekretariatet

BUDGETFÖRSLAG: 2 500 000 DKK

Under 1989 inleddes datautbygganden vid ministerrådssekretariatet. Engångsanvisningen för 1990 innebär ett slutförande av denna investering.

	i 1 000 DKK			
	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring (ÅK)/Budgetförslag	(totalt) Förslag till budget 1990
Engångsanvisning	4 800	192	(2 442)	2 500

Analys av förändringsförslagen

– Prisomäkning	+ 192 000 DKK
– Verksamhetsförändring	– 2 442 000 DKK

Enligt beslut av samarbetsministrarna i december 1988 kvarstår 2,5 milj DKK för finansiering av datainköp för räkenskapsfunktionen

3.35 Ny ekonomisk handlingsplan

BUDGETFÖRSLAG: 75 921 000 DKK

i 1 000 DKK

	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring (ÅK)/Budgetförslag	(totalt) Förslag till budget 1990
<i>Nordiska ministerrådet</i> (kulturministrarna)				
Nordplus	5 400	216	– 1 872	3 744
Nordunet	2 685	108	– 608	2 185
Forskarstipendier	–	–	+ 1 768	1 768
<i>Nordiska ministerrådet</i> (miljöministrarna)				
Ökat toxikologiskt samarbete	–	–	+ 250	250
<i>Nordiska ministerrådet</i> (arbetsmiljöministrarna)				
Standardisering	–	–	+ 1 196	1 196
<i>Nordiska ministerrådet</i> (arbetsministrarna)				
Paraplyprojekt	1 160	46	+ 416	1 622
Effektivare arbetsförmedling	–	–	+ 738	738
Flaskhalsar på arbetsmarknaden	–	–	+ 718	718
Kvinnor på arbetsmarknaden	–	–	+ 520	520
<i>Nordiska ministerrådet</i> (industriministrarna)				
Materialteknik	5 000	200	–	5 200
Miljöteknik	5 000	200	–	5 200
Medel för industrifonden	10 000	400	– 2 080	8 320
Nordtest	–	–	+ 1 040	1 040
<i>Nordiska ministerrådet</i> (finansministrarna)				
EG-analyser, m. m.	2 000	80	–	2 080
Skattevetenskaplig forskning	–	–	+ 1 040	1 040
<i>Nordiska ministerrådet</i> (bostadsministrarna)				
Standardisering byggområdet	–	–	+ 884	884

i 1 000 DKK

	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring (ÅK)/Budgetförslag	(totalt) Förslag till budget 1990
<i>Nordiska ministerrådet (regionalministrarna)</i>				
Kompetensutveckling i utsatta regioner	—	—	+ 1 040	1 040
<i>Nordiska ministerrådet (transportministrarna)</i>				
Nordisk Väderradar	7 700	308	- 3 224	4 784
<i>Nordiska ministerrådet (konsumentministrarna)</i>				
Studie jordbrukspolitisk hushållens ekonomi	—	—	+ 312	312
<i>Nordiska ministerrådet (fiskeriministrarna)</i>				
Biologiska resurser i havet	—	—	+ 1 040	1 040
<i>Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna)</i>				
Offentlig upphandling	1 000	40	- 1 040	—
Projektexport på miljö- området	—	—	+ 6 760	6 760
NoPef	—	—	+ 1 040	1 040
Turistkampanj	10 000	400	—	10 400
Nordjobb	1 000	40	—	1 040
Bioteknologi	7 000	280	+ 1 040	8 320
Standardisering, Handel	—	—	+ 520	520
Utredning om export- främjande	—	—	+ 1 040	1 040
Utlandsinvesteringar i Norden	—	—	+ 3 120	3 120
Summa DKK	57 945	2 318	15 658	75 921

i 1 000 FIM

	Budget 1989	Pris- föränd- ringar	Verksamhets- förändring (ÅK)/Budgetförslag	(totalt) Förslag till budget 1990
Nordtest	582	23	- 605	—
Nopef	950	38	- 988	—
Summa FIM	1 532	61	- 1 593	—

Analys av förändringsförslagen

Pris- och löneförändringar	+ 2 318 000 DKK
	+ 61 000 FIM
Verksamhetsförändringar	
– Förändringar i enlighet med handlingsplanen	+ 15 658 000 DKK
– Medel till Nordtest och NoPef beviljas fr. o. m. 1990 i danska kronor	- 1 593 000 FIM

4. Budgetens inkomster

TABELL – SAMMANFATTNING AV INKOMSTER

	Bokslut 1988	Budget 1989	Budget förslag 1990
1	2	3	4
Avgift av lön	7 098	6 000	7 000
Bankräntor	16 496	10 000	10 000
Ränteintäkter vid institutioner	2 680	1 500	1 000
Övriga inkomster/ (ev. förluster)	424	368	30
De nordiska län- dernas bidrag	546 900	593 000	662 000
därav Danmark	(109 380)	(123 937)	(144 316)
Finland	(111 021)	(120 972)	(137 034)
Island	(4 922)	(5 930)	(6 620)
Norge	(117 583)	(121 565)	(128 428)
Sverige	(203 994)	(220 596)	(245 602)
Summa	(573 598)	610 868	680 030

4.1 Avgift av lön

Med utgångspunkt i den avgiftspliktiga lönesumman för de vid sekretariatet anställda personerna har beräkningar gjorts för vilka avgifter som kan komma att inflyta under 1990. Enligt fastställda avgiftsregler uppgår avgiften till 52% av grundlönen minskad med ett grundavdrag på 7 200 DKK per månad. Härutöver får också avdrag göras för kostnadsräntor.

Avgifterna beräknas komma att uppgå till ca. 7 milj. DKK år 1990.

4.2 Bankräntor

Storleken av de ränteintäkter som skapas beror på hur likviditeten ser ut under loppet av året och hur ränteläget utvecklas. Ränteintäkterna år 1988 var större än budgeterade på grund av det att en del av medlen var placerade på specialinlånskonto med fördelaktig räntetillskrivning.

En strävan från sekretariatets sida är en snabbare framdrift av projektverksamheten, vilket reducerar likviditeten.

Sekretariatets intäktsberäkning har utgått från nuvarande ränteläge. I budget förslaget har beräknats att ränteintäkterna uppgår till 10,0 milj. DKK år 1990.

4.3 Ränteintäkter vid institutioner

Ränteintäkter som uppkommer vid institutioner enligt årsräkenskapen för ett visst år budgeteras som inkomst i den totala budgeten för året därpå. Ränteintäkter under denna post i Ministerrådets budgetförslag för 1990 avser således räntor för 1989 som institutionerna redovisar i sina årsräkenskaper för 1989. Tekniskt sett så räknas dessa medel av om inte annat beslutas vid utbetalningar av följande års budgetmedel. För Nordiska industrifonden tillämpas en nettoberäkning, av anslagsbehovet dvs.

räntorna beräknas som en inkomst direkt i fondens budget. Vid beslutet om förändring av finansiering av Nordiska hälsovårdshögskolan beslöts att den får behålla ränteintäkterna fr. o. m. 1987.

Sekretariatet kalkylerar ränteintäkterna vid institutionerna i 1990 års budgetförslag till 1,0 milj. DKK. Enligt bokslutet för 1988 uppgick ränteintäkterna vid institutionerna till totalt 2,7 milj. DKK. Den återhållsamma budgeteringen beror på en ny likviditetsstyrning för nordiska institutioner som sannolikt kommer att förminska institutionernas likvida medel och ränteintäkter något.

4.4 Övriga inkomster

Under denna inkomstpost redovisas återbetalningar av projektmedel från olika förvaltningsorgan samt ej disponerade medel från tidigare år hos institutionerna. Dessa sistnämnda intäkter räknas tekniskt av från anslaget kommande år. Även valutakursvinster/förluster som uppstår vid utbetalning av institutionernas anslagsmedel redovisas här. År 1988 uppgick övriga inkomster till 0,4 milj DKK.

Sekretariatet har beräknat övriga inkomster till 30 000 DKK för budgetåret 1990.

4.5 De nordiska ländernas bidrag

De nordiska ländernas bidrag beräknas till 662 milj DKK.

Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) fastställde den 10. november 1982 nya principer för beräkningen av den nordiska fördelningsnyckeln. De fastställda reglerna innebär att fördelningsnyckeln fastställs som respektive lands andel av den samlade nordiska bruttonationalinkomsten (BNI) till faktorpris. Som bas används de två senaste årens värden. Fördelningsnyckeln fastställs årligen. I detta budgetförslag anges nedan ett förslag till fördelningsnyckel utarbetad i enlighet med dessa principer. Som bas har använts värden av åren 1986 och 1987.

De tämligen stora förändringarna i ländernas bidrag beror dels på valutakursfluktuationer dels på olika tillväxttakter mellan de nordiska ländernas ekonomier.

Fördelningsnyckel:

	Fastställd 1988 %	Fastställd 1989 %	Förslag 1990 %
Danmark	20,0	20,9	21,8
Finland	20,3	20,4	20,7
Island	0,9	1,0	1,0
Norge	21,5	20,5	19,4
Sverige	37,3	37,2	37,1

Med tillämpande av den föreslagna fördelningsnyckeln för 1990 kan ländernas bidrag till budgeten beräknas som följer:

Förslag 1990, i 1 000 DKK

Danmarks bidrag	144 316
Finlands bidrag	137 034
Islands bidrag	6 620
Norges bidrag	128 428
Sveriges bidrag	245 602
Summa för de nordiska länderna	662 000

Ekonomiska utskottets betänkande

över meddelanden om rekommendation nr 5/1989 angående ökat samarbete i internationella frågor

(Meddelandena, se s. 461)

Nordisk Ministerråd har pr. 15. juni 1989 afgivet meddelelse om arbejdet med opfølgningen af rek. 5/1989/e. Nordisk Ministerråd har endvidere afgivet en supplerende meddelelse, godkendt den 14. august 1989, om det seneste opfølgningsarbejde vedr. rek 5/1989/e.

Økonomisk Udvalg har behandlet meddelelserne på mødet i Bergslagen 26.-29. juni 1989 samt på møder den 26. september 1989 i Visby og den 9. oktober 1989 i Oslo.

Meddelelserne har været på remiss i samtlige øvrige udvalg under Nordisk Råd. Udvalgenes hovedsynspunkter er indarbejdet i betænkningen. En kopi af udvalgenes udtalelser i sin helhed er vedlagt betænkningen som bilag.

Udvalget har endvidere ved udformningen af betænkningen anvendt såvel hovedbetænkningen fra Den Internationale Samarbejdskomité (*NU 1988:4*) som komiteens slutbetænkning af 13. september 1989 om de europæiske aspekter af det nordiske samarbejde (*NU 1989:7*).

Udvalget henviser i øvrigt til at en række vigtige forslag fra Den Internationale Samarbejdskomités slutrapport behandles i udvalgets betænkning over medlemsforslag *A 898/e* (om opfølgning af Den Internationale Samarbejdskomités slutrapport).

Økonomisk Udvalg har på denne baggrund besluttet at afgive følgende betænkning over ministerrådets meddelelser om rek. 5/1989.

1. Rekommandation 5/1989

Rekommandationen har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd:

a) at før den 1. september 1989 fremlægge de forslag til udvikling af ministerrådets arbejdsformer og organisation samt til målsætninger for det nordiske samarbejde, som kapitel 5 og 6 i udredningen om internationale samarbejdsspørgsmål i Nordisk Råd (*NU 1988:4*) samt ministerrådets egne udredninger om Norden i Europa giver anledning til, og

b) at til Nordisk Råds session i Reykjavik 1990 redegøre for de foranstaltninger i øvrigt, som Nordisk Råds ovennævnte udredning giver anledning til.

2. Ministerrådets meddelelser

Ministerrådets meddelelse af 15. juni 1989 har titlen: "Arbejdsprogram Norden i Europa 1989–92". Det er et program, som i 84 punkter og en række mere generelle overvejelser beskriver foranstaltninger, beslutninger, udredninger eller vurderinger, som anses at have betydning for de nordiske lande og for samarbejdet i relation til den europæiske integration. Med europæisk integration menes først og fremmest etableringen af det indre marked i EF frem til udgangen af 1992.

Ministerrådet tilkendegiver, at programmet vil blive løbende revideret og emnemæssigt suppleret i dialog med bl. a. Nordisk Råd. Første revision vil ske i december 1989. Ministerrådet vil i slutningen af 1990 overveje behovet for at udvide tidshorisonten ud over 1992.

De 82 punkter er opdelt i en række overordnede temaer. Disse er følgende:

- I: Indledning og generelle betragtninger,
- II: Norden som hjemmemarked,
- III: Nordisk transportmarked,
- IV: Nordisk kultur- og uddannelsesfællesskab,
- V: Nordboers rettigheder, herunder arbejdsmarkedspolitik,
- VI: Miljøpolitik,
- VII: Arbejdsmiljøpolitik,
- VIII: Forbrugerpolitik, herunder levnedsmidler,
- IX: Information.

Med dette indhold opfylder meddelelsen rekommandationens krav om at fremlægge forslag til de målsætninger for det nordiske samarbejde, som kapitel 5 og 6 i betænkningen fra Den Internationale Samarbejdskomité (NU 1988: 4) giver anledning til. Meddelelsen redegør også for ministerrådets opfølgning af egne udredninger om Norden i Europa, og den fastsatte tidsfrist 1. september 1989 er overholdt.

Ministerrådet har i den supplerende meddelelse kort behandlet spørgsmål vedrørende ministerrådets organisation og arbejdsformer. Det understreges i den supplerende meddelelse, at arbejdsprogrammet vil blive revideret første gang i december 1989.

Meddelelsen omfatter ikke rekommandationens punkt b), som forudsettes behandlet i en meddelelse til sessionen 1990 i Reykjavik.

3. Generelle bemærkninger til programmet

Økonomisk Udvalg vil indledningsvis udtrykke anerkendelse af det arbejde ministerrådet har udført i forbindelse med udarbejdelse af programmet. Dokumentet giver for første gang en samlet oversigt over de vigtigste emneområder og målsætninger vedrørende forholdet mellem Norden og den europæiske integration. Dette er et værdifuldt redskab i det kommende integrationsarbejde.

Programmet bygger i høj grad på beslutninger og planer, som allerede er vedtaget i det nordiske samarbejde. Udvalget har valgt at opfatte dette som en styrke, idet programmet således bygger på et solidt grundlag af enighed mellem de nordiske lande. Programmet er derfor et godt udgangspunkt for en debat om forhøjelse af ambitionsniveauet for integrationen mellem de nordiske lande, ligesom udvalget konstaterer, at en meningsfuld og holdbar integration mellem de nordiske lande må ske som led i en større europæisk integrationsproces.

Udvalget opfatter programmet som et arbejdsredskab, som skal anvendes i de kommende år af både nordiske og nationale myndigheder til at fremme nordisk påvirkning af og tilpasning til den europæiske integration, og til at styrke sammenholdet mellem de nordiske lande.

Betænkningen over denne første udgave af programmet må derfor også opfattes som en replik i dialogen om Norden i Europa. Dialogen startede for flere år tilbage, men er nu inde i en ny, mere intensiv og afgørende fase. Tempoet er for tiden højt i det europæiske integrationsarbejde og ikke mindst i det nordiske samarbejde herom. Ministerrådets program, Söderkomiteens rapport og udvalgets betænkning er derfor blevet til under stort tidspres, hvilket understreger behovet for videre dialog om udvikling af mål og midler i integrationsarbejdet.

Udvalget tager som udgangspunkt for bedømmelsen af programmet, at de nordiske lande har antaget forskellige holdninger til spørgsmålet om medlemskab af EF, men at de alle, trods disse forskellige udgangspunkter, ser deres interesse i at samarbejde om at tage stilling til de spørgsmål, som rejser sig i relation til skabelsen af det indre marked i EF.

Det er endvidere et vigtigt udgangspunkt, at tilnærmelserne mellem EF og de nordiske ikke-EF-lande for tiden finder sted via EFTA. Arbejdet med at klarlægge positionerne vedrørende de "fire friheder" er ved at være afsluttet på embedsmandsplan, og arbejdet med at søge retlige og institutionelle løsninger er sat igang. Det forventes, at egentlige forhandlinger vil blive indledt i begyndelsen af 1990.

Udvalget har derfor ikke fundet det rimeligt at gå ind i spekulationer om hvad der kan og bør ske, hvis EF-EFTA-forhandlingerne ikke opfylder de nordiske landes forventninger og behov. Udvalget konstaterer imidlertid, at Den Internationale Samarbejdskomité udtrykker den opfattelse, at i denne situation aktualiseres spørgsmålet om en toldunion mellem EF og de nordiske ikke-EF-medlemmer.

Udvalget har ikke taget stilling til dette spørgsmål, men finder at ministerrådet bør skabe sig et beredskab til at bearbejde en sådan situation, hvis den opstår. Undervejs i forhandlingsprocessen bør de muligheder, som ligger i det nordiske samarbejde udnyttes fuldt ud. Det er mulighederne for dels at udnytte nordiske samarbejdsresultater i forhandlingsprocessen dels for at forbedre de nordiske landes forhandlingsposition og endelig mulighederne for at forberede aftaler på områder, som måske ikke vil blive dækket af forhandlingsresultatet.

Endelig er det udvalgets opfattelse, at de nordiske lande ikke bør sætte lighedstegn mellem europæisk integration og udviklingen i EF. Et bredere syn på Europa er nødvendigt for at kunne forholde sig til ikke mindst den mere langsigtede udvikling. Også på kort sigt bør de nordiske lande imidlertid aktivt støtte udviklingen af demokrati og økonomi i de østeuropæiske lande.

Udvalget konstaterer i denne sammenhæng, at ministerrådet (miljøministrene og samarbejdsministrene) indtager en positiv holdning til etableringen af særlige nordiske låne- og investeringsordninger i Østeuropa med det formål at bidrage til løsningen af disse landes store miljøproblemer. Udvalget forventer, at ministerrådet fremlægger et ministerrådsforslag herom til sessionen i Reykjavik. Udvalget har endvidere noteret sig, at flere af de nordiske lande har planer om mere direkte bistandsydelse til Polen. Udvalget finder, at denne indsats burde koordineres mellem de nordiske lande og med EF, som allerede har igangsat et større bistandsprogram for Polen.

En lang række problemer vil givetvis stå uløste, når EF ved udgangen af 1992 proklamerer det indre markeds gennemførelse. Derfor er det af stor betydning, at de nordiske lande danner sig et billede af, hvad der kommer til at være på dagsorden for den europæiske integrationspolitik i årene efter 1992. Dannelsen af en økonomisk og monetær union i EF er et af dagsordenspunkterne, optagelse af nye medlemslande er et andet, ligesom videreudvikling af den sociale dimension formentlig også vil være et aktuelt emne.

Udvalget finder, ligesom ministerrådet og Den Internationale Samarbejdskomité, at det vigtigste bidrag, som de nordiske lande kan yde til den europæiske integration er et styrket samarbejde indadtil. Med dette som udgangspunkt vil de nordiske lande tillige stå stærkere, når det gælder påvirkningen af den europæiske udvikling.

Et vigtigt element i denne politik er at styrke den såkaldte sociale dimension. I EF opfattes denne relativt begrænset som en række forhold primært knyttet til arbejdsmarked og arbejdsmiljø. I Norden opfattes den sociale dimension langt bredere, idet den tillige omfatter miljø-, konsument-, social- og sundhedspolitiske forhold. Det er endvidere på en række områder klart, at de nordiske lande har et højere ambitionsniveau, end der kan skabes enighed om i EF på nuværende tidspunkt.

Et handlingsprogram for "Nordboers rettigheder" kan være et vigtigt led i markeringen af den nordiske model og dermed af den sociale dimension. I denne sammenhæng bør det understreges, at der i Norden er bosat mange mennesker, som ikke er nordiske statsborgere. Handlingsprogrammet bør derfor omfatte alle, som bor i Norden.

Udvalget konstaterer, at de nordiske landes miljøpolitik bygger på en række ganske nye programmer, nemlig dels et generelt miljøprogram, dels et specialprogram vedrørende bekæmpelse af havforurening. Endvidere er et revideret program vedrørende luftforurening på vej. Nordisk Råd har taget flere initiativer på den internationale front, hvoraf særligt kan fremhæves den parlamentariske konference i Stockholm om luftforurening 1986 og konferencen om havforurening i København afholdt i oktober 1989. Dette arbejde har bidraget positivt til udviklingen af en mere effektiv miljøpolitik både i Norden og i Europa. Arbejdet på miljøområdet bør fortsat være højt prioriteret i samarbejdet mellem Norden og Europa og i det internationale samarbejde på globalt plan.

På denne baggrund indeholder betænkningen over arbejdsprogrammet for det *første* en nøje gennemgang af programmet med kommentarer og forslag til ændringer og suppleringer. Udgangspunktet for denne gennemgang er et ønske hos udvalget, som støttes af øvrige udvalg, om at forhøje ambitionsniveauet på en række områder samt at medvirke konstruktivt med forslag til hvordan dette gøres.

Et generelt udgangspunkt for udvalget har været et ønske om, at niveauet for den nordiske integration skal ligge på mindst samme niveau som i EF og gerne højere, hvis det skønnes at give fordele for de nordiske lande. Udvalget har i øvrigt den opfattelse, at ministerrådet ikke nødvendigvis behøver at afvente udredninger mv for at kunne fastlægge de generelle politiske mål for integrationspolitikken.

Gennemgangen skal opfattes som en bruttoliste. Udvalget forventer således ikke, at alle forslag og kommentarer bearbejdes ved den førstkomende revision af programmet, men forventer at de indgår i den løbende dialog om integrationsarbejdet og derved indarbejdes i senere revisioner eller gøres til genstand for særlige initiativer i form af ministerrådsforslag eller medlemsforslag.

For det *andet* indeholder betænkningen en sammenfattende prioritering af forslag og ideer, som efter udvalgets opfattelse bør kunne gennemføres inden for en kortere tidsfrist. Det betyder, at forslagene bør kunne indarbejdes ved en af de førstkomende revisioner, eller snarest gøres til genstand for separate forslag fra ministerrådet.

De prioriterede forslag er mange og til dels ganske vidtgående. Udvalget føler imidlertid, at det er nødvendigt for de nordiske lande at foretage dette kraftige løft af ambitionsniveauet for det nordiske samarbejde, hvis Norden skal få det ønskede udbytte af den europæiske integrationsproces.

4. Synspunkter fra udvalgene

4.1 Budget- og Kontroludvalget

Budget- og Kontroludvalget (*se Bihang 1*) er enig med ministerrådet om betydningen af at de nordiske lande er vel forberedte til at møde udfordringerne fra den europæiske integration. Udvalget peger imidlertid på risikoen for at de dele af det nordiske samarbejde, som ikke har en europæisk dimension, bliver nedprioriterede og glemt. Dette bør efter udvalgets opfattelse ikke ske.

Budget- og Kontroludvalget fremhæver videre betydningen af øget samarbejde mellem sektorerne og af en forstærkning af samarbejdsministrenes koordinerende og prioriterende funktion.

Udvalget konstaterer, at de nordiske landes industristruktur ikke er ensartet, men at der findes i det mindste et fællestræk, nemlig at samtlige lande har mange små og mellemstore virksomheder, som kan få vanskeligheder med at klare konkurrencen på et stort europæisk marked.

Udvalget foreslår derfor, at ministerrådet arbejder på at stimulere de små og mellemstore virksomheders muligheder for at komme ind på det europæiske marked f.eks. gennem at

- øge effektiviteten af informationen om f.eks. eksportmulighederne, toldbestemmelser og -procedurer m. v.
- skabe muligheder for at mindre og mellemstore virksomheder kan få kontakt med og relevant information om EF-markedet. Det kan f.eks. være information om kontaktveje, regler og produktkrav.
- oprette et nordisk leverandørregister som på længere sigt skal kunne samkøres med EF's database for små virksomheder (BC-NET),
- arbejde på opbygning af virksomhedernes kompetence på forsknings- og udviklingsområdet, og således muliggøre øget nordisk deltagelse i det europæiske forskningssamarbejde. Udvalget henviser her til erfaringer fra Danmark med et netværkssystem for små og mellemstore virksomheder.

4.2 Juridisk Udvalg

Juridisk Udvalg (*se Bihang 2*) peger generelt på, at der er en række vigtige spørgsmål i det nordiske samarbejde, der ikke har relation til EF, som ikke må glemmes.

Til de *konkrete* projekter har udvalget følgende kommentarer:

Selskabslovgivning

Juridisk Udvalg kan tilslutte sig forslaget om en nordisk udredning om konsekvenserne for Norden af udviklingen inden for EF på det selskabsretlige område.

Harmoniserede regler for produktansvar

Udvalget peger på, at man fortsat finder det meget vigtigt, at der opnås ensartet nordisk lovgivning på området, og at det er vigtigt, at denne i så vidt omfang som muligt, bygger på EF-direktivet.

Bioteknologiske patenter – Bioteknologi, etiske regler

Udvalget henviser til sin udtalelse af 11. februar 1988 om det bioteknologiske samarbejdsprogram.

Sprogligt samarbejde i Norden

Juridisk Udvalg mener fortsat, at en forudsætning for, at sprogkonventionen kan komme til at fungere i praksis er, at der uddannes et tilstrækkeligt antal tolke og oversættere.

Massemediasamarbejde i Norden: Ophavsret ved TV-transmission over satellit

Udvalget finder, at ministerrådet i forbindelse med et udvidet radio- og TV-samarbejde i god tid før det pågældende projekts gennemførelse må opklare foreliggende *ophavsretlige problemer*, så at usikkerheden på dette område ikke vil forsinke gennemførelse af aftaler mellem landene om overførsel af TV-programmer.

Den nordiske paskontroloverenskomst og EF's indre marked

Juridisk Udvalg peger på, at udvalget gentagne gange over for ministerrådet (justitsministrene) har understreget vigtigheden af, at den nordiske paskontroloverenskomst opretholdes.

Nordisk ligestillingsstatistik

Udvalget fremhæver betydningen af en bedre statistik om kvinders forhold.

Forbrugerpolitik – levnedsmidler

Udvalget tilslutter sig ministerrådets planer om at udarbejde en liste over og prioritere de foranstaltninger på konsumentområdet, som man specielt vil koncentrere sig om.

På levnedsmiddelområdet er lovharmonisering et højt prioriteret område, hvor et vigtigt element er tilpasningen til eksisterende EF-regler, uden at sænke det høje nordiske beskyttelsesniveau. Udvalget tilslutter sig planerne om gennemførelse af aktionsprogram for nordisk samråd i relation til vesteuropæisk integration.

Nordisk system for miljømærkning

Juridisk Udvalg henviser til sin betænkning over C 2/1989, hvor det henstilles til Nordisk Ministerråd, at der på konsumentområdet gives høj prioritet til et projekt om frivillig miljømærkning.

Endvidere henvises til medlemsforslag A 883/j, som p. t. er under re-missbehandling.

Standardisering, samordningsaftale – Tilbagekaldelse af farlige produkter

Disse forslag er også med i samarbejdsprogrammet på konsumentområdet, som udvalget gav sin anbefaling på 37. session.

Begrænsning af eksport af farlige varer

Denne aktivitet er i overensstemmelse med medlemsforslag A 852/j, der på 37. session blev vedtaget som rek. nr 19/1989.

Gensidig anerkendelse af levnedsmiddelkontrol

Denne aktivitet er i overensstemmelse med ministerrådets samarbejdsprogram på levnedsmiddelområdet, der blev behandlet på 36. session.

Levnedsmiddelbestemmelser

Udvalget henviser til rek. nr 41/1988, hvor Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd at foretage en gennemgang af levnedsmiddellovgivningen og – kontrollen i de nordiske lande med henblik på at etablere fælles kvalitetskrav i Norden.

Bestråling af madvarer

Juridisk Udvalg kan tilslutte sig, at ministerrådet arbejder for en fælles nordisk holdning til dette spørgsmål byggende på et højt beskyttelsesniveau.

4.3 Kommunikationsudvalget

Kommunikationsudvalget (*se Bihang 3*) tilslutter sig at det arbejde som arbejdsprogrammet omfatter, skal prioriteres højt i det fortsatte nordiske samarbejde. Udvalgets opfattelse bygger på det faktum, at alle i arbejdsprogrammet foreslåede foranstaltninger, inden for udvalgets arbejdsområde, har direkte forbindelse med rekommandationer eller ytringer, som udvalget tidligere har indtaget en positiv holdning til.

Udvalget mener, at klare konkrete målsætninger mangler, når man beskriver de enkelte programpunkter. Udvalget mener, at der i vis udstrækning burde angives politiske mål, uden at først afvente "udredninger" og lignende. Udvalget foreslår flere af den slags målsætninger i kommentarerne til de forskellige programpunkter.

Aktiviteter uden for arbejdsprogrammet

Udvalget fremhæver betydningen af at samarbejde, som allerede finder sted på andre områder end dem, der omfattes af arbejdsprogrammet og som eventuelt vil blive foreslået i den nærmeste fremtid, ikke skal lide under gennemførelsen af dette program. Det gælder først og fremmest trafiksikkerhedsarbejdet, storbyernes trafik- og miljøproblemer samt samarbejdet om infrastrukturinvesteringer i Norden. Udvalget forudsætter, at ministerrådet i sit videre arbejde tager hensyn til Kommunikationsudvalgets synspunkter angående prioriteringer inden for udvalgets område og sikrer, at de nødvendige finansielle ressourcer stilles til rådighed.

Kommunikationsudvalget har følgende bemærkninger til programmets enkelte punkter:

Transportpolitik generelt

Udvalget deler *ikke* ministerrådets opfattelse om at infrastrukturinvesteringer skal behandles udenfor ministerrådets regie. Udvalget henviser til rek nr 44/1987, hvor ministerrådet rekommanderes at præsentere en samlet plan for de fortsatte infrastrukturinvesteringer i Norden.

Udvalget gentager tidligere forslag om at der i ministerrådets regie omgående bliver dannet to samarbejdsorganer, et til behandling af luftfartsspørgsmål og et andet til behandling af søfartsspørgsmål. Udvalget mener, at disse to vigtige områder kun på denne måde kan få en plads i det nordiske samarbejde, som gør det muligt at tilgodese de nordiske interesser på områderne.

Udvalget lægger særligt vægt på samarbejdet om luftfartsspørgsmål, og peger på at der sker meget i EF på dette område, som programmet burde have forholdt sig til.

Forberedelse af bilaterale transportaftaler mellem de nordiske EFTA- lande og EF

Kommunikationsudvalget mener, at ministerrådet i dette programpunkt definitivt burde have sat sig som mål, at de nævnte transportaftaler skulle gælde fra begyndelsen af 1993 senest. Udvalget er ikke informeret om indeholdet i det forslag til bilateral overenskomst, som ministerrådet har udarbejdet og forudsætter, at ministerrådet tager initiativ til at informere udvalget om spørgsmålet.

Frit marked for tredielandstransporter

Kommunikationsudvalget giver udtryk for sin tilfredshed over at ministerrådet her har sat sig et klart og konkret mål. Udvalget har tidligere udtalt, at man stiller sig positiv til et fælles nordisk transportmarked og tilslutter sig derfor arbejdsprogrammets plan for liberalisering af transporter inden for Norden.

Forenkling af kilometerskat

Udvalget mener, at ministerrådet bør have som mål at virke for en harmonisering af kilometerskatten i Norden i samme takt som tredielands-transporterne liberaliseres.

Udvalget mener endvidere, at man i højere grad bør anvende afgiftspolitikken til at sikre en gunstig udvikling inden for transportsektoren. Det betyder, at man ved harmoniseringen af kilometerskatten bør tage hensyn til trafikens miljøeffekter og lastbilernes konkurrencekraft over for andre trafikmidler f. eks. jernbane.

Forudsat at ministerrådet tager hensyn til udvalgets synspunkter, støtter udvalget ministerrådets planer på dette område.

Liberalisering af bustrafikken

Kommunikationsudvalget tilslutter sig ministerrådets bestræbelser under forudsætning af at ministerrådet tager initiativ til at forslag til foranstaltninger for at opnå denne målsætning bliver præsenteret for udvalget i god tid inden 1992.

Adgangsvilkår til vognmandserhvervet

Kommunikationsudvalget tilslutter sig ministerrådets planer i dette spørgsmål og forudsætter, at ministerrådet tager initiativ til at informere Kommunikationsudvalget om forslaget.

Chaufførers arbejds- og hviletider

Kommunikationsudvalget tilslutter sig landenes planer, men understreger, at chaufførernes arbejdsmiljø skal tilgodeses i arbejdet, at reglerne bliver fælles og at kontrollen udøves så effektivt, at chaufførerne ikke påtvinges at arbejde på en måde, hvorved trafikikkerheden tilsidesættes.

Udvalget peger specielt på at hviletiden skal beregnes i relation til den totale arbejdstid.

Fælles regler for motorkøretøjers mål og vægt, standarder for lastbiler

Kommunikationsudvalget konstaterer, at ministerrådet må være opmærksom når det gælder spørgsmålet om motorkøretøjers mål og vægt, således at Norden ikke bliver trafikeret af lastbiler, som har sådanne dimensioner at det allerede nu overbelastede vejnet bliver yderligere belastet. Slidte overbelastede veje er uacceptable. Sådanne veje formindsker trafikikkerheden, øger belastningen af miljøet og giver en økonomisk belastning som man bør undgå.

Udvalget mener at ministerrådets planer om "vejkorridorer" som skal tilpasses EF's regler og krav og som dermed kan trafikeres af køretøjer som følger EF's regler for mål og vægt, er en fornuftig løsning og tilslutter sig derfor planen.

Udvalget forudsætter, at ministerrådet informerer udvalget om udviklingen i spørgsmålet om lastbiler, inden beslutninger træffes.

Højteknologi på transportområdet

Kommunikationsudvalget støtter, at man samarbejder om at udnytte de fordele, som moderne højteknologi kan give for trafikken. Særligt peger udvalget på, at man bør stimulere arbejdet med at minimere trafikken skadevirkninger på miljøet og arbejdet med at øge trafikikkerheden. Udvalget finder det vigtigt at arbejdslivet og offentlige myndigheder samarbejder om disse opgaver.

Kommunikationsudvalget forudsætter, at ministerrådet informerer udvalget om resultaterne som udredningen om DRIVE och PROMETHEUS.

Trafikkerhed generelt

Kommunikationsudvalget minder om den nordiske handlingsplan: "Sikrere trafik i Norden", og finder at de nordiske lande på mange områder har opnået resultater på trafikikkerhedsområdet, som har vakt international opmærksomhed. Udvalget finder på denne baggrund, at ministerrådet bør gøre sit yderste for at introducere de nordiske erfaringer i internationalt samarbejde med henblik på at påvirke udviklingen mod større trafikikkerhed. Udvalget peger særligt på lastbilernes betydning for trafikikkerheden og fremhæver at foranstaltninger vedrørende trafikikkerheden ofte tillige har en positiv indvirkning på trafikken miljøeffekter.

Tilpasning af hastighedsgrænser i Norden

Kommunikationsudvalget mener, at man som målsætning inden for Norden burde være blevet enig om at indføre ensartede hastighedsgrænser inden 1993, uanset hvilke resultater, man forventer at komme frem til i den igangværende kortlægning vedrørende kriterier for hastighedsgrænser i Norden.

Udvalget støtter i øvrigt kortlægningsarbejdet og forventer senere at blive inddraget i drøftelserne af de fælles kriterier for hastighedsgrænser.

Harmonisering af vejskiltesystemet i Norden

Kommunikationsudvalget har tidligere udtalt sig positivt om dette arbejde og mener, at målsætningen bør være fælles regler, som gælder fra og med 1993.

Udvalget lægger vægt på at ministerrådet virker for at de nationale myndigheder ikke handler således, at de allerede eksisterende forskelle i vejskiltesystemet yderligere forøges.

Udvidet samarbejde om telekommunikationer

Kommunikationsudvalget tilslutter sig ministerrådets planer og fremhæver vægten af, at nordiske forvaltninger og virksomheder deltager i den tekniske udvikling, som nu foregår i Europa og i den øvrige verden.

Andre bemærkninger

Kommunikationsudvalget mener, at ministerrådet burde have taget kombitransporterne med i sit arbejdsprogram. Ganske vist arbejder de nordiske jernbaneselskaber med projekter på dette område, men udvalget anser denne udvikling for at være så vigtig, at ministerrådet burde arbejde for at alle transportgrene inden for Norden bliver inddraget i udviklingsarbejdet.

Kommunikationsudvalget har ikke kunnet se, at ministerrådet har taget hensyn til udvalgets tidligere fremsatte forslag om at programmet skulle omfatte forslag vedr. handikaptransporter og opfordrer derfor ministerrådet til at behandle dette vigtige område ved næste revision af programmet.

Udvalget har i øvrigt vist stor interesse for og udtalt sig om en række andre projekter i programmet f. eks. trafikkenes miljøpåvirkninger. Udvalget konstaterer med tilfredshed, at ministerrådet har fulgt udvalgets synspunkter vedrørende udstødningssasser fra biler og at man yderligere vil arbejde for en skærpelse af emissionskravene og for at fremme udviklingen af kontrolmetoder.

Udvalget minder om at arbejdet med trafikkenes miljøeffekter ikke bare omfatter udstødningssasser, men også støj og trafiksikkerhed mv.

Udvalget mener, at ministerrådet bør arbejde for en intensiveret forskning vedrørende miljøvenlige motorer, alternative brændstoffer samt køretøjer og trafiksystemer, som lever op til det moderne samfunds krav på miljø, trafiksikkerhed og mobilitet for alle samt erhvervslivets krav på effektivitet.

4.4 Kulturudvalget

Kulturudvalget (*se Bihang 4*) finder, at det er en vigtig opgave for Norden i Europa at informere om det nordiske kulturfællesskab og den nordiske identitet. Udvalget finder det derfor bemærkelsesværdigt, at der ikke i programmet er foreslået initiativer til at styrke den nordiske kulturinformation i udlandet.

Kulturinformationen bør efter udvalgets opfattelse ikke kun omfatte Vesteuropa, men i lige så høj grad være rettet mod Østeuropa.

Kulturudvalget slår fast, at kulturhandlingsplanen fortsat udgør det centrale planlægningsdokument på det samlede kulturområde, og forudsætter, at der også fremover findes de nødvendige midler til finansiering af de kulturaktiviteter, der ikke er medtaget i det aktuelle Europaprogram. Dette gælder ikke mindst det almenkulturelle område.

Kulturudvalget peger, inden for det fremlagte program, på at sprogsamarbejdet, den gensidige anerkendelse af akademiske eksaminer og prøver, udbygningen af NORDPLUS-programmet samt udbygningen af nordisk samarbejde om uddannelse af forskere, er områder, der bør prioriteres højt. Udvalget foreslår derfor, at disse områder styrkes i forbindelse med den opdatering, der sker af programmet i december 1989.

Til de enkelte punkter i programmet har Kulturudvalget følgende bemærkninger:

Sprogligt samarbejde i Norden

Kulturudvalget foreslår at projektets tidsramme strammes, således at det kommer til at svare til arbejdsprogrammets udløb med udgangen af 1992.

Desuden beder udvalget om, at der i det kommende sprogprogram medtages forslag, der aktualiserer mulighederne for at styrke det finske og det islandske sprogs stilling i det officielle nordiske samarbejde.

Uddannelser på kunst- og kulturområdet

Udvalget henviser til at man i forbindelse med behandlingen af Kulturhandlingsplanen har givet udtryk for tilslutning til en undersøgelse af mulighederne for fælles uddannelser på området. Udvalget efterlyser dog et højere ambitionsniveau og en præcisering af projektet.

Nordisk film- og tv-fond

Udvalget finder at der bør afsættes ressourcer til film- og programproduktion både nationalt og nordisk for at kunne opnå de kulturpolitiske mål for et øget mediasamarbejde. Ligeledes forudsætter dette at der tages initiativer, der kan gøre programspredningen lettere, såvel teknisk som programpolitisk. Ved den løbende revision af arbejdsprogrammet bør det overvejes at medtage sådanne projekter.

Ophavsret ved tv-transmission over satellit

Udvalget forbeholder sig at vende tilbage med kommentarer og forslag til opfølgende aktiviteter, når opdateringen af rapporten "Nabolands-tv i kabel" foreligger. Her tænkes på f.eks. behovet for en øget spredning af nabolandsprogrammer, ikke mindst i grænseregionerne samt øget nordisk programudbud.

Udvalget minder her om, at de høje ophavsretomkostninger ikke mindst inden for Nordvisionssamarbejdet kan være en hindring for spredningen af programmer i Norden. Kulturudvalget foreslår derfor ministerrådet at tage initiativer, der kan føre til øget interesse for at gennemføre aftaler mellem de nordiske lande om overførsel af TV-programmer produceret i Norden.

Fjernelse af juridiske og økonomiske hindringer for almen og erhvervsfaglig gymnasial uddannelse.

Udvalget har tidligere i en udtalelse vedr. C 1/1989 støttet dette arbejde.

I forbindelse med de følgende projekter beder Kulturudvalget ministerrådet vurdere, om arbejdet med gensidig anerkendelse og eksaminer og "erhvervskompetence" bør suppleres med en samordning af faglige grundkrav i de nationale uddannelser i de nordiske lande.

Gymnasiale erhvervsuddannelser

Udvalget er bekendt med, at ministerrådet i en tidligere version af arbejdsprogrammet ønskede "at tilvejebringe en gensidig nordisk godkendelse af de gymnasiale erhvervsuddannelsers erhvervskompetence", mens den nuværende version benytter formuleringen "at tilvejebringe øgede muligheder" for adgang til beskæftigelse i andre nordiske lande.

Udvalget tillader sig at gå ud fra, at der med den ændrede formulering ikke er tilsigtet nogen sænkning af ambitionsniveauet, men at der alene er tale om en mere realistisk tilpasning til et evt. kommende EF-direktiv på området.

Udvalget anbefaler i øvrigt projektet, som omfattes af Kulturhandlingsplanen.

Gensidig anerkendelse af erhvervskompetencegivende videregående (postgymnasiale) uddannelser af mindst 3 års varighed

Kulturudvalget tilslutter sig ministerrådets planer om at indgå en overenskomst på dette område, og anmoder om at denne bliver forelagt rådet.

Gensidig anerkendelse af akademiske eksaminer og prøver

Udvalget finder at dette spørgsmål bør prioriteres højt i det fortsatte arbejde, og ser frem til at der meget snart etableres en mere smidig praksis ved behandlingen af ekvivalenssager. Udvalget foreslår endvidere en opstramning af tidsfristen.

Udbygning af NORDPLUS

Udvalget er enig med Den Internationale Samarbejdskomité om at prioritere dette arbejde højt, og fremholder at en udbygning kræver øgede bevillinger.

Udbygning af det nordiske samarbejde om uddannelse og forskning

Kulturudvalget tilslutter sig den foreslåede udbygning af forskeruddannelsen, og beder om at forslaget til nordisk overenskomst og forslaget til nyt nordisk støttesystem for forskerstuderende forelægges rådet i løbet af 1990.

Miljøundervisning i grundskolen

Udvalget tilslutter sig projektet, som indgår i Kulturhandlingsplanen.

Information

Kulturudvalget lægger ved konkretiseringen af projektet stor vægt på, at der sker en koordinering og samordning af Nordisk Ministerråds og Nordisk Råds informationsaktiviteter.

4.5 Social- og Miljøudvalget

Social- og Miljøudvalget (se Bihang 5) finder det tilfredsstillende, at ministerrådet i programmet angiver klare prioriteringer for virksomheden, men minder om at en hård prioritering kan indebære at områder, som falder uden for de prioriterede områder bliver uden budgetmidler.

Udvalget henviser til at man gennem årene har fremhævet at en ensidig økonomisk synsvinkel ikke må dominere det nordiske samarbejde i forhold til de "bløde værdier" dvs. social velfærd, miljø, arbejdsmiljø mv. Udvalget peger samtidig på at en realistisk holdning til den europæiske integration på disse områder er nødvendig, og efterlyser tidlig information om behovet for beskyttelsesforanstaltninger omkring den "nordiske model".

Udvalget mener videre at Norden for så vidt angår arbejdsmiljø, miljø og socialforsikring bør gå ind for at i videst mulig udstrækning påvirke udviklingen i EF. En tilpasning til forholdene i EF vil, efter udvalgets opfattelse, betyde en sænkning af standarden i de nordiske lande. Udvalget understreger dette på baggrund af ministerrådets udtalelse om at man i tilnærmelserne mellem Norden og EF prioriterer EF/EFTA-samarbejdet, og at dette samarbejde ikke for tiden omfatter arbejdsmarkeds- og socialspørgsmål. Udvalget finder derfor at det på længere sigt kan blive nødvendigt at udvide EFTA-samarbejdet eller i højere grad anvende Norden som platform ved kontakterne med EF på disse samarbejdsområder.

Social- og Miljøudvalget har en række kommentarer til de enkelte punkter i programmet, hvoraf følgende kan fremhæves:

Chaufførers arbejds- og hviletider

Udvalget finder at arbejdsmiljøaspekterne bør indarbejdes ved iværksættelsen af EF's regler vedr. den internationale trafik.

Nordisk uddannelsesfællesskab

Udvalget støtter stærkt en nordisk aftale om gensidig godkendelse af erhvervsuddannelser og finder at aftalen også bør omfatte uddannelsesområder inden for social- og helseområdet, som for tiden omfattes af en separat nordisk aftale.

Nordboers rettigheder, arbejdsmarkedsspørgsmål

Social- og Miljøudvalget foreslår at ministerrådet, som led i markeringerne af "den nordiske model" præsenterer et handlingsprogram "Nordboers rettigheder". Gennem et struktureret handlingsprogram skul-

le det fortsatte arbejde med nordboers rettigheder få en tydeligere politisk profil. Handlingsprogrammet bør indeholde en præsentation af de opnåede resultater og tilbageværende hindringer, gerne med en sammenligning med tilsvarende forhold i EF. Programmet skulle endvidere gennemgå det igangværende arbejde og munde ud i målsætninger for fremtiden.

Udvalget henviser i øvrigt til Den Internationale Samarbejdskomité, som i sin slutbetænkning konstaterer, at Norden er relativt langt fremme med hensyn til fri bevægelighed for personer over grænserne, og at det derfor er naturligt at de nordiske lande arbejder for sådanne løsninger, som kan give nordiske borgere og borgere fra EF-landene samme stilling ved rejser i Vesteuropa og samme muligheder for at flytte frit og søge arbejde i dette område.

Udvalget foreslår at ministerrådet iværksætter en særlig udredning af de spørgsmål, som er knyttet til udviklingen i EF af et "borgernes Europa".

Social- og Miljøudvalget efterlyser en policydeklaration eller lignende særligt vedrørende arbejdsmarkedsområdet. Et udgangspunkt for denne deklaration burde, efter udvalgets opfattelse, være arbejdsmarkedsministrenes udtalelse fra 14. november 1988, hvor ministrene gav udtryk for, at de med særlig interesse ville følge spørgsmålet om den sociale dimension i EF's indre marked og holde kontakt med arbejdsmarkedets parter om udviklingen af det nordiske arbejdsmarked.

Udvekslingsordninger for unge arbejdstagere, praktikanter og studenter

Udvalget støtter stærkt forslagene om at udbygge udvekslings- og praktikantordningerne, men minder om at dette ikke kan lade sig gøre uden ekstra budgetmidler.

Socialpolitiske forslag i programmet

Udvalget finder, at socialpolitikken indtager en alt for tilbagetrukket position i programmet. Det sociale sikringssystem er en, efter udvalgets opfattelse, umistelig del af den nordiske model og en forstærkning og harmonisering bør indgå som en del af forberedelserne til deltagelsen i et stort europæisk marked. Udvalget peger på at det er nødvendigt for Norden at holde fast ved at den sociale dimension bør omfatte hele befolkningen og ikke som i EF kun arbejdstagerne og deres frie bevægelighed.

Miljøpolitik

Udvalget noterer med tilfredshed, at miljøspørgsmålene i EF gives en øget politisk vægt og at ministerrådet åbenbart regner med at nordiske synspunkter kan vinde gehør i hele Europa. Udvalget finder at de EF-direktiver, som forventes at komme til at gælde på et udvidet europamarked, analyseres nøje med hensyn til om de vil medføre problemer for Norden. Norden må således ikke stilles over for at skulle antage regler, som betyder en tilbagegang for miljøbeskyttelsen i Norden.

Udvalget finder at arbejdsprogrammet bør omfatte samarbejde om miljøkvalitetsovervågning.

Udvalget finder at spørgsmålet om miljøafgifter bør tages op i sammenhæng med de omlægninger af skatter og afgifter, som er under overvejelse og analyse i de nordiske lande. Miljøafgifter, herunder afgifter på energi, burde efter udvalgets opfattelse lettere kunne accepteres af industrien, hvis de ses som et led i en samlet skatte- og afgiftomlægning.

Udvalget henviser til at det tidligere har efterlyst finansieringsordninger, som omfatter samarbejde om eksport af miljøteknologi til lande uden for Norden, herunder særligt Østeuropa. Udvalget har ligeledes efterlyst en europæisk miljøfond med det formål at gøre moderne miljøteknologi tilgængelig for lande, som har store grænseoverskridende forureningsproblemer. Udvalget understreger, at ministerrådet burde fremkomme med initiativer på dette område.

Udvalget mener, at der bør udarbejdes en fælles nordisk transportpolitik, som fremmer jernbane- og bådtrafik.

Arbejds miljø

Udvalget imødeser med interesse arbejdet med at udarbejde fælles standarder på arbejdsmiljøområdet. Udvalget henviser til at EF lægger vægt på arbejdsmiljøet som en del af den sociale dimension og minder om de positive muligheder, som efter udvalgets opfattelse burde findes for dels at påvirke EF dels at fremme nordisk eksport af teknologi på arbejdsmiljøområdet.

Sammenfatning

Social- og Miljøudvalget finder sammenfattende behov for at konsekvenserne af det indre marked udredes mere systematisk, som baggrund for beslutninger om en mere offensiv nordisk integrationspolitik.

Udvalget stiller en række forslag, som man mener bør indgå i ministerrådets arbejde med opfølgningen af europaprogrammet. Forslagene er følgende:

1. Ministerrådet bør udarbejde et handlingsprogram om "Nordboers rettigheder i Norden" omfattende både generelle politiske målsætninger og et antal konkrete forslag til foranstaltninger.
2. Embedsmandskomiteerne bør pålægges opfølgning af spørgsmålet om den nordiske models forhold til den europæiske for så vidt angår de fundamentale sociale rettigheder.
3. Ministerrådet bør arbejde for yderligere udligning af forskellene mellem sociallovgivningen og niveauet af ydelser inden for social- og helseområdet.
4. Ministerrådet bør aktivt arbejde for udligning af forskellene mellem de nordiske landes miljølovgivninger.

5. Udvalget imødeser regelmæssig rapportering om miljøkvaliteten i Norden som en del af ministerrådets arbejdsprogram.

6. De nordiske lande bør fremlægge et forslag til en europæisk miljøfond med det formål at gøre moderne miljøteknologi tilgængelig for lande, som står overfor store grænseoverskridende forureningsproblemer.

7. Nordisk Investeringsbanks forskellige finansieringsordninger bør udvides til at omfatte samarbejde omkring eksport af miljøteknologi til lande uden for Norden.

8. De nordiske lande bør på europæisk og internationalt plan foreslå en global strategi for skovbeskyttelse. Strategien bør omfatte hugstemetoder og skovplantning og der bør afsættes midler over Nordisk Ministerråds budget til skovforskning.

4.6 Økonomisk Udvalg

Indledende synspunkter

Af særlig interesse for Økonomisk Udvalg er kapitel II "Norden som hjemmemarked". Programmet bygger for en stor dels vedkommende i dette kapitel på de aktiviteter, som blev besluttet gennemført i den nye økonomiske handlingsplan "Et stærkere Norden". Der er dog flere nye elementer med i programmet bl. a. forenklinger af toldprocedurer og grænsekontroller mellem de nordiske lande, harmoniserede regler om produktansvar, bioteknologiske patenter og etiske regler på bioteknologiområdet samt regionalpolitiske overvejelser.

Eftersom en af de vigtigste grunde til at udarbejde den nye økonomiske handlingsplan netop var udfordringen fra det indre marked i EF, er det logisk at programmet bygger på den nye økonomiske handlingsplan, og udvalget kan for så vidt henvise til betænkningen over denne. Udvalget støtter disse aktiviteter og er tilfreds med, at de nu genfindes i Europaprogrammet.

Udvalget har imidlertid gennemgået programmet bl. a. med henblik på at finde tegn på, at ministerrådet har benyttet lejligheden til at forhøje ambitionsniveauet for det nordiske samarbejde i forhold til de udspil, som fandtes i den økonomiske handlingsplan. Udvalget har ikke fundet sådanne tegn – heller ikke på områder, hvor den økonomiske handlingsplan har givet forventninger herom.

Handelshindringer

Et punkt, hvor ministerrådet således burde have kunnet løfte arbejdet til et højere ambitionsniveau, er afviklingen af handelshindringer i Norden.

Det er prisværdigt at ministerrådet nu bebuder, at man vil tage samarbejdsprogram og arbejdsprincipper op til evaluering og udvikling. Ministerrådet burde imidlertid have fundet en praktisk løsning på gennemførelsesproblemerne allerede som en konsekvens af diskussionerne under Nordisk Råds 37. session og Økonomisk Udvalgs udtalelser vedr. ministerrådets beretning.

Ministerrådet tilkendegiver, at man bl.a. vil overveje den nordiske procedure for behandlingen af klager over handelshindringer. I den økonomiske handlingsplan ville ministerrådet vurdere spørgsmålet om oprettelse af en nordisk ombudsmand på handelshindringsområdet. Dette forslag bør efter Økonomisk Udvalgs opfattelse være med i programmet og vurderes i relation til en mere omfattende ombudsmandsordning, fordi en effektiv gennemførelse af afviklingen af handelshindringer er et væsentligt element i en nordisk europapolitik.

Udvalget finder, at målsætningen for arbejde med fjernelse af handelshindringer bør være, at varestrømmene mellem de nordiske lande skal være helt frie inden udgangen af 1992.

Udvalget understreger dog samtidig, at det er en klar forudsætning, at denne målsætning følges op af en politik, som sikrer, at harmoniseringen af landenes tekniske normer og retningslinier sker på et højt niveau med hensyn til miljøbeskyttelse, arbejdsmiljø, sundhed, sikkerhed og konsumentbeskyttelse, og at de fælles bestemmelser fortrinsvis udformes som minimumsbestemmelser. Minimumsbestemmelser vil dels kunne medvirke til forøgelse af beskyttelsesniveauet i en række lande, dels sikre at ingen lande bliver nødt til at sænke et allerede opnået niveau.

Udvalget vil endvidere foreslå, at ministerrådet og de nationale regeringer overvejer at give programmet for afvikling af handelshindringer en sådan status, at det i højere grad vil have fortrin frem for nationale bestemmelser, hvor disse står i konflikt med programmet. Der henvises her bl.a. til, at alle de nordiske lande har godkendt programmet, men at et af hovedproblemerne alligevel synes at være den nationale gennemførelse.

Udvalget finder generelt, at det bør overvejes, hvordan der kan skabes en ny og mere effektiv institutionaliseret kontrol med gennemførelsen af nordiske aftaler. Handelshindringsområdet er et af de områder, hvor problemet synes at være akut.

Udvalget har tidligere udtalt, at der snarest bør oprettes et ministerråd af udenrigshandelsministrene for at styrke den politiske ledelse af arbejdet med tilpasningerne mellem Norden, EFTA og EF på det handelspolitiske område. Udvalget finder, at dette forslag stadig er aktuelt.

Told- og grænseprocedurer samt veterinære og fytosanitære forhold

De nordiske lande har en lang tradition for fri bevægelighed for personer over grænserne. Det forekommer derfor urimeligt, at det nordiske ambitionsniveau skal være lavere end i EF, hvad angår grænsekontrollen med varer. I programmet oplyses det således, at EF har besluttet at grænsekontrollen med varer i princippet skal ophøre med etableringen af det indre marked ved udgangen af 1992. Ifølge programmet vil man "... gennemføre de forenklinger, som er mulige" samt "undersøge mulighederne for forenklinger". På det veterinære og fytosanitære område vil ministerrådet "stimulere til en udbygning af et antal nordiske fællesbestemmelser".

Udvalget tror, ligesom Den Internationale Samarbejdskomité, at hindringer på disse områder opleves som besværende og fordyrende for samhandelen og begrænsende for bevægeligheden mellem de nordiske lande.

Udvalget vil derfor foreslå, at målsætningerne skærpes væsentligt, således at alle toldprocedurer og grænsekontroller for varer mellem de nordiske lande i princippet afvikles inden udgangen af 1992, samt at der inden samme tidsfrist udformes og ikraftsættes fælles nordiske regler på alle væsentlige dele af det veterinære og fyto-sanitære område.

Udvalget er naturligvis opmærksom på, at der under arbejdet med gennemførelsen af denne målsætning kan vise sig at være behov for specialløsninger, undtagelser og nødordninger på visse områder. Udvalget forudsætter, at sådanne udformes ud fra saglige begrundelser i hvert enkelt konkrete tilfælde.

Bekæmpelse af kriminalitet, herunder illegal varehandel f.eks. med narkotika, udgør et særligt område, hvor grænsekontrollen løser opgaver. Udvalget understreger, at det nødvendige mellemstatslige samarbejde på dette område må sikres.

Udvalget skal endelig anbefale, at man på et tidligt tidspunkt i arbejdet vurderer, om det er hensigtsmæssigt, at teknisk set rette arbejdet mod indgåelse af en nordisk konvention, som binder landene til afskaffelse af grænsekontrol for varer inden udgangen af 1992, og i fornødent omfang erstatter denne kontrol med andre kontrolformer, som ikke er knyttet til grænsepassagen.

Nye strategier

Programmet indeholder på en række punkter tilkendegivelser fra ministerrådet om, at strategier er under udarbejdelse eller vil blive udarbejdet. Det gælder således tekniske krav og kontrolordninger, liberalisering af offentlige indkøb på lokalt og regionalt plan og Industrifondens deltagelse i det fremtidige europæiske forsknings- og udviklingssamarbejde på det tekniske område. Der antydes imidlertid ikke meget om, hvad disse strategier går ud på, og det angives ej heller, hvilke mål ministerrådet sigter på at opnå med strategierne. Dette giver stort set ikke baggrund for en meningsfuld diskussion af de foreslåede aktiviteter på nuværende tidspunkt.

På basis af de oplysninger, som gives i programmet, finder udvalget imidlertid, at nye strategier på de nævnte områder kan være vigtige og interessante, og udvalget støtter, at arbejdet gennemføres hurtigst muligt. Udvalget forudsætter, at de aktiviteter, som allerede er besluttet i den økonomiske handlingsplan f.eks. om samarbejde på standardiserings- og prøvningsområdet, vedr. teknisk forskning og udvikling, kortlægning af mulighederne for åbning af markederne for offentlige indkøb på lokalt og regionalt niveau, gennemføres som planlagt og ikke stilles i bero i afventen af udviklingen af strategier på de respektive områder. Udvalget forventer, at de nye strategier på passende vis indarbejdes i programmet, og at Nordisk Råd dermed gives lejlighed til at øve indflydelse derpå.

Skatter og afgifter

På skatte- og afgiftområdet vil ministerrådet undersøge behovet for forandringer af de nordiske landes skatter og afgifter på baggrund af udviklingen inden for EF. Dette svarer til formuleringerne i den økonomiske handlingsplan.

I flere af de nordiske lande forhandles der om gennemgribende reformer af de nationale skattesystemer. Hovedpunkterne i reformerne er sænket skatteniveau generelt, udvidet skattegrundlag, sænkning af marginalskatterne og mindskning af fradragsmulighederne.

Det forekommer vigtigt, at disse reformer koordineres både mellem de nordiske lande og med udviklingen i EF. Udvalget er opmærksom på de vanskeligheder, der ligger i dette af såvel teknisk som politisk karakter, men finder, at de nordiske lande som et minimum bør sikre, at reformerne i landene bevæger sig i samme retning. Kan der yderligere ske en tilnærmelse, vil det have stor betydning for samkvemmet mellem landene ikke mindst i grænseområderne.

Udvalget finder endvidere at de nordiske lande burde udnytte mulighederne for at fremme fælles politiske mål med økonomiske styringsmidler. Et af disse politikområder kan være beskyttelse af miljøet. Den økonomiske handlingsplan omtaler denne mulighed.

En mere systematisk omlægning af skatter og afgifter ud fra miljøpolitiske hensyn burde derfor indgå i programmet, dels for at fremme miljøpolitiske mål i Norden dels som platform for nordisk påvirkning af de kommende års politik i Europa.

Udvalget efterlyser endvidere stillingtagen fra ministerrådets side til en harmoniseriag af selskabsskatterne og synspunkter på, hvordan moms og punktafgifter (såvel beregningsgrundlag som satser) skal kunne tilpasses i Norden. Udvalget er klar over, at udviklingen i EF må have indflydelse på de nordiske landes holdninger til dette.

Erhvervsstøtte – Regionalpolitik

Udvalget støtter ministerrådets holdning om at arbejde for fortsat afvikling af konkurrenceforvridende erhvervsstøtte. Dette er ikke bare en nødvendighed i relation til EF og andre store handelspartnere, men fremmer også en mere effektiv udnyttelse af ressourcerne i de nordiske lande.

En række særlige forhold kan imidlertid motivere, at denne holdning modificeres. Store afstande, spredt bebyggelse og koldt klima kan være årsag til, at befolkning og erhvervsliv i visse områder af Norden kræver særlig støtte. Det er udvalgets opfattelse, at denne særlige regionalpolitiske støtte må opretholdes, og at mulighederne bør udvikles i takt med den almindelige velfærdsudvikling i de nordiske lande.

Samtidig vil tilpasningerne til EF's regionalpolitik og EF's politik vedrørende erhvervsstøtte samt aftalerne mellem EFTA-landene og EF om afvikling af erhvervsstøtte kræve omlægninger af de regionalpolitiske vir-

kemidler. De nordiske lande må være beredt til at foretage sådanne tilpasninger, men må samtidig føre en aktiv politik til påvirkning af principperne for regionalisering og anvendelse af regionalpolitisk støtte i Europa. Hertil kommer vægten af en aktiv støtte til samarbejdet mellem grænseregionerne og til deres samarbejde med regioner i andre europæiske lande.

Jordbrugspolitik

Programmet har, ligesom den økonomiske handlingsplan, det udgangspunkt, at jordbrugspolitikken skal gøres mere modtagelig for markedssignaler. Det konstateres videre, at et egentligt nordisk hjemmemarked for landbrugsprodukter ikke kan komme på tale på grund af, at frihandelsaftalerne ikke omfatter jordbrugsprodukter, og fordi de nordiske lande har forskellige veterinære og fytosanitære krav. Målsætningen i programmet er imidlertid, at samhandelen med jordbrugsprodukter skal søges udvidet mest muligt, og tekniske handelshindringer reduceres mest muligt under hensyn til bevarelse af landenes specifikke sundhedsstatus og under hensyn til de gældende aftaler på det jordbrugspolitiske område.

Udvalget finder, at dette formentlig er en realistisk holdning til udviklingsmulighederne på dette område på kortere sigt, men efterlyser ministerrådets holdning og strategi på længere sigt. En aftale mellem EF og EFTA eller de nordiske lande på landbrugsområdet, som knytter landenes jordbrugspolitik sammen og sikrer den størst mulig samhandel og bedst mulige udnyttelse af produktionsressourcerne, burde være det langsigtede mål for samarbejdet.

Kapitalliberalisering og finansielle tjenester

Udvalget konstaterer, at programmet ikke indeholder noget nyt i forhold til den økonomiske handlingsplan. Udvalget er imidlertid opmærksom på, at ministerrådet arbejder med yderligere aftaler om afvikling af restriktioner på kapitalbevægelserne og hindringer for udvekslingen af finansielle tjenester og forventer, at disse aftaler indarbejdes i den førstkommande revision af programmet.

Udvalget finder yderligere, at ministerrådet snarest burde definere det endelige mål for det nordiske samarbejde om afvikling af reguleringer på kapitalområdet. Under hensyn til, at afviklingen af restriktionerne for kapitalbevægelserne allerede er så langt fremskredne i de fleste nordiske lande, bør målet efter udvalgets opfattelse være afvikling af reguleringerne fuldt ud, senest med udgangen af 1990. EF afvikler alle restriktioner i 1990 og det indre marked forventes for store deles vedkommende at træde i funktion ved udgangen af 1992. Endvidere er disse spørgsmål under forhandling i EF-EFTA-regie, hvor det ser ud til, at en tilsvarende positiv udvikling er igang.

Med betegnelsen "fuldt ud" mener udvalget, at restriktionerne skal afvikles så langt det er muligt under hensyn til bevarelse af mulighederne

for at indsamle statistik om kapitalbevægelserne, udøve kontrol med skatteunddragelse og bevarelse af de fornødne muligheder for indgreb i tilfælde af ekstraordinært pres på et lands kapitalmarked og valuta. Udvalget vil foreslå, at de nordiske lande, i sammenhæng med afviklingen af restriktioner på kapitalområdet, indgår en særlig aftale, som sikrer disse hensyn og som indeholder en obligatorisk samrådsprocedure forud for enhver genindførelse af restriktioner herunder restriktioner som følge af en ekstraordinær situation på kapital- og valutamarkedet.

På området finansielle tjenester indeholder programmet en klar målsætning om gennemførelse af fri etableringsret for alle virksomheder i OECD-landene samt frihed til at udveksle finansielle tjenester over grænserne. Dette gennemføres i perioden 1989–92. Udvalget støtter denne målsætning.

Udvalget er opmærksom på, at Islands regering har anmeldt, at man vil have særlige problemer med at overholde disse målsætninger, men konstaterer samtidig, at en liberalisering er på vej også for Islands vedkommende. Udvalget finder derfor, at Islands særlige forhold ikke bør være til hindring for en fuldt udbygget harmonisering mellem de øvrige nordiske lande på kapitalområdet.

Ophævelse af hindringerne for kapitalbevægelserne, liberaliseringerne af finansielle tjenester og fri etableringsret for finansielle selskaber rejser spørgsmål omkring konkurrencelovgivningens indretning og effektivitet. Udvalget finder, at dette aspekt bør uddybes under det kommende arbejde med Europaprogrammet.

Valutasamarbejde

Udvalget har bemærket, at europaprogrammet ikke indeholder forslag om nordisk samarbejde omkring et udbygget europæisk valutasamarbejde. I den økonomiske handlingsplan konstaterer ministerrådet, at tempoet i afviklingen af valutarestriktioner må vurderes i lyset af de forskellige behov, der gør sig gældende i de nordiske lande, bl. a. hvad angår sikring af stabile kursforhold. Udvalget finder, at dette er et rimeligt udgangspunkt, og havde derfor forventet, at ministerrådet i programmet også havde indarbejdet forslag vedr. de nordiske landes forhold til det europæiske valutasamarbejde (EMS).

Et sådant forslag er indeholdt i Den Internationale Samarbejdskomité's betænkning. Forslaget går ud på, at de nordiske lande i fællesskab udreder forudsætningerne for deltagelse i et udvidet europæisk valutasamarbejde. Udvalget finder, at dette bør indgå som en naturlig del af ministerrådets Europaprogram på længere sigt, ikke mindst i lyset af den udvikling, som er sat igang i EF hen imod en økonomisk og monetær union.

Udvalget vil henvise til, at Den Internationale Samarbejdskomité videre har foreslået, at de nordiske lande skal føre fælles økonomisk-politiske drøftelser med EF. Udvalget finder, at programmet burde indeholde en stillingtagen til gennemførelse af sådanne drøftelser.

Harmonisering på byggeområdet

Udvalget finder, at samarbejde om harmonisering, standardisering og fjernelse af handelshindringer på byggeområdet er et vigtigt element i udviklingen af et nordisk hjemmemarked som del af et større europæisk marked.

Hovedmålsætningerne på byggeområdet bør efter udvalgets opfattelse være ensartede normer for byggeri og byggematerialer, fri konkurrence og skabelse af et nordisk hjemmemarked for byggeprodukter. Endvidere bør pris- og konkurrencelovgivningen på området effektiviseres, hvis disse målsætninger skal kunne opnås.

Bioteknologiske patenter

Udvalget støtter arbejdet med at udrede spørgsmålene omkring patenter og patentbeskyttelse på det bioteknologiske område, men finder at ministerrådets ambitionsniveau for samarbejdet er for beskedent. Ministerrådet vil således "lægge udredningerne til grund for videre overvejelser om at styrke afstemningen af holdninger på området". Udvalget finder, at ministerrådet i det mindste burde blive enige om at afstemme holdningerne på området samt yderligere, at målet på længere sigt burde være en fælles holdning og koordineret lovgivning i landene på dette område.

Ligeledes synes der ikke at ligge nogen nye initiativer eller nye fælles holdninger bag punktet om etiske regler på bioteknologiområdet, hvor man blot følger udviklingen via det allerede nedsatte bioteknologiske etikudvalg. Udvalget finder det vigtigt, at dette udvalg sikres en god forankring på nationalt plan f. eks. i form af nationale referencegrupper for medlemmerne.

Fiskeripolitik

På fiskeriområdet bygger programmet på indholdet i ministerrådets nye program for samarbejde på fiskeriområdet. Det fremhæves særligt, at man skal arbejde på at skaffe den størst mulige adgang til det europæiske marked for fiskeprodukter, levende fisk, avlsmateriale, fiskeredskaber mv.

Inden for EFTA er der for nylig taget skridt til at indføre frihandel for fiskeprodukter. Dette må anses for at være et vigtigt første skridt, og udvalget havde forventet, at ministerrådet havde videreført denne målsætning i europaprogrammet. En aftale, inden for rammerne af "det europæiske økonomiske rum", om fri handel med fisk burde efter udvalgets mening være den nordiske målsætning, og ministerrådet burde tilrettelægge et nordisk arbejde for at forberede dette. En aftale bør yderligere sikre en langsigtet og bæredygtig udnyttelse af fiskeressourcerne. Udvalget finder, at der er så store nordiske interesser på spil i disse spørgsmål, særligt for Island, Grønland og Færøerne, at en ordning på området burde indgå i programmet.

Udvalget finder videre, at etableringen af et nordisk informationsnetværk om fiskeriforskning og miljøpolitik med tilknytning til det tilsvarende europæiske informationsnet bør etableres snarest. Udvalget forudsætter, at embedsmandkomiteen for fiskerispørgsmål og ministerrådet (fiskeriministrene) varetager informationsudvekslingen på andre områder, og at dette samarbejde særligt medfører, at Island, Grønland og Færøerne knyttes tættere til såvel det nordiske som det europæiske samarbejde på dette vigtige område.

Energipolitik

Udvalget støtter det anførte omkring el-samarbejdet og transithandel med energi og finder, at skabelsen af et nordisk energimarked bør være et centralt led i styrkelsen af de nordiske lande ind ad til i relation til den europæiske integration. Denne målsætning bør derfor indgå i programmet.

Udvalget konstaterer med tilfredshed, at disse aktiviteter er suppleret med en række vigtige aktiviteter vedr. miljø og energi. Udvalget finder, at det er vigtigt, at disse problemer drøftes og løses i et energipolitisk perspektiv. Samtidig er det i høj grad energipolitikken på europæisk plan, herunder valg af energikilder, forureningsbegrænsende foranstaltninger og økonomiske styringsmidler, som er afgørende for udviklingen af miljøsituationen også i de nordiske lande.

En bred drøftelse af energipolitik, med inddragelse af alle aspekter af såvel forsyningsmæssig som miljømæssig og økonomisk betydning er derfor ønskelig og nødvendig i det fremtidige europæiske samarbejde. Ministerrådet bør forberede dette i sammenhæng med handlingsplanen mod luftforurening, med henblik på at indarbejde de nødvendige initiativer i en kommende revideret udgave af planen.

Teknisk forskning og udvikling

Udvalget støtter disse aktiviteter og finder ligesom Den Internationale Samarbejdskomité, at der snarest bør udarbejdes en samlet udviklingsplan for den nordiske industrifond med det formål at øge fondens muligheder for at støtte nordiske virksomheders deltagelse i det teknologiske samarbejde i Europa.

Fondens aktiviteter på formidlingsområdet bør endvidere styrkes som led i de samlede aktiviteter i de industrielle center. Aktiviteterne til styrkelse af de små og mellemstore virksomheders muligheder for at følge med i den teknologiske udvikling bør ligeledes prioriteres højt, som en del af dette arbejde.

Koncernfagligt samarbejde

Udvalget konstaterer, at Den Internationale Samarbejdskomité foreslår visse aktiviteter på dette område indarbejdet i programmet.

Udvalget konstaterer videre, at dette spørgsmål var oppe til drøftelse på Nordisk Råds session i Stockholm, uden at der kunne skabes enighed om en fælles nordisk holdning. Samtidig må det konstateres, at holdningerne hos parterne på arbejdsmarkedet, ikke mindst i Sverige, har udviklet sig til fordel for indgåelse af frivillige aftaler.

Repræsentanterne for partierne i *midtengruppen* noterer denne positive udvikling og opfordrer ministerrådet til at løbende informere om udviklingen på området i de forskellige nordiske lande.

Repræsentanterne for partierne i den *socialdemokratiske og venstresocialistiske gruppe* anbefaler på denne baggrund ministerrådet at organisere et samarbejde mellem interesserede lande om videre forberedelse af aftaler mellem arbejdsmarkedets parter på området.

Udvalgets flertal opfatter imidlertid ikke komiteens forslag som et nyt initiativ i sagen og har derfor ikke taget spørgsmålet op på ny.

Finansieringen af programmet

Programmet finansieres af ministerrådets ordinære budget, af midler afsat til den økonomiske handlingsplan og af nationale midler. Der er ikke anført beløb på de enkelte programpunkter. Ministerrådet anfører i selve programmet, at finansieringen *skal* sikres, mens det i den supplerende meddelelse anføres, at finansieringen *er* sikret.

Udvalget finder, at ministerrådet fremover bør indarbejde en budgetmæssig oversigt over programmet i det almene budget og i C 2, således at det blive muligt at se hvilke midler, som anvendes til gennemførelse af programmet og hvilke, som anvendes til det øvrige samarbejde.

Afrapportering om gennemførelse af og ændringer i programmet

Udvalget finder, at en årlig afrapportering om gennemførelsen af programmet ikke giver Nordisk Råd tilstrækkelig mulighed for at følge og påvirke arbejdet. Udvalget finder derfor, at ministerrådet, ud over den årlige rapportering i form af meddelelser og beretninger til den ordinære session, bør udforme en rapport, som kan behandles på udvalgenes sommermøder.

Denne sommerrapportering skal ikke nødvendigvis dække hele arbejdsprogrammet, men kan behandle temaer eller særlige forhold, som ministerrådet finder er relevante på det pågældende tidspunkt, og hvorom det er vigtigt, at Nordisk Råd udtaler sig. Endvidere bør ministerrådet holde Nordisk Råd orienteret om ændringer af planen, som falder uden for disse terminer. Sommerrapporteringen bør afleveres til rådet ikke senere end 1. juni hvert år, foreløbig frem til og med sommeren 1993.

5. Sammenfattende prioritering

På baggrund af denne gennemgang, disse overvejelser og forbehold samt synspunkter fra øvrige udvalg, er det Økonomisk Udvalgs opfattelse, at hovedvægten i den eller de førstkommende revisioner af Europaprogrammet bør lægges på følgende forslag til suppleringer og udbyggede målsætninger:

1) liberalisering af kapitalbevægelserne mellem de nordiske lande gennemføres fuldt ud inden udgangen af 1990, dog således at der sikres muligheder for indsamling af statistik, skattekontrol og indførelse af restriktioner i ekstraordinære situationer.

2) liberalisering af markedet for finansielle tjenester gennemføres fuldt ud inden udgangen af 1992, herunder fri etableringsret for finansielle selskaber med hjemsted i OECD-landene,

3) i forbindelse med liberaliseringerne på kapitalområdet indgås en aftale mellem de nordiske lande om obligatorisk samråd forud for eventuel genindførelse af restriktioner,

4) afviklingen af handelshindringerne mellem de nordiske lande gennemføres fuldt ud inden udgangen af 1992,

5) harmoniseringen af lovgivning, normer og retningslinier gennemføres som minimumbestemmelser og på et højt niveau for beskyttelse af miljøet, sundheden, arbejdsmiljøet, sikkerheden og forbrugerne.

6) der oprettes et ministerråd af udenrigshandelsministrene,

7) oprettelse af en nordisk ombudsmandsinstitution med det formål at styrke gennemførelsen af indgåede nordiske aftaler udredes og lægges op til beslutning på Nordisk Råds session i 1991,

8) alle toldprocedurer og andre grænsekontroller for varer mellem de nordiske lande afvikles i princippet inden udgangen af 1992. Som led i dette gennemføres fælles nordiske regler på alle væsentlige veterinære og fytosanitære områder,

9) det nødvendige mellemstatslige samarbejde til bekæmpelse af illegal varehandel f. eks. på narkotikaområdet sikres,

10) målsætninger om etablering af aftaler mellem EF og de nordiske ikke-EF-medlemslande på landbrugs- og fiskeriområdet indarbejdes i programmet og forberedes gennem det nordiske samarbejde på de respektive sektorer,

11) før udgangen af 1992 gennemføres fuld gensidig anerkendelse af eksaminer og prøver,

12) ambitionsniveauet for NORDPLUS forhøjes, således at programmet kommer til at omfatte mindst 3000 studenter pr. år, og der gennemføres tilpasninger, som sikrer tilstrækkelig adgang til ERASMUS,

13) en principbeslutning træffes snarest om forbedring af nordiske forskeres muligheder for at studere i Europa. I første omgang oprettes 500 nye stipendier med dette formål.

14) programmet suppleres med forslag til styrkelse, udbygning og koordinering af det nordiske kulturinformationsarbejde i såvel Øst- som Vesteuropa,

15) der udarbejdes en langsigtet udviklingsplan for den nordiske industrifond med det formål at øge fondens muligheder for at støtte nordiske virksomheders deltagelse i og påvirkning af det teknologiske samarbejde i Europa,

16) der iværksættes aktiviteter, som fremmer små og middelstore virksomheders information om og konkurrencemuligheder på Europamarke-

det,

17) det overvejes at nedsætte nordiske samarbejdsorganer for henholdsvis luftfartsspørgsmål og søtransportspørgsmål,

18) inden udgangen af 1991 udarbejdes fælles kriterier for hastighedsbegrænsninger i Norden, med henblik på gennemførelse af fælles regler i Norden inden 1993,

19) aktiviteter vedrørende kombitransporter og handicaptransport indføres i programmet,

20) der udarbejdes et handlingsprogram om "Nordboers rettigheder",

21) samarbejde i Norden og med EF om overvågning af miljøkvaliteten indarbejdes i programmet.

22) ministerrådet fremlægger forslag til finansieringsordninger, som omfatter eksport af miljøteknologi til lande uden for Norden, herunder særligt Østeuropa,

23) de nordiske lande fremlægger forslag til en europæisk miljøfond med det formål at gøre moderne miljøteknologi tilgængelig for lande, som har store grænseoverskridende forureningsproblemer,

24) en budgetmæssig oversigt over programmet indarbejdes i det almene budget og i C 2, således at det bliver muligt at se hvilke midler, som anvendes til gennemførelsen af programmet og hvilke, som anvendes til det øvrige samarbejde.

25) rapportering om arbejdet med gennemførelse af programmet sker dels til Nordisk Råds ordinære session, dels gennem en sommerrapport, som kan koncentreres om særligt aktuelle temaer i integrationsarbejdet. Denne rapport afgives til rådet hvert år senest den 1. juni med henblik på behandling på udvalgenes sommermøder.

Hjörleifur Guttormsson understreger, at han reserverer sig overfor målsætningerne om liberalisering af kapitalbevægelserne og finansielle tjenester for så vidt angår Islands deltagelse i dette.

Med disse bemærkninger foreslår Økonomisk Udvalg:

at Nordisk Råd tager meddelelserne fra ministerrådet til efterretning og imødeser ny meddelelse til Nordisk Råds næste ordinære session, særligt omfattende rekommandationens del b).

Oslo, den 9. oktober 1989

Niels Ahlmann-Ohlsen (KF)

Claes Andersson (Skdl)

Hugo Bergdahl (fp)

Carl Bildt (m)

Gustav Björkstrand (Sfp)

Lahja Exner (s)

Roger Gudmundseth (A)

Thor-Eirik Gulbrandsen (A)

Hjörleifur Guttormsson (Ab)

Olof Johansson (c)

Anker Jørgensen (S)

Anne Enger Lahnstein (Sp)

Lauri Metsämäki (Sdp)

Thorsteinn Pálsson (Sj)

Kimmo Sasi (Kok)

Eino Siuruainen (K)

Birthe Sörestedt (s)

Anders Talleraas (H)

Formann

BIHANG 1

Budget- och kontrollutskottets uttalande över meddelanden om rekommendation nr 5/1989 angående ökat samarbete i internationella frågor; "Arbetsprogram Norden i Europa 1989–1992"

Inledning

Ministerrådets arbetsprogram NORDEN I EUROPA 1989–1992 har överlämnats till rådet i form av ett meddelande till ekonomiska utskottets rekommendation nr 5/1989/e. Nordiska rådets presidium har mot denna bakgrund hänvisat arbetsprogrammet till ekonomiska utskottet. Rådets övriga utskott har ombetts att lämna synpunkter på arbetsprogrammet till ekonomiska utskottet.

Mot bakgrund av att samtliga fackutskott yttrar sig om sina respektive fackområden väljer budget- och kontrollutskottet att främst behandla övergripande frågor samt några av de områden utskottet tidigare berört bl. a. i yttrande över *Ett starkare Norden* och i tilläggsbetänkande till C 2/1989 över Nordiska ministerrådets rapport *Norden i Europa II*.

Budget- och kontrollutskottets synpunkter

Rent allmänt kan sägas att arbetsprogrammet innebär en utveckling och konkretisering av pågående och tidigare föreslagna aktiviteter. Flertalet av arbetsprogrammets förslag till åtgärder har redan accepterats av rådet.

Ministerrådet gör ingen inbördes prioritering av de presenterade aktiviteterna, arbetsprogrammet i sin helhet har emellertid högsta prioritet. Budget- och kontrollutskottet är enigt med ministerrådet om vikten av att de nordiska länderna är väl förberedda inför den europeiska integrationen. Utskottet vill emellertid här peka på risken för att de delar av det nordiska samarbetet, som inte har en europeisk dimension, blir nedprioriterade och bortglömda. Något, som enligt utskottets mening, inte får ske.

Ministerrådet framhåller att finansieringen av arbetsprogrammet skall säkras. Av de 82 åtgärdsförslagen i arbetsprogrammet förutsätts 60 st. bli finansierade ur ministerrådets ordinarie budget, 10 st. med medel från ekonomiska handlingsplanen. För övriga förslag föreslås delad finansiering enligt följande alternativ:

- ordinarie budget/ekonomiska handlingsplanen
- ordinarie budget/nationella medel
- ekonomiska handlingsplanen/nationella medel.

Förslag nr 51 (Den nordiske paskontrollooverenskomst og EFs indre marked) förutsätts få enbart nationell finansiering. Till förslag nr 82 (Information til Europa om Norden og det nordiske samarbejde) föreslås extra beviljningar.

I tilläggsbetänkande till C2/1989 över *Norden i Europa II* framhöll budget- och kontrollutskottet vikten av att ministerrådet i arbetsprogrammet anger klara mål och tidsfrister samt kostnads- och finansieringsplaner för föreslagna åtgärder och initiativ. När det gäller mål, tidsfrister och finansieringsplaner menar utskottet, att arbetsprogrammet uppfyller de krav som utskottet ställt. Däremot saknas kostnadsplaner för de olika aktiviteterna. För de projekt, som skall finansieras med medel från den ekonomiska handlingsplanen, spelar avsaknaden av kostnadsuppskattningar mindre roll eftersom medel redan finns avsatta för EG-aktiviteter i handlingsplanen. Huvuddelen av projekten skall emellertid finansieras med medel ur ministerrådets ordinarie budget, här är behovet av kostnadsuppskattningar större. Även om en stor del av projekten utgörs av utredningar, kartläggningar och analyser, där kostnaderna i vissa fall kan styras, vore det av stort värde för rådet, att få klarhet i hur stora ekonomiska resurser arbetsprogrammet kan komma att ta i anspråk inom de ansvariga sektorerna. Det skulle öka rådets möjligheter, att bedöma, om och i så fall hur stora nedskärningar, som måste göras på andra områden inom sektorerna, för att säkra finansieringen av arbetsprogrammet.

I arbetsprogrammet påpekas, att flera av de ämnen som tas upp berör flera sektorer. Budget- och kontrollutskottet vill än en gång hänvisa till de synpunkter, som framfördes i betänkandet till Norden i Europa II, angående vikten av ökat samarbete mellan de olika sektorerna och av en förstärkning av samarbetsministrarnas koordinerande och prioriterande funktion.

Budget- och kontrollutskottet kan med tillfredsställelse konstatera, att ministerrådet i arbetsprogrammet tar upp möjligheterna till ett aktivt nordiskt agerande i EG inom standardisering, provning, kontroll, kvalitetssäkring och testmetoder.

Budget- och kontrollutskottet efterlyste i betänkandet till Norden i Europa II en belysning av målkonflikter och problem som finns eller kan uppkomma i förhållandet Norden – Europa. Utskottet är mot denna bakgrund positivt till de utredningar inom regionalpolitiken, arbetsrätten och konsumentområdet, där man avser att belysa konsekvenserna för Norden av EG-beslut och regler.

Budget- och kontrollutskottet vill till slut ta upp några frågor kring den nordiska industrins situation inför den europeiska integrationen. Det påpekas i arbetsprogrammet att skapandet av en europeisk marknad kommer att medföra ökad konkurrens samt att större krav kommer att ställas på näringslivspolitikerna med sikte på att stärka företagens konkurrensförmåga.

Industristrukturen i Norden är inte enhetlig, men det finns ett gemensamt drag, samtliga nordiska länder har ett flertal små- och medelstora företag, som kan få svårt att klara konkurrensen på en gemensam europeisk marknad. För att öka små- och medelstora företags konkurrensförmåga på europamarknaden föreslår utskottet att ministerrådet arbetar för att stimulera företagens möjligheter att komma in på den europeiska marknaden t. ex. genom att

- Kartlägga pågående och planerade småföretagsrelaterade aktiviteter riktade mot EG för att, genom nordisk samverkan och koordinering, öka effektiviteten i informationen om t. ex. exportmöjligheter, tullbestämmelser och -procedurer m. m.

- Skapa möjligheter för mindre och medelstora företag, att dels få kontakt med dels få relevant information om EG-marknaden. Det kan gälla information om kontaktvägar, om vilka regler och produktkrav som gäller för olika produkter, hur och var man kan få hjälp att tolka kravspekifikationer (på engelska, tyska, franska m. fl.), om företagskulturen i olika länder m. m.

- Upprätta ett nordiskt underleverantörsregister, som på sikt skall kunna matas in i EGs databas för småföretag, BC-NET.

- Arbeta för en uppbyggnad av företagens kompetens inom forskning och utveckling för att möjliggöra ökat nordiskt deltagande i det europeiska forskningssamarbetet.

Utskottet vill här hänvisa till erfarenheterna från ett danskt nätverksprogram för koordinering av små- och medelstora företags insatser gentemot utlandet. Det kan gälla marknadsföringsinsatser, samarbete om forskning och utveckling m. m. Nätverksprogrammet har blivit en succé

och bidragit till att lösa en del av de problem som kan möta små- och medelstora företag vid kontakter med marknader utanför det egna landet.

Oslo, den 27 september 1989

För Nordiska rådets budget- och kontrollutskott

Wiggo Komstedt
Förman

Tillägg

Budget- och kontrollutskottet vill som tillägg till yttrande över Nordiska ministerrådets arbetsprogram Norden i Europa 1989–1992 lämna nedanstående synpunkter på Internationella samarbetskommitténs slutrapport om "*Europeiska samarbetsfrågor i Nordiska rådet*".

Budget- och kontrollutskottet behandlar enbart de punkter i slutrapporten som kan anses vara av speciellt intresse för utskottet och som inte behandlats i utskottets yttrande över arbetsprogrammet.

I slutrapporten framförs att *en nordisk ombudsmannainstitution* skulle utgöra ett värdefullt tillskott till det nordiska samarbetet.

Budget- och kontrollutskottet har bl. a. i yttrande om den nya ekonomiska handlingsplanen och i betänkande till *C 1/1989* framfört vikten av att nationella myndigheter snabbt får information om nordiska beslut samt att ansvariga nationella myndigheter vidtar nödvändiga åtgärder för att verkställa nordiska beslut. En nordisk ombudsman skulle bl. a. kunna få till uppgift att övervaka den nationella implementeringen av nordiska beslut. Budget- och kontrollutskottet föreslår därför att frågan om en nordisk ombudsman utredes.

I kapitel VI – Arbetsformer, organisation, kostnader – menar samarbetskommittén att frågan om formerna för initiativ bör kunna förenklas, liksom att behandlingen av utredningsbetänkanden bör underlättas. Budget- och kontrollutskottet har erfarenhet av trögheten i systemet när det gäller att få kontrolluppgifterna behandlade av plenarförsamlingen. Utskottet kan därför instämma i att en förenkling av formerna för initiativ och utredningsbetänkanden snarast bör genomföras.

Samarbetskommittén tar också upp frågan om kostnaderna för att genomföra olika förslag. Budget- och kontrollutskottet instämmer i samarbetskommitténs synpunkt att ministerrådets finansiering av enskilda programpunkter klart bör komma till uttryck vid revideringen av arbetsprogrammet. Utskottet vill gå ett steg längre, även kostnaderna för olika initiativ skall anges.

Samarbetskommittén påpekar att kostnaderna för kommitténs förslag kan beräknas till ca. 30 MDKK årligen. För 1990 förutsätts ett anslag på 6 MDKK, varav 5 MDKK till högre utbildning och forskning och 1 MDKK till igångsättande av arbetet med ett nordiskt EG-institut.

Stora satsningar bör enligt kommittén årligen göras på högre utbildning och forskning samt på ett generellt ungdomsutbytesprogram.

Budget- och kontrollutskottet har i detta läge svårt att ta ställning till kommitténs kostnadsberäkningar. Enligt ministerrådets budgetförslag för 1990 skall totalt 75 MDKK avsättas för genomförandet av arbetsprogrammet. Det är emellertid inte specificerat hur mycket som skall avsättas till varje sektor. Det finns alltså ingen möjlighet att i detta skede se hur mycket ministerrådet tänker avsätta för exempelvis aktiviteter inom forskning och utveckling.

Budget- och kontrollutskottet vill här på nytt ta upp frågan om finansieringen av det nordiska samarbetet. Det borde t.ex. vara möjligt att finansiera större stipendieprogram med nationella medel. Nordiska medel skulle då bara krävas för samordning av dessa program.

Oslo den 27 september 1989

För Nordiska rådets budget- och kontrollutskott

Wiggo Komstedt
Förman

BIHANG 2

Juridiska utskottets uttalande över meddelanden om rekommendation nr 5/1989 angående ökat samarbete i internationella frågor; ”Arbetsprogram Norden i Europa 1989 – 1992”

1. Præsidiets besluttede på sit møde den 5. juni 1989, at Økonomisk Udvalg skal have ansvaret for at lægge en samlet betænkning frem over ovennævnte meddelelse, men at det forudsættes, at hvert af udvalgene udtaler sig om de dele af arbejdsprogrammet, som vedrører det enkelte udvalgs sagsområde.

Juridisk Udvalg har derfor behandlet arbejdsprogrammet på sit møde den 27. juni 1989 i Egilstad. Udvalget har følgende synspunkter:

2. *Generelt* vil udvalget pege på, at der også er en række vigtige spørgsmål i det nordiske samarbejde, der ikke har relation til EF, som ikke må glemmes.

Endvidere vil man pege på vigtigheden af, at der i de nordiske budgetter tages højde for projekterne i arbejdsprogrammet, således at disse kan gennemføres som planlagt.

Endelig skal udvalget oplyse, at man planlægger et møde med EF-sagkyndige i slutningen af september 1989, hvorfor man vil forbeholde sig ret til evt. at vende tilbage med yderligere bemærkninger til arbejdsprogrammet efter dette møde.

3. Til de *konkrete* projekter har udvalget følgende kommentarer:

II. Norden som hjemmemarked

14 Selskabslovgivning

Juridisk Udvalg kan tilslutte sig forslaget om en nordisk udredning om konsekvenserne for Norden af udviklingen inden for EF på det selskabsretlige område.

15 Harmoniserede regler for produktansvar

Udvalget skal pege på, at man fortsat finder det meget vigtigt, at der opnås ensartet nordisk lovgivning på området, og at det er vigtigt, at denne i så vidt omfang som muligt, bygger på EF-direktivet.

Det er i øvrigt udvalgets opfattelse, at problemerne i forbindelse med udviklingsskader er så vigtigt et område, at det bør tages op af ministerrådet i løbet af et par år.

17 Bioteknologiske patenter og

18 Bioteknologi, etiske regler

Udvalget skal henvise til sin udtalelse af 11. februar 1988 over det bioteknologiske samarbejdsprogram (*B 77/e*):

Juridisk Udvalg har fået lejlighed til at udtale sig over ovennævnte ministerrådsforslag.

Udvalget har behandlet det på sine møder den 20. januar 1988 i Sigtuna og den 11. februar 1988 i Stockholm.

Juridisk Udvalg har længe interesseret sig for udviklingen inden for bioteknologien og har tidligere ved forskellige lejligheder drøftet aspekter og problemer, der knytter sig hertil.

På udvalgets årlige fællesmøde med justitsministrene m. fl. i november 1987 i Åbo fik man bl. a. en redegørelse fra ministerrådssekretariatet om beskyttelse af den personlige integritet mod indgreb/misbrug fra videnskabens side i forbindelse med de nye medicinske teknikker som gensplejsning o. lign.

også på det møde, som udvalget havde i oktober 1987 med sagkyndige om et moderniseret nordisk lovgivningsprogram, blev forskellige spørgsmål med relation til bioteknologi m. v. taget op.

Juridisk Udvalg hilser derfor forslaget til et nordisk bioteknologisk samarbejdsprogram velkommen og anbefaler forslaget til vedtagelse i sin helhed med nedenstående kommentarer.

Det er specielt de problemer, der kan opstå i forbindelse med bioteknik og genteknik, ud fra en retlig vurdering, som udvalget har interesseret sig for, dvs.:

- etiske aspekter
- rettighederne til opfindelserne og
- skadelige effekter i forbindelse med anvendelsen af de pågældende teknikker.

Med hensyn til de *etiske aspekter* fremgår det bl. a. af ministerrådets forslag til samarbejdsprogram, at der tænkes etableret et nordisk udvalg for etik inden for bioteknologien.

Efter Juridisk Udvalgs opfattelse er et af de største etiske problemer i forbindelse med de pågældende nye teknikker, hvor langt man bør lade den videnskabelige forskning gå, og hvor man skal sætte grænsen for videnskabens fremskridt. Dette gælder først og fremmest forsøg, der involverer mennesker og dyr, men til en vis grad også planter.

Udvalget forudsætter, at det nordiske etikudvalg ikke udelukkende kommer til at bestå af repræsentanter for videnskaben og forskningen, men at der også kommer repræsentanter med, der er aktive i forbindelse med de politiske beslutningsprocesser. Ligeledes vil udvalget understrege vigtigheden af, at der bliver mulighed for politikerne i Nordisk Råd for løbende at følge med i det nordiske etikudvalgs arbejde.

Rettighederne til opfindelserne – dvs. de *patentretlige spørgsmål* – er noget man længe har samarbejdet om nordisk, og som man har forsøgt at harmonisere så langt som muligt. fremgår det af forslaget til samarbejdsprogram. Det fremgår ligeledes, at Nordisk Ministerråd har besluttet at nedsætte en speciel udredningsgruppe for patentproblemer m. m., men at dette arbejde imidlertid er blevet forsinket.

Det er Juridisk Udvalgs opfattelse, at det er meget vigtigt, at der snarest muligt opnås en fælles nordisk holdning til disse problemer, ikke mindst fordi man – som det også fremgår af samarbejdsprogrammet – står over for en indgående revision af den internationale konvention om vækstforædlingsret i UPOV (Union pour la Protection des Obventions Végétales).

Udvalget vil derfor understrege vigtigheden af, at udredningsgruppen får afsluttet sit arbejde, og at man nordisk får fastsat nogle minimumsregler på området, før man når for langt frem internationalt.

Udvalget er enig i, at ansvaret for de patentretlige spørgsmål bør henlægges til et fælles nordisk organ, og at det i første omgang formentlig vil være mest hensigtsmæssigt at lægge disse opgaver til Den Nordiske Programkomité for Bioteknologi (NPB), som det er foreslået i samarbejdsprogrammet.

Med hensyn til de *skadelige effekter* i forbindelse med anvendelse af de pågældende teknikker fremgår det bl. a. af forslaget til samarbejdsprogram, at mangelen på viden inden for dette felt er åbenbar. Det er et reelt behov for i fællesskab inden for Norden at udvikle en større viden om sikkerhed og risikovurdering af de nye metoder, understreges det.

Juridisk Udvalg kan tilslutte sig programkomiteens påpegning af behovet for et nært samarbejde mellem de nationale myndigheder, der har ansvaret for sikkerhedsvurderingerne inden for bioteknologien. Samtidig vil udvalget henstille, at det overvejes – både nationalt og nordisk – om det er hensigtsmæssigt, at opgaverne på området er fordelt på så mange myndigheder og organer, som de er i dag.

Endelig skal udvalget pege på, at man også bør være opmærksom på de potentielle risici, der kan være i forbindelse med afskaffelse af affald fra bioteknologisk virksomhed.

Stockholm, den 11. februar 1988

Bernhard Tastesen
Formand

IV. Nordisk kultur- og uddannelsesfællesskab

39 Sprogligt samarbejde i Norden

Juridisk Udvalg skal henvise til sin betænkning til 36. session i 1988 over *rekommendation nr. 32/1981* om en nordisk sprogkonvention, hvor rekommandationen blev afskrevet. Udvalget udtalte her bl. a.: ” Juridisk Udvalg skal i øvrigt gøre opmærksom på, at man fortsat mener, at det vil være en forudsætning for, at sprogkonventionen kommer til at fungere i praksis, at man hele tiden er opmærksom på, at der uddannes et tilstrækkeligt antal tolke og oversættere.”

42 Massemediasamarbejde i Norden: Ophavsret ved TV- transmission over satellit

Juridisk Udvalg skal henvise til sin udtalelse i betænkningen over *C 1/1986*:

” – Nordisk Råd foreslår, at ministerrådet i forbindelse med et udvidet radio- og TV-samarbejde i god tid før det pågældende projekts gennemførelse opklarer foreliggende *ophavsretlige problemer*, så at usikkerheden på dette område ikke vil forsinke gennemførelse af aftaler mellem landene om overførsel af TV-programmer.”

V. Nordboers rettigheder, herunder arbejdsmarkedsspørgsmål

Juridisk Udvalg vil i denne sammenhæng henlede opmærksomheden på det forslag til et moderniseret nordisk lovgivningsprogram, der blev vedtaget på Nordisk Råds 36. session.

51 Den nordiske paskontroloverenskomst og EF's indre marked

Juridisk Udvalg skal pege på, at udvalget gentagne gange over for ministerrådet (justitsministrene) har understreget vigtigheden af, at den nordiske paskontroloverenskomst kan opretholdes.

61 Ligeløn for kvinder og mænd

Udvalget skal henvise til sin betænkning over medlemsforslag *A 812/j* om udredning af årsagerne til den bristende ligeløn mellem kvinder og mænd.

62 *Nordisk ligestillingsstatistik*

Udvalget skal henvise til sin betænkning over NMRs forslag til en handlingsplan på ligestillingsområdet 1989–1993, hvor udvalget bl. a. fremhævede betydningen af en bedre statistik om kvinders forhold.

VIII. Forbrugerpolitik, herunder levnedsmidler

I det indledende afsnit siges det bl. a., at EF-kommissionen i sin interne organisation har opprioriteret *konsumentområdet*, som hidtil har nydt begrænset bevågenhed. Om *levnedsmiddelområdet* siges det, at der i slutningen af 1988 er vedtaget en række direktiver, der tyder på, at der omsider er taget hul på dette ret nødlidende område.

Udvalget kan på denne baggrund tilslutte sig ministerrådets planer om at ville udarbejde en liste over og prioritere de foranstaltninger på konsumentområdet, som man specielt vil koncentrere sig om.

På levnedsmiddelområdet er lovharmonisering et højt prioriteret område, hvor et vigtigt element er tilpasningen til eksisterende EF-regler, uden at sænke det høje nordiske ambitionsniveau. Dette er i overensstemmelse med tidligere tilkendegivelser på området, hvorfor udvalget også kan tilslutte sig dette nu.

72 *Gennemførelse af aktionsprogram for nordisk samråd i relation til vesteuropæisk integration*

De områder, der i første omgang vil blive taget op i aktionsprogrammet, er produktsikkerhed, konsumentindflydelse i standardiseringsprocessen, betalingskort og selskabsrejer.

Det er alle områder, som ministerrådet i tidligere programmer og planer har tilkendegivet at ville prioritere højt. Juridisk Udvalg kan tilslutte sig planerne.

73 *System for rapportering om ulykker*

Dette er et af forslagene i samarbejdsprogrammet på konsumentområdet, som Juridisk Udvalg gav sin anbefaling på 37. session. Udvalget skal derfor henvise til sin betænkning over samarbejdsprogrammet.

74 *Notificering af produktsikkerhedsforanstaltninger*

Dette er ligeledes et af forslagene i samarbejdsprogrammet på konsumentområdet, som Juridisk Udvalg gav sin anbefaling på 37. session. Udvalget skal derfor henvise til sin betænkning over samarbejdsprogrammet.

75 *Nordisk system for miljømærkning*

Juridisk Udvalg skal henvise til sin betænkning over C 2/1989:

”Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd, at der på konsumentområdet gives høj prioritet til et projekt om frivillig miljømærkning.”

Endvidere henvises til medlemsforslag *A 883/j*, som p. t. er under re-missbehandling.

76 Standardisering, samordningsaftale

77 Tilbagekaldelse af farlige produkter

Disse forslag er også med i samarbejdsprogrammet på konsumentområdet, som udvalget gav sin anbefaling på 37. session. Udvalget henviser derfor til sin betænkning over samarbejdsprogrammet.

78 Begrænsning af eksport af farlige varer

Denne aktivitet er i overensstemmelse med medlemsforslag *A 852/j*, der på 37. session blev vedtaget som rek. nr 19/1989.

Udvalget henviser til sin betænkning over medlemsforslaget.

79 Gensidig anerkendelse af levnedsmiddelkontrol

Denne aktivitet er i overensstemmelse med ministerrådets samarbejdsprogram på levnedsmiddelområdet, der blev behandlet på 36. session.

Juridisk Udvalg henviser til sine bemærkninger i betænkningen over ministerrådsforslaget.

80 Levnedsmiddelbestemmelser

På grundlag af medlemsforslag *A 784/j* om levnedsmiddelpolitik og levnedsmiddellovgivning vedtog Nordisk Råd på 36. session følgende rekommandation (nr 41/1988):

”Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd at foretage en gennemgang af levnedsmiddellovgivningen og -kontrollen i de nordiske lande med henblik på at etablere fælles kvalitetskrav i Norden.”

I Juridisk Udvalgs betænkning blev der bl. a. peget på, at der i det videre arbejde med en gennemgang af levnedsmiddellovgivningen på nordisk plan bør tages hensyn til de specielle forhold, der kan gælde for Danmark som medlem af EF.

Ministerrådet nævner, at man som et almindeligt princip på levnedsmiddelområdet arbejder med at udpege niches, hvor der i EF endnu ikke er fastsat direktiver eller fastlagt konkrete forslag.

Juridisk Udvalg kan tilslutte sig det sidstnævnte princip og i øvrigt henvise til sin betænkning over medlemsforslag *A 784/j*.

81 Bestråling af madvarer

Juridisk Udvalg kan tilslutte sig, at ministerrådet arbejder for en fælles nordisk holdning til dette spørgsmål byggende på et højt beskyttelsesniveau. I øvrigt skal man henvise til udvalgets betænkning over samarbejdsprogrammet på levnedsmiddelområdet, hvor man bl. a. var inde på dette spørgsmål:

På området kontrol og analyse af madvarer har udvalget specielt hæftet sig ved, at de nordiske lande i dag stort set har ensartede bestemmelser for bestråling af madvarer. Der er enighed om, oplyses det, at de af WHO anbefalede stråledoser ikke indebærer nogen risiko for sundheden. Udvalget kan støtte, at der iværksættes et fællesnordisk projekt for at løse problemerne med kontrol af importerede madvarer, som kan være strålebehandlet.

4. Juridisk Udvalg vil pege på opretholdelse af den nordiske passfrihed og konsument- og levnedsmiddelspørgsmål som områder, der bør *prioriteres højt* i forbindelse med gennemførelsen af arbejdsprogrammet.

Eiður Guðnason
Formand

Tillæg

Presidiet har i brev av 14. september 1989 til Nordisk Råds utvalg, anmodet om at utvalgene i sin uttalelse til Nordisk Ministerråds "Arbejdsprogram Norden i Europa 1989 – 90", innarbeider de forslag til presiseringer/forhøyninger av ambisjonsnivået som kommer til uttrykk i slutt-rapporten fra den internasjonale samarbeidskomiteen.

Juridisk Utvalg behandlet ministerrådets arbeidsprogram på sitt sommermøte i Island 26. – 29. juni 1989, og avga uttalelse i brev av 17. august 1989.

Utvalget behandlet den internasjonale samarbeidskomitees slutt-rapport i sitt møte i Oslo 25. og 26. september 1989. Utvalget har følgende tilleggskommentarer til ministerrådets arbeidsprogram på de områder som er relevante for Juridisk Utvalg:

Rapportens kapittel III omhandler bl. a. spørsmålene om opprettholdelse av passfriheten, samt friheten fra grensekontroller.

Det foreslås at Nordisk Råd gjennom en uttalelse bekrefter felles vilje til å opprettholde passfriheten i Norden.

Det foreslås videre at Nordisk Råds mål skal være at de nordiske land, før utgangen av 1992 i prinsippet avskaffer alle grenseformaliteter for varer, og utformer felles regler når det gjelder dyr og planter. Det foreslås at disse spørsmålene reguleres i en nordisk konvensjon.

Juridisk Utvalg har gjentatte ganger understreket betydningen av at den nordiske passkonvensjonen opprettholdes.

Juridisk Utvalg stiller seg videre positiv til forslaget om at tollprosedyren, grensekontroll av varer og kontroll av dyr og planter reguleres gjennom en nordisk konvensjon.

Rapportens kapittel IV inneholder to forslag som ikke er omhandlet i ministerrådets arbeidsprogram, og som ifølge komiteen bør realiseres

raskt. Det gjelder opprettelse av en nordisk ombudsmannsinstitusjon og opprettelse av et nordisk institutt for EF-rett.

Juridisk Utvalg er i prinsippet positiv til at spørsmålet om en nordisk *ombudsmannsinstitusjon* utredes nærmere. Utvalget mener imidlertid at siden presidiet har besluttet at det skal nedsettes en komite til å vurdere Nordisk Råds arbeidsformer og beslutningsprosesser, vil det være naturlig at denne komiteen også vurderer spørsmålet om en ombudsmannsinstitusjon. Utvalget er dessuten kjent med at det pågår en utredning i ministerrådets regi vedrørende de teknisk/juridiske forutsetningene for en slik institusjon. Etter Juridisk Utvalgs mening vil det således bety et dobbelarbeid dersom det skulle settes igang en egen utredning på området.

Juridisk Utvalg stiller seg positiv til forslaget om at det opprettes et institutt for EF-rett. Utvalget er også positiv til at et slikt institutt legges i tilknytning til det nordiske sjørettsinstituttet i Oslo.

Oslo, 26. september 1989

Eiður Guðnason
Formand for Juridisk Utvalg

BIHANG 3

Kommunikationsutskottets uttalande över meddelanden om rekommendation nr 5/1989 angående ökat samarbete i internationella frågor; "Arbetsprogram Norden i Europa 1989–1992"

Kommunikationsutskottet har beretts möjlighet att yttra sig över Nordiska ministerrådets "Arbetsprogram Norden i Europa 1989–92". Arbetsprogrammet är ett meddelande om *rekommendation 5/1989/e* angående ökat samarbete i internationella frågor och behandlas därför av rådets ekonomiska utskott.

1. Arbetsprogrammet

Arbetsprogrammet bygger på ministerrådets rapport "Norden i Europa" samt den ekonomiska handlingsplanen 1989–92, "Ett starkare Norden".

Av arbetsprogrammet framgår att det skall ses i perspektiv av den nuvarande integrationsprocessen i Västeuropa, både inom EG och i samarbetet mellan EFTA och EG. Programmet omfattar därför inte alla nordiska samarbetsområden utan enbart dem som har en europeisk dimension.

Vidare påpekas och betonas det i arbetsprogrammet att många viktiga områden inom det nordiska samarbetet inte direkt behandlas av Nordiska

ministerrådet, utan enligt mellanstatliga överenskommelser eller andra överenskommelser. Som exempel härpå nämns infrastrukturområdet.

I arbetsprogrammet betonas vikten av att programmets aktiviteter ges högsta prioritering inom respektive arbetsområden och deras ekonomiska planläggning. Det konstateras att finansieringen av arbetsprogrammet skall säkras. Arbetsprogrammet skall uppdateras under december månad 1989.

Ministerrådet framhäver två uppgifter som anses vara speciellt relevanta för det formaliserade nordiska samarbetet. Det första är att styrka Norden inåt och i det sammanhanget nämns nordisk transportmarknad som exempel. Det andra syftet anses vara att förstärka de nordiska ländernas roll och inflytande utåt i Europa, speciellt i samband med EG, på områden där Norden är starkt. Som exempel på områden i samband med detta nämns miljöområdet.

Kommunikationsutskottet instämmer i ministerrådets åsikt att det arbete som arbetsprogrammet omfattar skall ges en hög prioritet i det fortsatta nordiska samarbetet. Utskottets åsikt bygger på det faktum att alla i arbetsprogrammet föreslagna åtgärder, inom utskottets arbetsområde, har direkt anknytning till redan godkända rekommendationer eller yttranden som utskottet tidigare har tagit en positiv ställning till.

Utskottet menar att klara konkreta målsättningar fattas när man i arbetsprogrammet beskriver de enskilda programpunkterna. Det anses att det i en viss utsträckning borde anges politiska mål utan att först avvakta utredningar och annat dylikt. I det följande kommer utskottet att föreslå sådana målsättningar när de skilda programpunkterna behandlas.

Ytterligare betonar utskottet att även om en anpassning till EG:s regler och normer i vissa tillfällen kan passa de nordiska länderna, bör syftet med ministerrådets arbetsprogram vara att påverka utvecklingen i en gynnsam riktning för Norden och det övriga Europa.

2. Aktiviteter utanför arbetsprogrammets ramar

Utskottet vill mycket starkt betona vikten av ett samarbete som redan pågår på andra områden än dem som omfattas av arbetsprogrammet och som eventuellt kommer att föreslås i den närmaste framtiden.

Inom kommunikationsutskottets arbetsområden finns en rad rekommendationer som utskottet anser under inga omständigheter får bli lidande på grund av detta arbetsprogram. I detta sammanhang vill utskottet först och främst erinra om arbetet inom trafiksäkerhetssektorn samt rekommendationerna om storstädernas trafik- och miljöproblem och plan för infrastrukturinvesteringar i Norden. Utskottet förutsätter därför att ministerrådet i sitt fortsatta arbete tar största hänsyn till kommunikationsutskottets åsikter om prioriteringar inom utskottets område och försäkrar att nödvändiga finansiella resurser ställs till förfogande.

3. *Turism*

Tidsplan:	1989
Finansiering:	Ordinarie budgeten
Huvudansvarig:	NMR:s turistutskott
Nationella åtgärder:	ja

I ministerrådets arbetsprogram påpekas att en utredning pågår om hur den nordiska turismen kan påverkas av de fysiska, tekniska och fiskala avtal som är knutna till EG:s inre marknad.

Rapport om utredningen, som förväntas föreligga i slutet av år 1989, skall omfatta en rad förslag om konkreta åtgärder och initiativ på turistområdet.

Då den omtalade rapporten har lagts fram anser utskottet att en ny punkt skall inarbetas i arbetsprogrammet. Denna punkt skall ta upp konkreta samarbetsprojekt på grundval av rapporten. I detta sammanhang erinrar kommunikationsutskottet om *rekommendation nr 21/1989* angående ökat samarbete inom turismen, där utskottet har föreslagit en rad åtgärder för att stärka turistsektorn i Norden.

Bland dessa finns t. ex. förslag om:

- att samordna turistprojekt i det Nordiska regionala samarbetet och verka för att behovet av erfarenhetsutbyte blir tillgodosett
- att särskilt uppmärksamma turismens betydelse för Västnorden
- att utifrån erfarenheterna av den västtyska marknadsföringskampanjen värdera hur man skall gå vidare med samlade och/eller samordnade insatser
- att utreda fördelarna vid administrativ samordning av de nordiska ländernas turistbyråer speciellt på de utomeuropeiska marknaderna
- att verka för att i ökad utsträckning överföra nationella medel till den nordiska budgeten, främst vad gäller aktiviteter utanför Norden.

Kommunikationsutskottet understryker vikten av att framtida åtgärder inom turistsektorn sker i samarbete mellan offentliga myndigheter och turistnäringen, samt att regionalpolitiska aspekter bör beaktas.

4. *Transporter*

4.1 *Inledning*

Inledningsvis konstateras i arbetsprogrammet att den nordiska transportmarknaden är av en avgörande betydelse för de nordiska ländernas handel, industrins konkurrenskraft samt den fortsatta välbefinningsutvecklingen i Norden.

Det konstateras att inom EG har en väsentlig utveckling ägt rum vad gäller liberalisering av sjötransporterna. Ökad konkurrens på lufttransportområdet och avskaffning av kvoter för vägtransporter skall ha verkliggjorts före utgången av 1992.

Vidare erinras om att ministerrådet hittills i första hand har arbetat med en anpassning av regler för landtransporterna. På områden som luftfartspolitik och sjöfartspolitik har ministerrådet ännu icke diskuterat anpassningsbehovet på grund av skilda intressen på en rad viktiga punkter, samt att investeringar på infrastrukturområdet anses bäst ägnade för mellanstatliga förhandlingar utanför ministerrådets regi.

Kommunikationsutskottet delar icke ministerrådets mening att infrastrukturinvesteringarna skall behandlas utanför ministerrådets regi. Tvärtom anser utskottet att infrastrukturfrågorna skall samordnas inom de nordiska länderna, och att det skall ske i ministerrådets regi. I detta sammanhang erinrar utskottet om *rekommendation nr 44/1987* angående plan för infrastrukturinvesteringar i Norden. Enligt rekommendationen rekommenderas Nordiska ministerrådet att på grundval av en utredning presentera en samlad plan för de fortsatta infrastrukturinvesteringarna i Norden.

Utskottet betonar vikten av detta eftersom investeringarna i infrastrukturen påverkar de flesta av de föreslagna projekten inom utskottets verksamhetsområde samt har en stor betydelse i fråga om trafikens miljöpåverkan.

Kommunikationsutskottet har vid flera tillfällen föreslagit att det inom nordiska samarbetet skulle bildas fora för behandling av luftfarts- och sjöfartsfrågor. Att dessa viktiga frågor nu har hamnat i skymundan, på grund av att utskottets förslag inte har fått gehör inom ministerrådet, anser utskottet mycket olyckligt. Utskottet upprepar därför sina tidigare förslag att det i ministerrådets regi bildas två samsarbetsorgan, det ena för behandling av flygfartsfrågor och det andra för behandling av sjöfartsfrågor.

I detta sammanhang vill utskottet särskilt betona vikten av att luftfartsfrågorna får en nordisk samsarbetsplattform.

Inom EG händer nu mycket inom luftfarten. Tidigare koncessionsregler bryts ner och det skall bli fritt för alla EG-flygbolag att flyga inrikestrafik i EG:s medlemsländer.

Detta kan ha stor betydelse för den nordiska flygtrafiken och måste därför beaktas i ministerrådets arbetsprogram.

4.2 Åtgärder

Förberedelse av bilaterala transportavtal mellan de nordiska EFTA-länderna och EG

Tidsplan:	1989
Finansiering:	Ordinarie budgeten
Huvudansvarig:	NÄT
Nationella åtgärder:	Ja

Det anses bl. a. att av geografiska skäl är transport ett område som är väl ägnat för en gemensam nordisk förberedelse för bilaterala överenskom-

meler de skilda nordiska länderna och EG emellan. Det upplyses att det i ministerrådets regi har utarbetats ett förslag till bilateral överenskommelse och som har tillsänts de nordiska regeringarna för vidare behandling. Målsättningen anses vara att det skall råda lika regler i de nordiska länderna och EG på vägtransportområdet och att detta skall uppnås genom bilaterala överenskommelser mellan Finland, Norge och Sverige på den ena sidan och EG på den andra.

Kommunikationsutskottet anser att i samband med arbetet under denna programpunkt borde ministerrådet definitivt ha uppsatt som målsättning att de omtalade transportavtalen skulle träda i kraft senast i början av år 1993. Utskottet har inte varit informerat om innehållet i det förslag till bilateral överenskommelse som ministerrådet har utarbetat och förutsätter att ministerrådet tar initiativet till att informera utskottet i frågan.

Kommunikationsutskottet har tidigare yttrat sig om att det är av sekundär betydelse om en överenskommelse inom detta område blir bilateral eller annorlunda. Huvudsaken anser utskottet vara att det råder samma regler inom de nordiska länderna och att det på det sättet kan visa en gemensam front i förhandlingarna med EG. Utskottet tillstyrker därför ministerrådets åsikt i detta sammanhang och förutsatt att förslaget till de bilaterala överenskommelserna är i den anda som utskottet tidigare har uttalat sig om, uppmanar utskottet de berörda regeringarna att agera inom den tidsram som utskottet föreslår.

Fri marknad för tredjelandstransporter

Tidsplan:	1989 – 92
Finansiering:	Ordinarie budgeten
Huvudansvarig:	NÄT
Nationella åtgärder:	Ja

Det erinras om att fr. o. m. 1 januari 1993 vill marknaden för lastbilstransporter bli fri inom EG. Ministerrådet vill arbeta för att alla nordiska länder kommer att omfattas av denna fria marknad.

Det första steget i detta arbete togs under Nordiska rådets session i Stockholm 1989 då de nordiska trafikministrarna beslöt om avreglering av tredjelandstrafiken med lastbil till, från och mellan de nordiska länderna.

Enligt det ovan anförda belutet skall de nuvarande inskränkningarna i rätten att bedriva tredjelandstrafik till, från och mellan de nordiska länderna med i dessa länder registrerade lastfordon ha avvecklats senast då den gemensamma marknaden i EG etablerats.

Kommunikationsutskottet noterar med tillfredsställelse att här har ministerrådet uppsatt en klar och konkret målsättning. Utskottet har tidigare yttrat sig positivt om en gemensam nordisk transportmarknad och tillstyrker därför arbetsprogrammets plan för liberalisering av transporter inom Norden.

Förenkling av kilometerskatt

Tidsplan:	1989–92
Finansiering:	Ordinarie budgeten
Huvudansvarig:	ÄK-Finans/NÄT
Nationella åtgärder:	Ja

För att förenkla regler som de nordiska länderna har på s. k. kilometerskatt, har ministerrådet beslutat att dessa inte kommer att krävas för lastbilar på 6 ton eller mindre samt när den körda vägsträckan i ett grannland inte överskrider 100 km.

Vidare uttrycker ministerrådet sin önskan att förenkla vägskatterna i Norden, övervaka utvecklingen inom området i EG samt se till att nordiska initiativ inte förorsakar beslut som ytterligare skiljer de nordiska länderna från varandra i denna fråga.

Kommunikationsutskottet vill betona att om ministerrådets planer om fri transportmarknad i Norden skall bli verklighet, då måste konkurrensvillkoren i samma länder också vara någorlunda lika.

Om skillnaden i kilometerskatten fortsätter som den är i dag, kan det förorsaka att kilometerskatten kommer att styra vilka länders lastbilar som kommer att utöva transporter i Norden.

Utskottet anser därför att ministerrådet skall sätta upp som målsättning att verka för en harmonisering av kilometerskatten i Norden i samma takt som tredjelandstransporterna liberaliseras. Detta skulle betyda att när transportliberaliseringen är genomförd skulle kilometerskatten i de berörda länderna vara någorlunda harmoniserade.

Utskottet anser att man genom avgiftspolitiken även kan verka för en gynnsam utveckling av nästan alla områden inom transportsektorn.

Detta, i sin tur, betyder att när utskottet talar om harmonisering av kilometerskatten måste hänsyn tas till trafikens miljöpåverkan samt lastbilarnas konkurrenskraft gentemot andra trafikmedel som t.ex. järnvägstransporterna.

Förutsatt att ministerrådet tar hänsyn till det ovan anförda tillstyrker kommunikationsutskottet ministerrådets planer i detta hänseende och erinrar om sitt yttrande om dokument C 2/1989, hur avgiftssystemet kan utvecklas till ett effektivt styrmedel för trafiken.

Liberalisering av busstrafiken

Tidsplan:	1992
Finansiering:	Ordinarie budgeten
Huvudansvarig:	NÄT
Nationella åtgärder:	Ja

Det erinras om att liberalisering av persontransporten har diskuterats inom EG sedan 1987. Det konstateras att ett förslag till liberalisering inom

Norden på vissa punkter behandlas för närvarande, samt att ytterligare förslag kommer att behandlas fram till 1992.

Kommunikationsutskottet tillstyrker ministerrådets strävan i detta sammanhang under förutsättning att ministerrådet tar initiativ till att förslag till åtgärder för att uppnå denna målsättning presenteras för utskottet i god tid före 1992.

Utskottet anser denna målsättning vara viktig, speciellt med hänsyn till utvecklingen av den nordiska turistmarknaden.

Tillträdesvillkoren till åkaryrket

Tidsplan:	1989
Finansiering:	Ordinarie budgeten
Ansvarig:	NÄT
Nationella åtgärder:	Ja

Inom EG lyckades det i mars 1989 att få ett tillräckligt stort flertal för en väsentlig ändring av tillträdesvillkoren till yrket.

CEMT:s ministermöte kommer att behandla en rekommendation om gemensamma regler i frågan vid ett möte under 1989. Ministerrådet avser medverka i det fortsatta arbetet genom att framlägga nordiska förslag till eventuella kompletterande bestämmelser.

Kommunikationsutskottet tillstyrker ministerrådets planer i denna fråga och förutsätter att ministerrådet tar initiativet för att informera kommunikationsutskottet om det nämnda nordiska förslaget. Samtidigt anser utskottet att man noga bör överväga om dessa planerade regler passar nordiska förhållanden innan de blir införda.

Chaufförers arbets- och vilotider

Tidsplan:	1990
Finansiering:	Ordinarie budgeten
Huvudansvarig:	NÄT
Nationella åtgärder:	Ja

Finland, Norge och Sverige förbereder nationella beslut med avsikt att tillämpa EG:s regler för chaufförers arbets- och vilotider i internationell trafik.

Gällande detta projekt betonar kommunikationsutskottet vikten av att chaufförernas arbetsmiljö tillgodoses. Också understryker utskottet vikten av att reglerna om arbetstiden måste vara gemensamma, samt att stark kontroll utövas för att se till att chaufförerna, på grund av ekonomiska eller andra intressen, icke påtvingas arbeta på sådant sätt att det kan försämra t. ex. trafiksäkerheten. Utskottet anser att vilotiden skall ställas i relation till den totala arbetstiden.

Förutsatt att ministerrådet tar hänsyn till utskottets åsikter enligt det ovan anförda, tillstyrker utskottet ländernas planer i denna fråga, samtidigt som utskottet efterlyser information om dessa regler samt hur ministerrådet anser att reglerna skall kontrolleras.

Gemensamma regler för motorfordons mått och vikter, standarder för lastbärare

Tidsplan:	1989 – 92
Finansiering:	Ordinarie budgeten
Huvudansvarig:	NÄT
Nationella åtgärder:	Ja

Inom EG har man kommit överens om regler för drivaxeltryck. Ministerrådet kommer att undersöka möjligheterna för en anpassning av EG-reglerna samt följa ISO:s och CEN:s arbete angående standarder för lastbilar.

Ministerrådet anser att svårigheten med bärighet och bredd torde i praktiken komma att lösas genom anpassning av vissa vägsträckor till EG:s krav. På dessa sträckor kan fordon efter EG:s regler för mått och vikt tillåtas trafikera respektive land. Vidare upplyses att inom CEMT söker man uppnå gemensamma ståndpunkter beträffande standardiseringen av lastbärare. Det konstateras att frågan är kontroversiell.

Gällande frågan om motorfordonens mått och vikt konstaterar kommunikationsutskottet att här måste ministerrådet vara observant på att Norden icke kommer att trafikeras av lastbilar som har sådana dimensioner att det redan överbelastade vägnätet försämras ytterligare. Nedslitna överbelastade vägar är oacceptabla. Sådana vägar minskar trafiksäkerheten, ökar miljöförstöringen och skapar en ekonomisk belastning som man bör undvika.

Gällande ministerrådets planer om "vägkorridorer" som skall anpassas till EG:s regler och krav och därmed tillåta trafikeras av fordon efter EG:s regler för mått och vikt, anser kommunikationsutskottet vara en förnuftig lösning och tillstyrker därför ministerrådets plan.

Gällande frågan om lastbärare, förutsättes att ministerrådet informerar kommunikationsutskottet om utvecklingen i frågan innan några beslut fattas.

Högteknologi på transportområdet

Tidsplan:	1990
Finansiering:	Ordinarie budgeten
Huvudansvarig:	NÄT/NTR
Nationella åtgärder:	Ja

I ministerrådets arbetsprogram erinras om det europeiska samarbetet som nu pågår på området i projekten som DRIVE (Dedicated Road Infrastructure for Vehicles Safety in Europe) och PROMETHEUS (Programme for a European Traffic with Highest Efficiency and Unprecedented Safety). Vidare anses att de nordiska länderna gemensamt bör verka för att det teknologiska systemet ges en sådan utformning att det är relevant för nordiska förhållanden.

Kommunikationsutskottet tillstyrker att man på nordiskt plan arbetar för att få fram de fördelar som nutidens högteknologi kan ge trafiken. Särskilt anses att man bör stimulera arbetet med att göra trafikens skadeverkningar på vår miljö så liten som möjligt samt att öka trafiksäkerheten. I detta sammanhang erinrar utskottet om betydelsen av att både arbetslivet och offentliga myndigheters representanter samarbetar inom området.

Vidare menar utskottet att denna nya teknik skall utnyttjas i högsta grad för att underlätta allt det kontrollarbete som krävs inom godstrafiken.

Kommunikationsutskottet förutsätter att ministerrådet informerar utskottet om de resultat och konsekvenser som de ovan anförda projekten kommer att ge.

5. Trafiksäkerhet

5.1 Inledning

Kommunikationsutskottet vill med anledning av ministerrådets förslag om åtgärder inom trafiksäkerhetssektorn erinra om den nordiska handlingsplanen på trafiksäkerhetsområdet, "Säkrare trafik i Norden".

Enligt handlingsplanen skall följande fyra områden prioriteras:

- Hastighetsöverträdelse
- Trafikonykterhet
- Nyblivna förare
- Oskyddade trafikanter

I internationellt hänseende har Norden på många sätt varit banbrytande inom trafiksäkerhetssektorn och uppnått resultat som har väckt internationell uppmärksamhet.

Med hänsyn till detta anser kommunikationsutskottet att ministerrådet skall göra sitt yttersta för att introducera nordiska erfarenheter i det internationella samarbetet och påverka utvecklingen i en för trafiksäkerheten gynnsam riktning. Detta gäller inte enbart EG utan arbetet inom alla internationella samarbetsorgan.

Här vill utskottet särskilt erinra om lastbilarnas betydelse för trafiksäkerheten, samt att trafiksäkerhetsåtgärder ofta har en positiv inverkan på trafikens miljöpåverkan.

5.2 Åtgärder

Anpassning av hastigheter i Norden

Tidsplan:	1989 – 91
Finansiering:	Ordinarie budgeten
Huvudansvarig:	NTR
Nationella åtgärder:	Ja

Det konstateras att inom EG arbetas det med ett förslag om harmoniserade hastighetsbegränsningar i medlemsländerna. Vidare upplyses att det nu arbetas i NTR:s regi med en kartläggning av hastighetens inverkan på trafikolyckorna, för att med den kartläggningen som bakgrund utarbeta kriterier för hastighetsbegränsningar inom Norden.

Under denna punkt anser kommunikationsutskottet att det borde vara på sin plats, att som målsättning inom Norden komma överens om gemensamma hastighetsbegränsningar i Norden före år 1993, bortsett från vilka slutsatser man kommer att dra av den ovan anförda kartläggningen.

Vad gäller själva kartläggningen tillstyrker utskottet de planer som presenteras i arbetsprogrammet eftersom dessa är helt i linje med utskottets tidigare yttrande. Vidare förutsätts det att utskottet blir informerat om de resultat som kartlägningsarbetet kommer att ge, och därmed få möjlighet att medverka i den framtida diskussionen om gemensamma kriterier för gemensamma hastighetsbegränsningar i Norden.

Harmonisering av vägmärkessystemet i Norden

Tidsplan:	1989 – 01
Finansiering:	Ordinarie budgeten
Huvudansvarig:	NTR
Nationella åtgärder:	Ja

Det är igångsatt en undersökning om trafikanternas förmåga att uppfatta vägmärken och tillgodoräkna sig den information de ger, samtidigt som det skall arbetas med ett förslag om gemensamma regler för vägmärkning m. m. i Norden. Det anses att genom detta projekt kan man påverka det harmoniseringsarbete som nu pågår inom ECE.

Kommunikationsutskottet har tidigare yttrat sig positivt om detta arbete. Utskottet vill särskilt erinra om att t.ex. informationsbehovet hos de "mjuka trafikanterna" kan vara ett annat än den motoriserade trafikens. Dessutom poängteras de konflikter som kan uppstå och måste beaktas när det gäller turismens och trafiksäkerhetens synpunkter och informationsbehov.

Ytterligare vill utskottet betona vikten av att ministerrådet verkar för att nationella myndigheter inte agerar så att de redan existerande skillnaderna i vägmärkessystemet ökar ytterligare.

Här som i andra tillfällen anser utskottet att ministerrådet borde sätta upp en klar målsättning. Det föreslås att man fortsättningsvis arbetar med detta projekt under den målsättningen att gemensamma regler om vägmärken kommer att gälla från och med 1993.

6. *Telekommunikation*

Utvidgat samarbete om telekommunikationer

Tidsplan:	1989–92
Finansiering:	Ordinarie budgeten/Nationellt
Huvudansvarig:	NÄT
Nationella åtgärder:	Nej

Det är ministerrådets uppfattning att alla nordiska länder bör sträva efter att delta i uppbyggnaden av den telekommunikationsinfrastruktur som det nu arbetas med i Europa. Ministerrådet vill därför dels undersöka i vilken mån nordiska förvaltningar och företag redan deltar i EG-programmet RACE (Research and Development in Advanced Communication Technologies for Europe) och, om behov föreligger, möjligheterna att nationellt stödja deltagandet i projektet.

Kommunikationsutskottet tillstyrker ministerrådets planer i detta hänseende och betonar vikten av att nordiska förvaltningar och företag deltar i den tekniska utveckling som nu äger rum i Europa och i den övriga världen.

7. *Övrigt*

Transportsektorn står nu framför stora förändringar eftersom modern transportefterfrågan kräver nya transportmetoder och ökat samarbete och samverkan mellan de skilda transportgrenarna. Samhället ställer nu allt större krav på transportkvaliteten än man tidigare har gjort. Detta gäller t. ex. krav på ökade transportfrekvenser, punktlighet samt allt större krav på att inte förstöra vår miljö. Dessa krav anser man kunna bidra till bl. a. med de så kallade kombinerade transporterna, dvs. ett samspel mellan lastbilar, järnväg, sjöfart och flyg. Detta i sin tur kräver nytänkande, nyplanering och nya investeringar såväl i infrastruktur som i själva transportmaterialet. Inom EG anser man att utvecklingen av kombitransporter är av nyckelbetydelse för näringslivets fortsatta växt. Därför satsas där stora belopp på nya infrastrukturinvesteringar, speciellt inom järnvägen. Vidare kan nämnas att EG-kommissionen nyligen har beslutat fördela 460 miljoner SEK till fem trafikprojekt som alla ligger inom EG-länderna utom ett som är en beviljning till Skanlink-konsortiet.

Med hänsyn till detta anser kommunikationsutskottet att det borde ha varit på sin plats att ministerrådet tog med kombitransporterna i sitt arbetsprogram. Visserligen sysslar de nordiska järnvägarna med projekt i detta syfte, men utskottet anser denna utveckling vara så viktig att minis-

terrådet borde verka för att alla transportgrenar inom Norden omfattas av detta utvecklingsarbete.

I sitt betänkande över dokument *C 2/1989*, påpekade kommunikationsutskottet att vid utarbetandet av ministerrådets arbetsprogram skulle handikapptransporterna beaktas. I det sammanhanget erinrades om det utredningsarbete som i ministerrådets regi nyligen har slutförts. Kommunikationsutskottet har inte kunnat se att ministerrådet har tagit hänsyn till detta och uppmanar därför ministerrådet att vid nästa översyn av programmet beakta detta viktiga område.

Av projekt inom ministerrådets arbetsprogram, som utskottet har ägnat stor uppmärksamhet samt yttrat sig om, är trafikens miljöpåverkning.

T.ex i sitt betänkande över dokument *C 2/1989* uppmanade utskottet ministerrådet att konstruktivt verka för att de så kallade USA-kraven på bilarnas avgaser skall införas så snart som möjligt inom EG. Ytterligare ansåg utskottet att målsättningen borde vara att alla typer av nya motorfordon i Europa uppfyller dessa krav senast 1995.

Kommunikationsutskottet noterar med tillfredsställelse att ministerrådet har beaktat utskottets mening och tagit upp detta i sitt arbetsprogram. Vidare noterar utskottet att ministerrådet fortsatt skall arbeta för en skärpning av avgaskraven i det internationella samarbetet samt främja samarbetet om kontrollmetoder för att uppnå de önskade miljöförbättringarna.

Här vill utskottet erinra om att arbetet inom området trafik/miljö inte enbart skall koncentreras på bilarnas avgaser. Det är också fråga om buller och, som tidigare nämnts, trafiksäkerhet.

Kommunikationsutskottet anser att ministerrådet bör verka för en intensifiering av forskningen med att utveckla nya miljövänliga motorer, alternativa miljövänliga drivmedel, samt fordon och trafiksystem som svarar till de moderna samhällenas krav på miljöförbättringar, ökad trafiksäkerhet och mobilitet för alla, samt näringslivets krav på effektivitet.

Stockholm den 3 oktober 1989

För Nordiska rådets kommunikationsutskott

Elver Jonsson
Förman

Sakari Knuutila
Vice förman

Kulturutskottets uttalande över meddelanden om rekommendation nr 5/1989 angående ökat samarbete i internationella frågor; "Arbetsprogram Norden i Europa 1989–1992"

Nordisk Ministerråd har den 19. juni 1989 afgivet meddelelse om arbejdet med opfølgningen af rek. nr 5/1989 og den 14. august 1989 afgivet en supplerende meddelelse om rekommandationen.

Præsidiets besluttede på sit møde den 5. juni 1989, at Økonomisk Udvalg skal have ansvaret for at fremlægge en samlet betænkning over meddelelsen. Det er forudsat, at de øvrige udvalg udtaler sig om de dele, som vedrører de respektive udvalgs sagsområder.

Kulturudvalgets udtalelse er behandlet af udvalget på møderne den 28. juni på Færøerne og i Oslo den 26. september 1989.

Indledningsvis skal Kulturudvalget bemærke, at udvalget har noteret sig, at arbejdsprogrammet 1989–92 ikke omfatter alle dele af det nordiske samarbejde, men kun de dele, der har en europæisk dimension. Udvalget finder anledning til at understrege, at netop kultursamarbejdet er en meget vigtig del af det nordiske samarbejde. Selv om kultursamarbejdet ikke hidtil så tydeligt er blevet påvirket af integrationsprocessen i EF eller har påvirket denne inden for EF finder udvalget, at kultursamarbejdet i Norden fortsat bør spille en meget central rolle. Udvalget er af den opfattelse, at kultursamarbejdet i stadig større udstrækning vil komme til at udgøre fundamentet for det nordiske samarbejde både indadtil i Norden og udadtil mod Europa.

Som *målsætning* for det nordiske kultursamarbejde i en international sammenhæng vil udvalget fremhæve den kulturelle dimension i udviklingen, især med henblik på at give kulturelle og humanistiske værdier en central stilling i den økonomiske og tekniske udvikling. Med "nordisk kulturfællesskab" og "nordisk identitet", som ofte fremhæves som det særligt værdifulde i det nordiske samarbejde, mener udvalget bl.a. den sociale mobilitet i uddannelserne, den frie adgang til kulturtilbudene, det vidtforegnede folkelige oplysningssamarbejde med tradition for mange lokale initiativer samt den nordiske sprogforståelse og demokratiopfattelse.

Udvalget havde derfor gerne set, at de foreslåede projekter i arbejdsprogrammet i højere grad havde været dækkende for det samlede kulturområde, herunder det almenkulturelle område og ikke kun taget en række enkeltområder op. Der mangler efter udvalgets opfattelse en større indre sammenhæng mellem de foreslåede projekter og arbejdsprogrammets målsætning om at styrke Norden indadtil og styrke de nordiske landes rolle og indflydelse udadtil i Europa.

Kulturudvalget finder det på denne baggrund også bemærkelsesværdigt, at der slet ikke i programmet er foreslået initiativer til at styrke den nordiske kulturinformation i udlandet.

En vigtig opgave for Norden i Europa er efter udvalgets opfattelse netop at informere om det nordiske kulturfællesskab og den nordiske identitet. For at løse denne opgave må der foruden en satsning udadtil, også satses indadtil i Norden for at styrke kulturfællesskabet og den nordiske identitet.

Udvalget skal derfor fastslå, at Kulturhandlingsplanen fortsat udgør planlægningsdokumentet på det samlede kulturområde, og at Kulturudvalget forudsætter, at der også fremover findes de nødvendige midler til finansiering af de kulturaktiviteter, der ikke er medtaget i det aktuelle europaprogram, ikke mindst når det drejer sig om det almenkulturelle område.

Kulturudvalget skal henvise til sin udtalelse til Budget- og Kontroludvalget vedr. ministerrådets budgetforslag for 1990, hvori udvalget understreger, at en ændring af den indbyrdes balance inden for kultursektorens forskellige dele i retning af europainitiativerne i det nuværende arbejdsprogram efter udvalgets mening ikke er mulig med den forudsatte finansiering af Kulturhandlingsplanen med en gradvis forhøjelse på 35 mio. DKK i 1991 i forhold til 1987-budgettets niveau. Nye aktiviteter kræver efter udvalgets opfattelse derfor også nye penge.

Udvalget skal i den forbindelse pege på behovet for, at arbejdsprogrammet indarbejdes i ministerrådets budgetforslag, således at det er muligt at få en oversigt med tids- og finansieringsplan for de enkelte projekter, der viser, hvilken del af det nordiske kultursamarbejde der finansieres inden for arbejdsprogrammet, og hvilken del der finansieres uden for programmet.

Generelt om de foreslåede projekter i arbejdsprogrammet har udvalget konstateret, at der i en række tilfælde er tale om udredninger og "undersøgelse af muligheder" med efterfølgende rapportering. Udvalget skal foreslå, at de konkretiseringer, som ministerrådet forventer allerede i efteråret som følge af behandlingen inden for ministerrådet på bl.a. kultur- og uddannelsesområdet, i højere grad tager udgangspunkt i, hvilke mål man tilsigter at opnå inden for en given tidsfrist i forbindelse med det enkelte projekt. Udredningsarbejdet bør efter udvalgets opfattelse herefter tilrettelægges med forslag til, hvordan disse mål kan realiseres.

I flere tilfælde, f. eks. projekt nr. 43, er eller bliver et projekt uaktuelt ved, at et udredningsarbejde er afsluttet eller en rapport allerede lagt frem, uden at der tages stilling til eventuelle opfølgingsaktiviteter. Udvalget skal foreslå, at det i hvert enkelt tilfælde overvejes, om og i givet fald hvilke initiativer der er nødvendige til opfølgning af projektet.

Kulturudvalget lægger vægt på, at rådet får lejlighed til at udtale sig om de påtænkte initiativer på baggrund af et gennemført udredningsarbejde.

specielt når det drejer sig om mere overgribende områder. Udvalget finder endvidere, at der er behov for en nærmere rapportering om projektførelse og resultater. I den forbindelse vil udvalget understrege betydningen af det årlige møde med Nordisk Ministerråd (kulturministrene), hvor form og indhold af dette møde for tiden er under overvejelse.

Om de *konkrete projekter* skal anføres, at kun 2 (nr. 40 og 42) om henholdsvis uddannelser på kunst- og kulturområdet og om ophavsret ved tv-transmission over satellit, ikke er medtaget i Kulturhandlingsplanen. De øvrige projekter har alle tidligere været behandlet af Kulturudvalget, bl.a. i forbindelse med Kulturhandlingsplanen og ved opfølgningen af denne. Alle projekter er højt prioriteret af udvalget.

Til de enkelte projekter har udvalget følgende kommentarer:

IV Nordisk kultur- og uddannelsesfællesskab

39 Sprogligt samarbejde i Norden

Kulturudvalget har bl. a. i sine betænkninger over Kulturhandlingsplanen (*B 83/k*) og over *C 2/1989* prioriteret arbejdet med øget sprogforståelse i Norden og udtrykt ønske om en handlingsplan for sprogligt samarbejde i god tid før rådets 38. session.

I forbindelse med det fortsatte arbejde med forberedelsen af sprogprogrammet kan Kulturudvalget tilslutte sig de synspunkter, Söder-Komiteen har givet udtryk for i sin slutrapport om at aktualisere mulighederne for at styrke det finske og islandske sprogs stilling i det officielle nordiske samarbejde. Udvalget skal bede om, at det kommende sprogprogram kommer til at indeholde tiltag på dette område i overensstemmelse med Söder-Komiteens forslag.

Det er i øvrigt udvalgets ønske, at spørgsmålet om en bindende aftale for universiteterne til sikring af kontinuiteten for de nordiske lektorattjenester kommer til at indgå i det kommende handlingsprogram for sprogligt samarbejde i Norden.

Udvalget skal desuden henvise til sin udtalelse i *C 1/1989* i anledning af med. om *rek. nr 13/1985* om det nordiske stof i lærebøger og læseplaner.

Endelig skal udvalget foreslå, at projektets tidsplan strammes, således at det kommer til at svare til arbejdsprogrammets udløb med udgangen af 1992.

40 Uddannelser på kunst- og kulturområdet

Kulturudvalget kan tilslutte sig forslaget om en undersøgelse af mulighederne for fælles uddannelser inden for kulturområdet i Norden nu og i fremtiden. idet udvalget finder det vigtigt med fællesnordiske uddannelser specielt på de smalle områder. Udvalget har bl. a. i forbindelse med Kulturhandlingsplanen givet udtryk for denne opfattelse.

Et højere ambitionsniveau og præcisering af dette projekt kunne efter udvalgets opfattelse være ønskeligt.

Massemediesamarbejde i Norden

41 Nordisk film- og tv-fond

Udvalget skal henvise til sin betænkning over medlemsforslag A 762/k om en fond for samproduktion af nordiske film, tv- og videoprogrammer, hvor udvalget bl. a. gav udtryk for, at der bør afsættes ressourcer for film- og programproduktion både nationalt og nordisk for at kunne opnå de kulturpolitiske mål for et øget mediesamarbejde (*rek. nr 4/1987*).

En opnåelse af disse mål forudsætter efter udvalgets opfattelse også initiativer, der kan gøre programspredningen lettere, såvel teknisk som programpolitisk. Ved den løbende revision af arbejdsprogrammet bør det efter udvalgets mening overvejes at medtage sådanne projekter i arbejdsprogrammet.

42 Ophavsret ved tv-transmission over satellit

Udvalget har forstået, at projektet vil blive afsluttet i oktober 1989 med en opdatering af rapporten "Nabolands-tv i kabel" (*NU 1983: 12*). Når rapporten foreligger, forbeholder udvalget sig eventuelt at fremkomme med kommentarer og forslag til opfølgingsaktiviteter. Her tænkes f. eks. på behovet for en øget spredning af nabolandsprogrammer, ikke mindst i grænseregionerne, samt øget nordisk programudbud. Udvalget minder her om problemer med høje ophavsretsomkostninger, ikke mindst inden for Nordvisionssamarbejdet.

Ophavsretsproblemerne er i dag en hindring for et forbedret mediesamarbejde i Norden. Kulturudvalget skal derfor foreslå ministerrådet at tage initiativer på dette område, der kan føre til en øget interesse for at gennemføre aftaler mellem de nordiske lande om overførsel af TV-programmer produceret i Norden, der sikrer en tilfredsstillende løsning vedr. ophavsretsomkostningerne sammenlignet med ophavsretsomkostninger ved overførsel af TV-programmer til de nordiske lande produceret uden for Norden.

Projektet har i øvrigt ikke tidligere været drøftet i Kulturudvalget.

Nordisk uddannelsesfællesskab

I forbindelse med de følgende projekter vedr. nordisk uddannelsesfællesskab skal Kulturudvalget bede ministerrådet vurdere, om arbejdet med gensidig anerkendelse af eksaminer og "erhvervskompetence" bør suppleres med en samordning af faglige grundkrav i de nationale uddannelser i de nordiske lande.

43 Fjernelse af juridiske og økonomiske hindringer for almen og erhvervsfaglig gymnasial uddannelse

Udvalget skal henvise til sin udtalelse over *C 1/1989*. Udvalget er bekendt med, at projektets tidsramme er forskudt til oktober 1989 og har taget dette til efterretning.

44 Gymnasiale erhvervsuddannelser

Udvalget er bekendt med, at ministerrådet i en tidligere version af arbejdsprogrammet ønskede "at tilvejebringe en gensidig nordisk *godkendelse* af de gymnasiale erhvervsuddannelsers erhvervskompetence"; mens den nuværende version benytter formuleringen "at tilvejebringe *øgede muligheder*" for adgang til beskæftigelse i andre nordiske lande.

Udvalget tillader sig at gå ud fra, at der med den ændrede formulering ikke er tilsigtet nogen sænkning af ambitionsniveauet; men at der alene er tale om en mere realistisk tilpasning til et evt. kommende EF- direktiv på dette område.

Forslaget er med i Kulturhandlingsplanen, og udvalget kan i lighed med tidligere udtalelser anbefale projektet.

45 Gensidig anerkendelse af erhvervskompetencegivende videregående (post-gymnasiale) uddannelser af mindst 3 års varighed

Kulturudvalget kan tilslutte sig ministerrådets planer om at indgå en nordisk overenskomst på dette område og skal anmode om, at overenskomsten bliver forelagt rådet.

En sådan overenskomst burde efter udvalgets opfattelse forlængst være indgået under indtryk af den store grad af ensartethed i uddannelserne, der er i de nordiske lande.

46 Gensidig anerkendelse af akademiske eksaminer og prøver

Udvalget skal henvise til sin betænkning over Kulturhandlingsplanen, hvor udvalget understregede behovet for, at spørgsmålet vedr. eksamens- og tentamensgyldighed bør prioriteres højt i det fortsatte arbejde. Udvalget ser frem til, at der meget snart etableres en mere smidig praksis ved behandlingen af ekvivalenssager og skal foreslå en opstramning af tidsfristen i projektet.

I øvrigt skal udvalget også henvise til sin betænkning over medlemsforslag *A 872/k* om foranstaltninger for NORDPLUS-programmets gennemførelse og til sin betænkning over *C 2/1989*.

Udvalget deler i øvrigt Söder-Komiteens forslag i slutbetænkningen om et højere ambitionsniveau end blot at undersøge mulighederne for, at en gensidig anerkendelse af eksaminer og prøver udbredes.

47 *Udbygning af NORDPLUS*

Udvalget har gentagne gange udtalt sin tilfredshed med ministerrådets beslutning om NORDPLUS-programmets succesive udbygning inden for rammerne af Kulturhandlingsplanen, samt betonet vægten af, at opmærksomheden også er rettet mod uddannelsesvirksomheden i EF og det pågående ERASMUS-program. Udvalget skal i øvrigt henvide til sin betænkning over A 872/k om foranstaltninger for NORDPLUS-programmets gennemførelse.

Endelig skal udvalget henlede opmærksomheden på forslaget om en yderligere satsning på NORDPLUS-projektet, som er foreslået i Söder-Komiteens slutbetænkning.

Udvalget deler denne høje prioritering af projektet, men vil samtidig fremholde, at en udbygning som foreslået af Söder-Komiteen kræver øgede bevillinger.

48 *Udbygning af nordisk samarbejde om uddannelse og forskning*

Kulturudvalget kan tilslutte sig den foreslåede udbygning af forskeruddannelsen. Udvalget har i sin betænkning over C 2/1989 netop understreget, at en aktiv nordisk deltagelse i det internationale forskningssamarbejde og en stærk støtte til forskningen i Norden er af central betydning for de nordiske landes rolle i fremtiden.

Udvalget skal bede om, at den nordiske overenskomst for forskeruddannelsessamarbejdet og det nye nordiske støttesystem for forskerstuderende forelægges rådet i løbet af 1990.

Udvalget har endvidere noteret sig ministerrådets oplysninger om mulighederne for EFTA-landenes deltagelse i COMETT II, som udvalget i lighed med tidligere anbefalinger kan tilslutte sig.

Udvalget skal endelig henvide til den udvidelse af projektet, som foreslås i Söder-Komiteens slutrapport.

49 *Videreudvikling af NORDUNET*

Kulturudvalget har tidligere udtalt sig om betydningen af NORDUNET og har noteret sig, at projektet forløber i overensstemmelse med planerne, som der er redegjort for i Den Økonomiske Handlingsplan.

50 *Miljøundervisning i grundskolen*

Udvalget kan tilslutte sig projektet om miljøundervisning, som også genfindes i Kulturhandlingsplanen. Temaet er også efter udvalgets opfattelse aktuelt i en international sammenhæng. Udvalget har noteret sig, at ministerrådet vil foreslå yderligere skolesamarbejdsaktiviteter for at styrke miljøundervisningen og lærernes efter- og videreuddannelse.

Kulturudvalget skal foreslå ministerrådet at lade NORDPÅ-projektet, hvis fortsættelse udvalget ved flere lejligheder har drøftet med ministerrådet, indgå i ministerrådets overvejelser.

X Information

82 Information til Europa om Norden og det nordiske samarbejde

I et indledende afsnit siges, at ministerrådet vil iværksætte en forstærket indsats for at gøre Norden og det nordiske samarbejde mere kendt i Vesteuropa.

Udvalget er enig i vigtigheden af denne informationsopgave, men vil samtidig understrege betydningen af, at den øgede informationsindsats sker i et nært samarbejde med Nordisk Råd for bl. a. at undgå dobbeltarbejde og for at opnå den effektivisering, der ligger i en fælles indsats og endelig for ikke at skabe tvivl ude omkring om det officielle nordiske samarbejdes organisation.

Kulturudvalget skal henvise til sin betænkning over medlemsforslag A 800/k om en forbedret nordisk informationsvirksomhed. Udvalget finder endvidere, at konklusionerne i den netop afsluttede undersøgelse af informationsvirksomheden i Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd understreger behovet for en koordinering og samarbejde omkring informationsopgaverne, ikke mindst på baggrund af udviklingen i Europa og de ændrede krav, der stilles.

Udvalget finder, at der ved konkretiseringen af projektet bør tages hensyn hertil.

Sammenfattende vil Kulturudvalget pege på sprogsamarbejdet, den gensidige anerkendelse af akademiske eksaminer og prøver, udbygningen af NORDPLUS-programmet samt udbygningen af nordisk samarbejde om uddannelse af forskere som områder, der bør *prioriteres højt* i forbindelse med gennemførelsen af det aktuelle arbejdsprogram. Udvalget skal foreslå, at disse områder styrkes i forbindelse med den opdatering, der sker af programmet i december 1989.

Udvalget skal understrege betydningen af den nordiske kulturinformation i udlandet med henblik på at informere om det nordiske kulturfællesskab og -identitet. Kulturinformationen bør efter udvalgets opfattelse ikke kun omfatte Vesteuropa, men i lige så høj grad være rettet mod Østeuropa.

Præsidiets har i brev af 14. september 1989 bedt samtlige udvalg i Nordisk Råd om at tage stilling til de punkter i Söder-Komiteens slutrapport, som er relevante for de respektive fagudvalg under henvisning til medlemsforslag om opfølgning af samarbejdskomiteens slutrapport.

Flere af forslagene i slutrapporten har Kulturudvalget allerede kommenteret i det foregående. Det gælder således forslagene vedr. det nordiske mediasamarbejde (arbejdsprogrammets punkt 41 og 42), forslagene på området for højere uddannelse og forskning (punkterne 46–48) samt det foreslåede informationsprojekt (punkt 82).

Udvalget skal henvise til sine kommentarer ovenfor og kan i øvrigt tilslutte sig Söder-Komiteens forslag på kulturområdet om som fælles nordisk målsætning:

- at de nordiske lande før udgangen af 1992 indgår en konvention om fuld gensidig anerkendelse af eksaminer og prøver,
- at antallet stipendiater inden for NORDPLUS-programmet forhøjes fra 1.200 til 3.000 studenter pr. år og at der træffes foranstaltninger, der kan sikre tilstrækkelig nordisk adgang til ERASMUS-programmet,
- at et særligt stipendieprogram oprettes for at give nordiske forskere bedre muligheder for at studere i andre lande i Europa, i første omgang 500 stipendier pr. år,
- at handlingsprogrammet for sprogligt samarbejde gennemføres inden for den tidsramme, der i øvrigt er forudsat for ministerrådets arbejdsprogram og under hensyntagen til Söder-Komiteens forslag til initiativer bl. a. vedrørende det finske og islandske sprogs stilling i det nordiske samarbejde,
- på medicområdet at fremme spredningen over grænserne af programmer såvel teknisk som programpolitisk, herunder komme med forslag til løsning af de høje ophavsretsomkostninger ved spredningen af nabolandsprogrammer inden for Norden,
- at gennemføre en nordisk kulturfestival. Der henvises til medlemsforslag herom.
- at udarbejde forslag til intensivering af kultursamarbejdet med østeuropa. Der henvises til Kulturudvalgets betænkning over medlemsforslag *A 880/k*,
- at udbygge NORDJOB-projektet. Der henvises til *rek. nr 8/1989* samt
- at etablere et alment ungdomsudvekslingsprogram i Norden på niveau med YES-programmet i EF. Der henvises til *rek. nr 9/1989*.

For finansieringen af disse forslag skal Kulturudvalget henholde sig til de fremførte bemærkninger i forbindelse med udvalgets udtalelse over ministerrådets budgetforslag for 1990 og til Budget- og Kontroludvalgets synspunkter på finansieringsspørgsmålet.

Med ovennævnte har Kulturudvalget peget på en række forslag, som det ved kommende revisioner af ministerrådets arbejdsprogram efter udvalgets opfattelse vil være relevant at tage op.

Kulturudvalget kan således tilslutte sig de fremførte synspunkter og forslag i Söder-Komiteens slutrapport om internationaliseringen af rådets arbejde. Udvalget vil i den fortsatte debat herom inden for Nordisk Råd og i dialogen med Nordisk Ministerråd om arbejdsprogrammets løbende revision anvende såvel Söder-Komiteens betænkning om internationale samarbejdsspørgsmål i Nordisk Råd (*NU 1988: 4*) som samarbejdskomiteens slutrapport som inspiration til det fortsatte arbejde i Kulturudvalget.

Oslo, den 26. september 1989

For Nordisk Råds Kulturudvalg

J. K. Hansen Formand
Formand

Social- och miljöutskottets uttalande över meddelanden om rekommendation nr 5/1989 angående ökat samarbete i internationella frågor; "Arbetsprogram Norden i Europa 1989 – 1992"

Till social- och miljöutskottet har för yttrande överlämnats Nordiska ministerrådets "Arbetsprogram Norden i Europa 1989 – 1992". Utskottet har i sitt arbete även haft tillgång till rapporterna från rådets internationella kommitté, den s. k. Söderkommittén.

1. Inledning

Nordiska rådet antog vid Stocholmsessionen följande rekommendation (nr 5/1989) om ökat samarbete i internationella frågor:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

- a) att före den 1 september 1989 framlägga de förslag till utveckling av ministerrådets arbetsformer och organisation samt till målsättningar för det nordiska samarbetet, som kapitlen 5 och 6 i utredningen om internationella samarbetsfrågor i Nordiska rådet (NU 1988: 4) samt ministerrådets egna utredningar om Norden i Europa ger anledning till, och
- b) att till Nordiska rådets session i Reykjavik 1990 redogöra för de åtgärder i övrigt som Nordiska rådets ovannämnda utredning ger anledning till.

Det till rådet överlämnade programmet (NORD 1989: 50) bygger på två rapporter "Norden i Europa" och "Norden i Europa II" samt även den ekonomiska handlingsplanen "Ett starkare Norden". Utskottet uttalade sig om den första rapporten i skrivelse den 22 juni 1988. Den andra rapporten presenterades för utskottet vid dess möte under sessionen i Stockholm. Den 15 juni 1989 översändes ett meddelande om rek nr 5/1989 med programtexten och den 14 augusti översändes ett tilläggsmeddelande där ministerrådet förslår att rekommendationens första del avskrivs.

2. Ministerrådets arbetsprogram 1989 – 92

I ministerrådets meddelande sägs att arbetsprogrammet fortlöpande skall revideras, uppdateras och kompletteras i ljuset av den internationella utvecklingen av arbetet, uppnådda resultat inom ministerrådet samt inte minst av de impulser som mottas av Nordiska rådet.

Utskottet noterar, att ministerrådet redan antagit arbetsprogrammet som sålunda redan löper. Formellet läggs programmet fram för rådets extra session den 14 november och rådets synpunkter inarbetas i ett reviderat arbetsprogram där ytterligare områden tas in som läggs fram till sessionen 1990. Eventuellt skall den senare tidsgränsen utvidgas utöver 1992. Programmet består i sin nuvarande utformning av ett kort allmänt

policyavsnitt, inledningar på en eller ett par sidor på de viktigaste samsamarbetsområdena samt korta beskrivningar av ett stort antal projekt och andra insatser som utgör det konkreta innehållet. Hänvisningar ges nedan till respektive delprojekt/punkt.

Inledningsvis framhålles, att programmet ej täcker alla områden av nordiskt samarbete, utan bara de delar av samarbetet som har en europeisk dimension. I tilläggsmeddelandet framhålls att EFTA/EG-arbetet prioriteras, men att nordiskt samarbete och bilaterala kanaler likaledes erbjuder möjligheter, samt att det vid vissa tillfällen kan bli tal om att i nordisk regi utveckla förutsättningarna för konkreta förhandlingar med EG.

Ministerrådet skall enligt programmet tillse, att genomförandet av de aktiviteter, som omtalas i arbetsprogrammet ges högsta prioritet i respektive samsamarbetsorgans ekonomiska planering. Större delen av de omtalade initiativen förutsätts bli finansierad över ministerrådets ordinarie budget, dvs. de medel som ministerrådet varje budgetår anvisar till projektmedel och institutioner. Vissa delar finansieras inom ramen för den ekonomiska handlingsplanen "Ett starkare Norden" och enstaka projekt finansieras nationellt. Ministerrådet framhöll vid mötet med presidiet den 5 juni 1989 att det nya i det föreslagna programmet var att man fastslår klara tidsfrister och uttryckligt ansvar för varje del, samt att finansieringen var säkrad.

Utskottet finner det i och för sig tillfredsställande, att ministerrådet på detta sätt anger klara prioriteringar för verksamheten, men vill erinra om att en hård prioritering i sig innebär att de områden som faller utanför det prioriterade riskerar att bli utan budgetmedel. I det aktuella fallet skulle det kunna bli så för t. ex. delar av verksamheten inom social- och hälsovårdsområdet (jfr. EG:s begränsade definition av "den sociala dimensionen") och arbetsmarknaden.

Innehåll och tidsgränser i arbetsprogrammet är nära anknutna till den utveckling som kan förutses inom EG och EFTA/EG-samarbetet. Särskilt gäller detta förslagen i vitboken om inre marknaden, utbyggnaden av den "sociala dimensionen" av den inre marknaden och av "medborgarnas Europa", samt förverkligandet av Luxembourg-deklarationens målsättning om ett europeiskt ekonomiskt område i den form som dryftas mellan EFTA och EG. Från EFTA-ländernas sida finns ett klart önskemål att utvidga samarbetet till alla de "fyra friheterna" (rörlighet för varor, tjänster, kapital och personer).

Vad gäller de tre förstnämnda finns samarbete på expertnivå på ett flertal punkter, medan det gått långsammare vad gäller fri rörlighet för personer. Som forum för dessa överläggningar har upprättats en High Level Steering Group (HLSR) med fem arbetsgrupper som skall ta upp de "fyra friheterna" och områden utanför dessa, t. ex. miljö, teknologi och "den sociala dimensionen".

Allmänt säger ministerrådet att fastställandet av arbetsprogrammet är ett uttryck för att regeringarna önskar fortsatta framsteg och resultat i det 15-3:e extra session

nordiska samarbetet parallellt med deltagandet i samarbetet på europeiskt plan. Vid utarbetandet av programmet har man lagt stor vikt vid de synpunkter som framförs i Söderkommitténs rapport "Internationella samarbetsfrågor i Nordiska rådet" (NU 1988: 4), samt den allmänna debatten och synpunkter, som framförts av de fackliga organisationerna och näringslivets representanter.

Två aktuella huvuduppgifter för det nordiska samarbetet utpekas:

För det första att stärka Norden inåt, så att nordiska företag och medborgare får bästa möjliga förutsättningar att delta i den västeuropeiska integrationsprocessen. Insatsen koncentreras kring följande områden

- Norden som hemmamarknad
- nordisk transportmarknad
- nordisk kultur- och utbildningsgemenskap
- nordbors rättigheter, därunder arbetsmarknadspolitik

För det andra att stärka de nordiska ländernas roll och inflytande utåt i Europa, särskilt gentemot EG, på områden där de nordiska länderna är starka. Härvid är det en viktig överordnad målsättning att hävda den nordiska synen på en hög skyddsnivå för medborgarnas säkerhet och hälsa särskilt beträffande

- miljöpolitiken
- arbetsmiljöområdet
- konsumentpolitiken

Härtill kommer som en särskilt uppgift information till övriga Europa om det nordiska samarbetets innehåll, målsättningar och resultat.

Utskottet vill i detta sammanhang instämma i Söderkommitténs bedömning att det främsta bidraget till den europeiska integrationen de nordiska länderna kan ge är att stärka Norden inåt. Utskottet anser att Norden i den aktuella situationen bör arbeta för en ökad harmonisering inom Norden, vilket bör ge större möjligheter att påverka utvecklingen inom EG. Enligt utskottets uppfattning bör både miljö-arbetsmiljö- och socialförsäkringsområdena erbjuda möjligheter härtill. Enhetliga nordiska regler på en hög nivå som en förutsättning för att påverka EG är en av huvudtankarna i den nordiska arbetsmiljökonventionen. Harmonisering av miljölagstiftningen förutsätts i Helsingforsavtalets artiklar 30–32 och utgör temat för rådets *rekommendation nr 24/1985*. Saken bör åter aktualiseras i samband med möjligheterna att påverka EG. Socialförsäkringssystemet i de nordiska länderna är en viktig hörnpelare i "den nordiska modellen" och en större enhetlighet mellan de nordiska länderna skulle ge Norden en starkare position gentemot EG. Socialförsäkringssystemet i Norden omfattar hela befolkningen och är ej som EG:s "sociala dimension" huvudsakligen begränsad till arbetstagarna.

Utskottet anser således att Norden vad gäller arbetsmiljö, miljö och socialförsäkring bör gå in för att i största möjliga utsträckning påverka utvecklingen inom EG. En anpassning till EG får enligt utskottet ej inne-

bära en sänkning av den nordiska nivån och ej heller att kommande framsteg i Norden på dessa områden hålls tillbaka. Utskottet finner det väsentligt att påpeka detta mot bakgrund av ministerrådets uttalade prioritering av EFTA/EG-samarbetet i förhållandet till EG, då EFTA inte för närvarande omfattar arbetsmarknads- och socialförsäkringsfrågor. Det kan därför på sikt bli nödvändigt att antingen utvidga EFTA-samarbetet eller i högre grad använda Norden som plattform vid kontakterna med EG.

I kapitlet "*Norden som hemmamarknad*" noteras att näringslivet står inför stora utmaningar till följd av det västeuropeiska "ekonomiska området" med ökad konkurrens och fortsatt strukturanpassning. Utskottet, som i flera sammanhang genom åren framhållit att ett ensidigt ekonomiskt synsätt ej får dominera i det nordiska arbetet gentemot de "mjuka värdena" dvs. social välfärd, miljö, arbetsmiljö m. m., vill understryka ministerrådets ovannämnda synpunkter men dessutom framhålla, att en realistisk bedömning måste göras för vad som kan bli nödvändigt för att hävda och bevara de "mjuka värdena". Sålunda påpekade EG-kommissionen i förslaget till det beslut om den inre marknadens "sociala dimension" som EG-rådet antog i juni 1988 att socialpolitiken ställs inför nya problem och utmaningar medan den inre marknaden väntas leda till minskning av den stora arbetslösheten i EG-länderna. Hur de motsvarande konsekvenserna ställer sig för de nordiska länderna anser utskottet vara en av de viktigaste frågorna att bedöma inför 1992. Får t. ex. Norden överta EG:s arbetslöshet? Klarar Norden konkurrensen på en Europamarknad 1992 och framåt? Är det så att Norden inte klarar "den nordiska modellen" utan olika "safeguards" är det bra att få veta detta i tid.

I *punkt 5* förutskickas en strategi för nordiskt samarbete på standardiseringsområdet som skall föreläggas industriministrarna i augusti 1989. Detta område, som har betydelse för arbetsmiljön, kommenterades av utskottet i dess yttrande över den nya ekonomiska handlingsplanen (*B 89/s*) till sessionen 1989.

I *punkt 18* berörs det bioteknologiska området. Utskottet har behandlat frågan om etiska regler i samband med *rekommendation nr 24/1987* om samarbete kring genteknologi.

I *punkt 23* berörs *fiskeri och miljö*; en fråga som togs upp i utskottets betänkande över det nordiska miljöprogrammet (*B 85/s*) till extrasessionen i november 1988.

Punkt 32

Inom kapitlet "*Nordisk transportmarknad*" tas upp tillträdesvillkoren för åkaryrket, där nordiska förslag skall läggas fram inför CEMT (Conference of European Ministers of Transport). Saken har samband med "nordbors rättigheter" som utskottet berört i flera sammanhang (jfr. nedan).

I punkt 33 tar ministerrådet upp regler för chaufförers arbets- och vilotider vilket är en arbetsmiljöfråga och ej endast en transportpolitisk. Arbetsmiljöaspekterna måste därför beaktas vid tillämpning av EG:s regler i internationell trafik.

Punkt 45

Inom kapitet "*kultur- och utbildningsgemenskap*" återfinns en viktig del av arbetet på *arbetsmarknadsområdet*, nämligen arbetet med en överenskommelse om nordisk arbetsmarknad för personer som genomgått en postgymnasial utbildning på minst 3 år som ger yrkeskompetens. Bakgrunden är att det i Norden finns ett antal avtal om olika yrken medan EG utarbetat ett direktiv att alla vidareutbildningar på 3 år och längre skall godkännas som kompetens i alla EG-länder. Behovet av ett nordiskt avtal om ömsesidigt erkännande av vidareutbildning över en viss nivå har påpekats av Nordiska arbetsmarknadsutskottet (NAUT) som behandlar frågan om motsvarande gymnasiala utbildningar. Utskottet vill starkt tillstyrka ett nordiskt avtal om ömsesidigt godkännande av yrkesutbildningar och anser att i detta även bör tas in yrkesområden inom social- och hälsovården som f. n. omfattas av ett separat avtal.

I ett särskilt kapitel tas sammantaget upp "*Nordbors rättigheter, härunder arbetsmarknadsfrågor*" där ministerrådet redogör för den nordiska strävan till lagharmonisering, passunionen, den gemensamma arbetsmarknaden, socialkonventionen, jämställdhetssamarbetet, den kommunala rösträtten och regler för förvärvande av medborgarskap. Ministerrådet anser sig kunna konstatera, att denna "nordiska modell" är mer omfattande än EG:s "sociala dimension" som i allt väsentligt är knuten till arbetsmarknaden och arbetsmiljön. Vissa andra rättigheter som generell uppehållsrätt och rösträtt i uppehållslandet behandlas i EG under rubriken "medborgarnas Europa".

Utskottet har ingenting att erinra mot denna beskrivning av ämnesområdet och noterar dessutom med tillfredsställelse att ministerrådet arbetar vidare med frågor där resultaten hittills varit begränsade t. ex. tillträde till offentlig tjänst för medborgare från annat nordiskt land, avskaffande av medborgarskapskrav för fria yrken och förvärvande av fast egendom för bostadsändamål (*rek nr 10/1986*). Utskottet vill ifrågasätta om det ej – mot bakgrund av den prominenta plats "nordbors rättigheter" får i programmet – i jämnhöjd med "Norden som hemmamarknad" och "miljöpolitik" – vore motiverat att ta ett bredare grepp om alla de delfrågor som ingår i begreppet, särskilt med tanke på förhållandet Norden/EG. En lämplig utgångspunkt kunde vara den princip som anges som utgångspunkt för avtalsarbetet om yrkeskompetens (jfr. ovan) dvs. att skapa lika stor rättslikhet i Norden som kommer att gälla inom EG från ett visst år. Norden har i flera avseenden kommit längre, men detta bör som ett minimum gälla *alla* områden.

Utskottet vill därför föreslå, att ministerrådet som ett led i markeringen av "den nordiska modellen" inför kontakterna med EG, presenterar ett handlingsprogram "Nordbors rättigheter". Ett grundläggande utredningsarbete har redan gjorts, dels den 1987 presenterade "hinderkatalogen" Nordbors rättigheter i Norden (*NU 1985: 6*) dels de för rådet 1988 presenterade broschyrerna med information till dem som flyttar till respektive land. Genom ett strukturerat handlingsprogram skulle det fortsatta arbetet med nordbors rättigheter få en tydligare politisk profil. Handlingsprogrammet bör innehålla dels en presentation av uppnådda resultat och kvarvarande hinder, gärna som en jämförelse med motsvarande rättigheter/fri rörlighet för medborgarna i Europa, – ett motsvarande arbete torde ha påbörjats av EG-kommissionen – därefter sammanfatta det nuvarande arbetet och slutligen utmyнна i målsättningar för framtiden.

Vad gäller EG torde fri rörlighet för personer som vill flytta inom EG vara den mest påtagliga sociala dimensionen av den inre marknaden. För ett antal år sedan bodde 5 miljoner EG-medborgare i ett annat EG-land än det egna. Ungefär 2,5 miljoner av dem arbetade. Personrörligheten är liten och det finns en oro för att den inte kommer att öka snabbt nog för att motsvara företagets behov. Tjuo år efter det att rättigheten att arbeta och bo i ett annat EG-land trädde i kraft finns fortfarande många praktiska hinder kvar (gränskontroll, bristande jämförbarhet när det gäller utbildning, osäkerhet om hur de sociala förmånerna fungerar när man flyttar etc.). Norden förefaller sålunda på detta område ligga väl till vid en jämförelse med EG. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om de förslag som framfördes av Söderkommittén i dess vid årsskiftet överlämnade huvudbetänkande där det sägs att det är naturligt att de nordiska länderna beträffande passfrihet och fri arbetsmarknad eftersträvar sådana lösningar som på sikt kan ge nordiska medborgare och medborgarna från EG-länderna samma ställning vid resor inom Västeuropa och samma möjligheter att fritt flytta och söka arbete inom hela detta område. Det erkänns att frågeställningen är ytterst komplicerad, särskilt vad avser den fria arbetsmarknaden, och att närmare ställningstaganden förutsätter ett omfattande utredningsarbete kring frågor som berör arbetsmarknadspolitik, invandring, rätten att utöva olika yrken, socialskydd, arbetsrättslagstiftning och fackligt samarbete. Det framhålls vidare att det inte är tillräckligt att enbart samråda på nordisk nivå inför diskussioner med EG utan att en organisation mot bakgrund av de nordiska överenskommelser som finns bör etableras för förhandlingar med EG. En särskilt utredning bör verkställas inom Nordiska ministerrådet om de frågor som är nordiskt relevanta i samband med utvecklingen av ett "medborgarnas Europa".

I ministerrådets arbetsprogram saknar utskottet i hela detta avsnitt någon form av policydeklaration e. d. vad speciellt avser arbetsmarknadsområdet. Arbetsmarknadsfrågorna är med programmets nuvarande utformning uppsplittrade på undervisningsområdet (se ovan), nordbors rät-

tigheter och den ekonomiska handlingsplanen. Utskottet anser att i det reviderade arbetsprogrammet som presenteras till sessionen 1990 bör arbetsmarknadsområdet ges en mer självständig placering. En naturlig utgångspunkt härför kunde vara det policyuttalande, som arbetsmarknadsministrarna avgav den 14 november 1988. Ministrarna uttalade att de med särskilt intresse skulle följa frågan om den sociala dimensionen i den inre marknaden och hålla kontakt med arbetsmarknadens parter om utvecklingen av det nordiska arbetsmarknadssamarbetet. En fråga som redan då noterades var problemen vad gällde arbetstillstånd bl. a. vid anställning i filialer till nordiska företag etablerade i EG. Ett närmare samarbete mellan EG och Norden kan även ge värdefulla erfarenheter med tanke på arbetsförmedlingssamarbetet särskilt i gränsregionala områden. Utskottet vill dessutom påpeka, att en mer prominent placering av arbetsmarknadspolitiken i programmet kan vara avgörande för beslut om prioriteringar i budgetsammanhang. Detta gäller också socialpolitiken, som väsentligen ligger utanför EG:s och EFTA:s verksamhetsområde.

Punkt 52 – 54

Det av utskottet efterlysta projektet ADB på arbetsmarknaden torde ingå i projektprogrammet för ökad rörlighet för arbetskraft över gränserna i Norden. Övriga arbetsmarknadsfrågor är jämförlig arbetsmarknads- och sysselsättningsstatistik samt utbyggnad av elev- och ungdomsutväxlingen i Norden (Nordjobb och Nordpraktik). EG har kommit längre än Norden vad gäller utbytesordningar för unga arbetstagare, praktikanter och studenter, och NAUT anser det önskvärt att inom den nordiska kulturhandlingsplanen utvidga utbytesordningarna i Norden. Utskottet vill starkt tillstyrka dessa önskemål från ämbetsmannakommittén men vill erinra om att avsevärd utvidgning av utbytes- och praktikantordningar torde kräva extra budgetmedel. Inom EG anslås betydande belopp för sådana ordningar. Utskottet anser som ovan framgått att ett nordiskt avtal om godkännande av alla typer av vidareutbildning i alla nordiska länder bör förverkligas snarast, då detta ej som i EG kan genomföras som ett överstatligt beslut. Liknande frågor behandlades av utskottet i betänkande över medlemsförslag A 842/s om nordisk arbetsmarknad för lantmätare (*rek nr 34/1989*).

(Punkt 55

”Den nordiska samarbets- och medbestämmandemodellens framtid” torde beröra frågan om koncernfackligt samarbete.)

Punkt 56 – 60

Inom *socialpolitiska kommitténs* område tar arbetsprogrammet upp ömsesidigt erkännande av utbildningar inom hälsoväsendet och samordning av socialförsäkringsreglerna med EG, harmonisering av läkemedelslagstiftningen och odontologisk materialprovning samt handikapphjälpmedel. Utskottet återkommer till frågan om handikapphjälpmedel i anslutning till medlemsförslag A 864/s om telekommunikationer för handikappade som även berör EG-aspekterna.

Utskottet noterar med tillfredsställelse att läkemedelslagstiftningen nu tas upp i anslutning till harmoniseringsarbetet inom EG, i synnerhet mot bakgrund av att man från NLN inför utskottet förklarat att det ej fanns förutsättningar för ett nordiskt handlingsprogram för läkemedelsregistrering, och att Danmarks EG-medlemskap var ett viktigt hinder härför.

Socialpolitiken intar enligt utskottets uppfattning en alltför undanskymd plats i arbetsprogrammet. Som utskottet redan ovan berört, bör den nordiska modellen starkare framhävas vid kontakterna med EG. Socialförsäkringssystemet är en omistlig del härav och en förstärkning och harmonisering – något som är en logisk konsekvens av den nordiska trygghetskonventionen – bör ingå som en del av förberedelserna för den vidgade europeiska marknaden. Det är för Norden nödvändigt att hålla fast vid en "social dimension" som omfattar hela befolkningen och inte som inom EG endast arbetstagarna, och med dessas fria rörlighet som huvudmålsättning. Inom EG har kommissionen låtit utföra en jämförande undersökning av medlemsländernas sociallagstiftning. Detta kan syfta till en harmonisering eller ett förenhetligande av lagstiftningen och nivåerna i de olika länderna, men några politiska beslut i den riktningen har ännu ej tagits. Förutsättningarna för sådana beslut borde enligt utskottets uppfattning finnas i Norden.

Det kan i anslutning till frågan om relationen mellan ökad rörlighet och "den sociala dimensionen" erinras om att, när EG 1985 beslutade att en inre marknad skulle fungera från 1992, EG-kommissionen, fackföreningarna och vänsterpartierna inom EG ställde som villkor för denna inre marknad, att samtidigt en "social dimension" skulle förverkligas. Den sociala dimensionen innebär en viss socialpolitisk standard och ett visst inflytande för arbetstagarna i företagen. Därigenom skulle den ekonomiska utvecklingen stärkas, samtidigt som arbetstagarna skulle vinnas för den inre harmoniseringen.

Liknande tankar har framförts inom Norden dvs. att en eventuell anpassning till EGs inre marknad måste ske med socialt acceptabla konsekvenser. Utskottet vill i detta sammanhang även erinra om sina i anslutning till ministerrådets ekonomiska handlingsplan (*B 89/e*) framförda synpunkter angående ett alltför ekonomiskt inriktat effektivitetsbegrepp vid bedömning av den offentliga sektorn. Inom t. ex. vårdområdet måste vårdens kvalitet vara ett avgörande kriterium på effektivitet. Utskottet har liksom tidigare ingen erinran mot effektivisering av den offentliga sektorn, men vill erinra om att utskottet i samband med tidigare övergripande ekonomiska förslag och i samband med budgetbehandlingen hävdade att ensidiga ekonomiska hänsyn inte fick prioriteras till förfång för välfärden i vid bemärkelse, "de mjuka värdena". Allmänt anser utskottet det viktigt att de olika ämbetsmannakommittéerna åläggs att uppfölja den nordiska modellens förhållande till den europeiska synvinkeln när det gäller fundamentala sociala rättigheter.

Till skillnad från arbetsmarknad och socialpolitik tilldelas *miljöpolitiken* ett eget kapitel med en policyinriktad inledning, där det påpekas att miljöfrågorna även inom EG fått ökad politisk vikt. Viktiga beslut har sålunda träffats om utsläpp från stora eldningsanläggningar, avveckling av freonanvändningen och bilavgaser. Ett miljösamarbete mellan EFTA och EG inleddes med ett ministermöte 1987 och en arbetsgrupp under ministerrådet företar en analys av förhållandet mellan de nordiska ländernas och EGs miljöpolitik. Syftet är att bistå de nordiska länderna i deras strävan att prägla miljöpolitiken i hela Europa.

Punkt 63–68

Innehåller korta beskrivningar av de aviserade handlingsplanerna mot luftföroreningar för skydd av ozonlagret, för afallshantering samt mot havsförorening (reviderad) där nya ministerrådsförslag emotses vid årsskiftet samt även utarbetande av samordnade regler för förhandsgranskning av nya kemikalier. Härutöver bör erinras om att det nordiska miljöprogrammet innehåller flera konkreta miljöpolitiska åtgärder som är relevanta i en europeisk dimension. Ett exempel som nämns är att avgaskrav för personbilar, lätta lastbilar och tunga motorfordon motsvarande de krav som är beslutande i USA skall införas så snabbt som möjligt och vara fullt genomförda för alla typer av nya fordon senast 1995. Vad gäller bilavgaserna förefaller årtalet 1995 som sista gräns vara föråldrat med hänsyn till utvecklingen varför man i programmet torde kunna nöja sig med målsättningen att snabbt få fram katalytisk avgasrening i alla länder.

Ministerrådet har vidare beslutat att det bör införas ett gränsvärde för buller på 80 dB(A) för alla typer av motorfordon. En strategi har utarbetats där krav motsvarande EG-reglerna införs för 1990-års bilmodeller, EG-regler för motorcyklar och ECE-regler för mopeder. Skärpta kravnivåer bör införas successivt med sikte på 80 dB(A) målet. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om de exportmöjligheter som kan öppna sig på en stor europeisk marknad för nordisk industri till följd av att Norden ligger väl framme vad gäller miljökrav, produktkontroll m. m.

Punkt 68

En annan utgångspunkt för internationellt agerande blir rådets internationella konferens om havsföroreningar 16–18 oktober 1989 i Köpenhamn, som torde utmytna i ett slutdokument liknande det från luftföroreningskonferensen 1986, som visat sig utgöra en god bas för att driva nordiska krav på internationellt plan. Utskottet noterar att detta ställer stora krav på de nordiska ländernas egna åtgärder, i synnerhet då ministerrådets egen statistik visar att de nordiska utsläppen av fosfor och kväve till kringliggande hav är nästan lika stora som de utomnordiska.

Utskottet noterar med tillfredsställelse att miljöfrågorna inom EG ges ökad politisk vikt och att ministerrådet uppenbarligen räknar med att nordiska synpunkter, kanaliserade via EFTA, torde kunna vinna gehör i hela Europa. De föreslagna och kommande direktiv som blir gällande i den

utvidgade Europamarknaden bör av ministerrådet noga analyseras i vad mån de kan innebära problem för Norden. Norden får ej ställas inför valet att företa anpassningar till en EG-nivå som skulle innebära en tillbakagång för miljön i Norden.

En annan viktig fråga, som behandlas i miljöprogrammet och bör tas in i arbetsprogrammet, gäller *miljö kvalitetsövervakning*. De nordiska länderna har etablerat ett informellt samarbete inom ECE och har därvid stöd av det forsknings- och utredningsarbete som bedrivs inom Nordiska ministerrådets ram. Detta arbete är av betydelse för strävanden att uppnå bindande avtal om reduktion av kväveoxidföroreningar och avtal om ytterligare minskning av svavelutsläpp. I ministerrådets miljöprogram sägs bl. a. att miljöproblem måste lösas utan att det tillskapas nya problem och att det i ett längre perspektiv kan vara en konkurrensfördel för företag att leva upp till stränga miljökrav. Längre fram sägs att ekonomiska styrmedel bör i ökad omfattning komplettera de juridiska och administrativa styrmedlen. Samordningen av användningen av pant, skatter, avgifter och stödordningar för att gynna miljövänlig teknik och undgå konkurrensproblem och störningar i handeln, skall undersökas. Ekonomiska analysmetoder skall utvecklas för att prioritera miljöinvesteringar mellan olika sektorer.

I arbetsprogrammet "Norden i Europa 1989–1992" uttalar ministerrådet sin avsikt att undersöka behovet av förändringar i de nordiska ländernas skatter och avgifter på bakgrund av utvecklingen i EG. Skatte- och avgiftsharmoniseringen anses vara ett av de besvärligaste områdena inom EG-samarbetet. Utskottet anser att frågan om miljöavgifter bör kunna tas upp i samband med frågan om omläggningar av skatter och avgifter med hänsyn till EG. Miljöavgifter på produkt- och energiområdena torde lättare kunna accepteras av industrin i samband med en mer omfattande skatteomläggning. Utskottet efterlyste i sitt betänkande över ministerrådsförslaget konkreta åtgärder för att förmå industrin att leva upp till olika miljökrav.

Utskottet efterlyste i sitt betänkande över ministerrådets miljöprogram (B 85/s) finansieringsordningar att omfatta samarbete kring export av miljöteknologi till länder utanför Norden, dvs. Östeuropa. Likaså efterlyste utskottet en europeisk miljöfond för att göra modern miljöteknologi tillgänglig för länder som står för stora gränsöverskridande föroreningar. Sistnämnda finansieringsmöjlighet borde tas med i arbetsprogrammet samtidigt som Nordiska ministerrådet torde komma med ett ministerrådsförslag till sessionen i Reykjavík angående Nordiska investeringsbankens möjligheter att finansiera miljöinvesteringar i Östeuropa. Det är viktigt att inleda samarbete om miljöfrågor med Östeuropa liksom även samarbete kring arktisk forskning i Europa, något som Söderkommittén berört i sin första rapport.

I arbetsprogrammet borde understrykas vikten av att miljöaspekterna inarbetas i alla sektorer av det nordiska samarbetet. Särskilt bör i program-

met understrykas att energipolitiken bör syfta till att minska användningen av fossil förbränning och effektivisera användningen av energikällor som inte medför ökade utsläpp av koldioxid eller andra för befolkningen och naturen farliga ämnen. De nordiska länderna bör på internationellt plan gå in för att åstadkomma minskning av alla farliga utsläpp. Effektiviserad forskning om nya energikällor bör även ingå i arbetsprogrammet.

Miljöövervakningen är synnerligen viktig med tanke på kulturminnesmärken i Europa och det bör finnas en gemensam plattform för Norden och EG. Arbete pågår redan inom Europarådet.

Social- och miljöutskottet vill också understryka betydelsen av trafikens inverkan på miljön. Det bör utarbetas en gemensam nordisk trafikpolitik med t. ex. järnväg som grundval, såsom utskottet underströk i anslutning till miljöprogrammet. Denna fråga är även relevant i samband med EG:s inre marknad.

Punkt 69–70

Även *arbetsmiljöpolitiken* ägnas ett kapitel, även om många av projekten tagits in under andra avsnitt (se ovan). Främst erinras om den nordiska arbetsmiljökonventionen som bl. a. syftar till att främja en gemensam nordisk hållning i arbetsmiljöfrågor som behandlas i internationella organisationer – häribland EG. Förslag om den vidare uppföljningen framläggs vid årsskiftet. Via initiativ bl. a. från Danmark har väsentliga förändringar i EG:s arbetsmiljöpolitik vunnit insteg i och med införandet av de nya artiklarna 100A samt 118A i Rom-traktaten. Arbetsmiljön är en viktig del av EG:s "sociala dimension". Ett ramdirektiv om arbetsmiljö har antagits av EG-rådet, som innehåller en ny definition av begreppet arbetsmiljö i riktning mot det vidare begrepp som finns i nordisk lagstiftning. EG:s nya procedur för fastställande av de tekniska säkerhetskraven överläter till de europeiska standardiseringsorganen – CEN och CENELEC – att konkretisera säkerhetskraven med anledning av de mer övergripande direktiven. Utarbetandet av gemensamma standarder leder enligt ministerrådet till ett ökat utbyte och samspel mellan de nordiska länderna och EG och till att de nordiska länderna har beslutat ägna ökad uppmärksamhet åt dessa frågor. Utskottet emotser detta med intresse.

Punkt 71

Som projekt på de ordinarie budgeten upptas det kommande samarbetsprogrammet och "provnings- och certifieringsbestämmelser" som innebär uppföljning av EFTA-konventionen om ömsesidigt erkännande av provningsresultat och effekterna av EG:s direktiv om typprovning. Inom den ekonomiska handlingsplanen handhas de nordiska ländernas deltagande i de internationella standardiseringsorganen CEN och CENELEC.

Som ovan framhållits ingår det mesta av vad som inom EG kallas "den sociala dimensionen" enligt nordiskt synsätt i arbetsmiljöområdet i vid bemärkelse (arbetslivsområdet) som rätten till arbete, arbetarskydd, föreningsfrihet, strejkrätt, medinflytande, yrkesutbildning, fri rörlighet, jäm-

ställdhet och viss ålderstrygghet. Kommissionen framlade våren 1989 ett förslag till socialstadga om miniminivå för sociala rättigheter för alla på EG:s arbetsmarknad. Enighet härom har dock ännu ej nåtts på regeringsnivå. Vid arbetet med den nordiska arbetsmiljökonventionen framhölls dennas värde som gemensam plattform vid kommande förhandlingar med EG. Utskottet vill, mot bakgrund av den vikt man inom EG fäster vid säkerhet och hälsa inom ramen för "den sociala dimensionen" erinra om de positiva möjligheter denna ger Norden både att få gehör för ambitiösa arbetsmiljökrav och, på längre sikt, för nordisk export av arbetsmiljölösningar i form av skyddsutrustning, produktionsprocesser m. m.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis vill utskottet erinra om sitt yttrande över minister rådets plandokument C 2 til rådets session i februari-mars 1989 där det framhölls att mot bakgrund av utvecklingen mot en inre marknad inom EG måste bevarande och vidareutveckling av den nordiska modellen inom de socialpolitiska, arbetsmarknads-, arbetsmiljö- och miljöområdena ges hög prioritet. Utvecklingen inom Norden får ej gå långsammare än inom EG.

Under årens lopp har många vackra ord sagts från talarstolarna — och i utskottets betänkanden — om de "mjuka värdena" dvs. social välfärd, miljö, arbetsmiljö, gentemot de krassare ekonomiska synsätten. Arbetsmiljön, en nordisk konvention finns, torde vara ett sådant område. Nordens framträdande position på detta område liksom även på miljöområdet och det sociala välfärdsområdet kan ge positiva möjligheter på en stor öppen marknad. Dessa möjligheter borde enligt utskottets uppfattning beaktas i det vidare arbetet med ministerrådets Europaprogram. Utskottet vill med anledning av programmet särskilt framhålla följande:

- 1 Ministerrådet bör utarbeta ett handlingsprogram om "Nordbors rättigheter i Norden" innefattande både allmänna politiska målsättningar och ett antal konkreta åtgärdsförslag.
- 2 Ämbetsmannakommittéerna bör åläggas att följa upp frågan om den nordiska modellens förhållande till den europeiska med hänsyn till fundamentala sociala rättigheter.
- 3 Ministerrådet bör arbeta för ytterligare förenhetligande av sociallagstiftningen och nivån på förmånerna inom social- och hälsovårdsområdet.
- 4 Ministerrådet bör aktivt arbeta för ett förenhetligande av de nordiska ländernas miljöskyddslagstiftning.
- 5 Utskottet emotser regelbunden rapportering om miljökvaliteten i Norden som en del av ministerrådets arbetsprogram.
- 6 De nordiska länderna bör lägga fram förslag till en europeisk miljöfond för att göra modern miljöteknologi tillgänglig för länder som står för stora gränsöverskridande föroreningar.

- 7 Nordiska investeringsbankens olika finansieringsordningar bör utvidgas till att omfatta samarbete kring export av miljöteknologi till länder utanför Norden.
- 8 De nordiska länderna bör på europeiskt och internationellt plan föreslå en global strategi för skogsvård, innefattande avverkningsmetoder och skogsplantering. För detta ändamål bör skogsforskning tilldelas anslag över Nordiska ministerrådets budget.

Oslo den 17 oktober 1989

Marjatta Väänänen (K)

Meddelanden

om rekommendation nr 5/1989 angående ökat samarbete i internationella frågor

(Överlämnade av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

a) att för den 1 september 1989 framlägga de förslag till utveckling av ministerrådets arbetsformer och organisation samt till målsättningar för det nordiska samarbetet, som kapitlen 5 och 6 i utredningen om internationella samarbetsfrågor i Nordiska rådet (*NU 1988: 4*) samt ministerrådets egna utredningar om Norden i Europa ger anledning till, och

b) att till Nordiska rådets session i Reykjavík 1990 redogöra för de åtgärder i övrigt som Nordiska rådets ovannämnda utredning ger anledning till.

Nordiska ministerrådet meddelar den 19 juni 1989:

Under hänvisning til rekommendationens pkt.a, 2. led oversender Ministerrådet hermed arbejdsprogram "Norden i Europa 1989–1992" (*NORD 1989: 50*). Arbejdsprogrammet omfatter de dele af samarbejdet i Nordisk Ministerråd, som har en europæisk dimension, og indeholder målsætninger for dette samarbejde for perioden 1989–92. Programmet vil fortløbende blive revideret, opdateret og kompletteret, første gang i december 1989.

Arbejdsprogrammet tilsigter at være så operativt som muligt. Det indeholder tidsgrænser for de enkelte foranstaltninger og initiativer, angivelse af hvilke samarbejdsorganer under Ministerrådet, som er ansvarlige for gennemførelsen, og er desuden sikret finansiering ved at være tillagt højeste prioritet i de respektive samarbejdsorganers økonomiske planlægning.

Ministerrådet har til hensigt inden den 1. september 1989 at afgive supplerende meddelelse vedrørende rekommendationens pkt.a.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 augusti 1989:

Ministerrådet henviser til sin meddelelse af 19. juni 1989, hvormed arbejdsprogram "Norden i Europa 1989–92" oversendtes til Nordisk Råd, og vil supplerende anføre følgende:

Som det fremgår af rapporten "Norden i Europa II" (*NORD 1989: 21*) og arbejdsprogrammet, er håndteringen af integrationsspørgsmålene inden

for Ministerrådet blevet effektiviseret og lagt i faste rammer. Ansvar for gennemførelsen af de enkelte aktiviteter i arbejdsprogrammet er placeret. Ligeledes er det sikret, at den nødvendige finansiering tilvejebringes gennem de årlige budgetter.

Arbejdsprogrammet vil fortløbende blive revideret, opdateret og kompletteret i lyset af den seneste internationale udvikling, af arbejdet og de opnåede resultater i Ministerrådet samt ikke mindst af de impulser, der modtages fra Nordisk Råd. Den første opdatering vil finde sted i december 1989. Den kontinuerlige proces, som hermed er sat igang, vil medføre en regelmæssig, samlet rapportering om arbejdet med spørgsmål, som berører EF og Norden, således som ønsket af Rådet. Ministerrådet ser frem til en fortsat dialog med Nordisk Råd om disse spørgsmål.

Der indgår i arbejdsprogrammet oplæg til en forstærket informationsindsats over for Europa om Norden og det nordiske samarbejde. Ministerrådet ønsker på denne måde at fremme kontakterne og informationsudvekslingen med EF, bl. a. ved at journalister og beslutningstagere fra EF-landene og EF's institutioner inviteres til at besøge Norden og Nordisk Ministerråds institutioner. Der overvejes også udarbejdelse af undervisningsmateriale, afholdelse af seminarer o. l. samt udnyttelse af arrangementer uden for Norden.

Ministerrådet anser det for hensigtsmæssigt, at embedsmandskomiteerne efter behov drøfter og i muligt omfang samordner nordiske synspunkter på internationale samarbejdsspørgsmål, som behandles i andre fora, jfr. forslaget i udredning *NU 1988: 4*, kapitel 4. Dette finder allerede sted i vidt omfang, og Ministerrådet vil opfordre embedsmandskomiteerne til at fortsætte og efter omstændighederne udbygge denne praksis.

Spørgsmålet om den fremtidige form for samarbejdet mellem udenrigshandelsministrene er under overvejelse i Ministerrådet og i regeringerne. Der er ikke tilslutning fra alle regeringerne til, at udenrigshandelsministrene mødes formelt i Nordisk Ministerråd.

I rapporten "Norden i Europa II" er præciseret regeringernes syn på forholdet til EF, hvor EFTA/EF-samarbejdet prioriteres. Nordisk samarbejde og bilaterale kanaler frembyder ligeledes muligheder. Der kan i visse tilfælde blive tale om i nordisk regie at udvikle forudsætningerne for konkrete forhandlinger med EF.

I forbindelse med den ovenomtalte forstærkede informationsindsats over for Europa overvejer Ministerrådet, på hvilken måde der i lyset af den seneste tids udvikling i Østeuropa kan tages initiativer også over for disse lande. I denne sammenhæng kan nævnes, at en arbejdsgruppe under Ministerrådet har undersøgt behov og mulig finansiering af miljøinvesteringer af nordisk interesse i Østeuropa. Arbejdsgruppens forslag er for tiden under overvejelse.

Ministerrådet anser, at arbejdet med rekommandation nr. 5/1989/e pkt. a er kommet så langt, som det på nuværende tidspunkt er muligt, og finder på den baggrund, at denne del af rekommandationen kan afskrives.

Regler för extrasessionens genomförande

1. Taletidens begränsning

Presidiet foreslår i henhold til arbeidsordningen § 9 at plenarforsamlingen beslutter at taletiden for statsministrene, utvalgenes, ministerrådets og partigruppernes talsmenn blir *7 minutter*. Taletiden for øvrige talere blir *5 minutter*.

2. Replikordningen

Presidiet viser til Rådets arbeidsordning § 9, der det bl. a. heter:

”... medlemmer som ønsker ordet til replikk, (skal) gis adgang til det i tilknytning til det innlegg replikken gjelder.”

Samme paragraf gir Rådets president mulighet til å foreslå for plenarforsamlingen at for en bestemt debatt å begrense innleggenes lengde.

I overensstemmelse med dette foreslår presidenten en tidsbegrensning på *ett minutt* pr. replikk. Presidenten som leder debatten kommer som regel å gi samme medlem høyst en replikk i et og samme replikkordskifte samt å søke å begrense hele replikkordskiftets varighet til høyst 10 minutter. Når siste replikk er framsatt, skal den som har hatt hovedinnlegget ha rett til å gi et avsluttende svar.

Presidiet vil understreke at medlem bare kan begjære replikk til hovedinnlegget.

Presidiet anser at vedrørende praktiseringen av reglene, bør den som replikken stilles til, få anledning til å svare med en gang.

Presidiet anser dessuten at når medlemmer ber om replikk, må hensyn tas til fordelingen av partigruppene.

BESLUT

Rekommendationer

- Nr 40. Avskaffande av tull- och gränsprocedurer*
- Nr 41. Utökat nordiskt utbildningssamarbete*
- Nr 42. Utvecklingsplan för Nordisk industrifond*
- Nr 43. Överföring av miljöteknologi utanför Norden*
- Nr 44. Nordiskt institut för EG-rätt*
- Nr 45. Uppföljning av Arbetsprogram Norden i Europa 1989–92*
- Nr 46. Åtgärder för NORDPLUS-programmets genomförande*
- Nr 47. Nordiska ministerrådets budget för 1990*

Nordiska rådet har tillstållt **REKOMMENDATION nr 40/1989**
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
avskaffande av tull- och gränsprocedurer

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 14 november 1989 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av ekonomiska utskottet (A 898/e) med 65 röster. 3 medlemmar röstade mot rekommendationen, 2 medlemmar avstod från att rösta och 17 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd
 at inden udgangen af 1992 i princippet afvikle alle toldprocedurer
 og andre grænsekontroller for varer mellem de nordiske lande.
 Som led i dette og inden for samme tidsfrist udformes fælles
 nordiske regler på det veterinære og det fytosanitære område.

De 65 medlemmar som röstade för rekommendationen¹ var:

<i>Hanne Andersen</i>	<i>Lilli Gyldenkilde</i>
<i>Claes Andersson</i>	<i>Helga Haugen</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Hjörleifur Guttormsson</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Sinikka Hurskainen-Leppänen</i>
<i>Hugo Bergdahl</i>	<i>Åsa Solberg Iversen</i>
<i>Carl Bildt</i>	<i>Olof Jansson</i>
<i>Gunnar Björk</i>	<i>Anita Johansson</i>
<i>Gustav Björkstrand</i>	<i>Ulla Johansson</i>
<i>Kjell Borgen</i>	<i>Jón Kristjánsson</i>
<i>Gro Harlem Brundtland</i>	<i>Elver Jonsson</i>
<i>Paul Chaffey</i>	<i>Riitta Järvisalo-Kanerva</i>
<i>Atli P. Dam</i>	<i>Anker Jørgensen</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Laila Kaland</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Thea Knutzen</i>
<i>Karl-Gunnar Fagerholm</i>	<i>Sakari Knuuttila</i>
<i>Ranveig Frøiland</i>	<i>Wiggo Komstedt</i>
<i>Reinhold Furustrand</i>	<i>Anne Enger Lahnstein</i>
<i>Knud Glønborg</i>	<i>Urpo Leppänen</i>

¹ Votering företogs gemensamt för rekommendationerna 40–45.

*Tore A. Liltved
Grethe Lundblad
Kjellbjørg Lunde
Johan C. Løken
Iris Mårtensson
Mats Nyby
Hans Nyhage
Berit Oscarsson
Páll Pétursson
Inger Stilling Pedersen
Oddrunn Pettersen
Kaj Poulsen
Tellervo Renko
Mirja Ryyänen*

*Kimmo Sasi
Lodve Solholm
Otto Steenholdt
Sten Svensson
Per Sævik
Karin Söder
Peder Sønderby
Birthe Sörestedt
Anders Talleraas
Eeva Turunen
Ernst Wroldsen
Marjatta Väänänen
Lena Öhrsvik*

De medlemmar som röstade *mot* rekommendationen var: *Flemming Hansen, Ivar Hansen och Lars P. Gammelgaard.*

Antero Kekkonen och Marianne Samuelsson avstod från att rösta.

Mariehamn den 14 november 1989

Karin Söder

Gerhard af Schultén

Nordiska rådet har tillstållt
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
utökat nordiskt utbildningssamarbete

REKOMMENDATION nr 41/1989

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 14 november 1989 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av ekonomiska utskottet (*A 898/e*) med 65 röster. 3 medlemmar röstade mot rekommendationen, 2 medlemmar avstod från att rösta och 17 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd

- a) *at inden udgangen af 1992 gennemføre princippet om fuld gensidig anerkendelse af eksaminer og prøver (deleksaminer),*
- b) *at forhøje ambitionsniveauet for NORDPLUS, således programmet kommer til at omfatte mindst 3 000 studenter årligt og at udarbejde de nødvendige foranstaltninger til at sikre tilstrækkelig nordisk adgang til ERASMUS-programmet,*
- c) *at i løbet af 1990 udarbejde et forslag til et særligt stipendieprogram for at give nordiske forskere bedre muligheder for at studere i andre europæiske lande, inklusive en første fase, som omfatter 500 årlige stipendier.*

De 65 medlemmar som röstade för rekommendationen¹ var:

<i>Hanne Andersen</i>	<i>Lahja Exner</i>
<i>Claes Andersson</i>	<i>Karl-Gunnar Fagerholm</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Ranveig Frøiland</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Reinhold Furustrand</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Knud Glønborg</i>
<i>Hugo Bergdahl</i>	<i>Lilli Gyldenkilde</i>
<i>Carl Bildt</i>	<i>Helga Haugen</i>
<i>Gunnar Björk</i>	<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>
<i>Gustav Björkstrand</i>	<i>Hjörleifur Guttormsson</i>
<i>Kjell Borgen</i>	<i>Sinikka Hurskainen-Leppänen</i>
<i>Gro Harlem Brundtland</i>	<i>Åsa Solberg Iversen</i>
<i>Paul Chaffey</i>	<i>Olof Jansson</i>
<i>Atli P. Dam</i>	<i>Anita Johansson</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Ulla Johansson</i>

¹ *Votering företogs gemensamt för rekommendationerna 40–45.*

<i>Jón Kristjánsson</i>	<i>Inger Stilling Pedersen</i>
<i>Elver Jonsson</i>	<i>Oddrunn Pettersen</i>
<i>Riitta Järvisalo-Kanerva</i>	<i>Kaj Poulsen</i>
<i>Anker Jørgensen</i>	<i>Tellervo Renko</i>
<i>Laila Kaland</i>	<i>Mirja Ryyänen</i>
<i>Thea Knutzen</i>	<i>Kimmo Sasi</i>
<i>Sakari Knuutila</i>	<i>Lodve Solholm</i>
<i>Wiggo Komstedt</i>	<i>Otto Steenholdt</i>
<i>Anne Enger Lahnstein</i>	<i>Sten Svensson</i>
<i>Urpo Leppänen</i>	<i>Per Sævik</i>
<i>Tore A. Liltved</i>	<i>Karin Söder</i>
<i>Grethe Lundblad</i>	<i>Peder Sønderby</i>
<i>Kjellbjørg Lunde</i>	<i>Birthe Sörestedt</i>
<i>Johan C. Løken</i>	<i>Anders Talleraas</i>
<i>Iris Mårtensson</i>	<i>Eeva Turunen</i>
<i>Mats Nyby</i>	<i>Ernst Wroldsen</i>
<i>Hans Nyhage</i>	<i>Marjatta Väänänen</i>
<i>Berit Oscarsson</i>	<i>Lena Öhrsvik</i>
<i>Páll Pétursson</i>	

De medlemmar som röstade *mot* rekommendationen var: *Flemming Hansen, Ivar Hansen och Lars P. Gammelgaard.*

Antero Kekkonen och Marianne Samuelsson avstod från att rösta.

Mariehamn den 14 november 1989

Karin Söder

Gerhard af Schultén

Nordiska rådet har tillstållt **REKOMMENDATION nr 42/1989**
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
utvecklingsplan för Nordisk industrifond

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 14 november 1989 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av ekonomiska utskottet (A 898/e) med 65 röster. 3 medlemmar röstade mot rekommendationen, 2 medlemmar avstod från att rösta och 17 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd
at udarbejde en langsigtet udviklingplan for den nordiske industrifond med det formål at øge fondens muligheder for at støtte nordiske virksomheders deltagelse i og påvirkning af det teknologiske samarbejde i Europa.

De 65 medlemmar som röstade *för* rekommendationen¹ var:

<i>Hanne Andersen</i>	<i>Lilli Gyldenkilde</i>
<i>Claes Andersson</i>	<i>Helga Haugen</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Hjörleifur Guttormsson</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Sinikka Hurskainen-Leppänen</i>
<i>Hugo Bergdahl</i>	<i>Åsa Solberg Iversen</i>
<i>Carl Bildt</i>	<i>Olof Jansson</i>
<i>Gunnar Björk</i>	<i>Anita Johansson</i>
<i>Gustav Björkstrand</i>	<i>Ulla Johansson</i>
<i>Kjell Borgen</i>	<i>Jón Kristjánsson</i>
<i>Gro Harlem Brundtland</i>	<i>Elver Jonsson</i>
<i>Paul Chaffey</i>	<i>Riitta Järvisalo-Kanerva</i>
<i>Atili P. Dam</i>	<i>Anker Jørgensen</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Laila Kaland</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Thea Knutzen</i>
<i>Karl-Gunnar Fagerholm</i>	<i>Sakari Knuuttila</i>
<i>Ranveig Frøiland</i>	<i>Wiggo Komstedt</i>
<i>Reinhold Furustrand</i>	<i>Anne Enger Lahnstein</i>
<i>Knud Glønborg</i>	<i>Urpo Leppänen</i>

¹ *Votering företogs gemensamt för rekommendationerna 40–45.*

<i>Tore A. Liltved</i>	<i>Kimmo Sasi</i>
<i>Grethe Lundblad</i>	<i>Lodve Solholm</i>
<i>Kjellbjørg Lunde</i>	<i>Otto Steenholdt</i>
<i>Johan C. Løken</i>	<i>Sten Svensson</i>
<i>Iris Mårtensson</i>	<i>Per Sævik</i>
<i>Mats Nyby</i>	<i>Karin Söder</i>
<i>Hans Nyhage</i>	<i>Peder Sønderby</i>
<i>Berit Oscarsson</i>	<i>Birthe Sörestedt</i>
<i>Páll Pétursson</i>	<i>Anders Talleraas</i>
<i>Inger Stilling Pedersen</i>	<i>Eeva Turunen</i>
<i>Oddrunn Pettersen</i>	<i>Ernst Wroldsen</i>
<i>Kaj Poulsen</i>	<i>Marjatta Väänänen</i>
<i>Tellervo Renko</i>	<i>Lena Öhrsvik</i>
<i>Mirja Ryyänänen</i>	

De medlemmar som röstade *mot* rekommendationen var: *Flemming Hansen, Ivar Hansen och Lars P. Gammelgaard.*

Antero Kekkonen och Marianne Samuelsson avstod från att rösta.

Mariehamn den 14 november 1989

Karin Söder

Gerhard af Schultén

Nordiska rådet har tillställt
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
 överföring av miljöteknologi utanför
 Norden

REKOMMENDATION nr 43/1989

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 14 november 1989 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av ekonomiska utskottet (*A 898/e*) med 65 röster. 3 medlemmar röstade mot rekommendationen, 2 medlemmar avstod från att rösta och 17 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd

- a) *at* fremlægge forslag til finansieringsordninger, som omfatter eksport af miljøteknologi til lande uden for Norden, herunder særligt Østeuropa.
- b) *at* fremlægge forslag til en europæisk miljøfond med det formål at gøre moderne miljøteknologi tilgængelig for lande, som har store grænseoverskridende forureningsproblemer.

De 65 medlemmar som röstade för rekommendationen¹ var:

<i>Hanne Andersen</i>	<i>Reinhold Furustrand</i>
<i>Claes Andersson</i>	<i>Knud Glønborg</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Lilli Gyldenkilde</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Helga Haugen</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>
<i>Hugo Bergdahl</i>	<i>Hjörleifur Guttormsson</i>
<i>Carl Bildt</i>	<i>Sinikka Hurskainen-Leppänen</i>
<i>Gunnar Björk</i>	<i>Åsa Solberg Iversen</i>
<i>Gustav Björkstrand</i>	<i>Olóf Jansson</i>
<i>Kjell Borgen</i>	<i>Anita Johansson</i>
<i>Gro Harlem Brundtland</i>	<i>Ulla Johansson</i>
<i>Paul Chaffey</i>	<i>Jón Kristjánsson</i>
<i>Atli P. Dam</i>	<i>Elver Jonsson</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Riitta Järvisalo-Kanerva</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Anker Jørgensen</i>
<i>Karl-Gunnar Fagerholm</i>	<i>Laila Kaland</i>
<i>Ranveig Frøiland</i>	<i>Thea Knutzen</i>

¹ *Votering företogs gemensamt för rekommendationerna 40–45.*

<i>Sakari Knuuttila</i>	<i>Tellervo Renko</i>
<i>Wiggo Komstedt</i>	<i>Mirja Ryyänen</i>
<i>Anne Enger Lahnstein</i>	<i>Kimmo Sasi</i>
<i>Urpo Leppänen</i>	<i>Lodve Solholm</i>
<i>Tore A. Liltved</i>	<i>Otto Steenholdt</i>
<i>Grethe Lundblad</i>	<i>Sten Svensson</i>
<i>Kjellbjørg Lunde</i>	<i>Per Sævik</i>
<i>Johan C. Løken</i>	<i>Karin Söder</i>
<i>Iris Mårtensson</i>	<i>Peder Sønderby</i>
<i>Mats Nyby</i>	<i>Birthe Sörestedt</i>
<i>Hans Nyhage</i>	<i>Anders Talleraas</i>
<i>Berit Oscarsson</i>	<i>Eeva Turunen</i>
<i>Páll Pétursson</i>	<i>Ernst Wroldsen</i>
<i>Inger Stilling Pedersen</i>	<i>Marjatta Väänänen</i>
<i>Oddrunn Pettersen</i>	<i>Lena Öhrsvik</i>
<i>Kaj Poulsen</i>	

De medlemmar som röstade *mot* rekommendationen var: *Flemming Hansen, Ivar Hansen och Lars P. Gammelgaard.*

Antero Kekkonen och Marianne Samuelsson *avstod från att rösta.*

Mariehamn den 14 november 1989

Karin Söder

Gerhard af Schultén

Nordiska rådet har tillställt
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
nordiskt institut för EG-rätt

REKOMMENDATION nr 44/1989

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 14 november 1989 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av ekonomiska utskottet (A 898/e) med 65 röster. 3 medlemmar röstade mot rekommendationen, 2 medlemmar avstod från att rösta och 17 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd
at oprette et nordisk institut for EF-ret.

De 65 medlemmar som röstade *för* rekommendationen¹ var:

<i>Hanne Andersen</i>	<i>Hjörleifur Guttormsson</i>
<i>Claes Andersson</i>	<i>Sinikka Hurskainen-Leppänen</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Åsa Solberg Iversen</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Olof Jansson</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Anita Johansson</i>
<i>Hugo Bergdahl</i>	<i>Ulla Johansson</i>
<i>Carl Bildt</i>	<i>Jón Kristjánsson</i>
<i>Gunnar Björk</i>	<i>Elver Jonsson</i>
<i>Gustav Björkstrand</i>	<i>Riitta Järvisalo-Kanerva</i>
<i>Kjell Borgen</i>	<i>Anker Jørgensen</i>
<i>Gro Harlem Brundtland</i>	<i>Laila Kaland</i>
<i>Paul Chaffey</i>	<i>Thea Knutzen</i>
<i>Atli P. Dam</i>	<i>Sakari Knuuttila</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Wiggo Komstedt</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Anne Enger Lahnstein</i>
<i>Karl-Gunnar Fagerholm</i>	<i>Urpo Leppänen</i>
<i>Ranveig Frøiland</i>	<i>Tore A. Liltved</i>
<i>Reinhold Furustrand</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Knud Glønborg</i>	<i>Kjellbjørg Lunde</i>
<i>Lilli Gyldenkilde</i>	<i>Johan C. Løken</i>
<i>Helga Haugen</i>	<i>Iris Mårtensson</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Mats Nyby</i>

¹ *Votering företogs gemensamt för rekommendationerna 40–45.*

<i>Hans Nyhage</i>	<i>Sten Svensson</i>
<i>Berit Oscarsson</i>	<i>Per Sævik</i>
<i>Páll Pétursson</i>	<i>Karin Söder</i>
<i>Inger Stilling Pedersen</i>	<i>Peder Sønderby</i>
<i>Oddrunn Pettersen</i>	<i>Birthe Sörestedt</i>
<i>Kaj Poulsen</i>	<i>Anders Talleraas</i>
<i>Tellervo Renko</i>	<i>Eeva Turunen</i>
<i>Mirja Rynnänen</i>	<i>Ernst Wroldsen</i>
<i>Kimmo Sasi</i>	<i>Marjatta Väänänen</i>
<i>Lodve Solholm</i>	<i>Lena Öhrsvik</i>
<i>Otto Steenholdt</i>	

De medlemmar som röstade *mot* rekommendationen var: *Flemming Hansen, Ivar Hansen och Lars P. Gammelgaard.*

Antero Kekkonen och Marianne Samuelsson avstod från att rösta.

Mariehamn den 14 november 1989

Karin Söder

Gerhard af Schultén

Nordiska rådet har tillstållt
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
uppföljning av Arbetsprogram
Norden i Europa 1989–92

REKOMMENDATION nr 45/1989

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 14 november 1989 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av ekonomiska utskottet (*A 898/e*) med 65 röster. 3 medlemmar röstade mot rekommendationen, 2 medlemmar avstod från att rösta och 17 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

- Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd
 at til Nordisk Råds session i Reykjavik i 1990 fremlægge en første revideret version af "Arbetsprogram Norden i Europa 1989–92" med udgangspunkt i de forslag, som indgår i den internationale samarbejdskomité's rapport "Europæiske samarbejdsspørgsmål i Nordisk Råd" samt under hensyn til de synspunkter, som fremkommer ved behandlingen af ovennævnte arbejdsprogram under Nordisk Råds 3. ekstrasession 1989, og
- b) at rapportere om arbejdet med gennemførelse af programmet dels til Nordisk Råds ordinære session, dels gennem en sommer-rapport, som kan koncentrerer om særligt aktuelle temaer i integrationsarbejdet. Denne rapport afgives til Rådet hvert år senest 1. juni med henblik på behandling på udvalgenes sommermøder.

De 65 medlemmar som röstade för rekommendationen¹ var:

<i>Hanne Andersen</i>	<i>Gro Harlem Brundtland</i>
<i>Claes Andersson</i>	<i>Paul Chaffey</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Atli P. Dam</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Bjarne Mørk Eidem</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Lahja Exner</i>
<i>Hugo Bergdahl</i>	<i>Karl-Gunnar Fagerholm</i>
<i>Carl Bildt</i>	<i>Ranveig Frøiland</i>
<i>Gunnar Björk</i>	<i>Reinhold Furustrand</i>
<i>Gustav Björkstrand</i>	<i>Knud Glønborg</i>
<i>Kjell Borgen</i>	<i>Lilli Gyldenkilde</i>

¹ *Votering företogs gemensamt för rekommendationerna 40–45.*

<i>Helga Haugen</i>	<i>Mats Nyby</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Hans Nyhage</i>
<i>Hjörleifur Guttormsson</i>	<i>Berit Oscarsson</i>
<i>Sinikka Hurskainen-Leppänen</i>	<i>Páll Pétursson</i>
<i>Ása Solberg Iversen</i>	<i>Inger Stilling Pedersen</i>
<i>Olof Jansson</i>	<i>Oddrunn Pettersen</i>
<i>Anita Johansson</i>	<i>Kaj Poulsen</i>
<i>Ulla Johansson</i>	<i>Tellervo Renko</i>
<i>Jón Kristjánsson</i>	<i>Mirja Ryyänen</i>
<i>Elver Jonsson</i>	<i>Kimmo Sasi</i>
<i>Riitta Järvisalo-Kanerva</i>	<i>Lodve Solholm</i>
<i>Anker Jørgensen</i>	<i>Otto Steenholdt</i>
<i>Laila Kaland</i>	<i>Sten Svensson</i>
<i>Thea Knutzen</i>	<i>Per Sævik</i>
<i>Sakari Knuuttila</i>	<i>Karin Söder</i>
<i>Wiggo Komstedt</i>	<i>Peder Sønderby</i>
<i>Anne Enger Lahnstein</i>	<i>Birthe Sörestedt</i>
<i>Urpo Leppänen</i>	<i>Anders Talleraas</i>
<i>Tore A. Liltved</i>	<i>Eeva Turunen</i>
<i>Grethe Lundblad</i>	<i>Ernst Wroldsen</i>
<i>Kjellbjørg Lunde</i>	<i>Marjatta Väänänen</i>
<i>Johan C. Løken</i>	<i>Lena Öhrsvik</i>
<i>Iris Mårtensson</i>	

De medlemmar som röstade *mot* rekommendationen var: *Flemming Hansen, Ivar Hansen och Lars P. Gammelgaard.*

Antero Kekkonen och Marianne Samuelsson *avstod från att rösta.*

Mariehamn den 14 november 1989

Karin Söder

Gerhard af Schultén

Nordiska rådet har tillstållt
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
åtgärder för NORDPLUS-
programmets genomförande

REKOMMENDATION nr 46/1989

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 14 november 1989 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av kulturutskottet (*A 872/k*) med 69 röster. 1 medlem röstade mot rekommendationen, 1 medlem avstod från att rösta och 16 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd om snarest at vedtage foranstaltninger, der kan fremme NORDPLUS-programmets gennemførelse ved

1. *at arbejde for etablering af introduktionskurser i værtslandets sprog,*
2. *at arbejde for, at der gennemføres en liberalisering af reglerne for examensgyldighed i Norden og for etablering af en egnet praksis herfor.*
3. *at arbejde for, at stipendierne får en sådan størrelse, at de dækker meromkostninger i et andet nordisk land, og at stipendiaterne i studiesocial sammenhæng ligestilles med landets egne studenter.*
4. *at arbejde for, at NORDPLUS-stipendiet også omfatter en studenterbolig,*
5. *at arbejde for, at informationen til de studerende om NORDPLUS og dets muligheder intensiveres,*
6. *at afsætte midler af et sådant omfang, at ambitionsniveauet i NORDPLUS-programmet kan opretholdes,*
7. *at arbejde for, at der gives mulighed for individuelle ansøgninger om NORDPLUS-stipendier uanset den pågældende uddannelsesinstitutions interesse i at deltage samt*
8. *at sikre, at udveksling af studenter og lærere mellem Danmark, Færøerne og Grønland kan finde sted inden for NORDPLUS-programmet.*

De 69 medlemmar som röstade *för* rekommendationen var:

John Alvheim
Hanne Andersen

Claes Andersson
Lennart Andersson

<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Urpo Leppänen</i>
<i>Hugo Bergdahl</i>	<i>Tore A. Liltved</i>
<i>Gunnar Björk</i>	<i>Anna-Kaarina Louvo</i>
<i>Gustav Björkstrand</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Kjell Borgen</i>	<i>Kjellbjørg Lunde</i>
<i>Paul Chaffey</i>	<i>Johan C. Løken</i>
<i>Atli P. Dam</i>	<i>Lauri Metsämäki</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Iris Mårtensson</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Helge Admam Møller</i>
<i>Karl-Gunnar Fagerholm</i>	<i>Mats Nyby</i>
<i>Filip Fridolfsson</i>	<i>Hans Nyhage</i>
<i>Ranveig Frøiland</i>	<i>Ólafur G. Einarsson</i>
<i>Reinhold Furustrand</i>	<i>Berit Oscarsson</i>
<i>Lars P. Gammelgaard</i>	<i>Páll Pétursson</i>
<i>Knud Glønborg</i>	<i>Inger Stilling Pedersen</i>
<i>Guðrún Agnarsdóttir</i>	<i>Oddrunn Pettersen</i>
<i>Lilli Gyldenkilde</i>	<i>Kaj Poulsen</i>
<i>Flemming Hansen</i>	<i>Mirja Ryyänen</i>
<i>Ivar Hansen</i>	<i>Riitta Saastamoinen</i>
<i>Helga Haugen</i>	<i>Kimmo Sasi</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Eino Siuruainen</i>
<i>Hjörleifur Guttormsson</i>	<i>Krister Skånberg</i>
<i>Sinikka Hurskainen-Leppänen</i>	<i>Lodve Solholm</i>
<i>Åsa Solberg Iversen</i>	<i>Otto Steenholdt</i>
<i>Olof Jansson</i>	<i>Sten Svensson</i>
<i>Anita Johansson</i>	<i>Karin Söder</i>
<i>Ulla Johansson</i>	<i>Birthe Sörestedt</i>
<i>Jón Kristjánsson</i>	<i>Eeva Turunen</i>
<i>Elver Jonsson</i>	<i>Ernst Wroldsen</i>
<i>Anker Jørgensen</i>	<i>Marjatta Väänänen</i>
<i>Laila Kaland</i>	<i>Þorsteinn Pálsson</i>
<i>Wiggo Komstedt</i>	<i>Lena Öhrsvik</i>
<i>Preben Lange</i>	

Den medlem som röstade *mot* rekommendationen var: *Kristen Pouls-gaard*.

Peder Sønderby avstod från att rösta.

Mariehamn den 14 november 1989

Karin Söder

Gerhard af Schultén

Nordiska rådet har tillstållt **REKOMMENDATION nr 47/1989**
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
Nordiska ministerrådets budget för 1990

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 14 november 1989 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av budget- och kontrollutskottet (*B 98/b*) med 70 röster. 1 medlem röstade mot rekommendationen och 16 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

- att i budgeten för 1990 specificera hur stor del av de olika sektorernas budgetar som kommer att tas i anspråk för genomförandet av arbetsprogrammet Norden i Europa 1989–1992,
- att ta ansvar för att fullfölja de ekonomiska åtagandena i nu gällande kulturhandlingsplan,
- att omvärdera sin syn på trafiksäkerhetsområdet samt att ge Nordiska trafiksäkerhetsrådet i uppdrag att under 1990 utarbeta ett arbetsprogram för trafiksäkerhetsområdet,
- att i övrigt beakta budget- och kontrollutskottets framförda synpunkter och förslag.

De 70 medlemmar som röstade för rekommendationen var:

Lennart Andersson
Margrete Auken
Dorte Bennedsen
Hugo Bergdahl
Gunnar Björk
Gustav Björkstrand
Kjell Borgen
Paul Chaffey
Bjarne Mørk Eidem
Eiður Guðnason
Lahja Exner
Karl-Gunnar Fagerholm
Filip Fridolfsson
Ranveig Frøiland
Reinhold Furustrand
Lars P. Gammelgaard
Knud Glønborg

Lilli Gyldenkilde
Flemming Hansen
Ivar Hansen
Helga Haugen
Elsi Hetemäki-Olander
Hjörleifur Guttormsson
Sinikka Hurskainen-Leppänen
Åsa Solberg Iversen
Olof Jansson
Anita Johansson
Ulla Johansson
Jón Kristjánsson
Elver Jonsson
Riitta Järvisalo-Kanerva
Anker Jørgensen
Laila Kaland
Thea Knutzen

<i>Sakari Knuuttila</i>	<i>Oddrunn Pettersen</i>
<i>Wiggo Komstedt</i>	<i>Kaj Poulsen</i>
<i>Preben Lange</i>	<i>Mirja Ryyänen</i>
<i>Urpo Leppänen</i>	<i>Riitta Saastamoinen</i>
<i>Tore A. Liltved</i>	<i>Kimmo Sasi</i>
<i>Anna-Kaarina Louvo</i>	<i>Eino Siuruainen</i>
<i>Grethe Lundblad</i>	<i>Krister Skånberg</i>
<i>Kjellbjørg Lunde</i>	<i>Lodve Solholm</i>
<i>Johan C. Løken</i>	<i>Otto Steenholdt</i>
<i>Lauri Metsämäki</i>	<i>Sten Svensson</i>
<i>Iris Mårtensson</i>	<i>Karin Söder</i>
<i>Helge Adam Møller</i>	<i>Peder Sønderby</i>
<i>Mats Nyby</i>	<i>Birthe Sörestedt</i>
<i>Hans Nyhage</i>	<i>Eeva Turunen</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Ernst Wroldsen</i>
<i>Berit Oscarsson</i>	<i>Marjatta Väänänen</i>
<i>Páll Pétursson</i>	<i>Þorsteinn Pálsson</i>
<i>Inger Stilling Pedersen</i>	<i>Lena Öhrsvik</i>

Den medlem som röstade *mot* rekommendationen var: *Kristen Pouls-
gaard.*

Mariehamn den 14 november 1989

Karin Söder

Gerhard af Schultén

SEKRETARIAT, SAKKUNNIGA m. m.

Nordiska rådets delegationssekretariat

Danmark

Beierholm, Bente, overassistent
Gottlieb, Niels Ove, stf. generalsekretær
Hagemann, Henrik, generalsekretær
Nielsen, Anne, assistent
Nielsen, Ingrid Sylvest, fuldmægtig

Färöarna

Stenberg, Ásla, sekretær
Thomassen, Kristoffur, kontorchef

Finland

Brantberg, Gösta, bitr. vaktm.chef
Eriksson, Magnus, bitr. sekreterare
Husman, Paula, avdelningssekreterare
Kakko, Leea, byråsekreterare
Kaikkonen, Paula, bitr. sekreterare
Lindström, Guy, generalsekreterare
Lohiniva, Greta, bitr. generalsekreterare
Mairue, Sirpa, byråfunktionär
Nieminen, Risto, bitr. sekreterare
Salo, Kari, bitr. sekreterare
Tallqvist, Kristiina, byråsekreterare
Talvitie, Ossi, kansliassistent, vaktmästare

Åland

Naucélér, Elisabeth, delegationssekreterare
Patrickson, Michael, tillfällig medarbetare
Sundström, Marina, byråfunktionär

Island

Áslaug Skúladóttir, afdelingschef
Lene Hjaltason, fuldmægtig
Snjólaug Ólafsdóttir, generalsekretær

Norge

Austin, Kjell, førstekonsulent
Borgen, Bjørn, betjentleder
Braaten, Else Marie, førstesekretær
Jæger, Kirsten, førstefullmektig
Trolle, Lisa, konsulent
Valderhaug, Bibbi, kontorsekretær

Ve, Gudvin Låder, sekretariatsleder
Vekrum, Lise Enberget, sekretær

Sverige

Alvarsson, Dan, expeditionsassistent
Bergqvist, Renée, byråassistent
Holm, Lars, byrådirektör
Isacsson, Bert, kanslichef
Lundell, Lisette, byråassistent
Malmros, Birgitta, byråchef
Nilsson, Ann-Kristin, byråassistent
Rehnström, Stefan, byråassistent
Smekal, Eva, avdelningsdirektör
Stenberg, Marianne, kamrer
Tjernström, Vanni, informationssekreterare
Söderman, Anita, byrådirektör
Vejdegren, Iréne, byråassistent

Presidiesekretariatet

Anderson, Marianne, utskottssekreterare
Bagerstam, Bitte, informationssekreterare
Bejmar, Marianne, assistent
Caspersen, Ove, informationssekreterare
Haraldsson, Einar Karl, chefredaktör, Nordisk Kontakt
Flygenring, Elin P., utskottssekreterare
Guðrún Garðarsdóttir, byråassistent
Hagen, Gro, 1:e byråassistent
Hansen, Einar, Norsk Data
Hultén, Eric, utskottssekreterare
Karlsson, Svenolof, observatör
Koumí, Margareta, byråassistent
Lindfors, Viveca, byråsekreterare
Munk Carlsson, Inge, byråassistent
Osnes, Jostein, stf. presidiesekretær
af Schultén, Gerhard, presidiesekreterare
Stenberg, Stig, intendent
Sterzel, Fredrik, justitieråd
Stjernberg, Gustaf, stf. presidiesekreterare
Sundberg, Renée, byråassistent

Sveinsson, Tómas H., utskottssekreterare
 Torvø, Ellen, utskottssekreterare
 Vauhkonen, Sirkku, byråassistent
 Wahrgren, Ingegerd, t. f. redaktör

Wichmann, Henrik, utskottssekreterare
 Wiklund, Viveca, t. f. byrådirektör
 Östman, Margit, internationell sekreterare

Nordiska ministerrådets sekretariat

Aintila, Soili, konsulent
 Aarnstrup, Steen, konsulent
 Bachmann, Berit, administrationssekretær
 Björck, Staffan, konsulent
 Boheman, Anders, konsulent
 Clemet, Fridtjov med fru, generalsekretær
 Dahlman, Kerstin, afdelingssekretær
 Dammert, Lauri, redaktør
 Elefalk, Kjell, konsulent
 Emborg, Kerstin, afdelingssekretær
 Granli, Terje, konsulent
 Guttermann, Harriet, afdelingssekretær
 Hansen, Leif Chr., afdelingschef
 Hellström, Sirpa, administrationssekretær
 Kivelä, Markku, konsulent
 Kolltveit, Johs., afdelingschef
 Laudal, Birgit, konsulent
 Lundberg, Göran, konsulent

Lundberg, Lars, konsulent
 Mathlein, Lars, afdelingschef
 Milne, Karen, administrationssekretær
 Olsson, Ingrid, sekretær
 Pellikka, Rauni, tolk
 Persson, Margaretha, administrationssekretær
 Sandstedt, Birgitta, afdelingschef
 Storgårds, Johan, konsulent
 Ståhle, Bertel, specialrådgiver
 Tienari, Risto, afdelingschef
 Tiveus, Ylva, konsulent
 Tranberg, Jørgen, specialrådgiver
 Tryggvi Gislason, afdelingschef
 Vermeer, Liisa, konsulent
 Vestergaard, Mette, konsulent
 Vikersveen, Kari, sekretær
 Widing, Barbro, afdelingschef

Stenografer

Danmark

Andersen, Kirsten
 Bram, Lise
 Delfs, Svend
 Holle, Finn
 Jørgensen, Birthe
 Sander, Inger Merete
 Tobiasen, Edith

Niittuinperä, Jari, stenograf
 Rätty, Unto, stenograf

Norge

Hylback, Lisbeth, referent
 Limseth, Synnøve, referent
 Raanes, Gudrun Strand, referent
 Schwartz, Kari, referent

Finland

Ekebom, Cecilia, maskinskriverska
 Filppa, Birgitta, stenograf
 Karrento, Anita, stenograf
 Kirstua, Anneli, maskinskriverska

Sverige

Djurström, Stig, riksdagsstenograf
 Löfling, Arne, riksdagsstenograf
 Nilsson, Lars, riksdagsstenograf

Simultantolkar

Andersson, Pirkko-Liisa
Hafrén, Fredrik

Kaljunen, Riitta
Laakso, Ritva

Partigruppernas sekretariat

Andersen, Anders, venstresocialistiske
partigruppe
Ekengren, Håkan, mittengruppen

Heister, Chris, konservativa partigruppen
Svensson, Jerry, socialdemokratiska parti-
gruppen

Övriga medarbetare i gruppsekretariatet

Ahlén, Christer, socialdemokratiska parti-
gruppen
Kjartan Gunnarson, den konservativa
gruppens gruppekskretariat
Lundin, Inga-Lisa, socialdemokratiska
partigruppen

Ljunggren Allardt, Barbro, mittengruppen
Pettersson, Solveig, mittengruppen
Piispanen, Pekka, planeringssekreterare
Sirjamo, Anna-Liisa, inf. sekreterare

Sakkunniga*Nordiska*

Gadd, Arne, riksdagsledamot, Internatio-
nella kommittén
Gjelsvik, Per, Nordiska industrifonden
Hauge, Lars S., generalsekretær Förening-
arna Nordens förbund
Lindebæk, Jannik, Nordiska investerings-
banken
Melin, Ingvar S., riksdagsman, Internatio-
nella kommittén

Hansen, Per Eriksen, fuldmægtig
Hassenkam, Henrik, departementschef
Hugau, Anita, stf. for min. for nord. samar-
bejde
Jakobsen, Erik, ministersekretær
Katznelson, Ib, afdelingschef
Kinch, Birgitte, ass. ministersekretær
Nehring, Niels-Jørgen, kommitteret
Nilas, Claes, ministersekretær
Plongman, Ole, vicedirektør
Povelsen, John, fuldmægtig
Poulsen, John, fuldmægtig
Rasmussen, Steen Taber, fuldmægtig
Samuelsen, Annette, fuldmægtig
Skaftø, Søren, ministersekretær
Trønning, Christian, afdelingschef
Waaben, Henrik, kontorchef
Willumsen, Birgit, kontorchef
Vinje, Merete, fuldmægtig

Danmark

Alken, Ib, fuldmægtig
Andersen, Erik, direktør
Andersen, Niels Ole, kontorchef
Andersen, Poul Lundbæk, departements-
chef
Baruah, Monica, kontorfuldmægtig
Bojesen, Hilmar, fuldmægtig
Christensen, Erling, kontorchef
Facius, Filip, kontorchef
Fischer, Per, kontorchef
Halck, Jørgen, departementschef

Färöarna

á Velbastað, Niels, ställföreträdare

Grönland

Beck, Peter, direktør
 Helms, Hans Jakob, DK-kontoret
 Lyberth, Dorthie, sekretær
 Paulsen, Jens, fuldmægtig
 Steenholdt, Alibak, byråchef
 Søndergaard, Jørgen, DK-kontoret

Finland

Engberg, Per-Mikael, handelsråd
 Gröhn, Inga-Maria, finansråd
 Heinrichs, Erik, konsultativ tjänsteman
 Hirsto, Jarmo, byråchef
 Keinänen, Eino, statssekreterare
 Korkman, Sixten, överdirektör
 Korpela, Juhani, kanslichef
 Krokfors, Karl-Johan, legationsråd
 Laatto, Erkki, överdirektör
 Laurent, Marcus, statsministerns special-
 rådgivare
 Lehtinen, Markku, konsultativ tjänsteman
 Lemmetty, Markku, pol.sekr.
 Mattlin, Håkan, konsultativ tjänsteman
 Mattsson, Kaj-Peter, konsultativ tjänste-
 man
 Rekola, Nina, överinspektör
 Rutanen, Pasi, konsultativ tjänsteman
 Sevón, Leif, överdirektör
 Sinkko, Kaija-Leena, pol. sekr.
 Stenius-Mladenov, Birgitta, legationsråd
 Swanljung, Esa, politisk sekreterare
 Söderholm, Mirjam, lagstiftningsråd
 Tallqvist, Anders, forskare
 Tommola, Aila, inspektör
 Änkö, Olavi, överdirektör

Åland

Erland, Olof, avdelningschef
 Lindbäck, Peter, kanslichef
 Lindström, Bjarne, planeringschef
 Sandell, Birger Ch., landskapsläkare

Island

Bjarni Einarsson, vicedirektør for Det
 regionalpolitiske Institut
 Bolli Þór Bollason, chef för finansministe-
 riets nationalekonomiska avdelning
 Guðmundur Benediktson, departements-
 chef
 Indriði Þorláksson, direktör för budgetde-
 partementet
 Jón Júlíusson, ambassaderåd, stedfortæder
 Ragnhildur Hjaltadóttir, avdelningschef
 Þorsteinn Geirsson, departementschef
 Ólafur Steinar Valdimarsson, departe-
 mentschef

Norge

Behringer, Ragnhild, forhandlingsleder
 Bjerke, Åse, konsulent
 Bruzelius, Karin, departementsråd
 Eide, Kai, statssekretær
 Ellingsen, Ove, førstekonsulent
 Grydeland, Bjørn T., ekspedisjonssjef
 Grøholt, Knut, ekspedisjonssjef
 Haga, Åslaug, personlig sekretær
 Helseth, Anders, avdelingsdirektør, samar-
 beidsministerens stedfortreder
 Henriksen, Kai, personlig rådgiver
 Jenssen, John Arild, underdirektør
 Langeland, Finn, personlig rådgiver
 Lothe, Andreas, transportråd
 Lund, Annfinn, ekspedisjonssjef
 Myhre-Jensen, Kjell, rådgiver
 Saxrud, Gudmund, spesialrådgiver
 Skjerveggen, Ragnhild, personlig rådgiver
 Strompdal, Kjartan, underdirektør
 Støre, Jonas Gahr, rådgiver
 Sørbotten, Steinar, ekspedisjonssjef
 Søvik, Sissel, byråsjef
 Ødegaard, Grete, konsulent

Sverige

Carlsson, Per, departementssekreterare
 Dahlin, Sven, statssekreterare
 Danielsson, Lars, departementssekreterare

Edvall, Laila, informationssekreterare
 Eklöf, Christina, assistent
 Enmark, Ernst Erik, departementsråd
 Färm, Gunnel, statssekreterare
 Hall, K-A, departementsråd
 Heckscher, Sten, statssekreterare
 Kastman-Heuman, Åsa, hovrättsassessor
 Laakso, Kaarlo, departementssekreterare
 Lempert, Erik, expeditjonschef

Moberg, Axel, kansliråd
 Ohlsson, Bengt, sakkunnig
 Pettersson, Agne, departementssekreterare
 Rahm, Håkan Martin, sakkunnig
 Rustand, Håkan, hovrättsassessor
 Sandesjö, Håkan, revisionssekreterare
 Unger, Lisbeth, departementssekreterare
 Wallton, Elisabeth, bitr. pressekreterare
 Wiberg, Ragne, kanslichef

Internationella och nordiska organisationer

Enqvist, Maurtiz, Nordiska arbetsgivare-
 föreningen
 Halonen, Leif, Samrådet
 Hemmer, Mona, Nordiska akademiker-
 rådet

Jansson, Gunnar, Europarådet
 Rähä, Henrik, De nordiske industrifor-
 bunds fellesorgan
 Vuohula, Eero, EFTA

